MDK

Köllő István szobrász

Kisfaludy Stróbl Zsigmond: Emlékeimből, Csillag, 1956. X.évf. február 299.l.

MDK

Köllö János, ép.mester
Kassa

1592-ben említtetik.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance korszak. MMKE Közl. 1904 évf. 80.l. 28. Kötet, 3. füzet

M.D.K.

Köllő Fámos, épitőmester

neve 1592-ben szerepel
Kassa város jegyzőkönyveiben.

Kemény Lajos: Kassai épitőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye. Bp. 1904. 38.köt. 80.old.

MDK

Köllö, szobrászm.

Négy mintát ezer koronával megvásároltak. Többek között Köllö szobrászművészét.

A Baross-szobor. -Tervpályázat.
Vas.Ujs. 1894. 41.évf.17.sz. 289.l.

Köllő János

építén, neve okleveltekben fordul elő (1592).

A magyarországi műv. tört. I. 231
Corvina 1970.

MDK

Köllő János, építész

A kassai városi iratban található magyar mester neve.
/1592/

A magyarországi művészet története I. 332.1.
Bpest, 1961. II. kiadás.

Köllö János

Könüves

Kassa 1592.

irod

Baloghnuvel

53 g. l.

1336
1338

Banner Erdély

bizottsági tag és Borbély Jenő anyósukat gyászolják. — Bóka Péterné, szül. Kovács Rozália, főreáliskolai tanár neje, 52 éves, Kecskeméten. — Özv. Stöger Mátyásné, szül. Krauthof Rozina, 82 éves korában, Győrött. Baán Endre, Sopronvármegye alispánja anyósát gyászolja az elhunytban. — Tomcsányi Tomcsányi Lászlóné, szül. Babó Ida, törvényszéki biró neje, 28 éves, Budapesten. — Paulikovics Ottilia, Kovássy Albert 48-as honvédszázados özvegye, 73 éves korában, Máramaros-Szigeten. — Gróf Uberracker Ottóné, csillagkeresztes hölgy csabacsűdi birtokán. — Özv. Farkas Mihályné, szül. Zilahi Éltető Krisztina, 72 éves korában, Magyar-Régenben.

Szerkesztői üzenetek.

Eger, M. K. Európa legszélesebb utczái a következők: Berlinben az «Unter den Linden» 215 láb széles, a bécsi Ringstrasse 188, a párisi Grand Boulevard 122, a budapesti Andrássy-út pedig 155 láb széles.

Tergu-Zsiu (Románia). N. T. A magyar nyelv megtanulására nézve ajánlhatjuk a «Gramatica limbei maghiare» czímű, Crisian-Putnoky-féle nyelvtant, mely Kafft könyvkereskedésében Nagy-Szebenben megrendelhető.

Éjjel. Sajnos, mi sem mondhatunk mást, mint az ötvös a kopott pénzre: nem arany biz ez, csak réz, kongó.

Halász legény. Válasz egy kérdésre. Az elsőben a népdalok hangja ügyesen szólal meg, de csekély, értéktelen tartalommal párosulva. A második valamivel többet ér, mert a szerző saját lelkének fájó érzéseit igyekszik versbe foglalni; sikerültnek azonban ezt sem mondhatjuk.

Nem közölhetők: *Az anya. Petőfi. Hiú ábránd.* A magyar verselés mai fejlettsége mellett, a kevésbbé hivatottak, sőt még sokan a hivatlanok közűl is elég jól elsajátítják a verselés külső ügyességét. Ezekben a versekben azonban még a külső forma is nagyon gyönge. — *Ha az örök csend. Felleg gyűl . . .* Középszerű mind a kettő, alig egy-két sikerültebb sorral. — *Midőn a hajnalfény dereng.* A képzeletnek szappanbuborékszerű üres játéka. Az olvasó nem érzi belőle az igazság meggyőző erejét, a szívből fakadó igaz érzés meleg közvetlenségét. — *Késő éjjel.* Elkoptatott téma; kár örökké ismételni. — *Lelkifurdalás.* A szerző még a helyesirással is hadilábon áll. — *De jó volna.* A szerző birálatot kér. A legenyhébb birálat sem lehet más, minthogy ez a vers kritikán alul álló gyönge kisérlet. — *Régi dal.* Elcsépelt tárgy; a külső formája ép oly értéktelen. — *Mosolyogva mondtad. Egy év.* Csekély önbirálat, vagy nagyon sok önszeretet kell hozzá, ha valaki az ilyen gyarló kisérletekről azt hiszi, hogy a nyilvánosság elé valók.

A «Vasárnapi Ujság» 12-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Sokan csak ravaszság utján érik el czéljaikat.*

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Szénásy, Hoffmann és Társa
párisi és lyoni selyem gyári raktára
Budapest, IV. kerület, Bécsi-utcza 4. szám.
Tiszta selyem, sima liberty, minden szinben mtrje **90 kr.** Lyoni foulard és nyomatott pongis **65 krtól följebb.** Tiszta selyem nyomatott liberty **1.10 krtól följebb.** Louisine, popeline-soleil egész ruhákra minden szinben. Louisine-chiné, gaze-chiné és soyeuse-chiné a legujabb kivitelben blúzok és egész ruhákra. Minták vidékre kivánatra pontosan küldetnek. 9041

8915
A **Ferencz József** keserüviz
az egyedül elismert
kellemes izü, természetesen hashajtó szer.

BUDAPEST, 8931
IV., Koronaherczeg-utcza 17. sz.

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza,
Üvegje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállitója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9043

Szépség egészségtana
(Kozmetika)
czimü könyvemet ajánlom mindazoknak, kik szépségüket megőrizni, fokozni, visszanyerni óhajtják, vagy valami szépséghibától megszabadulni szeretnének. Foltok, kiütések, kinövések, anyajegyek, sebhelyek, arczszőrök stb. alapos és ártalmatlan elmulasztása, az arcznak, hajnak, kezeknek észszerü ápolása, szóval minden képzelhető kozmetikai kérdésre felelet van a könyvben. Anyáknak, kik gyermekeik szépségére féltékenyek, nélkülözhetetlen. Ara egy korona, mely postabélyegekben is beküldhető czimemre; portó külön. Dr. Jutassy József bőrgyógyász, a kozmetika szakorvosa, Budapest, váczi-utcza 73. Személyesen található vagyok d. e. 10—12-ig és d. u. 2—4-ig. Levelekre válaszolok. 9007

Czimbalom 8924
iskolámat, a melyből mindenki, tanító nélkül megtanulhat czimbalmozni, 4 koronáért adom. Képes nagy czimbalomárjegyzéket pedig ingyen. **Varga Pál** czimbalomgyártó, Budapest, VIII. ker., Röck Szilárd-utcza 3. sz.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, SW.
Gyógyszerész A. Thierry-féle 8910
valódi véralkotó és tápláló
Hämatin-pastillák
legbiztosabb szer vérszegénység, sápkór és az abból származó betegségek gyógyitására. Mindenki kerülje a gyomoridegeket tulizgató, bódító nehéz vasborokat és használja csupán csak ezeket az enyhe és könnyen assimiláló pastillákat. Minden dobozon a készitő aláirása kell, hogy legyen. Szállitását eszközli postával bérmentve és az összeget előre utalványozva dobozonként **4 koronáért**
Apotheker A. Thierry's Balsam-Fabrik
in **Pregrada** bei **Rohitsch-Sauerbrunn.**
Budapesti főraktárak: Török József és dr. Egger Leo gyógyszertárai.

Foulard-selyem 65 kr.-tól

3 frt 65 krig, mindenkor a legujabbat fekete, fehér és szines «Henneberg-selyemből» méterenként 65 krtól 14 frt 65 krig, sima, csíkos, koczkás, mintázott, damasztok stb. (kb. 240 különf. minős. és kb. 2000 különféle szin és rajzolatban stb.)

Menyasszony-selyem	**65**	kr.	**14**	frt **65**	krig.
Selyem-damasztok	**65**	«	**14**	« **65**	«
Selyem-basztruhák, ruhánként **8** frt	**65**	«	**42**	« **75**	«
Selyem-foulardok, nyomtatva	**65**	«	**3**	« **65**	«
Báli-selyem	**60**	«	**14**	« **65**	«
Selyem-grenadinok	**80**	«	**7**	« **65**	«

méterenként postabér- és vámmentesen házhoz szállitva. Minták **azonnal küldetnek. Svájczba dupla levélporto jár.**
HENNEBERG G. selyemgyáros Zürichben.

is szeretettel halmozta el. Szentgyörgyi 1861 április 9-én lépett először szinpadra Kassán. Kolozsvárra 1891-ben került Fehérváry direktorsága idején.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia április 15-iki ülésén, *Pauler* Gyula elnöklése mellett két rendes tag tartott székfoglaló értekezést: *Czobor* Béla és *Concha* Győző.

Czobor Béla, az egyházi régészet kutatója egy régi magyar műtárgyat, az Árpád-házi boldog Margitnak tulajdonított házi oltárkát, aranyozott ezüstből való zománczos ereklyetartót ismertetett. Ez most báró Rotschild Alfonz tulajdona, ki átengedte bemutatásra a párisi kiállítás magyar osztályának. Évek előtt Römer Flóris futólagos megtekintés után tulajdonította IV. Béla apácza-leánya, Margit oltárkájának. Czobor franczia műre ismert benne, mert ilyen zománczos munkát a XIII. század közepén még nem készítettek, hanem csak a XIV. század elején. Róbert Károly idejében kerülhetett hozzánk, s a történeti nyomok szerint az ó-budai Clarissa-apáczák őrizték. Innen Pozsonyba került, ott 1784-ben gróf Batthyány erdélyi püspök vásárolta meg; a Batthyány-családtól 1847-ben 20,000 frankért Németországba jutott a becses Anjou-kori emlék. — *Concha* Győző székfoglalója következett ezután: «A rendőrség természete és állása a szabad államban» czímen. A közrendet határozza meg legelőbb az értekező és kimondja, hogy a rendőrség nem fentartója a közrendnek, a mely maga magát kell, hogy fentartsa. A rendőrség a közrendnek csak előfeltételeit állítja elő, a közrenden kívül álló idegen erő, mely azt támogatja. Vége annak az állami, annak a társadalmi rendnek, a melyet csak a rendőri erők őrködése és fizikai erő tart egybe. Az a felfogás, mely a politikai rendőrséget a jogrend, az alkotmány fölé helyezi, az államot a forradalom és államcsiny közös alapjára: az erőszakra fekteti. Ezért a rendőri hatalom határait szigorúan kell körvonalozni. Kivételt csak az állam szétdarabolására vagy anarkhia létesítésére irányuló törekvések tehetnek. — Az értekezéseket nagy figyelemmel hallgatták.

A Petőfi-Társaság április 14-iki ülésén *Bodnár* Zsigmond egyik bölcseleti értekezését olvasta föl «Eszményeink» czímen. Azt fejtegeti, hogy ideáljainknak köszönhetjük a hit, remény és szeretet háromságát, a melylyel fölfegyverzetten örömmel indulunk neki az élet küzdéseinek. E felolvasás után *Makai* Emil adta elő «Genovéva» czímű vidám versét. Végül *Prém* József mutatta be «Helikoni ünnep» czímű pályanyertes vígjátékának első fölvonását.

MI UJSÁG?

A király Budapesten. Ő Felsége a király április 19-ikén kora reggel Budapestre érkezett s hosszabb időt tölt nálunk. A király a *német trónörökös* bécsi látogatása után azonnal Budapestre sietett. A német trónörökös április 18-ikán utazott el Bécsből, hol öt napot töltött a legszívesebb fogadtatás közepette. Királyunk esti 9 órakor indult Budapestre, hová az udvartartás már előbb két külön vonaton megérkezett. A felség minden hétfőn és csütörtökön nyilvános kihallgatást ad. — *Gizella* főherczegasszony április 19-én szintén Budapestre érkezett.

Szobrok. Ebben az esztendőben számos szobrot állítanak föl az ország különböző részein, s e mellett még több szobor felállítását tervezik a jövőben.

Egerben a városi közgyűlés elhatározta, hogy az egri vár hős védőjének, *Dobó* Istvánnak szobrára gyűjtést indít és 2000 koronát szavazott meg e czélra. — *Köllő* Miklósnak, a szerencsétlen végű szobrásznak, művésztársai a *siremlékére* gyűjtenek. Felhívással fordúl a közönséghez egy bizottság, melynek élén Zala György és Kiss György művészek állanak. Felhívásukban méltatják Köllő művészetét, melyért a székely ifjak mozgalmat indítottak az elhúnyt sírhelyének megjelölésére. Kiss György szobrász díjtalanúl ajánlkozott a síremlék megmintázására, Balázs István, Fejér János és Renner Antal kőszobrászok, mint Köllő tanítványai díjtalanúl ajánlották fel a síremlék munkálatait. Most csak az anyag beszerzése van hátra. Az adakozók számára gyüjtőíveket készséggel küld: *Péterfy* Tamás, Budapest (Köztelek).

Tompa Mihály szobra. *Tompa* Mihálynak álló érczszobrát *Rozsnyón* Gömörmegye új székházának felavatásakor leplezik le, az őszkor. Az ünnepélyre a kormány, a közoktatásügyi miniszterium, az Akadémia, az irodalmi társaságok, a szomszédos vármegyék és a vármegye rendezett tanácsú városai, valamint egyéb községeinek képviselői lesznek hivatalosak.

A Madách Imre szülőföldjéről, Alsó-Sztregováról tartott a Madách-körben április 12-én előadást *Latkóczy* Mihály főgimnáziumi tanár, ki már régen foglalkozik Nógrádmegye történetével. *Latkóczy* fölemlítette, hogy ezt a helyet már emlegetik az Árpád-kori okiratok, mint a Kathyz-nemzetség birtokát. A huszita-kor beköszöntével jelennek meg területén a Madáchok, a kik eredetileg a szomszéd Zólyommegyében laktak és ott a mai Garamszeget birták. Mátyás idejében épül a régebbi kastély, melynek kőbe vésett pinczéje, vörösmárvány kandallója és több más részlete mai napig is beszélnek a régi fényről és letünt hatalomról. A Madáchok mellett azonban a Balassák még mindig megmaradtak sztregovai birtokosoknak. A Madách-telkek egy része házasság folytán a Rimayakra jutott. Alsó-Sztregován született Rimay János is, a protestánsok kedvelt költője. Rimay János már annak a kastélynak területén született, melyet később a Madáchokkal rokon tretosztói Révayak kiépítettek, a melyben Madách Imre, a nagy költő pillantotta meg a napvilágot s a melyben nagy művét írta. A mai katholikus templom, a melynek oltárképét Madách Imre, a költő festette, eredetileg nemesi kastély volt, a melyben a költő szülei családi boldogságuk első napjait élték. Nem érdektelen az az adat, hogy Kacziány Ödön ama festményének, melyet a művész úgy nevezett el, hogy «Az ősi kastélyban», tulajdonképen ez az újabb kastély a motivuma, melyben ma is minden úgy van berendezve, mint a hogyan a nagy költő idejében volt.

A szerb királyné lapja. Egy zárai lap a «Srpski Glas» híre szerint *Drága* szerb királyné átvette a Zágrábban megjelenő «*Reven*» czímű szerb irodalmi folyóirat védőségét. A szerb királyné pénzzel is támogatja lapját, melynek szerkesztője *Zmaj-Jovanovics* dr.

HALÁLOZÁSOK.

Brozik Václáv, kiváló cseh történeti festő, meghalt Párisban, 49 éves korában. Veje volt Sedlmayernek, Munkácsy hajdani műkereskedőjének és évente több hónapon át Párisban lakott. Brozik 1852-ben született Tremosnában Csehországban, melynek történetét több festménye dicsőítette. Leghíresebb művei «Husz János elitéltetése a konstanzi zsinat által»; «II. Rudolf az alchimistánál». «Felolvasás a bibliából», stb. Két évvel ezelőtt a budapesti «Nemzeti Szalon»-ban is volt kiállítva egy kisebb történeti vázlata. A művészt saját kívánságára Párisban temették el.

Elhunytak a közelebbi napokban: Cseszнák János, volt alispán, április 8-ikán, 91 éves korában, Puszta-Magyaródon. — Pázmány Elek, nyug. törvényszéki bíró, 67 éves korában, Budapesten. — Vukovics Gábor, Szabadka város anyakönyvi hivatalának vezetője, 38 éves korában. — Bóbics Károly, nyug. honvédszázados, Szabadkán. — Thull Lipót, Újbánya város nyug. polgármestere, 75 éves korában, Ujbányán. — Seracsin Tivadar, lovag, nyug. altábornagy, 79 éves korában, Karánsebesen. — Lázár Domokos, földbirtokos, megyebizottsági tag, 67 éves korában. Csik-Tapolczán. — Ferenczi András, 48-as honvéd, 72 éves korában, Kolozsvárott. — Benischke Lajos, pénzügyigazgatósági segéd-titkár 37 éves korában, Máramaros-Szigeten. — Korathnai Köntzei Gyula, földbirtokos, megyebizottsági tag, 59 éves korában, Fogaras-on. — Hortensteini Weisz Pál báró, nyitramegyei kálászi földbirtokos, Meránban. — Báthory Sándor, a debreczeni ügyvédi kar egyik kiváló tagja, s Debreczen közéletének régebben szereplő alakja, 69 éves korában, Debreczenben. Az elhunytat sok barátján és tisztelőjén kívül dr. Ferenczy Gyula, kollegiumi akadémiai tanár és Halász Dezső földhitelintézeti tisztviselő és író is gyászolja. — Kubusz Imre Bonaventura, a Ferencz-rendiek jászberényi zárdájának tagja, 43-ik évében. — Vincze Ambró, a cziszterczita-rend tagja, kiérdemült főgimnáziumi tanár, 58-ik évében, Budapesten. — Kézdivásárhelyi Földes (Klünglein) Béla, csikszentmártoni királyi járásbírósági albíró. — Kállay László, nagybirtokos, 83 éves korában, Nagy-Váradon, hol orvosi műtétnek vetette magát alá. Család nélküli ember volt, 300,000 koronánál többet érő vagyonát Földes községnek hagyta közczélokra, s nagy részvét közt

Köllő János épitőm.

1592. Kassa.

+ K + 80.l

reálliskola igazgatóságától.

sitő.

..... osztályu tanuló a

.....

.....

l elégtelen elömenetelt tanusitott.

.....

..... hó .....

osztályfő.

nre Szeged.

Köllő Margit

Rajz

Kiállítás Brassóban

Hét

1974 II.8 2 oldal

Köllő Margit

Neve a brassói művesek közt említve.

A Két, 1974. febr. 8. 5. ef. Gr. 9 r.

Köllő Margit

Tánc (grafika)

A Ket, 1974. febr. 8. 5. ef. 6 n. 2 r.

Kollô Margit
textiltervező

Menyasszony, virágzó fák és eskűvőre
készülődő lányok ábrázolása a textil
kép.

Ágpcsa Marianna: A valóság szintézise.
Művészet, 1971.március - 24.lap

KÖLLŐ Margit *159*
Gyergyócsomafalva, 1944. március 27.
IA Képz. Főisk. Kvár, textiles

Banner Erdély

Kállő Miklós, szobrász M.D.K.

Vázlatát a bajai Tóth Kálmán szobor-bizottság – ~~Kállő Miklós~~ Donáth Gyula és Mayer Ede pályaművéivel együtt – pénzjutalomra javasolta, – a hivitelt Bezeredi Gyulára bízta.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII. évf.
május 24. sz. 2. old.

MDK

Köllő Miklós.

Horváth Cyrill: Tóth Kálmán emlék-albuma.
Baja, 1894. 187.o.

Köllő Miklós

A Tóth Kálmán szobor-pályázatra beküldött pályamüvét birálja Lányi M.: "A tavaszi képkiállitás" c. kritikájában. A szobrot tulfeszesnek tartja és mint irja: a "jeles lirikust, dölyfös zsarnoknak"ábrázolja.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. ápr. 24.
XIV. évf. 17. sz. 267. lap

Kottó Miklós

1892 be párfarott a
bajai (Tóth Kálmán
kobra) párfarátái

( ) Vas. Nyp 1892.

265. l

Köllő Miklós

Vas. Ujs. 1899. 82. 4. l

Petőfi-emléktáblák a fővárosban. A Petőfi-társaság Bartók Lajos indítványára emléktáblával fogja megjelölni a Dohány-utcza 10. sz. a. házat, a hol Petőfi Sándor és később szülei is laktak. Az emléktáblát alkalmasint a tavaszszal leplezik le. A koronaherczeg-utczai egykori *Pilvax*-kávéháznak a mostani tulajdonosa, Schovanecz János, szintén emléktáblát állít, mely művészi díszű lesz és Köllő Miklós szobrász készíti.

alla retorica e all'inconcludente. È utile, ancora, perché abitua il giovane a prendere contatto sin dalla giovinezza con quei problemi che potrà essere chiamato un giorno a trattare non accademicamente, ma da responsabile. È utile, infine, perché da modo ai giovani di farsi una ragione della politica perseguita dai loro maggiori e perché elimina il pericolo che, fatti uomini, essi vengano chiamati semplicemente a raccogliere una eredità verso la quale non è sempre possibile o facile la rinuncia o l'accettazione con beneficio di inventario.

Agli obbiettivi di serietà e concretezza risponde adeguatamente l'organizzazione attuale dei Littoriali. Ad evitare disordine e confusione nelle discussioni si è fissato il criterio di determinare per ogni materia l'argomento delle gare, tratto sempre dalle questioni di più viva attualità. Accanto ai *Convegni* orali, che non consentono naturalmente esposizioni troppo lunghe, si son posti dei *Concorsi* per monografie di un certo sviluppo, che vengono poi illustrate oralmente dagli autori. Il tema obbligato può forse nuovere alla libera espressione delle idee del concorrente e soprattutto ostaco-

Köllő Miklós

. — Gr. *Bethlen Gábornak*, az E. M. K. E. néhai elnökének szobrán Köllő Miklós már dolgozik. A sziklatalapzaton álló ércz szobrot a kolozsvári egyesületi palota udvarán helyezik el. —

Vas. Ujs. 1897.
697. l. (Szobrok.)

Óbuda, második amp

317

Kötlö Niklós

Gr. Bethlen Gábor az E. M. K. E. nehan elmiskunk szobra

Kolozsvár.

Vas. Ny. 1897. 697.

Kőlliö Miklós

M.D.K.

310) Mária szobor. VII. kerplébánia templom

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalogusa.

Bp 1913.

431.

(N)

M.D.K.

Köllő Miklós, nobrás

és Semmgey Károly
hézitettér a józsefvárosi
templom helyre állítása
során az oldalbejárók
nobor csoportjait.

Vállalkozók Lapja. BP. 1895. XVI.évf.

máj. 14. sz. 1. old.

Köllő Miklós

Az Erzsébet-városi templom jobboldali, esketési oltára a müvész vésőjét dicséri, -irja Laureatus: "Az Erzsébet-városi templom" c. beszámolójában, mely a templom épitőművészét, az üvegfestőket, szobrászokat és a berendezés tervezőit sorolja fel.

A HÉT, Bp. 1900. nov. 25. XI. évf.
47. sz. 750-751. lap.

Köllö, szobrászm. MDK

a százas bizottság elhatározta,

b. fenti pályamüvét 1000 koronáért megveszi.

Baross Gábor szobra.
Ország-Világ. 1894.307.1.

Kölló Miklós

laid

Vas Up 1897.

32 szám

Ugyanezen számba

teljes életrajza

arczképpel

Köllő Miklós

40 soros elltrágy
amelcsetl. felh.

tvód

Műcsarnok, 1899. 328.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Eng

.....

a műhelyf

Kölli miklós

wód

M. halon XVI. 1892.

1. P (archép)

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó .....

.....

saját kezű aláírás és munkásszám.

Köllő Miklós

Erdő esetl. laid

Műszarnok 1900. 328. l.

1900. szept. 17 én
ösgyilkos lett.
nekrolog és
életrajz

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Köllő Miklós

szobrán

vód

Műcsarnok, 1899. 232. l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

< Köllő Miklós >

1861 – 1900.

(Hobrász)

< >. Művészet. (Szabó Kálmán-féle) 1900. 925 – 928. l. archéppel.

Helyes elég bő életrajz. esetleg felhasználandó.

Köllő Miklós

Hebrász

Teljes életrajzat lásd

Műcsarnok

III cf 1900.

328, 329-l

HALÁLOZÁ OK.

Albert, szász királyi herczege hó 16-án halálos szerencsétlenség érte. A fiatal herczeg Pilniczben volt családi ebéden, s este csin visszaindult a Wolkau melletti hadgyakorló t en levő lakására. Lovai útközben megbokrosodtak ragadták a könnyű kocsit, neki vitték egy útsz ároknak, a hol egy fába ütődött s a herczeg esett a kocsiból. A kocsis és vadász az ájult h zeget egy közeli házba vitték, hol a nélkül, hogy e méletre tért volna, nemsokára meghalt. Egész Sz zországban mély részvétet keltett a gyászos eset. lbert herczeg, ki 1875-ben született Drezdában legfiatalabb fia *György* szász herczegnek és tes ére *Frigyes Ágost* szász prezumtiv trónörökösnek valamint *Mária Jozefa* herczegnénak, Ottó herczeg néjének. A holttestet Drezdába vitték s e ó 20-án temették el. Királyunkat Ottó főherczeg épviselte a temetésen.

De Wett, boer vezér elesett Potzhefstromnál vívott csatában. Egy angol golyó szíven találta, s meghalt a csatatéren. A boer szabadságharcz egyik legvitézebb vezére volt, ki Kronje elfogatása után átvette az oranjei sereg vezetését, s vakmerő guerilla-harczczal hónapokig feltartóztatta a nagy angol sereg előnyomulását. Roberts legjobb tábornokait küldte ellene, de elfogni nem bírták. Megmaradt seregét össze birta gyűjteni, Oranjéből Transzvalba tört be, hogy segítségére legyen Bothának a végső küzdelmekben. A Vál éjszaki partjánál esett el a hős vezér.

Köllő Miklósnak, a váratlan halállal kimúlt szobrászművésznek temetése e hó 20-án ment végbe a kerepesi-úti temető halottas házából. A művészek, ismerősök nagy számmal gyűltek össze s meghatva vették körül a virágokkal, koszorúkkal elborított koporsót, melybe önkényt szállt ez a szép tehetség. Az idegbeteg művész az öngyilkosság gondolatával régebben foglalkozott, de szerető neje, szül. Herman Luiza vigyázott rá. E hó 17-én délelőtt neje távollétében elment hazulról, a villamoson kiment Kelenföldre, s a vasúti állomástól nem messze, a szántóföldön agyonlőtte magát. Egy rendőr hallotta a lövést, elindult a hang irányában s rátalált a véres tetemre. Köllő már halott volt. A lakásba hazatért nejét mindjárt aggodalom fogta el, mikor férje délig sem érkezett meg. Jelentést is tett a rendőrségnél, de csak este felé tudta meg a szomorú valót.

Nagyselmeczi Toldy József, Budapest főváros tiszti főügyésze meghalt e hó 17-ikén, Budapesten, hosszas betegeskedés után, 63 éves korában. A főváros tisztikarának egyik nagyérdemű, ügybuzgó tagja volt, ki a város anyagi érdekeit erélyesen tudta védelmezni. A nógrádmegyei Vadkerten született s eleinte a theológiai pályára készült, de később kilépett a szemináriumból, s elvégezte a jogot. Az 1868-ik esztendőben lett fővárosi tisztviselő s azóta részint mint gyámi ügyész, részint mint főügyész, 1881 óta pedig mint tiszti főügyész szolgálta a fővárost. Özvegye, Funták Izabella és négy gyermeke gyászolja.

Elhúnytak még a közelebbi napokban. b. Bánffy Kálmán, az erdélyi főúri társaságok egyik jól ismert tagja, 70 éves korában, Kolozsvártt. — Gróf Bethlen László, nyug. huszárőrnagy és udvari testőr, öcscse néhai Bethlen András grófnak, a volt földmívelési miniszternek és Bethlen Pál grófnak, Besztercze-Naszód megye főispánjának, 48 éves korában, Budapesten, honnan holttestét Bethlenbe szállították. — Hédervári Antal, az esztergomi egyházmegye ügyésze, az ügyvédi kamara volt elnöke, 75 éves korában, Ipolyságon. — Szentléleki Sándor János, nyug. országos levéltárnok, 69 esztendős korában, Maros-Vásárhelyt. — Soós Kálmán, Abaúj-Tornamegye volt tiszti-ügyésze, kassa járási főszolgabírája, legutóbb levéltárnoka, élete 69-ik évében, Hernád-Zsadányban. — Jámbor Gyula, a műegyetem titkára, előbb a kolozsvári egyetem tanácsjegyzője, ki az irodalommal is foglalkozott, s mint a Nemzeti Szalon választmányi tagját, a művészi körökben is jól ismerték, 48 éves korában, Budapesten. — Losonczi Farkas Béla, birtokos és gyógyszerész, Mező-Csáthon, s nagy kiterjedésű rokonság gyászolja. — Endrődy Géza, nyug. csendőrfőhadnagy, Gyula város rendőrkapitánya, 49 éves korában. Több szépirodalmi művet, és számos rendészeti szaktanúlmányt írt; alapítója és több éven keresztül szerkesztője volt a «Magyar Csendőr», később «Rendőri Lapok» című szaklapnak. — Ogris Gyula, a 14. huszárezred ezredese, 54 esztendős, Kecskeméten. — Stojsavljevics Miklós, a 35. dandár parancsnoka, Kolozsvárott. — Marosfelei Lengyel Lajos, 52 éves korában, Kolozsvártt. Fia volt néhai Lengyel Józsefnek, a keresztúrvidéki egykori népszerű orvosnak, a ki részt vett a segesvári csatában, s felvilágosításaival nagyban hozzájárult Petőfi halála körülményeinek földerítéséhez. — Dr. Békés Sándor, a debreczeni ügyvédi kar fiatalabb tagja, Debreczenben, — Kövy Alfonz, statisztikai főtiszt, Budapesten, 42 éves korában. — Domján László, földbirtokos, 64 esztendős, Pósfán. — Dénes Adolf Andor, fővárosi számtiszt, 37-ik évében, Budapesten. — Alberthy Béla, pósta-főtiszt építési osztályvezető, 52 esztendős korában, Kassán. — Kocsis Károly, sümegi kath. kántortanító, 35-ik évében. — Moravcsik József, ev. tanító, 49-ik évében. Szarvason. — Bucher Miksa, 90 éves korában, Maros-Vásárhelyt. — Tabermann Gusztáv, légszesz- és vízvezeték-gyáros, 53 éves korában, Budapesten. — Bunkó Bónis, czigányprímás, 62 éves korában, Párisban.

Spóner Zsuzsánna, Spóner Andor volt országgyűlési képviselő nagynénje, kiterjedt család köztiszteletben élt matrónája, 88 éves korában, Késmárkon. — Gubody Mária, Gubody Ferencz czeglédi polgármester testvére, 57 esztendős korában. Temetésén Czegléd és Nagy-Kőrös közönsége nagy számban vett részt. — Fehér Ákosné, szül. Tabakovics Juliska, 33 esztendős, Ungvárott. — Tolnay Vilma, Tolnay Gedeon államvasúti felügyelő leánya, 21-ik évében, Mohorán. — Jellinek Miczike, Jellinek Lajos, helyiérdekű vasúti igazgató hat éves leánykája, Budapesten. — Suciu Silviusné, szül. Sierban Helén, miniszteri titkár felesége, 40 éves korában, Budapesten. — Özv. Nagy Máthé Zsigmondné, szül. Soltész Amália, 74 esztendős korában, Jászkarajenőn. — Baranyay Károlyné, szül. Nagy Lenke, ref. lelkész neje, 23-ik évében, Diósjenőn.

SAKKJÁTÉK.

2186. számu feladvány. Skalik F.-től.

(I. dijat nyert feladvány.)

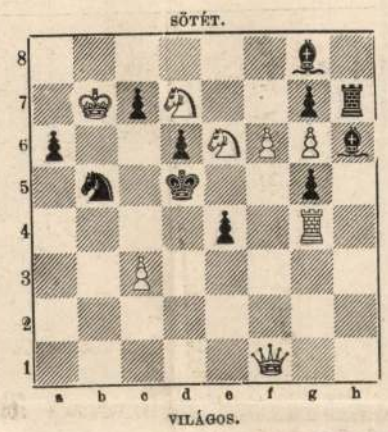

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2171. számu feladvány megfejtése Pradignat E.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vg1—g3	Fa6—d3 (a)	1. —	—	Kd5—e6 : (b)
2. Be6—e4	t. sz.	2. Vg3—e5 †		Ke6—d7
3. Vg3—g2—b3—d3 mat.		3. Ve5—e7 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. —	—	f7—e6 :
2. Vg3—b3 †		t. sz.
3. f2—f3 v. V mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer A. — Demeter József. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői üzenetek.

M. J. Oriások soha sem voltak. A legrégibb időkből fenmaradt emberi csontmaradványok mind azt bizonyítják, hogy az ember hajdan sem volt nagyobb, mint most. Az ősvilági elefántok, hüllők, stb. megkövesült maradványai tanúbizonysága szerint ezek az állatok a ma élőkhöz képest valódi óriások voltak, de óriás-ember maradványt egyetlen-egyet sem fedeztek még fel sehol, a mi, ha csakugyan léteztek volna valamikor, lehetetlen volna.

Debreczen, S. B. A szibériai vasút építésének megkezdése óta Oroszország szibériai hadtesteit mindenütt a vasúti vonal mentében helyezi el, ennélfogva tiz-tizenkét nap alatt azokat könnyen Európa határszéleire irányozhatja, mig előbb e czélra legalább két hónapra lett volna szükség.

Eger. S. B. A világ leggazdagabb kénbányái Khinában a Karakorium sivatagban vannak. Az ott lévő 20—60 méter magas dombok nagyobb része 40—45 százalék tiszta ként tartalmazó érczekből áll. A tiszta kén piaczi árát tekintve a bányák értékét szakértők 5—600 millió forintra becsülik.

Csákvár, T. Gy. Az első sztrájk hiteles adatok szerint 1525-ben Csehországban a joachimstali ezüstbányákban fordúlt elő. Az erőszakoskodó bányászok ellen katonaságot rendeltek ki.

Tudod-e. Csak egy virág van még. A képek egymásra halmozása tarkává teszi a verset, de széppé nem. Képei különben is útszéli hasonlatok, melyek néha ugyancsak sántikálnak. Például egy helytt azt mondja, hogy «Tudod-e, hogy mi vagyok én? letépett levél, melyet a szél szárnyára vett s folyton tépdegél.» Azt tudjuk, hogy a szél a letépett levelet kergeti, de azt, hogy «folyton tépdegéli», soha sem hallottuk.

Északi fény. A hangzatos sorok jól folynak; de a versben nincs elég közvetlenség, az olvasót meglehetősen hidegen hagyja.

Tavasz van újra. A találkozás stb. Költői lélek szól hozzánk valamennyiből, s ha a törekvő ifjú, kinek szellemi arczképét nehány sorban a hű baráti kéz oly meleg vonásokkal rajzolja, idő előtt sirba nem száll, talán hasznos munkása lett volna irodalmunknak. Ezek a fiatalkori kisérletek azonban, bár a tehetség nyomait elárulják, még nem ütik meg a magasabb irodalmi mértéket, s nem alkalmasak rá, hogy emlékoszlop gyanánt álljanak a korán behantolt sir felett.

Nem közölhetők: *A magyar Helikon.* Szatira akar lenni; de nagyon gyönge. Szatirát sem lehet irni költői tehetség nélkül. — *Nini még csak most tudom.* Minden kritikán alul álló gyarlóság. — *Orsodi.* Kritikán alúl álló gyarlóság.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» folyó évi 36-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A jót csak akkor becsüljük, a mikor már elvesztettük.*

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
Szerkesztőségi iroda: **Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.**

Értesités.

Azon fölmerült hirek ellenében, melyek szerint **1826.** év óta fönnálló **vászon- és fehérnemü-üzletünk** más czég birtokába menvolna át, köztudomásra hozzuk, hogy ezen híresztelések teljesen alaptalanok, mivel üzletünk változatlanul, vagyis:

Haris, Zeillinger és Társa

a kék csillaghoz

Budapest, IV., Váczi-utcza 16. sz.

czég alatt tovább is megmarad. Ép oly változatlanul maradnak üzleti elveink, melyek szerint mindig azon vagyunk, hogy nagybecsü vevőinket a legjobb minőségü áruval, szolidan és olcsón kiszolgáljuk.
Tévedések elkerülése végett hangsulyozzuk, hogy üzletünk csakis **Váczi-utcza 16. szám** alatt létezik.

HARIS, ZEILLINGER és TÁRSA
a kék csillaghoz,
czégtulajdonos: FABINYI GÉZA
csász. és kir. udvari szállitók.

Védjegy

Vese, húgyhólyag, húgydara és köszvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által

a Lithion-forrás

Salvator

kitünő sikerrel rendelve lesz. 8633

Húgyhajtó hatású!

Kellemes izü! Könnyen emészthető!

Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.

A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.

Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

MI UJSÁG?

A perzsa sah szeptember 24-ikén érkezik Budapestre és 27-ikén utazik el. Királyunk vendége lesz itt is, valamint bécsi időzése alatt, de mert a budai királyi lakban nagy építési munkát végeznek, a sah és kísérete a «Hungária» fogadóba száll. A sah budapesti látogatása alatt *Széll* Kálmán miniszterelnök a fővárosban lesz, a magyar kormányt képviselvén. A magyar leszámitoló és pénzváltó bankhoz Teheránból a perzsa császári banktól egy millió frankról szóló utalvány érkezett a sah részére.

A sah szeptember 20-ikán délután öt órakor érkezett Bécsbe Marienbadból. Fogadására megjelent a király a főherczegekkel. A Burgban vártak a főherczegnők és gróf Goluchowski külügyminiszter. Este udvari ebéd volt. A sah tiszteletére rendezendő ünnepélyeken részt vesz *Széll* Kálmán miniszterelnök és *Hegedüs* kereskedelmi miniszter is.

Az egyetemi iskolai év megnyitása. A budapesti *tudomány-egyetem* megnyitó ünnepe e hó 16-ikán, a *műegyetemé* pedig másnap, 17-ikén ment végbe, az új rektorok beiktatásával.

A *tudomány-egyetem* ünnepélyére az isteni tisztelet után az egyetemi új palota nagytermében gyülekezett az ifjuság és a tanári kar.

A közoktatási kormányt *Molnár* Viktor miniszteri tanácsos képviselte, a főváros hatóságát *Rózsavölgyi* Gyula alpolgármester. Az ünnepélyt Ponori *Thewrewk* Emil mult évi rektor nyitotta meg, ki beszédében visszapillantást vetett az egyetem mult évi történetére. Megemlékezett a királynak az egyetemen tett látogatásáról. Hálát mondott Wlassics Gyula miniszternek az új központi épület befejezéséért s a tanári illetmények rendezéséért. Érintette az egyetemi ifjuságnak pártokba sorakozását, a mi az egyetemi hatóság beavatkozását tette szükségessé. A beszéd után a jelvényeket átadta az új rektornak, *Rapaics* Rajmundnak. Az új rektor, ki a hittudományi fakultás tanára, beszédében először is a magyar katholiczizmus és a királyság megalapításának kilenczszáz éves fordulójáról emlékezett meg. Ezután fejtegette, hogy a modern tudományt az a veszély fenyegeti, hogy a tapasztalati anyag halmazában megfulad. A realisztikus irányban az érzékfelettiek tudománya, a metafizika, mely valamikor a tudományok királynéja volt, nagyrészt hitelét vesztette; mint puszta képzelgés, mint üres álomhüvelyezés, lomtárba került. A metafizika jogosultságát fejtegette a tapasztalati tudományok tulsulya ellen. — *Breznay* Béla hittudományi dékán intézett még buzdító beszédet az ifjusághoz. Minden téren a helyes mérsékletet ajánlotta az ifjuság figyelmébe.

A *műegyetem* megnyitásán szeptember 17-ikén a közoktatásügyi kormány képviseletében *Molnár* Viktor miniszteri tanácsos és *Tóth* Lajos osztálytanácsos jelentek meg. Ott voltak *Rapaics* Rajmund, az egyetem rektora, *Szily* Kálmán, *Asbóth* Emil, *König* Gyula, *Wartha* Vincze miniszteri tanácsosok, a műegyetem tanári kara.

Kisfaludi *Lipthay* Sándor, a mult évi rektor beszámoló beszédében több fontos kérdésről emlékezett meg. A műegyetem ujjáépítése a pénzügyi helyzet következtében halasztást szenvedett. A műegyetem tanácsa a lefolyt évben megkérte a minisztert, hogy legfelsőbb helyen tegyen előterjesztést a *műszaki doktorátus* érdekében. A mult évben keletkezett a tekhnikus-ebéd, a mely sok fiatal embernek megkönnyítette a létért való küzdelmet. Megemlékezett végül arról, hogy a párisi kiállításon a műegyetem megkapta a grand prix-t és, végül megköszönte tanártársainak bizalmát és a hallgatóság ragaszkodását. — *Ilosvay* Lajos, az új rektor szólt ezután s főleg azt hangoztatta, mennyire szükséges hazánkban a khémiai tudományok fejlesztése. A khémiai szakosztály hallgatói számának fölötte lassú emelkedése azt bizonyítja, hogy az okok, melyek miatt ez a szakosztály tizennyolcz éve annyira néptelen volt, ma is megvannak, vagy legalább is keveset vesztettek erejökből. Nem nagy lehet örömünk, hogy 1882–83 óta, a legkedvezőbb tavalyi évben is, a khémiai szakosztály hallgatóinak száma középmértékben csak harmincznat volt, ellenben khémiai készítményekért az 1898-ik évben több, mint huszonhárom millió koronával adóztunk a külföldnek. Hálával emlékezik meg arról, hogy Wlassics Gyula miniszter a mezőgazdasági khémiai tekhnológia tanszékének szervezése mellett döntött. Végül lelkes szavakkal munkálkodásra serkentette az ifjuságot, s az új egyetemi iskolaévet nagy éljenzés közepette megnyitottnak jelentette ki.

A kalocsai érsek aranymiséje. *Császka* György kalocsai érsek e hó 21-én ülte meg pappá szentelésének félszázados fordulóját. A király ez alkalomból a Lipót-rend nagy keresztjével tüntette ki. Az aranymise ünnepélyeit nagy díszszel ülik meg. Kalocsán és négy napra osztották.

Kalocsa városa e hó 20-ikán már zászlódíszt öltött és számos üdvözlő távirat érkezett. A szepesi egyházmegye, melynek Császka püspöke volt, küldöttséggel képviseltette magát a szept. 21-iki aranymisén. A fővárosból is több küldöttség ment az ünnepre, ezek közt a budapesti ujságirók egyesülete részéről is, mert a jótékony főpap az egyesület alapítója.

Az eltünt szobor. A budapesti Svábhegy egyik legszebb részén pár évvel ezelőtt a budapest-hegyvidéki turista egyesület gróf Széchenyi Istvánnak csinos mellszobrot állított érczből. E hó 14-ikére a 130 kilós bronz szobor eltünt a talapzatról, s eddig nem tudták kikutatni, hová lett. Az egyesület száz korona jutalmat tüzött ki annak, a ki a szobor nyomára vezet, vagy pedig ép állapotban előkeríti.

Jelesek sirjai. A kerepesi-úti temetőnek mindazt a részét, melybe már harmincz év óta nem temetnek, kiüresítik s a halottakat, kiknek máshová temetéséről nem gondoskodnak, közös sírba viszik. A most felbontás alá kerülő részben sok jelesünk nyugszik, irók, költők, tudósok. Itt van Kisfaludy Károly sírja is. Ennek azon helyen hagyásáról, vagy máshová helyezéséről a Kisfaludy-társaság intézkedik, valamint az Akadémiával együtt a többi jeles irónk sírjának kegyeletes fentartásáról.

Új bankó. Szeptember 20-ikán bocsátotta forgalomba az osztrák-magyar bank a *20 koronás* bankjegyeket. Az eddigi kék szin helyett sötét karminvörös uralkodik rajta. Az alapnyomás halványzöld, a papir pedig fehér lévén, a három szinből összeállíthatjuk a nemzeti szint. A bankó két oldala Magyarország és Ausztria dualizmusát fejezi ki. Medaillonban oda van rajzolva Hungária és Ausztria mellképe a megfelelő oldalra, a medaillon mellett egy kis, pofók, szárnyas gyerek ül, s babérágat nyujt a mellkép felé. A medaillon alatt Hungária képénél Magyarország czimere, a másikon az osztrák kétfejű sas. A magyar oldalt tartják a sikerültebbnek, mert Hungaria képe (fején a magyar koronával) kifejezőbb, mint a bástya-diadémos Ausztriáé. A magyar oldalon a szöveg tisztán magyar, az osztrák oldalon a nyelv egységét megbontja, hogy a bankjegy értéke az Ausztriában divatos nyolcz nyelven is el van mondva. Fekete nyomás a bankjegyen csak a «*serie*» a számokkal az osztrák, s a «*szám*» a magyar oldalon. Szeptember 20-ikán délelőtt a bank budapesti főintézetében százezrekre menő összegeket váltottak be régi tiz forintosokért s a pénzváltó és egyéb boltok kirakatában is csakhamar látni lehetett új bankókat. Most már a forgalomban is eleget találhatni.

Bartóky Józsefnek, a magyar földmívelésügyi miniszterium osztálytanácsosának, a gazdasági munkásügyek körül szerzett érdemei elismeréséül, Ő Felsége a harmadosztályú vaskorona-rendet adományozta. A földmívelésügyi miniszter megbízásából ő fogalmazta a munkások és munkaadók jogviszonyát szabályozó törvényjavaslatot s több más fontos szocziális törvényjavaslatot. Főleg ebbeli kiváló munkálkodásának elismeréséül nyerte a királyi kitüntetést.

GALVESTON, AZ ELPUSZTULT TEXASI VÁROS.

Kitüntetett hirlapiró. A német császár *Sturm* Albertnek, a «Budapesti Tudósító» szerkesztőjének, a ki Ő Felsége a király legutóbbi berlini látogatásáról a budapesti lapokat tudósította, a porosz királyi vörös sas-rend IV. osztályát adományozta.

Thaly Kálmán fogadott fia. Székely-szigeti dr. *Thaly* Kálmán országgyűlési képviselő, a Rákócziak korának kitünő történetirója, örökbefogadta *Thalwitzer* Károlyt, a budapesti gyalogsági kadétiskola növendékét. Az örökbefogadást a király jóváhagyta és az örökbefogadottra, valamint törvényes utódaira dr. *Thaly* Kálmán családnevét, magyar nemességét és családi czimerét is átruházta.

Házasság. Dr. *Palágyi* Menyhért fővárosi tanár, az ismert iró e hó 18-ikán nőül vette *Steiner* Amália úrhölgyet.

Biró Lajos hazatérése. Uj-Guineában tartózkodó tudós hazánkfia, Biró Lajos, levelet intézett *Chyzer* Kornél miniszteri tanácsoshoz, melyben azt jelenti, hogy jövő év szeptemberére valószinüleg hazajön. Biró Uj-Guineában különösen zoologiai tanulmányokat végzett, a Nemzeti Muzeumnak becses gyűjteséket küldött, s nevét ismertté tette a külföld előtt is.

Rheuma, csuz, köszvény és **epekőbajok** biztosan gyógyithatók a tudományos alapon álló Dr. Rissoféle *czitromnedv kurával.* Ismertetést ingyen és bérmentve küld *Szabady János* gyógyszerész Budapesten, Damjanich-utcza 2/c.

Köllő Miklós 1. MDK

A folyóirat [illegible] felhivsát közöl, melynek irói arra kérik fel a közönséget, hogy adakozzon Csikcsatószegi Köllő Miklós, a segesvári Petőfi-szobor, a marosvásárhelyi Kossuth szobor és számos más mü alkotójának siremlékére. A müvész 1900 óta pihent a kerepesi temetőben a székesfőváros által adott diszsirhelyen.

Siremléket Köllő Miklósnak.

Mücsarnok.1901.15.sz.215.1.

Köllő Miklós 2. MDK

A székesfővárosban lakó székely ifjuság mozgalmat inditott a Köllő siremlék ügyében. Kiss György szobrász,Köllő barátja,dijtalanul ajánlotta fel a siremlék mintázatát. Fejér János és Rennder Antal kőszobrászok,Köllő tanitványai, dijtalanul ajánlották fel a siremlék munkálatait. Zala György és Kiss György állott a siremlék-bizottság élén, mely adakozásra szólitotta fel a közönséget.

Siremléket Köllő Miklósnak.
Mücsarnok.19ol.15.sz.215-216.l.

Kőlő Miklós

Kornis Elemér. Kőlő Miklós. Vas. Ujs. 1897. 523, 524. l.

Fentiek részletes életrajza, okv. felhasználandó

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Köllő Miklós

l.

Gerő Művészetről

332. l

1004 1095

1051 104

— **Köllő Miklós.** Vasárnap, junius 11-ikén leplezik le Marosvásárhelyen *Kossuth* Lajos szobrát, melyet *Köllő* Miklós, a segesvári Petőfi-szobor művésze készített. Ebből az alkalomból az alábbiakban röviden közöljük a szobor alkotójának életrajzi adatait:

Köllő Miklós Csikmegyében, Gyergyó-Csomafalván született 1861-ben. A műértők figyelmét már akkor magáravonta, mikor gyermekkorában mint teljesen naturalista különféle műipari tárgyakat mintázott. Később Münchenbe került, hol *Hess* és *Knabl* tanárok vezetése alatt végezte szobrászati tanulmányait. Az első kitüntetést fafaragványaiért az 1885. évi országos kiállításon kapta. Azután *Zala* György műtermébe került, kinek az aradi vértanuk szobrának és a budai honvédemléknek a kivitelénél segédkezett, s ugyanott foglalkozott a pécsi székesegyház több relief-jének román stilusu restaurálásával is. Mióta önállóan dolgozik, több pályázaton kapott elismerést vagy kitüntetést. Kiválóbb munkái *Reviczky* Gyula síremléke a kerepesi temetőben, a *Bölcseség* szobra a budai kir. palota épületén, *Szent István, III. Károly* királyok, és *Mária Terézia* királynő szobrai az új országház kupolás csarnokában, ugyancsak az új országház homlokzatán hat szobormű és *Jézus* és *Mária* márvány-szobrai az egri érseki templomban. Ezeken kivül a m. kir. Kuria-épület, az erzsébetvárosi templom és az új Szt.-János kórház szobormunkáiban is nagy része volt. Emlékművet eddig csak egyet készített, a segesvári Petőfi szobrot, melyet a mult évben lepleztek le. Mellszobrokat is faragott, amelyek közül annak idején a legnagyobb feltünést keltette *Kassai* Vidor-nak, a Népszinház kitünő volt művészének a képmásáról. Most az ezredéves emlékmű két király alakján, továbbá *Bethlen* Gábornak, az Emke volt elnökének szobrán és a VII. ker. Erzsébet-templom esketési oltárán dolgozik.

Művészet, 1899. 328, 329. l.

Városliget) a társulat művészeti bizottságának javaslata alapján az igazgatóság dönt és a pályanyertes terv szerzőjét 500 korona tiszteletdijban részesíti, melyért azonban a nyertes művész a plakát végleges kiviteli rajzát is köteles a dij elnyerésétől számított három hét alatt elkészíteni.

kincsek és történelmi emlékekkel hazánk dicsőségének a világkiállítás egyik diszévé, kiváló és vonzó helyévé avassuk.«

—

— **Az Uránia képzőművészeti szakosztálya.** Megirtuk már, hogy az *Uránia* tudományos szinházvállalat képzőművészeti szakosztálya megalakult, s elnökévé *Feszty* Árpád, *Zala* György és *Hamfel* József dr., előadóivá pedig *Térey* Gábor dr., *Malonyay* Dezső, *Lázár* Béla dr. és *Ambrozovics* Dezső dr. lettek. A bizottság tagjai a végleges megállapodás szerint a következők: *Riedl* Frigyes, *Keszler* József, *Diener* József, *Divald* Kornél, *Szana* Tamás, *Jánosi* Béla dr., *Schambach* Gyula, *Zsilinszky* Aladár, *Péterfy* Jenő dr., *Réthy* László, *Czobor* Béla dr., *Éber* László, *Körösy* László dr., *Nyáry* Sándor dr., *Gerecze* Péter dr., *Radisich* Jenő, *Mihálik* Ámiel, *Schulek* Frigyes, *Nagy* Géza, *Wollanka* József, *Forster* Gyula, *Pasteiner* Gyula, *Szendrey* János dr., *Rosenberg* Auguszta, *Huszka* József, *Benczur* Gyula, *Székely* Bertalan, *László* Fülöp, *Ujváry* Ignác, *Szinyey* Merse Pál, *Mannheimer* Gusztáv, *Strobl* Alajos, *Fadrusz* János, *Vastagh* György, *Róna* József, *Hegedüs* László, *Háry* Gyula, *Faragó* Ödön, *Lechner* Ödön, *Czigler* Győző, *Schickedanz* Albert, *Hock*

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS IFJÚSÁGÁBÓL.

A főváros hatósága április 9-én leplezi le az 1838-iki árviz emlékére készült domborművű emléktáblát, mely báró Wesselényi Miklósnak ez árvizkor tanusított önfeláldozó és hősies szereplését örökíti meg a Ferenczieк templomának Kossuth Lajos-utczai falán. Ez alkalomból újra felidéződik Wesselényi emléke, nemcsak az ünnep révén, hanem mert — mint már említettük — most jelent meg a nagy hazafinak eddigelé legterjedelmesebb s legrészletesebb életrajza. A két kötetes nagy munkát dr. *Kardos* Samu debreczeni ügyvéd irta «Báró Wesselényi Miklós élete és munkái» czím alatt. A mi az adatok bőségét illeti, e könyv mondhatni a teljesség igényével léphet fel, mert szerzője összegyűjtött minden hozzáférhető okiratot, levelet, emlékiratot, áttanúlmányozta magának Wesselényinek nagy terjedelmű levelezését, naplóját, a reá vonatkozó irodalmat, úgy hogy az olvasó megtalálhat benne mindent, a mi Wesselényi egyéniségének s szereplésének megértéséhez szükséges. A szerző igen gyakran beszélteti forrásait, nagyobb részleteket közöl belőlük, a mint hogy általában magából a rendelkezésre álló anyagból igyekszik kiemelni s az olvasó elé állítani mindazt, a mi Wesselényire nézve jellemző. E mellett nagy lelkesedéssel dolgozott, hogy — mint előszavában mondja — ifjúkorában tett fogadalmát beválthassa s az életrajzot Wesselényihez mennél inkább méltóvá tegye. Lelkesedését érezzük a könyv olvasása közben mindenütt s ez bizonyára hatással lesz különösen az olvasóknak arra a részére, a kiknek könyvét ajánlotta s első sorban szánta: az ifjúságra. A munka érdekességét nagyszámú illusztráczió is emeli, melyek közül kettőt itt bemutatunk.

A következőkben, a könyv alapján közlünk *Wesselényi* ifjúságából néhány részletet, nagyobbára *Ujfalvy* Sándor kéziratos emlékiratai nyomán, melyek érdekesen jellemzik nemcsak a gyermek Wesselényit, hanem atyját, az idősebbik báró Wesselényi Miklóst is, s apának és fiúnak egymáshoz való viszonyát.

Mikor *Ujfalvy*, a ki benső ismeretségben állott a Wesselényi-családdal, 1845-ben a boldog apa megbizásából közölte Erdély akkori kormányzójával, gróf Teleki Józseffel, hogy Wesselényinek fia született, *Teleki* a következő visszaemlékezést mondotta el:

«Miklós barátom boldogult atyjával közeli rokonságban állottam. Egykor szüleim magyarhoni szüretjökre utazván, én és két fivérem a kolozsvári tanodában maradtunk. Wesselényi unokabátyánk a szüretre Zsibóra vitetett bennünket. Zsibóra érkezve, vígan telt az első nap változtatott kedvtelések között. Jött a második nap: kezdetében hasonlóan az elsőhöz. Nagybátyánk többnyire köztünk mulat, olykor-olykor tudományos értekezletekbe is bocsátkozva. Észrevételeinkkel elégültnek látszott s így szólt: Úgy látom öcséim, életkorotokhoz képest eleget tudtok; az én Miklósom fiatalabb ugyan, de ő sincs elmaradva. Sokat tud már a kujon és elmésségét néha magamnak is bámulnom kell. Rögtön hivatja *Tökést*, fia nevelőjét és megrendeli fiával azonnal próbatételt tartani. Kivánata nyomban teljesítteték; apa és anya örömkönyűkben úszó szemekkel foglalnak helyet a nagy teremben, szépreményű fiok idő előtti észfejlettsége tudatában; de várakozásuknak az eredmény most nem felel meg; mert a hosszú egyedüllét után a velünk élvezett változatos játékok annyira elfoglalták *Miklósunk* figyelmét, hogy nevelőjének minden iparkodása daczára is feleletei mindinkább hiányosak és zavartabbak lőnek. Atyja elkomorodik s előbb csendes, de később heves hangon inté őt rendre; de Miklósunknak sehogysem sikerült figyelmét rendbe szedhetni. Rendkívül sérté ez a hiú atya ambicziját; míg boszúsága dühre változott; tele torokkal kiáltá fel a hajdu-tizedest s fiát vasra vereté, fegyver között a kastély börtönébe kisérteté. Testvérem és nevelőnk magunkon kívül tántorgánk szállásunkra; szelid neveltetésünk után ily bánásmód túlhaladá képzetünk határait. Később mellékutakon a bárónéhoz mentünk, sírva esedezvén előtte fia kiszabadításáért: «Fiam! — mondá a báróné szokott nyugodt hangján — még nem jött el az ideje, de ha csillapul atyjának haragja, tudatni fogom veletek.»

Egy idő múlva magához hivatott bennünket a báróné és mondá: «Férjem indulata lejárt és kérésetek most sikeres leend» ... Reszketve közeliténk mi nagybátyánkhoz, ki esedezésünkre derűs arczczal viszonzá: «Nem érdemli a gaz poronty ...

Egykorú festmény után.

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS HAT ÉVES KORÁBAN.

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS 1838. ÉVI ARCZKÉPE.

feleletjeiből azt lehetne hinni, hogy mitsem tanult, pedig sokat tud s épen ezért nem értem az ilyes tréfát. Csakhogy most az egyszer értetek szép öcséim megbocsátok» ... Ezzel lekiáltott az udvarra és Miklós fegyveres hajdúk között felkisértetvén, a vasból kivétetett és szigorú megdorgálás után szabadon bocsáttaték. Ez 1807 őszén történt».

1805-ben történt ez a szintén Ujfalvytól följegyzett eset: Zsibó és Csiglen őserdőiben szokott idősb báró *Wesselényi* Miklós vadászni. Eme vadászataira már kilencz éves korától kezdve magával vitte a *kis Wesselényit*. Folyt a hajtás, minden vadász s a kis Wesselényi is elfoglalta a maga helyét. Egyszerre csak alig 40—50 lépésnyire a kis Wesselényitől csörtet ki nagy robajjal az erdő sűrűjéből egy hatalmas vadkan. A kilencz éves fiú minden tétovázás nélkül rászegzi fegyverét, a fegyver dördül, a vadkan megáll, horkan, de el nem esik, sőt a kapott sebtől bőszülten rohan egyenesen a gyermekifjúnak. Az apja látja a halálos veszedelmet, mely egyetlen fiát fenyegeti, de szíve érczkeble alatt nyugodtan dobog, biztos kézzel szegzi fegyverét a feldühödt vadra és a holtra talált fenevad élettelenül terül el alig 2—3 lépésnyire a kis Wesselényi lábai előtt.

Pár héttel ezután megyegyűlés volt Zilahon. *Wesselényi* oda is magával vitte kis fiát, kardosan, mentésen. Ezen a gyűlésen történt az, hogy Wesselényi összezördült gróf Tholdalagival, az akkori közép-szolnokmegyei főispánnal. Wesselényi még a szokottnál is keményebb, kiméletlenebb volt a gyengelelkű főispánnal szemben. A közgyűlés tagjainak nagy része a megbántott főispán mellé sorakozott s hangos szóval követelte, hogy Wesselényi kérjen a megbántott főispántól bocsánatot. Wesselényi daczos fővel, keresztbe font karokkal, mint szirt a zajló tenger hullámai között, állott az őt mind sürübben körülvevő megyei nemesség közepette. Mellette kardosan, mentésen kis fia. A sokaság nőttön-nőtt, a kiabálás, majd fenyegetődzés folyton erősbödött, de Wesselényi csak állott tovább, mint megkövült szobor, szótalanúl.

Ekkor felhangzott a tömegből a fenyegető kiáltás: «Ki vele! Dobjuk ki az ablakon!» A kis Wesselényi könnyes szemekkel nézett a forrongó tömegre; kérlelte, rimánkodott, de a tömeg kérlelhetetlen maradt és édes apjához mindjobban közeledett. Ekkor a kis Wesselényi abba hagyja a kérlelést, egyet szökik, kardot ránt s harsány hangon kiált a tömeg felé: «A ki atyám ellen még egy lépést mer tenni, azt irgalom nélkül keresztül döföm!» ... A gyermek-hős e szavai lefegyverezték a forrongó tömeget, mindenki feledte a sérelmet és boszút, a szivekben a szeretet és csodálat ébredt a hősi gyermek iránt. Sokan ölbe kapták s csókokkal halmozták el a kis Wesselényit.

Gróf *Tholdalagi* még az évben nyugdíjba ment, a főispáni székben utódja épen Wesselényi lett. A beiktatási ünnepélyre, mely 1806 április havában történt, ismét magával vitte a kis Wesselényit. Ekkor, vagyis 10 éves korában tartotta a *kis Wesselényi* első beszédét a nyilvánosság előtt. Hogy mily öröm, mily boldogság töltötte el a fiára oly büszke apa szivét eme beszéd hallatára, kitűnik barátjához, Kazinczy Ferenczhez 1806 április 9-ikén irott levelének következő részéből:

«Fiam a vármegyei gyűlésen, midőn az organisationalis planumért most közelebbről egybegyűltünk volt, legalább is 400 ember jelenlétében, minden carta nélkül, nagy bátorsággal, hallgatóinak megelégedésökre s nekem örömömre elmondta oratiócskáját, melylyel önmagát hazafi Polgárnak áldozta fel. Itt küldi neked, vedd jónéven tőle.»

A rövidke beszéd, melynek eredeti fogalmazványa az Akadémia kézirattárában található, így hangzik:

«Atyák és Hazafiak! Mert hogy nevezzelek édesebb nevezettel? Érzem már hazámhoz s hozzátok szeretetemet. — Atyák! Hazafi akarok én is lenni. — Ti nemes tűzzel munkálódtok és miért? — Azért ugy-e, hogy minket boldoggá tegyetek? — Óh, Atyák? higyjétek el, az én lelkem oly kész, hogy mindenütt nyomban követnélek. Ah, de ez a kilencz esztendős test akadályomra vagyon. Nem vagyok én Sándor, hogy irigyeljem atyáim tetteit, marad nekünk is munka. De micsoda munka? — Oszlopokat fogunk nektek az egekig emelni, s a mit ti el nem végeztetek, nemes tűzzel bé fogjuk végezni mi. Számot tartsatok reám atyák! El ne felejtsétek, hogy én ma hazafinak áldoztam fel magamat. Rövid időn meg fogjátok látni, hogy meg nem csaltam várakozástokat.»

Még egyszer és pedig élete alkonyán, annak ép utolsó esztendejében látott igaz és nagy örömet fiában az öreg *Wesselényi*. Folyt évek óta a Habsburgok és Bonaparte Napoleon között a háború. A szerencse nem igen kedvezett az osztrák fegyvereknek. 1809-ben elhatároztatott a nemesi fölkelés. A közép-szolnoki, krasznamegyei és kővárvidéki nemességnek kapitányává az öreg Wesselényi rendeltetett ki. 600 lovasból állott a felkelő csapat, melynek gyülőhelyéül Nagy-Károly, Szatmármegye székvárosa jelöltetett. De az öreg Wesselényi időközben beteggé lett; a felkelő nemesség élén Nagy-Károlyban meg nem jelenhetett, azonban elküldé maga helyett 13 éves fiát, a kis Wesselényit, kit már ekkor a felkelő rendek nemcsak jól ismertek, de nagyon kedveltek. Nagy-Károlyban több ezer főnyi felkelő sereg volt egybegyűjtve; az egyes vidékek nemességét mindeniknek a maga kirendelt kapitánya vezérelte az ott időző József nádor főherczeg elé. Mikor Közép-Szolnok, Kraszna vármegye s a Kővárvidék nemességére került a sor, azok élén egy fiatal dalia vágtatott elő és 600 lovasból álló dandárát oly bravúrral vezérlé a főherczeg s az annak környezetében levő főrangú tisztek elé, hogy azok mindnyáját és közöttük különösen magát a főherczeget az igaz csodálat és bámulat tölté el. Ez eseménynek szemtanúja és megörökítője maga Kisfaludy Sándor volt, a ki 1809-ben a nemesi fölkelés szervezésében tevékeny részt vett. A fiatal Wesselényinek maga a főherczeg a legszebb előmenetelt és jövendőt jósolta a katonai élet terén.

Kuzmányi Gyula amateur fölvétele.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS SZOBRA A POLGÁRDII KÖZSÉGHÁZA TANÁCSTERMÉBEN.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS SZOBRA POLGÁRDIBAN.

A Fejérmegyében fekvő Polgárdi község ősi fészke a gróf Batthyány-családnak. A 9500 holdra terjedő uradalom, a nagy park közepén fekvő díszes és kényelmes kastélylyal egykor gróf Batthyány Lajosnak, az első magyar felelős kormány elnökének s vértanú-halált halt hazafinak tulajdona volt. Ő volt a község kegyura s a nép kegyelettel emlékezik jószivűségére, emberbaráti érzületére; ma is élnek még többen, a kik jobbágyai voltak s személyesen ismerték. Az uradalom jelenleg gróf Batthyány Lajos országgyűlési képviselő s volt fiumei kormányzó tulajdona, a ki gyakran szokott ott tartózkodni.

A nagy vértanú iránti kegyelet szép ünnepélyben nyilvánúlt közelebb Polgárdiban: a községháza nagy termében elhelyezték s ünnepiesen leleplezték gróf Batthyány Lajos bronz-szobrát. A fél életnagyságú szobor, az elhúnyt jeles szobrász, *Köllő* Miklós műve, már régebben készült, eddig a grófi kastélyban volt s a község buzgó jegyzőjének kezdeményezésére állították fel díszes talapzaton a tanácsteremben, Kossuth Lajos arczképével szemben.

MAGYAR EMLÉKEK DALMÁCZIÁBAN.

Dr. Havass Rezső sajtó alatt levő könyvéből.

Alig van nálunk Dalmácziának alaposabb ismerője s lelkesebb barátja, mint dr. *Havass* Rezső. Számos czikket irt s felolvasásokat tartott, melyekben szélesebb körök figyelmét igyekezett fölhivni az Adria-parti sziklás tartomány iránt. Czélul tűzte ki, hogy megnyerje a közvéleményt a jog szerint a magyar szent koronához tartozó Dalmáczia visszacsatolása eszméjének. Értekezésein kívül a mult évben darabot is irt Dalmácziáról az Uránia-szinház számára, a melyet a közönség érdeklődéssel fogadott. Darabjának sikere arra buzdította, hogy nagyobb illusztrált munkát adjon ki Dalmácziáról.

A munka illusztrált díszmű lesz s nagyszámú, többnyire eredeti fölvételek után készült képet fog közölni. Szövege tájékozást nyújt Dalmáczia multjáról és jelenéről, a fősulyt pedig a dalmácziai magyar emlékekre és magyar vonatkozású tárgyakra helyezi. Ezek legnagyobb része az Árpád-házi magyar királyok idejére esik s e történeti időszakot Dalmácziára való vonatkozásaiban a könyv bevezetése fogja tárgyalni, azután ismerteti a magyar emlékeket, Dalmáczia történetét, irodalmát, művészetét, gazdasági s nép-életét. Az érdekesnek igérkező könyv ára 16 korona lesz s megrendeléseket már most is elfogad a kiadó: Divald Károly (Budapest, VIII., Kisfaludy-utcza 9.)

A készülő könyvből közlünk egy dalmácziai magyar emlékről most fölvett képet s a szövegből is egy részletet a következőkben.

Kálmán király emléke Zárában.

Zárának egyik legkiválóbb s ránk magyarokra fölötte érdekes műemléke a S. Maria-templom és a Benedek-rendi apáczáknak hozzá csatolt konventje.

A templomot, melynek homlokzata a XV. században velenczei minta után újjáépült, Cicca zárai úrnő, — később apátnő, — III. Krešimir Péter dalmát király nőtestvére építtette 1066 ban. Magas és igen szép román stilű tornyát 1105-ben Kálmán királyunk, mint Dalmácziának is királya, emeltette, hogy emlékezetessé tegye Zárába való ünnepélyes bevonulását. Ez eseményről tanuskodik a toronynak a konvent felőli oldalába helyezett következő lapidáris felirat:

ANNO INCAR. DNI NRI IHV XPI MIL. CV
POST VICTORIAM ET PACIS PRAEMIA
IADERAE INTROITVS A DEO CONCESSA
PROPRIO SVMPTV HANC TVRRIM
SCAE MARIAE VNGARIAE DALMATIAE
CHROATIAE CONSTRUERE ET ERIGI
IVSSIT REX COLOMANVS.

(A mi Urunk Jézus Krisztus megtestesülésének ezerszázötödik esztendejében az Istentől engedett győzelem és a béke áldásai után Zárába bevonulván, ezt a tornyot a Boldogságos szűz Máriának (tiszteletére) saját költségén építtetni és emeltetni rendelte Kálmán Magyar-, Dalmát- és Horváország királya.)

Érdekes e toronyban az a négy bizanczi hatás alatt készült román stilü oszlop, melyeket Kálmán király neve ékesít, s melyeknek rajzát itt bemutatjuk.

Ugyancsak Kálmán király emeltette a S. Maria-templom antik főoltárát, melyet azonban 1742-ben lebontottak. Baldachinjának tetején a következő felirat volt bevésve: «REX COLOMANUS M † CV.»

Hogy mily ragaszkodással és hódolattal voltak a záraiak Kálmán iránt, mutatja az a dicsének, a melyet templomaikban husvétkor és karácsonykor az evangelium után mondottak; íme így hangzik:

Exaudi Christe. Christus vincit. Christus regnat. Christus imperat. Paschali summo Pontifici, et universali Papae salus et vita perpetua. Colomanno Ungariae Dalmatiae et Chroatiae almifico Regi vita et victoria.

Magyarul: Hallgass meg Krisztus. Krisztus győz. Krisztus kormányoz. Krisztus uralkodik. Paschál főpapnak és egyetemes pápának üdv és örök élet. Kálmánnak, Magyar-, Dalmát- és Horvátország dicsőséges királyának élet és győzelem.

EGY ÚJ KÉP-PIACZ.

A magyar művészek rohamosan növekedő száma újabb és újabb kép-piaczok megteremtését teszi szükségessé. Az évi termelés befogadására nem elegendők többé a képzőművészeti társulat díszes termei; nem elegendők a Nemzeti Szalon kisebb méretű helyiségei; termékenyebb képiróink majd itt, majd ott rendeznek külön kiállításokat s a művészek műtermeiben mégis sűrűn maradnak olyan művek, főleg kisebb igényű dolgok, a melyeken, kiállítási helyiségek hiányában, nem tudnak túladni. Ezen a bajon segítenek más nagy városokban a műkereskedések s igyekszik segíteni nálunk is újabb időkben az az izlésesen berendezett kisebb Szalon, a melyet az Eggenberger-féle könyvkereskedés nyitott meg kecskeméti-utczai helyiségében műtárgyak: festmények és kisebb szobrok bemutatására.

Hogy a helyiség létesítése nem volt hiábavaló fáradozás, mutatja az eddig elért eredmény. A vállalat aránylag rövid idő alatt pár száz festményt adott el, nagyobbára olyan műbarátoknak, kik szeretik a szép műtárgyakat, de nem engedhetik meg maguknak a műtárlatokban való vásárlás fényűzését. Ez azonban nem azt jelenti, hogy az új képpiacz csakis igénytelenebb dolgok terjesztésével foglalkozik. Állandóan találhatók itt képek sok jeles művésztől, minek elég bizonysága többek közt az is, hogy az Országos Magyar Gazdasági Egyesület intézőinek, jelesen az egyesület műszerető titkárának, Jeszenszky Pálnak az a szerencsés gondolata támadt, hogy a gyakran kétes művészi értékű ezüst serlegek és más hasonló tárgyak helyett eredeti festményeket adjon jutalmúl a kiállítóknak, a mostani tenyész-állatvásár alkalmából, s e czélra az Eggenberger-féle szalonból válogatta a díjazásúl szánt képeket. Ezek sorában van az ország határain túl is kedvezően ismert állatfestőnek: *Pállik* Bélának nagyobb méretű festménye, a «*Libák*», mely anyaludat ábrázol, puha tollazatú apró libákkal, a mint a rét füvében szépen összebújnak. Pállik ezt a témát egy izben már megfestette; újabb műve, melyet ezúttal bemutatunk, a művész megfigyelésének élesedéséről, s tekhnikájának folytonos gazdagodásáról tesz tanuságot. Állatkép a második díjul választott festmény is: *Vastagh* Géza «*Csirkék*» czímű kedves hatású képe, míg a harmadik gyanánt jutalmazott kiállító *Neográdytól* a «*Tél*» czimű festményt kapja meglepetésül.

Pállik és Vastagh Géza említett állatképeinek sikerült másolata látható lapunk mai számában, s hogy az új vállalkozás sokoldalúságáról a művészetet kedvelőknek némi tájékoztatást adjunk: bemutatjuk még *Pállya* Czelesztin sok finomságot mutató «*Ujpesti piacz*»-át, s *Vastagh* György jellegzetes «*Lesi puskás*»-át.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«Báró Wesselényi Miklós élete és munkái.» Dr. *Kardos* Samu ily czimű nagy terjedelmű munkájából, melyről már megemlékeztünk, s mai szá-

KÖLLŐ *Miklós*, szobrász, * Gyergyócsomafalva 1861, † Budapest 1900 szept. 17. Münchenben tanult és Budapesten előbb díszítő-szobrokat készített (budai Várpalota, Országház), azután emlékműveket mintázott (Petőfi, Segesvár; Kossuth, Marosvásárhely; Garay, Szekszárd) tárgyias, realisztikus stílusban.

E. gy. I. 1916

e pálcz[illegible]át akasztott[illegible]

áton van ábrázolva. Jobb kezével [illegible] balta
rszát fogja és balját csipőjére teszi. Kucs-
ú, bajusza kicsiny, [illegible] szakálla leberetvált.
o, nadrágja szűk, [illegible] magas szárú csizmája
ő szóntja, oldalán kard lóg s a nyeregkápá-
lőtte ~~egy ifjú~~ katona megy az utat mu-
szárok vágtatnak. Felirata a kép alatt:
feristen Oesterreichischen Hussaren Ob-
Menzel
äpfferkeit, wi Sie zů Pferde sizet" kezdetű és
Ruhm in die Unsterblichkeit" befejezésű
tán, Gözépütt „1742".

et, méretei a vonalkeretnek 24·4 : 18·2 cm.

9529 (szines).

M.D.K.

Köllő Miklós, szobrász

készítette a Hauszmann tervei szerint épült Bp. Igazságügyi palota II.-ik előcsarnokában álló négy Atlant alakját, melyek ívnyi vállaikkal a boltozat négy ívét támasztják alá."

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közbönye, Bp.
1897. 31. köt. 62. old.

MDK

Köllő Miklós

4 Atlant alakja az előcsarnokban

Hauszmann Alajos: A bpesti igazságügyi palota. Épitő Ipar, 1897, XXXI.k. II. füzet

Kőlő Miklós

írod

Hauszmann Alajos. A budapesti igazságügyi palota.
M. Mérnök és Építész Egyl.
Közlönye. 1897.

62. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Korona .....

Kőllő Miklós 11, 36, 38 - 42, 49, 85, 121, 140
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

Kollo Miklós

Lvod

Gf. Batthyány Lajos ~~[illegible]~~ volva Pol-
gárdiban. Vas Zsp.
1905. 234 l.

a kőszegháza nagyterében
bronz álló
motor.

mai regebben [illegible]
volt

Köllő

A Baross-szobor pályázatára készitett művét a biráló bizottság megvételre ajánlotta, -irja "Az ércz Baross" cimmel a Művészet c. rovatban -r-t.

A HÉT, Bp. 1894. márc. 11.
V. évf. lo. sz. 157. lap.

MDK

Köllő, Donáth, Kallós és Vasadi

A Baross-szobor. Vas. Ujs. 1894. 289.l.

M.D.K.

Köllő Miklós, nobrás

tervét a Baross-nobor-bizottság 1000 koronás jutalomban részesítette.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

ápr. 24. sz. 2. old.

Köllő Miklós

a Bpesti Erzsébet-
városi rk plébá-
mátemplomban
fentitől a főbejárat
felett az oromzat csúcs-
ives mezejében Ma-
gyarok Nagyasszonya,
balra tőle Szent László,
jobbra Szt István király
egy-egy, az ország és a
főváros címerét tartó
angyallal.

Hőtemplép

40.l.

MDK

Köllő Miklós xxxxxxxx

4 Atlant-alak, homokkő

Hauszmann Alajos: A budápesti igazságügyi palota. MMÉE Közl. 1897. 56-68 l.

Köllő Miklós

MDK

atlantái az Igazságügyi palotában.

17.o.

YBL ERVIN: A Magyar Nemzeti Galéria Palotája.
Bp. 1960.

Kálló Miklós, szobrász M.D.K.

az igazságügyi palota homlokzatán elhelyezendő egyes szoboralakok elhaszítására hapott megbízást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

dec. 24. sz. 2. old.

MDK

Kölló Miklós

Az igazságügyi palota II-ik elócsarnokában Kölló Miklós négy Atlant alakja.

Hauszmann Alajos: A bpesti igazságügyi palota.

MMÉKözl. 1897. 56-68.l. Képekkel.

Köllő Miklós

lájd

Hauszmann A.: Abpesti igazságügyi palota ~~Hauszmann Alajos-tól~~. Bp. 1901. 7. l

KÖLLŐ MIKLÓS

Kultúra

MAGYAR NEMZET
1998. szeptember 22., kedd

Ércalakja hirdesse: szelleme él!

Kiskunfélegyházán eleven emlék a múlt

Januárban pontosan tudtuk, tavasszal még emlékeztünk rá, nyárra, őszre azonban teljesen elfeledtük, 1998 *Petőfi* Sándor éve, s az Országos Petőfi-emlékbizottság annak szánja halálának 150. évfordulója miatt a '99-es esztendőt is. Százhetvenötödik születésnapjának meghitt és tudós köszöntése után (a tudományt a nagyvilágból összesereglő Petőfi-kutatók hozták, a meghittséget szülőföldjének emlékező lakossága meg a róla elnevezett tanintézetek diáksága) a Petőfi Irodalmi Múzeumról levették a nevét (akiket bánt ez a – finoman szólva is – roszszul időzített intézkedés, az új kulturális kormányzattól várják a „korrekciót"), és a fények kihunytak körülötte. Ha a vidéki Magyarország nem tartaná számon, globalizációs sürgéseforgása közepette kis hazánk tán el is feledné: kurta időre élt itt egy konok, zseniális fiatalember, aki új utakra vitte a magyar költészetet, Petőfi Sándornak hívták.

Kiskunfélegyháza, honnan úgy ment el, mint kisgyermek, nem feledte. Sem őt, se más neves szülöttét, lakóját. (*Szántó* Piroskának életmű-kiállítása látható a Kiskun Múzeumban, és míg a szemlélődő a családi vonatkozású festményeket, a szigorú szépségű önarcképeket, az alföldi táj ihlette grafikákat, napraforgókat, táncoló kukoricákat szemléli, az egyik sarokban működő videokészülék jóvoltából értesülhet arról a „különbékéről" is, amit a festőművésznő nem sokkal halála előtt a szomorú emlékekkel zsúfolt gyermekkor színhelyével kötött. A Szántó Piroska-kiállítással szemben a város másik híres festőművész szülöttének, az alföldi iskola jeles képviselőjének, *Holló* Lászlónak az állandó tárlata látható.) Kiskunfélegyházán is megalakították a Petőfi-emlékbizottságot, akár az országban. Ez először '97. július 31-én, a költő halálának 148. évfordulóján tartott ünnepséget a városháza melletti Petőfi-szobornál. A szobor, *Köllő* Miklós alkotása e napon volt 100 esztendős. (Története jellegzetes kis magyar kultúrhistória. Az egész alakos bronz Petőfi eredetileg Segesváron állt, Trianon után azonban „nemkívánatos személy" lett e helyen Petőfi Sándor, szobrát lebontották, és egy anyaországbeli öntödébe szállították. Egy kiskunfélegyházi lakos figyelt föl rá, s – hogy a beolvasztástól megmentse – az ő indítványára folyamodott a szoborért Kiskunfélegyháza elöljárósága. Közben több más település is szerette volna a magáénak tudni Köllő Miklós alkotását, a korabeli kultuszminiszter döntése értelmében 1922-ben mégis Kiskunfélegyháza kapta meg.) A '97-es ünnepségen részt vettek Erdélyből a fehéregyházi Petőfi Művelődési Egyesület tagjai is, akik fájó szívvel tekintettek a vidékükről elkerült alkotásra. Szomorúságukat látva Kiskunfélegyháza polgármestere, *Ficsór* József, valamint a város közművelődési alapítványa fölajánlotta: forduljanak közös felhívással a kiskunfélegyháziak és a fehéregyháziak a világ magyarságához: „közáldozat-vállalással állíttassék fel Erdélyben, Fehéregyházán egy teljes alakos Petőfi-szobor. „Ércalakja hirdesse: szelleme él!" – így a felhívás, amely a költő halálának 150. évfordulójára, 1999. július 31-ére tervezi a szoboravatást. Egyidejűleg a Petőfi-emlékhelyek találkozójával. (Annak a szoboregyüttesnek a gondolata és pártfogó szándéka is e vidékről, szolnoki pedagógusok köréből idult el, amelyet pár nappal ezelőtt állítottak fel Koltón, *Szendrey* Júlia és Petőfi házasságkötésének színhelyén.) Tavasszal a Petőfi nevét viselő középiskolák diákszínjátszóit fogadta Kiskunfélegyháza – a 18 csapatból nyolc a határokon túlról érkezett –, a jövő évben pedig Petőfi költészetének hatása a Kárpát-medencében címmel nemzetközi konferenciát szerveznek. Közben kiadták *Mezősi* Károlynak két, Petőfi gyermekéveit, családi kötődéseit részletező tanulmányát, a Petőfi családja a Kiskunságban című, először a '60-as években publikált írásnak a reprintjét, valamint az eddig csak kéziratos formában olvasható Az évszázados Petőfi-per című összeállítását. Hétfőn a Móra Gimnáziumban állítottak szobrot a '48-as szabadságharc emlékére. (Nem sok önkormányzat büszkélkedhet oly sokágú tevékenységgel múltjának megőrzése s elevenen tartása érdekében, mint az Alföld tán legfiatalabb települése, Kiskunfélegyháza, amely időszámítását jószerint csak a törökök kitakarodása utáni évektől írhatja, a *IV. Béla* király által ide telepített kunokat ugyanis a törökök szinte teljesen kipusztították és elűzték e tájról.)

A Fehéregyházáról még Trianon után elhozott, Kiskunfélegyházán fölállított Petőfi-szobor

Maga a kiskunfélegyházi Petőfi-ház, amelyet a levéltári okmányok szerint 1824-től 1830-ig bérelt *Petrovics* István, egészítették, modernizálták az épületet. Az emlékszobák – a költő életét szemléltető tárgyakkal, félegyházi dokumentumokkal – az utcai frontra néző lakásban kaptak helyet, az épület többi része ma is lakóház, az ezredvégi mezővárosi nép mindennapi szokásaival. (Amikor a hírlapíró a kapun befordul, birkanyúzó foglalatosságú férfiakba ütközik. Amit az emlékszobákban láthat, szinte kivétel nélkül mind ismerős valahonnan, birkavágást és -nyúzást ellenben még életében nem látott, lehet-e csodálni, hogy ez köti le a figyelmét, nem Petőfi?)

A Fehéregyházán felállítandó Petőfi-szobor

Móra Ferenc szülőháza – mely nem az irodalomtörténeti nevezetességű Daru utcában áll, ahogyan sokáig tudni vélték, hanem a volt Szarvas utcában – sokkal jobban visszaidézi azt a napot, 1879. július 19-ét, amikor „nagy volt az öröm Félegyházán, mert Móra Mártonnak a felesége, Juhász Anna egészséges fiúgyermeket szült, akit Ferenc névre kereszteltek". A korhűen helyreállított paraszthá z, amelynek mindössze két szobája meg egy szabadkéményes konyhája van (udvarán gémeskút), éppen olyan, mint amilyennek az író felnőtteknek és gyermekeknek szánt elbeszéléseiben megörökítette. Az egyik helyiségben Móra munkásságát szemléltető tárlat, a másikban szűcsműhely, kisködmönökkel, cifraszűrökkel, díszítőmintákkal, szerszámokkal. Egy kihalófélben lévő mesterség (amit az író édesapja oly lelkesen gyakorolt) tán utolsó rekvizítumaival. Szívesen időznek itt, a romjaiból újraélesztett Móra-portán az országjáró kirándulásokra vitt iskolások, kitűnő bizonyságát adva annak, hogy a számítógépen, csak erős fantáziával megáldott ember számára mutatja meg 170 évvel ezelőtti arculatát. Mióta Petrovicsék elköltöztek innen, sokszor átalakították, kiseket is tartottak, hiszen a Kiskun kerületnek pallosjoga is volt.) Az 1918 előtti Magyarország területéről összegyűjtött kiállítási anyag – a megszégyenítés, a fogva tartás, a vallatás, az ítéletvégrehajtás eszközei, kalodák, szégyenkövek, deresek, koplaltató ládák, valamint rabok által készített míves munkák – nagyobbrészt a fővárosból, az Igazságügyi Minisztérium melletti büntetéstörténeti kiállításról való. A világháború után gazdátlanul maradt „kollekcióért" is Kiskunfélegyháza folyamodott, akár a világszabadságot hirdető költő szobráért. A múzeum fő épülete a Kiskunság közigazgatási és jogszolgálati központja volt: a kiskun kapitányság. Nincs tehát semmi kivetnivaló abban, hogy a városhoz különböző szálakkal kötődő szépművészetek és más, büszkélkedésre érdemes látnivalók árnyékában kiállítási programként jelenik meg a bűn (az 1850-es évek betyárvilága önálló teremben) és a büntetés. Így kerek a világ – tudják ezt a félegyháziak, akik nem panaszkodnak, ahogyan ez mostanában országos divat, hanem dolgoznak. *Bánkiné Molnár* Erzsébet, a múzeum igazgatója sem a szűkös költségvetést emlegeti föl, hanem azt a sok tervet és kötelességet sorolja, amit mindig sikerül „kigazdálkodniuk". Sok jó szándékú ember lakik ebben a városban – mondja –, mindig segítenek.

Lőcsei Gabriella

Szántó Piroska-emlékkiállítás – „különbékével"

A másik múzeumi látnivaló, mit a Kiskunfélegyházára érkező turisták hattól nyolcvanhat éves korig ámuló szemekkel fürkésznek, a Kiskun Múzeum udvarán külön épületben megtekinthető börtönkiállítás. (Az épület nyolc kiskun település összefogásával, 1753-ban eredetileg is börtönnek emeltetett. Falai közt valószínűleg kivégzé-

Ellenőrzik a légszennyezést

Fokozott közúti környezetvédelmi ellenőrzés kezdődött tegnap a fővárosban. A szeptember 25-ig tartó akció során Budapesten naponta négy helyen állíthatják meg ez okból a gépjárműveket. A XIV. kerületi Mogyoródi út és Róna utca sarkán lévő mérőhelyen megtekinthető a traffipaxautó, mely alkalmas az elhaladó gépjárművek gázkibocsátásának folyamatos ellenőrzésére

HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELE

Egészségesebb városokat

Budapest és Bécs környezetvédelmi munkabizottságának ülését szeptember 25-én rendezik meg a magyar fővárosban. A szakértők áttekintik azokat a feladatokat, amelyek a három évre szóló együttműködési megállapodásukból következnek. Megtárgyalják a vízellátás és szennyvízelvezetés, a hulladék-gazdálkodás kérdéseit, az illegális szemétlerakóhelyek felszámolását, valamint a levegőtisztaság-védelem és az alternatív energiaforrások problémáit.

Jobb ízű a „lelkileg gondozott" paradicsom?

Viták kereszttüzében a génte

Igazán nem tartozom egy szellemi súlycsoportba Erwin *Chargraff* világhírű biokémikussal, az öröklődést hordozó DNS (dezoxiribonukleinsav) meghatározójával, Bátran merem tehát idézni találó és egyre időszerűbb megállapítását, miszerint az embernek két magba nem lett volna szabad belekotnyeleskednie: az egyik az atommag, a másik a sejtmag. Ha valakinek, hát éppen neki lenne oka kardoskodnia az öröklöttségbe történő (többé-kevésbé erőszakos) beavatkozás mellett, akár növényről, akár állatról, netán emberről lenne szó. Mivel aggályai vannak, nem teszi.

Szívből – és csekélyke tudásom alapján – igazat adok neki. Még akkor is, ha – olykor önmagam szemében is – maradinak látszom. Hiszen el kell ismernem, tömérdek az ellenérv. Nem csoda, hogy a német szövetségi kutatási miniszter, Jürgen *Rüttgers* a minap kijelentette, hogy a biotechnológia és a génsebészet a legjobb úton halad a társadalmi elfogadottság felé. Más kifejezéssel élve: a beletörődés felé.

Persze találkozni lehet olyan megnyilvánulásokkal is, amelyekről nem lehet megállapítani, melyik oldalra húznak igazán. Ernst Ludwig *Winnacker*, aki a növénynemesítés génsebészeti módszereivel kísérletezik, és az ily módon létrehozott kemény héjú paradicsom előállítóit „paradicsomlélek-gondozóknak" nevezi, a Bildung und Wissenschaft (Képzés és Tudomány) című folyóiratban a géntechnika kockázatairól nyilatkozva kijelentette, az a legfontosabb, hogy ne általánosítsunk, hanem egyenként vizsgáljuk meg a konkrét eseteket. Ez azért is nagyon lényeges, mert a biotechnológia élő anyaghoz nyúl, a természet alkotásait igyekszik módosítani. (Arról azonban nem szólt a nyilatkozat, hogy vajon a „lelki gondozásban" részesült paradicsomnak jobb-e az íze?)

Sokan azért tartanak a növényfajok „begénezésétől", mert feltételezik, hogy a beültetett gén a virágporral átszáll más, rokon, esetleg káros növényekre is, és azokat fölerősítve növeli a fertőzés veszélyét. Nem vonatkozik ez azonban bizonyos kivételekre, nálunk például a kukoricára. Az Amerikából kontinensünkre származott növénynek ugyanis jószerével nincsenek rokonai, vagyis alig valószínű, hogy kezelés után például a gyomokat ellenállóvá tenné a növényvédő szerekkel szemben.

Azt mindenképp tudomásul kell venni, hogy a gének bizony „át-átugranak" egyik egyedről a másikra; voltaképp az evolúció is ezen alapszik. Az viszont magától értetődik, hogy a művi úton átültetett gének nem viselkednek ugyanúgy, mint társaik, a természetes fejlődés „véletlenei". A korszerű nemesítés során egyébként is úgy járnak el, hogy a beültetéssel megváltoztatott növényt visszakeresztezik, és csak többször megismételt ellenőrzés után engednek vetőmagot forgalmazni róla. Egyebek között így kellett felülvizsgálni a géntechnológiával ellőállított (lélekgondozásban részesült) kemény héjú paradicsomot is, hogy nem okoz-e allergiát.

A fogyasztók bizonyos rétegei ódzkodnak a génbeültetéssel megváltoztatott termékektől. Érthető az igényük, hogy az árun jelezzék, történt-e ilyen beavatkozás, vagy sem. Csakhogy egyes vélemények, például a már idézett Winnackeré szerint, ma már nem lehet egyértelműen megállapítani ezt a tényt. Egyszerűbb lenne, ha azt tüntetnék föl, hogy bizonyos termékek, az adott gabona, zöldség, gyümölcs minőségét biotechnológiai módszerekkel javították fel. Meglehet, hogy az őszinteség még növelné is a portéka kelendőségét, hisz a bizonytalanság sokakban kelt gyanakvást.

Visszatérve a példaként említett paradicsomra, meg lehetne kérdezni, szükség van-e valóban ilyen, kemény héjú változat előállítására? A válasz ugyanolyan nehezen fogalmazható meg, mint ha azon törnénk a fejünket, kell-e az embereknek 150–200 féle gépkocsitípus?

Nem elhanyagolható szempont, hogy a géntechnika közreműködhet a termőképesség javításában, ami rendkívüli jelentőségű az emberiség növekvő létszáma, főként a fejlődő országok szempontjából. Ehhez persze mindjárt hozzá kell tennünk, hogy a világélelmezés nemcsak a megtermelt élelmiszer mennyiségén, hanem az elosztáson és a vásárlóerő alakulásán is múlik. Ami az utóbbi tényezőt illeti, azon a génsebészet aligha segíthet. Hozzájárulhat azonban olyan tulajdonságok beviteléhez a termesztett növényekbe, amelyek mérsékelik az egészségre ártalmas vegyszerek használatát. Tudnunk kell azonban azt is hogy a biotechnológiai módszerekkel kialakított ellenállóság bizonyos betegségekkel vagy kártevőkkel szemben nem örökre szól, esetleg csak néhány esztendőre terjed ki. Ám ez is jókora nyereség, ha figyelembe vesszük a környezet ijesztő leromlását, az emberi élet-

Madárismertetőt kapnak a határon az idegen vadászok

Akadozik a párbeszéd

Ötvenkilenc kiállító tisztelte meg azt a múlt hét végén tartott háromnapos bemutatót, amely a Fák és vadak elnevezést kapta, és amellyel a dél-somogyi kisváros, Nagyatád már másodszor került az érdeklődés központjába. Ismét felemlegették a vendéglátók: nem az erdő van Somogyban, hanem Somogy az erdőben. S hogy ez Nagyatád környékére különösen igaz, tanúsítja, hogy amíg hazánkban az erdők által borított terület tizennyolc, Nagyatád környékén harmincnégy százaléknyi.

„Somogy zöld szíve a dél-somogyi kisváros és környéke. Itt meghatározó éltető az erdő,

punknak a rendezvényt támogató szervezet, a Vadászati Kulturális Egyesület elnöke, *Csekő* Sándor. Hozzáfűzte: nemcsak a vadászokon múlik, hogy akadozik, időnként kimondottan sikertelen a párbeszéd azokkal a „sötétzöld" természetvédőkkel, akik például a Magyarországon

Más kérdés, hogy egy szűk vadászcsoport időnként vét a természetvédelmi előírások ellen, és védett madarakra lő, vagy elnézi, hogy a vendég vadász – jelesül a mediterrán országokból érkező – nem tiszteli a magyar törvényeket. Ez ellen szigorúan fellépnek a vadászati felügyelők, mondta. Idén minden olyan esetet kivizsgáltak, amely védett madarak lelövésével volt kapcsolatos. Csekő Sándor megjegyezte: túlzott törvényi szigor sújtja azokat, akik védett madarat lőnek. Szabálysértési eljárást indít ellenük a települési önkormányzat, vadgazdálkodási bírságot szab ki rájuk a vadászati felügyelő, és a

Mától

TÖBB

oldalon

témával

hírrel

jelenik még a

XXX. évfolyam. 175. (7435.) szám • 1998. szeptember 11., péntek

www.vilaggazdasag.hu

VILÁGGAZ

MA: MENEDZSERKÉPZ

2 DÉFTA-CSUCS

4 HERREL

8 BUDAPEST FŐISKOLA

9 BALATON

Köllő Miklós

szobrász

III. díj az alábbi pályázaton

vrsd

Gyzalni Farkas:

A Mátyás király szobor-pályázat.

Pásztortűz 1940-2. sz.

Köllő Miklós

nobrán

ind.

Kristóf György: Két adat a Mátyás nobor történetéhez.

Kolozsvári Szemle

1943-171. l.

Kőllő Miklós

Kolozsvári
a Mátyás szobor
Pásázatban III dij.

Mátyás. 3/3.

Kölló

Matyás Hobra repr.

Van Zys 1894

357 l.

Kollo Miklós

rond

2

Ö. A Mátyás szobor

pásarnikái: Vasnyi

1894. 334.

Jelli

Köllő Miklós

Mátyás szobor pályá
terve

Lázár B. Fadrus János
élete és művészete –
Bp. 1923. 79. l.

Köllő Miklós

Vas. Ujs. 1894. 340 l.

A kolozsvári Mátyás-szobor. A Mátyás-szoborra Kolozsvárra beküldött pályaművek fölött e hó 15-ikén

Cód

340

döntött a biráló bizottság, mely Sigmond Dezső elnöklete alatt ült össze a kereskedelmi akadémia dísztermében.

A biráló bizottság tagjai a város részéről Albach Géza polgármester és Groisz Gusztáv egyetemi tanár, a szoborbizottság részéről Bakay Lajos építész, Nagy Lajos tanár, a kolozsvári egyetem részéről dr. Finály Henrik és Széchy Károly, az orsz. képzőművészeti társulat részéről Margitay Tihamér festő, az erdélyi irodalmi társaság részéről dr. Ferenczy Zoltán titkár, és a bizottság által felkért két szobrász, Strobl Alajos és Zala György voltak. A jury az első 4000 koronás dijat *Fadrusz* tervének itélte oda egyhangulag, mint olyan alkotásnak, mely eszméjében eredeti, az eszme kivitelében öszhangzatos és következetes s nemcsak Kolozsvárnak büszkesége lesz, de a magyar műtörténet fejlődésében is mozzanatot, eseményt képez. A második dijat, 3000 koronát, *Bezerédi*, a harmadik dijat, 2000 koronát *Köllő* nyerte. A birálóbizottság azonban *Róna*, ifj. *Vastagh* György, *Sovánka* és *Tóth* András pályaterveit is megvételre ajánlja.

virágokkal díszített fogata. A művésznők, kik tavaly oly érdekes jelenségei voltak a korzónak, az idén hiányzottak. Mintegy 150 felvirágozott fogat jelent meg. *Rohonczy* Gedeon fekete lován mindenütt ott volt és intézkedett. Igen szép volt a fogata is, szőlőfürtökkel díszítve. A kocsik díszítésében csaknem egészen a csinált virágok uralkodtak.

lyázati feltételekkel nem volt megelégedve, s elhatározták, hogy nem pályáznak.

Kallós Ede tervezete szerint Ybl egyszerű arkhitekturáju talapzaton ül; felöltője a székre van vetve. Kezében tervet tart, a melynek a nézésébe merül. A talapzat alján a lipótvárosi bazilika félbenmaradt terve van, gyászfátyollal leborítva. *Vasadi* Ferencz szobrásztanár szintén ülő alakot tervez. A talapzat alján relifek vannak. *Mayer* Ede magas talapzatra állitotta Ybl-t, a kihez alulról egy geniusz koszorut nyujt fel. *Kiss* György egyszerű talapzaton állva ábrázolta Ybl-t. *Tóth* István és *Szirmai* Antal álló alakot terveznek, mig *Andreyka* Móricz a bazilikát vevén hátterül, ülő és álló alakot is csinált. A szobor, melynek költségeire 24 ezer forint áll rendelkezésre, a budai várbazár elé jön.

Baross szülőháza. Trencsénmegye hazafias közönsége emléktáblát állít *Pruzsinán* Baross Gábor szülőházára, s *Loránfi* Antal szobrásznál rendelte meg. A táblán a néhai miniszter fél domború arczképe látható, cserfalombbal övezve; alul géniusz simul az érczlaphoz s arra a miniszternek következő szavait vésik: «Lángoló hazaszeretet vas akarattal párosulva, csodákat mível.» Az emléktábla a műcsarnokban van kiállítva s a tavaszi tárlat látogatói május 31-éig azt is megtekinthetik.

Tavaszi ünnep. A «Nemzeti nőegyesület,» mely özv. *Pázmándy* Dénesné elnöklete alatt csak az imént alakult meg fővárosi hölgyek részvételével, azzal kezdi meg működését, hogy Kossuth Lajos szülőházát magához váltja. A költségekre az egyesület junius 10-ikén «tavaszi ünnepet» rendez a városligetben. Lesz bazár, hangverseny, velocziped-verseny és laczikonyha a hattyu-szigeten, végül tánczmulatság.

Jégünnep a dobsinai jégbarlangban. A budapesti korcsolyázó-egylet műkorcsolyázói jul. végén nagy jégünnepélyt rendeznek a dobsinai jégbarlangban. A barlang mesterségesen fagyasztott területe most mintegy 560 négyszögöl kiterjedésü és aczélkeménységü jegével pompás korcsolyázó-pályául fog szolgálni. A kirándulók Poprád felől fognak turistakocsikon a barlangba menni, a mely pazarul lesz villamos lámpákkal kivilágítva.

A virág-korzó összes bevétele 13,136 frt volt, a tiszta jövedelem pedig 9654 frt; ebből száz frt az egyetemi kórháznak jut, a fenmaradt 9554 frt tiz százaléka pedig (955 frt) a hirlapirók nyugdíjintézetének, ugyanannyi a jövőben rendezendő virágkorzók költségei alapjára; a főváros által kezelt jótékony intézeteknek és a «fehér kereszt» egyesületnek egyenkint 3822 frt.

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a budapest-czeglédi vonalon menetrendszerüleg f. é. junius 1-től kezdve ünnep- és vasárnapokon bevezetendő 717. és 718. számu személyvonatok már f. évi május hó 20-tól kezdve forgalomba helyeztettek. — A 718. sz. vonat Budapest ny. p. udvarról 12-óra 20 perczkor délután indul és Czeglédre 2 óra 42 perczkor délután érkezik; a 717 sz. vonat pedig Czeglédről 7 óra 10 perczkor este indul és Budapest ny. p. udvarra 8 óra 40 perczkor este érkezik.

Touristáknak! Hozzánk érkezett, teljes hitelt érdemlő, tudósitások szerint, a Kwizda-féle köszvényfolyadék tapasztalt touristák és sportemberek részéről, fárasztó menetek előtt és után, jelentékeny sikerrel alkalmaztatik. A Kwizda-féle köszvény-folyadék, e tudósítások szerint, azon tulajdonsággal bir, hogy az emberi test izmainak ellenálló-képességet és kitartást kölcsönöz; úgy hogy a legnagyobb megerőltetések is könnyű szerrel leküzdhetők. Más részről pedig e szer a petyhüdt izmoknak a legteljesebb élénkséget visszaszerzi, s minden, fáradság vagy túlerőltetésből származó fájdalmat megszüntet. Gyaloglók és sportemberek számára ezen, szakemberek részéről származó figyelmeztetés bizonyára értékes lehet.

---

a külföld tudósaival, kikkel utazása alatt ismerkedett meg, folytonosan ápolta, sőt az angol és amerikai folyóiratokat gyakran fölkereste nevelésügyi közleményeivel. Itthon is buzgó munkatársa volt a napi- s időszaki lapoknak. Halála hirére gr. Csáky közoktatásügyi miniszter részvéttáviratot intézett hátrahagyott családjához.

Fröhlich Róbert, a tud. akadémia tagja és főkönyvtárnoka, meghalt e hó 23-ikán Budapesten. Az elhunyt hosszu ideig volt az evangélikus főgymnázium tanára és tanítványai szeretettel viseltettek iránta humánus bánásmódjáért. Két évvel ezelőtt választotta meg tagjának az akadémia, a mult évben pedig a gróf Teleki nemzetség alapító ága az akadémia főkönyvtárnokává nevezte ki Hunfalvy Pál helyére. Fröhlich a római régészet terén szerzett kiváló érdemeket, és az egyetemen is ennek a tudománynak volt magántanára. Érdemeiért az akadémián kivül az Instituto Romano levelező tagjának, az országos régészeti és embertani társulat és a budapesti filológiai társaság pedig választmányi tagjának választotta. Halálát családja több tagján kivül öcscse, dr. Fröhlich Izidor egyetemi tanár és akadémiai tag siratja.

Schwarz Mária Zsófia, jeles svéd regényirónő, kinek több regényét és elbeszélését magyar nyelvre

Köllő Miklós tervvázlata.

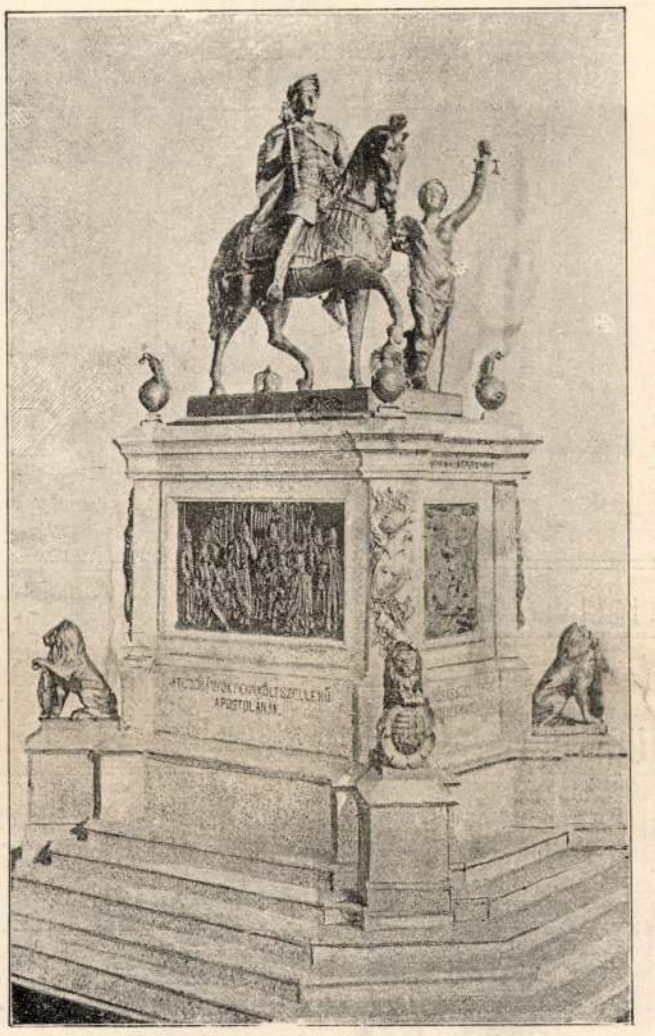

Tóth István tervvázlata.

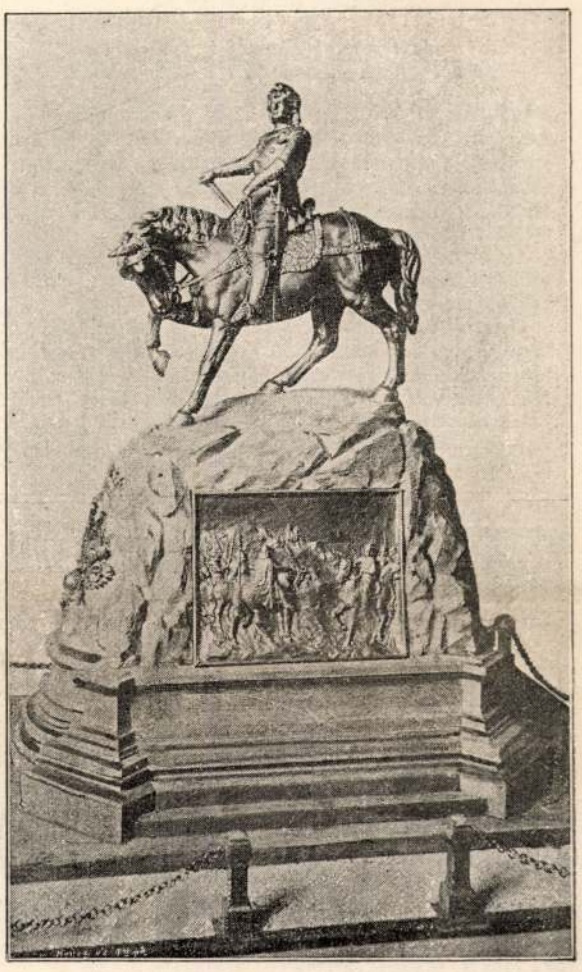

Sovánka István tervvázlata.

A KOLOZSVÁRI MÁTYÁS-SZOBOR PÁLYAMŰVEI.

HALÁLOZÁSOK.

Felméri Lajos, a kolozsvári egyetem pedagógiai tanára, tudományos iró, elhunyt e hó 22-ikén, 54 éves korában, Kolozsvárt. Halála váratlanul következett be, pár napi betegség után, melyet vérmérgezés okozott. A hazai neveléstudományra érzékeny veszteség az ő halála, mert nagy ismeret és példás munkásság veszett el benne. Legnevezetesebb művei «*Az angol iskolázás története*», melyet a magyar tud. akadémia a nagy jutalommal is kitüntetett; továbbá: «*A neveléstan kézi könyve*», mely 1890-ben jelent meg s már is két kiadást ért, s mely amazzal együtt sokáig hasznos forrásmunkája lesz a fejlődő tanári nemzedéknek. Lelkes tagja volt az erdélyi magyar közművelődési egyesületnek is, s nagyrabecsült tanára a kolozsvári egyetemnek, mely csak nehány nappal ezelőtt rektornak választotta. — Székely-Udvarhelytt 1840-ben született, egyszerű iparos családból. Tanulmányait úgy végezte el, hogy nevelősködött; egy kis tőkét tudott félretenni s ezzel külföldre ment, folytatni tanulmányait. Németországban, Angliában, Skóciában hosszabb időt töltve, 1868-ban az elhunyt Erdélyi János helyére a sárospataki főiskola bölcsészeti tanszékére hivták meg, honnan 1872-ben a kolozsvári egyetemhez nevezték ki, hol ez intézet megnyitása óta a neveléstudomány rendes tanára volt, 1879 és 1890-ben a kormány megbizásából nagyobb tanulmányutat tett Franczia- és Angolországban. Összeköttetéseit is lefordították, 75 éves korában meghalt, Stockholmban. Két évtized előtt szivesen olvasták családi regényeit, melyek ügyes meséjökkel, jellemzésökkel s az elbeszélő hang erejével hatottak. Marlitt, a németek népszerü irónője, az ő hatása alatt fejlődött. «A nemes ember és polgárasszony», valamint «A munka nemesiti a férfit» czimü regényeiben a munkásosztályok egyenjogosítása és a munka tisztelete és becsülete érdekében száll síkra.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Steiner Ádám, Várpalota plébánosa, egyházi iró és jeles hitszónok, 56 éves. — Prámer Alajos prépost, czimzetes kanonok, köztiszteletben élt lelkipásztor, 73 éves korában, Sátoralja-Ujhelyen. — Vidt Endre, a kőszegi evang. gyülekezet volt magyar lelkésze, nyug. tanító, 84 éves, Kőszegen. — Vermes Mihály, Biharmegye egyik nagy földbirtokosa, Nagy-Szalontán, 60 éves korában. — Kávásy Bertalan, a zilahi járás főszolgabirája, 36 éves, Zilahon. — Mórocz Antal, Zichy Pál gr. volt gazdatisztje, 56 éves, Székesfehérvárott. — Salvi Lajos, a régibb években oly hires Salvi Máthé énektanárnak öcscse, 67 éves, Budapesten.

Rajkai Keömley Pálné, sz. Binder Anna, kuriai biró felesége, 71 éves, Budapesten. — Sziklay Jerosné, sz. Grizinger Mária, Sziklay János ismert iró édes anyja, 70 éves, Budapesten. — Bertalan Ferenczné, sz. Angyal Irma, Klárné-Angyal Ilkának, a népszinház nyugalomba vonult tagjának és szinmüirónőnek nevelt leánya, Bokodon.

Szerkesztői mondanivalók.

Tükör előtt. A hang szilajsága a szenvedély erejének nem mindig alkalmas kifejezője. Szerző is túllőtt a czélon, a szenvedély erős kifejezéseit keresve, költeménye zavarossá vált.

Ifju évek, ifju álmok. Sem a tartalom, sem a kifejezések nem állnak arányban a szép formával s lendületes verseléssel. A tartalom sovány, a kifejezések pedig néha erőltetettek, néha erőtlenek.

A dal az én világom. Vallomás. Nagy költőktől szivesen veszi a közönség, ha daltermő lelkük titkos műhelyébe egy-egy költeménynyel bepillantást engednek, de a kisebb költő jobban teszi, ha minél kevesebbet beszél saját költészetéről. Ép e miatt a «Vallomás»-t sikerültebbnek tartjuk mint az elsőt, bár a «Vallomás»-nak is inkább csak első fele mondható sikerültnek; a második fele már nagyon bágyadt.

Atyám sirjánál. Gyenge kisérlet, a ki ilyen rimeket használ: atyám—elhagyattál, imádkozó—gondozásaitól, illethet—vérzett, atyám—sirodnál, stb., annak nem sok fogalma van a versirásról.

Berek árnyán. Balatoni partok. A dalhang mind a kettőben jól el van találva, de a poiente-je mindkettőnek olyan, mint a letört hegyű tű.

Nem közölhetők. Te vagy az. Szerelem. Bánatomban.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Az a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alaposság és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1894 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra	**1 frt 80 kr.**
Három hóra	**5 „ — „**
Félévre	**10 „ — „**
Egész évre	**20 „ — „**

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

SAKKJÁTÉK.

1837. számu feladvány. Schwede C.-tól.

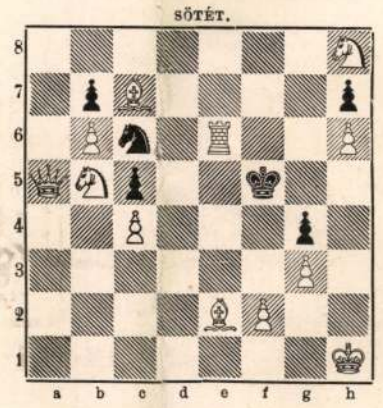

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 19-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Üdvözlet.*

Heti naptár, május—junius hó.

Nap	Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
27 V.	G 2 Pazzi Magd.	G 1 Luczián	15 B Bakóm	21
28 H.	Emil Ágost. pk.	Emil	16 Teodór	22
29 K.	Maxim.	Maxim	17 Andronik	23
30 S.	Nándor hv.	Nándor	18 Dénes és trs.	24
31 C.	Petronella	Petronella	19 Patrik és trs.	25
1 P.	Jéz. sz. Sziv. ü.	Jusztin	20 Talalé	20
2 S.	Anna-Mária	Erazmus	21 Konst. és Il.	21

Holdváltozás. ☾ Holdtölte 27-én 9 óra 5 pk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers selyem Bastruhákra alkalmas kelméket öltönyönként **9 frt 50 krért** és jobb fajtájuakat is — valamint **fekete, fehér és szines** selyemkelméket méterenként **45 krtól 11 frt 65 krig** — sima, koczkázott, csíkozott, mintázott és damaszolt stb. minőségben (mintegy 240 fajtában és 2000 különböző szin s árnyalatban) szállit: **póstabér és vámmentesen a privátmegrendelők lakására Henneberg G.** (cs. k. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czimz. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

UNICUM

szabadalmazott

PERONOSPORA PERMETEZŐ

Az orsz. magyar kertészeti egyesület 1893-iki kiállításán a legelső díjjal, **a nagy**

arany éremmel

kitüntetve.

Ara 14 frt 75 kr.

Kapható egyedül csakis

Mauthner Ödön

magkereskedésében

BUDAPESTEN.

5676 Főüzlet:

Andrássy-út 23. szám.

Fióküzlet:

Koronaherczeg-u. 18.

Valódi knittelfeldi kristály azurin kilónkint 1 frt 45 kr.

WEINWURM ANTAL

fenyképész első magyarország chemigraphiai műintézete

Budapest, IV., Károly-utcza 3.

készit mindennemü czinkedzésü dúczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia utján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitografiai úton a legjutányosabban sokszorositatnak.

Külön berendezés házonkivül való fényképfelvételekre.

„BUZIÁS“. Elsőrangu gyógyfürdő

egészen ujonnan, a legmagasabb igényeknek átalakitva és május 13-ától megnyitva a nagyérdemü közönség részére, suly fektetve a világhirü

Lápfürdőkre és az Aczélforrásokra,

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokhoz, kitünő meleg és hideg **vasaczél-fürdőivel, moor- és ásványfürdőkkel, tükörfürdővel** és **uszodával. Hidegviz-gyógyintézet** és **massage.**

☛ **Ivókura** ☚ kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok-, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény** és **fejfájásoknál** stb. Fürdő-idény május 6-tól októberig. **Buziás** gyógyfürdő vasuti állomás: **Temesvár** vagy **Lugos.** Társaskocsik az állomásnál.

Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Czigányzene Rácz Laczi Budapestről. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kiv. ingyen.

5745 **Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.**

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.** — **Zsilipeket** bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.** — Álló vagy fekvő **gázmotorok** egy vagy két hengerrel és minden-

5619 nemű **zúzógépek.** 132. sz.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

A szt.-margitszigeti 43·7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatik mint **fürdő** vagy belsőleg, mint **gyógyital** és **belélegzésre** a következő kóralakok ellen: **köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések után fellépett izzadmányok, görvély és bujakór, máj-, gyomor-, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat-, gége-, tüdőhurut, hüdések, idegbántalmak.** Meglepő sikerrel használtatik a **massage, villamos fürdő, hidegviz és Kneipp-féle gyógymód.** 135 hold sétakert, **tiszta, pormentes levegő** és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, posta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. — Rendelő fürdőorvos: **Dr. Bauer Antal,** főherczegi udvari orvos. — Naponta **katona-** és **czigányzene.** Hajóközlekedés félóránként. Menettérti jegy: hétköznap **20** kr., vasár- és ünnepnap **40** kr., gyermekjegy **10** kr. ☛ **Fürdőidény tartama: május 1-től október 1-ig.** ☚ — **A Szt.-Margitszigeti gyógyviz,** ugyszintén a szénsavval ellátott **Szt.-Margitszigeti üditő savanyuviz** mindenkor frissen töltve kapható és mint legjobb és legolcsóbb asztali ital és egészségápoló viz kitünő sikerrel használtatik: **gége-, garat-, tüdő- és hólyaghurut, köszvény, máj-, gyomor- és bélbántalmak ellen.** — Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik. — Megrendeléseket lakásokra, ugyszintén gyógyvizre és üditő savanyuvizre átvesz

5746 **a Szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.**

Köllő Miklós

a 2000 Koronás 3-ik díjat nyerte a Kolozsvári Mátyás Hobor teropályázatán.

Vas. Ujs. 1894. 340. l. (A Kolozsvári Mátyás-Hobor.)

Köllő Miklós

Köllő Miklós tervvázlata.

A tervezőnek Mátyás szobra pályadarvei. Vas. Ujs. 1894. 357. p

Petronella	Petronella	[illegible]		
Jér. sz. Szív. á.	Juszton	20	Talbis	20
Anna-Mária	Erazmus	21	Kanut. és tl.	21

Holdváltozás. ☾ Holdtölte 27-én 9 óra 5 ez. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

yers selyem Bastrulsikra szalmas kelméket
ltényünként 9 frt 50 krert is jobb fajtájnakat is —
lamint fekete, fehér és szinek selyemkelméket
ntezenként 45 krtól 11 frt 65 krig — sima, kocs-
ázott, csikozott, mintázott és damaszolt stb. minő-
égben (mintegy 240 fajtában és 2000 különböző szín
árnyalatban) szállít: postabér és vámmentesen a
rivátmegrendelők lakására Henneberg G. (cs.
. adv. szállító) selyemgyára Zürichben. Minták
óstafordulóval küldetnek. Svájcba egyszerű levelekre
0 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg vagasztandó.

Z ÉS TÁRSA

ÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

UDAPEST.

mű vas-, acél- és fémöntvényeket
ti czélokra vízvezető csöveket, szi-
és öntőző-szilipet, készülékeket e
e. — A helyi viszonyok szerint szer-
ürlőhengereket kéregöntetre

Köllő Miklós

Vas, Lip. 1894. 334. l.
(A Mátyás-szobor
pálya munkái.)

Köllő Miklós is a renaissance stílt választotta a talapzat szerkesztésénél. A főalak, bár sikerült részleteinél fogva kivitelre érdemes munka, művészi tekintetben nem eléggé szerencsés alkotás. Ellenben a mellék-alakok, *igazság* (női alak) s a *bölcsesség* (öreg férfi) jelképei, mind fölfogás, mind kivitel tekintetében kiváló alkotások s méltán dicsérhetők.

— «Beh jó!» — És a szegény «néne» mélyen lélegzik.

— «Pistike! Akármi érjen, ha egészséged lesz és szabadon járhatsz az áldott tiszta levegőn, nem lehetsz boldogtalan. Lásd, én mily nyomorult vagyok, s ha kinálnának vele, mégis szivesen visszavenném az egészséget; jobb az enyhe napfény, mint a sötét sír!»

Megborzong, pedig nem magára gondolt, midőn az élet szeretetét akarta beleoltani abba, a kit senki sem szeret rajta kivül.

— «Add ide a kezedet, kis fiam, és ne reszkess, hiszen az őszi nap olyan melegen süt; aztán ne búsulj te azon soha, hogy az édes anyád azt hiszi, mintha te nem lennél az ő gyermeke; ez csak egy rosz álma anyádnak és lásd, neki az sokkal roszabb, mint neked, mert te mindig tudni fogod, hogy ő az édes anyád és a szerint cselekszel; de anyád nem tudja, hogy igazán a gyermeke vagy és idegen módra bánik veled. Igy tudva, soha, soha se essék az neked roszúl és gondolj vissza mindig erre a délutánra. Olyan szépen süt be az elbúvó nap, mindjárt sötét lesz, és a «néne», a ki téged úgy szeretett, azt hagyja neked, hogy légy jó; felette ne nagyon buslakodj semmiért, aztán néha jer ki a temetőbe, mondd el a bajodat, én ott is meg foglak érteni mindig... de más előtt ne szólj arról soha, érted — soha!» (Folytatása következik.)

Gr. *Szapáry* László, orsz. képviselő, mellette jobbról gr. *Apponyi* Antal és gr. *Mennsdorf* Albert.

B. *Máriássy* János, nyugalmazott tábornok.

Gyula, *Belicska* Béni, *Hen*-ős orsz. képviselők és mások.

Gr. *Hunyady* Kálmán, főszertartásmester.

Gr. *Zichy* Nándor.

Brankovics György, szerb patriarkha és *Gruics* Mihály, károlyvárosi püspök.

Gr. *Csáky* Albin miniszter és gr. *Csáky* Zeno.

-IKI SZAVAZÁSA ALKALMÁVAL. — *Lord Albert* amateur-fényképfölvételei.

A FŐRENDIHÁZ A SZAVAZÁS NAPJÁN.

Május 10-ikén szavazott a főrendiház a polgári házasság fölött, és huszonegy szótöbbséggel elvetette a törvényjavaslatot.

A főrendiház vitái e sokat emlegetett, sokat megtámadott, de hívei által magában a főrendiházban is erélyesen védett törvényjavaslat fölött, legnevezetesebb politikai eseményeink közül valók, s izgatott hangulatban várta mindenki a vita eredményét. A főrendiház rendszerint csöndesen szokott tárgyalni, röviden és gyorsan végez. Naplói békés ülésekről szólnak. Bent a házban nem igen törnek ki parlamenti viharok, de némely ülése kint nem egyszer támaszt nyomott és villamos légkört. A hatvanas években, mikor az ország sérelmeit és kivánságait magában foglaló képviselőházi felirattól eltérő külön feliratot szavazott meg; mikor pár évvel ezelőtt a keresztény-zsidó házasságról szóló törvényjavaslatot kilencz szótöbbséggel elvetette: ezek miatt elég vihar támadt a közvéleményben, de egyik sem keltett olyan izgalmat, mint mostani szavazata.

A főrendiházban régóta szervezkednek a polgári házasság ellenzői. A közvélemény rosz szemmel nézett némely oly szavazót, ki e nevezetes alkalomra megjelent, holott máskor soha sem lehet vele találkozni sem a hazában, sem a törvényhozás ülésein.

A politikai érdeklődés egyik kifejezőjévé lett nálunk is, mint más országok fővárosában: az utcza. Nálunk is megszólalnak időnként az utczák, nem épen döntőleg, de akárhányszor hathatósan és figyelemre méltón. A főrendiháznak e hó 7-ikén kezdődött vitái is megélénkítették az utczákat. A múzeum kertje, a széles múzeum-körút mindig el voltak lepve az ülések ideje alatt, s a tömeg leplezetlen őszinteséggel engedte hangos kifejezésre jutni érzelmeit. Úgy látszik, jól ismerte személyenként, hogy kik a szíve szerinti és kik a kedve elleni emberek; most is e szerint kiáltott éljent, abczugot, vagy egyebet az ülésre menő, vagy az ülésről jövő előkelőségek fülébe.

A május 10-iki ülésről előre tudva volt, hogy a szavazás napja. Nagy tömeg gyült össze a múzeum-kertben, a honnan később a rendőrök kiszorították őket. A vasrácson kivül az utczán csoportosult tehát a nép, még pedig oly seregesen, hogy a Múzeum-körút mindkét oldalát sürű ember-sor állta el a nemzeti szinháztól kezdve. Gyalog és lovas rendőrök igyekeztek hátratartani a tömeget.

Nagyon érdekes látványt nyujtott a múzeum nagy lépcsőzete. Ez előtt álltak meg a hintók, itt szálltak ki a főrendek a kapus segítségével. A prémes mentéjű kapus nagy kucsmájával,

kezében buzogányt tartva, nemcsak azért áll itt a lépcső aljánál, hogy dísz-útmutató legyen föl a korinthusi oszlopok felé, hanem, hogy azoknak a főrendeknek, kikre születésök óta a törvényhozás gondjai nehezednek, támogatással szolgáljon.

Tiz órakor egymás után robogtak ide a fogatok, egymás után szálltak ki a főrendek, kik közül nem egy azzal az izgalommal érkezett meg, melybe a zajongó tömeg ejtette. Fent az oszlopok tövénél is volt élénkség. Az országgyülési képviselők, kik nagy érdeklődéssel várták az ülés eredményét, foglaltak ott helyet, s olykor nekik is volt egy-egy hangosabb megjegyzésük. Ez a hely különösen élénkké vált, mikor már a szavazás megtörtént s az ülés hallgatósága elhagyta a tömött karzatokat. Egy részök itt várta meg a kijövőket, másik részök lent a kertben álldogált.

A jelenetek méltók voltak, hogy a fényképező gép ott nyomban hiven megörökítse az eléje kerülő érdekesebb mozzanatokat. Egy fiatal műkedvelő fényképész pillanatnyi fölvételre berendezett gépével meg is tette ezt, s ime a rögtönzött fölvételek segitségével bemutathatjuk a múzeumi hires lépcsőzet május 10-iki eseményeinek több pillanatnyi epizódját és alakját.

Gr. *Csáky* Albin közoktatásügyi minisztert azon perczben tünteti föl a fénykép, a midőn fivére, gróf Csáky Zeno társaságában a múzeumba érkezik. Gróf *Cziráky* Béla, a külügyminiszterium osztályfőnöke, ki Bécsből jött erre az alkalomra, szintén érdekes alakja ezeknek a fölvételeknek. Gróf *Zichy* Nándort, a konzervativ párt vezértagját, az egyházpolitikaellenes mozgalmak egyik főszervezőjét, épen a múzeumkert kapuján látjuk belépni. Egy másik képen látható *Máriássy* János nyugalmazott tábornok, ki a javaslat ellen beszélt és szavazott, mig megint másikon katona bajtársa, *Hollán* Ernő nyug. altábornagy, ki lelkesen beszélt a javaslat mellett, gr. *Erdődy* Rudolf és mások társaságában halad föl a múzeum lépcsőjén az ülésterembe. Érdekes szálas alak *Brankovics* György szerb patriarkha, ki *Gruics* Mihály károlyvárosi püspök kiséretében ment szavazni. Ott van a papság köréből *Helyey* Samu, a herczegprimás udvarának tagja, a primás oldalkanonokja. Az udvari méltóságok közül való gr. *Hunyady* Kálmán főszertartásmester, ki felé épen akkor volt irányozva a fényképező gép, mikor a kocsiból kiszállt. Udvari emberek: gróf *Pálffy* András, a magyar királyi testőrség kapitánya és *Barcsay* József, m. k. testőr; ez az utóbbi azonban a javaslat mellett szavazott.

A képviselőház tagjai közül, kik akkor a múzeum-kertben jártak, a fiatal gr. *Szapáry* Lászlót két barátjával (gr. *Apponyi* Antallal és gr. *Mennsdorf* Alberttel) tünteti fel egyik fénykép. Egy másik képen *Herman* Ottót látjuk lengő szakállával, hosszú hajával és élénk kézmozdulattal, a mint *Madarász* József képviselőtársának s még egy másik társának beszél a nevezetes szavazásról. Gr. *Károlyi* Gábor, a kifogyhatatlan közbeszóló, az oszlopok tövénél gyakorolta közbeszólását; tőle balra láthatók: *Endrey* Gyula, *Hentaller* Lajos (kinek csak kalapja és fél arcza látszik), *Lakatos* Miklós szivarozva, *Belicska* Béni képviselő, s még többen. A csoportozat élénk és mutatja a hangulatot is.

A fénykép nem feledkezett meg a szép mágnás hölgyekről sem, kik annyira szivökön viselték a polgári házasság megbuktatását s a kik alkalmasint tettek is érte annyit, mint gr. Zichy Nándor. A bájos vezérkarból gr. *Esterházy* Mihályné, mellette pedig az ekkor épen Budapesten időzött *Portland* angol herczegnő látszik a fényképen.

Érdekesnek véltük e fényképeket alkalmiságuknál fogva lapunkban is bemutatni.

A MÁTYÁS-SZOBOR PÁLYAMUNKÁI.

A Mátyás-szobor pályázatnak, bár aránylag kevés versenyző jelentkezett, szép sikere lett.

A hét pályamű közül *ifj. Vastagh* György tervvázlatát a múlt héten mutattuk be, most a pályázó többi hat művész tervvázlatát ismertetjük.

Fadrusz János, *Bezerédi* Gyula és *Róna* József, *Köllő* Miklós, *Tóth* András és *Sovánka* István e művészek.

A nagy király személyét és jellemét leghelyesebben és a tárgyhoz legméltóbban *Fadrusz* János fogta föl. Magyar szellem lengi át művét, melyet önállóan, menten a szokásos nyügöktől, széles alapon, erővel, biztos kézzel s a teremtő képzelet kedvező hatása alatt alkotott.

Nem a szokásos talapzatra állította a nagy király szobrát, mint pályázó társai s előtte is annyian; egy bástyafokra helyezte el, melyhez jobbról is, balról is egy-egy följáró vezet.

A bástyán nyugodtan áll a pánczélos lovas alak, kardját két kezében tartva maga előtt, keresztben. Nyugodt méltósággal tekint maga elé, mintha lelki szemeivel a Kárpátoktól az Adriáig látna el.

Ez alak egy nagy, hatalmas király alakja lehet csak. A hadvezér, az államférfi s a dicsőség bajnoka egyszerűen, de biztosan van kifejezve benne s általa.

A bástyán a magyar czímer, fölötte ez a latin név: *Mathias Corvinus.*

Lent három magyar s egy német vitéz áll. Jobbra a nézőtől két magyar vitéz a győzelmes csatákban zsákmányolt zászlókat helyezi a nagy király elé. Balra egy magyar vitéz zászlóját lobogtatva lelkesen tekint föl rá, míg legelől, sisakját a meghódolás jeléül kezében tartva, bámul föl a királyra egy pánczélos német vitéz.

A gondolat tiszta és világos, bárki által is könnyen érthető. A nagy vezér, a nagy államférfi, s a győzelemről győzelemre járó hódító, ki országát nagygyá és hatalmassá tette, a formák művészi nyelvén leirva áll előttünk.

A hogy éreztük, a hogy képzeltük Mátyás királyt, itt mintegy megtestesitve állitotta szemünk elé a teremtő képzelet. A szellemi tartalom oly erős és mélyreható e műben, hogy a nézőt önkéntelenül s hatalmas erővel ragadja meg.

A mellék-alakok elhelyezése is igen szerencsés, s bár vázlatosan, de nagy jellegzetességgel vannak elénk állítva. A főalak uralkodik az egészen.

Bezerédi Gyula ügyesen tervezett gót stilü alapra előkelő tartású lovas alakot mintázott. A ló járása kitünően van megfigyelve s e ló és lovas egymáshoz illesztése nagy művészi érzékkel van eltalálva. Az alap közepén dombormüben két oldalt a nagy király életéből vett jelenetek vannak ábrázolva. Érdemes munkája egy kiváló tehetségü művésznek, de ép úgy ábrázolhatna bármely királyt, vagy hadvezért, ki nevét megörökítette történetünkben, mint a hogy Mátyást akarja ábrázolni.

Róna József a renaissance stilt választotta, magas négy oszlopon nyugvó alapzatra állítva alakját. Az oszlopok tövében diadaljelek vannak elhelyezve. Három lépcsőfokból áll a talapzat alja. Oldalt a talapzaton dombormüvek a király életéből vett jeleneteket ábrázolnak. A király lovát egy apród vezeti. A főalak dekorativ szempontból sikerültnek mondható, sok művészi avatottsággal gondolva s gyakorlott kézzel mintázva. A talapzat ugy részleteiben, mint egész hatásában stilszerű és kiválóan sikerült.

Köllő Miklós is a renaissance stilt választotta a talapzat szerkesztésénél. A főalak, bár sikerült részleteinél fogva kivitelre érdemes munka, művészi tekintetben nem eléggé szerencsés alkotás. Ellenben a mellék-alakok, *igazság* (női alak) s a *bölcsesség* (öreg férfi) jelképei, mind fölfogás, mind kivitel tekintetében kiváló alkotások s méltán dicsérhetők.

Tóth András debreczeni szobrász szintén figyelemreméltó mintával pályázott. Egyszerű talapzaton látjuk a király lovas alakját. A lovat zablájánál fogva «Justitia» vezeti. A gondolat elég jó, s a csoportosításból elég világosan megérthető, hogy a művész Mátyást, az igazságost, akarta elénk állítani. Szorgalom tekintetében is dicséretet érdemel a művész, ki, ha tovább képezhetné magát, izlés dolgában is bizonyára nagy haladást tenne. Tehetsége eléggé képesnek igérkezik a biztató haladásra.

Sovánka István fából faragva állitotta ki mintáját. Fölfogása igen eredeti, (a király egy sziklás lejtőn lovagol lefelé) és valódi tehetséget árúl el. A különben fogyatékos kivitelü minta sok erővel, érzéssel és hamisitatlan természetességgel van gondolva és előállítva.

Kolozsvár város művelt közönsége meg lehet elégedve a pályázat ily kiváló művészi sikerével.

Ö.

AZ OROSZ TRÓNÖRÖKÖS MINT VŐLEGÉNY.

A «Quarterly Review» után.

Oroszországban a trónörökösök magánügyei esemény számba mennek.

— «Ablak nélküli üvegházban lakom» — mondá egy izben Miklós czár trónörökös korában.

— «Ha majd helyemet elfoglalod, — felelé atyja, a szelid lelkü I. Sándor czár, — akkor legfeljebb üvegeket vágathatsz be az ablakokba!»

A sajtó természetesen nyilvánosan nem igen foglalkozik az uralkodóház tagjainak magánügyeivel, de a vasszigorral gyakorolt czenzura mellett is a napilapok a sorok közt mindent közölnek, a mi csak közölhető. A mostani trónörökös, vagy a mint nevezik «Czezárevics», egészen Miklós czárhoz hasonlít, sőt környezete azt rebesgeti felőle, hogy még annál is zordabb természetű. Testvéreit nem szereti, anyját kerüli, s egész idejét a laktanyákban tölti, hol a tiszteket szőrszálhasogató akadékoskodásaival vérig zaklatja.

A föld körül megtett utjában kiséröi helyzete valóságos kinszenvedés volt, s az egész utazás tartama alatt a trónörököst csak a medvékre, tigrisekre és párduczokra való hajtóvadászatok érdekelték.

A mint tudjuk, III. Sándor czár nem kedveli a vadászatot és Fredensborgban csakis azért jár a vadaskertbe, hogy a walesi herczegtől kapott «Orlando» nevű vizslája szabadba juthasson. Lőni ritkán szokott, s ekkor is legfeljebb erdei szalonkákra, melyeket azonban a földről nem vesz fel. Oroszországban sem a czár, sem a trónörökös nem mehetnek vadászni, mivel a rendőrminiszter határozottan kijelentette, hogy ily esetben a legmagasb személyek biztonságáról jót nem állhat. A trónörökös tehát legfeljebb a peterhofi fáczánosban töltheti vadászkedvét, hol aztán mindent halomra lő, a mi útjába esik.

Midőn hire járt, hogy a trónörökös számára valamely Hohenzollern-házbeli ivadékot szemeltek ki, a magas arisztokráczia köreiben valóságos palota-forradalom ütött ki.

— «Még csak az kellene, — mondá Woronzow herczegnő, a czárné első udvarmesternője, — hogy II. Vilmos császár gárda káplári viselkedései a téli palotában érvényre jussanak.» A tervezett eljegyzés azonban nem azért dült dugába, mivel azt az orosz főurak nem helyeselték, hanem leginkább azért, mivel Vilmos császár az orosz rokonság kibővítését nem pártolta. Lett volna ugyan még egy dán herczegkisasszonyról és még egy osztrák főherczegnőről is szó, de már itt a czárné befolyása érvényesült, mely tulajdon rokonságának mellőzését az osztrák terv meghiusításával buktatta meg. Ezután a walesi herczegné, vagyis más szavakkal az angol befolyás jutott felszinre, melynek sikerült keresztül vinni, hogy Viktória királynő kedvencz leányának gyermeke juthasson valamikor az orosz trónra. Az ily módon ismét erősödött német rokonság nincsen ugyan az oroszok inyére, kik jobb szerették volna, ha a trónörökös arája inkább a nagy kiterjedésű Romanov-család valamely oldalágából került volna ki, de most már a két rosz közt a kisebb bajban kellett megnyugodniok. A főrangú hölgyvilág már előre is sajnálja a menyasszonyt, ki otthoni kedves világából a téli palota rideg és unalmas pompájába, az örökös cselszövények légkörébe kerül. Ha ehez most még a vőlegény ideges, durva modorát is veszszük, a «minden oroszok jövendőbeli asszonyának» sorsát nem irigyelhetjük. «A trónörökösné udvarának megalkotása aránylag több nehézséggel jár, — mondá a napokban egy orosz diplomata, — mint a berlini kongreszuson folytatott tárgyalások. Senki sem akarja az utolsó helyet elfoglalni, már pedig a 48 udvari hölgy sorában mégis csak kell, hogy valaki az első s ismét valaki, a ki az utolsó legyen!» Az udvari etikett szerint a czárevicsné körül ötven kamarásnak kell a napi szolgálatot teljesíteni. Már most a birodalom háromezer kamarása közt kié legyen a dicsőség, kit tüntessen ki a czár kegye?

E miatt elkeseredett aknaharczok folynak, s pedig végre is a kérdést egy rövid ukáz fogja elintézni. Évszázadok óta benső barátságban élő főúri családok sokszor összevesztek már ilyesek miatt és nem egy család romlása vagy végel-

Köllő Miklós

az alábbi emlékmüvön
IV Béla nobra

Hel Ervin: Az Ezredéves
Emlékmű. Bpesti
Hirlap. 1929. máj 25.

általánosan elterjedt irodalmi és közérdekü naptárainkba.

Szivességeért előre is köszönetünket nyilvánítjuk

és maradunk teljes tisztelettel

Budapest, 1903. julius hó.

Az „Athenaeum" könyvkiadó-osztálya:

NAPTÁR-SZERKESZTŐSÉG.

1506. Budapest, Athenaeum.

Köllő Miklós nobrán M.D.K.

Résztvett a millenneumi emlékmű királyszobrainak elkészítésében.

Kanyus, Magy. mův. Bp. 1960 484

Köllő Miklós

Zala György hat pobrásztársa közül az egyik, kinek közreműködésével valósult meg a Milleniumi emlékmű 10 király pobra.

Gádor E.: Budapest pobrai, Budapest, 1955. 51 l.

Kölló Miklós

1905-ben alkotta meg a Millenniumi emlékmű IV. Béla királyt szobrát.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 52 l.

Köllő Miklós

MDK

Millenniumi emlékmü

IV. Béla

THALY TIBOR : A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

121.l.

Köllő Miklós MD

Ezredéves emlékmű. Bp. Hősök tere.
Tervezte Zala György és Schickedanz Albert.
Készült /?/ 1898-1929-ig.
Repr. 291. kép.

A királyszobrok közt az ő műve is szerepel.

-.- -.-

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
185-186.l.

M.D.K.

Köllő Miklós, szobrász

is közreműködött az Alpár Ignác féle millenniumi épületcsoport szobrászati munkáin.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1897. 31. köt. 166. old.

Köllő Miklos

A mill. kiáll. (történelmi csoportjának) barokk palotajám lévő szobrászati fő-csoport fentitől.

vród

Czobor Béla dr. A történelmi kiállítás. Bpest 1898. 36. l.

Kath. Otilia sz.
Prot. Gabriella

CSÜTÖRT.

13

Kath. Luca sz.
Prot. Luca

D

PÉNTEK

14

Kath. Nikáz pk
Prot. Szilárdka

SZOMBAT

15

Kath. Valerián
Prot. Johanna

50

Izr. 9. S. Vajigas

Köllő Miklós

irod

Bálint Zoltán –

Az ezredéves kiállítás architektúrája. Bécs.

1897. 35. l.

dizsár (III). Lanfranconi.

áll
nembe

l. Jobbkezét csipőjére támasztottas bal-
[redacted] fogja. Hosszú haja, szemöldöke
szakálla leberetvált. Oldalzsebes
ek, szük nadrágja világosbarna, sárga
egi, oldalán diszkard lóg, derekát öv
[redacted], van míg az asztalterítő és a sötétbarna hát-

m.
yéből.
án kelt 28402 sz. leirat alapján (140/95

560(53)

2

276

Köllő Miklós

vod

Dr. Czobor Béla. Az ezredéni ~~...~~ kiállítás ajutázásai.

Vas. hp 1895. 7 l.

Kőlő M

IROD.

Emér. A történelem kiállítás épületeiről
Vasnya 1895. 847.

Küllő Miklós szobrász

Magyar Mérnök és Építész Egylet
közleményei

1897 XXXI. évf. IV. f. 153 - 166. l.

Alpár Ignác: Az ezredéves kiállítás tör-
zéknemi főcsoportjának épületei.

Kőllő Miklós, szobrász M.D.K.

műveit az erredéves kiállítás történelmi csoportjában, nagy elismeréssel említik egy egyesületi kirándulásról szóló beszámolóban.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1895. XIV. évf. 146. old.

Köllő Miklós

IV Béla szobrát alkotta az Egredéves Emlékművön.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

3101

tektonikus egységének alárendelt díszként fogta fel. Ennek megfelelően az összes szobrokat az architektúra formaelemeiből kinövő talapzatra és baldachin alá állította. Dekoratív megkötöttségüket mozdulatszegény, frontális beállítottságuk is hangsúlyozza. Az architektonikus egység biztosítására a szobrokat az Országház építőköveivel azonos színű és rokonanyagú kőből faragták. A 23 szobrász munkája az építészettől megszabott formai fegyelem folytán szinte egy ember művének látszik. Mindamellett gondosan ügyeltek arra, hogy a szobrok az ábrázolt egyéni-
elő jellemzése, korhűség, a ruházat és fegy-
ontjából fedje a történeti valóságot. Külön
detett ki, hogy a művészeknek ilyen irányú
al szolgáljon s a művészi és tudományos szem-
gyaránt érvényt szerezzen. S bár a művész-
találunk kiválóbbakat is, mint például Holló
Köllő Miklóst, Mátray Alajost, Bezerédy
Györgyöt, Kallós Edét,[45] mégis kárbaveszett-
tjuk ezt a túlzott gondosságot és korhűséget,
a külső szobrok valamennyien olyan magasan
15 m, sőt még 25·70 m vannak elhelyezve,
etek nem érvényesülhetnek s különösen mai
ott állapotukban csak mint az épület deko-
ékai jöhetnek számításba. Az északi főbejá-
agasan álló s Szécsi Antaltól mintázott Árpád
gjelenítés erejével, a déli oldalon ugyanígy
zent István király, Köllő Miklós műve, nemes
és zárt formanyelvével tűnik ki.
eti gótika szellemét stílusosan idézik a tető-
nentén elhelyezett s a késő gótika karikírozó
kifaragott vízköpők és a fiatornyokon ülő,
alakok.
szerepet töltenek be a két főtorony csúcsán
zből domborított páncélos vitézek.
járat oromzatában elhelyezett állami nagy,
ner s a városi főrizalit, valamint az üléstermek
főpárkánya alatt kőbefaragott törvényható-
dekoratív ritmusukkal egészítik ki az épület
ikai díszét.

38. Köllő Miklós: Szent István.
Nicolas Köllő: Saint Etienne.

Zámborszky Ilona:
A magyar Országház.
Budapest, 1937. 91. l.

A főbejáratot, nyitott lépcsőjének kétoldalú lezárásánál, Markup Béla által mintázott ülő oroszlánok őrzik. Ez a sok sikerületlen ismétlésben lejáratott motívum, exponált elhelyezése és erőteljes, kifejező megmintázása révén szerencsésen emeli ki az egyébként eléggé egyhangú főbejáratot.

*

Az emlékszobrok sora folytatódik a kupolacsarnokban, ahol a pillérkötegek fejezetén, hármas osztású aranyozott baldachin alatt, két-két fegyverhordozó apródtól övezve legnevesebb uralkodóinknak horganyból öntött s színezett emlékszobrai állanak.

A főalak mindenütt frontális beállításban folytatja a talapzatul szolgáló pillérköteg merészen felszökő vonalát, míg a jobbról és balról szimmetrikusan elhelyezett két apród enyhe félfordulattal követi a csarnok sokszögű alaprajzát. E félkörbe szerkesztett zárt csoportok mellékalakjai a térbe nyúló jelvényeikkel olykor ugyan áttörik a szigorú architektonikus keretet, a környezet ragyogó arany- és márvány pompájával egybecsendülő, gazdag színezésükkel azonban szerencsésen olvadnak bele a csarnok összhatásába.

Művészileg sokkal szerényebbek a folyosókon és a társalgótermekben a foglalkozási ágakat, az üléstermekben szimbolikus fogalmakat, a díszlépcsőház pillérein a koronázási jelvényeket tartó apródokat ábrázoló színes, pirogranit-szobrok.

Az építész vezénylő fegyelme ugyan itt is igyekezett a sok, jórész közepes művész egyéni előadásmódját az architektúra szellemében fogant közös nevezőre hozni, de a mester elhalálozása után elhelyezett tömegszobrok túlzottan naturalista felfogása és művészi hiányai nem kárpótolnak a díszítő célzat egységéért.

A szobrok, az épület külsejéhez hasonlóan, elhelyezésükkel itt is egyes építészeti tagozatoknak adnak hangsúlyt. A folyosókon a pillérkötegekhez támaszkodó karcsú, magas (3 m) márványoszlopok fejezetére helyezett talapzaton arany baldachin alatt állanak s ritmikusan tagolják

KÖLLŐ MIKLÓS

Országházán elhelyezett szobrok néhánya az ő alkotása (eml.).

Az Országháza.

BUDAPEST, 1971. jan.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Könyvnyomdász

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. ~~1935~~ 1937,
131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

Köllő Miklós

szobrai az Országházon.

Északi homlokzat.

Hluba, Tas, Tuhutum.

Déli homlokzat.

Szent István két apróddal.

A Kupolacsarnokban

Szent István, III. Károly, Mária Terézia.

Felsőházi üléstérem.

Erő, Igazság, Kritika.

Képviselőházi társalgó

Bányászat, hármas csoport.

Hajózás, hármas csoport.

Felsőházi társalgó

Vadászat, hármas csoport.

A képviselőház dunai oldalán lévő folyosón.

Takács.

A felsőház városi oldalán lévő folyósóján.

Bognár

A felsőház dunai oldalán lévő folyosón

Könyvnyomdász

Zámborszky Ilona

A magyar Országház

Bpest, 1937. 129-131. l.

1720

214

Köllö Miklós

cred

Sze Orszház 956 h.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lélyezem:

.....

k vagy helyettesének
aláírása.

ta. — Endrényi Imre, Szeged.

Kotlí Miklós

Cpt István nobre
az ej osztágháromi
Regr. Vas Szp
1894. 3/2 l

Kölló Miklós

az ujonnan szobrai körül az ejtőlet kutsején:
Tőhatósu, Tas, Huba,
két apród, Szt István,
A képviselőhár Dunai oldalon levő folyoson
Takács.
A förendihár város oldalán
levő folyoson. Bognál.
A förendihár Dunai oldalon levő folyó-
son: Könyvnyomdász.
Képviselőhár nagy társalgó:
harmas csoport: Bányászat.
és Hajózás.
A förendihár nagy társal-
gojaban 3-as csoport:
Vadászat
Förendihár tilesterme Erő,
Igazság és Kritika szolnut.

Cx 20-22 l.

Köllő Miklós

SZENT ISTVÁN. — Köllő Miklós szoborműve.

Új omaphaz
Vas. Ujs. 1894, 312. l.

M.D.K.

Köllő Miklós, szobrász

Az Országház 88 pirogránit szobordísze a pécsi Zsolnay gyárban készült. Ő is egyike volt a 12 tervező szobrásznak. 272.o.8.jegyz.

Komváry Ferenc: Sinkó András művészetéről 269.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966.-évf. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Köllö Miklós, szobrász MDK

Az Országház épületét 253 diszitö szobor éjesiti, közöttük az övé is.

Az Igazságügy Palotát is disziti szobra. 1906.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp. 1942. Pázm. P. Tud. Egy. dolgozatai. 63.1.

M.D.K.

Köllő Miklós szobrász

A Parlament szobrainak egyik alkotója

Egry-Komjáthy: Az Országház, Bp. 1967. 29.l.

Köllő Miklós

részt vett a Parlament épületének szobrászati díszitésében.

Az Országháza. - Budapest, 1971. 1.sz. 23-25. l.

szigorúbb biráló sem tagadhatja el. Mint szónok, a vitatkozás terén volt elemében. Legyőzhetetlen parlamenti küzdő. Dialektikája éles, lefegyverező. De beszédeiben még akkor sincsenek durvaságok, mikor kiméletlenül vág. Nem marad mindig szenvedélytelen, de sohase volt feleselő. Megragadta a kinálkozó pillanatot s mindig fölhasználta a nem várt meglepő fordulatokat ellenfeleinél. Miután még Tisza Kálmán élete végszakáról szólt, így fejezte be emlékbeszédét a szónok: «Tisza Kálmán teremtő szellemére nem nehezül a sírkő. Az ő szelleme él az intézményekben, melyeket alkotott, mint él Széchenyi, Eötvös, Deák, Andrássy, Kossuth s más nagyjaink szelleme.»

Az emlékbeszéddel véget ért a díszülés s az Akadémia tagjai lakomára gyűltek a Kontinental szállóban.

KÖLLŐ MIKLÓS SIREMLÉKE A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyar Regényirók. A Franklin-Társulat tavaly karácsonykor megindított ily című nagy vállalatából most jelent meg a második öt kötetes sorozat. A vállalat hatvan kötetben gyűjti össze a magyar regényirodalom legkiválóbb alkotásait, azt, a mi belőlük maradandó becsű, az irodalmi igényeknek s a közönség izlésének egyaránt megfelelő. Ezért az olvasó nemcsak irodalomtörténeti érdekű könyvsorozatot kap benne, hanem becses és élvezetes olvasmányt is, melynek értékét nem csekély mértékben fokozza az, hogy az egyes regényeket jeles magyar művészek illusztrációi ékesítik. A most megjelent második sorozat öt kötetében az újabb, s a legújabb regényirodalom találkozik a régebbivel. Az utóbbit báró *Jósika* Miklós képviseli «A csehek Magyarországon» című történeti regényével, mely e még ma is sokat olvasott irónknak az «Abafi» mellett legjelesebb műve. A regényt két kötetben közli a vállalat és *Kimnach* László rajzolt hozzá érdekes illusztrációkat. Jóval későbbi korból származó regény, Jósika romantikájával szemben a modern pesszimista realizmus képviselőjének, *Tolnai* Lajosnak «A báróné ténsasszony» című műve, mely erős, keserű vonásokkal festi a Bach-korszak jellegzetes alakjait. E műhöz *Kriesch* Aladár készített sajátszerű modorú, a bennük nyilvánuló egyéniség által ható rajzokat. A kilenczvenes évek irodalmát a sorozatban *Justh* Zsigmond képviseli, a kitől egy kötetben két kisebb regényt, az «A pénz legendája» és Gányó Julcsa» címűeket adja e sorozat *Tull* Ödön csinos, gondos kivitelű illusztrációval. A legújabb regényirodalom jeles műve a sorozatban *Herczeg* Ferencz «A pogányok» című, az Árpád-korban játszó történeti regénye, mely nemrég akadémiai pályadíjat is nyert s melyet *Pataky* László magyaros, mozgalmas rajzai diszítenek. A vállalatnak még egy külön, nem mindennapi érdekessége is van: azok az élet- és jellemrajzi vázlatok, melyeket a szerkesztő, *Mikszáth* Kálmán a kötetek élén az egyes irókról ad. E rövid, 3—4 lapra terjedő vázlatok mindegyike szinesen, szépirodalmi formában és mégis találóan jellemzi az illető irókat. Arczképeiket pedig az egyes művekhez *R. Hirsch* Nelly rajzolta. Az új sorozat kiállítása teljesen azonos az elsővel, finom, tartós papir, szép tiszta nyomás és izléses bekötési tábla teszi a könyvszekrények diszévé. A hatvan kötetes nagy gyűjtemény félévi öt kötetes sorozatokban jelen meg; az egésznek ára 300 korona, mely összeg csekély havi részletfizetéssel is törleszthető.

«Hulló levelek»; költemények, irta *Katona* Ferencz. A versekből, melyek e kötetben össze vannak gyűjtve, nagyon fiatalos lélek szól, annyira, hogy az olvasó egészen meglepődik, mikor a könyv vége felé egy oly verset talál, melyet a szerző házassága tizedik évfordulójára írt. Tehát mégsem annyira fiatal, mint a milyennek romantikus heve, túlzása, szinfalhasogató páthosza mutatja? Szerencsés ember, a ki annyira meg tudja őrizni lelke ifjúságát, — de nem okvetlenül szerencsés költő: fejlődést alig mutatnak a versek, világfelfogásának tisztulásáról, szemléletének mélyüléséről, izlésének tisztulásáról alig lehet szólani. Szerelemről, néha a a hazáról, anyjáról, családi boldogságról énekel, majdnem mindig fellengző, néha nagyzoló hangon, több frázissal, mint költői eszmével. Legtöbb figyelmet nyelve érdemel, melyben minden zajos rhetorikája mellett is van szín és szóbőség. Az idegen szavakat azonban néha kelleténél szivesebben használja, a mi versben még kirivóbb, mint prózában.

A kötethez *Szomaházy* István irt ajánló előszót. Mutatványul a következő verset közöljük belőle:

Virrasztás.

Megsebzett szívvel, búban, megalázva,
Szűntelen lobogó, vad emésztő lázba',
Sorvasztó sóvárgás meddő lángölében
Vonaglik a lelkem fájdalomban, ébren.
Hiába' hivogat pelyhes, puha párna:
Enyhet-adó álom nem borúl pillámra,
Lenyügöz valami észbontó igézet . . .
És csak egyre várlak, egyre csak idézlek.

Lelkem összezúzva, egyensulya bomlott,
Szinte szertepattan a szív meg a homlok,
Kedélyem túlajzott húrjain keresztül
Bántó hangzavarnak fájó dala rezdül;
Majd szférák zenéje, lágy szerelmi hangok,
Majd meg mintha félrevernék a harangot,
Rettentő óráján fenyegető vésznek . . .
És csak egyre várlak, egyre csak idézlek.

Sejtelmes éjeken vissza-visszajárnak
Eltemetett holtak, bús, panaszos árnyak,
Lelkem is megnyílik az éjféli órán,
Mint a sírnak szája, holtjait kiszórván.
Szerelem, boldogság, lelkem tiszta kedve,
Minden, a mi régen, mélyen eltemetve,
Jönnek és betöltik e szomorú fészket . . .
És csak egyre várlak, egyre csak idézlek.

. . . Tűnik a sötétség. Íme ablakomba
Beragyog a bűvös napkeleti pompa.
Oszlanak az árnyak. Szívem csendesen ver
S megtelik újolag hittel, szerelemmel.
Elhallgat a vád is, nem harsog az átok,
Hitszegést, árulást sírva megbocsátok,
Hajnal hasadásán szebb jövőbe nézek . . .
És csak egyre várlak, egyre csak idézlek.

Szelek útján. Regényes történet. Irta *Bársony* István. Valóban regényes történetet ir most meg könyvében Bársony István: Zákay Margit nemes, előkelő kisasszony maga jószántából gulyás számadóné lesz. Így magában véve is igen érdekes a történet, de érdekessége még fokozódik ha megtudjuk, a mint a szerző kijelenti, — hogy hősnője nem költött személy, hanem — bár más név alatt — csakugyan élt. A mint hogy a regény többi szereplőinek nagy része: Ráró Pista, Vas Gábor stb. szintén élő alakok. Szóval az egész regényes történet valóságon alapszik. Nagyon szépek a könyvben a természeti képek, leirások, a melyek korábbi műveiben is annyira kiemelik s a közönség kedvelt irójává avatják Bársony Istvánt. A kötet a Singer és Wolfner czég kiadásában jelent meg; ára 2 korona 50 fillér.

Az ember eredése, faji egysége és kora. Irta dr. *Platz* Bonifácz. A 361 oldalra terjedő munka voltakép második kiadása a szerző azon hasonló tartalmu művének, melyet ezelőtt husz évvel közre bocsátott; azonban ezen újabb kiadás sokkal kimerítőbb s gondosan felhasználja a tudományos kutatások legújabb eredményeit. A tömör, világos előadással megirt könyv az ember eredetének természetrajzi kérdésével foglalkozik, — mellőzve a metafizikai kérdést, — s azt bizonyítja, hogy az összes emberfajok mind egy közös törzsből származnak, valamint hogy a meglevő sok száz nyelv is, mind csak egy közös ősi nyelv különböző elváltozása. A szerző előadása során érdekes fejezetekben terjeszkedik ki az emberi test és a majom boncztanára, az egyes emberfajok testi különbözésének okaira, a különböző műveltségi fokokra, az emberi nem korára és őslakóhelyeire, — a szövegben mintegy másfélszáz jól megválasztott jellemző képet is közölvén. A munka szép kiállításban a Szent-István-Társulat kiadásában jelent meg s ára öt korona.

Az «Egyetemes Regénytár» című regény-vállalatban, melyet a Singer és Wolfner czég ad ki, két új kötet jelent meg. Az egyikben «Delila nyoszolyája» czím alatt *Pekár* Gyulának tizenegy elbeszélése van összegyűjtve, a másik pedig Guy de *Chantepleure* franczia iró «Rózsaszinruhás lelkiismeret» című regényét adja *Izsák* Mártha fordításában. Mindegyik kötet ára egy korona.

Ellen Key arczképe. A hirneves svéd irónő, Ellen *Key* Budapesten való tartózkodása alatt *Benczúr* Gyula jeles festőnk műtermét is meglátogatta, a hol a művész krétavázlatot készített róla, mely az irónő rendkívül jellegzetes fejét művészettel és hűséggel örökíti meg. A rajz kartonra illesztett másolatokban is megjelent.

Lux Terka: «Lenczi naplója». «Fáni és Dani». Az ismert nevű irónő két hosszabb elbeszélését adta ki egy kötetben. Mindkettő a szinészéletből vette tárgyát. Az első egy kereskedősegédből lett szinész története, a ki hírnévhez, pénzhez jut, híres és előkelő nők szerelmét nyeri el, csak azért, mert szép fiú s a végén saját lelki üressége miatt elzüllik. A legjobb az elbeszélésben egy hineves operaénekesnő rajza, a kinek tragikumává lesz a léha Lenczi; ez a rajz diszkrét, meleg szinekkel állít az olvasó elé egy női lelket. A másik elbeszélés egy fiatal szinésznő szomorú sorsát mondja el, a ki keresi a hirnevet, sok küzdés után, lelke igazi vágyainak s eszményeinek árán meg is találja, hogy aztán meggyőződjék hasztalanságáról. Keserű, pesszimista életfelfogás nyilvánul a két elbeszélésben; ez életfelfogás még forrong, nincs teljesen kialakulva, de az irónő egyéniségéről tesz tanulságot. A kötet Faragó Zsigmond kiadásában jelent meg, ára 2 korona 40 fillér.

«A művészi zene népszerűsítése» czímen 86 lapnyi füzet jelent meg, mely sokkal tartalmasabb, mint sem czíméből sejthetni. Szerzője dr. *Hubert* Emil alaposan s eleven előadásban tárgyalja a művészi zene sikeres népszerűsítésének előfeltételeit: a zeneművek helyes megválasztását és tervszerű összeállítását, a hangversenyt bevezető magyarázó előadás czélját, szükségét, anyagát és módszerét, főleg pedig a zenedarabok művészi előadását (kótapéldákkal). Ezzel kapcsolatban birálja nehány kiválóbb zenészünket és zenei intézményünket. Az izléses kiállítású füzet ára 2 korona.

Rákóczi és a kuruczvilág című kötetben ismerteti *Vaday* József a Rákóczi-kor eseményeit, egyes történeti epizódokban állítván olvasói elé a nemzeti harcz történetét. Művét, melyet első sorban az ifjúságnak szánt, *Réthy* Lajos tizenkét sikerült képe diszíti. A könyv megrendelhető a szerzőnél Nagyváradon. Ára füzve 1 korona 50 fillér, kötve 2 korona.

Nemzeti Szinház. Néhány éve Szegeden *Balassa* Ármin ottani irónak egy rövid drámáját adták elő, melynek «*Parasztszivek*» volt a czíme. Az egyfölvonásos darab gyorsan lebonyolított, tartalmas cselekményével érdeklődést keltett. Egy fölvonásban ennyi tartalom sok is volt; ez birta rá *Szalóki* Eleket, hogy a «*Parasztszivek*»-ből három felvonásos drámát irjon. De vagy a vállalkozó képessége volt elégtelen arra, hogy a dráma tárgyával megbirkózzék, vagy az anyagnak sok a három fölvonás: a Nemzeti Szinház május 13-ikán először előadott darabja nem igen elégítette ki a megjelent csekély számú közönséget. Tetszett a tősgyökeres, népies nyelv, a második fölvonás genre-képe, de az egész alig hatotta meg a nézőket. A tanyai történet Szalóki átdolgozásában a következő: Zsófi *(Alszeghy* Irma) szerelmes Barcza Gyuriba *(Bakó)*, de ez a módos fiú csak balkézre való házasságot ajánl neki. Annál pedig a szép leányzó többre vágyik. Fonyó István *(Gyenes)* is szemet vetett rá, meg ennek az unokaöcscse, Andris *(Mihályfi)* szintén. A leány végre is azé lesz, a ki hites feleségévé teszi, Andrisé. Csakhogy István egyre üldözi az asszonykát, a mit Andris észrevesz és egyszer aztán heves indulatában leüti a tulajdon nagybátyját. A Csillagbörtönbe kerül négy évre s ezalatt a felesége összeáll Gyurival, a kit már lányfővel szeretett s a ki most már el akarja venni törvény szerint is. A meggyilkolt István Zsófira hagyta vagyonát, ez meg átiratja Gyurira, hogy ha Andris kiszabadúl a tömlöczből, akkor majd Gyuri átadhassa neki a vagyont, de követelhesse tőle az asszonyt. A férfi ki is szabadúl, megtudja a felesége hűtlenségét, nem fogadja el a neki fölkinált birtokot, hanem mikor látja, mennyire szeretik egymást a felesége, meg a jó pajtása, Arden Énochként elsompolyog és neki megy a Tiszának. Balassa drámájában a férj leszúrja a hűtlen gonosz asszonyt. Ez keserűbb, de igazabb. Mert

SZEMERE MIKLÓS A RENDEZŐKKEL.

MÁRKUS JÓZSEF FŐPOLGÁRMESTER, SOMLÓ SÁRIKA, SOMLÓNÉ ÉS MÁRKUS EMILIA.

ez a Zsófi, a ki Gyurit szerette, Istvánt bolondította és Andrishoz feleségül ment, s mikor az ura ő iránta való szerelemből bűnbe esett, akkor szeretője lett az ura legjobb és legbizalmasabb barátjának, — czudar asszony és nem érdemes sem rokonszenvünkre, sem részvétünkre. A darab e sarkalatos hibáját érezte s a szerzővel is éreztette a közönség. A színészek kitünően játszották a «*Parasztszivek*»-et ; mindenek előtt *Alszeghy* Irma természetesen és mégis bántó realizmus nélkül, a maga fölülmúlhatatlan bájos közvetlenségével játszotta az asszonyt. *Gyenes* mindig jeles a paraszt ősindulatának, flegmatikus vérmérsékletének rajzában. *Bakó* László igazi tere — úgylátszik — a népszinmű ; itt tud jó dolgot is művelni. A második fölvonás arató jelenetében *Rákosi* Szidi és *Gabányi* mesteri alakítást mutattak be. *Gál* és *Rózsahegyi* megszokott művészi erejökkel tették elevenné s jelentőssé kisebb szerepüket. A rendezés — mint ebben a műfajban mindig — illuziót keltett. *(—n —y.)*

Vigszinház. *Küry* Klára kezdte meg a mult hét csütörtökjén vendégszereplését de *Lorde* és *Carré* regényes szinművében. *Miss Chipp*, a londoni betörő iskola legkitünőbb növendéke, bájos szőke szépség, nagyon elmés, sokoldalú, kitünően énekel és tánczol, jeles a zsebmetszésben és vasszekrények nyitogatásában s a mellett egészen becsületes is, mert a hires főiskola csak a különféle kézi ügyességekre oktatta ki ; a hit- és erkölcstan nem szerepel a tárgyak közt, tehát arról fogalma sincs, hogy a lopás bün, a melyért büntetés jár. Miss Chippet a londoni betörő részvénytársaság elküldi Párisba Jackkel, egy kiváló szaktársával együtt, hogy Morin közjegyzőtől egy több milliós letétet raboljon el. A leány nevelőnőnek, a kollégája inasnak lopódzik be a házba. De Miss Chipp beleszeret a közjegyző fiába, a deli Pálba és ez egészen akaratlanúl elárulja neki, hogy a lopás bűn és most a szerelmes lány nem akar engedelmeskedni Jacknek, vonakodik meglopni jóltevőjét, a kit e tettével nyomorba és szégyenbe döntene. Csakhogy Jack uralkodik rajta a hypnotismus titokzatos erejével ; ennek a hatalomnak engedelmeskedve, Miss Chipp tényleg elköveti a lopást, de rajtaérik. Pál kétségbe van esve, de vallatás közben megtudja, hogy Jack a bűntárs, sőt a bűn igazi értelmi szerzője. S mivel Pál még erősebb hypnotiseur, még a távolban levő médiumra is tud hatni, visszaszólítja a pályaudvaron szökésben levő Jacket és a gazembert átadja a rendőrségnek. Miss Chipp kijut a szerelem megváltó hatalma által a bűn fertőjéből és Pál felesége lesz. Ezt a kissé borzalmas drámát *Küry* Klára és *Fenyvesy* Emil igen szépen játszották, a zene és a táncz, Berény Henrik, Párisban élő hazánkfia műve, kissé sok és felesleges, de Küry éneke elfogadhatóvá teszi. Az első felvonásban *Hegedüs* is énekel szépen és érzéssel. Pált *Somlay* Artur, a szinház új tagja játszotta, nagyon vonzó külsejű és tehetségesnek igérkező fiatal szinész. A többi szerep egészen jelentéktelen. Külön dicséretet érdemel *Goda* Géza a prózai rész és főként *Hervay* Frigyes, a versek fordítója. *(S. K.)*

Franczia vendégművésznő az Operaházban. A Magyar kir. Operában most egy ezüstcsengésű szoprán hanggal megáldott vendégművésznő arat diadalokat : Yvonne de *Tréville*. Nálunk eddig ismeretlen volt, noha a még csak 25 éves hölgynek máris szép művészi multja van. Amerikában Galvestonban (Texas államban) született, énekelni Párisban tanult. New-Yorkban lépett föl először, újabban a párisi Opéra-Comique tagja, s mint ilyen volt vendégszerepelni Pétervárott, Stockholmban, Kopenhágában, tavaly Kairóban, Konstantinápolyban és Bukarestben. Kitünően képzett, nagyterjedelmű szopránjával a következő szerepekben szokott fellépni : Lakmé, Mignon, Traviata, Manon, Dinorah, Mireille, Margit («Faust» czímű operában), Julia («Romeo és Julia»), Ophelia («Hamlet»), Mimi («Bohém-élet»), Gilda («Rigoletto»), Juliska («Jancsi és Juliska»), stb. *(K. I)*

Az «Uránia»-szinházban május 17-ikén adták először «*Az orosz-japán háború*» czímű szinjátékot, melynek gazdag képsorozatához *Strausz* Adolf, az ismert orientálista készített érdekes ismertető szöveget. Az első felvonás a czár és a mikádó jellemzésével indul, majd kiemelve a két népfaj hatalmi érdekeinek ellentéteit, erkölcsi világát, indokolja a japániak álláspontját és a háború kitörését, jellemzi a japán és az orosz hadsereget. Majd egyes harcztéri eseményeket ad elő s összefoglalja a kegyetlen háború eddigi folyását, mely másfél esztendeje köti le az egész mivelt világ érdeklődését. A fehér vásznon egymásután vonulnak el az álló és mozgó képek, illusztrácziói a világraszóló eseményeknek, a páratlanúl véres csatáknak. Az ismertető szöveg történelmi és irodalmi értékénél fogva e képek nélkül is tanúlságos és vonzó.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia nagygyűlésén május 12-ikén választotta meg az új tagokat. Az igazgatósági tagok közé választották *Pauer* Imrét 25-szóval. *Új tagokúl* mindazokat megválasztották, a kiket az osztályok ajánlottak, a mi ritka eset. Megválasztattak :

I. osztály : tiszteleti tag gróf *Apponyi* Sándor ; levelező-tag *Gombocz* Zoltán és *Ferenczi* Zoltán ; kültag *Paasonen* Henrik helsingforsi egyetemi tanár. *II. osztály :* rendes tag : *Ortvay* Tivadar, levelezőtag *Balogh* Artur, *Ferdinándy* Géza, *Magyari* Géza, *Vizaknai* Antal, *Sebestyén* Gyula és *Erdélyi* László. *III. osztály :* rendes tag *Ilosvay* Lajos ; levelezőtagok *Bodola* Lajos és *Lőrenthey* Imre ; kültag *Pfeffer* Vilmos lipcsei egyetemi tanár.

Május 15-ikén az Akademia harmadik osztálya tartotta a heti ülést, melyen *Daday* Jenő kivonatban ismertette «Paraguay édesvizi mikrofaunájának alaprajza» czímű terjedelmes tanulmányát. Háromszáznegyven mikroskopi állatfajról szólt, a miből nyolczvanhárom egészen új, a tudományban eddig ismeretlen faj. *Kövesligethy* Radó «A cerami földrengés», *Schlesinger* Lajos «A kétméretű sokaságok geometriájához» czímű dolgozatát olvasta föl, *Krenner* József bemutatta *Tiborfi* Zoltánnak a Val di

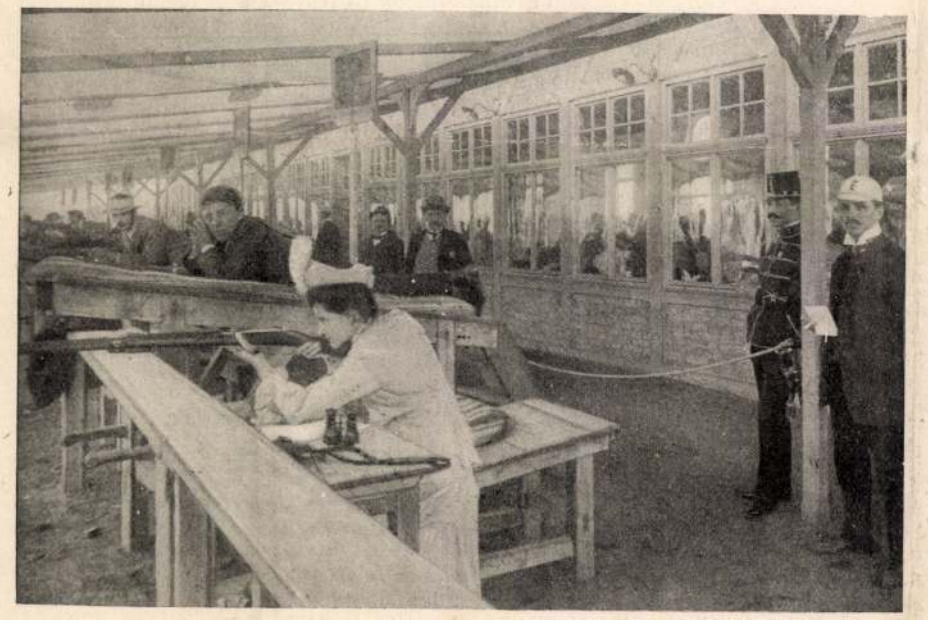

A CZÉLLÖVÉS. (Az előtérben Somló Sári czéloz)

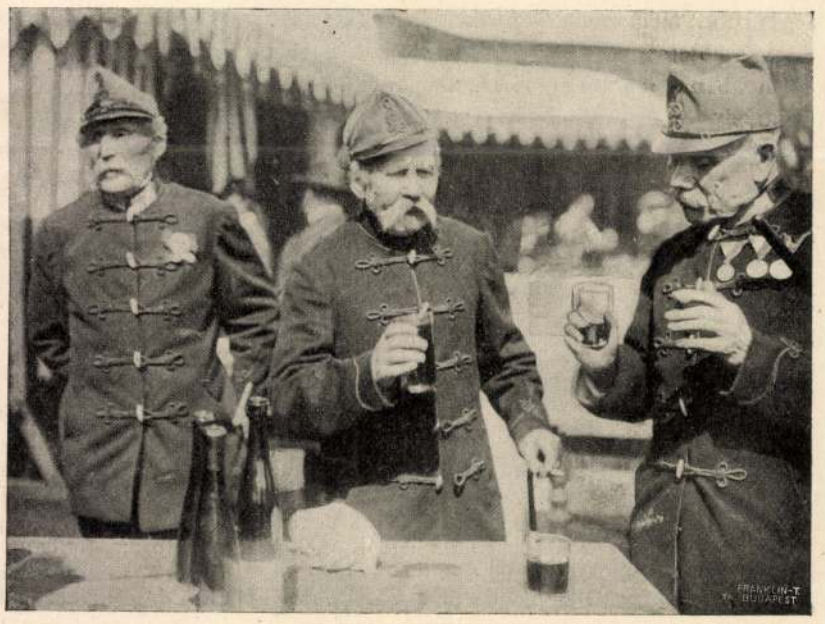

ÖREG HONVÉDEK.

PILLANATNYI FÉNYKÉPEK A PUSZTA-SZENTLŐRINCZI NEMZETKÖZI CZÉLLÖVŐ VERSENYRŐL. — Balogh Rezső fölvételei.

MDK

Köllő Miklós szobrasz

Szent István c.szobra az új Országház kupolas főcsarnokában.

Cikk: Az új Országház.

Vasárnapi Ujság, 1894.19.sz.41.évf.310.l.

M.D.K.

Köllő Miklós, szobrász

A királyszobrok elkészitésében vett részt. 484.o.

Kamois Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva. 1960. Bpest

---

MDK

Kölló Miklós szobrász

III.Károly, Mária Terézia c. szobormúvei az Országház kupolacsarnokaban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrasz

Szt.István c.szobormüve az Orszaghaz kupolacsar
nokában.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest.1937.
/képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

A könyvnyomdász c. műve a Felsőház dunai oldalon lévő folyosón.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház. Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Huba, Tas, Tuhutum c. szobormüvei az Orszaghaz
északi homlokzatán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest.
1937./Képekkel./ 129.l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Szt.István két apróddal c. szobormüve az Orszag
ház déli homlokzatán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest.
1937./Képekkel./ 129.l.

MDK

Köllő Miklós szobrasz

Tas, Huba és Töhötöm c. szobormüvei az Országházban.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 315.l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Erő, Igazság, Kritika c. allegórikus szobrai a Felsőházi ülésteremben.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház. Bpest. 1937./ képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrasz

Bányászat c. szobra a Képviselőházi társalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház. Bpest. 1937./Képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrasz

Hajózás c. műve a Képviselőházi társalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest. 1937./Képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrasz

Vadászat c. szobra a Felsőházi társalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház. Bpest. 1937.
/képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Takács c. szobra a Képviselőház dunai oldalán lévő folyosón.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Bognár c. szobra a Felsőház városi oldalan lévő folyosón.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest. 1937./képekkel./ 131.l.

MDK

Kölló Miklós

Az Országház déli oldalán elhelyezett Szt. István király, Kölló Miklós műve. Repr.

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Budapest, 1937. 91.lap

MDK

Köllő Miklós szobrász

Huba, Tas, Tuhutum

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Bp. 1937.
129-132 l.
/Az épület külsején elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Vadászat

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Hajózás

Zámborszky I: A Magyar Országház. Bp. 1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Takács

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Bányászat

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Bognár

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Mária Terézia

Zámborszky I: A magyar országház. Bp. 1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Erő, Igazság, Kritika

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

III.Károly

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. 1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Szt. István

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. 1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Szt. István két apróddal

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Bp. 1937.
129-132 l.
/Az épület külsején elhelyezett szobrok/

bécsujhelyi katonai akadémia igazgatója volt, egy alkalommal I. Miklós czártól egy nagyértékű gyémántgyűrűt kapott ajándékba, melyet folyton balkeze mutatóujján szokott viselni. Ezt a gyűrűt akkor vették el tőle, midőn az aradi várban vizsgálati fogságba kerülvén, vasra veretett. A gyűrű kézről-kézre vándorolva, végre aztán valakinek a zsebében eltünt.

A nevezetes «árverés» estig tartott, mire a jelenvoltak «re quasi bene gesta» a vár kantinjában nagyot ittak.

Kiss Ernő kedvencz paripája, egy telivér szürke arabs mén Bécsbe került, még pedig a hires Stratimirovics szerb «nemzeti hős» istállójába, kinek vad hordái az 1848. év nyarán Kiss Ernő eleméri kastélyát felgyujtották és kirabolták.

Knezich Károly tábornok özvegye hiába rimánkodott, hogy legalább férje utolsó havi fizetését adják vissza, melyet Világoson Duschek pénzügyminiszter ezüstpénzben kifizetett. Erről azonban az árverező urak még hallani sem akartak, azt mondva, hogy a felségáruló minden vagyona a «magas kincstár» javára elkoboztatott . . .

KÉPEINKHEZ.

Dr. Behring mult héten jelentette be a párisi orvosok kongresszusán, hogy sikerült feltalálnia a tüdővész elleni szérumot. Képünk abban a pillanatban ábrázolja, midőn a Montigny-szanatorium parkjában találkozik Martin Lajos orvossal, a párisi Pasteur-intézet igazgatójával.

A sárvári selyemgyár egy robbanás következtében csaknem teljesen rombadőlt. Csak nem régiben nyilt meg, sok munkást foglalkoztatott, s hivatva volt nagyot lendíteni a magyar ipar ügyén. Képünk a rombolás előtti állapotában tünteti fel a gyárat, mely mindössze nehány hétig működött.

Báró König Károlyt a király kabinetirodájának magyar főnökét, kinek haláláról mult heti számunkban megemlékeztünk, e hó 14-ikén temették el Tahi Tótfaluban. Magyar földben óhajtott pihenni. Életéről behatóan irtunk lapunk 1904. évi 31-ik számában. Bemutatott képünk egy nem régi felvétel után ábrázolja.

SZINHÁZI LEVÉL.

(Klasszikus előadások a Nemzeti Szinházban.)

A Nemzeti Szinház műsorát, a mely talán a kelletén is túl változatos, az elmult héten két klasszikus előadás tette érdekessé és értékessé. Egymásután került szinre Molière *Tortuffe*-je és Shakespeare *Romeo* és *Juliá*-ja, mind a kettő gondos előadásban és nagy közönség előtt.

Hogy a Tartuffe előadására nagyobb közönség gyűlt egybe: annak magyarázata alighanem az, hogy Molière remek vígjátékát mérsékelt helyárakkal adták, míg Shakespeare örökszép és népszerű tragédiáját a rendes helyárakkal. Abban, hogy az igazgatóság a klasszikusokat, tehát épen a legértékesebb szinpadi műveket, — a melyeknek előadása több gondot, nagyobb fáradtságot és talán jelentékenyebb költségeket is kiván, olcsóbban kinálja: nem látjuk a portéka lekicsinyelését. Ellenkezőleg csak helyeselhetjük ezt a szinházi politikát, a mely alatt nyilván az a szándék rejlik, hogy az izlésében megtévedt közönséget, a mely a klasszikusok élvezetétől már szinte elszokott, visszahódítsa.

Természetes, hogy épen csak a helyárak mérséklése nem fogja még a közönség ez óhajtott megtérését eredményezni. Elengedhetetlen föltétel, hogy ezek a klasszikus remekművek mindenkor a lehető leggondosabban előkészítve, stilszerű kiállítással, összevágó jó előadásban kerüljenek szinre. Így az eredmény biztos. Szükséges ezen felül, hogy az igazgatóság kellő körültekintéssel, helyes érzékkel és szakértelemmel válogassa meg a szinre hozandó klasszikus műveket is, számolván közönségünk izlésével és temperamentumával; számolván az előadó személyzet képességeivel, erejével és a rendelkezésre álló egyéb eszközökkel is.

Szinészek, igazgatók általában hálásabb feladatnak tartják Shakespearet játszani és adni, mint Molièret. De mintha az utóbbi években Shakespearet is ritkábban, kevesebbet adnák.

Az volna tán az ok, hogy a nagy tragédiák hőseinek és hősnőinek ábrázolására nincsenek megfelelő erőink?

És úgy kell lennie, mert ha körül tekintünk a Nemzeti Szinház mai személyzetén: megdöbbenéssel kell konstatálnunk, hogy Shakespeare hőseinek ábrázolására termett szinész nem sok akad; igazabban szólva, nem olyan szinész van kevés, a ki játszhatná, de olyan, a ki játszani akarná; legigazabban szólva: nincs elég alkalmuk, hogy játsszák.

Dr. Martin. *Behring.*

BEHRING TANÁR MARTIN ORVOSSAL, A PÁRISI PASTEUR-INTÉZET IGAZGATÓJÁVAL.

Tanulni kell Shakespearet játszani s másként nem lehet tanulni, mint úgy, hogy ha játsszák. Szóval ha Shakespeare-színészt akarunk nevelni, hát adni kell Shakespearet. S adni kell Molièret is, adni a többi klasszikusokat, mert azokból más egyebet is tanul a színész, voltaképen csak is azokból tanul.

Hogy Molièret játszani és adni nem hálátlan feladat: annak élénk bizonysága a Tartuffe előadásainak jelentős sikere.

Molière remek jellemvígjátékát simán gördülő, összevágó, lendületes előadásban élvezte végig közönségünk. Az izléses, korhű jelmezek, a díszlet és bútorzat stilszerű elrendezése és beállítása, a jelenetezés, a gyors tempo, a szinek és a hang harmonikus összevegyülése, a pompás összjáték, mind a rendező szeretetteljes, gondos kezére vallottak.

Az előadó művészek látható kedvvel, komoly ambicióval és teljes készültséggel mentek a csatába és győztek.

Első helyen említjük *Cs. Alszeghi Irmát*, Elmire ábrázolóját, a ki egyik legszebb, legértékesebb sikerét jegyezheti föl, a mely siker annál értékesebb, mert Elmire szerepének alakítása a legnehezebb színészi föladatok közé tartozik.

Annyi finom árnyalatot, annyi jellemző vonást láttunk Alszeghi Irma alakításában, a mi arra vall, hogy a szerepet a leggondosabb, leglelkiismeretesebb tanulmány tárgyává tette. A Tartuffe-el való első jelenetben, a mikor ez tolakodó, szemtelen szerelmi nyilatkozatát teszi meg: tartózkodó nyilatkozatai, rejtett mosolya, elpirulása, majd mikor Damis hevesen rátámad a képmutatóra, a szentéskedő rüpőkre: méltóságos magatartása és felsőbbsége az öntudatos, gondolkozó és mélyen érző művésznőre vallott. IV. felvonásbeli jelenetében, a mikor férjét az asztal alá bújtatva már bátorítani kénytelen Tartuffe-öt: fészkelődését, tettetett köhögését, titkos jeladásait annyi finomsággal és bájjal játszta, hogy csak őszinte elismerés és dicséret hangján szólhatunk ez alakításáról.

D. Ligeti Juliska, Marianne személyesítője kedvesen, élénken játszta meg Dezsővel együtt a 2-ik felvonást befejező czivódó s az ezt követő kibékülési jelenetet, a mely a maga egyszerüségében, közvetlenségében a vigjátékirodalom legbájosabb jelenetei közé sorozható.

Mariannenak még egy rövidke jelenése van a 4-ik felvonásban, a mikor atyja lába elé borulva könyörög, hogy ne kényszerítse Tartuffe-hez. E jelenetben Ligeti szava érthetlenül elveszett, a minek az elhibázott rendezés volt a főoka.

Dosinát, a furfangos eszü, szókimondó, nyelvelő, de azért jószivű és hűséges szobaleányt *Nagy Ibolya* játszotta. Nagy Ibolya értelmes magyarázója minden szerepének; mindig tudja mit, miért kell tennie. Dorinát is élénkséggel, okosan játszta, de valamivel több közvetlenséget szerettünk volna. Inkább okoskodó volt, mint józan gondolkozású.

Iványi Tartuffe-je figyelemreméltó, gondos alakítás. Az álszenteskedés tettetett hangját jól eltalálta; alázatossága, szemforgatásai, alattomos kéjsóvársága élénk és jellemző kifejezést nyert játékában a nélkül, hogy túlzásokra ragadtatta volna magát. De különösen sikerültek azok a jelenései, a melyekben szenteskedő álarczát levetve, a maga igazi valójában áll előttünk.

Hogy az Élmire-el játszott jelenéseiben, szemtelen szerelmi nyilatkozatait téve, hangjába erősebb pathos vegyült: azt nem rójjuk föl hibául, sőt jellemzőnek véljük. De hogy a versek végeit hosszan elnyújtva, éneklő modorban szavalja: azt elengedjük; hagyja azt a franczia színészeknek, a kiktől eltanulta.

Kevésbbé sikerült *Gálnak* Orgon szerepe. Mintha nem a körmönfont gazficzkó Tartuffe hypnotizáló be-

A MADÉFALVI SZÉKELY EMLÉK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.

folyása alatt vált volna vakká, legnagyobb mértékben elfogulttá, a ki se lát, se hall, annyira hatalmába kerítette az álszenteskedő, képmutató jó barát. Alapjában véve azonban nem olyan ostoba tökfilkó, még kevésbbé olyan rideg, szivtelen, a minőnek Gál alakításában tetszett. Gál Orgonja nagyobb mértékben vált antipatikussá, mint kellett volna. A helyzetek komikumát se tudta kiaknázni. S nem találta el az igaz hangot akkor sem, a mikor a helyzet drámaivá válik. Álpáthoszba esett, s nem tudtunk hinni kijózanódásában.

Helvey Laura (Pernel asszony) és *Mihályfi* (Kleant) helyén voltak, kevésbbé *Horváth*, a hevesvérű, hirtelen haragra lobbanó ifjú Damis szerepében. Kissé nehézkes volt és szavát is nehezen értettük meg.

Egészben véve azonban a Tartuffe előadása a legsikerültebbek egyike, melyhez hasonlót régen láttunk, s a minőt sokat kivánunk.

Romeo és Juliáról a legközelebb. *F. A.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

B. Szász Piroska versei. Mint valami füszeres nyári szellő, oly jólesőn érinti az embert az a nőies, finom gyöngéd báj, mely e verskötetből kiárad. Az első pillanatra megérezzük, hogy szerzőjét nem csupán az irodalmi szereplés vágya viszi a versirásra, hanem valódi benső művészi ösztön s ez érzés hatása alatt elfeledjük apró szögletességeit, technikai gyöngéit. Ezek a gyöngék úgyis csak a külsőségekre vonatkoznak, mert a mi a belső formát illeti, B. Szász Piroska meglepően eltalálja, miről mit s mennyit kell mondani, hogy verse művészi hatást tegyen. A mit pedig elmond, az egy ritka szép, nemes hevületű lelket tár fel. Évek sorának terméséből való e két kötet; elején az ifju leány epedő, lázasan remegő szive talál szivig ható szép hangokat, később a fiatal hitves ragaszkodó, bizva-bizó szerelmét énekli, majd a mint az évek tünnek, az anyai szeretet is alkotó eleme lesz költészetének. S a mint mindinkább megérik a gondolkodása és érzésvilága, a női vonások közé mind több általános emberi vonás vegyül; a mig a fiatal leánynak csak szerelmese keze érintésén, saját szive dobogásán járt az esze, az asszony már messzebb is lát saját kicsiny körénél, észreveszi a nagy emberi szenvedéseket s agyát, szivét megkinozzák az élet nagy, megoldhatatlan problemái. Alaphangulata melancholikussá válik; élete örömeibe is belevegyülnek az elmulás, a lépten-nyomon feltünő nyomor sötét képei s megborzongatják lelkét. Egy-két apró képben kicsiny szerelmi tragédiákat rajzol meg, melyekben főleg a sorok közül kirezgő részvét, a költő szivének megrendülése illeti meg az olvasót. A kis kötet olyan, mint egy ablak, a mely egy tiszta, meleg, igazán női és emberi lélekbe enged bepillantást s ez egyuttal legnagyobb érdeme is. A Franklin-társulat illő csinnal állította ki a könyvecskét, melynek ára 2 kor. Mutatványul a következő kis verset közöljük belőle:

Az első csók.

Tavaszi alkony sejtelmes fátyolával
Lágyan betakarta a kis szobát,
Telve epedő vágygyal esenge hangod:
«Oh! adja nekem e szál ibolyát!»

A mint oda nyújtám s te mohó örömmel
Kaptál felé: újjad újjamhoz ért,
S lágy hangod suttogóra válva izzott:
«Elepedek egyetlen csókodért!» —

Májusfa illatos, csudafehér ága
Bebólintott a nyitott ablakon,
Minden virágjában picziny tündér dalolt
Soha nem hallott édes hangokon.

A halkan suhanó esti szellő szárnyán
Jázmin lehe osont be nesztelen,
Megnyilt az ég s fényétől elvakultan
Sebten lecsukódott mindkét szemem.

Magasztos szent gyönyörnek forró árja
Elborított bennünket édesen . . .
Az üdvök üdvét: legelső csókunkat
Érzed még te is, mint én, édesem?

Mikes Kelemen törökországi levelei. A magyar hűség és ragaszkodás kedves példaképéről, Mikes Kelemenről szépen kiállított tanulmányt adott ki dr. *Huttkay* Lipót egri jogakadémiai tanár. Nagy szeretettel és lelkesedéssel mélyedt el a rodostói remete törökországi leveleibe, melyeknek eredeti kézirata az egri érsekmegyei könyvtárban van s melyeket így, mint a könyvtár másodkönyvtárosa, saját szavai szerint napról-napra forgathatott. Főleg e levelekre támaszkodva, elmondja röviden Mikes élete folyását, azután a levelek dolgában fölmerült vitás kérdésekkel foglalkozik, felhasználva a róluk szóló régebbi s újabb irodalmat. Konstatálja hitelességüket, tárgyalja azokat a kontroverziákat, melyek a körül támadtak, valódi, postán járt levelek voltak-e, vagy sem, egy húzamban irta-e Mikes élete alkonyán, vagy apránként, különböző időszakokban? Huttkay is azon a véleményen van, hogy a levélgyűjtemény irodalmi alkotás s a többi kérdésekben is igyekszik megtalálni az ellentétes vélemények közt a középutat. A mi a tanulmány olvasójára a legnagyobb hatást teszi, az a meleg, lelkes hang, melylyel a szerző tárgyáról szól; érezni minden során, hogy lelkesedése és kegyelete őszinte. A tanulmány maga 62 lapra terjed; igen érdekes melléklete van: Mikes levelei kéziratának az a része fakszimilében, mely Rákóczi temetéséről szól. Mikes arczképét a füzet legelején találjuk. A derék munka *Szmrecsányi* Lajos fölszentelt püspök áldozatkészségéből jelent meg Egerben, Rényi Károly bizományakép.

Az «Olcsó Könyvtár» című vállalatban, mely *Gyulai* Pál szerkesztése alatt a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg, két újabb füzet kerül most a közönség kezébe: *Fromentin* Jenő, a jeles romantikus franczia regény és essay-iró tanulmánya Rubensről és Van Dyckről, melyet dr. Erdey Aladár fordított magyarra és az angol *Ouida* egy kis párbeszédes jelenete «A Pitti-palotában» czímmel. Az előbbi füzet ára 80, az utóbbié 20 fillér.

A «Magyar Nyelv» a nyelvtudományi társaság jeles havi folyóirata, most megjelent szeptemberi számában nagyszámú közérdekű kisebb-nagyobb czikket közöl a magyar nyelvre vonatkozó kérdésekről *Balassa* Józseftől, *Erdélyi* Lajostól, *Szilády* Árontól, *Karácsonyi* Jánostól, *Zolnai* Gyulától, báró *Radvánszky* Bélától, *Takáts* Sándortól, *Lehr* Alberttől s másoktól. Közöl ezenkívül társulati ügyeket, feleleteket ad a szerkesztőséghez intézett kérdésekre stb. A folyóirat *Szily* Kálmán szerkesztése alatt jelen meg s a társaság tagjainak tagsági díj fejében jár.

«A magyar irodalom történeti ismertetése» Iskolai használatra, tanulók repeticziójára szánt füzet, mely elég jó előadásban foglalja össze irodalmunk történetét, ismert tankönyvek nyomán. Összeállította *Borbély* István, ára két korona s Kolozsvárt jelent meg.

Dalmácziaról újabb kis füzetet adott ki dr. *Havass* Rezső, a kinél buzgóbban nálunk senki sem izgat Dalmáczia visszacsatolása mellett. A füzet különösen a Bocche di Cattaro közgazdasági jelentőségét fejtegeti, valamint a Montenegróban és Albániában hazai iparunkra és kereskedelmünkre nézve mutatkozó előnyöket s mint külön lenyomat jelent meg egy közgazdasági folyóiratból.

MI UJSÁG?

Gróf Batthyány Lajos szobra. A szomorú emlékű Új-épület kaszárnya helyén keletkezett gyönyörű Szabadság-téren jeltelenül áll az a hely, a hol gr. Batthyány Lajost agyonlőtték. Budapest főváros tanácsa most azt a javaslatot terjeszti a közgyűlés elé, hogy az első magyar miniszterelnök szobrára szavazzon meg 40,000 koronát s alakítson szobor-bizottságot. Batthyány emlékére már évek előtt gyűjtöttek, s az utóbbi hetekben újra megindult a gyűjtés.

Thököly hamvai. A műemlékek országos bizottsága Thököly Imre hamvait Eperjes memorandumának mellőzésével egyhangúlag Kézsmárknak ítélte oda.

MORVAI KÁROLY 697 SZÁMU RENDŐR, A KI A DUNAI HAJÓSZERENCSÉTLENSÉGNÉL A MENTÉSBEN KITÜNTETTE MAGÁT.

Körmendi Frin[illegible]jeno: Női fej

„istennek főpapját szidalmazta". Pál akkor úgy vágta ki magát a bajból, hogy a farizeusokat — a föltámadásban hívőket, — hirtelen összeveszítette a föltámadást tagadó szadduceusokkal, mondván:

— Férjfiak, atyámfiai, én farizeus vagyok s a holtak föltámadásoknak reménységéért vádoltatom.

Mire békét hagytak neki, ellenben a farizeusok és szadduceusok alaposan összeverekedtek, „mert a szadduceusok azt mondják, hogy nincsen föltámadás, sem angyal, sem lélek, a farizeusok pedig mind a kettőt vallják".

Persze a farizeusoknak se volt saját gondolata a föltámadás lehetősége vagy bizonyossága, hanem átvették másoktól, valószínüleg Kanaán őslakóitól. A föltámadásba vetett hittel már az egyiptomi rabság esztendeiben ismerkedtek meg a zsidók, és ha ott, mint rabtartóik hitét, meg is vetették, viszont Kánaánban, ahol mint hódítók léptek föl, megbarátkoztak vele, amikor a meghódított népnél ugyanazzal a hittel találkoztak. Az igazi hódítók, ha meg akarják alapozni uralmukat, soha ki nem kerülhetik, hogy gondolataikban, vallásukban, erkölcseikben és szokásaikban apránként hozzá ne idomúljanak az őslakókhoz. Ahol ez a fuzió be nem következik, a hódítás mindig időleges jellegű, mint ahogyan az európai Törökországban a török hódítók még ma is, ötödfélszáz év múltán, idegenek... A zsidók ellenben alig lépték még át az Igéret Földjének határát, úgy látszik, hamar asszimilálódtak a kánaáni erkölcsökhöz. Okosan, amivel aztán sikerült nekik a belső békességüket biztosítaniok.

És Kánaán népe hitt a föltámadásban. Hitt a természet ujjáéledésében, amiről évről-évre a legszélesebb kisérleti alapon, a tulajdon szemével győződhetett meg. Hitt abban is, hogy a totem-állat — a szent, a védőállat — isteni ereje átköltözik az emberekbe, akik a húsából ettek. A totem-állatokat illetőleg kétféle volt a népek meggyőződése. Voltak népek — és ezek közül való a zsidó, — amelyeknek hite szerint totemet enni szentségtörés, és mások, amelyek úgy gondolkodtak, hogy a totem evése által az ember az isteni állat megszentelt erejével lesz teljes. Innen való talán a zsidók tartózkodása a disznóhús élvezetétől még akkor is, amikor a totemtiszteletről már a legtisztább monoteizmusra tértek át, *in saecula saeculorum*. Ám Kánaánba érve más ritussal találkoztak: a kánaániak ették a totemjüket: a bárányt, hogy a húsán táplálkozva részesei legyenek az ő isteni malasztjának. A bárányölés pedig náluk, az év tavaszán, nagy ünnepség volt, ami kifejezésre jutott abban is, hogy leölvén a totem-állatot, vérével bekenték kapuikat s vért öntöttek az ajtó küszöbe elé. A vért azért ontották oda, hogy a gonosz démonok lakmározzanak rajta, s ne jöjjenek ünnepet rontani a belső házba... Mivel pedig a leölt totem-állat helyébe ugyanannak az állatfajnak újabb zsengéit nevelték, táplálták, hizlalták a jövő esztendei ünnepségre, megállapodtak benne, — hiszen kegyes csalás nélkül nem lehet el a legprimitivebb vallás sem, — hogy a növendék-bárány ugyanaz, mint amelyet megöltek, vagyis: a totem föltámadt és tovább él. Ez aztán már tisztán, kikristályosodottan a föltámadás gondolata, s nem lehet elhamarkodott következtetés, hogy ebben a bárányölési és föltámadási ünnepségben keresendő, mi köze a gödölyének (báránynak) akár a zsidó, akár a keresztény husvéthoz. A zsidók ezt a bárányáldozási lakomát utóbb az egyiptomi exodussal hozták összefüggésbe, holott a küszöb vérrel való megöntözé-

sének más az eredete, nem az, hogy így akarták házaikat megkülönböztetni az egyiptusokéitól, amikor az elsőszülötteknek lőn ott szörnyű veszte. Egy kánaáni ritust fogadtak be, s szereztek hozzá új legendát, amely a nép nemzeti multjából táplálkozott. Ugyancsak a kánaáni ritushoz komponált új legendát a keresztény vallás is, de a totem-eredetre világosan rávall nemcsak a báránnyal való kapcsolat, nemcsak a föltámadás eszméje, nemcsak az ünnep tavaszi időpontja, hanem leginkább az a gondolat, hogy a hívek Jézusnak — a totemnek — húsát és vérét veszik ezeken a napokon magukhoz.

A kánaáni nagyünnep, amely a zsidó tradicióba is átment: ez lehetett a krisztusi passzió és a föltámadás legendájának magja; mag, amelyet sokszorosan elhintettek a világon. Persze, ha éppen a föltámadás gondolatának magyarázatát keressük, a pszichológiai eredetét, találunk mást is. Feuerbach szerint az életösztönünk nyilvánul meg benne, hogy holtunk után is, holtunkon túl is még élni akarunk. A görög filozófusok csak a lélek halhatatlanságában hittek, de könnyen meglehet, hogy az ő finom spirituálizmusuk a keleti népek és a zsidók között megromlott, elkorcsosodott, s ami a görögök szerint a lélek előjoga volt, e durvább népek eszmekörében mint remény és vigasztalás kijutott a testnek is. A keleti népek a test halhatatlanságát többre tartották a léleknél, mint a hogyan az ő Paradicsomjaik, Édenjeik, Túlvilágjaik is érzékiebbek, fizikai gyönyörűségekkel teljesebbek, mint a görögök elizeumi mezői.

De akár a kánaáni természetimádás, akár a görög spirituálizmus, akár a mohó emberi ösztön volt a krisztusi föltámadás legendájának eredete, bizonyos, hogy van ebben a legendában és a belevetett emberi hitben valami, ami értékes megtagadása az emberi természetnek. Az emberi természet irigy, kaján és önzésében ritkán részeltet olyan jóban másokat, amely jó neki magának nem jut ki. És ez az örök emberi természet tagadta meg magát, amikor Krisztust megajándékozta vele, hogy ő föltámadt és élt tovább a halála után... Az altruizmusnak olyan jelensége ez, amilyen az emberiség történetében szerfölött ritka. És mert ritka: értékes. És mert csak egyszer fordult elő: azért a rá való emlékezés ünnep, nagy ünnep. Amelynek áhitatosságát legföljebb az a szemernyi önzés zavarja, hogy aki Krisztus föltámadásában hisz, hisz a saját, eljövendő föltámadásában is, amely kijár neki és mindenkinek, aki Krisztusban élt. De ez a csöppnyi önzés, ez a parányi remény, ez a kevéske önkecsegtetés csak arra jó, hogy mégse tessék egészen emberfölöttinek és a természet rendjén fölül valónak az a kollektiv altruizmus, amely az Ember Fiának megadott valamit, ami se előtte, se utána nem jutott még ki senkinek, úgy, hogy könyvtárak íródtak volna, s világok születtek, világok vesztek volna el érte, mialatt népmilliók hittek benne és esküdtek reá.

Adorján Andor

Madách Imre szobra a Szimbolikus Nagypáholyban. Köllő Miklós műve

Uj Idők 1912. XVIII. 28 sz.

126. Ligeti Miklós: A tudás fája.

Köllő Miklós

120. † Köllő Miklós: Rákosi Jenő.

KM Tan. 1900/1. tél
kiáll

Müvészi dijak

Kölló Miklós, szabadságszobor

Pesti Napló, 42 éf. 1891 IV. 8

A HÉTRŐL.

A 697-es. Egy egyszerű budapesti rendőr arczképét mutatjuk be mai számunkban az olvasónak. Morvai Károly a neve, és a 697-es számot viseli. Közrendőri egyenruhát visel, de derék bátor sziv dobog az egyenruhája alatt. Mult napokban, mikor az Aluta hajó neki ment a szigetmonostori kofák dereglyéjének, Morvai Károly három emberéletet mentett ki a habokból. Van tehát legalább is akkora hős, mint a ki tíz ellenséget öl meg a csatamezőn. Méltó reá, hogy megbecsüljék a polgártársai, s hogy a legjobbak is kezet fogjanak vele. Más jutalomban úgy sem igen lesz része. Legföljebb az életmentésért járó érdemrendet fogja megkapni. De az ezért járó érdemrend a legnagyobb kitüntetés is talán, mely egyszerű polgár embert érhet. Karr Alfons, a francziák híres irója nem fogadta el a becsületrend szalagját sem, de az életmentésért kapott kitüntetésre mindig büszke volt.

*

Azt a helyet, hol gróf *Batthyány* Lajost kivégezték, semmiféle jellel se diszítették egész e mai napig. Most aztán egy díszes kandeláber akarnak ott felállítani, melynek lámpái éjjel nappal égjenek, s felköltsék az arra menők kegyeletét.

Az 1507-ik év márczius 22-ikén egy szegény péklegényt végeztek ki Velenczében a Piazetta két oszlopa között. Pietro Faciol volt a neve, de mestersége után mint Fornaretto maradt meg az emlékezete. Egy megölt férfinek a holttestе mellett találták meg egy reggel a város őrei, a kinek ép a tőrét akarta felvenni. Gyanuba vették, hogy ő a gyilkos. Hiába erősítette ártatlanságát, meg kellett halnia. Kivégeztetése után kiderült, hogy ártatlanul szenvedett, mert az igazi bűnös megkerült. Azóta a szegény Fornaretto emlékére mécsest gyujtanak Velenczében mind e mai napig. Mikor az est leszáll, a S. Marco Piazetta felőli oldalán mindennap kigyul a két vörös lámpa. «Recordève del povere fornèr» (emlékezzetek meg a szegény pékről) mondja a velenczei szólam.

Pedig hát ő csak egy szegény pék volt, ártatlanul szenvedett halált, de érdeme semmi. Gróf Batthyányi Lajos pedig ártatlanul halt meg szintén, de a mellett a hazáért halt martyr-halált. Több is megilletné, mint egy egyszerű lampion. De annyi legalább is.

*

Büntetlen emberölés. Tizennégy napon belül a héten másodizben történt meg az Budapesten, hogy az esküdtszék *nem vétkesnek* nyilvánított olyan embert, a ki — embert ölt. Az egyik, a ki ezt cselekedte, egy szánandóan szerencsétlen fiu, a kis Drahos István volt, a ki egy kocsist ölt meg, a ki a lelketlen mostoha apa hatalmát bitorolta rajta, a másik az öreg Darmstedter György, a ki a tulajdon fiát lőtte agyon, mert ez a züllött legény gyilkos szándékkal emelte rá a kezét. Sietünk megjegyezni, hogy a polgár birák verdiktje, a mely fölmentést parancsolt, inkább megnyugvást keltett, mint ellentmondást. A közönség, a mely a dolgok világos szemlélete mellett, ösztönében mindig igazságos, a verdiktet helyben hagyta. Az tehát igazságtalan nem is lehet. De a teljes józansággal mérlegelő elmékben a nagyjában való megnyugváson túl is kell, hogy ott nyugtalankodjék egy riasztó, félelmetes *ténynek* a gondolata. Ez a tény pedig az, hogy — ha okkal is — lehet embert ölni, nem harczmezőn és nem bitófán, mégis teljesen büntetlenül. Akárhogyan veszszük is a dolgot, két tanulság okvetetlenül kikivánkozik belőle. Az egyik az, hogy a földi igazságszolgáltatás, mint minden, a mi földi, még messze van a tökéletességtől. Fogyatékos is lesz mindaddig, a míg az emberi lélek minden megmozdulásának megfelelő paragrafus nem lesz

Kárász Géza amateur fölvétele.

FALUSI UDVAR.

Mi e lapokban csak a kiváló embereknek szoktuk hozni arczképeit. Megérdemli Morvai Károly, hogy ezek sorába iktassuk őt is, s hogy az egész magyar hazában megismerjék becsületes vonásait.

*

Petzval Józsefnek, a híres mathematikusnak emlékoszlopot állítottak Bécsben. Ez alkalomból eldicsekedtek vele a lapjaink, hogy Petzval magyar, valaha Pesten volt tanár és Szepes-Bélán született. De egyetlen lap sem emlékezett meg róla, hogy Petzval Józsefnek volt egy öcscse, Petzval Ottó, a ki idehaza maradt, élete végéig tanár volt a budapesti egyetemen, s tudományos munkáival a magyar irodalmat gazdagította. Régibb mathematikusaink jó nagy része az ő tanítványai közé tartozott, mint tanár szinte utolérhetlen volt abban, hogy nem csak meg tudta értetni, de meg is tudta kedveltetni ezt az elvont és nehéz tudományt. Előadása oly tiszta és átlátszó volt mint a kristály, s ez jellemezte munkáit is. Felső mennyiségtana és mechanikája hézagpótló volt akkor, midőn megjelent. De azért említés sem történt róla, akkor, a midőn testvérét magasztalták. Úgy, látszik az érdemet is csak akkor tudjuk méltányolni — mint az iparczikket — ha külföldi bélyeggel van ellátva.

*

Azt a helyet, hol gróf *Batthyány* Lajost kivégezték, semmiféle jellel se diszítették egész e mai napig. Most aztán egy díszes kandeláber akarnak ott felállítani, melynek lámpái éjjel nappal égjenek, s felköltsék az arra menők kegyeletét.

Az 1507-ik év márczius 22-ikén egy szegény péklegényt végeztek ki Velenczében a Piazetta két oszlopa között. Pietro Faciol volt a neve, de mestersége után mint Fornaretto maradt meg az emlékezete. Egy megölt férfinek a holttestе mellett találták meg egy reggel a város őrei, a kinek ép a tőrét akarta felvenni. Gyanuba vették, hogy ő a gyilkos. Hiába erősítette ártatlanságát, meg kellett halnia. Kivégeztetése után kiderült, hogy ártatlanul szenvedett, mert az igazi bűnös megkerült. Azóta a szegény Fornaretto emlékére mécsest gyujtanak Velenczében mind e mai napig. Mikor az est leszáll, a S. Marco Piazetta felőli oldalán mindennap kigyul a két vörös lámpa. «Recordève del povere fornèr» (emlékezzetek meg a szegény pékről) mondja a velenczei szólam.

Pedig hát ő csak egy szegény pék volt, ártatlanul szenvedett halált, de érdeme semmi. Gróf Batthyányi Lajos pedig ártatlanul halt meg szintén, de a mellett a hazáért halt martyr-halált. Több is megilletné, mint egy egyszerű lampion. De annyi legalább is.

*

Büntetlen emberölés. Tizennégy napon belül a héten másodizben történt meg az Budapesten, hogy az esküdtszék *nem vétkesnek* nyilvánított olyan embert, a ki — embert ölt. Az egyik, a ki ezt cselekedte, egy szánandóan szerencsétlen fiu, a kis Drahos István volt, a ki egy kocsist ölt meg, a ki a lelketlen mostoha apa hatalmát bitorolta rajta, a másik az öreg Darmstedter György, a ki a tulajdon fiát lőtte agyon, mert ez a züllött legény gyilkos szándékkal emelte rá a kezét. Sietünk megjegyezni, hogy a polgár birák verdiktje, a mely fölmentést parancsolt, inkább megnyugvást keltett, mint ellentmondást. A közönség, a mely a dolgok világos szemlélete mellett, ösztönében mindig igazságos, a verdiktet helyben hagyta. Az tehát igazságtalan nem is lehet. De a teljes józansággal mérlegelő elmékben a nagyjában való megnyugváson túl is kell, hogy ott nyugtalankodjék egy riasztó, félelmetes *ténynek* a gondolata. Ez a tény pedig az, hogy — ha okkal is — lehet embert ölni, nem harczmezőn és nem bitófán, mégis teljesen büntetlenül. Akárhogyan veszszük is a dolgot, két tanulság okvetetlenül kikivánkozik belőle. Az egyik az, hogy a földi igazságszolgáltatás, mint minden, a mi földi, még messze van a tökéletességtől. Fogyatékos is lesz mindaddig, a míg az emberi lélek minden megmozdulásának megfelelő paragrafus nem lesz a törvénykönyben. Ilyen tökéletes kódexet pedig emberi elme megszerkeszteni nem fog soha. A másik tanulság pedig az, hogy az ilyen verdikt, ha még oly jogos és törvényes is, egyuttal fölmentést ád egy olyan sérelemért is, a mely magának az igazságszolgáltatásnak egy sarkalatos tételén esik. Azon a tételen, a mely *megtiltja az önbiráskodást.* Itéletet az ember a maga dolgában másra nem mondhat. Halálos itéletet sem. Úgy véljük, egy kérdést az esküdtekhez intézendő kérdések közül a törvény kifelejtett. És ez az, hogy: nem vétkes-e a vádlott abban, hogy — maga biráskodott és itélkezett?

VIDÉKI HIRLAPIRÓK.

Ime egy egész hadserege a közvélemény katonáinak. Csupa ujságiró az ország minden részéből. A vidéki sajtó derék munkásai. Mind olyan ember, a kinek az a hivatása, hogy a más bajaival törődjék, szolgálja, védje, hirdesse az igazságot, munkáljon a köz javán, ébren tartsa, serkentse a nemesre törő

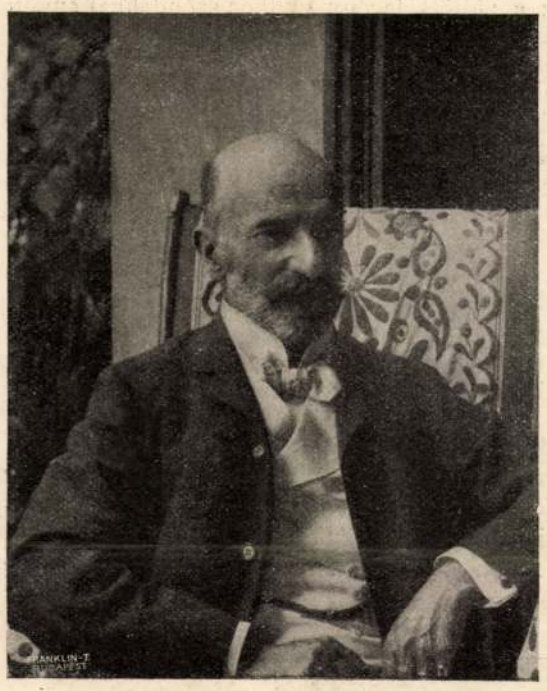

Jelfy Gyula fényképe.

ARADVÁRI BÁRÓ KÖNIG KÁROLY.

lelkesedést. Ezeknek az uraknak az érdeme az, hogy a különbség a fővárosi és a vidéki ujságiró között ma már csak a munkásság helyének jelzésévé csökkent. Az utóbbi évtizedekben a magyar vidéki sajtó hivatása teljesítésének készségében és e hivatás fölfogásának erkölcsi tartalmában hatalmasan meggyarapodott. Munkásai között igen sok olyan van, a ki mint iró az egész ország olvasóközönsége előtt ismertté és becsültté tette a nevét. Az a kép, a mely íme a vidéki sajtó munkásait egy hatalmas csoportban mutatja be, — igen-igen kivételes alkalomból készült. Abból az alkalomból ugyanis, mikor a vidéki hirlapirók azért jöttek össze Aradon, hogy *a maguk soráról, a maguk helyzetéről tanácskozzanak*. Ez pedig ujságirók életében, a kiknek szünetlenül a mások baja a gondja, munkája, igazán a legeslegritkább eset. Érdemes, hogy megörökítsék.

A MADÉFALVI VESZEDELEM EMLÉKÉRE ÁLLÍTOTT OSZLOP.

Kegyeletes ünnepélyt rendezett Csikvármegye törvényhatósága október 8-án a madéfalvi emléknél, mely az 1764. január 7-én ártatlanul lekaszabolt székely vértanúk sírja fölött emelkedik.

A madéfalvi veszedelem (Siculicidium) oka a székely határőrség erőszakos felállítása volt. Buccow Adolf táborszernagy és erdélyi katonai parancsnok 1761-ben felállítván Besztercze vidékén az oláhok közt a II. oláh határőrezredet, ugyanilyen határőrséget akart szervezni a székelyekből is. E czélból kieszközölte, hogy királyi biztossá nevezzék ki s 1762. nyarán Gyergyóba egy bizottságot küldött, mely működését Gyergyószentmiklóson meg is kezdette. A népet 500 frt büntetés terhe alatt parancsolták eléje s bár adómentességet igértek s azt, hogy csak Erdély határain belől katonáskodnak, mégis csak a legnagyobb fenyegetéssel sikerült a megmérés és az összeirás. Hasztalanul tiltakoztak a székelyek azzal, hogy ők — mint szabadok — honfitársaik vezérlete alatt katonáskodnak a törvények szerint, az összeirás és megmérés Gyergyó, Al- és Felcsik és Kászon községeiben megtörtént s a fegyvereket is kiosztották.

Buccow 1763 október 24-én Gyergyószentmiklósra érkezett, hogy a már összeirtakkal letétesse az esküt. De az összegyűlt nép követei, Ambrus Ferencz és Bartalis Mátyás kijelentették, hogy az esküt nem teszik le. Hiába záratta be a táborszernagy Ambrusékat, csakhamar kénytelen volt őket kibocsátani. Csak kevesen tették le az esküt úgy itt, mint a többi székekben, sokan elhányták fegyverüket. Annyi eredményt mégis elért Buccow, hogy a nép között kiütött a meghasonlás. A felfegyverzettek nem gondoltak a polgári hatósággal, visszakövetelték régi adóikat s midőn a szék 1763 január 11-én Csíksomlyón gyűlést tartott, a tisztviselőket megtámadták. Csak a Csikszeredából megérkezett gyors katonai segély mentette meg a plebániára menekülteket. A forrongás azonban nem szünt meg, mire a gubernium polgári és katonai bizottságot küldött ki s a lecsendesítés úgy a hogy sikerült.

A fegyver felerőszakolása nem sikerülvén, báró Siskovics József altábornagy, gróf Lázár János országgyűlési elnök és gróf Bethlen Miklós guberniumi tanácsos rendeltettek ki a székely határőrség végleges szervezésére, Buccow Bécsbe távozott. Egyuttal 1763 október 8-án megjelent Mária Terézia nyilt parancsa is, mely az említett bizottságot Csik, Háromszék és Bardocz székekbe kiküldi. Egy másik rendelet Buccowot is Erdélybe rendeli.

A királynő rendeleteit kihirdették a népnek, mely mindenütt kijelentette, hogy a fegyvert úgy erőszakolták reá s azért, mert a katonáskodás mellett még adót is kellene fizetnie, a fegyvert leteszi és nem katonáskodik. A bizottság mindazáltal még 1763 novemberben Gyergyóba ment, hol községenkint ismét összeirták a népet s a zászlószentelés is megtörtént Gyergyószentmiklóson deczember 8-án. E hó 27-én a bizottság Csikszenttamáson volt már s itt értesült, hogy a felcsiki falvak népe a Csikszépvizi erdőségbe menekült, mert nem akar katona lenni. Hiába űzték ki a csikorgó hidegbe Madéfalva asszonyait és gyermekeit, az eltávozott nép nem hajlott meg, sőt a hozzájuk küldött báró Bornemisza Pál főkirálybirónak kijelentették, hogy készebbek meghalni, mintsem erőszakosan vegyék fel a fegyvert.

Az elégületlenek csatlakozásra szólították fel a háromszékieket és udvarhelyszékieket is. A háromszékiek mintegy 700-an megérkezvén, a forrongó nép, mintegy ötezer ember, január 5-ikén Csikmadéfalvára ment. Másnap a bizottság felszólította őket, hogy meg akarnak-e a királyi patens meghallgatására jelenni? A nép azonnal két követet küldött, de a bizottság azzal bocsátotta el, hogy másnap nyolcz órakor megkapják a választ. Rettenetes válasz volt. A nép nyugodtan aludt, midőn január 7-ikén megdördültek az ágyúk s Caratto alezredes parancsnoksága alatt az Okkely-gyalogezred négy százada, két század Trautmansdorf-vasas és 30 Kálnoky huszár vitte meg a feleletet. Az első ágyúzásra Boros István nehány társával a bizottsághoz indult, de a katonák golyói leterítették. Megkezdődött a mészárlás. A felgyújtott házak lángtengerénél vadul kaszabolták, lőtték a népet, mely meg sem kisértette az ellenállást, sőt egymást figyelmeztették, hogy nem szabad ellenállani, ha mindnyájan ott vesznek is. A nép a magával hozott botot, fejszét is eldobálta a meghódolás jeléül, de azért a mészárlás, mely hajnali négy órakor kezdődött, nem szünt meg reggeli kilencz óráig. A császári katonaságból csak egy huszárhadnagy kapott a karján könnyű sebet s egy vasasnémet szenvedett zúzódást, míg a népből mintegy 200-ra megy az elesettek száma, a sebesülteké bizonytalan, de hogy nagy lehetett, mutatja az, hogy csupán a csiksomlyói Ferencz-rendi kolostorban 29 sebesült sebeit kötözgette a jólelkű gvardián, P.-Mihályfi Antal. Százakra ment ezen kivül az elfogottak száma.

A madéfalvi veszedelem halottjai közül 45 nyugszik közös sírban a község déli bejáratánál, a többi áldozat az Oltba fuladt, vagy menekülés közben pusztult el súlyos sebei miatt. A közös sírt nemsokára a veszedelem után kerítéssel vették körül és kereszttel is jelölték meg, de II. József 1783-ban mindkettőt elvitette. Egy jólelkű úri nő, Cserey Zsuzsánna 1789-ben mégis fakeresztet állíttatott oda, mely ma is fennáll. Ezen kívül még két egyszerű fakereszt jelöli azt a helyet, hol az áldozatok egy része aluszsza örök álmát.

1891-ben D. Orbán Gyula kezdeményezésére bizottság alakult, hogy a leöldösött székelyek sírja fölé közadakozásból emléket állítson. A bizottság védnöke, Mikó Bálint akkori főispán, elnöke Benedek István 48-as honvédhadnagy volt. A gyűjtés az egész Székely-földön, sőt Magyarországon is folyt s különösen a székelyek nem sajnálták fillereiket.

Maga az emlék, melyet Tamás József építész, a vármegye szülöttje tervezett, a körülötte levő építményekkel együtt tizenkétezer koronába került. A területet ingyen engedte át Zakariás csikszépvizi birtokos. Az emlék tetején látható hatalmas turul madarat, mely a fehéregyházi honvédemléken levőnek a mása, ingyen mintázta boldogult Köllő Miklós székely származású jeles szobrász. A márványtáblán e sorok olvashatók:

SICVLICIDIVM:
1764. január 7.

A határőrség erőszakos szervezésekor
Madéfalva határában
1764. január 7-én hajnalban
a császári katonaság által védtelenül lekaszabolt
Csik és Háromszéki
200 székely vértanu emlékére,
kik az ősi szabadságért vérzettek el,
emelte az utókor hálás kegyelete.

1899.

Székely nép! Itt hullott őseidnek vére,
Kiket zsarnok önkény boszús karja ére.
Midőn alkotmányos szabadságod védték,
Szörnyűkép olták ki sok ártatlan éltét.
De bár elvesztek ők áldz fegyver alatt,
Emlékök nem vész el, örökre fenmarad,
Mert hű kegyeletben megtartod őseid,
Igy él majd emlékök időtlen ideig.

A felirat prózai részét dr. *Szádeczky* Lajos kolozsvári egyetemi tanár, a versét pedig e sorok irója készítette.

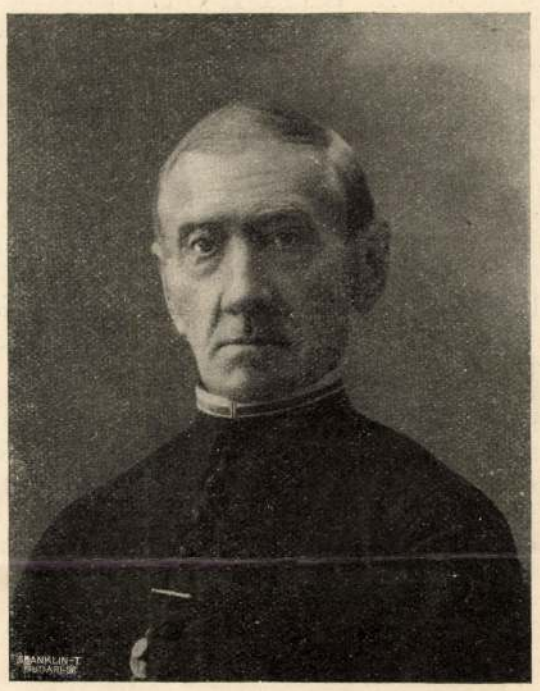

Huszthy Zoltán fényképe.

BRÁZAY JÁNOS MEZŐPETRI PLEBÁNOS.

Az ünnepélyes leleplezést október 8-ikán tartották, a székely előkelőségek és a nép tömeges részvételével, tábori misével, hazafias beszédekkel, szavalatokkal és énekekkel, koszorúk nagy számával. Az emlék most ott áll a szabad mezőn, hirdetve a székelyek történetének egyik keserű emlékét.

Dr. Balló István.

EGY FALUSI PLÉBÁNOS ARANYMISÉJE.

Derék, tiszta életű papot és jeles hazafit ünnepeltek közelebb a szatmármegyei Mezőpetrében: *Brázay* János plébánost, aranymiséje alkalmából. Nagy dolog az, ha valaki ötven évet tölt el nemes hivatalában, ebből negyven évet egy s ugyanazon helyen. Ennyi idő alatt nagyon sokat tehet községe hitbeli, erkölcsi, mívelődési, sőt anyagi érdekeiért is. Brázay János ezt tőle telhetőleg meg is tette. Mikor az 1830-ban született fiatal papot 1855-ben Hám János szatmári püspök pappá szentelte, előbb Beregszászra, majd Ungvárra, innen pedig Máramarosszigetre ment segédlelkésznek. 1859-ben gróf Károlyi György patrónus a sándorfalvai egyházat adta neki, majd később Szemisztóra került plébánosnak. 1866-ban nevezteték ki Mezőpetribe s azóta ott szolgálja az Urat máig. Mikor idekerült, a község egészen sváb volt, még a tanítója se tudott magyarúl, ma már három tanító magyar nyelven oktatja az ifjúságot s a felnőttek is magyarúl gyónnak. A község rozzant templomát már 1868-ban restauráltatta, majd 8 év mulva, mikor tűz áldozata lett, újra fölépíttette. Ezeken kívül is nagy munkát végzett s ezért méltó a közbecsülésre.

KÓTYA-VETYE.

1849 október 15-én.

Az aradi vérbiróság által hozott halálos ítéletekben egyúttal a vagyon elkobzása is oly indokolással volt kimondva, hogy az a «kincstárnak okozott» kár pótlására fordíttatik. Ámde nehány nappal október 6-ika után kitűnt, hogy az itélet eme része egészen más magyarázatot nyert.

Október 15-ikén ugyanis az aradi vár nagy udvarán mindenek előtt a kivégzett tábornokok lovai, kocsijai, ékszerei, ruhái és egyéb többnyire értékes ingóságai árverés útján eladattak, tényleg azonban nehány törzs- és főtiszt közt felosztattak. Elsősorban Kiss Ernő altábornagy 20 paripájára és kocsilovaira került a sor, melyek a hintókkal, szerszámokkal és nyergekkel együtt legalább 50—60 ezer forintot megértek. Lovakról lévén szó, egyúttal Rohonczy Lipót ezredes 16 paripáját is hasonló módon el kótyavetyézték, habár a Rohonczy ezredesre kimondott halálos itélet kegyelem útján húsz évi várfogságra lőn átváltoztatva. A Kiss Ernőnél talált 6000 darab körmöczi arany, ezreket érő ékszerek, ezüstnemű s egyéb értéktárgyak, szintén hasonló módon elkallódtak.

Török Ignácz tábornok, ki a 40-es években a

Köllő Miklós

"Fiók-Michelangelo"-nak nevezi a Pantagruel sign.-val közölt kritika a művészt, a Szabadságharc emlékére készült szoborpályázatához maga komponálta az architekturát is, melyet mind az épitészek, mind a szobrászok a legnagyobb elismeréssel illetnek. A művész tavaly még Zala tanitványa és segédje volt, -közli a beszámoló és igen nagy jövőt jósol a fiatal szobrásznak.

Váki
A HÉT, Bp. 1891. márc. 8. II. évf.
lo. sz. 153-154. lap.

Köllő Miklós

43.

het-
ség-
zva.
zifra
k, a
it és
zony
ték.

A szabadságharcz szobra. A szabadságharcz szobrának pályázata ügyében e hó 12-ikén határozott a bizottság, *Gerlóczy* Károly alpolgármester elnöklete alatt. A bizottság kimondta, hogy a tiszteletdíjakat az előirányzott 6000 frtnyi összeg keretén belül oszszák ki, még pedig két kategoriába osztva s e szerint *Strobl*, *Zala* és *Róna* egyenként 1200—1200 frtnyi s *Donáth*, *Szécsi* és *Köllő* egyenként 600—600 frtnyi tiszteletdíjban részesüljenek.

Széchenyi szobra Czenken. Nagy-Czenk község

Vas. Ujs. 1891, 32 sz.

Távoli dörgés. —
A nyírfák törzse sápadtan világít. —
Zápor, zápor!

Dús, langyos méreg méze csordul, árad.
Forró, szagos fúvása gyúló láznak.
A fájó föld lázadva lángol
Az éj elé.

Az éj megáll lila felhők között.
Egy sárga fal tüze harap belé.
S a borús erdő dermedt villámlása,
A nyírfák fehér izzása dacol.

De ím a hold nagy ítélete jő.
Ezüst csodáján elcsittul a rét,
S az ámuló gyümölcsfákon kigyúlnak
A tavasz fehér mártirglóriái.

BALÁZS BÉLA

Köllő Miklós

"Uj ember a plasztika terén, s máris bámulatos ügyességnek adja tanujelét...hosszukás négyszög talapzatra állitja csoportozatait, melynek motivumai a szabadságharcból vannak meritve...magas római oszlop tetején az Igazság alakjával, leeresztett jobbjában karddal" -irja Dr. Nyári Sándor a szabadságharc-szoborról, melynek gyönyörü kidolgozását külön kiemeli.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. ápr. 12.
XIII. évf. 15. sz. 236. lap

Köllő Miklós

Vasa

Vas. Ujs. 1891. 244. l.
(A szabadság-szobor
pályázata.)

II. ik kategóriába
sorozva.

Az unalom... Pah... Ó... aó... ó... Furcsa,
A vállaimra ült az Éjszaka,
És szemeim égnek a sűrű füstben.

Künt ló dobog és megzörren a zabla.
Valami roppant, horpadt hasú üstben
Forr, forr a víz és sistergése hallszik:
A Csöndnek hangja ez. Már minden alszik:
A kicsi templom, a piros tetők,
A hegy tövén az út, hosszan kinyúlva
Az ablakon át éppen idelátszik:
Egy végtelen csík, meszesen fehér,
A völgyből indul, s a csúcsig elér,
Alvó testén a Hold sugara játszik,
Kis kékes pontokat dobál rá a fehérre.
〈A sárga Holdnak halványkék a vére?〉

Budapest székesfőváros polgármestere

364

Méltóságos
Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula úrnak
~~úrnőnek~~

BUDAPEST

Hivatalból
Portómentes

XI. ker., Budafoki út. 10/c sz.

Köllő Miklós

Vas. Ujs., 1891. 161. l.
(A szabadság szobra.)

MDK

Kölló Miklós szobrasz

Résztvett a szabadságharc-szobor palyazaton, mely 1891-ben járt le.

Erdey Aladár:Stróbl Alajos.

Művészet,1911.évf.50-61.l.képekkel.

K ö l l ő M i k l ó s
szobrász

Budapesti Hirlap. 1897.dec.25.
(A szabadságharc szobra.)

Kóllo Miklós

Impresszionista

Képzőművészet. Szabadságharc?

Élet 1891. I.

261 l, 262 l

h o z a t :.....	31.500 P.
kőkerítésének ló hozzájárulás.....	500 P.
falának tatarozására....	200 P.
restaurálási	200 P.
yreállitási költ-	100 P.
legü r.kath. tségeihez való	100 P.
helyreállitási	100 P.
.....	1.800 P.
okra.....	6.000 P.
.....	5.000 P.
.....	4.000 P.
.....	2.000 P.
.....	2.000 P.

Kőllő Miklós

ered

Épitő Ipar 1891. 120. l. (2 ól

(A szabadságharc szobor pásatervei)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Köllő Miklós

Köllő Miklós, a fiatal szobrász, a ki eddig *Zala* György műtermében dolgozott, most vesz részt először nyilvános pályázaton. Művének leírása a következő:

«A szobor legalsó talapzata széles négyszög, lépcső-feljáratokkal, a szögletek irányában négyszögben átmetszve. A lépcső-feljáratok közepét négy talapzat metszi át, melyeknek előrészén a magyar történelem fénykorából — Árpád, Nagy Lajos, Mátyás idejéből és 1848-ból — való czímerek vannak elhelyezve. A talapzatok fölött négy oroszlán áll, első lábaikkal hadijelvényekre támaszkodva. Az ezek között levő nagy térségen kezdődik a tulajdonképeni emlék alapja. Hogy az alsó rész befejezése erőteljes és díszes legyen, a szabadságharcz czímere van rajta elhelyezve, Magyarország területi épségét jelezve. A czímervonalak középen átmetsződnek, a szakadás mellett széles kőalapok, a melyeken, a fölöttük levő reliefek magyarázatául, megfelelő emblemák feküsznek. Az első részt ezenkívül hadijelvények is diszítik. Alul, a kőlapon «1848» fölirat és e fölött van a középső nagyobb dombormű, a mely közepén *Görgeit* ábrázolja, mellette jobbról egy kürtös áll, balról pedig *Bem* és a többi tábornokok állanak. A relief egyik szélén egy huszár, zászlóval, másik szélén pedig egy gyalogos zászlótartó áll. A dombormű fölött van az első csoportozat, balról egy női alak, koronás diadémmal, kibontott hajjal, balkezében magyar czimert, jobbjával átkarolva pedig ősalkotmányunkat jelző hétpecsétes irattekercset tart. A csoport jobboldali alakja egy harczos, a ki pajzsát bal kezével védőleg emeli az alkotmányt jelző alak fölé, jobbjában pedig harczra készen kardot tart. A csoport tervezésénél az volt a művész elve, hogy Magyarország 1848-ban nem akart forradalmat előidézni, hanem alkotmányát védte. Jobb oldalon a *sajtó fölszabadításának* és a *történelemnek jelképei* vannak. A csoportozat egyik alakja egy könyvsajtóról balkezével a ponyvát és pecsétet letépi, jobbjában pedig a sajtó első szabad termékét tartja magasra.

Az alatta elhelyezett dombormű azt az eseményt jelképezi, a mint a muzeum előtt felolvassák a 12 pontot a lelkesült tömegnek. A lépcsőzet szélén álló talapzaton van *Petőfi*, a «*Talpra magyar*»-t szavalva. Körülötte nagy néptömeg, alatta pedig egy kardon álló sas, a mely egy iratcsomóra csavarodott kigyót szakít le. Az emlék baloldalán egy mágnás és egy jobbágy kezet fognak egymással, jelképezve a jobbágyság fölszabadítását. Az ezalatt levő relief az 1848-iki országgyülés megnyitását ábrázolja, egykoru kép után mintázva. Az emelvény közepén *István* nádor alakja, mellette pedig *Batthyány*, *Kossuth*, *Széchenyi* alakjai láthatók. Az alatta lévő emblémán a hatalom jelvénye, «forum et jus» feliratu táblával.

Az emlék hátsó csoportja jelen időnknek megfelelő felfogással *a békét* jelképezi. Három alakból áll, jobbról-balról egy-egy fiatal gyermek, egyikök zsámolyon a magyar koronát tartja, a másiknak kezében pedig az összetartás jeléül két — szijjal összekötözött — kard van. Mögöttük szárnyas géniusz tart olajágat föléjük. A *sajtó fölszabadításának* jelképe alatt kisebb reliefek vannak. Ezek egyike egy anyát ábrázol, a ki kis fia kezébe kardot ád. A másik dombormüvön pedig egy nemzetőr, honvéd, vadász, huszár és tüzérkatonák vannak. Balról az egyik kis reliefen német és olasz, a másikon lengyel legionisták vannak, jelképezve, hogy idegenek is vettek részt szabadságharczunkban. A dombormüveket elválasztó kőalapzatokra 16 olyan város czímere jönne, a melyek a szabadságharcz egyes mozzanataira leginkább befolytak. A csoportok közül nagy talapzat emelkedik ki, egyszerű, görögös épitésü párkánydiszszel befejezve. E fölött nagy oszlop van, alján bronzdiszszel, fölötte pedig *az igazság* alakja van alkalmazva. Az alak jobbjában leeresztett kardot tart.»

Köllőnek, a ki e művét az Andrássy-út végére tervezte, ez az első nagyobb önálló alkotása s mindenesetre izmos tehetségről és kiváló készültségről tanuskodik. Plasztikai tekintetben e mű az elsők közül való s szinte meglep az a nyugodtság és biztosság, mely az egészből kiérzik s zálogul szolgál arra nézve, hogy a fiatal művésztől nagyban kivive is jó dolgokat várhatunk.

2045. Gr. Dessewffy József — Kazinczynak. A. O. 22. Jul. 1811. ... ... 27 (537)
2046. Kazinczy — Gr. Dessewffy Józsefnek. Júl. 31. 1811. 41
2047. Cserey Miklós — Kazinczynak. Kolosváron, 2-a Aug. 1811. 42
2048. Cserey Farkas — Kazinczynak. Kolosvárt, 2-ik August. 1811. ... 42
2049. Kazinczy — Vida Lászlónak. Aug. 5d. 1811. 43
2050. Vitkovics Mihály — Kazinczynak. Pestről—Széphalomra, Aug. 6-ikán, 1811. ... ... 44 (538)
2051. Ragályi Tamás — Kazinczynak. Miskolcz, Aug. 9. 1811. ... ... 46 (538)
2052. Kazinczy — Pápay Sámuelnek. Széphalom, Aug. 11d. 1811. ... 47 (538)
2053. Vida László — Kazinczynak. Aug. 15d. 1811. ... ... 51 (539)
2054. Szemere Pál — Kazinczynak. (talán Aug. 15. 1811.) 54 (539)
2055. Kazinczy — Fazekas Istvánnak. Aug. 17d. 1811. ... ... 55 (540)
2056. Kazinczy — Nagy Gábornak. Aug. 18. 1811. 57
2057. Cserey Miklós — Kazinczynak. Kolosváron, Aug. 22-dikén 1811. 58 (540)
2058. Kazinczy — Kis Jánosnak. Széphalom, Aug. 23d. 1811. ... ... 63 (540)
2059. Kazinczy — Rumy Károly Györgynek. Decz. 23. August 1811. 65 (541)
2060. Péczely József — Kazinczynak. M.-Túr, 23. Aug. 1811. ... ... 67 (541)
2061. Cserey Farkas — Kazinczynak. Kolosvár, 27k. August. 1811. ... 69 (541)

* A zárjel közti szám az illető levél jegyzetének lapszáma.

MŰVE.

A SZABADSÁGHA

E.

M. D. K

KÖLLŐ Miklós szobrász

Szeged, Szentháromság-nokor a Dóm-Téren

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged, Bp. 1960.

201. l.

277. l

M. D. K

Köllő Miklós
szobrász

Szentháromság szobra.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 122 l.

M.D.K.

Köllő Miklós

szobrász

A szegedi Fogadalmi templom előtti Szentháromság szobor alkotója.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

134 l.

Kállő Miklós, szobrász M.D.K.

véglegesen megbízást nyert a szegedi szobrok elhászítására, éspedig a honvéd emlékért 11.500 frt.-t, a Szentkáromság szoborért 6000 frt.-t fog kapni.

Vállalkozók Lapja, Pp. 1894. XV. évf.

márc. 20 sz. 1. old.

M.D.K.

Köllő Miklós, szobrász

Készítette el Szeged város megbírásából a Szentháromság szobrot és a Honvédemléket, mely munkákra, maga helyett, Fela György ajánlotta, aki a hatóságokkal való tárgyálásokra le is utazott vele Szegedre.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

febr. 13. sz. 1. old.

Köllő Miklós

— *Szeged* városa számára két szobor készül. Egyik a palánki templom elé állítandó *szentháromság-szobor*, melyet a város *Köllő* Miklós szobrásznál rendelt meg, ki a mintát már el is készítette. A másik a főgymnázium elé állítandó *honvédszobor*. Ezt aug. 5-ikén, a szőregi csata évfordulóján leplezik le.

Vas. Ujs. 1896. 469. l. (Ujabbak.)

A *-gal jelölt művek a Tárgymutatóban sokszorosítva vannak.

A TÁRSULATI TAGOK JAVÁRA TARTANDÓ SORSJÁTÉK SZABÁLYZATA

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat alapszabályainak 4. § *c)* pontja értelmében, tagjai javára kisorsolás céljából, évenként nyereményműtárgyakat vásárol a tavaszi, illetőleg a téli kiállításokon levő, magyar művészektől való műtárgyak közül, az évi előirányzatba e célra felvett összeg erejéig, a következő feltételek mellett:

1. A művásárlásra fordítható összeg a tagsági díjakból eredő bevétel arányában állapítandó meg.

2. A társulat a tavaszi kiállítás előtt vagy alatt, de az évi rendes közgyűlés után a művásárlásra szánt összeg erejéig tagjai javára sorsjátékot rendez, melyben a pártfogók 15, az alapítók 3 s a rendes tagok *tagságuk első három évében 1 számmal, tagságuk minden további három éve alatt pedig eggyel több számmal vesznek részt.* Az alapítót, vagy alapítóvá lett rendes (egyes) tagot e jog belépése idejétől számítva szintén megilleti, hozzáadva az alapítói minőségben őt megillető három számot. Testület mint

Köllő Miklós

A szegedi honvédszobor. Az öreg honvédek régen készülnek Szegeden, hogy díszes szobrot emeljenek a szőreghi csatában elhúnyt névtelen hősöknek. Erre a czélra 5500 frtot gyűjtöttek eddig és *Köllő* Miklós szobrász-művésznél rendelték meg az emlékkövet, melyért 11.000 forintot kellett volna fizetni. Ugy volt, hogy a másik 5500 frtot a város pénztárából fedezik majd. Időközben a Kossuth-szoborra indult meg Szegeden a gyüjtés és sem a társadalom áldozatkészsége, sem a városi pénztár nem birja a kettős terhet. A honvédszobor bizottsága ez okból elhatározta, hogy a díszes szobor helyett egyszerűbb obeliszket állíttat a honvédek emlékének és nem terjeszkedik túl kiadásaiban a már összegyűjtött 5500 frtnál.

Ország-Világ.

1894. 523. l.

Budapest székesf

261.912
szám
193 9.XIV

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Szentiván

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi borité

Köllő Miklós

szegedi Szentháromság
szobor
kaje repr

Kisszikl kath. Magy

409. l.

Köllő Miklós

Bentharamsag
nebor

Horv Thirr heged

23. I.

Kölló Miklós
szobrász

Fővárosi Lapok 1886. szept. 7., 1. old.
(Szeged és Kassa.)

Kalmár

Köllő Miklós
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. jul. 5., 10. sz.
(Hírdomságok. Új szobor Szegeden.)

Kalmár

Köllő Miklós
szobrász

Fővárosi Lapok 1886. febr. 17., 5. old.
(Ujdonságok. A szegedi honvédemlék)

Kalmár

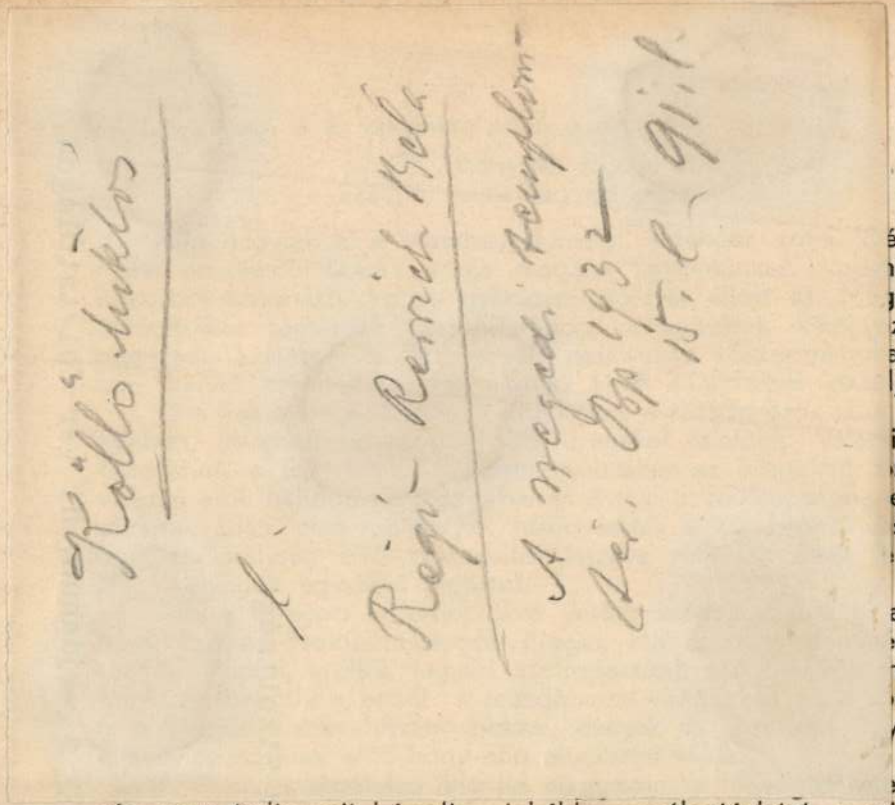

á 215 méter-
ikor, az új-
gas sáncainak
zett szarvas-
at stb. talál-
ják.
váltó bazalt-
ikor, földünk
rt ki a belső
edkor troglo-
skoron át. A
bennük vi-

az Idők mo-
r és bagoly
nurvává őrölt
m, kökény, s
y-úgy elrejtik

k látszó tük-

Az egy hajós templom hossza 46-, szélessége 16 méter. Kettős tornyának magassága 35 méter. Hatalmas oszlopokon nyugvó diadalíves, művészi faragású főoltára és szószéke 1757-ből való. Főoltárképét 1822-ben Novák János festette. A kép a templom védőszentjét, Szt. Ányost, felhőkön lebegő angyaloktól körülvéve ábrázolja. A szentélyt a hajótól elválasztó vasrács a barokk ízlés remeke. A kórus karzatában és stallumaiban a rokokó hatás érvényesül. Sekrestyéjének barokk és rokokó berendezése, festményeinek szépsége maradandó hatást gyakorol a szemlélőre.

A templomot 1889-ben, Vaszari Kolos főapátsága idejében restaurálták, mikor szentélyének, hajójának s a kórus feletti félkupolának freskóit. Székely Bertalan és Lotz Károly festette.

Az altemplomba kettős lépcsőzet vezet. Közel kilencszáz év viszontagságos történetéről beszélnek ezek a falak. Maga a templom dongaboltozatos. Három pár talpnélküli oszloppal három hajóra osztott. Falait Dornetti Ambrus Krisztus életéből vett művészi elgondolású és kivitelű freskói díszítik. A jobboldali falmezőbe egy kőbevésett, a legelső Árpádok korára valló hatalmas fonatos kereszt van illesztve. II. András királynak egy 1211-ből származó adománylevele és a Bécsi Képes Krónika állítása szerint, a monostoralapító I. András király síremléke ez. Ugyanis — mint már említettük — végső akaratához képest 1061-ben itt helyezték örök nyugalomra.

Érdekes a templommal összeépített emeletes monostor is, melynek kb. két méter vastag alapfalait csaknem kilencszáz év előtt rakták le. A monostor déli szárnyának emeleti részében vannak az úgynevezett királyszobák. 1921.

Kőllő Miklós

Szegedi Hentká-
romság Nobor
Felszentelték 1896-ban

Kul Szeged

277. l.

egyik legkimagaslóbb alakjának, Hanulik János XVIII. századbeli lírikusnak műveit dolgozta fel: „Hanulik János, a XVIII. század Horátiusa“ címen (A Debreceni Tisza István tudományos társaság I. o. kiadványai, VII. kötet, 10. füzet. Debrecen, 1938. 98 l.) s a Tisza István társaság decemberi ülésén be is mutatta. Kimutatja ennek az új latin költészetnek jellegzetesen magyar és nemzeti vonatkozásait s külön fejezetben dolgozza fel azt a hatást, amelyet Sarbievius, a lengyelek legnagyobb latin költője gyakorolt Hanulikra, ami szintén dokumentálja a magyar-lengyel irodalmi kapcsolatokat.

A pécsi tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Lovassy Andor (1909, Pákozd, Fejér m., róm. kat.), magyar-francia szakos okleveles középiskolai tanár, Somogy-vármegyei állami malomellenőr Pécsről (Birkás professzor) 400 P ösztöndíjjal irodalom- és sajtótörténeti kutatásokat folytatott. Előző évben franciaországi ösztöndíjasként Párizsban és a hazai könyvtárakban gyűjtött adatok alapján tanulmányt írt az 1848/49-es függetlenségi harc párizsi magyar emigránsainak irodalmi kapcsolatairól és ilyenirányú franciaországi működéséről. „Francia írások Székesfehérvárról. 1504—1936.“ címen kisebb tanulmányt készített. „Szent István városa“ című kis füzete és „Az Eiffel-torony árnyékában“ című könyvének átdolgozott kiadása szintén ez évben jelentek meg. Szegeden több irodalmi előadást tartott, tudományos cikkeket és könyvismertetéseket tett közzé.

Köllő Miklós

nobrass

l.

Tonelli Szeged

45 l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

M.D.K.

Köllő Miklós, nobrás

5500 frt-ot kapott az uj Szt. János kórház épit-kerésével kapcsolatban felállitott nobraiért.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

sz. 3. old.

aug. 10.

józan gúnyba csap át, a melyből csak a legvégén tud ismét fölemelkedni. Íme az átmenet:

«Jön-e csoda ismét védeni a hun fajt?
Mint eljöve egykor felhők országából
Fenn a hadak útján a szellemi tábor,
Mint földi csatákban Magyarok Istene,
Mint rabigádban is nagy nemzeti szellem,
Mentő hatalommal, nem földi erővel
Védett beözönlő népek hada ellen . . .

A haragos mennyköt! De bizony nem védett.
El ne higyj valahogy ily mese-beszédet.
Mi megóvott eddig, nem bűv-csoda volt az,
Nem szellemi tábor s holmi privát isten,
De erőd, de kardod, de hazaszerelmed, stb.

«Annak a vége el van rontva», mondá egyszer nekem beszélgetés közben, a miben neki igazat is adtam. A hangulat egysége van megrontva. De azért hatalmas, szép költemény, a melyet nem olvashatunk mély felindulás nélkül. A büszke magyar önérzet kevés költeményben nyilatkozott oly erőteljesen, mint ebben. És rendkívül jellemző is az iróra: egészen ő. Úgy égtek, forrongtak az ő szivében is az indulatok, soká, soká még ezután; s a hogy a költemény végén, a gúnyos hideg ész oda kiált az ábrándozó magyarnak: úgy hűtötte le és tartotta féken állandóan saját szenvedélyeit. Mikor a költeményt Szász Károly az akadémia nagy termében érczes, csengő hangon felolvasta: a közönség lelkesedése szünni nem akaró tapsviharban tört ki.

A fiatal költőt mindenfelé ünnepelték, kinek szive ekkor, azon felül, a viszonzott szerelem édes boldogságával volt tele. A következő évben nőül is vette szive választottját, a főváros egyik legszebb leányát: *Szalay Gizellát*, Szalay László történetiró fivérének, Istvánnak gyermekét, kiben holtig való gyöngéd, hű társat talált. Pár évvel ezelőtt történt; a nő még vidéken volt egy barátnőjénél, de Aranynak a hivatal miatt be kellett jönnie. Ide bent nyugtalan volt, mint a párja vesztett madár; minden üres idejét a budai hegyek közt tölté, egyedül. Egy ilyen útjára engem is magával vitt. Bekóboroltuk a mi szép hegyeinket s estére a Fáczán nagy termébe jutottunk le. Alig volt valaki ott rajtunk kivül. Arany mélázva nézett sokáig szanaszét a teremben, végre csak ennyit mondott: «itt láttam először Gizikémet». Pedig ekkor már mintegy 18 éves házasok voltak.

«A hunok harcza» volt Arany Lászlónak utolsó költeménye; többet nem irt. Prózát sem sokat; a legtöbbet: Gyulai «Budapesti Szemlé»-jébe névvel és névtelenül. De az, a mit elnémulása okául emlegetnek, a meghasonlás, elkeseredés, stb. mind csak mese. Ki parancsolhatja meg a rózsának, hogy szakadatlanul nyiljék, ha nem abból a fajból való? Ha valami, úgy a költészet az, a mely megköveteli, hogy egész szivünkkel, lelkünkkel annak éljünk, másként nem sokat érő munka. Arany László jól tudta ezt, (az atyja is tudta és gyakorolta is): de a fiúban roppant erős gyakorlati érzék is volt, valami csodálatos józanság, a melyet úgy látszik, anyjától örökölt. Szép hivatala volt, a melyet szeretett s a mely szintén egy egész férfi-lelket kivánt. Sokat adott a társadalmi állásra is, melyet hivatalával nyert; volt szép ifjú neje, a kiért küzdeni érdemes vala. És azon kivül Arany János fia volt, a ki azt is tudta, hogy ha ir, csak igazi kitűnőt szabad irnia. Hiszen már a «Délibábok hősé»-ben, önmagát is gúnyolva, kimondja:

— — — — — Ritka Caesar,
Kinek beválik az *aut—aut*.
Leszünk bizony beamter, gazda, csiszár,
Meglakjuk otthon a sáros falut;
És elfelejtünk mindenféle mámort,
Eszményvilágot, Múzsát, Marsot, Ámort.

Úgy gondolkodott, hogy a költészet az ifjúság sajátja s ő lerótta tartozását. S ezentúl élt családjának, a szerelmi boldogságnak, a társadalmi örömöknek, melyeket a mivelt lelkeknek az anyagi jóllét nyújt. Nagy utazásokat tett; bejárta jóformán az egész Európát, hol nejével, hol egyedül s itthon dolgozott férfiasan hivatalában. De azért szivében mindig volt jókora mennyiség a költészetből (az isteni adomány, a mely velünk száll a sirba), a melynek fényében, melegében hozzátartozói, barátai gyönyörködtek is, de a világ előtt nem nyilatkozott meg többé. Szemeinek mélázó tekintete, derült humora, mely soha sem hagyta el; a magas harmonia, melyben lelkét egyensulyban tartá: egyszerre elárulták a költőt, de maga a múzsa tova röppent. Hányan vannak ilyenek körülöttünk, elhallgatott költők, a kik szivökbe zárva tartogatják az isteni adomány maradékát, hogy az élet küzdelme azt ki ne oltsa, — övéik számára!

De az emlitetteken kivül még Arany László igen becses irodalmi munkásságot fejtett ki más téren is. *Shakespeare*-nek három darabját fordította le a magyar Shakespeare-kiadás számára («A két veronai ifjú», «Tévedések játéka», «Sok hűhó semmiért») s *Molière*-nek egy vigjátékát, «A tudós nők»-et, s e fordítások szép, tiszta magyarság s a kifejezési erő dolgában csak az atyjáéinak engednek valamit s a többségének magasan fölötte állanak. Majd atyja halála után sajtó alá adta *Arany János 8 kötetes nagy diszkiadását* s nem sokkal ezután a «*Hátrahagyott művek*» négy vastag kötetét, rendkivül becses jegyzetekkel, mintát adván irodalmunkban a lelkiismeretes kiadásra. Megnyerte *Zichy* Mihályt Arany balladáinak illusztrálására s egy pompás díszművel gazdagította a magyar irodalmat; s alig egy pár hónapja, hogy kiadta *Katona «Bánk bán»-ját Arany János jegyzeteivel*. Ne veszszen el semmi abból, a mit a nagy költő irt. Általában atyja emlékét a leggyöngédebb fiúi kegyelettel kultiválta; saját műveiről a mit irtak, azért, bármilyen igaztalan volt is az, soha sem hallottam még csak szót is tenni; de az atyja emlékét ért egy pár méltatlan támadás haragra gerjeszté, kivált ha annak forrása nem a tiszta meggyőződés volt.

De azért hogy nem irt, érdeklődött a közélet és irodalom minden eseménye iránt. Agya, szive folytonosan működtek. Hallgatag volt, de tudott mindent. A közélet tevékenységében széles körüen részt vett, és nem utasitott vissza semmi munkát, a miről azt tudta, hogy ahhoz ért és azzal használhat. Az Akadémia, a Kisfaludy-társaság könyvbiráló bizottságainak tagja; a Franklin-társulat irodalmi bizottságának elnöke, azonkivül egy ideig e társulat egyik igazgatója; a budapesti ref. egyház presbytere, a dunamelléki egyházkerület tanácsbirája. Az irói segély-egyletnél, az irói és szerzői jogról szóló törvény végrehajtásánál, mint az ellenőrző bizottság elnöke érvényesité munkásságát. A zajos társaságokat nem szerette. Hallása az utóbbi években meggyöngült ugyan, de csak egyik füle vált használhatatlanná s a másikkal még a csendes hangú társalgást is mindvégig megértette. De az erős aesztetikai érzék nála szigorú morális érzéssel párosult; azon felül nagyon komoly, érzékeny lélek volt, s az ilyen természetek soha és sehol nem szeretik a zajt és tömegeket.

Nálunk, a hol minden tehetségnek mintegy mértékéül tekintik a politikai szereplést, neki is meg kellett ezt próbálnia. Talán ambiciója is vitte abba az irányba. Oly kevés nálunk a pénzügyekhez értő ember, a ki azon kivül független és önzetlen is: miért ne használhatna hazájának e téren is? Talán az is eszébe jutott, hogy a hova atyja és Petőfi nem juthattak be 1848-ban: ő, az utód, saját erején bevonul. Csakugyan, Szalonta városa, a melyet az Arany-család tett világhirűvé, az 1887—92-iki országgyülésre egyhangúlag képviselőjévé választotta. De csak ez egy országgyülésen volt képviselő. A következő cyclusra is megválasztották ugyan, de a választás körül annyi szabálytalanság történt, hogy Arany önként lemondott mandátumáról. A mi választási harczaink nem az ő érzékeny, költői kedélyéhez valók voltak. Mindamellett összeköttetését politikai barátaival azután is fentartotta; feljárt a klubba s vitatkozott a napi kérdésekről. Az utolsó években mind erősebben az ország közgazdasági ügyei érdekelték; állásában módja is volt az egész ország gazdasági állapotába, mintegy konyhájába betekinteni, s a mit látott az nem volt vigasztaló. Féltett bennünket Ausztria kizsákmányolásától is. «Szegényedünk, — mondá előttem többször, az utolsó években, — nemcsak a régi nemzet-föntartó elem, a közép-nemesség, hanem a nép is. És az állam hova-tovább, mind jobban bele nyúl a magán ember háztartásába, ennek hátrányára. Régebben a szegény embernek megvolt a kenyere; termett hozzá egy kis bora; a törkölyéből főzött egy kis pálinkát; olcsón hozzá jutott a szűz dohányhoz; egy rozsdás puskával elvadászgatott nyúlra, kacsára. Az állam lassanként ezek nagy részét elvette tőle s cserébe adta az általános hadkötelezettséget, a militárizmust. Ez soká nem tarthat igy, különben egy rettenetes socialis forradalomnak megyünk elébe, de a mit mi talán már nem érünk meg»... Ő, szegény, csakugyan nem érte meg.

Az utolsó két évben mind szomorúbbá vált. Szép birtoka volt Alapon, Fehérmegyében. Próbált gazdálkodni, de abban sem találta gyönyörűségét, a mint hogy kevés dologban találta már. És ha igaz, hogy minden ember, s különösen minden jó ember élete egy tragédia: az volt az övé is. Jóságáról, nemes szivéről mindenki tud beszélni, a kivel valaha köze volt. Szivesen tett jót mindenkivel, a kivel csak tehetett. A kis gyermekeket rendkivül szerette; elbeszélgetett velök, megajándékozta őket. Volt részvéte és könyörülete még az oktalan állat iránt is. A magyar fajnak, a szalontai Aranyok fajának egy kiválóan szép, nemes terméke volt ő. Stilusa is, mint iróé, első helyen gyönyörű tiszta magyarsága által tünik ki. Daczára európai műveltségének és sok utazásának: erős magyar karakterét változatlanul megtartotta s az idegen nemzetek fényes alkotásai sem tántorították meg fajszeretetében. Rendkivül tiszta ész, erős itélet s bátor, férfias sziv jellemezték. A mint testileg egy fejjel magasabb volt a legtöbb embernél: úgy lelki erőre, emelkedettségre és tiszta látásra nézve is fölötte állt a legtöbbnek. Hiszem, hogy e fényes tulajdonokkal, válságos időkben még sok szolgálatot tehetett volna nemzetének. De a Gondviselés másként akarta . . . Ezelőtt nehány hónappal a halál utáni létről beszélgettünk. Mindketten óvatosan érintők e kényes kérdést. Talán legközelebb járt az igazsághoz Schiller, a midőn egy gyönyörű versében («A diadal-ünnep») mondá:

«Mert a földi lét csak árny,
De a holtak mindig élnek».

Igen; az ő erejük, jóságuk, emelkedettségük a mienk marad, a kik annak részesei valánk, s tovább él és hat bennünk e földi világban.

Baráth Ferencz.

AZ ÚJ SZENT-JÁNOS-KÓRHÁZ.

Budapest állandó fejlődése s egyes régi részeinek nagy vagy épen gyökeres átalakúlása, de meg a változott idők követelése is szükségessé teszi, hogy az elavúlt, megrozzant középületeket elhárítsák a haladás útjából s újakat, tökéletesebbeket létesítsenek helyettük. Ilyen újabb építkezése a fővárosnak az új Szent-János-kórház, melyet a Zugligetbe vezető út mellett, a fogaskerekű vasút állomásháza szomszédjában emeltek, hogy a hasonló nevű régi Krisztinavárosi kórházat oda költöztessék ki.

A főváros kögyülése 1887-ben határozta el, de csak 1895-ben kezdték meg az építkezést, s ma már teljesen készen áll 13 külön épületével a nagy emberbaráti intézet, mely összesen 16,263 négyszögölnyi, gyönyörűen szabályozott területet foglal el. E hó 2-án már ünnepiesen fölavattatott s rendeltetésének át is adatott az új kórház, melyről minden illetékes ember elismeri, hogy nemcsak általában a kor színvonalán áll, hanem valósággal mintaszerű úgy az építkezése, mint a berendezése. Dr. *Ludwik* Endre, a kórház igazgatója, kinek mint kiváló szakembernek, nagy érdemei vannak az új kórház ilyetén fölszerelése s mintaszerűsége tekintetében, a megnyitás alkalmából külön füzetben is kiadta az igazgatása alatt álló székesfővárosi duna-jobbparti kórházak ismertetését, melyből az új Szent-János-kórházra vonatkozólag mi is átveszszük az alábbiakat.

Az 1.312,412 forintba került épületcsoporthoz a *fölvételi épületen* át nyílik a bejárás. Ennek keletre néző homlokán ez a fölírás van:

Székes-fővárosi Szent-János-közkórház.

A kapu fölött Szent János szobra áll, a melyet *Köllő* Miklós készített. A szobor baljában keresztet tart, a fejét glória övezi, melyet villamfénynyel meg lehet világítani. A szobor mellett két szárnyas angyal van: a baloldali fáklyát tart kezében, a jobboldali egyik kezével a bibliára mutat, a másik kezében pedig pálmaágat tart. A szoborcsoportozat alatt van a főváros czimere. A kapu alatt jobbra márványtáblára ezt a felirást vésték: «*I. Ferencz József ő császári és apostoli királyi Felségének dicsőséges uralkodása alatt épült 1895—1898.*»

Az épület magas földszintjén van a gyógyszertár,

ARANY LÁSZLÓ.

1844—1898.

Az Arany-család sírboltját is befalazták, mint előbb a Petőfiét és Tompáét. Mintha az istenek a nagy ajándékokért mindig nagy árt követelnének. Mind a hárman az ismeretlen, szegény nép köréből támadva, a szellem királyai közé fölemelkedtek, örök, el nem múló uralkodással, de családjuk egy ivadék alatt végkép kihalt.

Arany László, szülőinek egyetlen fiú gyermekük, 1844 márczius 24-én született, Nagy-Szalontán. Már gyermekkora emlékét bearanyozta a múzsa. Petőfi, ki Szalontán létében nagyon megszerette az eleven fiút, egy kedves, pajzán verset irt hozzá («Arany Laczinak») s egy másik költeményében is («Levél Arany Jánoshoz») megemlékezik «a barna Lacziról»; míg atyja Arany János, egyik legszebb ódáját, «Fiamnak» czímmel, ő hozzá irta. Alkalmasint a Petőfi dédelgetése által mintegy megörökített név okozta, a vele járó gyöngédséggel együtt, hogy a legkomolyabb emberek egyikét ismerősei és barátai, holtáig csak Laczinak nevezték. Középiskoláit Nagy-Kőrösön végezte, a hol atyja ugyanakkor tanár volt. Az első tanulók közé tartozott; barátaiban kissé válogatós, de hű és jó pajtás vala. Magas, erős, csontos fiú volt már akkor is: az Arany-család általános typusa, mint tőle hallám, a mely alól csak apja képezett kivételt. Arany Jánost időközben pesti barátai, s azok között első helyen Csengery, a fővárosba csalogatták föl s 1861 őszén ide jött a fiú is jogot hallgatni. Megszerezte a doktori és ügyvédi okleveleket s azután a Magyar Földhitelintézet szolgálatába lépett. Előbb igazgatósági jegyző, majd titkár, végre, 1880-tól fogva, igazgató volt a jogi osztályban.

Nagy nevű és nagy műveltségű atyja mellett maga is korán kezdett irodalommal foglalkozni; s legelső dolgozatait is már jellemzi a komolyság és a formai gondosság. Már 1862-ben egy kötet népmesét adott ki «*Eredeti népmesék*» czímmel, mely mind e mai napig irodalmunk legjobb ilynemű gyüjteményei közé tartozik, ha nem egyenesen a legelső. Egy dologban minden esetre az: az előadásban. Rendkivül kedves gyermek-mesék vannak benne nagy számmal (egy párt közülök Gyulai versben feldolgozott) s hangja a gyűjteménynek a legtisztábbak közé tartozik egész meseirodalmunkban. Kár, hogy könyvárusi úton már évek óta nem kapható, bár a mesék egy jelentékeny részét iskolai olvasókönyvek és egyéb gyűjtemények átvették. A magyar népköltészet továbbra is érdekelte s Gyulaival együtt szerkesztették a *Kisfaludy-Társaság újabb népköltési gyűjteményét* (három kötet, 1872—1882) s székét a Kisfaludy-Társaságban is «*Magyar népmeséinkről*» czimű becses értekezésével foglalta el. Azon kivül elég sűrűn dolgozgatott atyjának «*Koszorú*»-jába, a Kemény-szerkesztette «Pesti Napló»-ba, a Salamon Ferencz által szerkesztett «Budapesti Közlöny» tárczájába kritikákat; az e lapok szerkesztője által 1867-ben kiadott «Magyarország Képekben» czimű honismertető vállalatba és a «Vasárnapi Ujság»-ba a magyar népéletből vett rajzokat, s különösen Csengery «Budapesti Szemlé»-jébe, szépirodalmi, kritikai s olykor pénzügyi dolgozatokat adván, eredetieket és fordításokat. 1867-ben «*Elfrida*» czimű költői beszélyével a Kisfaludy-Társaság pályadiját nyerte el, mely azon évben őt tagjai közé is választotta. Elfridában Arany László költői tehetsége már kifejletten s egész művészien jelentkezik. A vidáman induló, de később a tragikumba átjátszó humoros történetet pompásan, elevenen beszéli el, hozzá illő formában, hangon s kitünő verseléssel; ma is egyike az

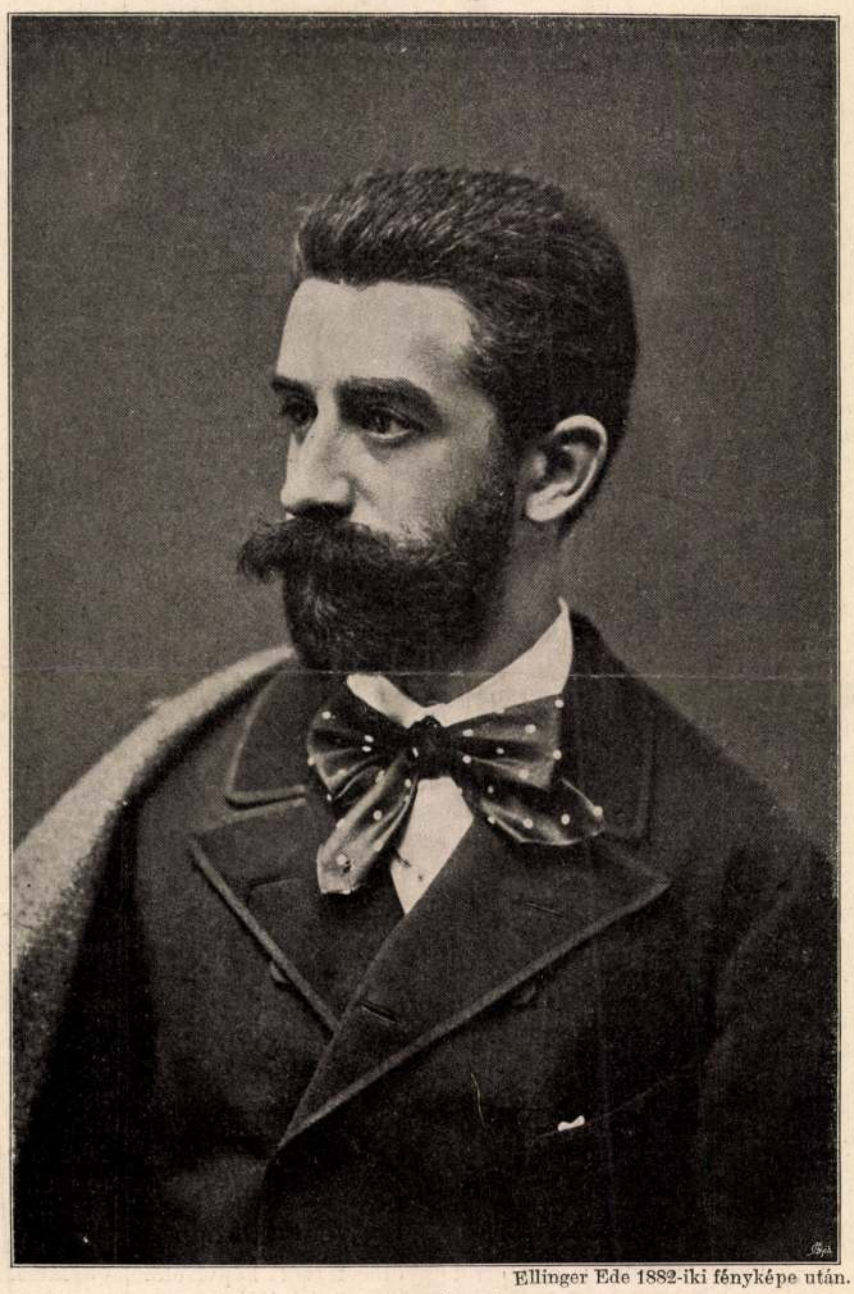

Ellinger Ede 1882-iki fényképe után.

ARANY LÁSZLÓ.

legjobb költői elbeszéléseinknek; e tárgyat nem rég Dóczi is feldolgozta vígjátékká, s a Nemzeti Szinházban is szinre került.

Azok az évek a kiegyezés után, különösen a 70-es évek elejétől fogva, nemcsak politikailag és közgazdaságilag, de irodalmilag is nagymérvű fölpezsdülés évei voltak hazánkban. A sajtó egyszerre rendkivül megnőtt és nagy hatalommá lett. Könyvek, röpiratok sűrűn jelentek meg; még az olvasási kedv is sokkal nagyobb volt, mint most. A szivekbe az új életnek és alkotásnak vágya, lelkesedése lopódzott be. Erre az időre esik Arany László életének is legtermékenyebb s talán legboldogabb korszaka. Az a nagy tisztelet, a melylyel atyja iránt Csengery viseltetett, döntötte el részben az ő sorsát is. Mint láttuk, földhitelintézeti hivatalnok lett. Csengery vendégszerető házánál a kiválóbb írók és tudósok egész csoportja szokott találkozni: Arany János, Gyulai Pál, Salamon Ferencz, Szász Károly, Szilágyi Sándor, Lukács Móricz, Csengery Imre, stb., s a fiatal Laczit mindannyian szerették, becsülték s Csengery is úgy szerette, mint saját fiát. Ekkor irta legnagyobb költői munkáját, a «*Délibábok hősét*». Titokban, még atyjával sem tudatva, hogy dolgozik valamin; s benyújtja a Kisfaludy-társaság pályázatára — névtelenül. A jutalmat a birálók egyhangú magasztalással adják ki e munkának, de a szerző nem jelentkezik. A lapokban részletek jelennek meg belőle, melyek még inkább fokozzák a közönség érdeklődését, találgatások történnek mindenfelé, csak egy-két jó barát ismeri a szerzőt s az is hallgat róla. Még könyvalakban is névtelenül jelent meg a mű (1873.), de az irodalomtörténet registrálta Arany László nevét, mely ellen a szerző sem tiltakozott. A megnyert pályadíjat azonban mindjárt azonnal az írói segélyegyletnek ajándékozta. A «Délibábok hőse» azon kor egyik legtöbbet érő alkotása, bár bevégzése ellen tehetünk is kifogást. Pompás, eleven humor ömlik el az egészen, gyakran a gúnyba játszva; a hős, Hübele Balázs, minden ízében typikus magyar alak; az 59—60-as évek hangulatának és eseményeinek itt-ott megkapó, néhol megindító rajzával találkozunk a költeményben; s nyelv és verselés alig hagynak fenn kivánni valót. S még egy feltünő vonása van: alig ismerünk a magyar irodalomban ilyennemű munkát, mely annyira tele volna élettapasztalati igazságokkal; látszik, hogy irójuk lelkét már ekkor mennyire áthatották a gyakorlati élet kissé szomorú tanulságai.

De költői becs tekintetében Arany Lászlónak legtöbbet érő munkája mégis «*A hunok harcza*», melyet 1874-ben mutattak be a Kisfaludy-Társaság nagy gyűlésén. Azt az ős mondát dolgozta föl, hogy a nappali csatában egymás kezétől elesett hunok és góthok szellemei éjjel fölkelnek s a levegőégben, ádáz gyűlölettel, éjről-éjre folytatják a harczot. Kaulbach, a híres német festő, egyik freskójában a berlini új muzeum falán, szintén megfestette ezt az eszmét; de ő a katalauni harcztérre teszi az eseményt, s ott a hunok vezére maga Atilla. Arany szerencsésebb inventióval, az Atilla halála utáni nagy népirtó csatával hozza kapcsolatba azt, midőn Etele rengeteg népe csakugyan faj szerint kétfelé vált s itt ezen a földön vívta harczát «a világ urának» birodalmáért. Erő és fenség nyilatkoznak a költeményben. Az egymásra következő hatalmas, szenvedélyes sorok, mint rohanó vihar, ragadják magukkal az olvasó lelkét. Mikor a szellemeknek a levegőben vívott rettenetes harczát leirta, így folytatja:

> De azon éj óta, mint örök igézet,
> Marad e két népen az iszonyú végzet,
> Hogy soha gót s hun közt ne lehessen béke,
> Küzdjön a két fajnak minden nemzedéke.
> Örökösen egymást kínozva, gyötörve,
> Leveretve százszor, soha meg nem törve.

A költemény folyvást emelkedik a pathosz hangján, míg a vége felé egyszerre hideg,

A fölvételi épület.

AZ ÚJ SZENT-JÁNOS-KÓRHÁZ BUDAPESTEN.

az igazgató irodája, a tanácsterem, az orvosok olvasó- és billiárd-szobája, továbbá a segédorvosok és a pap szobája. Az emeleten van az igazgató, a gondnok és az ellenőr lakása.

A fölvételi épület után következik a *sebészeti pavillon*, mely ezer négyszögméter területen épült. Úgy a földszinten, mint az első emeleten férfi és női kórtermek vannak. Itt van a pompásan berendezett *műtőterem*.

A többi pavillonok a következők: két *belgyógyászati pavillon*, a *szemészeti*, a *szülészeti* és *nőgyógyászati pavillon*, a *gyermek-pavillon*, a *ragályos gyermekbetegek* számára épült pavillon, az *apáczák lakása* és *kápolna*, a *konyhaépület* és a *gépház*, a *gazdasági épület* s a *boncoló hullaház*.

Az összes kórtermekben tömör vasból készült, fehérre mázolt, mosható, vassodrony-betéttel ellátott ágyak állanak. Minden ágyhoz három osztatú lószőrmatracz, két párna, egy téli és egy nyári takaró tartozik. Az éjjeli szekrények szintén fehérre vannak mázolva, üveglappal és fiókkal vannak ellátva. Minden kórteremben egy vagy több alacsony ruhaszekrény áll, melyeknek egyik végét iróasztalnak, másik végét mosdónak rendezték be. Valamennyi helyiséget gőzfűtéssel és villamos világítással látták el és kellő szellőztetésükről külön gépekkel gondoskodtak. Ezekhez járúlnak az épületek közeit elfoglaló virágos kertek, melyeknek szegélyeit fákkal ültették be, hogy majd kellő árnyék is legyen.

*

Az új Szent-János-kórház felavatásával a régi Szent-János-kórházban megszüntették a betegfölvételt. Hogy mikor épült a fővárosnak ez a legrégibb kórháza, azt adatok hiján ma már nem lehet pontosan megállapítani. Annyi bizonyos, hogy eleinte földszintes, négyszobás épület volt, s kibővítésére csak 1727-ben gondolhattak, a mikor *Posenbacher* Mihály budai polgár e czélra nagyobb alapítványt tett. 1820-ban ismét kibővítették a kórházat, mely ekkor már száz betegágygyal volt ellátva, 1869-ben pedig megtoldották egy 80 ágyas szárnyépülettel. A testvérvárosok egyesítésekor az addig önálló kórházat mint fiókkórházat a főváros felügyelete alá helyezték.

KÉPEK A HÁBORÚBÓL.

A spanyol hajóhad megsemmisülése San-Jago de Kubánál.

Sokáig emlékezetes marad a most folyó spanyol-amerikai háború történetében július 3-ika. Ezen a napon reggel 9 óra tájban semmisült meg a spanyoloknak Cervera vezérlete alatt álló hajóhada.

Ismeretes, hogy Cervera flottájával beleszorult a san-jago-de-kubai kikötőbe és sehogy sem tudott belőle kijutni, mert a kikötő szűk bejáratát elzárta az amerikai hajóhad. Végre is Cervera inkább el akart hajóival együtt pusztúlni, mintsem hogy az amerikaiak kiéheztessék. Július 3-án reggel kitört az öbölből és át akart hatolni az amerikai hajóhadon. Kétségbeesett kisérlete azzal végződött, hogy hajói mind elpusztúltak, a legénység megmaradt része pedig a vezérrel együtt fogságba került.

A «*Mária Terézia*» nevű osztrák torpedóczirkálóhajó történetesen szemtanuja volt ennek a tengeri ütközetnek s e hajó kapitányának jelentésén, valamint amerikai szemtanuk előadásán alapszik az ütközetnek az a képe, melyet mai számunkban bemutatunk.

A spanyol hajók, irja egy szemtanu, kétségbeesetten siettek előre a part mentén, miközben szüntelen érték őket az amerikai ágyúk pusztító lövései. Több mint 700 méternyiről történtek a lövések.

Húsz mérföldnyire jutottak a spanyol hajók San-Jagótól, a mikor az «*Almirante Oquendo*», a «*Vizcaya*» és a «*Maria Theresa*» hajók elpusztúltak. Füstbe és lángokba borúlva, nem látva más menedéket, maguk mentek zátonyra. Robbanás robbanást követett, itt is, ott is levegőbe repülő hajó-alkatrészeket lehetett látni. Az amerikaiak erre abbanhagyták a lövöldözést s a spanyol tengerészek megmentéséhez láttak. Legtovább a tengernagyi hajó, a «*Cristobal Colon*», tartotta magát a spanyol hajók közűl. Négy amerikai hajó vette üldözőbe, át volt lyukasztva számtalan helyen, de még mindig ellenállott. Legénysége igyekezett felelni az amerikaiaknak abból a néhány ágyúból, a mely még épen maradt, de nem igen tudtak találni. Őket pedig nem kevesebb, mint 172 ágyú lőtte, 30 mérföldnyi futás után végre a «Cristobal Colon» váratlanul megfordult s a nyilt tengerre igyekezett jutni. Ez volt az utolsó kétségbeesett kisérlete Cerverának a szabadulásra, de a «*Jowa*» és «*Texas*» amerikai hajók megakadályozták a menekülésben. A spanyol tengernagyi hajó meggyuladt és sülyedni kezdett. Erre aztán Cervera a part felé fordította hajóját s szándékosan zátonyra vitte. Csakhamar rettenetes robbanás volt hallható s a hajóból 300 méter magas tűz és víz-oszlop lövelt az ég felé s ezzel a Cervera büszke hajóhadának vége volt. Cervera maga *is*, valamint összes életben maradt emberei fogságba estek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» augusztusi füzetében dr. *Thallóczy* Lajos «A külügyek vezetése Svéd-Norvégországban» czímen hosszabb tanulmányt ir. A kettős ország közjogi állapota legjobban hasonlít a mienkhez. A norvégek most önálló külügyi vezetést követelnek s országos küldöttségek el is készítették az erre vonatkozó javaslatot. Ezekben a munkálatokban megvannak a mi kiegyezésünk, illetőleg a mi jelenlegi külügyi vezetésünk tanulságai. Thallóczy ebből a szempontból tárgyalja a kérdést. Először a svéd-norvég unió keletkezését ismerteti, azután azokat az ellentéteket, a melyek a két ország között a külügyek vezetése miatt kifejlődtek, majd pedig ugy a svéd, mint a norvég javaslat főbb terveit. A tanulmány másik részében Magyarország külügyeinek vezetésével foglalkozik attól az időtől fogva, hogy Habsburgok a királyaink, egész a hatvanhetes kiegyezés rendelkezéseig. A tanulmány utolsó fejezetében azt mutatja ki, hogy a svéd-norvég unió példája a mi viszonyainkra nem illik. *Berzeviczy* Albert folytatja ezután Olaszországban szerzett úti tapasztalatainak közlését «Itália» czimen, tüzetesebben ismertetvén ravennai, velenczei és ferrarai éleményeit. *Grósz* Emil «Az orvosok képzése» czimű dolgozata alkalomszerű kérdést tárgyal, fürkészvén az okokat, melyek a magyar ifjuságot visszatartják az orvosi pályától. A szépirodalmi közlemények közt hetedik folytatását találjuk «*Otthon, a szülőföldön*» angol regénynek; költeményeket *Lévay* Józseftől, (ki a kassai ereklye-kiállitás alkalmából irta «Ötven év után» czimű hazafias költeményét,) és *Vargha* Gyula fordításában Sully-Prudhommenak «Az est» czimű szép költeményét. *Pap* Ferencz «Széchenyi gondolatai a nagy lélekről» czimen a nagy hazafi irataiból közöl egyes részleteket. Következik az *Értesítő* rovat az új könyvekről. Ez «A bevándorlók» czimű egykötetes regényt (irta Szikra,) méltányolja, azután egy német történeti tanulmányt ismertet, melyet Voigt irt szent Adalbert prágai érsekről, ki állítólag szent István magyar királyt is megkeresztelte. Végűl Arany Jánosnak Katona «Bánk bán»-jához irt megjegyzéseiről (Ráth Mór kiadásában jelent meg) emlékezik meg. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Szerkeszi *Gyulai* Pál, kiadja a Franklin-Társulat.

Az utczáról, elbeszélések, irta *Kozsbor* Márton. Tizenegy elbeszélés van a kötetben: «Schuberték», «Marika bálba készül», «A művésznő», «Ahasvér», «Dóra», «Dombay és fia», «Álom», «Az utczán», «Barnabás regénye», «Légyott» és «Tamás úr». Megrendelhető Lugoson, Weisz és Sziklai könyvnyomdájában; ára 1 frt.

A mezei gazdaságtan rövid foglalata. Irta *K. Vörös* Sándor. Ez a könyv, mint czime is mutatja, a gazdasági téren szükséges ismereteket sorolja fel röviden, szerencsés tapintattal kiválogatva, csoportositva a legszükségesebbeket, miért is a kezdőknek különösen alkalmas. A munka használhatóságának különben bizonyitéka az is, hogy most már harmadik kiadásban jelent meg, a mi mezőgazdasági irodalmunkban valóban ritka jelenség. Az érdemes munka Kolozsvártt Stein J. könyvkereskedésében jelent meg s ára fűzve 2 korona.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Ruschek Antal ezüstmiséje. Győr városában szeretettel ülték meg *Ruschek* Antal győr-nádorvárosi plebános, a jeles egyházi szónok és iró pappá szentelésének huszonöt éves jubileumát. A város egész közönsége egyesült az érdemes férfiu körül, s a gyöngédségnek és tiszteletnek minden alkalmát megragadta, hogy érzelmeit kifejezhesse. Győr város törvényhatósága is Kautz Gusztáv dr. indítványára elhatározta, hogy Ruschek érdemeit jegyzőkönyvbe veszi és magát az ünnepen küldöttséggel képviselteti.

Az ünnepély julius 30-ikán, szombaton este kezdődött. A nádorvárosi hivők este 6 órakor gyülekeztek össze az árvaleányház termeiben s nevükben

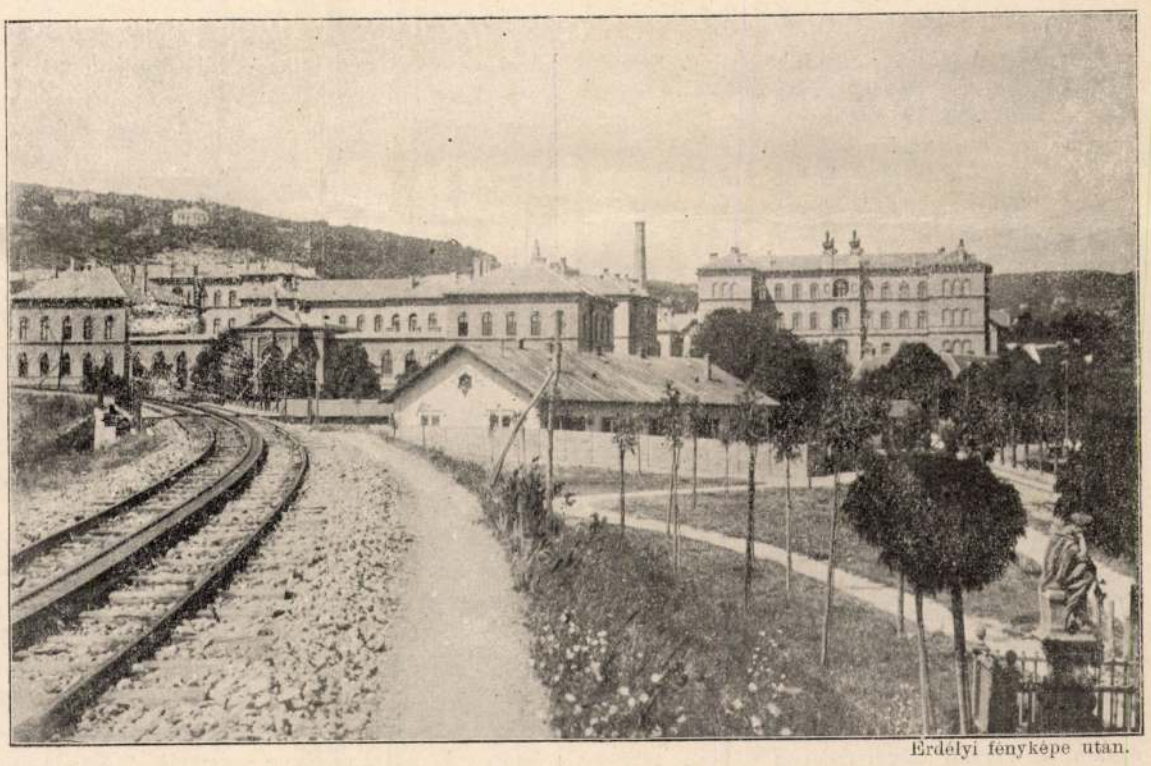

Erdélyi fényképe után.

AZ ÚJ SZENT-JÁNOS-KÓRHÁZ A FOGASKERÉKŰ VASÚT FELŐL.

Farkas Mátyás városi tanácsnok szép beszéd kiséretében átnyujtotta emléktárgyukat, egy művészi becsű Szent Antal szobrot. Utána az iskolás gyermekek és árvaleányok ünnepe következett, a kik alkalmi előadást rendeztek. Este 9 órakor a győri kath. legényegylet s a velük egyesült iparos-közönség szerenádot rendezett a plébániaház előtt. Az ünnep napja, az ezüst mise julius 31-ikén volt. A fővárosból is sokan érkeztek. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter pedig következő levelet intézte Ruschekhez: «Főtisztelendő Esperes-Plebános ur! Örömmel értesültem arról, hogy főtisztelendőséged e hónap 31-én ünnepeli pappá szentelésének 25-ik évfordulóját. A letelt idő alatt főtisztelendőséged magasztos pályáján ugy egyházát, mint a magyar tanügyet és irodalmat mindenkor igaz ügyszeretettel szolgálta. Ügybuzgó munkásságának e forduló pontján melegen üdvözlöm főtisztelendőségedet s kivánom, hogy egyháza és a magyar közművelődés javára még sokáig működhessék». A minisztert egyszersmind az ünnepen *Halász* Ferencz miniszteri osztálytanácsos képviselte.

Julius 31-ikén Győr-Nádorváros házait fellobogózták és reggel taraczkok dörögtek. A templom belseje virágdíszben állott. Kilencz órakor kezdődött az ezüstmise. A jubiláns manduktora *Mohl* kanonok volt, ugyanaz, ki huszonöt évvel ezelőtt őt ugyanezen oltárnál első miséjéhez vezette. Mise alatt a város dalegyesületeinek női- és férfi-kara énekelt. Az alkalmi szentbeszédet Mohl kanonok mondotta. Mise végével *Ruschek* abban a diszpalástban, a melyet ezzel az alkalommal ajánlottak fel neki, megindító beszédet mondott. Megilletődve könyeztek a jelenlevők. Az istentisztelet után a küldöttségek tisztelegtek az ünnepeltnél. Első volt Győr város küldöttsége, melynek nevében *Zechmeister* polgármester méltatta Ruschek Antalnak, mint a szeretet vallása igazi papjának a közügyek fáradhatatlan harczosának huszonöt éven át szerzett sok, fényes érdemét. A szép beszédhez méltó volt Ruschek válasza. Mint a város fia — ugymond — ugy érzi magát e perczben, mint mikor a jó apa lehajol és gyermekét megcsókolja. A város küldöttsége után a kath. autonómia testületének küldöttsége tisztelgett, majd az evangélikus, a református egyház küldöttsége, a győrvidéki tanító-egylet, Győrsziget községe, a nőegyletek, a legényegylet, a győrszigeti tüzoltók, ipartársulatok. A küldöttségek értékes emléktárgyakkal lepték meg az ünnepeltet. Délután egy órakor a Vigadó nagytermében kétszáz terítékü bankett fejezte be az ünnepségeket.

MI UJSÁG?

Bismarck halála. Az elmúlt héten világszerte a a nagy német államférfi halála foglalkoztatta a közvéleményt, különösen — a mi természetes — Németországban, hol ez idő szerint alig beszélnek és írnak egyébről. A nemzeti gyásznak minél méltóbb kifejezése az egész német népet áthatja s legelől jár e tekintetben *Vilmos* császár, a ki a gyász hirére rögtön félbeszakította éjszaki utazását, s még táviratban intézkedett, hogy az elhunytat Berlinben az uralkodó család sírboltjába temessék. Azonban a család nem fogadhatta el eme megtiszteltetést, mert Bismarck még életében rendelkezett, hogy mi történjék, ha meghal. Temessék el Friedrichsruhéban, s írják föl a sirkövére, hogy: «*I. Vilmos császár hű német szolgája*». Végső intézkedésében igy ő semmi intézkedni valót nem hagyott II. Vilmos császárnak, a kinek meg nem bocsátotta, hogy a szolgálatból elbocsátotta, és tapasztalatait igénybe venni nem akarta. «Legalább haló porom-ban legyen nyugodalmam». Állítólag igy szólt Bismarck, midőn végső intézkedéseit megtette. Temetése egyszerű és csöndes volt. Utódja, Hohenlohe herczeg augusztus 1-én érkezett a halotthoz, hogy a porosz államminisztérium koszorúját elhelyezze. Az elhúnyt nővére, Arnim grófné piros rózsa bokrétát tett a halott mellére, aztán bezárták a koporsót, mert a test feloszlásnak indúlt. A császár elrendelte, hogy Begas szobrász a halottról maszkot vegyen egy készítendő szoborhoz, de Begas megbizottja már bezárva találta a koporsót. Lembach, a nagyhirű arczképfestő, Bismarck bizalmas barátja, ki a koporsó lezárása előtt érkezett, szintén nem készített vázlatot, mert úgy találta, hogy az arcz nagyon megváltozott. A császár is elment nejével a koporsóhoz, hogy megadja a nagy embernek az utolsó tiszteletet. Temetési pompa nem volt, mindössze vagy harmincz ember jelenlétében tartottak rövid egyházi szertartást. A koporsó ott fog maradni, mig a Bismarck által kijelölt helyen elkészül a sirüreg, melybe elhozzák Varzinból felesége tetemét is, aztán mauzoleumot építenek fölébe. A császári pár a szertartás után elutazott Berlinbe. A császár a búcsúzáskor ismételte Bismarck fia, Herbert előtt, hogy a halottnak a berlini dómban díszes síremléket és szobrot állít, de Herbert herczeg tisztelettel utalt atyja végső akaratára. A császár még Fridrichsruheből parancsot intézett a hadsereghez, melyben magasztalja az elhúnyt érdemeit s nyolcz napi gyászt rendel el. Az országos gyászünnep azonban elmaradt. Augusztus 4-ikén Berlinben az I. Vilmos császár emlékére emelt templomban gyász-szertartást tartottak. A császári pár és az állami méltóságok is jelen voltak. Faber udvari lelkész mondta a gyászbeszédet. A templom előtt katonaság állt, az épületeken gyászlobogók lengtek. Berlin azonban nem adhatott nyugvóhelyet a német egység megalkotójának.

A király a hadgyakorlatokon. A *király* Ferencz Ferdinánd főherczeggel együtt szeptember 1-én érkezik *Buziásra*, hol a király a fürdő-előljáróság emeletes épületében fog lakni. Szeptember 2-án kezdődik a nagygyakorlat, másnap folytatják, szeptember 4-én — vasárnap — pihenő lesz; a király ezen a napon részt vesz a templomi istentiszteleten. Szeptember 5—6-ikán folytatják a gyakorlatot s 7-én befejezik. Szeptember 8-án a király *Lőcsére* utazik, a hol azonban csak 12-én kezdődik a nagygyakorlat és mindössze négy napig tart. Szeptember 17-én elutazik a király.

A királyné Nauheimban. Erzsébet királyné egészségi állapotáról megnyugtató hirek érkeznek. A felséges asszony jól érzi magát és épen azért megakarja hosszabbítani ottani időzését. Minden nap reggel hat órakor fürdik. Rendesen gyalog megy a parkon át a fürdőházba, a hol komornája szokta várni. Fürdő után kocsin tér haza, egy órára lenyugszik, azután orvosát, dr. Schottot fogadja. Délután fél három órakor a királyné kisétál vagy kikocsizik. Ujabb hirek szerint nem bizonyos, hogy a király látogatást tesz Nauheimban. *Viktória* császárné, III. Frigyes Vilmos császár özvegye augusztus 2-ikán meglátogatta a királynét. A legközelebbi napokra a *hesszeni* nagyherczeg látogatását várják.

Új államtitkár a kereskedelmi miniszteriumban. A hivatalos lap augusztus 2-iki száma közölte, hogy Ő Felsége *Vörös* Lászlót, a nagy munkásságú és előkelő hivatalában oly közmegelégedéssel működött kereskedelmi államtitkárt buzgó működésé-

AZ ÚJ SZENT-JÁNOS-KÓRHÁZ BUDAPESTEN. Weinwurm fényképe után.

Köllő Miklós

a budai Uj Szent
János-Kórház felvétele
éjszaletének kapuja fölött
Szt János szobra
fentitől

Thirring Bpest

156. l.

Die Poe

Nach dem Gemälde von

M.D.K.

Kőllő Miklós, szobrásznál

megrendeltér a Szt. János kórház ormának diszitésére szolgáló Szt. János szobrot 5500 frt. kölséggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

jan. 26 .sz. 4. old.

M.D.K.

Kőllő Miklós, szobrászt

biztár meg, hogy az épülő uj budai kórház homlokzatára egy 3 m. magas Nepomuki János ábrázoló szobrot mintázzon.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII évf.

okt. 20. sz. 3. old.

Kőllő Miklós

Kezzitette a szent János
kórház főbejárata felett
levő pt János szobrát.

Az ny szent János kór-
ház. Vasfys 1898.
550 l. Seppel

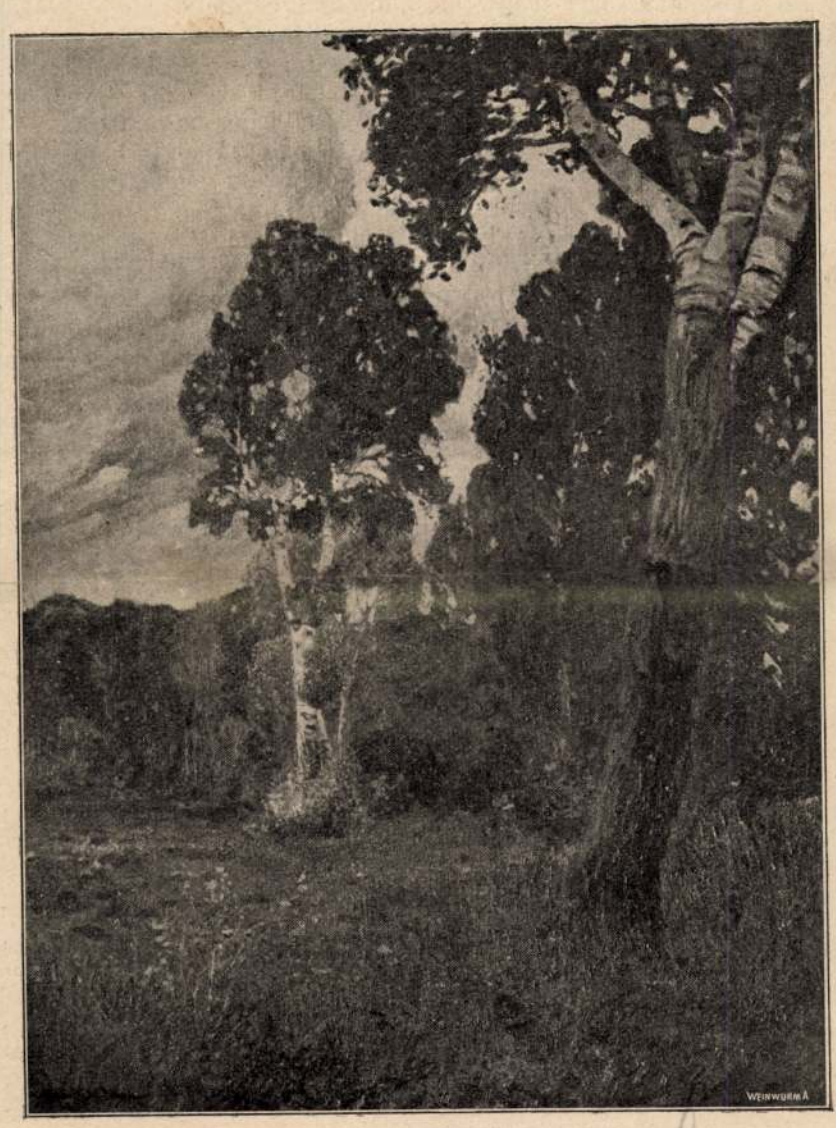

Mihalik Dániel: Tájkép.

Basch Gyula: Jairus leánya.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

magaslaton hat kozák rohanja meg. Zeyk halált oszt. Megöli ellenfeleinek egy részét s visszaveri a többit. Ekkor háromszor annyi kozák rohan feléje. Körülveszik s parancsnokuk épen szólni kezd hozzá. De ekkor Zeyk Domokos látván, hogy nincs számára menekvés, megragadja pisztolyát s véget vet életének saját kezével. Semmi áron nem akart rabbá lenni.

Zeyk Domokos emléke túlélte tragikus halálát. Nevét hímes szárnyaira vette a népdal és a legenda. *Jókai* Mór *Kezi Domokos* néven örökíti meg a magyar katona halálmegvetésének ezt a héroszát egyik örökszép novellájában. Legutóbb Hentaller Lajos írt róla érdekes tárczát.

A fejéregyházai síkon még mindig jeltelenül áll a Zeyk Domokos sírja. Köllő Miklós megalkotta az emlékművet s úgy illenék, hogy a jövő év július 31-én, Zeyk Domokos hősi halálának évfordulóján már ott álljon a szobor azon a harczmezőn, a hol hősi lelkét kilehelte.

Hogy ez megtörténhessék, a hősei iránt hálás kegyeletet érző magyar közönség némi áldozatkészségére van szükség.

Mintegy 2000 koronányi összeg hiányzik még a szobormű felállításának költségeihez. Azt hisszük, hogy csak ennyit kellett elmondanunk, a többit bátran rábizhatjuk a magyar társadalom kegyeletére és hazafias lelkiismeretére. A ki áldozni akar erre a szép czélra, küldje adományait *Somogyi Albert* földbirtokos úrhoz, a szoborbizottság elnökéhez, *Héjjasfalvára*, Nagy-Küküllőmegyébe.

VÖRÖSMARTY-ÜNNEPÉLYEK.

A nagy költő iránti kegyeletének adott a nemzet deczember elsején országszerte megható kifejezést. Székesfejérváron kívül a fővárosban, a vidéken mindenfelé ünnepély ünnepélyt ért, melyek tanubizonyságai annak: mily hatással volt és van az egész nemzetre Vörösmarty költészete, de bizonyítják azt is, hogy a magyar nemzet nagyjai iránt mindig hálás s teljes erejéből méltányolja az igaz érdemeket.

Vegyük sorra röviden ezen ünneplések kiválóbbjait:

A *Nemzeti Szinház*, mely 1837-ben Vörösmarty alkalmi költői művével, «Árpád ébredése»-vel nyílt meg, a költőt november 30-án ünnepelte. A nézőtér megtelt díszes közönséggel, a társadalom előkelőségeivel. Az előadáson megjelent az akkor épen Budapesten időzött gróf Goluchovszky közös külügyminiszter is. *Vörösmarty* Mihály leánya Széll Kálmán miniszterelnök neje és *Vörösmarty* Béla államtitkár a baloldali első földszinti páholyból nézte végig az előadást Keglevich István gróf intendáns társaságában. Az előadást *Sárosi* karmester hangulatos zenéje kezdte, melyben a «Szózat» is előfordúl. Aztán a szinpadon *Somló* Sándor jelent meg s elszavalta a saját költői lendületű prológját. Az utolsó verssorok elhangzása után a háttérben Vörösmarty mellszobra lett látható, a szinház összes művészeitől körülvéve. Ekkor megzendűlt a «Szózat», melyet a közönség állva hallgatott végig. Somló ekkor letette a költő szobra elé a Nemzeti Szinház koszorúját és a művésznők, művészek egyenként léptek a szobor elé, hogy virágokkal borítsák el talapzatát. A lelkes tapsra ötször emelkedett fel e szép jelenet után a függöny. A zenekar most eljátszotta a «*Fóti dalt*», erre a költő történeti drámájának «*Czillei és a Hunyadiak*» egy erőteljes részét adták elő a 3-ik felvonásból. A következő jelenet; a «*Szép Ilonka*» költemény nagyon elmésen és hatásosan volt jelenetezve. *Márkus* Emilia, mint úri nő, szalonjában ülve olvasgat, de egyik könyv sem szórakoztatja; más és más könyvet vesz elő, mígnem Vörösmarty kötete akad kezébe s kezdi olvasni halk hangon «Szép Ilonkát», a háttérben pedig föltünik az, a mit olvas, némaképben. *Demjén* Rózsa, mint Ilonka, kergeti a lepkét, *Beregi* (Mátyás) kergeti a leányt, az ősz *Peterdi* (Heténvi személyesítette) iszik a király egészségére, és kifejező zene *Erney* Józseftől kíséri a szavalatot. Az előadást «*Csongor és Tünde*» 3-ik felvonása zárta be. A közönség hosszan tapsolta az ünnepi est mindenik számát.

Az *Operaszinház* deczember első napjának estéjén tartott ünnepet *Erkel* Ferencz ünnepi nyitányának és «*Bánk bán*»-jának előadásával. A szinházat megtöltő közönség nagy figyelemmel hallgatta Erkelnek a «Szózat» dallamának fölhasználásával írt nyitányát. «Bánk bán» előadása is ünnepi hangulatban folyt le. Erkel ez operáját a Vörösmarty versére készült «bordal» fűzi a nagy költő emlékéhez. Bianchi Bianka, Diósyné, Broulik, Ney Dávid, Szendrőy, Beck énekelték a főbb szerepeket.

A *Vígszinház* deczember elsején délelőtt ülte Vörösmarty ünnepét. A tanuló ifjúságnak szólt kiváltkép az ünnep. Fiatal leányok, gyermekifjak töltötték meg a nézőtért a szülők kíséretében. A Rákóczi-induló elhangzása után feltáruló szinpadon is ott állt sűrű sorban 600 tanuló gyerek, kis és nagy diák. Csak egy kis tér maradt üresen középen, onnan szavalta *Gál* Gyula, a szinház művésze a «Himnuszt.» Utána *Eötvös* Károlynak kellett volna felolvasni, de beteg lett s helyette dr. *Incze* Henrik vállalkozott a költő méltatására. Erre az iskolás gyermekek ajkairól felhangzott a «Fóti dal», zenekísérettel. Oyan nagy volt a hatás, hogy ismételni kellett a dalt. *Csillag* Teréz hatással szavalta el *Ábrányi* Emil alkalmi költeményét: «Hazádnak rendületlenül.» Utána *Jászai* Mari jelent meg fehér antik öltözetben, s a háttérben, a gyermekek csoportja mögött állt föl emelvényre, és a «Szózatot» szavalta megrázó erővel. Az előadás jövedelméből 1054 korona jutott a Vörösmarty-szoborra.

A *Népszinházban* deczember elsején a «Hunyadi László» opera nyitányának eljátszása után *Szirmai* Imre szavalta el *Kozma* Andor «Vörösmarty» című lelkes hangú költeményét. P. *Lukács* Juliska adta elő most a «Szép Ilonká»-t, zenekisérettel, mialatt a háttérben a költemény egyes jelenetei plasztikus élőképekben tüntek föl. Végül a «Szózatot» énekelte a szinház összes személyzete. Rendes előadásúl aztán Gerő Károly «Asszonyháború» című bohózatát játszották.

A *Magyar Szinházban* a személyzet elénekelte a Himnuszt, *Szilágyi* Vilmos főrendező elszavalta «A vén czigányt,» *Bátori* Gizella pedig a megzenésített «Szép Ilonkát,» Majd *Füredi* Béla, a szinház tagja «Vörösmarty emlékezése» czímmel alkalmi költeményt adott elő. Végül a teljes személyzet elénekelte a Szózatot. A Vörösmarty-ünnep után megtartották a rendes előadást: «A mikádó» operettet. (Bizony úgy a *Népszinház*, mint a *Magyar Szinház* ez alkalomra *rendes* előadásúl is más darabot választhatott volna, mint az «Asszonyháborút» és «A mikadót.»)

A Magyar Tud. Akadémia deczember 3-iki heti ülését szentelte Vörösmartynak. A terem minden részében megtelt. Báró *Eötvös* Loránd elnök szólt először:

«Volt idő, nem is olyan régen, a mikor ritka volt az ünnep e hazában. Még ez a kevés is szomorú. Vörösmarty első emlékünnepe 1858-ban, a Kazinczy-ünnep 59-ben, a Széchenyi-ünnep 60-ban. Csak gyászünnepek lehettek, melyekben egy pillanatra felragyogott a régi dicsőség fénye s lopódzva kitört a szebb jövő reményének egy-egy még csak gyengén világító sugára, de a hangulat, melyet keltettek, mégis csak a fájdalom hangulata volt és a vigasztalás, melyet nyujtani akartak, csak a fájda-

VÖRÖSMARTY CSALÁDJA ÉS UTÓDAI.

A holt nagyok megünneplése nem csupán a népek hiúsága és dicsekedése, nemes érzések is vegyűlnek abba s mindig bizonyos megnyugvást kelt a szivekben, mert egy fizetési terminus az, a mikor a nemzet adósságot egyenlít ki.

Adósságot a halottnak! A föltevés tehát hallgatagon az, hogy az illető tud erről, hogy az égből látja. Ámbár iszen Vörösmarty Mihály csak a sírjából nézhetne ki, — mert róla el lehet hinni, hogy az ég kedvéért sem hagyta ott az anyaföldet: «*melyen apáink vére folyt*» s melyben pihen.

A lezajlott ünnepélyek méltók voltak Vörösmarty érdemeihez. A nemzet megtette kötelességét a költő iránt.

De még ez nem elég. Úgy tetszik, mintha erre a százéves évfordulóra maga a Gondviselés is készült volna. Mintha azt mondta volna magában: Ennek a nemesen érző embernek, a ki élt-halt hazájáért, családjáért, én is tartozom; szelleme kincseit a haza dicsőíti, én a családja virágzásával jutalmazom.

S ebben a századik esztendőben, mikor az egész ország Vörösmarty szellemével telik meg, — ha az isteni titkos erők engedik, — bizonyára itt kell lennie köztünk az ő túlvilági énjének is. És még a mennyországot is hatványra emeli neki az a pillanat, ha szétnéz szerettei közt, ha látja törzsének folytatását.

Az *Arany* János százesztendős jubileumán már senki sem lesz a földön az övéiből, *Petőfi* érczszobrát sem látta az övei közül senki, — *Vörösmarty* kivétel ebben az ő nagy társai közt.

Leánya, *Vörösmarty Ilona*, Széll Kálmánné a legkiválóbb, legelőkelőbb magyar hölgyek egyike; fia, *Vörösmarty Béla* államtitkári székben ül abban a magyar miniszteriumban, melyet legkedvesebb barátja, *Deák Ferencz*, az «ötvenkét vármegye táblabirája» töltött be; veje, *Széll Kálmán*, az ország vezére, a «legelső magyar ember» legelső tanácsosa. A mit ő szavakban dalolt s álmodott, a miért buzgó imádság epedezett százezrek ajakán, azt veje valósággá varázsolhatja hatalmas államférfiui talentumával.

De ha a túlvilági lényekben nincs büszke érzés, ha nincs a földi pályák csillogását méregető szemük, ha csak szeretet van bennök és emlékezés, — mily édes érzése lehet, — hogy *az idő* azt játszsza ő előtte hódolattal, *mintha eltávozásával megállott volna*. Két kis gyereket hagyott itt, és itt találja piczinyeknek, mosolygóknak, pajkosaknak. Csakhogy most Ferinek hivják a Bélát és Katinkának az Ilonkát.

Mert hát igaz, hogy ez már másik tavasz, sőt harmadik. De mindegy, mert a bimbók ugyanarról a fáról valók.

*

Lapunk múlt évben közölte Széll Kálmán miniszterelnök arczképét, a mostani arczkép régebbi időből való, körülbelől pénzügyminiszterségе idejéből, vagy még előbbi évekből.

Széll Kálmánné Vörösmarty Ilona úrnő *Ilona* leányát tartja ölében, a ki azóta a Dunántúl egyik legszebb úri menyecskéje lett. A két bájos gyermek, a kik képünkön, úgy látszik, a rátóti parkban bámúlnak bele a Camera obscurába, mely le fogja őket pingálni: *Bernrieder Feri* és *Katicza* az ő gyermekei, a költőnek pedig dédunokái.

A kis Bernrieder Ferinek már van múltja. Múlt januárius elsején, mikor a parlament számos tagja megjelent a szokásos újévi üdvözletekre a miniszterelnöki palotában zimankós téli reggelen s mikor a nagyapa elkezdett a sok zuzmarás szakállú bácsiknak beszélni, egyszerre lassan, óvatosan megnyilt egy szárnyas ajtó a belső termek felől s egy szép kis fiúcska osont be, és hallgatta, nagy komolysággal hallgatta a nagyapát.

Olyan kedves, elbájoló jelenség volt. A téli napfény egy percz alatt átugrott a másik ablakra. Mintha mondaná: «Nem érdemes ezekre a vén kopasz fejekre sütni» s az egész beszéd alatt a gyermekre nevetett, annak a szőke fejecskéjén szaladgált.

TÉLI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN.

A Műcsarnokot a kiállító magyar művészek talán még sohasem keresték föl oly nagy számmal, mint a most megnyilt téli kiállítás alkalmából. Ezertizenegy különböző kiállítási tárgy érkezett be, s ebből a nagy számból hetedfélszáz festmény, szobormű és épületterv maradt meg, bár a jury tagjai nagy szigorral jártak el kritikájukban. A művészek eleget, talán kelleténél is többet zúgolódtak; de a közönségnek megvan az a haszna, hogy válogatott dolgokban gyönyörködhetik s jó izlését nem boszantják erőtlen szárnypróbálgatások.

Ez a téli tárlat nem csak változatos, de tagadhatatlanúl értékes is. A magyar művészet izmosodásáról s egyúttal jelentékeny magyarosodásáról tesz tanúságot. Művészeink érezni kezdik, hogy igazi, mélyebb hatásokra csak akkor számíthatnak, ha magyar szív és magyar lélek sugárzik elő műveikből.

A magasabb stilű művészet: a vallásos és történeti festészet ezúttal sincs ugyan olyan arányokban képviselve, mint azt sokan óhajtották; de ennek a fogyatkozásnak oka nagy részben az idők szellemében keresendő. A mai kor erősen realisztikus törekvésével nem igen alkalmas arra, hogy az eszmény kultuszát emelje, s a művészeket magasabb stilű művek alkotására sarkalja. Minek ölnék az idejöket ilyen munkák tervezésével, mikor ezeknek manapság nemcsak nálunk, de máshol sem igen találkozik pártoló közönsége.

Basch Gyula azonban nagyobb méretekben tartott képéhez a bibliai történetekből vesz tárgyat. Képén az Üdvözítőt látjuk, a mint halottaiból föltámasztja Jairus leányát. Előtérben nemesen egyszerű magatartásban a Megváltó áll, körülötte a csodatét által meghatott nézők, kik álmélkodva függesztik szemüket a koporsóból kiemelkedő fiatal leányra. Gondos rajz, szabatos csoportosítás a festmény jellemző tulajdonságai.

A magyar nép életéből veszi tárgyát *Bruck* Lajos, ki a mezőről hazafelé induló paraszt leányt festett igen tetszetősen.

Túry Gyula érdekes genreképeket állított ki, de van tőle jól festett arczkép is: Geyer Stefi fiatal hegedűművésznő bájos hasonmása.

A tájképfestők közül ezúttal is báró *Mednyánszky* László tűnik ki legjobban merengésre indító, misztikus hangulataival. Ez a művész bármit fessen is, mindig közel tud férkőzni szivünkhöz, mert maga is mélyen átérzi azt, a mit vásznára vet. Az *Ősz*, lombjaikat vesztő sugár fáival, ezúttal is mély meghatottság terméke, s bizonyára melancholikus hangulatokat fog kelteni a tárlat látogatóiban.

Mihalik Dániel azok közé a fiatal festők közé tartozik, kik szintén nagy szeretettel csüggenek a természeten s élesen megfigyelik annak tüneményeit. Képei az igazság erejével és közvetlenségével hatnak ránk. Kiállított művei közül bemutatunk egyet.

A tárlat többi képeiről közelebb szólunk, mert egy rövid szemle nem elegendő arra, hogy ezt a szép és gazdag kiállítást egy lélegzetre minden részletében bemutathassuk.

EGY SZABADSÁGHŐS SZOBRA.

A Műcsarnok téli tárlatának szobrászati osztályán ott van *Köllő* Miklós utolsó műve, *Zeyk* Domokos síremléke is.

Köllő Miklós székely ember volt s az ő székely szívében ott csengtek szülőföldjének költői legendái, a melyek körülfonják Zeyk Domokosnak alakját. A szabadságharcznak egyik legvitézebb katonája, a katonai vitézségnek egyik legragyogóbb hőse, a magyar nemzet szabadságának és önérzetének egyik vértanúja volt Zeyk Domokos. A híres és előkelő Zeyk-nemzetségnek ez a sarjadéka boldog családi életet élt a szabadságharcz küszöbén. 1848 őszén, mikor a haza veszedelme tetőpontjára hágott, Zeyk Domokos is a harczтérre sietett, a hol Bem parancsőrtisztje lett. És a ki tudni akarja, milyen volt a külseje ennek a hősnek, nézzen a fiára, *Zeyk* Gábor országgyűlési képviselőre. Hatalmas termetű, erős, csontos férfiú volt, fiánál is még egy fél fejjel magasabb. Roppant testsulya alatt minden ütközetben megnyomorodott egy-egy paripa.

A táborba szállás első pillanatától fogva haláláig a magyar vitézek csodatetteit végezte Erdély harczterein. Ez a tragikus halál a fejéregyházai síkságon érte utól, ugyanott, a hol Petőfi is elvérzett. A segesvári ütközet estéjén történt tiz óra tájban. Bem kiküldte Zeyk Domokost, lovagoljon előre s nézze meg, a közeli berekben miért hallgatott el az ágyútüzelés? Zeyk sarkantyúba kapja lovát s iramodik előre. Egy

Mednyánszky László báró: Ősz.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

ő arczképe.

Bruck Lajos: Hazafelé.

ÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

tte. Ezen korról szól Jókai új két könyve az ő
ásának lebilincselő hangján.
viczky-utcza. Tizenhárom évvel ezelőtt hunyt
szas betegeskedés után, családtalanúl *Reviczky*
a kórházban. Az ifjabb költői nemzedék leg-
i közé tartozott. Ö[illegible] [illegible] emberek

Legfeljebb rózsaillatot,
A mit majd idegen sirokrul
A szellő hozzá átlegyez . . .
S imé, kapott egy egész utczát, —
Ah mily dicső *posthum* kegy ez!

Köllő Miklós: Zeyk Domokos emléke.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Így jutott trónra Lucius Domicius Néró és uralkodott tizennégy esztendeig, mindaddig, míg meg nem fojtotta őt egy éppen azok közül a prétoniárusuk közül, kik trónra segítették.

Tacitus szerint Néró volt a cézárizmus legrettenetesebb szörnyetege, a cézarizmusé, mely rendesen a dekadens nemzetek kormányformája, mely az ellenőrizetlen hatalom és a féktelen demagógia szövetségén épül. Gaston Deschamps magyarázata szerint a római cézárizmus a demokrácia meghamisítása volt, éppen a cézárok botrányos népszerűsége bizonyítja, mily közönyös a bűn s az erény iránt a csőcselékké aljasított nép.

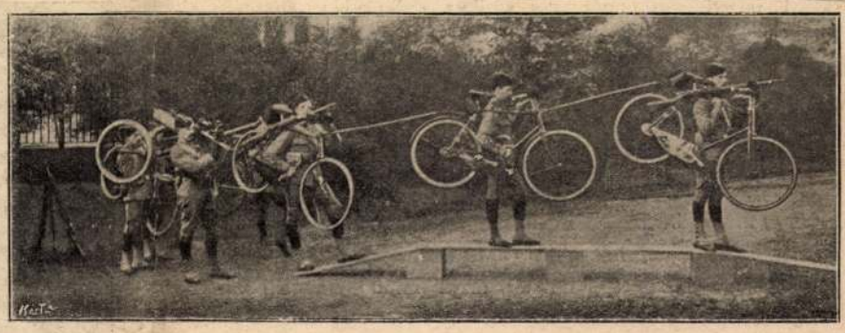

Maxim-féle golyószóró Gyakorlat

A cézárizmus programja oly egyszerű, bármely kalandor boldogulhat révén. Tetszeni kell a sokaságnak s ehhez elég, ha ünnepélyeket, mulatságokat, lakomákat rendez; hizelegni kell minden társadalmi, erkölcsi és intellektuális felsőség rendszeres lesülyesztésével a csőcselék főszenvedélyének, a gyilkos irigység ösztönének; kábítani kell a tömeget, színház, csapszék s lebujok segítségével, így kerül készséges, vidám többség! Nérót utálta néhány derék polgár, bálványozta jóideig a nép. Néró mindenek előtt komédiás volt. Akár egy színész, úgy ügyelt minden mozdulatára, úgy dolgozott a hatásért. Klaudius temetésén szívfacsaró hangon mondta el azt a gyászbeszédet, melyet Széneka írt neki s a temetés után görög cimboráival lakomázott, mennyei eledelnek (Δεων βρῶμα) nevezte a tál gombát, melynek révén Klaudius az istenek sorába vonult. Midőn anyját megölette, föllépett mint lovas a vatikáni cirkuszban s a karzat eszeveszetten tapsolt neki. És komédiásokat nevelt a római nemesség ifjaiból, ott boxoltak és birkóztak a cirkuszban; a legelőkelőbb hölgyek Néró igazgatása alatt tanulták a hastáncot. Az orgia lázát oltotta alattvalóiba. Szvetonius szerint, bár ezt Tacitus nem állítja oly határozottan, Néró gyujtotta föl Rómát, hogy a ritka látványban gyönyörködhessék s a tűzvész után ünnepélyeket rendezett a tűzkárosultak segítségére.

A zsarnokság korszakaiban mindenha a filozófiai sáncai közé menekültek a jobb érzésü emberek. Néró alatt a stoicizmusban keresett vigasztalást az emelkedettebb lelkűek egy kis csoportja, de a stoicizmus nem elégíthetett ki minden szivet: egy szelid, a szeretetre épített s önmegtagadásban hősies vallás kinálkozott a szenvedőknek, a szegényeknek is vigasztaloul. Egy tarzusi kis zsidó, Pál, kit ugyancsak szemmel tartottak Burrhus kémei, új vallást hirdetett, az Evangéliumot. Pál apostol a római külvárosokban nyüzsgő szegény népséget kezdte téríteni; a kofáknak, kufároknak, a teherhordóknak, a szenvedőknek és sanyargóknak hirdette Isten országát; a rabszolgáknak igért örökkévaló szabadulást a síron túl; az undok császárral, ki istennek hirdette magát, szembeállította istent, ki emberré lett, hogy erényeivel és szenvedéseivel váltsa meg a világ bűneit. A názárethi ács fia, az alázatos az alázatosak között, a szenvedő a szenvedők között, az irgalom és az önföláldozás megtestesülése kezdett uralkodni a lelkeken éppen akkor, midőn Néróban mindörökre diadalmaskodni látszott a gonoszság mindenhatósága.

A cézárok e döbbenetes korának látszólagos ellenmondásait analizálja, egy romantikus mese fonalát követvén, az akarat, a szenvedély, az érzelmek és a doktrinák nagy keveredése közepett igazodik a szeretet igazságaihoz el a Quo vadis szerzője? Képet ad s mesterit, a világ fővárosáról, hol két millió ember lakott együtt és minden faj, minden vallás, mindenféle nemzetiség, hol a bűn és az erény egyforma jussal versenyezhetett, hol a zordon Tacitus szerint: cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt celebranturque... Egy nap Szent Péter elszörnyedve menekült a bűn e nagy pocsolyájából. Amint ballag az appiai úton, találkozik Krisztussal, ki szembejött véle.

— Hová mégy uram? — kérdé a tanítvány. — Quo vadis, Domine?

Krisztus erre így felelt:

— Mivel te elhagyod nyájamat, megyek hát én Rómába, feszítsenek meg még egyszer...

E kis legendából vette regénye címét Sienkiewicz.

Amit Tacitus, Juvenális, Petronius, Széneka, Marcialis és Szvetonius művei jellemzésül nyujtanak e korszakról, mindazt, mint színeket, palettájára szedte a lengyel művész, hogy remeket fessen véle. Bevezet bennünket a kor szellemébe, elénk tárja az akkori életet s úgyszólva föltámasztja a kor szereplő alakjait.

Egyik hőse például a szellemes és kedves Petroniusz, a kor divat-királya, az előkelő római ifjuság ünnepelt vezére, kit görög mesterek neveltek, ki csak oly ügyesen válogatja össze valamely erkölcsi értekezés érveit, mint amily utólérhetetlen egy lakoma étsorának összeállításában. Szereti a szép könyveket, a szép virágokat és a szép rabszolganőket. A modern dilettantizmus őse Sienkiewicz Petroniusza; Bourget s Annunzio hőseitől akaratbátorsága különbözteti csak meg, mert meghalni, ahhoz még ért egészen antik módra. Bár mintha semmit komolyan nem venne életében, semmi lelke mélyéig nem jutna, sokkal teljesebb érzéke a szép iránt, semhogy az erény szépségét többre ne becsülné a bűn rútságainál. Ifju éveit pazarul pocsékolja a tivornyákban s midőn elérkezik utolsó pillanata, biborral szegett tógája szárnyát nemes antik mozdulattal borítja lehunyó szemére: tovább nem nézi, nem akarja látni azt a megalázó látványt, melynek oly sokáig volt közönyös szívü tanuja. Számot vetett magával: verseket olvasni, gyönyörködni a vázákban és szobrokban, szeretni a szőke Euniciát, ki szebb, mint az Istennők faragott képei, — mindez nem elegendő kárpótlás annak, aki elég szerencsétlen, hogy cimboráskodni kénytelen a császári tivornyákon. Mert ő együtt korhelykedett a császárral s megcsömörlött önmagától! Együtt csatangoltak rabszolgaköntösben éjszakánkint a római zugsikátorokban, lebujból-lebujba, döngetve a kapukat, kirabolva a szatócsokat, üldözve a nőket s belékötve a békés polgárokba. Mert így mulatott Quintus Voluzius és Publius Scipio konzulsága alatt a cézár.

Egy nap cumesi villája márvány előcsarnokában, eltekintve a campania hullámzó aranyvetésein, számot vetett lelkiismeretével Petroniusz. Érezte, hogy ez nem élet, hogy így nem tud élni tovább A császár, ki napról-napra jobban komédiássá s kocsissá lett, már irigykedett is cimborájára, érezte szellemi felsőbbségét, a vége csak az lenne, jobb lesz hát megelőzni! Petroniusz mesés lakomára hívta meg barátait s azután meghalt, a maga jószántából. Fején rózsakoszoru volt s mintha csak szunnyadni tért volna, pompás lakoma után.

E megrögzött pogány, a stoikus epikuraista ellentéte a fiatal tribun, Vinicius, kit az erkölcsi megújhodás izzó vágya hajt a keresztény tanok felé. Csudaszépek, bájosak, meghatóak azok a jelenetek is, melyekben Vinicius és a rabszolgaleány. Lygia szerelmét ecseteli Sienkiewicz.

A Quo vadis? legszebb fejezetei közzé tartozik annak a keresztény gyülekezetnek a leírása, mely Szent Péter prédikációjára emelkedik lelkében az ég felé. Éjszaka, kint a momentaniusi kapu közelében, a temetőben... A tömeg énekelni kezdett előbb csak halkan, majd mind hangosabban és hangosabban, valami különös dicsőítő éneket. Mintha segítségért könyörögnének az éjszakában, bátortalanul, kiáltani is alig merve, emberek, kik a sötétségben bódorognak. Az ég felé emelt arcok mintha látnának valakit odafönt, fönt, nagyon magasan és az ég felé tárt karok mintha húznák, könyörögnének néki, hogy szállana le már! Vinicius Kis-Ázsiában, Egyiptomban, sőt Rómában is meglátogatta a legkülönfélébb templomokat, ismert számos vallást, de most, íme először tapasztalta, hogy emberek az istenséghez necsak szertartásos formákból forduljanak, de szívük teljességével és olyan szomoruan, mint a gyermek, kit elragadtak apjától, anyjától...

És Péter, a halász, ki legelső tanítványa volt Krisztusnak, szólani kezdett hozzájuk, e szenvedő derék emberekhez. Az aggastyán tanította őket: legyenek jók, béketűrők, méltányosak, tisztaéletüek és vessék meg a gazdagságot, ne csupán azért, hogy békesség legyen vélük ez életben, de hogy élhessenek a halál után, magasztosan és mindörökké Istenben... Vinicius nem állhatta meg, hogy nyomban észre ne vegye a nagy különbséget az aggastyán tanítása és a stoikusoké között... A stoikusok ajánlják a jót és az erényt, mert észszerü az e földi életben, az Apostol viszont halhatatlanságot igér és nem azt a nyomoruságos földalatti halhatatlanságot, az unalom, a csönd és a magányosság halhatatlanságát, de dicsőségeset, szint' az istenekéhez hasonlatosat...

Vinicius ekkor tanulja meg, hogy a keresztények istene a mindenséges szeretet élő szimboluma, egy Isten, de mindenkié, aki nem tészen különbséget fajta, család, sem pedig államok között. Tana egységes, amiként egységes az emberiség is. A kereszténység azt tanítja, hogy igazsággal, de sőt jóakarattal tartozunk az idegennek, az ellenségnek is. Nem elég megbocsátani azoknak, akik megbántottak bennünket, de szeretnünk kell őket, jó tettel kell viszonoznunk a rosszat. Krisztus megbocsátott még azoknak is, akik keresztre feszítették.

Hogy szerte robbantották a szeretetet e tanításai az antik

A Műcsarnok téli tárlata — Köllő Miklós szobormüve
Zeyk Domokos

város bástyáit! És megtermett az alávalóságok fertőjében az erény lilioma. És mily boldog volt az a boldogtalan nép, midőn imádkozó lelkében megfoggant a vigasztaló tudat: Nem Néró kormányozza a világot, Isten kormányozza!

Tacitus Annalesei nyomán jellemzi Sienkiewicz azt a magasztos Pomponia Grécinát, kinek szomorusága és lelki méltósága annyira ellentétben van e korszak Messzalináinak erkölcstelen tobzódásaival. Az a regény, mely a keresztény vallás egyik legszebb dicsőítése — azé a vallásé, mely a nőnek megadta legelőször az őt megillető helyet, az emberi társadalomban — nem nélkülözheti az igazi nő alakját. Ilyen Pomponiáé, kit azzal vádolták, „hogy hajlandósággal viseltetett az idegen babonák iránt".

A regény kilencedik fejezete Tacitus tizenkilenc mesterileg tömörített sorát nyolc oldalon dolgozza föl: hatalmasabb képet kevesen alkottak pennával. Azt az éjjeli ünnepet írja le, melyet Tigellinus rendezett Néro tiszteletére az Agrippa tavon. Hasonló művészettel írja meg, ugyancsak Tacitus nyomán, Róma égését.

Mindakét leírás olyan, hogy a kor szelleme és lelke híven tükrözik benne.

Szóval, Quo vadis? a históriai regényirás remeke, a nemzeti dicsőségre oly féltékeny franciák sem átallják szerzőjében irodalmi gloárjuk két zászlósát keresni: a komoly és higgadt itéletü Deschamps kimondja, hogy Sienkiewicz művében Chateaubriand és Flaubert érdemei egyesülnek.

Munkakeresők a munkaközvetitő intézet előtt
Az Uj Idők eredeti fényképe

Uj Idők 1901. VII.

Kötlö Miklós

[illegible]

Egy Habadsághoz Hobra.
Vasly 1900. 817 l–
818 l.

Zeyt-Domokos sírem
lehe.

Keppel

Köllő Miklós

ired

A hejjasfalvi hon-
védemlék. Vas. Lap
1901. 711 l.

Köllő Miklós MDK

Hiradás arról,hogy október 2o-án leplezték
le az emlékművet,melynek oldalán Zeyk Domokos
bronz dombormü-portréja,a müvész utolsó alkotás
van elhelyezve. A mellképet bemutatták
a Társulat egyik kiállitásán is.

A héjasfalvi honvédemlék leleplezése.
Mücsarnok.19o1.26.sz.337.l.

nagy szerencse és hogy ezen nap arany betűkkel leend a történet könyvébe felírva.

A főispán unott hangon nyefegett valamit, azzal befelé indult, hallgatva is, nem is a mellette alázatosan sompolygó polgármester fecsegését.

A mint a lépcsőhöz érve, a polpármester egy kissé hátrább szorult, megrántotta kabátja szárnyát a kapitány s odasúgott, hogy: «Megszöktek a czigányok, szoritsd a lúdvadászatot!»

Szerencsére könnyű volt a dologhoz hozzáfogni, mert alig telepedtek le a polgármesteri szobában, a főispán mindjárt elkezdett a vadludak felől kérdezősködni, mert, a mint mondta, úgy értesült, hogy ezen a vidéken most igen sok jár.

— Oh, rengeteg sok, borzasztó sok, képtelen sok, méltóságos főispán úr, — vágott hirtelen a beszédbe a kapitány — annyi, mint a sár! A víz nem látszik tőle, a mint estenden, meg hajnalban odarakodik. Nappal meg a legelő csupa fekete tőle, s ha az emberre ráhajtják, akár százával lehet lőni.

A főispán ezek hallatára egészen megélénkült, s nagy érdeklődéssel kezdett a részletek után tudakozódni.

A részletekben pedig nem lett hiány; mondott a tűzbe jött kapitány olyanokat, hogy maguk a vadludak is elcsodálkoztak volna rajta.

Többek közt oktató hangon kiterjeszkedett arra is, hogy a vadlúdnak milyen különös a természete. Ma ezrével van a határban, holnap már, ha az időjárás meg talál változni, úgy eltakarodik másfelé, hogy még irmagja sem marad. Hát most is így van. Most még itt vannak, este is, hajnalban is, seregszámmal húznak a Bogárzóhoz meg a Kadarcshoz, csak győzze az ember töltéssel, de holnap vagy holnapután, — mert hiszen ki tudja az időjárás változandóságát, — lehet, hogy már hírmondó sem lesz belőle.

A HÉJJASFALVI HONVÉDEMLÉK LELEPLEZÉSE.

TEMETŐBEN. — Goró Lajos rajza.

A mint ezeket javában fejtegetné a kapitány, több rendbeli ijesztő példákat is felhozván, midőn a vadludak hirtelen eltakarodtak, egyszer íme nagy csörtetés hallik s teljes tüzoltó főparancsnoki díszben, szörnyű veres lószőrös sisakban és módnélkül aranyos egyenruhában megjelenik Száldobágyi Jancsi, tiszteleg s felette ékes szavakban meghívja a főispánt, egész kiséretével együtt, az általa rendezett dísz-vadlúdvadászatra, a körmönfont dikczió során lelkesen biztositván ő méltóságát, hogy a vadludak büszkék lesznek ily kiváló férfiú kezétől eleshetni.

E magas szárnyalású beszéd végkép eldöntötte a koczkát. A főispán mentől hamarabb nyakára hágott a hivatalos vizsgálatnak, végigjárta a hivatalos szobákat, belenézett a különféle iktatókba s miután látta, hogy hátralékok nincsenek, megelégedésének adott kifejezést s kijelentette, hogy valójában mintaszerű rendet talált, azután pedig abbeli elhatározását nyilvánította, hogy a tervezett vadlúdvadászaton részt vesz, mire a polgármester majd elolvadt örömében, a kapitány pedig, mint a ki jól végezte a dolgot, megelégedve sodorintott vagy kettőt hatalmas bajuszán.

Az alispán ugyan nyöszörgött valamit a menház felől, de rá sem hallgatott a méltóságos úr, a kapitány pedig résen állva, meggyőző adatokkal mindjárt megnyugtatta, hogy úgyis pompás rendben van minden s épen ma távozott el belőle hat szegény ápolt, kik teljesen egészséges állapotban hagyták el a menház jótékony falait. Különben szörnyen sajnálta, hogy az alispán úr meg nem tekinti eme jeles intézményt, de hát — tette hozzá suttogó és intő hangon — csak nem hagyhatjuk magára a méltóságos főispán urat!

Így hárult el közmegelégedésre a nagy veszedelem. Száldobágyi Jancsi pedig értesülvén a dolgok állásáról, szörnyű nagy «éljen»-t kurjantott s csörtetve elrohant a még szükséges intézkedések megtétele végett.

Végbe is ment a vadászat, még pedig nagyszerű eredménynyel, s a főispán csakugyan egész falka lúdat részesített ama kitüntető szerencsében, hogy becses kezei által meglőve potyoghattak le a szikes tocsogóba.

BERDE MÓZSA SIREMLÉKE A KOLOZSVÁRI TEMETŐBEN.

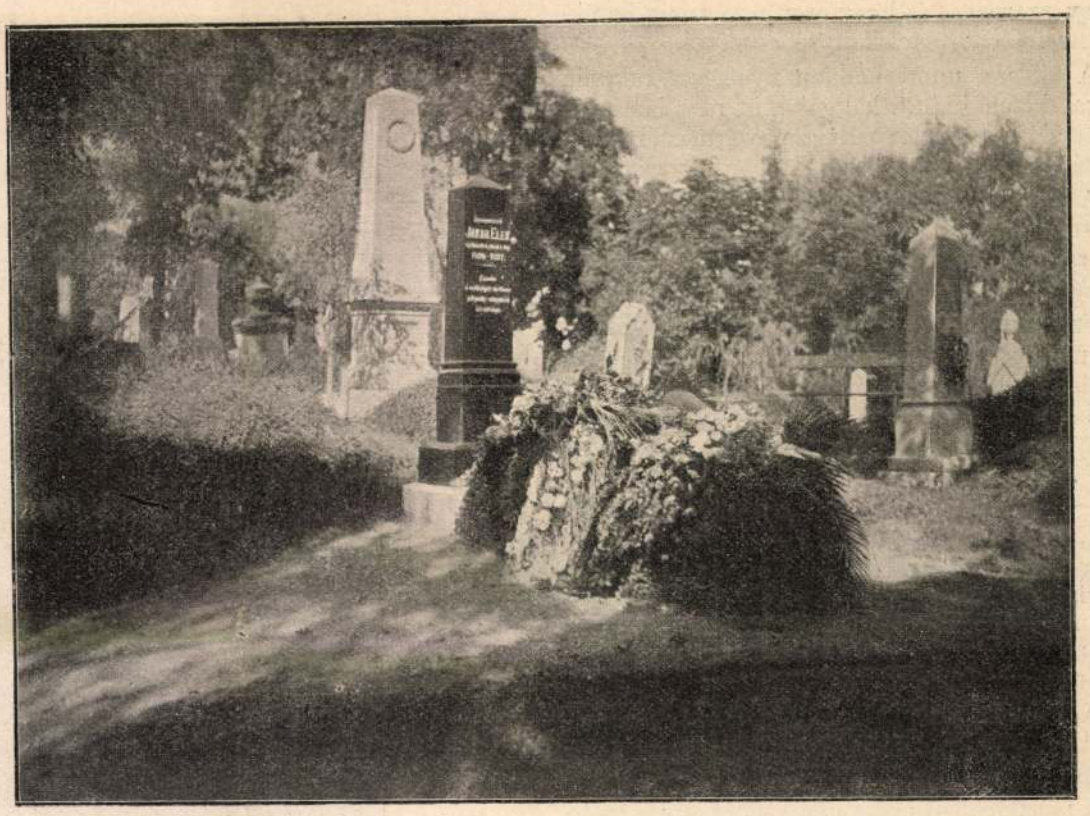

JAKAB ELEK SIREMLÉKE A KOLOZSVÁRI TEMETŐBEN.

NEVEZETES SIROK ÉS TEMETKEZŐHELYEK.

A halottak napjának komor hangulatában, a rokonok, jóbarátok, a hazai jelesek sirjaitól, elszáll képzeletünk azok nyugvóhelyéhez is, kiket országok s tán századok is választanak el tőlünk, de a kik eltörölhetetlen nyomokat hagytak maguk után az általános emberi fejlődés történetében, vagy más okból maradt fen emlékezetük. Menjünk el gondolatban nehány ilyen sirhoz.

Rómában, a sirok városában kell keresnünk *Rafael* nyugvóhelyét a Santa Maria della Rotondo templomában, a hajdani Róma pantheonjában, melyet Agrippa emeltetett valamikor Jupiternek és Marsnak s megtöltötte az Olympus mythologiája minden pogány istenének szobrával. Oszlopos csarnokán belépve, balra találjuk azt a négyszögű márványlapot, mely hirűl adja, hogy ott fekszik «az urbinói Rafael Sanzio János, a kiváló festő, kinek majdnem megszólaló festményeit ha nézed, azokban a természetet és művészetet látod frigyre lépve. II. Gyula és X. Leo pápák dicsőségét növelte festészeti és épitészeti alkotásaival. Élte delén, alig 37 éves korában halt meg.»

Oldalt egy oltár emelkedik Rafael által ajándékozott festményével, a Szűz és gyermekével, melyet a nagy művész óhajára tanítványa és barátja, Lorenzo Lotto festett. Miután kétely merült fel, hogy itt fekszik-e valóban Rafael, 1833-ban számos egyházi személy és művész jelenlétében felnyitották a sirt. A megtalált csontokból kétségtelenül bizonyos lett, hogy életirója, Vasari állítása igaz, s Rafael valóban itt pihen. Egy Canuccini nevű művész mindent lerajzolt. Különös bámulatot keltett a jobb kéz finomsága, mit a csontokból is meg lehetett állapítani. Úgy ezt, mint a koponyát lemintázták. A Szent Lukács művészeti akadémiának már előbb birtokában volt egy koponya, melyet Rafaelének hittek s melyről most kiderült, hogy nem valódi.

A vizsgálat után a nevezetes hamvakat egy XVI. Gergely pápa által ajándékozott antik sárkofágba zárták s visszabocsátották a sirba, nagy márvány táblával jelölve meg a nyugvó helyet. Egy másik kis emléktábla azt adja tudtúl, hogy a nagy művész halála idején Máriának, Bibbiena bíbornok unokahugának volt jegyese.

Rafael szomszédságában, az oltár másik oldalán fekszik még eltemetve egy más világhírű festő, Caracci Annibál is, kissé balra pedig Zucchero, Baldassaro, Giovanni de Udine, Pserino del Vaga, Peruzzi és mások; — egész művész-temető. Rafael sirja fölött a Szűzanyának szentelt fogadalom-képek függnek s fönnebb egy mankó, melyet valami fölgyógyult béna hagyhatott ott.

A párisi Perè La Chaise temető egyik zugában borúl a hant a szellemvilág két más nagy óriása: *Molière* és *Lafontaine*, a vigjátékiró és a meseköltő fölé. Időtől megfeketedett kő-alkotmányok a siremlékeik. Molière siremlékét négyszögletes oszlop tartja minden faragvány nélkül. Tetejét urna koronázza s egyik oldalán nagy érczbetűk hirdetik a halhatatlan költő nevét. Omladozó, roskatag állapotban volt a sir egész 1875-ig, a mikor a franczia közoktatásügyi miniszter gondoskodott kitatarozásáról. Közvetlen szomszédságában találjuk Lafontaine sirját, már teljesen olvashatatlan felirással. Csak három érczdombormű árúlja el az allegoria-költés mesterét: egyik a róka és gólya, másik a farkas és bárány alakjaival, míg a harmadik az emlék csúcsán egy bronz róka. Mindkét emléket rácscsal körűlvett virágágy foglalja be. Legújabban azonban kétségek támadtak az iránt is, hogy vajjon csakugyan azoknak hamvait takarja-e a két sir, a kiknek nevével büszkélkedik.

Még egy más meseköltő egyszerű sirja is méltó arra, hogy az egész emberiség elzarándokoljon képzeletben a kegyelet ez ünnepén ahhoz, a kit takar. A «Robinson Crusoe» irója, az ifjúsági irodalom igazi atyja, *Defoe* Dániel az, kinek hatása ma, kétszáz év múlva is ép oly friss, mint valaha a kalandos gyermeki képzelemre. A londoni Burhill-Fields temető őrzi Defoe hamvait. Igen régi sirkövek veszik körűl mohlepte irásaikkal, rajtok oly nevek, mint Watts Izsák, John Bunyan, Wesley Zsuzsánna, az angol történelem maradandó alakjai. Pár évtizeddel ezelőtt restaurálták ez ódon temetőt, melynek majd minden kövéhez egy-egy históriai személy emléke fűződik.

A veronai via Caprillini egy mellékutczájában még áll az árvaház kertje, hajdan franczis-kánus kolostor temetője, a hol Bartolomeo della Scalafia *Romeo* és *Julia* Capuletti, két tekintélyes család sarja a franczis-kánus barátnál összetalálkozott, hogy frigyöket megáldja, s hol atyáik gyűlöletét magukkal víve a sirba, a halálban egymáséi lettek. Egy romladozó kápolna pitvarában áll az időtől vásott vörös gránit koporsó, mely az igaz szerelem áldozatát, Juliát zárta magába, a kit, mint a veronai Via Capella *Capuletti* házának felirata mondja: «gyöngéd szivek sirattak el s költők énekeltek meg». Az ifjuság glóriája, a szerelem és gyűlölet olthatatlan harczának édes-bús tragédiája lengi körűl ma is e sirt, mely a halál fölött is győzedelmeskedő szerelem örök jelképe lesz a földön.

És az anyai fájdalom szivettépő gyásza sem rege, mely *Ráchel* siralmában oly megrázó tolmácsolásra lel a költőnél. «Puha fehér ágyon» szendergő ártatlan csecsemők, Herodes vérengző boszújának áldozatai porait szétszórták már a szelek, de a kétségbeesett anya emlékét megörökítette a kegyelet, hogy két ezredéven át is szívünkig hasson. Ma német gyarmatosok jól ápolt házai s kertjei közt vezet el a Bethlehembe vívő út Ráchel sirjánál. Porrá vált az anya, kinek kétségbeesett siralma nem serkenthette életre a zsoldos poroszlók által megfojtott kisdedeket, de az anyai szeretet emléke daczolt az idővel, s Ráchel sirja felett még mindig könnyeket ont a vesztes szülő, köveiből vígasztalást facsar ki sebzett szivére. *V.*

*

A budapesti kerepesi úti temetőben az idei halottak napján kivált két újabb, még sirkővel el nem látott sír keltette fel a közönség érdeklődését. Az egyik *Szilágyi* Dezsőé, a nyáron meghalt nagy államférfiúé, a mely, mint képünkön látható, egészen el volt borítva koszorúval, virággal. A másik sírt, *Munkácsy* Mihályét is igen sokan látogatták s rokonok, művésztársak és magánosok is ietették reá a kegyeletes emlékezés koszorúit. Mind a két sírt kétségkívűl rövid idő mulva díszes és a bennük nyugvók nevéhez méltó emlékművel fogja megjelölni a nemzet, melynek szolgálatában életüket töltötték.

Bemutatjuk még sírját a magyar szinészet két nagynevű úttörőjének: *Déryné*nek, az egykor országszerte ünnepelt énekesnőnek, kinek emlékét fenmaradt nagyérdekű naplója is őrzi, és *Kántorné*nak, a hires tragikának, a kinek pályáján a dicsőségen kívül oly sok keserüség jutott osztályrészül. Egyszerű, besüppedt sírhalom mind a kettő. Déryné sírja Miskolczon van a temetőben; egyszerű obeliszk mutatja fölötte, hogy kinek hamvai porladnak ott. Az 1854-ben meghalt Kántorné siremlékét Prielle Kornélia, a kitűnő művésznő állitotta.

*

A kolozsvári temetőben a közelebb múlt napok folyamán két érdemes férfiú siremlékét leplezték le.

Az egyik *Berde* Mózsának, az unitárius egyház jóltevőjének emlékezetét örökíti meg, a ki nagy vagyonának túlnyomó részét végrendeletileg az unitárius egyházra hagyta s ezáltal nemcsak a lapunk egyik közelebbi számában ismertetett új kollegium fölépítését, hanem számos más egyházi és közmívelődési intézmény létesítését is lehetővé tette. Hálából szép siremléket emelt neki az unitárius egyház, melyet szeptember 21-én lepleztek le ünnepélyesen. Ferencz József püspök szép beszédben méltatta Berde Mózsa érdemeit s letette a sirra az egyház koszorúját. A jelen volt közönség közül is sokan tettek a sirra koszorút.

Közvetlen az ünnepély után, ugyancsak a kolozsvári köztemetőben leplezték le *Jakab* Eleknek, a buzgó történetbúvárnak és irónak siremlékét. Jakab Elek számos történeti művei közül különösen Kolozsvár város történetének megirásával tette nevét emlékezetessé. Siremléke fölött Kozma Ferencz kir. tanfelügyelő mondott beszédet, Szadeczky Lajos egyetemi tanár pedig az Akadémia koszorúját tette le, melynek Jakab Elek évtizedeken át tagja volt. Az unitárius egyház nevében Ferencz József püspök tett a sirra koszorút.

Pákh Károly nyug. tanártól (Iglóról).

Kéry Gyula gyűjtése.

PETŐFI LEVELE PÁKH ALBERTHEZ (1844.)

A TEMETŐBEN.

Megsárgúltak már a temető akáczfáinak lombjai. Egy-egy hűvös szellő jön s fuvására csendes neszszel hullanak lefele a hervadt levelek. Lassanként szemfedővel borítják be a roskadó sirokat.

A hulló levelek az emberi életet jelképezik. Zöldek, üdék voltak egykor, virágok illatában fürödtek, kedves kis madarak vigan csicseregtek hüs árnyékok alatt s most ime, oda a virág, oda a madár, el kell válni az életadó galytól s lehullani a sáros földre, elkorhadni, semmivé lenni. Az emberi élet is így változik. Az ifjukor virágai elhullanak, a férfikor örömeit egymásután elüzik a bajok, gondok, jön az öregség, nyomában a halál fagyos szele, megrázza az életfáját és a sír elborit rögével mindent.

Csak a szeretetet, az emlékezetet nem tudja elborítni. Ott marad az a szivekben, él, mint a borostyán zöld levele, melyet a tél fagya sem bir meghervasztani.

Az emlékezet, a szeretet mégis különösen halottak napján élénkül fel, a kegyelet eme szomorú de szép ünnepén.

Megtelnek a temetők gyászolókkal, a legszegényebb is elviszi szerettei nyugvó helyére virágkoszorúját; mécset, gyertyát gyújt a sirokon, mintegy jelképét ama szeretetnek, melynek lángja szivéből, míg csak dobog, soha ki nem alszik.

Elhagyják aztán a gyászolók a temetőt, csak könnyeik maradnak ott a sirok hervadt füvein, de viszik magukkal a megnyugovást, a reményt hogy miként a fák levelei tavaszszal ismét új életre kelnek, úgy a sirban nyugovók álma sem lesz örök s a hit tanítása szerint bekövetkezik majdan a viszontlátás boldog napja.

A HÉJJASFALVI HONVÉDEMLÉK.

Október 20-án leplezték le Héjjasfalván a hősi halált halt *Zeyk* Domokos és honvédtársai dicsőségét megörökitő emlékművet. Zeyk Domokos tudvalevőleg 1849 julius 31-én a segesvári csatában, a melyben Petőfi is elesett, egymaga állott szembe egy csapat kozákkal, többeket megölt s megsebesitett közülök s látva, hogy megmenekülésére nincs mód, pisztolyával agyonlőtte magát. A szomorú emlékű csatának egyik legfényesebb epizódja ez s méltán indult meg a hazafias mozgalom, hogy szinhelyét művészi emlékművel jelöljék meg.

Az emlékoszlop nyolcz méter magasságú obeliszk; az országút felé néző oldalán Zeyk Domokos domborművű mellképe látható, melyet azóta elhunyt jeles szobrászunk, *Kőnig* Miklós mintázott. (Fényképét e domborműnek a «Vasárnapi Ujság» mult évi 49-ik számában közöltük.) A mellkép alá a következő négy versor van vésve:

Kozákok ezre körbe fogta,
Hogy élve ejtse foglyul őt;
Ő küzdött, magát meg nem adva,
Aztán saját szivébe lőtt.

Az obeliszk másik oldalán öt szintén azon a környéken elesett honvédtiszt neve olvasható: Daczó Zsigmond huszárőrnagyé, Endes Árpád századosé, Gál Sándor, Bors József és Dáné János hadnagyoké; valamennyi derék vitéze volt Bem hadseregének.

Az emlékmű Héjjasfalu határában áll, közvetlenül az országút mellett, több elesett s itt eltemetett honvéd sirja fölött, rácscsal körülkerített virágos kis kertben.

A leleplezés ünnepélyén megjelent Zeyk Domokos özvegye és fia, Zeyk Gábor volt országgyűlési képviselő s rajtuk kivül nagyszámú közönség. A leleplező beszédet *Somogyi* Albert földbirtokos, a szoborbizottság elnöke mondotta, kiemelve azt az örvendetes tényt, hogy az emlékmű költségeit nemzetiségi különbség nélkül adta össze a közönség. *Gaál* Mózes alkalmi költeményét szavalta el hatással. Ezután *Kozma* Ferencz kolozsmegyei királyi tanfelügyelő méltatta lelkes beszédben Zeyk Domokos és hősi társai emlékét. E beszéd után még *Szabó* Jenő kézdi-vásárhelyi református lelkész szavalta el ünnepi ódáját és *Somogyi* elnök átadta az emlékművet Lendvay Sándor főszolgabirónak őrizetre és gondozásra. A jelenvoltak nagy része koszorút és virágot tett le az emlékre.

PETŐFI-EREKLYÉK.

A Petőfi-Társaság megbizásából gyűjti és közli:

Kéry Gyula.

Petőfi levele Pákh Alberthez.

Az eddig gyűjtött ereklyék között becses és érdekes az a három irott emlék is, a mely *Pákh* Károly nyugalmazott tanártól, *Pákh* Albert, a jeles humorista, a «*Vasárnapi Ujság*» megalapitójának testvéröcscsétől való Iglóról. Ezek közül elsőben a költőnek 1844. április 15-én Pestről Debreczenbe Pákh Alberthez irt levelét mutatom be, melynek kapcsán szükségesnek vélem megemliteni a következőket:

Petőfi soproni katonáskodása idején ismerkedett meg *Pákh* Alberttel, a ki akkor az ottani ev. lyceumban tanúlt, s lelkes tagja és titkára volt az iskolai *Magyar Társaság*-nak. Az irodalom kölcsönös szeretete egymáshoz vonzotta őket. Bizalmasabb ismeretségük voltaképen később, 1843-ban Debreczenben kezdődött. Mikor ugyanis *Petőfi*, sok csalódás és nélkülö-

zés után, azon esztendő késő őszén vándorszínészként kopott ruhában Pestről Debreczenbe érkezett, egyenesen Schwarcz Samu ügyvéd házának kis kapualjába sietett, s ott várakozott az úttól kimerűlve Pákhra, a ki mint debreczeni jogász nevelő volt az ügyvédnél és nála is lakott.

— Hozzád jöttem — mondta a kapuban didergő költő a hazatérő Pákhnak, — hogy ha meghalok: legyen, a ki eltemessen.

E percztől kezdve Pákh áldozatra kész barátja lett Petőfinek. Rögtön gondoskodott ruháról s néhány napig magánál marasztalta. Onnan Petőfi a debreczeni szinház jegyszedőnőjéhez: özvegy *Fogasnéhoz* költözött. Betegség és nyomor voltak itt kisérői. Ki ne ismerné «*Egy telem Debreczenben*» czímű költeményét, melyben a többi közt így énekli meg nyomorát:

Kifogya szépen
A fűtő szalmám,
S hideg szobában alvám.
Ha fölvevém kopott gubám
Elmondhatám
Mint a czigány, ki a hálóból néze ki:
«Juj, be hideg van oda ki!»

Fogasné fűtetlen szobájában fázott és éhezett a költő. Még iróasztala sem volt, hanem a ládán írta költeményeit, köztük azt a szépet is, mely így kezdődik:

Boldogtalan voltam
Teljes életemben,
Csak az vígasztal. hogy
Meg nem érdemeltem . . .

Hű barátja: Pákh Albert istápolta és vígasztalta őt e keserű időben. Élénk és humoros szelleme üdítő hatással lehetett Petőfire.

A következő esztendő (1844) februárjának közepe felé a költő azzal az elhatározással indúlt Pestre, hogy összegyűjtött és szépen leírt verseit értékesíti. Debreczenben hagyta ládáját, a háziasszonynál maradt 110 váltóforintnyi tartozásáért pedig Pákh vállalt kezességet. Vándorlása közben Petőfi betért *Egerbe* is, a hol fölkereste Tárkányi Bélát a papnevelőben. *Tárkányi*, a ki minden áron lebeszélni igyekezett Petőfit a szini pályáról, a kispapokkal együtt valósággal ünnepelte őt. Maguknál tartották, lelkesedve hallgatták költeményeit, s végül útiköltséggel is ellátták.

Mikor egy heti kinos vándorlás után a költő Pestre érkezett, kopott ruháját *Sass* István azonnal kicserélte a sajátjával. *Petőfi* azonban hiába kínálta verseit a könyvárusoknak: egyik sem akarta megvenni. Már-már a kétségbeesés szélén állt, midőn barátai rábeszélték, hogy forduljon *Vörösmartyhoz*. És a nagy költő melegen fogadta az ifjú pályatársat, átolvasta verseit, megadta neki az erkölcsi elismerést és lelkes ajánlással az irodalmat és művészetet pártoló *Nemzeti Kör* elé terjesztette a versek kiadásának ügyét. Az indítvány egyhangu pártolásra talált. Elhatározták a kiadást, s *Petőfi* nyomban 75 pengő forint előleget kapott, a melyből azonnal megküldé Pákhnak a debreczeni háziasszonynál maradt tartozását. Ugyanekkor *Vachot* Imre, ki átvette a *Garay* János szerkesztésében megjelent «*Regélő Pesti Divatlap*»-ot, s azt julius 1-től «*Pesti Divatlap*» czimen folytatni szándékozott, Vörösmarty és Bajza ajánlatára felszólította *Petőfit*, hogy legyen mellette segédszerkesztő. Ezzel a költő sok hányattatás után révbe ért, s első dolga volt hazasietni a husvéti ünnepekre (ápr. 7—9) *Duna-Vecsére* szüleihez, kik már-már elveszettnek hitt fiukat boldog érzéssel keblökre ölelték. Néhány nap mulva *Petőfi* ismét Pestre jött, hogy ügyeit végkép rendezze, s hogy aztán hosszabb időre nyugodtan térhessen vissza szüleihez.

Sikerein felbuzdulva, ekkor irta Sass István lakásán az alábbi tréfás levelet, melynek egyik része arra vonatkozik, hogy az «*Életképek*» az ő ajánlására kiadta Pákhnak *Kaján Ábel* név alatt «*Egy este a debreczeni szinházban*» czimű czikkét, mely friss humorával általános feltűnést keltett.

Petőfi levele szó szerint így hangzik:

Pest, ápr. 15. 1844.

Friczi barátom!

Mit írtam, mit nem írtam előbbi levelemben? nem tudom — az igaz, még azt sem tudom, mit fogok *most* írni? Tárgyam ugyan elég volna, de nem tudom hol kezdjem. Tehát rajtad kezdem, azaz Kaján Ábel barátunkon, hisz ismered? hogyne? most jött ki egy czikkje az «Életképek»-ben, épen ma. Reggel Frankenburgnál vagyok, hát a mondja, hogy aszondja: Ki is az a K. Á.? hát aszondom, hogy izé, Pakh Adalbert jó barátom. — Ugy hát, aszondja rá Frankenburg, csak önnek adom a honoráriumot, aszondja s ön majd adja át neki, aszondja. — Jól van, mondok, majd átadom csak bizza rám, mondok. — De később jobban meggondolván a dolgot, azt határzám, hogy én bizon nem adom oda Kaján Ábel barátunknak azt a négy pengő forintot, mert magamnak is roppantott nagy szükségem van rá. Különben sem teszem fel Kaján barátunkban azt a szemtelenséget: hogy első föllépteért pénzt vegyen el. Köszönje meg, hogy nevét nyomtatva látja.

Ebbéli határozatomat légy szíves Berti pajtás Kaján barátunknak tudtára adni. Te pedig ha útra nem indítottad ládámat, hát csak egymásután. — Vörösmarty arczképe is kinn lóg a falon, ott ne maradjon. — A mi pedig engem illet barrrátom!!! a mi engem illet: *lelépek a szinészi pályáról* (de bizonyosan mindazonáltal nem tudom örökre-e vagy sem?) lemondok tehát a szini pályáról s tudod mi leszek? vagyis mi vagyok már úgy szólván? — hát izé a Regélő segédszerkesztője, a jövő félévtől kezdve, Vachot Imre mellett. Már bizonyos. Bajza, Vörösmarty, Nagy Ignácz s átaljában mindnyájan helyeslik e lépésemet. — Vachot Imre maga szólított föl. Hát te nagy itélőtehetségű barátom (mint a physiognosisból olvasók) hát te mit tartasz felőle? Legközelebb elvárom leveledet Duna-Vecsére, hol a következő két hónapot tölteni fogom. Husvéti ünnepekre is otthon voltam néhány napig. A napokban megyek ismét haza. Tehát írj minél előbb. A levél címe: Petőfi Sándornak, átadandó a mészárszéknél Duna-Vecsén. De te többet írj ám, mint írt literatortársad

Petőfi.

A levél első oldalára Sass István a következő széljegyzetet írta Pákhnak:

«Nagy örömmel olvastam közlésedet. Mi több az Ungarban kijött fordításban. Hajh, mint bizom teringettét. *Sass.*

«Nem akarlak dicsériákkal halmozni, megdicsér maga Frankenburg a jegyzékben s a 10 pengő forintban. Csak siess Pestre. Ismerkedj meg ezen emberekkel.»

Végül megjegyzem még, hogy az első oldal sarkában olvasható: «*Vettem april 24-én, 844*». Pákh Albert kezeirása.

A KÉPVISELŐHÁZ ÜLÉSE OKTÓBER 28-ÁN. — Erdélyi fényképe után.

Köllő Miklós

Jezus és Mária szent Szivének szobra fent. tól az alábbi szekesegyházba.

Lesko József.

Az egri szekesegyház

Egri Egyházmegyei Közlöny. 1915. 176 l.

s legalól kőrépüt: „Tr. M

Rézmetsz, mérete a szo

25.4 cm.

Lapa 2671.

glató lovon. Telemelt jobb kezében kivont
földön fekvő török fejét csapta le, melyet
sisak van forgóval, hosszú haja húllámos,
leretvált. Vállra vetett mentéje prémes, kontose
ja sünk s magas szárú csizmája sarkantyus.
es kardjának markolata mellett pisztoly van.
-nál a vezérlete alatt álló csapatok a törökö-
ldözik. Felirata a kép alatt:
i Dux Exercitus Hungarici Contra Turcos

öreti e szöveggel:
erini, recht warhaftig von Gesichte:
en trotzen in den Staub der Erden leget,
in Meere, macht Er in der Muer ersaufen
h Ihn ferner Achmets Macht und Mörder waffen:
n helle Strahlen, gleich dem Sonnen Liechte;
rhitztem Sebel wie ein Donner niderschläget.
s Heerführer, Mahumeds verfluchten Haufen
inopel nimmer könne schlaffen.

kormánnyal, hogy megállitsam azon az uton,
thez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
őház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

ɔdalom és választóim ezreivel való személyes
ɛ a kormány politikája ellen, mely a nemzet
ɣi megélhetést veszélyezteti.
szme szolgálatában, mely egyedül vezetheti

zászlaját a fővárosban!

yért, Hazáért"

Köllő Miklós

lásd

Voit Egér 62. l.

Köllő Miklós

Az egri fő székesegyhán
kupolás szentséghánál dissi-
tett oltárán Jezus és Mária
szent szívének kis márvány-
szobrai Köllő Miklós munkái

Szeger 28 l.

(építkezési államsegélyek)

Székely Nemzeti Múzeum (IV. 183.

Köllö Miklós, szobrászm. MDK

A szentélyből a kupola felé haladva/Egri főszékes
egyház/ 1910-ben szintén megindult a megujitó mun
ka./ Nyizsnyay István/ .A szószéken Jézus
és Mária szent szívének szobrait.....

Voit Eger. 62.l.

M.D.K.

Kállő Miklós, szobrász

művei az egri székesegyház főoltárán lévő kis márvány-szobrok.

Pethő Tibor: Budapest - Eger - Szivásvárad

Bp./1959/, Panoráma, /Magyarország írásban és képben 4.köt./

56. old.

M.D.K.

Köllő Miklós, szobrász

Két kisebb márványszobrot készitett /Jézus és Mária/ az egri székesegyház részére.

Gerő László: Eger, BP. 1957. /Magyar Müemlékek/ 60.old.

Köllö Miklós, szobrász. MDK

Az egri főszékesegyház megujitásában tovább haladv
/1910/ Köllö Miklós Jézus és Mária szent szivének
szobrait készitette.

Veit Eger 62.1.

MDK

KÖLLŐ MIKLÓS

szobrász kisméretű művei az egri székesegyházban kaptak helyet.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.64.

Képzőművészeti Alap kiadása.

Döllő Miklós

készítette az egri főszékesegyház Jézus és Mária szobrait. 1894.

Voit Pál dr. : Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

421 p

KÖLLŐ Miklós

Kossuth szobra Marosvásárhelyen

A szobor elpusztult, de modellje a Bernády-hagyaték dolgozószobájához tartozik /Marosvásárhelyi ref. parókia, Lenin u.6./

Marosvásárhely és vártemploma. Szerk. Medvigy E. Bp. : Ráday Kollégium, 1990 452.p. és képe

+ 375-376.p.

Köllő Miklós: MDK

A marosvásárhelyi Kossuth-szobor

Művészeti hirek.
Műcsarnok 1899. 313-315.o.

Köllő Miklós

marosvásárhelyi.
Kossuth-szobor.
A románok ledöntötték -

Olaymagyful
213. l. képpel -

hetnek.

ódmezővásárhely

ál Tibor, villany, rádió és kerék-
irszaküzlet Hmvásárhely Kinizsi-
. 16 4–27

isszt — Хусть

abó Endre, villany, rádió
s vizvezetékszerelő,
luszt, Rákóczi-út 37. 97

tó József vas, rádió és elektro-
hnikai cikkek keresk. Huszt
kóczi-u. 82 92

ocsa

sz Dezső, rádió szaküzlete,
alocsa 1–68

sa

an, Prima-rádió. Kassa, Fő-
68. 24–87

ágyi—Rádió, Kassa,
ovács-u. 59. **31-88**

András, Kassa, Fő-u. 98. 24–89
sformátora rádió villamossági
. Kassa, üzlet és műhely: Fő
7/89. 20–93

oly Miklós, rádió és vil-
nossági vállalat, Kassa,
ssuth Lajos-u. 3. 45–96

skemét

ovits József, Kecskemét,
háry-u 3 4–67

ozsvár

Ernő (esehétfalvi) rádió és
mossági cikkek szaküzlete,
svár, Unió-u. 12. 56–63

cher Jenőné dr-né rádió-
aküzlet, Kolozsvár, Wes-
ényi u. 6. 36–75

és Deák Rádió-villamos-
szaküzlet, Kolozsvár,
yás király tér 15. 21–38

Miskolc

Sallay (Gürtler) Aristid vitéz, okl. gé-
pészmérnök vill. vállalata Miskolc
17–60

Mohács

Magos Lajos rádió és mű-
szaki váll. Mohács Szent-
háromság-u. 6. 1–38

Sebők János rádió, ke-
rékpár és villamossági
szaküzlet Mohács, Király-
u. 42. 73

Nagyvárad

Bodor László rádió és műszaki
szaküzlet, Nagyvárad, Szent
László-tér 1. 22–44

FERENCZY ZSOLT, Nagyvárad, Rá-
kóczi-út 7. I. em. 13-04

Ferenczy Zsolt és Emődi Já-
nos villamossági, műszaki
cikkek és rádió szaküzlet,
Nagyvárad, Rakóczi-u. 11.
Először tárcsázza a *26-16 vagy
*27-23 számot, azután kérje: **65**

Musica, Rácz Ernő rádió és
hangszerkeresk. Nagy-
várad, Rákóczi-út 9. 21–21

Sándor Nándor rádió és
villamossági vállalat Nagy-
várad Gr. Csáky István u. 37.
24–56 24–58

Volta Gáspár Sándor utóda Máthé And-
rás rádió és sportszaküzlet, Nagy-
várad, Szent László-tér 8. 18–72

Wohanka és Társa utóda r.-t.
rádió osztálya, Nagyvárad,
Deák Ferenc-u. 1. 19–71

Nyiregyháza

Bőrbútorhoz Sch

Köllő Miklós

MŰVÉSZET

Kossuth-szobor Erdélyben. Marosvásárhely derék székely népe szobrot emelt Kossuth Lajosnak és azt vasárnap leplezte le a marosvásárhelyi Széchenyi-téren. Nagy ünnepe volt ez Erdélynek, egybesereglett ott az egész székelység, sőt a szászok egy töredéke is megjelent. A fényes ünnepet ugyan kissé megzavarta az esős idő, a közönség azonban kitartott és esernyők alatt hallgatta a szép beszédeket, amelyeket a szobor előtt elmondtak. *Szabolcska* Mihály és *Pósa* Lajos gyujtó költeményei valóságos lázba ejtették a publikumot.

A szobor *Köllő* Miklós műve, a szónokló Kossuthot mutatja, az erdélyi nők adományozta karddal, hosszan leomló köpenyeggel. Szemben áll Bem apó bronz-szobrával, amely a boldogult *Huszár* műve.

Marosvásárhely emelte az ország második Kossuth-szobrát. Szép példát adott vele a többi magyar városnak.

Uj Idők

1899. V. 25 m

588 l.

kierőszakolhattam volna a fegyverszünetet azzal, h
elveszem Ruperttől a revolvert.

Rudolfnál nem volt fegyver, de még sem
tém semmit sem, mert arcának kifejezése arra ké
szerítik hogy megálljak. Nagyon sápadt volt, a
összeszorította, de szemében öröm s irgalmatlar
sugárzott. Ilyennek még sohasem láttam. Aztán rá
lantottam Hentzau arcára. Rupert ajkát harapd
homlokán kidagadtak az erek, szemét rászeg
Rassendyll Rudolfra. Megbűvölve, közelebb lép
hozzájuk. Ekkor láttam, hogy mi történik. Rupert k
egyre engedett, könyöke befelé hajlott s keze, n
eddig egyenesen rámutatott Rudolfra, most az al
felé volt fordítva. De a mozgás még nem szünt n
A revolver, amely még mindig ott volt Hent
kezében, már a szíve táján csillogott. . .

Nincs gyenge szívem, de rátettem kezemet Ru
vállára. Nem vett róla tudomást s én nem mertem töb
tenni. Rupert rámpillantott. Észrevettem pillantá
de mit szólhattam neki? Szemem újra odatap
Rudolf ujjára, most Rupert ujja köré fonódott, n
amikor az ember fojtogat valakit.

Nem akarom folytatni. Rupert elmosolyód
büszke feje, amely sohasem hajolt meg szégyené
tében, nem hajolt meg a félelemtől sem. Egysz
még erősebben megnyomták szorongatott ujját,
villanás, aztán nagy zaj. Rudolf keze egy pillan
oda szorította Rupertot a falhoz; amikor pedig eler
tette, Rupert összesett.

A lövést nyomban Bernstein káromkodása köve
Eltaszították az ajtótól, Rischenheim rohant b
utána a nép tolongott. Lökdösődtek s ordítozva k
dezték, hogy a király hol van. De hátul a néptör
mögött leghangosabban kiabált Róza. Azonban
hogy beértek a szobába ugyanaz az igézet, an
Bernsteint s engem tétlenségre kárhoztatott

Köllő Miklós

készítette Kossuth Lajos
marosvásárhelyi szobrát,
melyet 1899-ben leplertek
le. A román megszállás
alatt lebontották.

Ki P. 110. l.

Kölli Miklós

Vad

P. T. A marosvásárhelyi
két nobor. Vaslyp
1899. 401 l. Egyet.

Köllő Miklós

ind

Münsarnok, 1899. 340. l
(A marosvásárhelyi
Kossuth - szobor leleplezése)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a mühelyfő

8. sorsz. Mühelyi m

MDK

Kölló Miklós

Marosvásárhely emelte az ország második Kossuth-szobrát, melyet Kölló Miklós mintázott.

Uj Idők, 1899. V. 38.sz. 838.lap

MDK

Köllő Miklós szobr.

Mücsarnok 1898. 124. lap - Uj Kossuth-szobor.

Köllö Miklós, szobrász

alkotása a dicstelen rombolások áldozata: a Kossuth-szobor, Marosvásárhelyen.

Lukács György: Trianoni vandalizmus.
ÉVK.KMT. 1928. 1-6.1.

EMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
662 1943 szám.
Érk.: 1943 évi x. hó 2. n.

598-
re
vé-
y az
ide-

18-án.

A m.kir.vallás- és közoktatásügyi mi
a keb. Számvevőség VII. Osztályához

Utasitom, hogy
azonnal utaljon ki dr. D
részére /:Budapest,V.Bát
oktatásügyi Miniszterium
tárt falképek megvizsgál
kiküldetésével kapcsolat

Köllő Miklós

Marosvás

Gulyás = Magyarirók

VI. k. 97. h.

a marosvásárhelyi

Kossuth-szobor

fenti műve?

[illegible] Orsz.
gának
Főtiszt. és [illegible]
Szónyi Ottó elő
IX. Rákos-u. 10
Szépműv. Muz. BU

MŰVÉSZET

Kossuth szobor Erdélyben. Marosvásárhely derék székely népe szobrot emelt Kossuth Lajosnak és azt vasárnap leplezte le a marosvásárhelyi Széchenyi téren. Nagy ünnepe volt ez Erdélynek, egybesereglett ott az egész székelység, sőt a szászok egy töredéke is megjelent. A fényes ünnepet ugyan kissé megzavarta az esős idő, a közönség azonban kitartott és esernyők alatt hallgatta a szép beszédeket, amelyeket a szobor előtt elmondtak. *Szabolcska* Mihály és *Pósa* Lajos gyujtó költeményei valóságos lázba ejtették a publikumot.

A szobor *Köllő* Miklós műve, a szónokló Kossuthot mutatja, az erdélyi nők adományozta karddal, hosszan leomló köpenyeggel. Szemben áll Bem apó bronz-szobrával, amely a boldogult *Huszár* műve.

Marosvásárhely emelte az ország második Kossuth-szobrát. Szép példát adott vele a többi magyar városnak.

—

A párisi szalónból. Abban a rengeteg képtömegben, amely Páris egyik legnagyobb csarnokát, a Galerie des Machinest betölti, hetekig is alig lehet eligazodni. A párisi szalónból most már hiányzik minden intimitás: óriás vásár- és küzdőtér, ahol nem egyes nagyságok küzdenek meg, hanem hadoszlopok. A párisi művészek aggódó szemmel kisérik ezt a nem óhajtott óriás produkciót, amely semmi esetre sem válik a művészet előnyére.

Az egyesített szalónok tömérdek képei közül hármat közlünk mutatóba ebben a számunkban. Két genrekép, az egyik igen erőteljes, *Bail* festménye. A másik humoros jelenet a káposztásban, szerzője *Demeulin*. A harmadik szimbolikus kép: Jézust mutatja a hegyen, amint elmondja igéit: Fiacskáim szeressétek egymást. Előtte holttestek hevernek: a háboruban elesett katonák, mellettük a győztesek. Keresztes vitézek és a vallásháboruk egyébb hősei, akiket feddőbeszéddel oktat Jézus arra, hogy a keresztény vallás nem kivánja meg felebarátaink vérét és hogy ellenségeinket épp úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat.

—

Velasquez-ünnep. Az egész hivatalos Spanyolország nagy fénynyel ülte meg *Velasquez* születésének kétszázados évfordulóját. A hatalmas festő-géniusznak egyforma hódolattal adózott az uralkodó család, a kormány, de leginkább a spanyol nép, amely sivár jelenében csak a multból merít némi vigasztalást. Nagy multjának egyik legnagyobb alakja pedig *Velasquez* vala, minden idők egyik leghatalmasabb festője. A nagy európai múzeumok féltékenyen őrzik az ő műveit, a leggazdagabb gyűjteménye mégis a madridi Pradó-múzeumnak van, mintegy negyven eredeti *Velasquez*-kép, Most az évforduló ötletéből új termet építettek a múzeumhoz, amely egészen *Velasquezé* s ebben a teremben ülték meg az ő emlékének ünnepét. A világ minden részének művészei képviseltették magukat, úgy hogy valósággal világünnepe volt az a néhány nap a művészetnek. *Velasquez* műtörténeti jelentőségéről megemlékeztünk multkor. Most bemutatjuk az ő szobrát, amely Páris egyik legszebb dísze. Nem kisebb mester alkotta meg, mint *Frémiet*. A művészt lóháton mutatja be a szobrász, célozván arra az udvarmesteri állásra, amelylyel Fülöp király *Velasquezt* kitüntetni vélte.

—

SZINHÁZ

—

Színházi élet.

Jókait ünnepelték ezen a héten a budai színkörben. Isten tudja, miért költözött át az innenső partról a jobbpartra a lelkesedés; lehet hogy azért, mivel a pesti részen a közelmult napokban nagyon kifárasztotta a harcoló primadonnák kultusza. Odaát még egyszerübb az ifjuság, naivabb a színházlátogató s olyan az az aréna, hogy a fák illata, a közeli hegyek lehelete keresztül-kasul járja. Mondják, hogy ősz poétáknak az a levegő való.

Külön alkalomszerüsége nem volt az ünnepeltetésnek. Az ifjuság lelkében meggyült a szeretet és a rajongás a legnagyobb élő magyar költő iránt, kitört tehát és elég volt neki az az alkalom, hogy egy negyvenhét előtt megírt hazafias drámát újból előadták hosszu pihentetés után. Negyvenhét esztendővel ezelőtt azért mentek az emberek a szinházba, hogy megedzik újból a hitüket, melyet a csüggedés gonosz szelleme beteggé senyvesztett, most pedig — tán ugyanabból az okból mártják néha a lelküket a költészet acélfürdőjébe.

Mikor az ifjuság és Jókai találkoznak, mi természetesebb annál, hogy a költő lelke ujból megnyilatkozik. S Jókai élt az alkalommal, szinte áhitatos csendben aposztrofálta hallgatóit. Pár mondással korképet festett nekik, amely nem volt minden hijával a keserüségnek. Azt mondta a többi közt, hogy mikor *Dalma* cimü drámáját megirta, a hazaszeretet rejtegetett dugáru volt, ma pedig minden utcasarkon árulgatják, olcsó mint a pattogatott kukorica és már csak az ifjuság élvezi.

Azon az estén a színpad vissza lett adva igazi hivatásának: oltár lett belőle, amelynél a hazaszeretet áldozott. Apostola, papja pedig az a legendába való alak, ki jelen volt a szabadság vérkeresztelésénél, végig küzdötte az elnyomatás sötét idejét és mikor újból hajnaladott, mint a dalos pacsirta elsőnek hirdette a nap ragyogó, melegítő fényét.

... Nehogy azonban nagyon is mélyen elmerüljünk a mult emlékébe és elveszítsük a kontaktust a modern áramlattal, a Vígszínházban a következő estén, közvetlenül kapuzárás előtt előadtak egy francia bohózatot abból a fajtából, melyben a pikantéria már nem is fűszer, hanem kenyér. Szó van benne egy férjről, ki vadászni jár, egy asszonyról ki az izgalmat hajhássza és egy házibarátról, ki orvvadász. Csinos egy társaság. A darab csupa ötlet, a teknikája remek, a párbeszédei szellemesek – de annyi bizonyos, hogy negyvenhét esztendő mulva senki sem fog megemlékezni róla. Babérkoszorut nem adnak majd a szerzőjének, de tantiémet annál többet.

A Népszinházban megkötötték a kiegyezést, anélkül, hogy bekövetkezett volna a kormányvalság. Ha nem is 1907-ig, de mindenesetre Küry Klára szerződése lejártáig megmarad a status quo. Színházi habitüék azt mondják, hogy megható jelenet volt, mikor a primadonna letérdelt és kifejezésteljes gestussal bocsánatot kért a közönségtől. Megbocsátottak neki is, meg az igazgatónak is és a pártok konferenciájában — külön konventikuluma volt a Küry-, a Hegyi- és a Bárdy-pártnak — bizalmat szavaztak Perzsolt Kálmánnak. Szent most a béke a legközelebbi uj szereposztásig.

—

MINDENFÉLE

A királyné emléke. A mult hónapban leplezték le Magyarországon az első Erzsébet királyné-szobrot; a zalamegyei Nyirád község járt legelől a kegyelet e márványemlékével. A szép mellszobrot, amely *Tilgner* Viktor magyar születésü, de bécsivé vált szobrász vésője alól került ki, mai számunkban mutatjuk be olvasóinknak.

Értékes Erzsébet királyné-relikviával ismerteti meg az *Uj Idők* jelen száma a magyar közönséget. Egy amerikai amatőr, aki az őszszel Genfben időzött, szeptember ötödikén — öt nappal a genfi tragédia előtt — pillanatnyi fényfölvételt készített egy »sétáló párról, amelynek fejedelmi viselkedése egyszerre megragadta figyelmét«.

Az amatőr már hatodikán elutazott és csak akkor tudta meg, hogy a fejedelmi aszszony Erzsébet királyné az udvarhölgyével, amikor a megboldogult királyné arcképét egy amerikai ujságban látta. Az amatőr átengedte a boldogult királyasszony fényképét az udvarnak, nekünk pedig most módunkban van annak reprodukcióját közreadni olvasó közönségünknek.

—

A hanyatlás

Az ölvenéves fordulóhoz

Az a hét, mely junius második felében kezdődött, a szabadságharc hanyatlásának kezdete. A magyar főserég a Vágnál kétségbeesett harcot vív az oroszokkal megerősödött osztrákokkal és — nem boldogul velük.

Görgei 1849. junius 16-án kezdette meg komolyan támadó hadjáratát a Vágvonal ellen, melylyel oly sokáig késett. Mikor ágyui Zsigárdnál megdördültek, akkor az áprilisban megvert, demoralizált osztrák hadsereg már összeszedte magát, ujabb csapatokkal megerősödött és a nagy orosz inváziós sereg már magyar földön dübörgött. A Vágvonal ellen való támadás szerencsétlenül kezdődött. A zsigárdi csatát Görgei serege elvesztette.

Nemcsak a talaj volt rosszul megválasztva, de az intézkedések is hibásak voltak. Klapka azonnal írt Görgeinek, hogy azon a folyókból és mocsarakból szaggatott síkságon ne tétessen több nagyobbszerü támadást, hanem fogadja el Komáromot működése támasz-

Uj Idők 1899. V. 38 29.

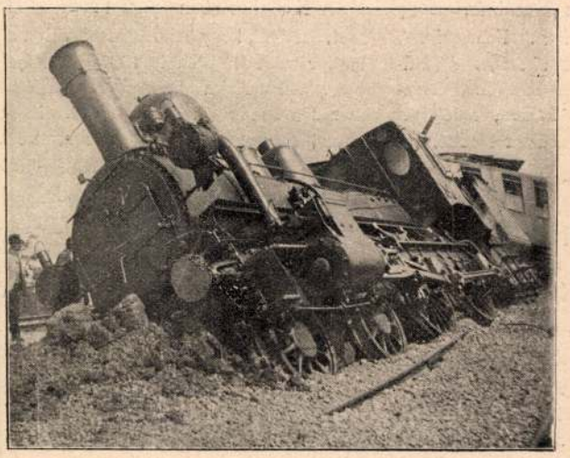

A kisiklott mozdony

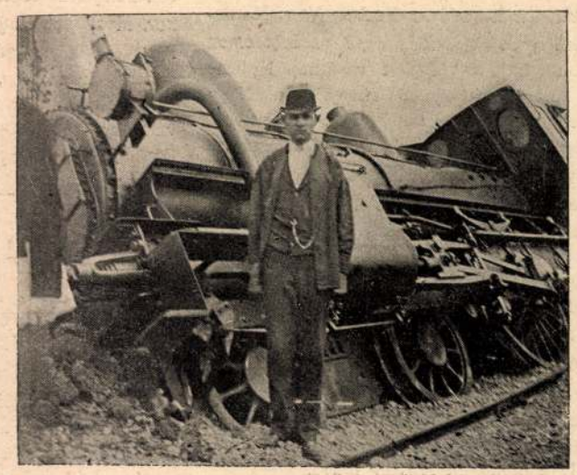

Junker Rezső gépész

Az összezúzott podgyászkocsi

Az első személyszállító kocsi

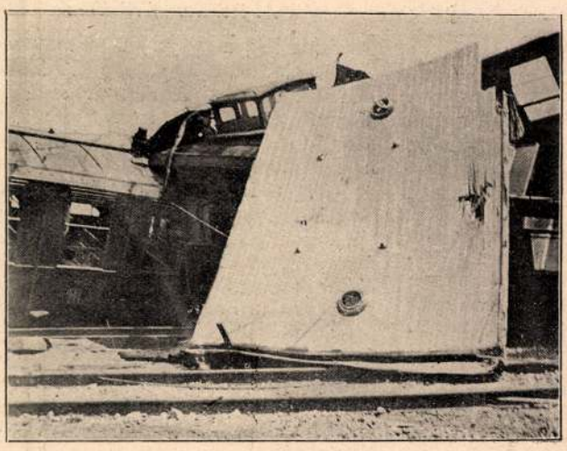

Kocsifedél a síneken

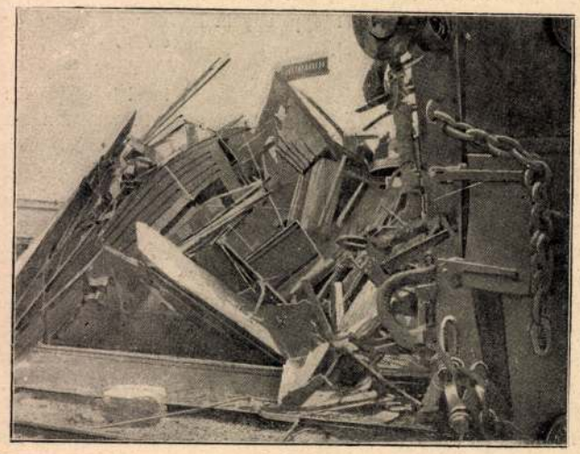

A podgyászkocsi a kisiklás után

Vonatkisiklás Polgárdi mellett

akarta megfesteni. Hát maradt volna annál; interieurjét megbámultuk volna, így eszmeszegénységén csodálkozunk. — *Khnopf*-nak már nagy eszméje támadt, megfestette a »Boszorkány-jelet". Ez már akkora eszme, hogy megértéséhez négy kommentár kell. Azt a középkori jelenetet örökíti meg, mikor a birák keresik a vádlott nő testén az anyajegyet, hogy tűvel átdöfhessék. Ha nem érez fájdalmat, akkor az ördöggel cimborál s bünös. Nemde, ez már olyan »théma«, a mit meg lehetett volna festeni a titokzatosság minden mysticismusával s a sötét borzalom egész drámai erejével. S mit kapunk? Egy idétlen női aktot, melynek nem éppen gyengéden domboru része felett bambán tünődve hajlik össze néhány — elrajzolt fej.

De mindeneknek koronája Mathias *Schmid* képe: »Der Räuber der Lüfte«. Huh! Milyen hatásosan hangzik ez, szinte rezeg az ember hangja, mikor kimondja. Hát még a kép maga milyen hatásos: az anya megtörten rogy a kemény sziklára, míg a levegőben — elrablott gyermekét tartva körmei között — magasan száll a saskeselyü. Micsoda együgyü, nevetséges és szánalmas naivitás! És hogy van megrajzolva! A keselyü borzasztó magasságban van már, de azért ebben az iszonyu perspectivában is tisztán látni a gyermek kezeit, lábait, ingecskéje fodrait, tán még a füleit is.

Nem, nem kell több példa. Ahol a XIX. század végén ilyen együgyü dajkamesékkel traktálják a publikumot, — ha mindjárt formában és színekben is — ahol azt képzelik, hogy még a szinte bosszasztó eszme-szegénységnek is van joga a művészet szószékéről prédikálni, ott igazán felesleges beszélni a »valódi dolgok költőiségéről«.

De — mondhatná valaki — ma már túl vagyunk azon, hogy a képek »meséjét« nézzük, ma már a technikájuk, fakturájuk után kell az egyes műtárgyakat megitélnünk. Igen ám, csakhogy én éppen úgy találom, hogy — különösen itt, hol a művészet ma már nem hivatás, hanem közönséges polgári foglalkozás, mint akár a vizibiztosság — a technikával való bravouroskodás maga is technikává sülyedt s a fakturában alkalmazott mesterfogások egyszerüen elsajátítható ügyességek, melyek korántsem kárpótolnak bennünket a művészi alkotás tartalmáért. Bizonyára elismerésreméltó, ha valaki az olajfestékkel olyan finomságokat tud kihozni, mint az aquarell átlátszó vízszineivel; a leleményességet attól sem lehet elvitatni, aki praeparált vászonra fest pasztellt, hogy a gyengébb szemüeket csalódásba ejtse, de ma már elvégre mindenki tudja, hogy nemcsak papirra lehet színes krétával rajzolni s legfeljebb a fejünket csóváljuk a művész naiv raffinériáján. Persze, gyorsabban kész az ilyesmi! Még csak alá-festeni sem kell.

Az idei Glaspalast kiállítása például tele van temperával. Vajjon nem technikai mesterkedés, művészi kötéltánc ez? Mikor még nem volt olaj s a temperát *kellett* használni ragasztóul, természetes volt a tempera használata, ma pedig a festők azért alkalmazzák, mert azt hiszik, hogy »könnyüvé teszi« a dolgokat. Éppen úgy, mint ahogy a bitume-ről el van terjedve, hogy *melegít*. Munkácsy is dolgozott aszfalttal, de merem állítani, hogy nem a bitume tette őt halhatatlanná.

Az újnak, az idegenszerünek ez a lázas keresése végtelenül örvendetes lenne, ha nem a technikára, vagy legalább is nem *csak* a technikára szorítkoznék. Mert mit ér az, ha *Rumpelt* Hedvig vagy *Hey* Elza urhölgyek gouache-al csinálják is meg tájképeiket, vagy rózsáikat, senki sem fogja azért képeiket olajfestményeknek tartani, annál kevésbbé aquarelleknek, legföljebb mosolygunk rajtuk, látva: mennyire féltek, hogy esetleg elfogják mázolni a fényfoltokat. Persze, így könnyebb; az a vízfesték nem látszik át.

Nem tudom, sikerült-e magamat megértetnem? A világért sem akarom kicsinyleni a technikában való virtuozitást, sőt magam is belátom, hogy epigon-korszakban élvén, az epigonok alig is tehetnek egyebet, mint hogy a művészetek technikáját tökéletesítik. A teremtés, az alkotás csak nagy korszakoknak és nagy lángelméknek adatott s tán nem művészeinknek, hanem a kornak bűne, hogy ők immár nem is igyekeznek másra, mint hogy a durva anyagból elővarázsolják a szinek jóleső harmóniáját és a formák nemes tökélyét. Ezzel a mértékkel mérve, van a Glaspalastban is nem egy kiváló műdarab. De én azt hiszem, a művészetnek végre is magasabb céljai vannak, hogy ne fajuljon puszta mesterséggé. Ruskin mondja a quatrocentoról, a vallásos eszmék túltengésének koráról, hogy akkor »az emberek festői képességüket arra használták föl, hogy megmutassák hitök tárgyait, míg később megfordítva, a hit tárgyait használták föl arra, hogy általok művészi képességök erejét kimutassák.« Vajjon a mai művésznemzedék nem hisz semmiben? Ha a vallásban nem is, az emberiség magasabb rendeltetésében bizonyára. Szivesen megbocsátjuk a művészi hiuságot, ha *eme* hitök tárgyait föl is

használják arra, hogy általok művészi képességök erejét kimutassák! Csak használják föl minél sürűebben! Foglalkozzanak az emberiség magasabb rendeltetésének problémáival, lássák meg végre, hogy forrongás uralkodik az emberi szellem egész világában s hogy az emberiség új korszak előtt áll, melynek megalapításában egy kimerült, megvénhedt művészet nem segíthet, csak ifjúi erő és bátorság, mely látja céljait és nem retten vissza azoknak kivívásától. Rázzák föl ennek az epigon-korszaknak elnyomott, vagy tán csak elszunnyadt lelkiismeretét, frissítsék föl kiszikkadt poézisét, vagy ha ezekre a nagy föladatokra nem képesek, tegyenek bennünket legalább illuziókban gazdagabbakká, hogy szegényebbek lehessünk csalódásokban — akkor elmondhatják, hogy betöltötték hivatásukat. *Így* csak a Glaspalastot, meg a többi kiállítási palotát töltik meg képekkel.

Rózsa Miklós.

A marosvásárhelyi Kossuth-szobor leleplezése.

A hazafias kegyelet és a művészet kettős ünnepének volt színhelye mult vasárnap Marosvásárhely városa, melynek főterén vagy húszezer főnyi beláthatlan tömeg jelenlétében leplezték le *Kossuth* Lajosnak *Köllő* Miklós által készített ércszobrát.

A városban már napok előtt készültek a leleplezésre: a házakat föllobogózták, virággal, lombbal diszítették. Meghívták az ünnepségre *Kossuth* fiát, Ferencet is, kit *Kocsárdtól* kezdve minden állomáson nagy ovációval fogadtak.

Borus, esős idő volt vasárnap délelőtt, mikor a szentegyházba imádságra hívó harangok megkondultak. A vasárnapi nagymise után mindenki a *Széchenyi*-térre sietett, hol *Bem* tábornok, az oroszverő hős szobrával szemben fehér vászonlepel borult Kossuth Lajos szobrára.

Féltizenkét órakor a roppant nagy számban összegyült tömeg előtt *Kabdebo* Ferenc hatásos beszédet mondott, miközben a lepel lehullt a szoborról. A percekig tartó éljenzés után *Szabolcska* Mihály mély érzéssel elszavalta költeményét; majd *Bedőházy* János, az idevaló párt elnöke beszélt, párhuzamot vonva Kossuth és Deák között. A beszéd nagy hatást keltett. Ezután *Pósa* Lajos lépett az emelvényre s taps és éljenzés közben szavalta el lelkeshangu, gyönyörü költeményét.

A szavalás után a székely népdalárda templomi áhítattal énekelte Pósának *Sír a Tisza, sír a Duna* című dalát. Majd a szobrot a végrehajtóbizottság nevében *Oroszlány* István átadta a polgármesternek, ki a város nevében átvette.

A szobor, mely épp ama ház előtt áll, melyben *Petőfi* a segesvári csata előtt lakott, Kossuth Lajost impozáns, nyugodt tartással ábrázolja, egyszerü, de erőteljes pózban, karakterisztikus, portréhü arccal. Jobbjában papirtekercset tart: a törvényt, balja a tört ágyucsőre támaszkodó láb fölött a kard markolatát fogja. Az alak erőt és gondolatot fejez ki s becsületére válik a székelyeredetü jeles szobrásznak.

A leleplezés után a Népkertben 400 terítékü bankett volt, amelyen, mondanunk sem kell, hogy hatásos felköszöntőkben nem volt hiány.

Érdekes a szobor története, melyet röviden az alábbiakban közlünk olvasóinkkal:

A *Marosvidék*-ben, néhai *Kerekes* Sámuel lapjában, 1894 április 22-én *László* Gyula indítványozta, hogy *Bem* szobrának városában állitsanak *Kossuthnak* szobrot. Három nap mulva *Bernády* György és *László* Gyula értekezletet hívtak össze, mely több lelkes fölszólalás után kimondta egyhangulag, hogy szobrot fog létesíteni. Ötödnapra az indítvány után 380 tagból álló szoborbizottság létesült, elnöke *Bernády* György, tiszteletbeli elnöke *Geréb* Béla, Marosvásárhely polgármestere és *Dósa* Elek lettek. Az első gyülésen 1510 frtot irtak alá. Egy év mulva a gyűjtés eredménye 3131 frt készpénz, 6513 frt kötelező aláírásokban. Mindez tulnyomóan marosvásárhelyi polgárok filléreiből. 1897 dec. 4-én a végrehajtó bizottság kimondta, hogy *Köllő* Miklós székely szobrász csinálja meg a művet. Faragja székely kéz az emléket, vezesse vésőjét székely szív, mint ahogy a szobor székely földben álljon. A pályázati föltételek közül megemlítendő, hogy 1899 május 1-ig a szobornak késznek kell lennie. A szobor *Kossuth* 1848—49-kori életének megfelelő álló ércalak legyen, talapzata 30, alakja 20 centiméterrel magasabb legyen, mint a *Bem* szobra. A szobor készítéséért Köllőnek 10.000 forint jár.

E föltételek mellett megkötötték *Bernády*, *Szentgyörgyi*, *Oroszlány* és *Simon* a szerződést Köllővel 1897 december 13-án. 1898 pünkösdkor a kikötött kis mintát Marosvásárhelyt bemutatta Köllő, a nagy alak mintáját ugyanaz év november 8-án Budapesten a bizottságnak, mely mindkét mintát megfelelőnek találta és Köllő a szobrot május első napjain, az idén, pontosan fölállította Marosvásárhely főterén. Az adakozások, a gyűjtés összege 15,000 frtra rug. A költségek a talapzattal együtt, melyet a bizottság állított föl, 14.000 frtra mennek. Az aláírások összege, ha teljesen befoly, a mi kétségtelen, teljesen fedezi a költségeket. Említsük föl, hogy a szoborbizottság legfőbb munkásai, *Bernády* György elnök, *Szentgyörgyi* Dénes jegyző, *Simon* Ferenc pénztáros voltak, míg az ünnep rendezésében *Orosz-*

Marosvidék, 1899. 22. sz.

II. 3756. Köllő Mihály, 17 éves, kath., szül. Gyergyón, (Ószterreich?), atyja földmüves, szobrászati osztály, 1879 okt. 31.

Lom 183. l.

Ferencri Voltair V. 61.

Köllő Mihály

Müvinet 1912 - 18.3

Köllő Miklós

Dolgozott a szekszárdi Garay János szobron.

Tolna Megyei Népújság 1965. szept. 2.

Garay János szobrának művészei. Szüle József.

Kőllő Miklós

Szárnovszky Ferenccel együtt alkotta meg a szekszárdi Garay szobrot.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

349 l.

nyitói a havas országú
dallamokat virginálva
kádori ciszteriek, budai
nusok, gyulafehérvári
riusok. Moldvából, Hav
a német lovagrendiek,
szák, Nyulakszigetéről a
milyenhez hasonlatost t

Az ország minden
öltözött, aranypártás gy
zsaszín selyemszalagokk
hoz fűzve. Amint ellibe
Kelet tündérregéi látsza

Tízével egy sorban,
és olasz indulókkal pe
feszülő vérvörös nadrág
szos, csúcsbafutó süveg
lobognak. Rajtuk arann

Még el sem ült a
den színében tündöklő
előtt. Mindegyik egy-eg

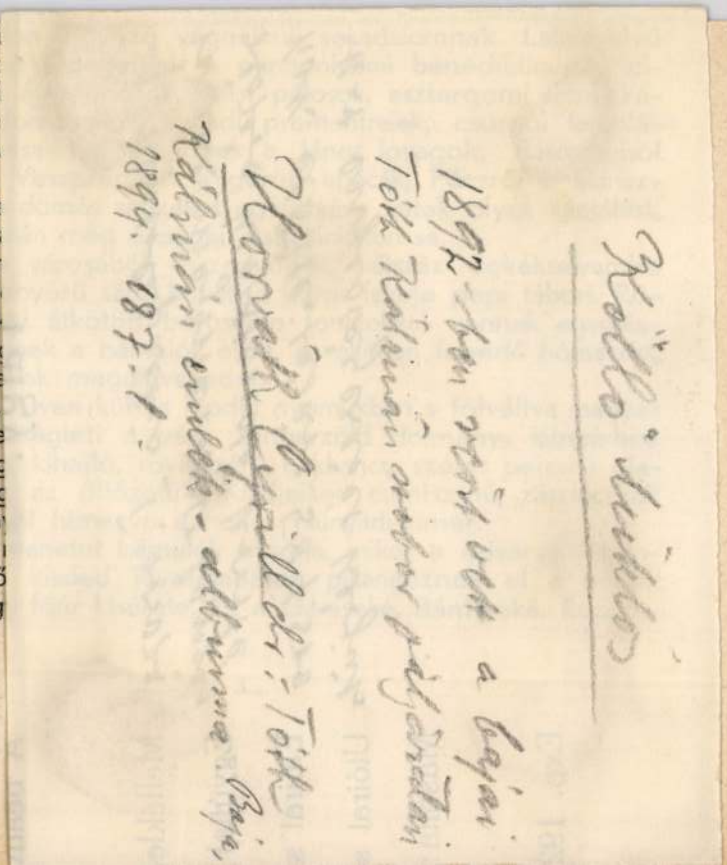

templomban koronázták meg Mátyás király harmadik feleségét, az olasz Beatrixot, ki később olyan sorsdöntőleg nyúlt nemcsak a nagy király, de nemzetünk életébe is. Talán nem lesz érdektelen, ha leírjuk az ez alkalommal Fejérvárott kezdődő és Budán befejezett ünnepség lefolyását:

...1476. május havában egész sereg követ indult el Budáról a szélrózsa minden irányába, hogy a külföldi fejedelmi udvarokat Mátyás király és Beatrix olasz hercegnő mennyegzőjére invitálják.

Egy részük Németalföld felé vette útját, hogy Frigyes császárral élükön meghívják a birodalom fejedelmeit, kis és nagy hercegeit. Másrészük Lengyelországba, Litvániába, Svájcba, Savoyába, Piemontba, Frankoniába, Raguzába, Rómába továbbította a királyi meghívót.

Hogy a méltóságon csorba ne essék, itthon is külön-külön követek küldetének a püspökökhöz, zászlósurakhoz, ország báróihoz, városi municipiumokhoz, kinek-kinek értésére adván, hogy szent karácsony havának első hetében Fejérvárott megjelenni különös tisztességének tartsa.

Ugyanekkor a váradi püspök vezetésével fényes követség indult Nápolyba, a mennyasszonyért. A követségben a főnemesség legelőkelőbb tagjain kívül, Csehország és Szilézia képviseletében részt vett a boroszlói püspök, Ratibor, Oppeln, Münsterberg hercege, György cseh királyfi és 800 pazar öltözetű, ragyogó fegyverzetű lovas vitéz, kik amikor végigvágtattak egy-egy olasz városon, minden mozdulásukat a bámulat és elragadtatás kiáltásai kísérték.

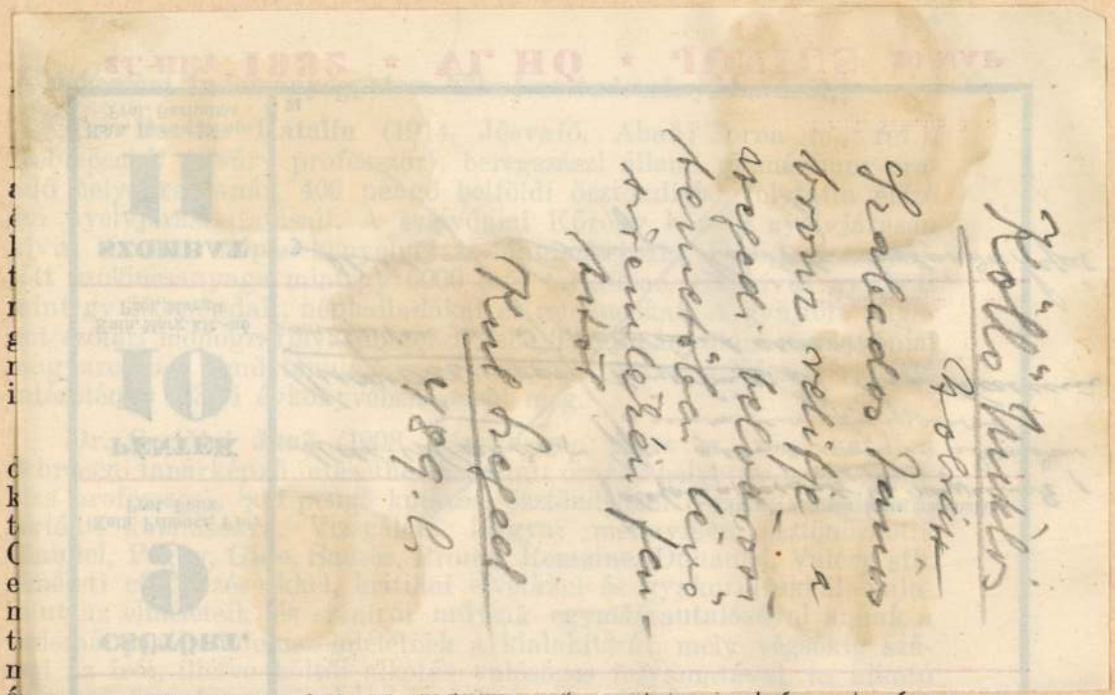

és a mű összefüggéseivel, az irodalmi mű sajátságaival és autonóm értékdöntő kritériumaival. „Die Vorausdeutung in der Dichtung“

Dr. Sátori József (1911, Sátoraljaújhely, róm. kat.), egyetemi állattani intézeti tb. tanársegéd, foglalkoztatott diplomás Debrecenből (Hankó professzor), 400 pengő ösztöndíjjal állattani kutatásokat folytatott. A debreceni apró-emlős fauna begyüjtésével foglalkozott. Tanulmányozta a nyirségi (bátorligeti, kállósemlyéni, Mohos stb.) maradéklápokat és kutatta a Bükk és Mátra rovarvilágát. Az év folyamán a következő dolgozatai jelentek meg: „Adatok a Mátra és Bükk rovarfaunájához." (Állattani Közlemények XXXVI. 3—4. sz. 1939., bemutattatott az állattani szakosztály 393. ülésén); „Insektenfaunistische Notizen aus dem Transdanubium im Mai und Juni 1938." (Fragmenta Faunistica Hungarica. Tom. II. Fasc. 2. 1939.); „Új tegzes faj Magyarországon." (Állattani Közlemények, XXXVI. 1—2. 1939.) Június havában az osztrák alpokban és a Dolomitokban gyüjtött anyagot a hazai faunával való összehasonlítás céljából.

Dr. Ujvárosi Miklós (1913, Hajdúnánás, ref.), okleveles középiskolai tanár, egyetemi tb. tanársegéd Debrecenből (Soó professzor), 400 pengő ösztöndíjban részesült növénytani kutatásokra. Elkészítette a sajóládi erdő florisztikai és növényszociológiai felvételezését. Feldolgozta a Tisza Polgártól Tokajig terjedő szakaszának ártéri erdőit. Megjelent az „Adatok a Tiszamente flórájához II." című dolgozata (Debreceni Szemle, 1938.) Több mint ezer florisztikai adata jelent meg Soó—Máthé: „A Tiszántúl flórája" című dolgozatban. Az év júniusában két hétig tanulmányozta a Keleti Alpok szubalpin és

bécsujhelyi katonai akadémia igazgatója volt, egy alkalommal I. Miklós czártól egy nagyértékű gyémántgyűrűt kapott ajándékba, melyet folyton balkeze mutatóujján szokott viselni. Ezt a gyűrűt akkor vették el tőle, midőn az aradi várban vizsgálati fogságba kerülvén, vasra veretett. A gyűrű kézről-kézre vándorolva, végre aztán valakinek a zsebében eltünt.

A nevezetes «árverés» estig tartott, mire a jelenvoltak «re quasi bene gesta» a vár kantinjában nagyot ittak.

Kiss Ernő kedvencz paripája, egy telivér szürke arabs mén Bécsbe került, még pedig a hires Stratimirovics szerb «nemzeti hős» istállójába, kinek vad hordái az 1848. év nyarán Kiss Ernő eleméri kastélyát felgyujtották és kirabolták.

Knezich Károly tábornok özvegye hiába rimánkodott, hogy legalább férje utolsó havi fizetését adják vissza, melyet Világoson Duschek pénzügyminiszter ezüstpénzben kifizetett. Erről azonban az árverező urak még hallani sem akartak, azt mondva, hogy a felségáruló minden vagyona a «magas kincstár» javára elkobzatott . . .

KÉPEINKHEZ.

Dr. Behring mult héten jelentette be a párisi orvosok kongresszusán, hogy sikerült feltalálnia a tüdővész elleni szérumot. Képünk abban a pillanatban ábrázolja, midőn a Montigny-szanatorium parkjában találkozik Martin Lajos orvossal, a párisi Pasteur-intézet igazgatójával.

A sárvári selyemgyár egy robbanás következtében csaknem teljesen rombadőlt. Csak nem régiben nyilt meg, sok munkást foglalkoztatott, s hivatva volt nagyot lendíteni a magyar ipar ügyén. Képünk a rombolás előtti állapotában tünteti fel a gyárat, mely mindössze nehány hétig működött.

Báró König Károlyt a király kabinetirodájának magyar főnökét, kinek haláláról mult heti számunkban megemlékeztünk, e hó 14-ikén temették el Tahi Tótfaluban. Magyar földben óhajtott pihenni. Életéről behatóan irtunk lapunk 1904. évi 31-ik számában. Bemutatott képünk egy nem régi felvétel után ábrázolja.

Dr. Martin. *Behring.*

BEHRING TANÁR MARTIN ORVOSSAL, A PÁRISI PASTEUR-INTÉZET IGAZGATÓJÁVAL.

SZINHÁZI LEVÉL.

(Klasszikus előadások a Nemzeti Szinházban.)

A Nemzeti Szinház műsorát, a mely talán a kelletén is túl változatos, az elmult héten két klasszikus előadás tette érdekessé és értékessé. Egymásután került szinre Molière *Tortuffe*-je és Shakespeare *Romeo* és *Juliá*-ja, mind a kettő gondos előadásban és nagy közönség előtt.

Hogy a Tartuffe előadására nagyobb közönség gyűlt egybe: annak magyarázata alighanem az, hogy Molière remek vígjátékát mérsékelt helyárakkal adták, míg Shakespeare örökszép és népszerű tragédiáját a rendes helyárakkal. Abban, hogy az igazgatóság a klasszikusokat, tehát épen a legértékesebb szinpadi műveket, — a melyeknek előadása több gondot, nagyobb fáradtságot és talán jelentékenyebb költségeket is kiván, olcsóbban kínálja: nem látjuk a portéka lekicsinyelését. Ellenkezőleg csak helyeselhetjük ezt a szinházi politikát, a mely alatt nyilván az a szándék rejlik, hogy az izlésében megtévedt közönséget, a mely a klasszikusok élvezetétől már szinte elszokott, visszahódítsa.

Természetes, hogy épen csak a helyárak mérséklése nem fogja még a közönség ez óhajtott megtérését eredményezni. Elengedhetetlen föltétel, hogy ezek a klasszikus remekművek mindenkor a lehető leggondosabban előkészítve, stilszerű kiállítással, összevágó jó előadásban kerüljenek szinre. Így az eredmény biztos. Szükséges ezen felül, hogy az igazgatóság kellő körültekintéssel, helyes érzékkel és szakértelemmel válogassa meg a szinre hozandó klasszikus műveket is, számolván közönségünk izlésével és temperamentumával; számolván az előadó személyzet képességeivel, erejével és a rendelkezésre álló egyéb eszközökkel is.

Szinészek, igazgatók általában hálásabb feladatnak tartják Shakespearet játszani és adni, mint Molièret. De mintha az utóbbi években Shakespearet is ritkábban, kevesebbet adnák.

Az volna tán az ok, hogy a nagy tragédiák hőseinek és hősnőinek ábrázolására nincsenek megfelelő erőink?

És úgy kell lennie, mert ha körül tekintünk a Nemzeti Szinház mai személyzetén: megdöbbenéssel kell konstatálnunk, hogy Shakespeare hőseinek ábrázolására termett szinész nem sok akad; igazabban szólva, nem olyan szinész van kevés, a ki játszhatná, de olyan, a ki játszani akarná; legigazabban szólva: nincs elég alkalmuk, hogy játsszák. Tanulni kell Shakespearet játszani s másként nem lehet tanulni, mint úgy, hogy ha játsszák. Szóval ha Shakespeare-színészt akarunk nevelni, hát adni kell Shakespearet. S adni kell Molièret is, adni a többi klasszikusokat, mert azokból más egyebet is tanul a színész, voltaképen csak is azokból tanul.

Hogy Molièret játszani és adni nem hálátlan feladat: annak élénk bizonysága a Tartuffe előadásainak jelentős sikere.

Molière remek jellemvígjátékát simán gördülő, összevágó, lendületes előadásban élvezte végig közönségünk. Az izléses, korhű jelmezek, a diszlet és bútorzat stilszerű elrendezése és beállítása, a jelenetezés, a gyors tempo, a szinek és a hang harmonikus összevegyülése, a pompás összjáték, mind a rendező szeretetteljes, gondos kezére vallottak.

Az előadó művészek látható kedvvel, komoly ambiczióval és teljes készültséggel mentek a csatába és győztek.

Első helyen említjük *Cs. Alszeghi Irmát*, Elmire ábrázolóját, a ki egyik legszebb, legértékesebb sikerét jegyezheti föl, a mely siker annál értékesebb, mert Elmire szerepének alakítása a legnehezebb szinészi föladatok közé tartozik.

Annyi finom árnyalatot, annyi jellemző vonást láttunk Alszeghi Irma alakításában, a mi arra vall, hogy a szerepet a leggondosabb, leglelkiismeretesebb tanulmány tárgyává tette. A Tartuffe-el való első jelenetben, a mikor ez tolakodó, szemtelen szerelmi nyilatkozatát teszi meg: tartózkodó nyilatkozatai, rejtett mosolya, elpirulása, majd mikor Damis hevesen rátámad a képmutatóra, a szenteskedő rüpőkre: méltóságos magatartása és felsőbbsége az öntudatos, gondolkozó és mélyen érző művésznőre vallott. IV. felvonásbeli jelenetében, a mikor férjét az asztal alá bújtatva már bátorítani kénytelen Tartuffe-öt: fészkelődését, tettetett köhögését, titkos jeladásait annyi finomsággal és bájjal játszta, hogy csak őszinte elismerés és dicséret hangján szólhatunk ez alakításáról.

D. Ligeti Juliska, Marianne személyesítője kedvesen, élénken játszta meg Dezsővel együtt a 2-ik felvonást befejező czivódó s az ezt követő kibéküléssi jelenetet, a mely a maga egyszerüségében, közvetlenségében a vigjátékirodalom legbájosabb jelenetei közé sorozható.

Mariannenak még egy rövidke jelenése van a 4-ik felvonásban, a mikor atyja lába elé borulva könyörög, hogy ne kényszerítse Tartuffe-hez. E jelenetben Ligeti szava érthetlenül elveszett, a minek az elhibázott rendezés volt a főoka.

Dosinát, a furfangos eszü, szókimondó, nyelvelő, de azért jószivü és hűséges szobaleányt *Nagy Ibolya* játszotta. Nagy Ibolya értelmes magyarázója minden szerepének; mindig tudja mit, miért kell tennie. Dorinát is élénkséggel, okosan játszta, de valamivel több közvetlenséget szerettünk volna. Inkább okoskodó volt, mint józan gondolkozású.

Iványi Tartuffe-je figyelemreméltó, gondos alakítás. Az álszenteskedés tettetett hangját jól eltalálta; alázatossága, szemforgatásai, alattomos kéjsóvársága élénk és jellemző kifejezést nyert játékában a nélkül, hogy túlzásokra ragadtatta volna magát. De különösen sikerültek azok a jelenései, a melyekben szenteskedő álarczát levetve, a maga igazi valójában áll előttünk.

Hogy az Elmire-el játszott jelenéseiben, szemtelen szerelmi nyilatkozatait téve, hangjába erősebb pathos vegyült: azt nem rójjuk föl hibául, sőt jellemzőnek véljük. De hogy a versek végeit hosszan elnyújtva, éneklő modorban szavalja: azt elengedjük; hagyja azt a franczia szinészeknek, a kiktől eltanulta.

Kevésbbé sikerült *Gálnak* Orgon szerepe. Mintha nem a körmönfont gazficzkó Tartuffe hypnotizáló be-

A MADÉFALVI SZÉKELY EMLÉK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.

folyása alatt vált volna vakká, legnagyobb mértékben elfogulttá, a ki se lát, se hall, annyira hatalmába kerítette az álszenteskedő, képmutató jó barát. Alapjában véve azonban nem olyan ostoba tökfilkó, még kevésbbé olyan rideg, szivtelen, a minőnek Gál alakításában tetszett. Gál Orgonja nagyobb mértékben vált antipatikussá, mint kellett volna. A helyzetek komikumát se tudta kiaknázni. S nem találta el az igaz hangot akkor sem, a mikor a helyzet drámaivá válik. Álpáthoszba esett, s nem tudtunk hinni kijózanódásában.

Helvey Laura (Pernel asszony) és *Mihályfi* (Kleant) helyén voltak, kevésbbé *Horváth*, a hevesvérű, hirtelen haragra lobbanó ifjú Damis szerepében. Kissé nehézkes volt és szavát is nehezen értettük meg.

Egészben véve azonban a Tartuffe előadása a legsikerültebbek egyike, melyhez hasonlót régen láttunk, s a minőt sokat kivánunk.

Romeo és Juliáról a legközelebb. *F. A.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

B. Szász Piroska versei. Mint valami füszeres nyári szellő, oly jólesőn érinti az embert az a nőies, finom gyöngéd báj, mely e verskötetből kiárad. Az első pillanatra megérezzük, hogy szerzőjét nem csupán az irodalmi szereplés vágya viszi a versirásra, hanem valódi benső művészi ösztön s ez érzés hatása alatt elfeledjük apró szögletességeit, technikai gyöngéit. Ezek a gyöngék úgyis csak a külsőségekre vonatkoznak, mert a mi a belső formát illeti, B. Szász Piroska meglepően eltalálja, miről mit s mennyit kell mondani, hogy verse művészi hatást tegyen. A mit pedig elmond, az egy ritka szép, nemes hevületű lelket tár fel. Évek sorának terméséből való e két kötet; elején az ifju leány epedő, lázasan remegő szive talál szivig ható szép hangokat, később a fiatal hitves ragaszkodó, bizva-bizó szerelmét énekli, majd a mint az évek tünnek, az anyai szeretet is alkotó eleme lesz költészetének. S a mint mindinkább megérik a gondolkodása és érzésvilága, a női vonások közé mind több általános emberi vonás vegyül; a mig a fiatal leánynak csak szerelmese keze érintésén, saját szive dobogásán járt az esze, az asszony már messzebb is lát saját kicsiny körénél, észreveszi a nagy emberi szenvedéseket s agyát, szivét megkinozzák az élet nagy, megoldhatatlan problémái. Alaphangulata melancholikussá válik; élete örömeibe is belevegyülnek az elmulás, a lépten-nyomon feltünő nyomor sötét képei s megborzongatják lelkét. Egy-két apró képben kicsiny szerelmi tragédiákat rajzol meg, melyekben főleg a sorok közül kirezgő részvét, a költő szivének megrendülése illeti meg az olvasót. A kis kötet olyan, mint egy ablak, a mely egy tiszta, meleg, igazán női és emberi lélekbe enged bepillantást s ez egyuttal legnagyobb érdeme is. A Franklin-társulat illő csinnal állította ki a könyvecskét, melynek ára 2 kor. Mutatványul a következő kis verset közöljük belőle:

Az első csók.

Tavaszi alkony sejtelmes fátyolával
Lágyan betakarta a kis szobát,
Telve epedő vágygyal esenge hangod:
«Oh! adja nekem e szál ibolyát!»

A mint oda nyújtám s te mohó örömmel
Kaptál felé: újjad újjamhoz ért,
S lágy hangod suttogóra válva izzott:
«Elepedek egyetlen csókodért!» —

Májusfa illatos, csudafehér ága
Bebólintott a nyitott ablakon,
Minden virágjában picziny tündér dalolt
Soha nem hallott édes hangokon.

A halkan suhanó esti szellő szárnyán
Jázmin lehe osont be nesztelen,
Megnyilt az ég s fényétől elvakultan
Sebten lecsukódott mindkét szemem.

Magasztos szent gyönyörnek forró árja
Elborított bennünket édesen . . .
Az üdvök üdvét: legelső csókunkat
Érzed még te is, mint én, édesem?

Mikes Kelemen törökországi levelei. A magyar hűség és ragaszkodás kedves példaképéről, Mikes Kelemenről szépen kiállított tanulmányt adott ki dr. *Huttkay* Lipót egri jogakadémiai tanár. Nagy szeretettel és lelkesedéssel mélyedt el a rodostói remete törökországi leveleibe, melyeknek eredeti kézirata az egri érsekmegyei könyvtárban van s melyeket így, mint a könyvtár másodkönyvtárosa, saját szavai szerint napról napra forgathatott. Főleg e levelekre támaszkodva, elmondja röviden Mikes élete folyását, azután a levelek dolgában fölmerült vitás kérdésekkel foglalkozik, felhasználva a róluk szóló régebbi s újabb irodalmat. Konstatálja hitelességüket, tárgyalja azokat a kontroverziákat, melyek a körül támadtak, valódi, postán járt levelek voltak-e, vagy sem, egy húzamban irta-e Mikes élete alkonyán, vagy apránként, különböző időszakokban? Huttkay is azon a véleményen van, hogy a levélgyűjtemény irodalmi alkotás s a többi kérdésekben is igyekszik megtalálni az ellentétes vélemények közt a középutat. A mi a tanulmány olvasójára a legnagyobb hatást teszi, az a meleg, lelkes hang, melylyel a szerző tárgyáról szól; érezni minden során, hogy lelkesedése és kegyelete őszinte. A tanulmány maga 62 lapra terjed; igen érdekes melléklete van: Mikes levelei kéziratának az a része fakszimilében, mely Rákóczi temetéséről szól. Mikes arczképét a füzet legelején találjuk. A derék munka *Szmrecsányi* Lajos fölszentelt püspök áldozatkészségéből jelent meg Egerben, Rényi Károly bizományakép.

Az «Olcsó Könyvtár» című vállalatban, mely *Gyulai* Pál szerkesztése alatt a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg, két újabb füzet kerül most a közönség kezébe: *Fromentin* Jenő, a jeles romantikus franczia regény és essay-iró tanulmánya Rubensről és Van Dyckről, melyet dr. Erdey Aladár fordított magyarra és az angol *Ouida* egy kis párbeszédes jelenete «A Pitti-palotában» czímmel. Az előbbi füzet ára 80, az utóbbié 20 fillér.

A «Magyar Nyelv» a nyelvtudományi társaság jeles havi folyóirata, most megjelent szeptemberi számában nagyszámú közérdekű kisebb-nagyobb czikket közöl a magyar nyelvre vonatkozó kérdésekről *Balassa* Józseftől, *Erdélyi* Lajostól, *Szilády* Árontól, *Karácsonyi* Jánostól, *Zolnai* Gyulától, báró *Radvánszky* Bélától, *Takáts* Sándortól, *Lehr* Alberttől s másoktól. Közöl ezenkívül társulati ügyeket, feleleteket ad a szerkesztőséghez intézett kérdésekre stb. A folyóirat *Szily* Kálmán szerkesztése alatt jelen meg s a társaság tagjainak tagsági díj fejében jár.

«A magyar irodalom történeti ismertetése» Iskolai használatra, tanulók repeticziójára szánt füzet, mely elég jó előadásban foglalja össze irodalmunk történetét, ismert tankönyvek nyomán. Összeállította *Borbély* István, ára két korona s Kolozsvárt jelent meg.

Dalmáczióról újabb kis füzetet adott ki dr. *Havass* Rezső, a kinél buzgóbban nálunk senki sem izgat Dalmáczia visszacsatolása mellett. A füzet különösen a Bocche di Cattaro közgazdasági jelentőségét fejtegeti, valamint a Montenegróban és Albániában hazai iparunkra és kereskedelmünkre nézve mutatkozó előnyöket s mint külön lenyomat jelent meg egy közgazdasági folyóiratból.

MI UJSÁG?

Gróf Batthyány Lajos szobra. A szomorú emlékű Új-épület kaszárnya helyén keletkezett gyönyörű Szabadság-téren jeltelenül áll az a hely, a hol gr. Batthyány Lajost agyonlőtték. Budapest főváros tanácsa most azt a javaslatot terjeszti a közgyűlés elé, hogy az első magyar miniszterelnök szobrára szavazzon meg 40,000 koronát s alakítson szobor-bizottságot. Batthyány emlékére már évek előtt gyűjtöttek, s az utóbbi hetekben újra megindult a gyűjtés.

Thököly hamvai. A műemlékek országos bizottsága Thököly Imre hamvait Eperjes memorandumának mellőzésével egyhangúlag Kézsmárknak itélte oda.

MORVAI KÁROLY 697 SZÁMU RENDŐR, A KI A DUNAI HAJÓSZERENCSÉTLENSÉGNÉL A MENTÉSBEN KITÜNTETTE MAGÁT.

Köllő Miklós

1861–1900.

Egyebekkösz tőle való a szekszárdi Garay-szobor

Dívald 1927

160. l.

Lásd még Szárnovszky Ferenc utomagját.

A szekszárdi Garay szobor-ra vonatkozó cédulák idé átteendők

K e d v e s B a

A paralizissel még nir
dékenység az,hogy nem emlékezt
vonatkozó küldeményemet,mint a
döttem meg,amit nagyon kedvese
tál.Tehát csak szórakozottságr
az ügyet a lovagiasság szabály

Nagy izgalmak között v
beérkezett pályázat döntését.A
csánál van fenn s ha kedvező l
ni fogok,mint a Városi Muzeum
s akkor sok kéréssel és tanács
lémákkal,amellyel kapcsolatosa
Egyébként mellékelek ismét egy

Köllő Miklós

Nobrász

A mádéfalvi 200 székely vértanu, kiket 1764. jan. 7. a császári katonaság lehanyatott, közös sírja fölé 1904-ben köemléket fenti kesztett. Ennek a táblájan van a felirat: „Siculicidium" (székelyek legyilkolása)

Endes Csik

210 l. 497 l.

fenti
szerazócsomafalvi
vármazási

KIÁLLITÁSA CSAK LÉNYEGESEN
HET. VARJU ŐMÉLTÓSÁGA MAGÁ
RA BŐVITETTE. EZ EGYMAGÁBA
ZÉ UJABB KÉPEKET HELYEZZÜN

RENDKIVÜL C
VÁDASKODÁSÁN. AKTASZERÜLEG
MIFÉLE MEGÁLLAPODÁSNAK, VA
SEM LEHET. MINDEN KÉSEDELM
TÓSÁGA A GUTENBERG LEXIKON
VOLT ELFOGLALVA, A NEKÜNK
PEDIG NEM BOCSÁJTOTTA REND

MINDEZEK EL
VÁRAK MEGJELENTETÉSÉT A LE
MEGVALÓSITANI. IRÁNYITÓ PÉ
VETHETÜNK, MINT A MÜEMLÉKE
HAGYOTT MAGYAR KASTÉLYOK-A

.

Utcai diszitések terve

Mühlbeck Károly rajza

Egy napon Franciaország tizedik múzsája végzetes sejtelmektől gyötörve aggodalmait fejezte ki Madame de Mérode egészségi állapotát illetőleg, aki neki forrón szeretett barátnője volt és Brüsszelben lakott. A vicomte nem szólt semmit, csak éppen valamivel a szokottnál előbb távozik a szalonból. Két napra rá délben bejelenti magát Madame de Genlisnél s egy üzenetet ad át neki, melyben Madame de Mérode sajátkezű levélben nyugtatja meg barátnőjét hogyléte felől. A vicomte postalovakkal utazott Brüsszelbe. Egy percig beszélt Madame de Mérode-dal, pár sort iratott vele, lovára kapott s megeresztett gyeplőkkel rohant Párisba vissza.

Nemsokára még feltünőbb esemény történt hősünkkel. Kétségbeesésében ugyanis váratlanul több hétre eltűnt. Egy hónap múlva visszatért s ekkor tűnt ki, hogy idejét a senarti karthauziak közt töltötte el. Selyem harisnyákat horgolt a barátokkal, apró gáláns dolgokat készitettek együtt, amit aztán Párisban és Essomban adtak el. A vicomte elkábitotta ezeket az egyszerű embereket, mindenféle mesét talált ki származásáról, hogy ott tartózkodását igazolja. A vicomte minden álarcot, még a vallásosságát is ügyesen használta. „Meg vagyok róla győződve, — irta később felőle Franciaország tizedik múzsája, — hogy remetéskedése alatt pompásan mulatott, mert jellemében olyan kettősség van, hogy minden terv és cél nélkül is örömét lelte a képmutatásban."

Mindjárt megértjük Madame de Genlis szigorú ítéletét.

A Custine-palotára közben mély gyász borult, a grófnő, a tábornok imádott felesége, a vicomte jóságos sógornője, Madame de Genlis feledhetetlen barátnője meghalt.

Egy napon az özvegy férj megjelent Madame de Genlisnél. Föltünően sápadt volt s nagy benső izgatottságot árult el.

— Készüljön el rá, hogy egy gyalázatos árulást fog hallani, — szólt hozzá a tábornok.

— Mi az? mi történt? — kiről beszél ön?

— Öcsémről!

— Jóságos ég, az ön öccséről, a vicomteról!

— A szerencsétlen! — — A gazember! Rászedte, megcsalta, nemcsak önt, — hanem. — A tábornok elfojtott dühére nem talált szavakat. — Nem — öcsém a feleségembe volt szerelmes!

Madame de Genlis a meglepetéstől alig tért magához.

— Igen, — folytatta a tábornok — szerelmes volt bátyja feleségébe, abba az angyalba, akinek tiszta lelke ilyen szerelmi szenvedélyt csak megvetéssel és hallgatással illethet; mert bün és erény nem viselik el egymást...

Madame de Genlis első kérdése az volt, hogyan jutott rá a tábornok. Hiuságában mélyen szenvedett, hiszen az a szenvedély, amely két éven át egész Párist foglalkoztatta, most itt vált füstté szeme előtt. A tábornok ezután elmesélte, hogyan talált rá egy titkos szekrénykében a vicomtenak feleségéhez intézett levelére. Ami csalafintaságot az emberi szellem csak kitalálhat, hogy az ítélőképességet körülfogja, ami édeset és behizelgőt csak érezhet a szerelmes szív s végül amin csak tépelődhetik egy őrült szenvedély, hogy az érzékeket megcsalja, hogy a lelket megzavarja, ezekben a levelekben mindezt meg lehetett találni izzó kifejezésekkel. Custine grófnő megőrizte ezeket a leveleket, mert tudta, hogyan kell eljárni ilyen esetekben! De mennyit kellett az állandó együttlétben szenvednie! Mindig reszketni, félni a föltfedezéstől, amely békés házát bűnös testvérvérrel rutíthatja el; szemben lenni sógorával, akinek vétkes csábító szava naponta visszhangzott fülében — családi boldogságának forrásánál rontotta meg életét.

A tábornok azonban nem mondott el mindent Madame de Genlisnek, hiszen őt is kímélnie kellett. De ki akarta önteni bánatát ez az erős férfiszív, érezte, hogy egy jóságos lélek szavaira van szüksége, lelki szerencsétlenségének ezekben a napjaiban. Madame de Harvillehoz ment tehát, aki egy ideig szintén a vicomte hódolatának tárgya volt. Ennek végre sikerült lecsillapitania a tábornokot. A leveleket dühtől görcsös kezekkel tépte szét, de a titkot magába zárta...

A vicomte jelleme határozottan a lélektani tudomány érdeklődésébe tartozik. Egész különleges módon erős és állhatatlan szellem volt, semhogy valami közönséges gonosztevőt láthatnánk benne. Nem céltalanul tévelygett a bűn ösvényén; új s új ösztönzésre volt szüksége a bűnre s hogy valami gonoszat tehessen, előbb a bün eredetiségének kellett őt elcsábítania, — szóval a vételnek, hogy tetszését megnyerje, valami különös, szokatlan alakban kellett előtte megjelennie.

A vicomte talán nem is oly bűnös, mint ahogy Madame de Genlis jellemzi. Ki méri föl, mennyit szenvedhetett titokban ez az ember? Ki ismeri azokat a leirhatatlan fájdalmakat, amik lelkét kínozták? Ez a szerencsétlen szenvedély nem talált viszonzásra, a grófnő makulátlan jelleme zálog erre. Vannak a szívnek titkai, vannak a szerelemnek, amiket ember nem tud kifürkészni. Mindez igazi, égető szenvedély csak azoknak fejtődik meg, akik már be voltak avatva misztériumába.

A vicomte bűnös volt, de az ész hallgasson el a szív titkai előtt. Hallgassunk csendben mi is és szánjuk azokat, akik úgy szeretnek, mint vicomte de Custine. A szánalom olyan érzés, amit ilyen vétkekkel szemben nyugodtan bevallhatunk, anélkül, hogy valami isteni törvényt átlépnénk!"

Apák és anyák, akik gyermekkorukban maguk is boldogan olvasták Az Én Ujságom-at, most már gyermekeik számára rendelik meg ezt a népszerű gyermek- ifjúsági ujságot, amely már huszonhét éve gyönyörködteti, szórakoztatja és tanitja a fiatalságot.

Mese a szomoru városról

Az élet egyre reálisabb lesz, a materializmus lidércnyomása ráfekszik mindenre, ami az életföltételünkhöz tartozik, a falanszter sivársága napról-napra évtizedekkel közeledik, csak a művészlélek az, amely sehogy sem tud belétörődni minden szépségnek a szürkeségbe való kérlelhetetlen elsülyedésébe. Makacsul, fanatikusan, lázadozva emelgeti szárnyait és szinte menekül az élettől, a multba és abba a káprázatos világba, amelyet önmagának teremt meg a fantáziája. Soha művész még olyan mohón és szomjúhozva nem vetette magát a romantika kék forrásának vizeire, mint éppen ma: ott akar megtisztúlni minden költőlélek és ott akarja elfelejteni az élet ezernyi nyomasztó emlékét. De ez a romantika — a ma romantikája, — nem a felhők között való játékos csapongás: a nekieresztett fantázia sem tud már elszakadni az élettől és szárnyai alatt magával viszi az emlékeket, a fájdalmakat, meghasonlásokat és megalkuvásokat és a fantázia virágai is szinte láthatatlan szálakkal ott gyökereznek ebben a véres televényben. Színesek, káprázatosak ezek a virágok, de fájdalomban születtek és éppen az az illat száll ki belőlük, az fogja meg a lelket legjobban, amit feledtetni akartak.

Az élet, a mai élet csak más formát kapott ebben az új romantikában, amely jellegzetes az egész mai, nemesebb, magasabb rendű világirodalomban. Ami fájdalmas és lelket marcangoló, az többé nem nyers erővel szólal meg benne, hanem elmosódottan, a háttérben, mint mágikus visszhang zokog csak, mint illatok párás szava, száll föl belőlük. Csak az érzi meg, aki fogékony reá, akinek a lelke érzékeny maradt az élet-tülekedésben is.

A mai romantika szimbólumokkal van átitatva. Meséiben ott zokog, halkan, visszafojtottan, az élet minden fájdalma. Nem azt mondja el, ami a szívét megsebezte, hanem azt, hogy mit álmodott ez a megvérzett szív.

Ilyenek Bethlen Margit grófnő meséi is, amelyek most jelentek meg könyvalakban.* Mesék, apró történetek, amelyekbe egy költő-lélek a maga fájdalmát öntötte, mint ahogy egész rózsakertek illatát belesürítik egy kis üvegcsenek rózsaolajába. A földi emberek élete szimbólummá finomodik arról a magaslatról, ahonnan ő nézi vergődésüket, de el is mélyül ugyanakkor, mert a színes prizma, amelyen alakjuk átszürődik, az ő megértő szíve.

Témái, ezek a kis mesék, leheletszerűek, sehol éles, bántó kontúrok, sehol kiélezett tendenciák, a szimbólumok megmaradnak szimbólumoknak és a végtelenbe vesznek, mint igazi mesék, amelyek szinte transzcendentális távolokból születtek meg, de bennük mégis az eleven élet vére kering. Stílusa lágy és ugyanakkor erőteljes, mindent kifejező és ugyanakkor költői képzeteket ébresztő: ragyogó, mint csiszolt drágakő fénye, de meleg és sugárzó, mint a napfény. Igazi költemények ezek a mesék, — prózában irott költemények, amelyekben az artisztikumnak nincs hidegsége, a formaművészet nem nyomja el a téma intim, belső szépségeit, a mesék nem pointek és nem aperçuk kedvéért íródtak, hanem érzéseket transzponált át bennük történetté a költő.

Igazi, komoly tehetség tökéletes szépségű alkotásai ezek a mesék, amelyekből néhányat mutatóba közlünk mai számunkban. *B.*

* „Mese a szomorú városról és egyéb történetek." Irta Bethlen Margit grófnő.

A segesvári Petőfi-szobor, amelyet az erdélyi román betörés alkalmával Budapestre hoztak. Most ideiglenesen az Epreskertben helyezték el. Fabinyi és Schwartze fényképe

Mesék

Irta Bethlen Margit grófnő

A gondolat

Kezét hátratéve, fejét lehajtva, lassan sétált a tudós a nyitott ablak előtt. Mellette pedig, láthatatlanul, ott repült a gondolat. Fiatal volt és merész s kereste az emberi elmét, melyből kiindulva meghódíthassa a világot. És a gondolat bekopogtatott a tudósnál.

Az fölnézett, beszívta az ablakon át beáradó tavaszi illatot, azután megrázta fejét: „Tavasz, fiatalság, bolondság!" És visszaülve íróasztalához, tovább lapozott régi, fakó írások között. A gondolat tovább repült. Útjában egy férfi állott, bekopogtatott annál is. Az beeresztette volna, de feje telve volt gondokkal, számokkal, semmi egyéb számára nem volt benne hely. A gondolat tovább repült. Egy asszony akadt útjába. Szép volt, mosolygott, nem voltak gondjai, de mikor a gondolat meg akart nála pihenni, elveszett az ürben, mely fejében tátongott.

A gondolat tovább repült. És elmentek mellette sokan, százan, ezren és ő mindegyiknél bekopogtatott — hiába. Végre a sok között talált egyet, ki fiatal volt és költő és az befogadta.

És a gondolat nőtt, mind szebb lett, nagyobb és merészebb, míg végre megtöltötte az ifjú lelkét teljesen s az kikiáltotta a világba, s a gondolat végigharsogott rajta.

Az emberek megállottak, csodálkozva néztek egymásra és kérdezték: „Honnan veszi a gondolatot?" És fejöket rázva tovább mentek. Fölöttük pedig szárnyalva ott repült a gondolat.

Uj Idők 1917. XXII. 1. 27.

Köllő Miklós

szobrász

vód

Bodányi Ödön:

Adatok Zichy Mihály
életéről és művészetéről. Bp. 1907.
90–97. l. (Zichy M.
és a segesvári Petőfi-szobor
leleplezése.)

14.553 — K. M. Egyetemi Nyomda Budapest.

Hírlap 1949 júl. 16.

Az igazi Petőfi és a szobrai

Egy dorogi vájár műve ábrázolja legjobban a költőt

Petőfi arcvonásai számos festőt-rajzolót ihlettek meg. Szobormű azonban rendkívül kevés készült a költőről, mert az elmúlt rendszerek kormányai minden vonalon *célzatosan megakadályozták, hogy a nép megismerje az igazi Petőfit.* Ezt a törekvésüket legkönnyebben az emlékműveknél tudták érvényesíteni, azzal, hogy egyszerűen *„nem találtak fedezetet" Petőfi-emlékművek alkotására.* S ennek a törekvésnek az eredménye, hogy most, amikor elindultunk *a Petőfi-szobrok nyomában,* a fővárossal együtt mindössze öt olyan várost találtunk, ahol közterületen szobrot állítottak Petőfinek.

Az első Petőfi-szobrot a költő szülővárosa

Kiskőrös

emelte. A szűkreszabott anyagi keret nem engedte, hogy arányaiban és művészi kivitelében is méltó emlékkel adózzanak a költő életművének. Egy egyszerű kőfaragómester, *Gerenday Antal* kapott megbízást a szobor elkészítésére, aki több gonddal mintázta meg a mellszobron a honvédőrnagyi egyenruha sujtásait, mint Petőfi arcát. A kis mellszobrot aránytalanul nagy, sírkőszerű talapzatra helyezte s a költészet szimbólumait, *lantot és könyveket* vésett rá. Az első Petőfi-szobrot 1861-ben leplezték le Kiskőrösön, az akkori evangélikus iskola kertjében.

A költő szülővárosában *ma már két Petőfi-szobor áll.* Néhány méternyire a költő szülőházától, a városháza előtti Petőfi-téren helyezték el *Szentgyörgyi István* bronzszobrát.

Budapesten

1871-ben, 22 évvel a költő halála után gondoltak először arra, hogy emléket állítsanak Petőfinek. *Izsó Miklós* szobrászművész kapott megbízást a modell elkészítésére. Izsó, aki maga is hősiesen végigküzdötte a szabadságharcot s utána évekig bujdosott, Petőfit a *Nemzeti dal* szavalása közben kívánta megörökíteni s *két gipszváltozatot készített.* Az egyiken Petőfi felemelt karral az égre mutat, a másikon pedig szívére tett kézzel esküszik az örök szabadságra.

Izsó csak a munka megkezdéséig jutott el. 1875-ben bekövetkezett korai halála megakadályozta a mű befejezésében. S halála miatt a szobor felállítása is nagy késedelmet szenvedett, miután *az akkori hivatalos körök egyébként sem helyeztek súlyt arra, hogy a szabadság forradalmi költőjének bronzbaöntött alakja még fájóbban emlékeztessen az elnyomottságra.*

A Petőfi-hagyományok lelkes ápolóinak csoportja lépett fel azután erélyesen a félbenmaradt szobor befejezése érdekében s hosszas huza-vona után *Huszár Adolf* végre el is készült a bronzszoborral, amelyet 1882-ben avattak fel. A Petőfi-téri szobor — amelyen Izsó Miklós lelkes szabadságszeretete ellenére sem tudta kifejezően megjeleníteni Petőfi, *a nép Petőfijének* alakját — az elnyomottság hosszú évtizedein keresztül egyetlen szimbóluma volt az ország szívében a *szabadság és egyenlőség* eszméjének. A legnehezebb időkben itt találkoztak a *„szabadság néma tüntetői"*, akiknek soraiból nem egyet innen hurcoltak el és kínoztak meg aztán a félfasiszta és fasiszta kormányok kopói.

Mellékesen elmeséljük a következő, még meg nem jelent érdekes apróságot erről a Petőfi-szoborról. *Huszár Adolf* műtermében készen állott a szobor gipszmodellje, amikor a mester nagy társaságot hívott magához, hogy megmutassa nekik, hogyan alakította át *Izsó Miklós* alkotását.

A vendégek között volt *Ujházy Ede*, a színész is, aki létrát támasztott a szoborhoz és fölmászott rá, hogy megnézze, milyen is egy gipszszobor közelről. A létra tetején megcsúszott és ijedten belekapaszkodott Petőfi karjába, amely ettől a könyöknél letörött.

A vendégek megijedtek, hogy összetörték a szobrot és — mintahogy *Huszár Adolf* éppen nem volt a műteremben — maguk próbálták meg helyreállítani. Az eredeti modellen Petőfi a kezével *előre* mutatott, Ujházyék azonban a kart úgy helyezték vissza, hogy *fölfelé* mutatott ujjaival.

Igy sokkal jobba a szobor, — mondotta Huszár Adolf, amikor visszatért a műterembe és meglátta, hogy mi történt pár perces távolléte alatt alkotásával. — Hiszen így *eskűre* emeli a kezét, mintha a „Talpra magyar" eskűsorait szavalná.

Igy kapta tehát, mai végleges formáját a budapesti Petőfi-szobor.

Időbeli sorrendben a második Petőfi-emléket

a segesvári csatatéren

emelték. *Köllő Miklós* emlékműalkotását a huszas évek táján Budapestre szállították, később pedig *Kiskunfélegyházán* állították fel véglegesen.

Mellszobrot állítottak Petőfi emlékének

Pápán

ahol a költő iskoláinak egyrészét végezte.

A felszabadulás után került csak sor arra, hogy a magyar szabadság ősi városában,

Debrecenben

is méltó emléket kapjon Petőfi. A debreceni szobrot *Medgyesi Ferenc* szobrászművész alkotta.

Petőfi-szobrokat kutató körútunkon még több kisebbarányú szobrát találtuk a költőnek. Ezek között első helyen kell említeni *egy dorogi vájár, Kuts Béla,* életnagyságú mellszobrát, amely a multban készült Petőfi-szobrokkal szemben *először közelíti meg az igazi Petőfi ábrázolását.* A tehetséges fiatal bányász jelenleg a budapesti Derkovits-kollégiumban képezi tovább magát.

A Petőfi-házban őrzik *Beck Ö. Fülöp* mellszobrát és plakettjét. A Petőfi-centenárium alkalmából fedezték fel egy magángyüjteményben *Beck Ö. Fülöp* másik, eddig ismeretlen Petőfi-plakettjét. A rövidesen megnyiló Petőfi-emlékkiállításon kerül először a nyilvánosság elé *Hans Gasser* osztrák szobrász — Izsó Miklós egyik tanítómesterének — 1870 körül készült szobra, valamint *Züllich Rudolf* mellszobra.

A Petőfi-szobrok sorából a legismertebbeket és a legkifejezőbb erejűeket igyekeztünk kiragadni. Körutunkat azzal a megállapítással kell lezárni, hogy *az igazi Petőfit megelevenítő szobormű megalkotása a magyar népből származó művészre és a költő eszméit megvalósított, szabad, demokratikus Magyarországra vár.*

Angliában leszállítják a cukorfejadagot

Londonból jelentik: A közélelmezési minisztérium jelenti, hogy a cukorfejadagot heti 10 unciáról heti nyolc unciára szállítják le (28.3 dekagrammról 22.7 dekagrammra) Ujból életbeléptetik a cukorka- és csokoládé adagolást. A fejadag heti négy uncia lesz (11.3 dekagramm).

Egyéves a magyar-bolgár szerződés

Ma egy éve Szófiában Magyarország és Bulgária államférfiai megkötötték a magyar-bolgár barátsági, kölcsönös segélynyujtási és szövetségi szerződést.

Ez az évforduló majdnem azokra a napokra esik, amikor a bolgár nép s vele együtt az egész haladó emberiség gyásszal és hódolattal hajolt meg Georgi Dimitrov koporsója előtt; ebben a gyászban a testvéri és baráti magyar dolgozók is osztoztak. Dimitrov mindig tekintettel volt a magyar dolgozók érdekeire és elnyomott helyzetükért is mindenkor szót emelt. Mikor pedig a két nemzet elérkezett a szabadság teljességéhez és a munka társadalmának megvalósításához, Dimitrov a közös érdekek és közös célok világos felismerésével nyujtott baráti jobbot felénk.

Ez a szerződés, melynek egyéves évfordulóját most ünnepeljük, kifejezi a magyar és a bolgár nép közös céljait és helyzetét a megváltozott Európában. Mindkét nép felől elmúltak a régi kizsákmányoló uralkodó osztályok és mindkét nép önmagának épített új országot és új szabad hazát. Mindkét nép tudatában van annak a nagy kezdeményezésnek és segítségnek, melyet ez az építés a Szovjetuniónak köszönhet. Mindkét ország vállvetve tagja annak a bátor, öntudatos és cselekvésre kész békefrontnak, melyet a felszabadítás nagy művét végrehajtó Szovjetunió vezet.

A magyar és a bolgár nép régi történelmi érintkezései, az idegenek és betolakodók elleni ellenállási küzdelmei most új értelmet nyernek és a közös jövendő igazolja majd törekvéseit. Ez a baráti szerződés szilárd pillére a népi demokráciák és a Szovjetunió békés és határozott szövetségi rendszerének, egyben méltó kerete a két sokat szenvedett nemzet megújhodásának is. A közép- és keleteurópai nemzetek most végre szabadon és békésen rendezhetik, minden tőkés kizsákmányolástól függetlenül és minden imperialista szándék ellenére, külső és belső ügyeiket, — a magyar és bolgár nép barátsága bizonyítéka mindkét nemzet szabad és bátor elhatározásának, belső építő munkájának, kitartásának a béke és a népjogok oldalán.

Ujítómozgalom a mezőgazdaságban

Az ipari munkásság példája nyomán a mezőgazdaságban is megkezdődött az újítómozgalom megszervezése. Az újítómozgalom jelentőségét legjobban az erdőgazdaságoknál látni. Egy hónap alatt a földmüvelésügyi minisztérium újítási alosztályához 98 újítási javaslat érkezett, ebből csak 17-et utasítottak el. *A kifizetett jutalom májusban 9000 forint volt, az előző hónapok átlagának kétszerese*

Az újítások között van az állami birtokokon már bevezetett *Fábián-féle* bogárfogó, amely lógereblyére akasztható. Másik a *Vojnárovics-féle* hálókonzerválási eljárás, *amellyel a halásehálók élettartamát 50—100 százalékban meghosszabbitották.*

A SZOCIALISTA MUNKAVERSENYEK NAGYSZERU EREDMÉNYEIT TÁRJA ELÉNK

A város és a falu találkozója

a Budapesti Nemzetközi Őszi Vásár

SZEPTEMBER 16—OKTÓBER 2.

Részletes felvilágositást ad az ÁRUMINTAVASARI ÉS KIÁLLITÁSI RT., Budapest, VI., Szegfű-u. 6. sz. alatti irodája és a városligeti Vásáriroda (Vajdahunyadvár).

Rákosi Mátyás

Szakasits Árpád és Kállai Gyula táviratai a magyar-bolgár barátsági szerződés évfordulóján

A magyar-bolgár barátsági szerződés aláírásának egyéves évfordulója alkalmával *Rákosi Mátyás* miniszterelnökhelyettes az alábbi táviratot intézte *Vaszili Kolarov* bolgár helyettes miniszterelnökhöz:

„Vaszili Kolarov úrnak, a bolgár népi köztársaság helyettes miniszterelnökének, Szófia

A magyar-bolgár barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyujtási szerződés aláírásának évfordulója alkalmából kérem, fogadja Helyettes Miniszterelnök Ur a magyar kormány és a magyar nép legmelegebb jókivánságait. Az elmúlt egy esztendő bebizonyította, hogy az országaink között létrejött szerződés nagymértékben hozzájárult annak a küzdelemnek sikeréhez, melyet népeink függetlenségük biztosításáért, a béke megvédéséért és a szocializmus felépítéséért vívtak.

A magyar és bolgár nép közötti bensőséges barátság kifejezésre jutott többek között abban is, hogy a magyar nép a sajátjaként gyászolta és gyászolja a bolgár nép nagy fiát, a népek szabadságának és függetlenségének kimagasló harcosát, Georgi Dimitrovot. Meggyőződésem, hogy a magyar-bolgár barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyujtási szerződés a jövőben is szilárd biztosítéka lesz a két nép közötti baráti együttműködésnek és a Szovjetúnió-vezette békefront további megerősítésének.

Rákosi Mátyás"

*

A magyar-bolgár barátsági szerződés aláírásának egyéves évfordulója alkalmából *Szakasits Árpád* köztársasági elnök az alábbi táviratot intézte *Mincso Nejcsevhez,* a Bolgár Népi Köztársaság nagy Nemzetgyülése Elnöksége elnökéhez:

„Mincso Nejcsev urnak,
a Bolgár Népi Köztársaság nagy Nemzetgyülése Elnöksége elnökének,
Szófia.

A magyar-bolgár barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyujtási szerződés aláírásának évfordulója alkalmából kérem, fogadja Elnök Úr legőszintébb szerencsekivánataimat. Meggyőződésem, hogy ez a szerződés eltéphetetlen kötelékekkel füzi össze a hatalmas Szovjetúnió által felszabadított országainkat, sőt egyik fontos biztosítéka a magyar és a bolgár népi demokrácia további felemelkedésének.

Szakasits Árpád"

Kállai Gyula külügyminiszternek *Vaszili Kolarovhoz,* a Bolgár Népi Köztársaság helyettes miniszterelnökéhez és külügyminiszteréhez intézett távirata hangsúlyozta, hogy ez a szerződés a két nép közös akaratából jött létre, népeink továbbra is szilárdan el vannak szánva arra, hogy e szerződés értelmében a nagy Szovjetunió békepolitikájára támaszkodva együtt harcoljanak minden imperialista törekvés ellen, amely országaink szabadsága és függetlensége s népeink közös alkotó munkája ellen irányul.

Ahol Csehov élt és meghalt

Moszkvából jelentik: Jalta egyik utcájának végén fehérre festett villa áll. Ez a *Csehov-múzeum.*

Csehov, a nagy orosz iró itt töltötte életének öt utolsó évét. Egészségi állapota tette szükségessé, hogy a telet délen töltse, de annyira megtetszett neki Jalta csodaszép környezete, hogy állandó lakóhelyéül választotta. Itt irta híres müveinek jó részét, igy például a *Három nővért* és a *Cseresznyéskertet.*

Csehov 1904 júliusában halt meg. Halála után nővére elhatározta, hogy a házat abban az állapotban őrzi meg, ahogyan fivére halálakor volt. Ez a *Csehov-múzeum* alapitásának története.

Csehov egykori dolgozószobájában úgy áll az asztal, ahogyan valamikor Csehov otthagyta. Az asztalon papirlapok, ceruzák, toll- és tintatartó, a csillárban félig leégett gyertyák — mintha az iró most hagyta volna abba a munkát és csak egy pillanatra hagyta volna el a szobát. Az asztal sarkán a sztetoszkóp, a kis orvosi kalapács és a vérnyomásmérő emlékeztet arra, hogy Csehov *orvos* is volt.

A falakon fényképek: *Tolsztoj, Gorkij, Csajkovszkij, Saljápin, Szaniszlavszkij* és még sok más ismert művész és iró képe. A szobában vannak azok az ajándékok is, amelyekkel az irónak tisztelői és olvasói kedveskedtek.

A szovjet kormány az állami intézmények közé sorolta a múzeumot, de *Marija Pavlovna Csehova,* az iró nővére mind a mai napig hűséges őrzője és vezetője maradt. A mult évben a szovjet közvélemény melegen ünnepelte 85. születésenapját. 1944-ben, Csehov halálának 40. évfordulóján a szovjet kormány a *„Munka Vörös Zászlaja"*-rendjellel tüntette ki.

A Szovjetúnióban nagy tisztelettel övezik Csehov emlékét. Minden szovjet ember emlékezik Sztálin történelmi szavaira, aki a nagy honvédő háború viharos napjaiban Anton Pavlovics Csehovot is azok között a nevek között említette, akik az orosz nemzet nagyságáról tanuskodnak.

*

A Szovjetúnió népe július 15-én ülte meg Csehov halálának 45. évfordulóját.

Bravúros szívműtét:

Hat év után most operáltak ki egy pilótából egy robbanógolyót

Genkin szovjet sebésztanár az egyik kievi kórházban rendkívül bravuros műtétet végzett. *Viktor Szavenko* repülőnek a szive környékéről eltávolított egy fel nem robbant robbanógolyót, amely hat évvel ezelőtt, légi harc közben sebesitette meg. A lövedék 9 cm. hosszú, 2 cm vastag volt és 20 dekát nyomott. A műtét alatt a páciens, az orvosok és a kórházi személyzet állandó életveszélyben voltak, mert számolni lehetett azzal, hogy a lövedék a sebészeti beavatkozás következtében felrobban. A páciens állandó gondos megfigyelés és ápolás alatt van. Állapota kielégitő.

Ügetőversenyek

A szombati versenynek mind a tiz futamában rendkivül népes mezőnyök állnak starthoz. **I. futam:** A legutóbbi tapasztalatok alapján Démon T. a nagy favorit, de Sopron megszorithatja. Mögöttük Bonzi, vagy Farsang juthat helyre. **II. futam:** Half Pint és Love Story küzdelme lesz a verseny. Az előbbi a favorit. Lady Hammert helyre várjuk. **III. futam:** A legutóbbi forma alapján Hilda jó esély. Mögötte Nusi—Parádé—Derűre Ború befutó lehet. **IV. futam:** Kathleen Forest győzelme biztosnak látszik, mögötte Lightning—Már enyém—Lis Volo befutót várunk. **V. futam:** Danubian, Katóka és Margaret Glass egyenlő esélyek, valószinűleg ebben a sorrendben helyezkednek el. **VI. futam: Ha** indul, Twiddle, a nagy favorit, távollétében Denever, Edes és Napoleon között dőlhet el a verseny. **VII. futam:** A papirforma Scott Palmer győzelmét igéri Mögötte Hátha—Kyra—Miss England befutó lehetséges. **VIII. futam:** Szerdai formája alapján Juliskát nehéz megverni. Megszorithatják Geoffrey, Ugye és Asszonyság. **IX. futam:** Lator—Marianne—Pandur—Adám Fia közel egyenlő esélyek. Közülük Lator látszik pillanatnyilag a legjobbnak. A meglepetés lova Csiki. **X. futam:** Kernei győzelme régen esedékes, most talán bekövetkezik. Tamara III. megszorithatja. Véletlen és Versec helyre jöhet.

SIPSIRICA

Irta: Mikszáth Kálmán (16)

A mérnök bevezette a deszkabódéba, amit irodának neveznek; egy hivatalnok volt ott, aki számbavette a kiaknázott és az elszállított szénmennyiséget. Ifjabb Wildungen egyszerűen kiküldte a hivatalnokot.

— Magam akarok lenni ezzel az úrral, legyen oly jó, kedves Bihács úr.

Bihács úr eltávozott, a füle mellett lúdpennával, ifjabb Wildungen pedig körülnézett, hogy a deszkanyílásokon nem néz-e be valaki, aztán így szólt Druzsbához:

— Minden rendben van, uram, hanem mindenekelőtt üljön le ide a székre és egy szelet papirkára írja fel azt a néhány szót, amit diktálok, lehetőleg nyomtatáshoz hasonló betűkkel.

Druzsba leült s az ifjú báró azt diktálta:

— „Egy úr érkezik ma a kastélyba, mutassák meg neki az épületet és a kertet."

— Megvan.

Ekkor a báró zubbonya alá nyult, kivett onnan egy hófehér galambot, mely vidoran merészte apró, serétszerű szemét Druzsba úrra. A báró rákötötte keskeny selyempántlikával az összehajtogatott levélkét és átnyujtotta Druzsbának, mondván:

— Rejtse a kabátja alá a galambot, aztán ha olyan helyre ér, ahol senki sem látja, eressze el.

— És aztán? — csodálkozék Druzsba úr.

— Nos, hát a galamb elszáll a kastélyba, ott a major domus megkapja a levelet és azt hiszi, hogy a parancs onnan jön, ahonnan kapni szokta. Délután aztán ön odamegy és ő mindent megmutogat.

— Nem értem.

— Pedig egyszerű. A kastélyba se nem írnak, se nem kapnak soha postán levelet. Ezt a galambok teljesítik.

— De hisz ezzel az állam van megkárosítva.

— Persze, de ezt most ne feszegessük. Elég az, hogy így van.

Druzsba úr még mindig habozott.

— De hátha a galamb ahelyett, hogy a kastélyba röpülne, a levéllel egyenest ahhoz a titokzatos nagy úrhoz száll Bécsbe vagy Párisba, mit tudom én...

— Dehogy. A galamb azokból való, amelyek idehozzák az üzeneteket, vagyis...

— A galambjának galambja — segítette ki Druzsba úr.

Azzal átvette a madarat, elrejtvén a tubákszínű kabátja alá, elsietett s mint egy hős, ki rendkívüli dolgok elkövetésére van elkészülve, eltökélt lépésekkel egyenest egy földszakadéknak tartott és leereszkedvén ott, ahol nem láthatta emberi szem, fölhajította a madarat a levegőbe.

A galamb kifeszíté szép hófehér szárnyát, megrázta magát, mire rögtön helyreigazodék fölborzolt, összegyűrt tollazata s gyorsan emelkedett föl, föl a magasba, ott egy darabig keringett, himbálózott, mintha tájékoztatná magát, aztán mint a kilőtt nyíl, mint a szentlélek szállt, szállt a kastély felé...

Míg a fehér galamb elvégzi a dolgát, addig Druzsba úr is végezni akart. Komoran, gondterhelten tért vissza a faluba a direktorhoz, ahol még ebéd előtt tollat és tintát kért:

— Vezesd el a bácsit az irószobába, Micike!

Útközben Druzsba úr lecsatolta óriáncáról a kis ezüstmalacot és odaajándékozta a leánykának, aki szépen meghajlott és egy pacsit adott érte a Druzsba úr nagy tenyerére.

— Nem tud röfögni? — kérdé a leányka s próbálta nyomogatni.

— Nem, aranyoskám, nem tud — mondta Druzsba úr jóságosan.

— Hát mit tud?

— Semmit se tud — felelte röstelkedve, mintha ő lenne annak az oka. — Hanem azt mondják, szerencsét hoz.

— Hogy hoz, ha nem tud járni? — faggatta a gyermek.

De már erre Druzsba úr se tudott megfelelni és nem is volt olyan hangulatban. Remegő kézzel fogta a lúdtollat (itt még olyannal írtak) s a következőket vetette papirra:

„Ha meghaltam, a kötelesség és pontosság áldozata vagyok, imádkozzatok értem, Isten veletek, kollégáim. Ami csekély ingóságaim vannak, azokból tanártársaim válasszanak egy-egy emléket, aranyórámat, pecsétnyomó ametisztgyűrűmet és megtakarított pénzemet, ezerhétszáz forintokat hagyom Jahodovska Józsefné asszonynak, a „Páva" vendéglősnőjének, azon föltétel alatt, hogy minden évben keresse fel egyszer síromat, ha az általában feltalálható lészen s személyesen tegyen rá egy szegfűvirágot. Ez végakaratom. Ámen.

Druzsba Tivadar.

U. i. Növényeimet hagyom a nemzeti múzeumnak, ruháimat Kutorai pedellusnak, jegyzeteimet a tudományos akadémiának, hatágú penecilusomat a házmesterném kis fiának, ki azt sóvárgó szemmel nézegeti, valahányszor faragok vele."

Egy könnycsepp esett le a papirra, mely elmosta és elpiszkitá az egyik szót, de Druzsba úr már meg se nézte, melyiket, hirtelen behajtotta az iratot, spanyolviaszkot csöppentett rá és lenyomta az ametiszt-pecsétgyűrűvel.

Ebédnél egy kis bátorságot ivott, de a feketekávét már nem várta be, intett Kutorainak és elindultak a kastélyba, hiába tartóztatta idősb Wildungen gúnyolódva, hogy úgyis hiábavaló fáradság, csak az ördögnek tartozik egy úttal.

Közeledvén a kastélyhoz, a fenyves szélén egyszerre így szólt, nem minden érzékenység nélkül, ünnepélyes zordonsággal:

— Most pedig elválunk, Kutorai. Ön itt marad, én pedig tovább megyek végzetes utamon. Isten tudja, mi vár rám, Kutorai. Fegyvert nem viszek magammal, mert úgy se merném elsütni, megyek azzal a tiszta szándékkal, hogy amit elvállaltam, a hagyaték részletes megtekintését, azt életem árán is kész vagyok teljesíteni. Mert nem a kiváncsiság visz, Kutorai, de a kötelesség. Ön itten megvár egy-két óráig, ha visszajövök, jó, ha vissza nem jövök addig, akkor már baj van. Akkor üljön ön kocsira és hajtasson el Besztercebányára még az éjjel, ott jelentse az esetet a főispánnak és a katonai parancsnokságnak és kérje megszabadításomat. Ha megszabadítanak, jó, ha pedig már későn érkeznek (s most megint egy könnycsepp gurult le a Druzsba arcán) akkor, akkor... ebben az esetben Isten önnel, Kutorai, viselje magát jól és legyen tisztelettel a tanári kar iránt és akkor... vigye el ezt az irást, amit adok, a kudai járásbiróságnak, ebben van a végrendeletem. Mondja el barátaimnak, hogy Druzsba Tivadar ember volt a talpán, előre tudta a halált és mindent elrendezett. Notabéne, minden ruhámat magának hagytam, Kutorai.

— Köszönöm — mondta a pedellus a helyzethez illő sóhajjal és elmélázott, mintha azt számítgatná, hány kabátja és mellénye van a tanár úrnak, aztán kisvártatva hozzátette:

— A bundát is?

— Azt is.

Ezzel kiszedte zsebéből tárcáját, aranyóráját, a bepecsételt iratot s átadta Kutorainak és megindult a kastély kapujához vezető, páfránnyal, cickóróval fölvert gyalogúton.

(Folytatjuk.)

AHOL A KONZERVEK vizsgáznak...

Mykológiai osztály...

Szószerint ez állt az ajtó fölött elhelyezve fehér zománctáblán. Jól megnéztem mégegyszer a feliratot, aztán férfiúi következetességgel állapítottam meg:

— Ennek is az asszony az oka. Ha nem ad tegnap konzervhúst ebédre, eszembe nem jut ide eljönni. Dehát konzervhúst adott, mert sok volt a dolga, nem volt ideje a főzéshez, én pedig elhatároztam, hogy nem eszem addig konzervhúst, amíg nem néztem meg azt a helyet, ahol a konzervek tartalmát ellenőrzik.

Most aztán itt állok, szemben a fehér zománctáblával, amelynek felirata diákéveim borzongató latin-görög óráit juttatja az eszembe *Myce .. myces...* keresgélek emlékezetemben, valami *gombafélét* jelenthet, mycetológia talán gombafélével foglalkozó tudomány. *De mi köze ennek a húskonzervhez?* Nem sok időm van a töprengésre, mert kinyilik az ajtó és egy fehérköpenyes férfi áll előttem. Amikor előadom, hogy mijáratban vagyok, azt mondja, hogy a legjobb helyre jöttem s már tessékel is befelé.

Megtudom, hogy *a mykológia a növénytannak a gombákkal foglalkozó ága*, hogy a mykológiai osztály az *élelmiszerek romlását* vizsgálja és a tartósított élelmiszerek *a konzervek ellenőrzésével foglalkozik*, én pedig *dr. Lőrincz Ferenc* kísérletügyi főigazgatóval állok szemben, aki éppen a húskészítményeket vizsgálja.

Nem is jöhettem volna jobb helyre. Az előcsarnok szekrényeiben a jólismert *magyar konzervdobozok* címkéi mosolyognak rám. *Marhagulyás, csirkepaprikás, libamájpástétom...* Mindjárt otthonosan érzem magam.

— A konzerv tartósított áru — hangzik a szakszerű felvilágosítás. — Megfelelő eljárással a feltétlenül bekövetkező romlással szemben ellenállóvá tett, huzamosabb ideig raktározható élelmiszer. Az élelmiszerek tartósításának kettős jelentősége van: *nemzetgazdasági és szociális*. Nemzetgazdasági jelentősége abban van, hogy az ipar megfelelő konzerválással lehetővé teszi a nagy tömegekben jelentkező élelmiszereknek a *szezontól független* felhasználását, szociális jelentősége pedig abban áll, hogy a konzerv ma már a *nagytömegek számára is hozzáférhetővé vált* és így a dolgozó nő megszabadul a bevásárlás, az előkészítés és a hosszadalmas főzés gondjaitól.

— A konzerv készáru formájában kerül forgalomba?

— Részben kész, részben félkészáruként. Rendkívül fontos, hogy biológiailag is értékes legyen, vagyis meglegyenek benne élvezhető formában a *szükséges tápanyagok és ugyanakkor megfelelő kalória-értéket is tartalmazzanak.*

— Minden konzervet megvizsgálnak?

— *Minden forgalomba kerülő konzervet ellenőriznek.* Semmiféle élelmiszer, konzerv nem hagyhatja el az országot az *Országos Chemiai Intézet* ellenőrzése nélkül.

— Az exportra kerülő árut hogyan vizsgálják meg?

— A bejelentett szállitmányból mintát vesznek, a szállítmányt lezárják és a mintát *érzékszervi és laboratóriumi* vizsgálatnak vetik alá.

— A *bombaspróbáról* már hallottam, — jegyzem meg és már nézzük is a költőszekrényt (termosztat-ot). A villanymelegítésű szekrénykében, amelynek 37 fokos melegét önműködő égésszabályozó szerkezet állandósitja, mintadoboz áll. *A trópusokra menő árut 40 fokon tartják.* A próbaidő: két-három nap. Kibirják a baktériumok ezt az időt tétlenül? Nem. Ha valahol valami hiba van, feütik a fejüket és rögtön jelentkeznek. Minden mintadobozt sterilen megnyitnak és érzékszervileg is megvizsgálják. Nem mindegy az sem, hogy milyen a doboz belseje, hogy anyaga nem ártalmas-e az egészségre.

— Megnyugtató ez a gondos, lelkiismeretes munka, amellyel a nagyközönség érdekeit szolgálják.

— Ez az egyik cél. A másik pedig az, hogy *megelőzzük a hibákat.* Hogy rámutatva a hibákra megváltoztassuk a hibás gyártási metódusokat és így a hiba megelőzésével az élelmiszerek előállítására vonatkozó eljárások kidolgozásával és megfelelő ellenőrzési munkával *megkönnyítsük az élelmiszeripar munkáját.*

Gy. L.

Művészet

Jókai novellából készült dalmüvet mutat be jövőre az Operaház

A jövő évadra elkészül *Kadosa Pál* és *Szabolcsi Bence*, egyfelvonásos operája, amelyet a szerzők egy *Jókai-novella felhasználásával* irnak. A szövegkönyv *Huszt ostromát* viszi színre. *Kadosa* partiturájában kis zenekarral háromütemű részek, férfitáncok, *népdalok, virágénekek* és históriás *lantos-dalok* szerepelnek. Az Operaház jövő évadában bemutatja az új magyar dalművet.

A kisbalatoni kormorán családi élete

A Kis-Balatón mellett ezen a nyáron készíti el Homoki Nagy István a madarak életéről szóló új magyar dokumentfilmet. Homoki Nagy István irta a filmet, ő rendezi, ő az operatőrje és a szakértője is. Célja az, hogy a kihalóban lévő madárfajták életét örökítse meg filmen. A felvételek során kitartó és rendkívül ügyes munkával sikerült megközelítenie az igen ritka kormorán és többnapos munkával filmre vinni az egész madárcsalád életét.

Egy hónap alatt: 694 faluban 450.000 nézőnek 1300 mozielőadás

A *Szabadművelődési Hivatalok* vetítőszolgálatai, április 15—május 15. között, *694 mozi nélküli faluban* rendeztek hangos *keskenyfilm* előadást. A falvak felében nem volt villany. A vetítőszolgálat a magával szállított áramfejlesztővel állította elő a vetítéshez szükséges áramot. Műsoron a *„Talpalatnyi föld"* és az *„Uj Magyarország"* című film szerepelt. Összesen *1300* vetítést tartottak, melyet a tanyákból és a szomszédos falvakból összegyülekezett *450.000* ember nézett meg.

Ezenkívül a szabadművelődési mozgalom 3250 vetített képes előadást is tartott, a mult hónapban, a *„Régen és most"*, a *„Termel az ország"* és *„Az ötéves terv küszöbén"* című filmdiapozitiv-sorozatokból. A vetítést *színes magyarázó szöveg* kísérte és az előadásokon mintegy *450.000* főnyi *közönség* vett részt.

Magyar-szovjet baráti nap Miskolcon

Vasárnap, július 17-én nagyarányú magyar-szovjet barátsági napot rendeznek Miskolcon. A borsodi bánya- és iparvidék dolgozóinak ezrei vesznek részt a baráti megmozduláson. A Magyar-Szovjet Társaság kezdeményezésére az összes tömegszervezetek bekapcsolódnak a miskolci magyar-szovjet barátsági nap rendezésébe, amely egyben harcos kiállás is lesz a tartós béke mellett. A nagygyülés után többezer dolgozó felvonulásával megkoszorúzzák a szovjet hősök emlékművét.

Szabadtéri hangversenyt

adott a 72 tagú Harmónia Hangversenyzenekar a IX. ker. elöljáróság Ráday-utcai kertjében. Kellemes környezetben művészi előadásban hangzott el Dvorzsák: Ujvilág-szimfóniája és Csajkovszkij: V. szimfóniája s Majorossy Aladár ihlelett vezényletével hatásosan érvényesült a két zenei remekmű minden szépsége. Ez a ferencvárosi zenei est egyik állomása a dolgozók művelődési igényeinek kielégítésére összeállított programnak, amelyet a nyár folyamán sporttelepeken, kertekben és parkokban bonyolítanak le javarészt a főváros külső részein, ahol a dolgozók tízezrei szinte „házhoz szállítva" kapják megfelelő adagolásban a könnyű és a komoly zenét a legkitünőbb nagyüzemi művészi együttesek tolmácsolásában. A szakszervezetek kulturális vezetői ezzel a kezdeményezéssel jó úton indultak el a tömegek helyes zenei nevelésére.

(—gyó.)

Hat új kisfilm készül júliusban

Megirtuk, hogy júliusban négy új magyar dokumentfilmet mutatnak be a pesti mozik. A júliusi munkaterv a Filmgyártó Nemzeti Vállalat műtermeiben a következő: elkészitik ebben a hónapban a *„Gyapjutól a ruháig"*, a *„Táncol a nép"*, a *„Jó takarmány"*, a *„Futóhomok"*, a *„Cimbalom varázslója"* és a *„Vitorlázórepülés"* című kisfilmeket. Ezek az új dokumentfilmek az ősszel kerülnek bemutatásra.

MIKROFILM

A film segitségére siet a tudósoknak és a tanulni vágyóknak azzal is, hogy ritka könyvekről, kéziratokról felvételeket készítenek. Ezeknek az úgynevezett mikrofilmeknek a vetitésével elérhető az, hogy egy könyvből ezrek és ezrek tanulhatnak.

A sugó sugara

Koródy András vezényelte a Lammermoori Lucia előadását az Állatkerti Színpadon. Donizetti finom dallamokkal teljes operája a szabadtéren is jól érvényesült. Gyurkovics Mária, Járay József, Bencze Miklós, Erdy Pál énekelték a főszerepeket.

Klemperer ausztráliai útja előtt búcsúzóul Beethovent vezényel a Városi Színház július 21-i hangversenyén. Az V. szimfónián, Haydn és Mendelssohn zenéin kívül saját műveiből is bemutat néhányat a nagy karmester.

Bródy Tamás szimfonikus koncertet vezényel augusztus 5-én a Károlyi-kertben. Műsorán Mendelssohn, Saint Saëns, Dukas és Cézár Franck művei szerepelnek.

Ismeretlen Falloni-lemezeket küldött Budapestre a római rádió. A Lohengrin harmadik felvonásának előzenéje, két Sibelius-mű, Verdi Nabucco-nyitánya és egy Respighi-szerzemény szerepel az új lemezeken, amelyeket bizonyára rövidesen hallani fogunk a magyar rádió műsorán.

Poldini Ede, a Svájcban élő zeneszerző magyar szövegkönyvre irja új operáját. A cime: Baksis, a szöveget Tamássy Andor irta.

Rékai András, az Operaház főrendezője, regényen dolgozik. Címe: „Csillagok — rongyból". A Hirlap nemrégen „Gertrudis 80 filléres" címmel közölt egy novellányi részt a művészregényből.

Az Operaház műhelyeiben a nyári szünet alatt is folyik a munka, készülnek az új Carmen-díszletek az őszi felújításra.

Ma déli 1 óráig

árusít kedvezményes jegyeket a HIRLAP jegyirodája a holnap, vasárnap esti akciós előadásra.

Három a kislány

Állatkerti Színpad:

Ma és holnap: Három a kislány. Svéd, Honthy, Sárdy, Gencsy, Solthy.

Hétfőn: **Parasztbecsület — Bajazzók. Svéd,** Szilvássy, Gyurkovics, Járay, Lönnström, Tiszay.

— Július 16, szombat —

A HIRLAP jegyirodája gondoskodik jegyéről

ÁLLATKERTI SZÍNPAD: Három a kislány (½9). ROYAL: Nyaraljunk Pesten (6). KAMARA VARIETÉ: Ami a szabin nőkből kimaradt (8). FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ: Júliusi műsor (4, ¾8). VÁROSI: Nincs előadás.

—

Változás a rádió műsorában. Kossuth-rádió: 7.45: A növénynemesítés új irányai az ötéves tervben. 16.20: Gyermekrádió. Előre. Rádiójáték.

MOZIK MA:

ADRIA (Pasztiőrinc): Z. 8-as találmány ½7, ½9, v. ¼5. ALFA (Kőbánya): Z. 8-as találmány 6, 8, v. 4. ATRIUM (180-055): Z. 8-as találmány ¼5, ½7, ½9. CORSO (Újpest): Z. 8-as találmány 6, 8, v. 4. DÉCSI (121-345): Z. 8-as találmány 5, 7, 9. FORUM (189-707): Csibészek 5, 7, 9. KORÚTI HÍRADÓ (222-499): Magyar filmhíradó, Állatország a víz alatt, Szovjet híradó, Tizperces lecke fizikából, Magyar Világhíradó. Előadások: 9—23 óráig. LLOYD (123-013): Két út 5, 7, 9. OMNIA (139-693): [illegible] 5, ½7, ½9. ROYAL APOLLO (222-555): Két út 5, 7, 9. ROYAL (Kispest): Z. 8-as találmány 6, 8, v. 4. TÁNCSICS (Csepel): Z. 8-as találmány 5, ½9, v. ¾4. TATRA (Pszterzsébet): Z. 8-as találmány ½7, ¾9, v. ¼5. URÁNIA (136-632): Z. 8-as találmány 4, 6, 8.

—

Admirál: Kár a benzinért ¼5, ½7, ½9. Adv: Krisztina hadnagy 4, 6, 8. Alkotás: Olimpia ¼5, ½7, ½9. Capitol: Krisztina hadnagy 11, 1, 3, 5, 7, 9. Homeros (Kertmozi): Krisztina hadnagy ¼6, ¼8, ¼10. Kamara: Kalózok kincse ½5, ½7, ½9. Kossuth (nyitott tető): Kalózok kincse 5, 7, 9. Palace: Krisztina hadnagy 11, 1, 3, 5, 7, 9. Patria: Csókos huszárok 1, 3, 5. Savoy: Kalózok kincse 4, 6, 8. Szabadság: Óceán vándora ½5, ½7, ½9. Tinódi: A papa bogara ½5, ½7, ½9.

netiró» czimű székfoglaló értekezését, a melyben egy régi derék magyar tudósnak, a századunk első tizedeiben működött Pápay Sámuelnek az emlékezetét ujította föl. Pápay 1770-ben született s a magyar nyelv és irodalom szeretetétől indíttatva, Esterházy püspök egri liczeumán tanári széket vállalt. Később a nagyterjedelmű Esterházy-uradalmaknak első ügyvédje lett. Nagy elfoglaltsága mellett is folytonosan szolgálta az irodalom ügyét s 1808 ban «A magyar literatura esmérete» czím alatt kiadta főmunkáját, a melynek első felében a magyar nyelvtudományt, a másodikban pedig a magyar irodalom történeti fejlődését tárgyalja. Ez volt az első rendszeres ilyen tárgyu munka, a mely a hibái és hézagai mellett is becses és sokáig egyetlen kézikönyve volt az irodalomtanításnak. Pápay még megérte az akadémia alapításának törvénybe iktatását s annak czéljaira ezer forintot ajánlott föl. Meghalt 1827-ben. Az értekezést megéljenezték.

MI UJSÁG?

Az új országgyülés. A képviselőház és főrendiház e hó 3-ikán tartották utolsó ülésöket. Október 5-ikén volt a trónbeszéd a királyi palotában. Már okt. 7-iki kelettel megjelent a királyi meghivó a törvényhatóságokhoz, mely az új országgyülést *november 23-ik napjára* hivja össze. Ezzel együtt a belügyminiszterium körrendeletet intézett valamennyi központi választmányhoz, s abban a választásokat az okt. 28 ikától november 6-ikáig terjedő tiz napi időközre tüzi ki.

Udvari hirek. *A király* e hó 6-ikán délben Gödöllőre ment vadászni. A toszkánai nagyherczeg is ott időzik most. Estére ő felsége visszatért Budapestre, de másnap kora reggel ismét kiment. Délben már Budapestre jött, s az indóházban megvárta *Gizella* főherczegnő érkezését. A főherczegnő férje, *Lipót* bajor herczeg is Budapestre érkezik. A jövő héten mindketten a román királyi udvarhoz mennek Sinajába. *József* főherczeg november első napjaiban szintén a román király vendége lesz. — *József Ágost* főherczeg és neje *Auguszta* főherczegnő két hetet töltöttek Máramarosban, s e hó 6-ikán utaztak el a kuzi állomásról. A főherczeg a kabolapolyánai pagonyban majd mindennap vadászott.

Ferencz Ferdinánd főherczeg, kinek egészségi állapotáról kedvező hirek szólnak, a telet, hir szerint Palermóban és Nápolyban tölti.

Mária Dorothea főherczegnő és a franczia nők. A franczia monarkhista hölgyek Mária Dorothea főherczegnőt szép ajándékkal készülnek meglepni menyegzőjére. Az egyik ajándék pompás váza, melyen relief-jelenetek vannak Clovis és Szent Klotild életéből. A másik egy album, az ajándékozók nevével. A franczia nők között az orleansi herczeg udvarhölgyei is indítottak hasonló mozgalmat, melynek eredménye az, hogy a főherczegnőnek esküvője alkalmából egy gyémánt diadémot nyujtanak át nászajándékul. *Izabella* orleansi herczegkisasszony volt az első, ki az Orleansi-ház egy barátnéjához intézett levelében találó jellemzést irt jövendőbeli sógornője, Mária Dorothea főherczegnőről. «Remélem, — irta egyebek közt, — hogy Fülöp házasságával meg vannak elégedve. Mária édes, jó, okos, művelt és kedves; Franciaországnak tökéletes királynője lesz belőle, minden esetre azonban igen kedves sógorasszony lesz.»

Réczey tanár jubileuma. Szép ünnepélyt rendeztek az orvostudomány egyik jelesének, *Réczey* Imre sebésztanárnak a tanítványai e hó 6-ikán, megülvén tanársága huszonötödik évét. Volt és jelenlegi tanítványai nagy számmal gyültek össze a klinikán. A műtőtermet feldiszítették az ünneplés alkalmából virágfüzérekkel s igy gyültek össze *Müller* Kálmán miniszteri tanácsos kórházigazgató, *Pertik* Ottó, *Farkas* László, *Róna* tanárok, dr. *Wartha* Vincze műegyetemi rektor, *Bernolák* honvéd főtörzsorvos *Nagy* honvéd törzsorvos, az ünnepelt volt tanítványai s a hallgatóság. Az ünnepelt tanárt *Martiny* Kálmán dr. üdvözölte lelkes beszédben s átnyujtotta a volt tanítványok arczképét tartalmazó, fehér chagrin bőrből készült, gyönyörű zománczozással s a tanár monogrammjával ékesített remek mivű albumot; azután felkérte az ünnepeltet, engedje meg, hogy arczképét a műtőterem számára megfestethessék. Dr. *Réczey* meghatottan köszönte a nem várt ovácziót s kérte a megjelenteket, tartsák meg őt ezután is barátságukban. Ezután az orvostanhallgatók nevében *Ludvik* Elemér, a medikusok segítő egyesülete nevében *Klug* Nándor üdvözölte a jeles tanárt, a ki szép szavakban mondott a megemlékezésért köszönetet. A tanár osztályán levő irgalmas testvérek s a női betegek is megemlékeztek a tanárról s pompás koszorut, meg több bokrétát nyujtottak át. Az ünnep a tanár lelkes éljenzésével ért véget. Este 8 órakor a Royal-szállóban bankett volt, a melyen a tanítványokon kivül részt vettek az orvostanárok is nagy számmal. — A jubiláns arczképének megfestését *Stetka* Gyulára bizták.

A felsőbb nőoktatás. Az új iskolai év már mutatja a közoktatásügyi miniszternek a nőoktatás ügyében tett reformjainak hatását. Budapesten a nőképző egyesület intézetében okt. 3-ikán nyilt meg a *leány-gymnázium*, a tanfolyamnak első és ötödik osztálya, melyeket évről évre fokozatosan egészítenek ki. A nagy érdeklődést mutatja, hogy a két osztályra 92 növendék iratta be magát. *Rudnay* Józsefné, az egyesület elnöke, s *Janisné*, az intézet igazgatója tehát a köz-szükség kivánságának tettek eleget, mikor a felsőbb leánynevelés ez új folyamát szervezték. — A budapesti *orvosi egyetemnek* is vannak már női hallgatói.

Az első jelentkező *Schorr* Matild kisasszony volt, ki a zürichi orvosi egyetemen már 4 tanfolyamot hallgatott. Az orvosi diplomát azonban hazájában óhajtja megszerezni. A második *Szendef* Ida kisasszony, ki Nagy-Kikindán született. A leánygymnáziumot Berlinben végezte s Zürichben az egyetemet előkészitő főiskolát látogatta. Ebben az iskolában tett érettségit 1896 márczius havában. A harmadik jelentkező *Königsberger* Lea kisasszony, Déván született s Szászvárosban érettségizett. *Hajdu-Böszörményben* nyolcz kisasszony iratta be magát a gymnázium első osztályába: Kovács Adél, Major Viola és Irma, Paksy Sarolta, Potorán Stefánia és Margit, Sóvágó Berta és Szatkay Juliska.

A kecskeméti szinház. Díszes állandó szinházat emeltetett Kecskemét városa s október 14-ikén nyitja meg. A megnyitó előadásokra a város közönsége a kormányt, az iró és művészeti világ kitünőségeit s a szomszéd városok hatóságát is meghivta.

Petőfi-emlék Segesvárt. A segesvári Petőfi-emlékek bizottsága elhatározta, hogy a *Köllő* Miklós által készített *Petőfi-szobrot* (melynek mintája a közművelődési pavillonban van kiállítva) a várnak a vármegyeház előtti terén állítják föl, honnan gyönyörű kilátás nyilik az 1849-iki csatatérre; teljes szépségében még a vasutról és az országútról is látható lesz a szobor. A szobor alapozási munkálatait már a napokban megkezdik. Ezután a *Petőfi-emlék* került szóba, melyet a csatatéren fognak Petőfi és a névteten hősök emlékére fölállítani. Ennek az emléknek a tervét *Alpár* Ignácz műépitész készítette. Az oszlopra egy turulmadár jön, melynek mintáját, tekintettel arra, hogy a költségekből még mindig hiányzik néhány száz forint, *Köllő* Miklós szobrász, a várbeli emlék alkotója, ingyen fogja elkészíteni. A bizottság nagy köszönettel fogadta a művész ajánlatát.

Ünnepélyek Sárospatakon. Október 4-ikén Sárospatakon hármas ünnepélyt ültek: megünnepelték *Kun* Bertalan püspökségének 30-ik évfordulóját, fölszentelték a kivül-belül nagy költséggel restaurált *ref. templomot* és leleplezték a főiskola kertjében fölállított *Tompa-szobrot.* Részt vett az egész város, melynek lakói házaikat ünnepi díszbe öltöztették. Előtte való nap délután érkezett *Kun* Bertalan ref. püspök és báró *Vay* Béla, a tiszán-inneni ref. egyházkerület főgondnoka. Este fáklyásmenet volt a jubiláló püspök tiszteletére, a mely alkalomból *Mecznek* Béla az alsó-zempléni ref. egyházkerület gondnoka üdvözölte szép beszédben a jubiláló püspököt. Másnap délben Zemplénvármegye küldöttsége tisztelgett *Kun* püspöknél, kinek tiszteletére a főiskola tornacsarnokába 200 teritékü banket volt. Az istentiszteleten Bálint Dezső mondott beszédet, mely után fölszentelték Fejes István, Keresztury József és id. Kapossy György espereseket, valamint fölavattak 25 fiatal lelkészt. Délután ment végbe a *Tompa-szobor* leleplezése.

Nemzetközi sakkverseny. A fővárosi redout első emeleti melléktermeiben okt. 5 ike óta nemzetközi sakkverseny foly, melyre a világ leghíresebb matadorai közül többen eljöttek. A vászonrafestett sakkoczkák mellett nagyérdekű játszmák folynak délelőtt és délután, s a közönség érdeklődve és kiváncsian nézi a játékosokat. Egy-egy húzás ritkán esik meg 10—15 percz előtt. Ünnepélyes a csönd, s csak az idő-mérő órák tik-takja hallatszik.

Itt van a híres matadorok közül *Csigorin* Szent-Pétervárról, *Winawer* Varsóból, *Pillsbury* Amerikából, *Walbrodt* Berlinből, *Janovszky* Párisból, *Popiel* Lembergből, dr. *Tarrasch* Nürnbergből, *Schlechter*, *Marco* és *Albin* Ausztriából. Hazánkfiai közül *Maróczy*, *Charousek* és az újvidéki dr. *Noa* vesznek részt a versenyben.

A játszmák máris több meglepetést okoztak. Az első napon Pillsbury nyert Albin ellen; Maróczy, a nürnbergi verseny egyik győztesének Walbrodtnak feladta játszmáját; Noa is letette a fegyvert Janovszky ellen, valamint Popiel is Csigorint ismerte el győztesnek. Egy pár játszmát nem fejeztek be. A második napon dr. Noa hires ellenfelétől Csigorintól döntetlen játszmát erőszakolt. Charousek győzött Maróczy fölött. Pillsbury remisre adta játékát Schlechternek; Winawer győzött Albin ellen; Janovszky és Marco közt döntetlen maradt a parthie. A harmadik napon Charousek legyőzte Popielt, Pillsbury is mattot adott Maróczynak, Wallbrodt dr. Noának, Schlechter Winawernek; Marco feladta a játékot Csigorinnak. Albin és Tarrasch közt remisre maradt a játék.

Uj szinház Budapesten. Az Erzsébetvárosban, a Wesselényi- Izabella- és Szövetség-utczák torkolatánál már bontják az ott levő rozzant házikót, hogy helyébe a *Magyar Szinházat* építsék. *Láng* műépitész készítette hozzá a terveket, s az új szinháznak a jövő őszig el kell készülni, hogy október elsején megnyithassák. Igazgatója *Relle* Iván, a népszinház titkárja lesz. A szinházat részvénytársaság építteti.

Magyar kir. államvasutak. *Bécs-Budapest és Pozsony-Budapest közt fennálló kombinált, vasúti és hajózási menettérti jegyek kiadásának megszüntetése.* A magyar kir. államvasutak igazgatóságának értesítése szerint f. é. *október hó 10-től* kezdve a milleniumi kiállítás látogatására fennálló, a bécs-budapesti és pozsony-budapesti vonalon érvényes kombinált vasúti és hajózási menettérti jegyek kiadása megszüntettetik, miután ezen naptól kezdve a bécs-budapesti hajóvonalon közlekedő személyhajók járata is megszűnik.

A magyar kir. államvasutak szállitási irodája a Lipótvárosban. A magyar kir. államvasutak igazgatósága a Lipótvárosban (Arany János utcza 19. szám alatt) szállítási irodát rendezett be, a hol gyors és teherdarabárú szállítmányok az összes állomásokra feladhatók. Ez iroda, előleges értesítés ellenében jutányos szabványárak mellett gondoskodik a küldemények háztól való elszállításáról is és közvetíti úgy a helybeli, mint az átmenő vámköteles küldemények elvámolását.

A **«Vasárnapi Ujság» vidéki előfizetői** kedvezményképen Budapest pontos utmutatóját *dijtalanul* kaphatják, ha a bekötési és bélyegköltségek fedezetére kötött példánynál 25 krt, füzött példánynál pedig 20 krt küldenek be kiadóhivatalunkhoz. Eme könyv a millenium alkalmából készült, s mintegy 200 oldal terjedelemben 40-nél több képet, Budapest térképét, a kiállitás térrajzát, valamint 10 drb kedvezmény-jegyet tartalmaz, mely utóbbiak a könyv tulajdonosának a kiállitás tartama alatt 4—33% engedményeket biztositanak. Utbaigazitó tartalmánál fogva ezen könyv a székesfővárosba felránduló idegennek igen használható zsebkönyv.

x— **Késmarky és Illés Kossuth Lajos-utcza 9. sz. ház** 1-ső emeleti helyisége legközelebb át fog helyeztetni; általánosan elismert, szigoruan megszabott áraikat 25—50%-kig leszállitották.

A gyógyulást kereső t. közönségnek bátorkodunk ezennel a **drezda-radebeuli Bilz-féle természet-gyógyintézetet** becses figyelmébe ajánlani. A gyógyintézet Bilz F. E. ur, a világhirü s több mint 300,000 példányban közkézen forgó: **Bilz: Az uj természet-gyógymód** czimü mü szerzőjének tulajdona. Valóban alig van gyógyintézet, mely annyiféle jó előnyökkel rendelkeznék, mint emez. Párját ritkitó szép a fekvése: a lössnitzi (u. n. szász Nizza) klimatikus gyógyintézet közepette erdőtakarta hegyektől körülvéve, melyek éjszaki és keleti szelek ellenében biztos oltalmat nyujtanak és ugy e kiváló előnye, valamint azáltal is, hogy a legkitünőbb orvosi és gazdasági vezetés alatt áll, egyike a legszebb és legjobb természet-gyógyintézeteknek, melynek hire Németország határain immár messze túlterjedt. Belső berendezése a kor igényeihez mérten fölötte elegáns és kényelmes. Minden szoba erkélylyel, telefonnal és villamvilágitással van ellátva. Van nagy fürdőháza, mely a hygienia követelményeinek megfelelően a legjobb készülékekkel van felszerelve. A 20 holdas parkban uszó-medencze, lég- és napfürdők állanak rendelkezésre. Mindennemü idült bajban szenvedő betegek felvétetnek. A kezelési mód teljesen gyógyszer nélküli; csupán levegő, világosság, viz, megfelelő diéta elektromos fürdők, massage stb. jönnek alkalmazásba. E gyógyitó módszer kitünőségét ma már mindennél jobban bizonyitják ama nagyszámu és teljes sikerü gyógyeredmények, melyek az intézetben elérettek. A kezelés előzékeny és kifogástalan, annyival is inkább, mert ezt az orvosok állandó ellenőrzése mellett ahhoz értő, iskolázott személyzet teljesiti — Illustrált prospektusokkal az intézet kivánatra dijtalanul és portómentesen szolgál.

«The Gresham» életbiztositó-társaság Londonban. E társulat 47. évi jelentése, mely az 1895. évi deczember 31-én befejezett üzletévről szól és a részvényesek 1896. évi

julius 1-én tartott rendes közgyülése elé terjesztetett, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait közöljük. Az 1895-ik évben 8761 kötvény 82.267,300 korona tőkeösszegről lett kiállítva. A dijbevételek, levonva a visszbiztositásért fizetett összeget, korona 21.556,656.77 fillérre rugtak, mely összegben a korona 3.517,269.17 fillért tevő első évi dijak bennfoglaltatnak. A kamatszámla mérlege a lefolyt üzleti évben korona 5.538.218.43 fillért tett ki, és a társaság jövedelmét a dijbevételekkel együtt korona 27.094,875.20 fillérre emelte. A társaság az elmult évben korona 10.032,755 fillért utalványozott oly követelések alapján, melyek életbiztositási kötvényekből eredtek. Lejárt kiházasitási és vegyes biztositásokra korona 2.383,221.67 fillért, visszvásárlásokra 1.209.712.50 fillé t fizetett ki a társaság az elmult évben. A biztositási és járadékalapok a lefolyt üzleti évben korona 8.692,230.03 fillérrel gyarapodtak. Az aktivák főösszege 1895. deczember 31-én korona 147.562,080.41 fillérre rugtak. Tőkebefektetések: korona 490,778.85 fillér angol és irország állami papirokban, korona 630,212.40 fillér indiai és gyarmati kormányok értékeiben, korona 27.002,077.81 fillér idegen államok értékpapirjaiban, korona 5.651,001.56 fillér vasuti részvények, elsőbbségek és garantáltak, korona 60.105,982.71 fillér vasuti és egyéb kölcsönkötvényekben, korona 18.364,621.04 fillér a társaság ingatlanaiban (ezek között vannak a társaság budapesti és bécsi házai), korona 6.556,711.77 fillér jelzálogokban és korona 28.760,694.27 fillér különböző értékekben.

HALÁLOZÁSOK.

Balássy Ferencz, a tud. akadémia tagja, történetbuvár, maklári esperes-plébános, elhunyt 72 éves korában, Makláron. A megboldogult mint fiatal pap a honvéd hadsereg soraiban harczolt az erdélyi és magyarországi csatákban. A szabadságharcz után történeti buvárlatokba merült, különösen a régi magyar történetnek volt alapos ismerője és szerencsés kezű buvárlója. E nemű dolgozatai, értekezései, tanulmányai alapvető dolgok, s elismerésül 1872-ben az Akadémia levelező tagjává választotta. Ujabb időben Hevesmegye monografiáján dolgozott.

Töreky Gábor, főgymnáziumi tanár, a budapesti VII. kerületi állami gymnázium czímzetes igazgatója, elhunyt 55 éves korában, Budapesten. A legjelesebb tanárok egyike volt, s huszonkilencz évig fáradozott pályáján, leginkább mint a klasszikus nyelvek oktatója. Baján és Fehértemplomban is hosszabb időt töltött, az utóbbi helyen mint gymnáziumi igazgató. A fővárosban tizenkét esztendei tanársága alatt általános köztiszteletet és becsülést vivott ki. Sirjánál egyik tanártársa, Kempf József mondott szép beszédet.

Özv. Gáspár Andrásné, szül. Ercsey Emilia, az 1848—49-iki honvédtábornok, s volt országgyülési képviselő özvegye, 84 éves korában, Budapesten. Nagy kiterjedésű rokonság gyászolja az agg úrhölgyet, kit e hó 7-ikén temettek, s holttestét Biharra szállitották örök nyugalomra.

Elhunytak még a közelebbi napokban: dr. Liedemann Károly, a fővárosi ügyvédi kar egyik előkelő tagja, a budapesti ügyvédi kamara ügyésze, ki sulyos idegbajában önkezűleg vetett véget életének 48 éves korában. — Bilcz István, csudányi cz. prépost, a szamosujvári gör. kath. székesegyház nagyprépostja és kanonok, püspöki helynök, 83 éves korában Nagybányán. — Dobos János, mérnök, ki egy Czegléden felállítandó gymnázium alapjára százezer forintot adományozott, Czegléden. Végrendeletében az erdélyi közművelődési egyesületnek is ezer forintot hagyott. — Bucz Lajos, 1848—49-es honvédőrnagy, 76-ik évében, Pozsonyban. — Szemerei Matkovich László, földbirtokos, 58-ik évében, Győrött. — Dr. Orsó Mátyás, becskereki ügyvéd, Dél-Tirolban. — Dregály Boldizsár, államvasuti főmérnök, 58 éves korában, Szombathelyen. — Koltay Aladár, a magyar általános biztosító társaság felügyelője, Tahiban, 40 éves korában. — Muraközy István, 86 éves, Győrött. — Juray Antal, ügyvéd, Baja város törvényhatóságának tagja, 49 éves. — Fazekas Gyula, Miskolcz városi hivatalnok, 48 éves. — Tikos József, debreczeni ügyvéd és városi képviselő, 83-ik évében. — Batáry Imre, Nagy-Várad város agg polgára, 88 éves korában. — Takáts Lipót, nyitrai ügyvéd, Nyitrán. — Lukács János, ungvári ügyvéd, 51 éves korában. — Wladyka Ferencz, nyug. mérnök, 64-ik évében, Oroszrégenben. — Zohon Gábor, földbirtokos, 70 éves, Péterfalván. — Baróthy Antal, nyug. jegyző és postamester, 79 éves, Birdán. — Mancz János, Waldstein János gróf nyug. jószágigazgatója, ki 50,000 frtnyi vagyonát jótékony czélokra hagyta, 79 éves korában, Székesfehérvárt. — Szabadházy Andor, nyug. budaörsi jegyző, Pestmegye bizottsági tagja, ki a magyarosodás érdekében a mult évtizedekben annyit buzgólkodott községében, 69 éves korában. — Hódy Jenő, kir. uradalmi nyug. igazgató, 46 éves korában, Budapesten. — Romhányi László, galantai szolgabiró, élte 37-dik évében. — Májai István, az unitáriusok egyházi főtanácsának tagja, sok évig gymnáziumi, majd polgári iskolai tanár, régi honvéd, 67 éves korában, Tordán. — Gerich Adolf, 1848—49. honvédszázados, nyug. törvényszéki ülnök és hites ügyvéd, élete 70-ik évében. Székely-Udvarhelyen. — Id. Horváth József, földbirtokos, 68 éves, Kenyheczen. — Bayer Károly, Bayer Gyula nagyszentmiklósi gőzmalomtulajdonos fia, tartalékos dzsidás hadnagy, élete 27-ik évében, Nagy-Szent-Miklóson. — Prónay Pál, Apátfalván, 91 éves korában. — Mitterman Alajos, kath. lelkész, Nedeczen, 71 éves korában. — Markó Gyula, a kassai Markó és Adriányi czég társtagja, 46 éves, Kassán. — Dorszky Imre, posta- és távirókiadó, 25 éves korában, Budapesten. — Marberger Zsigmond, a hazai ált. biztositó társaság fiatal tisztviselője, Bács-Feketehegyen.

Özv. Kolatskovszky Gergelyné, szül. Borsody Mária, Lőcsén, 75-ik évében. — Id. Nyegre Lászlóné, szül. Dancs Vilma, 67-ik évében, Nagy-Szőllősön. — Szüts Ferenczné, szül. Denhoff Juliska, 25-ik évében, Mezőturon. — Ernyei Csilla, a budapesti belvárosi takarékpénztár igazgatójának leánya, 20 éves korában, Leányfalván. — Özv. Hadik Gusztávné grófné, szül. Hertelendy Katalin, Budapesten, 64 éves korában.

Szerkesztői mondanivalók.

Ezer csillag. Az ódonszerű hangban van bizonyos komoly ünnepélyesség, mely a tárgyhoz jól talál; de a költeménynek kompoziciója alig van, s az igazi nyomós gondolatokat és erős érzést nem a legjobban sikerült hasonlatok s nem sikerült képek helyettesitik.

Hogyha majd a sirban nyugszom. Rajz. Az ilyen érzelgős darabok, csak is nagy művészettel megirva hathatnak a műveltebb izlésű olvasó közönségre.

Szombathely. V. K. A jeligét rá kell irni a pályázó munka első lapjára s ugyanezen jeligét azon levélborítékra, a mely a pályamű szerzőjének nevét rejti. A pályamű aztán, a szerző nevét rejtő jeligés levéllel együtt, az illető helyre beküldendő.

Egy leány emléke. Elhervad a virág. Egyedül. Cserjék, bokrok közt . . . A szélvész. Az első alant járó prózai hangon kezdődik s csupa szószaporitás, csak a közepén túl csillan ki belőle egy kis tartalom. Sivár panaszával a második és harmadik sem sokat ér. A negyedik már tartalmasabb, bár a gondolatot nem tudja eléggé érvényre emelni, s erőltetett kifejezések is fordulnak elő benne pl. mikor a madárdalról azt mondja, hogy «nyugodt álommá válik által». — Legsikerültebb valamennyi közt «A szélvész», melyet a közölhetők közé lehet sorozni.

Kis falucskám. Sok melegség, igaz érzés van benne, csak egy kicsit több költői erő is lüktetne.

Sz. G. Az ünnepi ódát okt. 18-iki számunkban közöljük.

A persa szőnyeg. Közölni fogjuk.

SAKKJÁTÉK.

1973. számu feladvány. Gérecz Károlytól.

SÖTÉT.

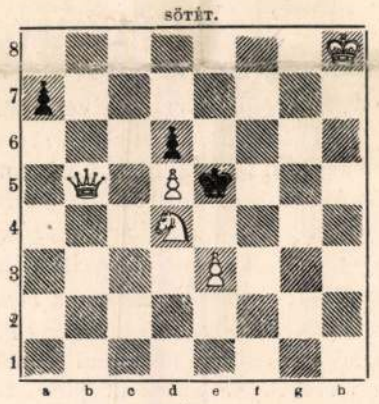

VILÁGOS.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1963. számu feladvány megfejtése Gold Samutól.

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. Fd3—b1	---	g6—g5
2. Fb1—a2	---	g7—g6
3. e4—e5	---	Kd4—d5
4. Kb3—c3 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Sárospatakon:* Gérecz Károly. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Vaskapun:* Dr. Balassa Zoltán. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 39-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A fiatalság az élet tavasza.*

Heti naptár, október hó.

Nap		Kath. prot. naptár	Görög keleti naptár
11	**Vasárnap**	D. 20. Nikáz	29 F. 20. Czirjék
12	Hétfő	Miksa pk vt.	30 Gergely pk.
13	Kedd	Kálmán, Ede	1 Okt. B. A. o.
14	**Szerda**	Kalliszt p.	2 Cziporján
15	Csütörtök	Terézia	3 Aren. Dénes
16	Péntek	Gál apát	4 Hieroteus
17	Szombat	Hedvig, Endre	5 Karitina

Hold változás. Első negyed: 13-án d. u. 4 ó. 4 pkor.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Foulard-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legujabb mintázattal és szinekben, u. m. fekete, fehér és szines **Henneberg-selymet** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint sima, csíkos, koczkázott mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal) a megrendelt áru **postabér- és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G.** (cs. k. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6571

„EGYETÉRTÉS"

POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő. | 1896. XXX. évfolyam. | **Kossuth Ferencz,** főmunkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar ujra elmaradó, uj előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő szinvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbizható tudósitásai által iparkodik régi, jó hirnevét mint hazánk legelső rangu napilapja állandóan fentartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét uj hóditások által évről-évre maradandóan meg is szaporitsa.

Hogy ezt a czélt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betüt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s igy az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alakban számitva 36—60 oldalnyi terjedelmü.

Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósitásokat közölhet, a milyeneket egy más lap sem nyujthat közönségének. Igy általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés **országgyülési tudósitásai** e nemben a legtökéletesebbek, nemcsak a tudósitások kimeritő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely e tudósitásokat minden pártszinezetü olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkivül bő **tárcza- és regényrovata.** Az Egyetértés állandóan két kitünő regényt közöl egyszerre, részint eredetit, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangu műforditók forditásában. Az egy év alatt közölt regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendes regénykötetre rugnak. Ily 40—50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közéletünk kitünőségei és elsőrangú publicisták által irott **vezérczikkeit** és egyébb **politikai közleményeit, bő hirrovatait, eredeti táviratait** az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponkint megjelenő s egy-egy szaklapot pótló «Irodalom», «Tanügy» és «Mezőgazdaság» czimü országos hirü rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált **közgazdasági, ipar és mezőgazdasági** rovatait és megbizható tőzsdei tudósitásait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégiteni képes.

Mindezen előnyök daczára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb:

Egész évre	20 frt —
Fél évre	10 « —
Negyed évre	5 « —
Egy hóra	1 « 80

Előfizetések legczélszerübben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához **Budapest, papnövelde-uteza 8.** intézendők.

A főváros legszebb látványossága

A Magyarok Bejövetele

Feszty körkép

Városligetben
Andrássy-ut végén.

Látható
reggel 7-től este 8 óráig,
az esti órákban
villany-világitásnál.

Belépő dij:
Reggel 7-től délelőtt 9 óráig **30** kr., gyermekjegy **20** kr. — Délelőtt 9-től este 8 óráig **50** kr., gyermekjegy **30** kr.

Vese, húgyhólyag, húgydara és **köszvény-bántalmak** ellen, továbbá a **légző** és **emésztési** szervek **hurutos bántalmainál**, orvosi tekintélyek által

a Lithion-forrás

Salvator

kitünő sikerrel rendelve lesz.

Húgyhajtó hatású!

Kellemes izü! **Könnyen emészthető!**

Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.

A Salvator-forrás Igazgatósága Eperjesen.

Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

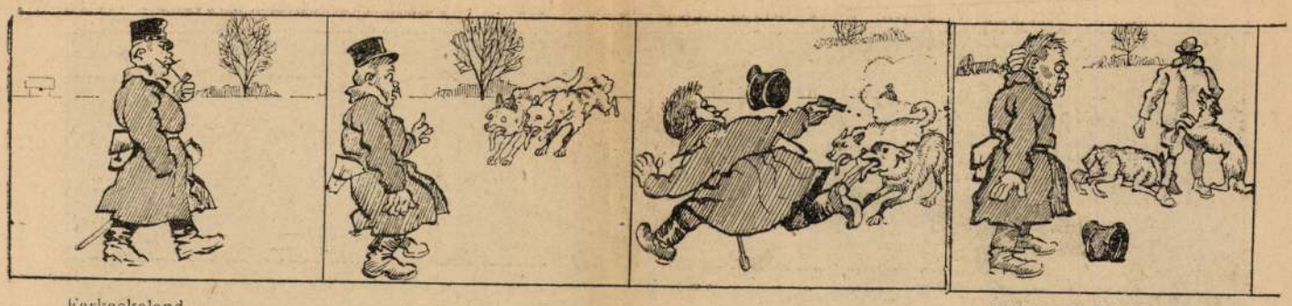

Farkaskaland

Mühlbeck Károly rajza

egy herceg. A birtokok, erdők kezeléséből, a gyárból, a gőzfürészből, dr. Mayernek annyi haszna van, hogy bizvást számíthatja magát is a gazdag emberek közé. Most, ha akar, nyugodtan hazamehet városába. Igen! Egyszer — csak egyszer! — már volt odahaza s noha abban a városban nem minden a vagyon, hanem a származás — a származás! — az, amit mindenekfelett fontosnak tartanak, mégis dr. Mayer Ede már kapott néhány barátságos és tiszteletteljes köszöntést és irigykedő pillantást. Istenem! tehetett-e ő arról, hogy az apja a sánta Mayer volt, aki . . . Dr. Mayer sohasem tudta lelkéről egészen letisztogatni a sárpettyeket, melyekkel ez a mondat őt is, anyját is, apját is bemocskolta, s csak amióta Antoni Dániel mellett él, kezd magához térni egy kicsit.

Hiába: gazdag ember mellett szolgálni jó.

Vigyázott is dr. Mayer Antoni Dánielnek a személyére, az érdekeire. Misuráné, aki bejáratos volt a konyhába, Ottó aki meghatározhatatlan állást töltött be az Antoni-házban, voltak részben öntudatos, részben öntudatlan kémei. Egy tál nem került az asztalra, egy kanál nem csörrent a háznál anélkül, hogy Mayer doktornak tudomása ne lett volna róla.

Talán azért tudott úgy Antoni Dánielnek a szája íze szerint dolgozni.

Antoni Dániel nagyon keveset törődött másokkal. Megfigyelik? Helyes! Legalább utánozzák, ha tudják. Irigyelik? Jól teszik. Egyebet mit is tehetnének? Nincs mindenkinek hatalmas és csodatevő bálványistene.

Dániel az egész világ minden szépségét akarta, szőnyegként, Mária lába elé borítani. És Dánielben, elnyomva, mint csöppnyi keserűség a mézben, még élt a régi aggodalom Mária miatt. Ezért vitte a feleségét a tengerpartra, Svájcba, a havasok közé, a Tátrába, mindazon helyekre, ahol az emberek a szépséget és egészséget vásárolják. Mindenütt a legnagyobb kényelemben éltek, hogy Mária ne a törődésből és fáradalomból tudja meg, hogy utazik.

— Csak arra kérlek, — szólt Dániel Máriához, — hogy ne törődj semmivel. Nem azért vagy a feleségem, hogy gondod legyen.

— Hát semmit se csináljak?

— Nem, — kiáltotta Dániel, — persze, hogy nem. Mire való vagyok én, mire az egész világ? Hogy téged szolgáljunk, Mária.

— Hát olyan nagy úr vagyok én? Miért?

— Mert te vagy az Antoni Dániel felesége.

— Akkor jól van — felelte Mária tündöklő arccal s odahajtotta fejét a Dániel mellére.

— Ezt szabad? — kérdezte pajkosan.

Mária virult, mint a rózsa, még csak nem is köhintett. Megmaradt leányos, sőt majdnem gyermeki karcsusága. Sokszor odaült Dániel ölébe, hogy doromboljon, mint egy hizelgő cica. Nem szeretett egyedül lenni. Ha Dániel kiment a szobából, alig várta, hogy visszajőjjön.

— Hát szeretsz? — kérdezte Dániel.

Mária kinyújtotta karját és behunyta szemét.

— Dániel! A sok-sok százmillió ember közül, aki él, csak te vagy az enyém, csak te szeretsz, senki más.

Elmosolyodott és tovább fűzte ezt a gondolatot.

Mi volna, ha Dániel nem szeretné? Úgy érezte magát, mint egy utas a havasok tetején, egy menedékház kályhája mellett. Kint dermesztő hideg, szikrázó hó és szikrázó csillagok, a fagy és halál végtelensége s e puszta ürtől, e hideg semmitől nem választja el az utast más, mint egy vékony fal s egy kályha melege.

Házasságuk igazi házasság volt, nem véletlen és elhibázott összekerülés, nem futó összeköttetés, melyből mindenik fél akkor lép ki, amikor akar. Értelmet és tartalmat adtak egymás életének.

— Szegény és elhagyatott lennék nélküle.

Sokszor gondolt Mária azokra is, azokra, akik ott messze Egyptomban a sárga homok alatt fekszenek. Úgy gondolt rájuk, mint akik várják őt s akikkel egykor, természetesen Dániellel együtt, az egekben találkozik. Nem volt hűtlen hozzájuk és nem felejtette el őket, minden nap, minden órában emlékezett rájuk. De két családja volt: egy földi és egy égi és remélte, hogy égi családja szeretettel és türelemmel várakozik rá.

— Ők is örülnek, hogy én itt boldog vagyok.

Dániel is boldog volt, mostanában békén hagyta bálványistenét. Egyszer, elmerengésében, így beszélt a titokzatos lénnyel:

— Nem kívánok ezután tőled semmit, békén nyugodhatsz, csak maradjon minden úgy, ahogy van

Óh! dőre kívánsága, hasztalan vágya a boldog embereknek! Semmi sem marad *úgy*, minden változik, minden elmúlik, Antoni Dániel, és nincs az a bálványisten, aki megtörné e törvénynek erejét!

Antoni Dániel nem tudta ezt.

Bálványa egyetértően bólintott neki s ő még hitt az eddig hatalmas bálvány mindenhatóságában.

Antoni Dániel: a kezdet és a vég. Az ő akarata: a világ tengelye. S Antoni Dániel azt akarja, hogy minden maradjon úgy, ahogy van.

Idő! állj meg! Sors! ne moccanj! Halál! Maradj! Mert Antoni Dániel úgy akarja azt.

— Igen! — örvend magában Dániel. — Igy marad minden. Mária örökké szép, fiatal, egészséges és boldog marad és én örökké óvó, védő, imádó szeretettel veszem körül.

Mintegy bizonyitásképp erre az okoskodásra, Mária lépett be a szobába, fehér ruhában, kerti virágokkal a karján, üdén, frissen, illatozva, maga is egy szép virágzó ág.

Odaült Dániel mellé.

— Miért nem jöttél utánam, — kérdezte kedves panaszkodással. — Nem szeretek egyedül lenni. Legyél mindig ott, ahol én vagyok.

És Dánielre dobálta virágait.

Folytatjuk

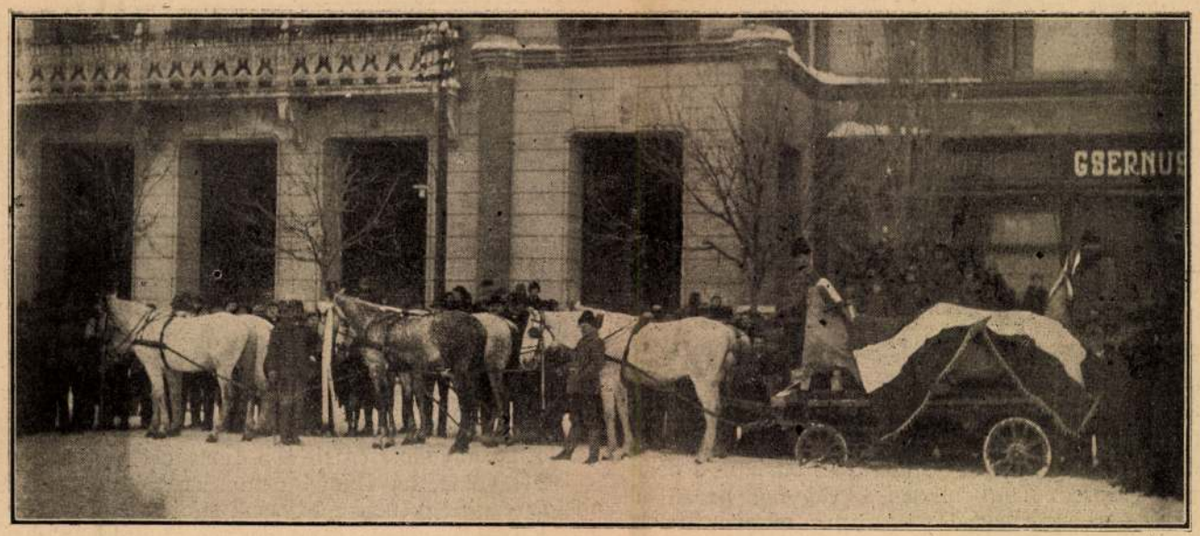

A bolygó Petőfi-szobor. Petőfi Sándornak segesvári szobrát hatos fogaton elszállították Budapestről Kiskunfélegyházára. A nemzetiszinü lepellel takart szobor megérkezése végleges állomására

hogy összetöri gyöngéd termetét. Az oroszlán dühödt és mégis biztos szerelmét érezte iránta, az oroszlánét, mely tép hatalmas fogával és éles körmével, de sohsem úgy, hogy párját megsebezné, vagy megbántaná. Mária nem félt attól az erőtől, melyről tudta, hogy az az ő védelmére való.

— Ő erős, én gyenge, — gondolta magában s ez már elég ok volt neki arra, hogy bizzék Dánielben.

Mária olyan szeretettel fonódott Dánielre, melyben eddigi szeretetének több szálból sodrott fonala még egy fonállal szaporodott. Még mindig azt tartotta, hogy gyermeke, testvére, lánya Dánielnek s azonfelül a felesége is. Mindene. Dániel volt számára az egész világ. E szerelemben gyönge és oltalmat kereső gyermekké lett. Néha inkább gyermek volt, mint asszony, akit nem lehet nemszeretni még akkor sem, ha asszonyi mivoltától megpihen a férfi. Ez a gyermekesség minden boldog asszonnyal közös, a boldogság teszi őket gyermekivé és fiatallá. A boldog asszony nem öregszik.

Dánielt otthon sohasem lehetett egyedül találni. Mária mindig ott ült mellette s valószinü, hogy ha kettesben voltak, nem is mellette, hanem az ölében ült.

— Nem vagyok nehéz?

— De nagyon nehéz vagy, kicsi szívem.

— Elmenjek?

— Menj el, Mária.

De nem tudott. Dániel átfogta és magához szorította.

— Jaj, egész összekuszáltad a hajamat és hogy megszorítottad a karomat.

— Fáj?

— Fáj bizony, de még hogy fáj.

— Add ide, meggyógyítom.

Mindig ilyeneket beszéltek s Dániel meg volt győződve, hogy Mária járatos minden világi és egyházi tudományban. Az meg éppen magától értetődő volt, hogy Dániel a legokosabb ember a világon.

Nem is tévedtek. Minden bölcsesség meg volt bennük, ami szükséges a boldogsághoz.

Ha valaki jött hozzájuk, mégis abba kellett hagyni az enyelgéseket. Ilyenkor Mária komolyan ült egy kényelmes, pehellyel bélelt karosszékben és egy hímzésen öltögetett. Igy találta őt mindig dr. Mayer, csöndeskén dolgozgatva a tarka hímzésen, csipkés, habos otthoni ruhában, gyönyörűen.

Ez a hímzés még magán viselte eredetében a zárdai szigorú ízlés nyomait, még Terézia anya adta Máriának a hozzávaló, féltve őrzött mintát. De mit szólt volna a szigorú Terézia anya, látva, hogy az egykori növendék mily önkényes változtatásokat csinál a hagyománymegszentelte rajzokon?

Mária még most sem nyomhat el egy kis félelmet, ha az elhibázott rajzra néz, dehát, mit tegyen? Dániel oly ritkán hagyja dolgozni s ami keveset eddig csinált, csak nem bonthatja fel.

Dr. Mayernek szabad látni, hogy az ő gazdájának milyen komoly és ügyes felesége van.

— Beh gyönyörű egy asszony, valóságos cukorbaba, ennivaló teremtés, — pazarolja dr. Mayer magában a jelzőket, mialatt Dániel átnéz egy számadást.

Amint illett is, dr. Mayer Ede bele volt bolondulva egy kicsit a gazdája feleségébe.

— Ennek ugyan kijutott, — elmélkedett tovább. — Vajjon leszek-e valaha én is ilyen boldog? Vagy nekem a boldogságból is csak egy töredék jut, mint a vagyonból.

Dániel visszaadta a papirlapot a doktor urnak.

— A számadás rendben van. A tátrai villa szerződését holnapra kérem. Ha a szerződést aláirják, a villát kifizetheti, doktor ur. Oda viszem a nyáron a feleségemet. Akarsz oda menni, Mária?

— Nagyon szívesen, Dániel.

Összemosolyogtak s a doktor úr keservesen érezte fölösleges voltát.

Mialatt kabátját az előcsarnokban fölvette, dr. Mayer kihallgathatta a következő párbeszédet.

— Kérem, uram, vigyázzon! Nem illik ilyen nagy embernek térdepelni.

— De előtted, Mária.

— Előttem sem, tisztelt uram. Vigyázzon, még egyszer mondom, hogy vigyázzon, mert megtörténhetik, hogy odaöltöm az orrát a himzéshez.

— Tedd meg, Máriám.

— Nem, nem tehetem. Mit szólna ehhez a szigorú Terézia anya. Nem illik az orrod a mintámba. Inkább leteszem a munkát.

— Elférek én melletted, Mária?

— Nem, uram, nem fér el, de, ha erőszakoskodik, akkor büntetésül az ölébe ülök.

— Nem lehet mindenki ilyen szerencsés — sóhajtotta dr. Mayer, a szőnyeges lépcsőn lemenet, pedig neki sem lehetett oka a panaszra.

Az Antoni-féle háztömbből, melyet két utca szel keresztben négy felé, neki is jutott egy ház, egy négyemeletes palota. Antoni Dániel bőkezű, úgy fizet, mint

Uj Idők 1922. XXVIII. 9. sz.

Köddé vált figurák a multból

A LOVAG, A KONZUL, A PARASZT, A BAJSZOS MEG A MAJMOS EMBER

Pest egykori figuráiról lesz szó az alkövetkezendőkben, azokról a figurákról, akik úgy hozzátartoztak a főváros utcáihoz, mint például a Gellérthegyhez a citadella. Már irtunk az akkori kor *különceiről*, ezek csoportját a *figurák* csak kiegészitették, de míg az előbbiek tekintélytartók voltak, az utóbbiekat bizony inkább közderültség kisérte mindenütt, ahol csak megjelentek.

A figura azonban éppen azért volt figura, hogy ez a körülmény egyáltalában ne zavarja semmiféle ténykedésében. Elég lett volna egyetlen pillantás a tükörbe s ha normális agyvelővel rendelkezik, azonnal eltünik illető a nyilvánosság elől, vagy szakit megjelenése extravaganciáival. Ez azonban egyiknél sem következett be soha. A figura megmintázta önmagát a maga gyönyörüségére és a figurájához hü maradt egész élete folyamán. Ha egyszer aztán mégis lelépett az utca színpadáról, bizonyos, hogy a halál akadályozta további megjelenésében.

A pesti figurák között *lovag Freystädtler Jenő* volt a legismertebb. Apja nagy vagyont hagyott rá, a fiú lovagi címet vásárolt és perzsa konzul lett. Langaléta, furcsa és csúnya ember volt, félszegen kunkorodó pofaszakáll, keskeny bajusz voltak ellenszenves arca szőrdiszei. Apró, felfelé vasalt karimájú kalapot hordott, bő és csak bokáig érő nadrágot, szalagos abbé-cipőt utcán is. Hosszú lépésekkel sietett, csontgombos botjat hátratett kézzel szorongatva, nyakában széles szalagon monokli himbálózott. Minden délelőtt a Gizella-téri Kugler-cukrászdában állt, fenntartott asztala mellett, angol lapokat olvasva, amelyeket a cukrász-pult egyik fiókjában tartott. Délelőtti sétáin egy kistermetü angol tanár szaladt mellette, aki alig tudott lépést tartani vele.

A lovag Múzeum-utcai háromemeletes palotában lakott, titkársága volt, udvarmestere, major domusa, portása, lakája és sok gyönyörü lova. Kétfogatú kocsija udvari hintót majmolt, délután néha gigen jelent meg a Stefánia-úton. Ilyenkor maga hajtotta a két egymás elé fogott lovat. Egyszer saját szememmel láttam, hogy hátraszólt az inasának, aki ekkor a gig hátsó, magas üléséről előre hajolt, ügyesen kihúzta a lovag szivarzsebéből az ott hivalkodó selyemzsebkendőt és azt gazdája orrához emelte. Ezalatt a lovag tovább hajtott s anélkül, hogy gyeplőt, ostort letett volna, bedefujta orrát az odatartott zsebkendőbe.

Freystädtlert soha senki nem látta társaságban. Nem volt egyetlen barátja, egyetlen ismerőse sem, mindig magányosan ült hintóban és páholyban. Színházba frakkban járt. Előadás alatt libériás lakája ott őrködött a páholyfolyosón, miután előbb színlapot és látcsövet odakészitett gazdájának a könyöklőre. A lovag nagy nőbarát volt, de nyilvánosság előtt hölggyel sem mutatkozott soha. Rengeteg karikaturát rajtzoltak róla, ezeket a belvárosi papirkereskedésekben nyiltan árusitották. A lovag minderről nem vett tudomást, élte furcsa és rejtelmes életét, egész Pest nevetett rajta, ezt is tudta, de úgy tett, mintha nem venné észre. Kolduszegényen halt meg.

Ugyancsak rendkivül ismert pesti figura volt *Tiller Mór* egyenruhaszabó. Kockaformára nyirt, dús vörös szakállt viselt és mindig zsakettben járt a déli és esti korzón. Az egyenruha-bolt remekül jövedelmezett, minden ujonnan felavatott hadnagy rögtön ötszáz korona hitelt kapott nála becsületszóra és havi törlesztésre. Tillernek társadalmi ambiciói voltak, ezért San Marino magyarországi főkonzulja lett. A cimért nagy pénzt fizetett a kis köztársaságnak, de megérte neki, mert mint konzul, minden udvari bálra hivatalos volt. Akár ott táncolhatott a hadtestparancsnok mellett, akinek délelőtt waffenrokkot próbált az üzletében.

Hires pesti figura volt az úgynevezett *„paraszt"*. Hatalmas termetü, hosszú karjait lóbáló, lompos majomember volt, ingasi-járással. Télen-nyáron gatyát viselt, gombos lajblit, óriási csizmákat és állandóan egy vörös kötésü könyvet szorongatott a jobbkezében. Állitólag egyszer megnyerte a lutrin a főnyereményt s a kapott ezreseket elosztva ennek a könyvnek a lapjai közé rejtette. A könyvet aztán mindig magával hordta, egy pillanatra sem vált meg tőle. Egyszer berugott és elaludt valami csapszékben és mialatt az asztalra borulva hortyogott, a pénzét kilopták a piros könyvből. Mikor felébredt és rájött a szörnyüségre, ordítva törni-zúzni kezdett, végül mentők jöttek kényszerzubbonnyal. Beleőrült a veszteségbe. Később, mint csendes bolondot elbocsátották, utcagyerekek gúnyprédája lett a Rókus-kórház környékén, ahol állandóan tanyázott.

Pesti figura volt a *„bajszos"*, egy villogó szemü, kifent bajszú, hatalmas termetü férfi, aki ünnepélyes szalonkabátban fontoskodva lépkedett, vastag botját, mint valami rudat himbálva. Egy lépéssel előtte két kis gyereke tipegett, egymást kézenfogva. Az egyik fiú volt, a másik kislány, mindketten mindig dirndli ruhában jártak, hosszú tollal diszitett stájer kalapocskákban.

— Ártalmatlan postatiszt, — magyarázta nekem egyszer valaki, — nagyon rendes ember, csak hát ez a mániája ...

És a furcsa hármasfogat mindennap végigvonult a Váci-utca sokadalmában, mindenki megfordult utána, épügy, mint *Stingel* huszárfőhadnagy után, aki olyan magas volt, hogy a járdáról csokrot tudott átadni az első emeleti ablakból kikönyöklő kisaszszonyoknak. No és a többiek: a krisztusképü, vegetáriánus *Földvári*, ez a bús és kopott, vézna és télen-nyáron szandálban és hajadonfőtt járó emberke, *Simli Mariska*, a papi reverendában surranó, púderes arcú se fiú, se leány, a pókhasú *Ferenc József-imitátor*, aki mindig zsakettben ténfergett a Belvárosban, aztán egy *félbolond szabólegény*, aki gigerlisen görbitett karokkal, szájában roppant szivart füstölve és minduntalan megpördülve önmaga körül közlekedett, a hölgyeket fixirozva! Mindezeket a figurákat napról-napra láttuk, ismertük, kinevettük, de mindez nem zavarta őket mulatságukban, főkép abban, hogy gőgösen lenézzenek bennünket.

Búcsúzóul még egy figurát állitsunk elő a multból. Teljes néven *budai olasz majmos embernek* hivták, röviden *„majmos"*-nak. Furcsa, toprongyos kis alak volt, nagykarimájú, hegyes brigantikalap ékeskedett kobakján és szalagos bocskort hordott. Ez a *majmos*, saját igénytelen kis személyében egy teljes zenekart képviselt. Harmonikázott és dudát fujt egyszerre, hátára pedig nagydob volt erősitve cinntányérral. Ez utóbbi két hangszert úgy kezelte, hogy a dobverőt pörgető és a cinntányérokat összeverő szerkezetet elmésen spárgahuzal kapcsolta a cipősarkához. Ha bele kellett vágni a nagydobba és össze kellett ütni a cinntányért, a majmos rúgott egy nagyot és a két hangszer frenetikus csinnadrattával azonnal működésbe lépett. Mielőtt elkezdte volna produkcióját, háromlábú asztalt állitott fel, arra aztán egy pirosfrakkos csöpp majom telepedett, aki addig a majmos vállán kuporgott. A majom az asztalkán táncra perdült az egyszemélyes, de négyhangszeres zenekar hangjaira, később mindenféle katonai gyakorlatot végzett vezényszóra, ugrált, haptákot csinált, kis kapszlipuskát sütött el s végül összeszedte a krajcárokat, amiket gyerekek, cselédlányok dobáltak le az udvar közepére. Közben a duda nyekergett, a nagydob puffogott, a harmonika harsogott és édes derü aranyozta a liliputi majomparádét.

Néha még mintha visszacsengene a messzeségből a furcsa zenekar hangja. De már egyre halkabban halljuk.

Endrődi Béla

Kisérleti adásokat kezdett a szolnoki új rádióállomás

Szolnok határában a mult év szeptemberében kezdték meg az ország második nagyteljesitményü rádióállomásának épitését. *A 150 mes rádiótorony 135 kilowattos adóenergiával sugározza majd a Petőfirádió műsorát.* Az épitkezés június 15-én fejeződött be. A szerelési munkát a *Standard gyár* végezte 28.000 munkaórával. *A belső berendezések összekötéséhez 15.000 folyóméter ólomkábelt használtak fel.* Az uj adó által sugárzott müsort az egész ország területén kitünően lehet venni. A próbaadások augusztus 1-én megkezdődtek, a folyamatos adás pedig augusztus 17-én indul.

Szovjet vasutasok fogadalma

Tizennégy évvel ezelőtt ünnepelték először a *Szovjet Vasutasok Napját* abból az alkalomból, hogy *Sztálin* generalisszimusz és a kormány fogadta a szovjet vasutasok 400 legkiválóbb dolgozóját. *Sztálin* akkori beszédében felhivta a vasutasokat, törekedjenek arra, hogy a közlekedés a jó óraszerkezethez hasonlóan pontosan működő legyen. A vasutasok most levelet intéztek Sztálin generalisszimuszhoz, amelyben elmondják, hogy a generalisszimusz gondoskodása

uj erőt önt beléjük, egyre jobb munkára ösztönöz, hogy a lehető legnagyobb mértékben járuljanak hozzá az ötéves terv sikeréhez.

A Szovjetunió — mondja a *moszkvai rádió* — vasuti nagyhatalom. A fasiszta rablók a második világháború során 65.000 km. hosszú vasutvonalat, 4100 állomást, 13.000 vasuti hidat és sok más vasuti épitményt semmisitettek meg. A szovjet vasutasok azonban már a háború idején 50.000 km. hosszú vasuti vonalat állitottak helyre saját országukban és 30.000 km.-t segitettek helyreállitani a külföldön. Ezzel szemben az USA-ban az áruforgalom ez év első négy hónapja során 8%-kal maradt el a mult év hasonló időszakával szemben. Egészen más a helyzet a szovjet vasutaknál, ahol

a vasuti közlekedés sikeres helyreállitása és továbbfejlesztése, a vasutasok életszinvonalának állandó emelkedéséhez vezet.

A szovjet vasutasok szaklapjában *Borisz Bestyev* közlekedésügyi miniszter megállapitja, hogy a Szovjetunióban már 2000 olyan mozdony közlekedik, amely 500 és még több kilométert tesz meg naponta. *A lokomotivpark hasznositása terén a Szovjetunió áll első helyen.* A vasutasok nagy megelégedéssel fogadták a *Szovjetunió Legfelső Tanácsa* elnökségének rendeletét, amelynek értelmében a vasutasokat évek során át végzett kiváló munkájukért rendjellel és éremmel tünteti ki.

Megváltozott az élet az óvodákban is

86 óvoda működik Budapesten 380 óvónővel

A fasiszta rendszer közoktatási politikája elhanyagolta az óvodákat, a napközi otthon pedig ismeretlen fogalom volt. A felszabadulás után uj korszak indult meg a budapesti óvodák történetében is. A főváros ujjáépitett tizenkilenc óvodát, kitatarozott és felszereléseiben kiegészitett ötvenhetet, az MNDSz-től két, a Vöröskeresztesektől hét óvodát vett át. Az óvodai nevelés régi rendszerét felszámolták és az óvónők részére *világnézeti és szakmai tanfolyamokat létesitettek.*

Jelenleg a fővárosban 86 óvoda működik 380 óvónővel. Minden óvodában napközi otthon is van, amelyben a gyerekek bőséges étkezést kapnak. Reggelenként kávét vajaskenyérrel, ebédre tápláló ételeket, hetenként háromszor húst, gyümölcsöt, ezenkivül csukamájolajat, vagy vitaminos tablettákat.

Az óvodák külső képe is megváltozott, mert az óvótermek nem sivárak többé. A falak megszinesedtek a gyermekek rajzaitól, festményeitől és különböző diszitéseitől. Kollektiv munkával készitett festmények diszitik a falakat. Az egyik óvodában ilyen együttes festmény a május a május 1-i feldiszitett utcát ábrázolja, a másik egy *„5 éves terv-falut"*, *cirokból készült villanypóznákkal, gyufaskatulya iskolákkal, traktorállomással.* Az óvodának önálló élete van, egyszer a testvér óvodát látogatják meg, máskor piacra mennek bevásárolni.

A versanyag is teljesen kicserélődött. Ma a budapesti óvodákban a régi együgyü versikék helyett *Petőfi, József Attila* verseit tanulják. Az énektanitás is hasonló szellemben változott meg. Népi énekeket, mozgalmi dalokat énekelnek. A gyermekek sokat járnak ki a szabad természetbe, hogy minél több alkalmuk nyiljon a megfigyelésre. Az 5 éves terv is szerepel az óvodai munkában. Minden óvodának *fali ujsága* van a szülők számára, de sok helyütt a gyermekek részére is, kik az anyagot ujságokból vágják ki és maguk illusztrálják.

Az óvodában a gyermek megszereti a munkát és teret kap alkotókészségének.

A Szovjetunióban termelik a világ legjobb konyakjait

és 150-féle szakszerű bort

A Szovjetúnióban hatalmas területen találunk szőlőtermelő körzeteket. Gyönyörü szőlővidékek vannak a napos Krim, a Kaukázus lejtőin, a Don vidéken. Jelentős fejlődést értek el a szőlészetben. Üzbégisztánban, Tadzsikisztánban, Turkméniában, Kazakisztánban, Kirgiziában régebben jó borhoz csak az európai szőlőfajtákat tartották alkalmasnak. Ma már Közép-Azsia szovjet köztársaságaiban nagymennyiségü bort termelnek helyi szőlőfajtákból.

A háborút megelőző 5 év alatt egész sor uj szőlőfeldolgozó üzemet épitettek a kiváló minőségü krimi borok termelésére. Jelentékenyen kibővitették és ujjáépitették az üzbég és az örmény köztársaság szőlővidékének régi pinceit.

A szovjet szőlőfeldolgozók kifejlesztették a pezsgőgyártást is. A szovjet pezsgőgyártást évi 50 millió palackra akarják emelni.

Régen a világon a legjobb borpárlatnak a francia konyakot tartották. Manapság a gruziai *„Emeszeti"* és az örmény *„Jubileumi"* a világ legjobb konyakfajtái közé tartoznak. Növekedik a konyaktermelés és a Kaukázus menti, a moldvai, az örmény és a gruz szovjet köztársaságok pincéiben már 100 hektoliter számra tárolják a konyakot. A Szovjetúnió konyakgyárai évente 20 millió üveget termelnek.

Évről-évre változatosabbak lesznek a borok. A szovjet borászat 1936-ban 40, ma már 150 féle fajtát termel.

Uj munkásvonat Budapest-Cegléd között

A közlekedésügyi minisztérium vasútügyi főosztálya közli, hogy a textilipari dolgozók kérésére augusztus 1-től kezdve *Buadpest nyugatipályaudvar—Ceglед között uj munkásvonatpárt helyez forgalomba.* Az uj vonat *Budapest Nyugati* pu.-ról indul 6.09 perckor, ellenirányból *Budapest Nyugati* pu.-ra érkezik 21.53 perckor.

Varázsfuvola

a HIRLAP akciójában

Csütörtökön este az Állatkerti Szinpadon Mozart legszebb operája, a „Varázsfuvola" jön a **HIRLAP** akciójában. A páratlanul látványos dalmüben két ifjú szerelmes fantasztikus megpróbáltatásai és boldog egymásratalálása szebbnél-szebb melódiákban szárnyal a szivek felé. A romantikus opera pazar szereposztásban kerül szabadtéri előadásra. A főszerepeket Székely Mihály (Sarastro), Csabay László (Tamino), Osváth Júlia (Pamina), Mátyás Mária (Éj királynője), Raskó Magda Mindszenti Ödön és Fekete Pál éneklik. Vezényel: **Ferencsik János.** Jegyek 30 százalék kedvezménnyel (3.50—21.— Ft) a **HIRLAP** jegyirodájában kaphatók.

Fájdalommal, megtört szivvel tudatjuk, hogy

Szobolotzky Jánosné

szül. **Fantó Irénke**

a legjobb anya és feleség 50 éves korában hirtelen elhunyt.

Áldott porhüvelyét kedden ½3 órakor helyezzük örök nyugalomra a Kerepesi-úti temetőben.

Örökké gyászolni fogják férje és fiai.

Engesztelő szentmise 6-án, szombaton reggel 9 órakor a Rózsák-téri plébániatemplomban.

A Vatikán határozatát elitéli minden katolikus dolgozó, aki kész a békéért harcolni — irja a Pravda

A *Pravdá*-ban „A Vatikán leleplezte önmagát" cimmel *Borisz Leontyev* irt cikket, amelyben megállapitja, hogy a Vatikán július 13-iki határozata kiközösiti a szakszervezetek 70 millió tagját, akik beléptek a Világszövetségbe, továbbá azt a 600 millió embert, akiknek küldöttei résztvettek a béke hiveinek világkongresszusán. A pápa tehát *az egész emberiségnek körülbelül egyharmadát át kozta ki.* Ilyen méretü kiátkozás — állapitja meg a cikkiró — *a XII. század óta nem fordult elő* és az „eretnekek" száma sem ért el ilyen csillagászati méreteket.

Az intézkedés okait kutatva elmondja Leontyev, hogy az elmult hónapok a nemzetközi reakció és a háborús uszitók táborának fokozatos gyengüléséről tanuskodnak. Az imperialista államok uralkodó köreiben egyre jobban mutatkozik az idegesség és fejvesztettség. Ebben a helyzetben a nemzetközi reakció előtt az a feladat áll, hogy szakadást idézzen elő a béke hiveinek egységfrontjában. Erre törekszik **most a pápa is.** Rámutat azután a cikkiró arra, hogy mindazokban az országokban, ahol a kommunisták kerültek hatalomra,

teljes mértékben biztositva van a vallás szabad gyakorlása.

Ugyanezt nem lehet elmondani a kapitalista országokról, amelyekben csak egyetlen államvallás létezik. A Szovjetunióban és a népi demokratikus államokban a teljes vallásszabadságot *az alkotmány biztositja.* Európában, Azsiában és Amerikában a lelkészek ezrei vesznek részt tevékenyen a békéért való küzdelemben. A pápa lépése azonban nem csupán a kommunisták ellen irányul. A kapitalista országok uralkodó körei, a kommunistaellenesség álarcában *valójában a demokratikus szólásszabadság, a dolgozók jogai ellen lépnek fel.* A kommunizmus és a demokrácia elleni támadásával a Vatikán leleplezte önmagát, mint az imperialista reakció ügynökét és a háborús uszitók eszközét. A Vatikán esztelen kalandját, — irja *Leontyev* zárószavaiban — *elitéli minden becsületes katolikus dolgozó, aki kész harcolni a békéért.*

Petőfi szülővárosa bensőséges hódolattal áldozott a költő emlékének

A Hirlap kiküldött munkatársától

Kiskőrös, ez az egyhanguságig nyugalmas község itt az „alföldi szép nagy rónaságon", megváltozott arculattal fogadta vasárnap az érkezőt. A sűrű, fülledt csendet már kora délelőtt három repülőgép zúgása szakította széjjel, amint tisztelgő köröket írtak le a község fölött. Olyan alacsonyan szálltak, hogy jól látszott a szárnyuk után úszó nemzetiszínű szalag. Elsuhanó árnyékukkal végigsimogatták Petőfi érceszobrát és a zsindelytetős alacsony kis házat, amelyben a költő született.

A házakon nemzetiszínű zászlók lengtek, a kis ablakokból Petőfi arca nézett a tisztára söpört utcákra, a község első házainál, az országúfon díszes diadalkapu várta a környékről érkező küldöttségeket. Délelőtt 10 órakor a Petőfi-téren megszólaltak a pesti tűzoltók szimfónikus zenekarának hangszerei s az emlékünnepség kezdetéig szólt a térzene.

*

A zene hangjai mellett érkeztek a feldíszített térre a környékbeliek tarka, színpompás küldöttségei. A *kecelieki* szinte végeláthatatlan szekérkaravánja tünt fel először az országút felől, lengő zászlókkal és a napfényben szikrázó táblákkal. A kocsisor közepén három nagy teherautó haladt, kettőről asszonyok és leányok éneke szárnyalta túl a szekerek zaját, a harmadikon pedig kisfiúk és kislányok nyakkendője kéklett, mint a mélykék nyári ég: a kecelii MNDSz és az úttörők népes küldöttsége.

És utánuk sorjában valamennyi járási község parasztküldöttsége: *a soltiak, soltvadkertiek, páhiak, izsákiak, csengődiek, majsaiak, halasiak, akasztóiak.* Félóra alatt úgy megtöltötték a Petőfi-teret, hogy a körösiek tekintélyes része csak az alacsony vaskerítésen kívül vehetett részt az ünnepen.

*

Fél tizenegykor — a zenekar éppen a János vitéz-ből játszott részleteket — hatalmas berregéssel ötven motorkerékpár érkezett a térre. Ötven fiatal fiú és leány ugrott le a gépekről és tömött sorban állt föl a költő szobrának baloldalán. Mindegyikük kezében kis babérkoszorú. Szegedről jöttek, a *Szabadságharcos Szövetség* és a MINSz tagjai. Szeged megemlékezését és tisztelettel teli szeretetét hozták és hazatérve majd a szabadság lángját viszik magukkal a költő szülőházának mécseséről.

Ebből a kicsi, de kiolthatatlan lángból, a szabadság tüzéből vittek szombaton este a pécsi kegyeleti staféta fiatal résztvevői is s útközben ők is egymásután gyujtották meg a kis falvakban a Petőfi-emléklángot.

*

Tizenegy órakor lépett az emelvényre *Jenei Jenő*, a Magyar Dolgozók Pártja pestmegyei szervezési titkára s mondotta el ünnepi beszédét.

— Méltatták már 1923-ban is Petőfit — mondotta a többi között. — De Petőfinek, a forradalom és a nép költőjének arcát elrejtették, költészetéből csak azt engedték napvilágra a reakció 25 éve alatt, ami népelnyomó, szabadságot tipró céljaiknak megfelelt. Ma, amikor a magyar népi demokrácia megvalósította a költő eszméit, az *igazi Petőfit* ünnepelheti a felszabadult magyar nép. S az igazi Petőfit ünnepli az egész demokratikus világ, elsősorban a nagy Szovjetunió, amely a legjobban értékeli Petőfi forradalmi költészetét és egész életét, amelyet a szabadságért, a nép jogaiért áldozott.

A beszéd után megkoszorúzták a költő szobrát. Először az MDP küldöttsége helyezte a talapzatra hatalmas, száz szál égőpiros szegfűből álló koszorúját, azután a *Függetlenségi Népfront, Kiskőrös, a kiskőrösi Petőfi termelőszövetkezet, a szegedi Szabadságharcos Szövetség* és az ifjúsági staféta tagjai járultak a szoborhoz.

Az ünnepség után a küldöttségek elzarándokoltak Petőfi szülőházához. Néma csöndben, emlékezve álltak az alacsony, homályos szobában, amelybe csak a zsalugáter résein hullott be kevés fény. És emlékezve lapozgattak a hatalmas emlékkönyvben, s hosszan elidőztek azoknál a lapoknál, amelyek a felszabadító Szovjet Hadsereg tagjainak kezevonását őrzik.

*

Az egykori kemence helyén a konyhában, most Petőfi koszorúkkal borított mellszobra áll s előtte ki nem hunyó fénnyel világít az örökmécses. Mellette úttörő fiúk állnak díszőrséget s a nyitott ajtón keresztül napfény vetődött lelkes arcukra. S a dúsan özönlő fényben, a gyermekek szemének csillogásában, a két kis szoba emlékező csendjében, előbb valóságban ott volt Petőfi, mint a mult legfényesebb, de hazug ünnepségein.

Eisztray Kálmán

„Itt születtem én ezen a tájon..."

Petőfi Sándorról emlékezett Kiskunfélegyháza

— Kiküldött munkatársunktól —

Mikor utoljára erre járt, a város szélén pihent meg. Fedetlen hajába bele-belekapott a messzire futó szél. Felállt egy fatönkre s távolra nézett. „Egészen odáig, hol a lehajló ég a földdel olvadt össze". Aztán nekiindult a városnak. Szíve örült s már egykori dajkája dalának melódiáit dobogta. De szomorú is volt — sok szomorúság volt akkor a házában. Ágyuk dübörögtek s kavargott a világ.

Így írta meg egyik legszebb versét, a „Szülőföldemen" címűt.

*

„Ugy mentem el innen, mint kis gyermek..."

Valóban: fiatalkorában került el Petőfi Félegyházáról, *de kilenc évig élt a város falai között.* Születésének helye körül így indult azután vetélkedés az irodalomban és az életben, a két város, *Kiskunfélegyháza* és *Kiskörös* között. Kiskörös lett a győztes, bebizonyosodott: *Petőfi Sándor ott született.* Mégis Félegyházán érezte magát otthon, lelke ideszállt verssorain távoli vidékekről, idegen városokból, csatamezőkről.

Lelke azóta is élteti az egykori kiskun főváros nyugodt levegőjét. Felmelegíti, lázba hozza ezeknek a különös embereknek, a kiskúnoknak a szívét. Ezért tartják ők elsősorban a magukénak a költőt, aki mindnyájunké, aki a világirodalom egének soha le nem tűnő csillaga, az egész haladó emberiség tanítója.

Ez látszott meg ezen az ünnepen, a kiskunok Petőfi emlékezésén. Pedig „...*az idő hogy eljár:* egy század futott tova, hogy utoljára itt látták. *Emlékei szerte a városban.* Talán örökké erre bolyongó lelke később hívta ide az ország egyik legszebb Petőfi-szobrát. *A segesvári csatamezőre készülette Köllő Miklós, a tragikus sorsú híres székely szobrászművész.* Az első világháború alatt Petőfi bronz alakja elhagyta a jeltelen sírt s a néma hantok alatt pihenő többi hősöket. A szobrot Budapestre szállították. Az akkori rendszer előtt azonban ott égett tragikus izzású, látnoki sora: „*S újulva, amint a földön feküdtünk, — Kacagva tombolt a zsarnok fölöttünk!*"

S ezért össze akarták szobrát törni. Nem nyilvánosan, arra nem volt bátorságuk. *Egy akta született az akkori iparügyi minisztériumban, s nyomán a szobrot egy öntődébe szállították.* De akik Petőfit keresték, akik hittek benne, a szobor nyomára is ráakadtak. Egyre többen lettek, akik a szobrot követelték — sokan innen Félegyházáról — de fogytak, akik azt rejtegették. Egyre többen követelték a szobrot azok közül, akiknek írt, hiszen emlékeztek arra, hogy: „*Nem írástudóknak, nem az úri rendnek, — De beszélek a szűrös, gubás embereknek*".

A szobrot végre születésének századik évfordulóján felállították *Kiskunfélegyháza* főterén, szemben a szülői házzal.

*

Itt tartották most az emlékező ünnepséget, ennél a szobornál. Reggel zenés ébresztő emlékeztette Félegyháza lakóit az ünnepnapra, de jöttek hívás nélkül is. A kora reggeli órákban megindult a környék s a messze tanyavilág népe Petőfi szobra köré. Több mint tízezer főnyi közönség gyült már össze a szobor körül, *amikor 500 postagalamb repült fel, hogy hírt vigyen a környéknek, a messze vidéknek: Kiskunfélegyháza, Petőfi szeretett városa emlékezik hősi halálának centenáriumán.* Cseh *László* polgármester ünnepi beszédében rámutatott arra, hogy Petőfi harcának, melyet a szabadságért, az emberi jogokért vívott, következetes folytatója és végrehajtója száz évvel később a *munkásosztály.*

Ezután pártok, intézmények, tömegszervezetek, egyesületek koszorúi lepik el Petőfi szobrának talapzatát. A város és az ide jött közönség egész nap ünnepel, előadásokat hallgat, megnézi a Petőfi-kiállítást, kulturműsorokban gyönyörködik, majd a szabadtéri színpadon két fővárosi gyár dolgozóinak kulturgárdáját hallgatja.

*

Az egésznapos ünnepség-sorozat egyik szünetében a „*Szülőföldemen*" strófái nyomán járjuk a várost.

„*Hol vagytok ti régi játszótársak?*"

Már akkor is kevesen voltak, mikor a költő ezt kérdezte. Elindultak a hívó szóra, a haza védelmére, reménytelen csatákba. Hősök lettek, vérbe omolva buktak el, reménytelenül terhes éjszakákon a bús ágyuszó hömpölygött örök álmuk felett.

De a régi játszótársak utódai is sorra elkölöztek. Hosszú, fáradt évtizedek tüntek el, mire itt is énekelhették: „*Szabad a magyar nép, — Lejárt napod német!*"

*

„...*Szedegeti a sok szép emlékei*". Az emlékek ma is láthatók. *Petrovics István* egykori lakóháza, hentesüzlete és vendégfogadója helyén ma már más ház áll, de még élnek öregek, akik látták a régit. Petőfi Sándor első iskolája, ahol a betűvetést tanulta, öreg épület. Az utcákon kövek, vén házak, öreg kapuk még látták erre járni, hallották lépteit s nem felejtették el tovatünő alakját.

„*Vályuhoz mék, lovam inni kiván*". — A kút ma is megvan. Betonlap fedi, megőrizte a kegyelet. Mellette sokan állnak, Petőfire gondolnak.

*

„*Megkondult az esteli harangszó*"... s a város ünnepnapja még tart. Messze vidék népe jött ide a költő halálának centenáriumára. Ünnepelni, de nem gyászünneppel, mert Petőfi soha olyan élő nem volt, mint ma. *A jeltelen sírig elkísérő forradalmi lángolása ma mindenki előtt élő valóság.*

Dömötör László

KETTŐS ÉVFORDULÓ

Két évfordulót ünnepel most az ország, a független és szabad Magyarország dolgozó népe, amely a sok rombolás és pusztulás után végre kezébe vette a nemzet sorsát és megmutatta, hogy új életet teremt a soká szomorú magyar földön. E két évfordulóval kezdődik a felszabadult Magyarország igazi felemelkedése, életszínvonalunk fokozott javulása, az alkotó munka és az országépítés győzelmes megvalósítása. Valóban, ez a két évforduló a dolgozók Magyarországának első nagy és nevezetes, korszakos győzelme volt. Az egyik: 1946 augusztus 1-én megszületett az új és jó pénz, a forint, a másik: a hároméves terv kezdete, amely már kétéves megvalósulása során is óriási és hatalmas eredményekkel biztosította az ország újjáépítését, a dolgozók Magyarországának felemelkedését. A felszabadulás után nagy gazdasági zűrzavar és bizonytalanság uralkodott az országban, de a jó forint megjelenésével egyszerivel lezárult a siberek, spekulánsok, feketézők, arany- és dollárüzérek sötét korszaka. Rákosi Mátyás szava, hogy az országnak új és jó pénzre van szüksége, valóságra vált és a magyar dolgozók biztosan és megnyugodva tekinthettek egyre szépülő jövőjük elé A másik nagy állomás: a hároméves terv kétéves évfordulója is azt mutatja, hogy a reakció és minden idegen, ellenséges propaganda ellenére a magyar dolgozók szorgalma, munkakészsége, a tervgazdálkodás iránti lelkesedése és megértése új rendet teremt. A magyar dolgozó nép, mely kibontakozott a jó forint és a Terv segítségével és saját erőfeszítésével a fasiszta pusztítás következményeiből, jól tudja, hogy mennyit köszönhet a stabilizáció és országépítés megvalósításában a felszabadító Szovjetuniónak, mely társadalmával és gazdaságával már eleve példát és óriási segítséget adott nekünk. A Szovjetunió e segítsége, valamint eddigi nagy eredményeink, melyek a magyar dolgozók készségéből és erejéből születtek és melyek sorra mind Rákosi Mátyás vezetésének szülöttei, arra késztetnek mindnyájunkat, hogy még fokozottabb energiával, szorgalommal, bizalommal és lelkesedéssel küzdjünk felemelkedésünk és népünk boldogsága további lehetőségeiért. A hároméves terv és a jó forint átalakította Magyarország arculatát és felszabadította nagyszerű hatásaival a magyar nép munkakészségét, gondolkozását, szellemét. — mindkét évforduló a legdöntőbb korfordulók egyike az új és szabad Magyarország felemelkedésében.

Elindult a VIT-re a szovjet kiállítási anyag

A moszkvai rádió jelentése szerint a Világifjúsági Találkozón résztvevő szovjet ifjúsági küldöttség a Városligetben kiállításon mutatja be a szovjet ifjúság, a Komszomol életét és munkáját. A szovjet ifjúság — mint a rádió hírmagyarázója közölte — egyre szorosabbra fűzi kapcsolatait a világ haladó ifjúságával és antifasiszta bizottsága jelenleg több mint 70 ország ifjúsági szervezetével áll összeköttetésben; a háború óta 92 szovjet ifjúsági delegáció utazott külföldre.

A budapesti VIT-en rendezendő kiállításon fényképanyaggal, művészeti tárgyakkal szerepelnek a szovjet ifjak. Kiállítási anyaguk már elindult Budapestre.

Varsói jelentés szerint a lengyel ifjúsági szövetség központi lapja, a Pokolonie, magyar, orosz és francia nyelvű számot adott ki. Ugyancsak különkiadást adott a Slubza Police és a Razem című lengyel újság.

A lengyel ifjak ajándékokat hoznak magukkal a VIT-re a szovjet, a köztársasági spanyol és a francia küldöttségeknek; a vietnami és malayai ifjúság számára a gdanski ifjúmunkások hajómodellt készítettek, a kínai küldöttségnek pedig Chodziez ifjúmunkásai elkészítették Lenin és Mao Ce Tung porcellánszobrait.

A Pedagógus Szakszervezet vezetőségének felhívása

A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezetének központi vezetősége hétfőn délben a városi és megyei funkcionáriusok bevonásával értekezletet tartott. Az értekezleten *Szávai Nándor* kultuszállamtitkár ismertette a Világifjúsági Találkozó jelentőségét és a pedagógusok szerepét ezen a nagyszabású megmozduláson. A Szakszervezeti Tanács, az Úttörő Központ, a Szülői Munkaközösség képviselőinek beszéde után több hozzászólás történt.

Az értekezleten a központi vezetőség *felhívással* fordult a magyar nevelőkhöz.

— Öt világrész ifjúságának képviseletében tízezer külföldi és 54.000 magyar ifjú jön össze augusztus 14—28-a között Budapesten a VIT-re, — mondja többek között a felhívás. — *A Szovjetunió-vezette békefront diadalmas ütközete lesz a VIT is.* Sikerének biztosítása nemcsak az ifjúság ügye, hanem az egész dolgozó magyar népé, elsősorban pedig miénk, pedagógusoké. Szakszervezetünk valamennyi szervezeti nevelőt felhív, hogy legbensőbb *szívügyének tekintse a VIT-et és annak sikerét minden erejével támogassa.* Ki-ki saját munkaterületén, az ifjúmunkások, főiskolás és középiskolás diákság, az általános iskolák körében tegyen meg minden erőfeszítést.

— Szakszervezetünk az eddigi munkát megvizsgálta és úgy látja, hogy a nevelők még nem kapcsolódtak be eléggé a VIT előkészítésébe. Éppen ezért a hátralévő időt minden percét fel kell használnunk, hogy a mulasztottakat pótoljuk és a ránk váró feladatokat megoldjuk. Különösen a serdülő ifjúság körében, az Utörő mozgalom terén vár nagy és sürgős feladat a nevelőkre.

— Minden nevelő tisztában van azzal, hogy *a VIT napjaink legnagyobb jelentőségű eseményei közé tartozik.* A nagy megmozdulás nemzetközi résztvevőinek szemével az egész világ látja meg országunkban, hogy mit jelent a Szovjetunió-vezette békés építőmunka, mit jelent a szocializmus építése, mit jelent az emberi szabadság, a függetlenség szolgálata.

Az értekezlet résztvevői egyhangu lelkesedéssel fogadták a felhívást és megfogadták, hogy a legnagyobb lelkesedéssel, minden erővel dolgoznak a VIT sikeréért.

Ha nyaralni megy vigye magával barátját, a HIRLAP-OT

Uj meglepetések augusztusban a FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ (VÁROSLIGET) UJ MŰSORÁBAN
D. u. 4 és este ¾8 órakor. Telefon: 428-300 428-555

Kolló Miklós

A Károlyi palotában Petőfi kiállitást rendeznek. Fenti művész munkája is szerepel.

Esti Hirlap 159. sz. 1959. jul. 9. 2 old.
/kristóf cikke/

MDK

Köllő Miklós szobrász

Petőfi
Kossuth, bronz

Palkovics As: A m. szobrászat népszerüsitése.
Műcs. 1899, 9 l.

35. Paraszthász, földszintes, 2+kapu

körül.

3 1./

Köllő Miklós szobrász

Pesti Hirlap. 1921. nov. 13. 3

Palotai József: A segesvári Petőfi-szobor

Budapesten

Köllő Miklós, nobrán

Petőfi-szobra eredetileg Segesvárom volt. 1916-ban Budapestre hozták. A kiskunfélegyházi felfedezték, megvásárolták s városukban felállították.

A nobor: Rep.

Akász László: Kiskunfélegyháza 2278-2284

Élet és Tudomány, Bp. 1974. nov. 29. XXIX/48

Köllő Miklós

Petőfi segesvári szobra.

Kepe repr:

Magy Verecke

IV. 253. l.

Köllő Miklós

a kiskunfélegyházai Petőfi-szobor. (azelőtt a segesvári volt)

kepe repr.

Ezer év Pest Vármegye földjén. H. és e. n. (1942?) 144. l.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

BUDAPEST 936 MÁJ 19 4

A TELEFON MA MÁR NÉLKÜLÖZHETETLEN

KÉSZPÉNZ ZFI BÉRMENTESÍTVE 5

Műemlékek Orsz. Bizottsága ~~ának~~

Rákóczi út 10

BUDAPEST

~~V. Alkotmány út 1.~~

Köllő Miklos

a fehéregyházi csata-
tér emlékmüve
turullal
megrongáltak

Magyarmuzsaj puszt

képpel

zitiveket is,melyek felsomagyarorsz
lyeket mint duplumokat 1942 végén a
kintetü Bizottságnak.

Ezek vételárát a nagytek
A diapozitiveken levő feliratos céd
ről. A vételi ajánlatunkhoz csatolt
küldött ~~nyugta~~ lista alapján is azonosith

Fogadja a nagytekintetü
nyilvánitását:

Kassa,1943 szeptember 20.

Kölló Miklós

Petőfi segesvári
halála. 1897

l. Szinnyei X.
1001. l.
1007. l.

Kollő Miklós

Petőfi segesvári
hobra
repr

Bar End Sza
225. l.

264. kép. *Lóy Imre mellkeresztje, 1638 körül.*

osztálya. Bp. 1875—1876., 190. és 224. l. — Cs-r-i.: Magyar műipar és történeti kiállítás. AÉ, X., 1876., 156. l. — Esztergomi kincsek. Esztergom, III., 1876., 20. szám. — Árvízkárosultak, 1876., 45. l., 1496. szám. — I. A.: Magyar mű- és történelmi emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 512. és 539. l. — A műipari és történelmi kiállításból. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 519. l. — Dankó 81—82. l. (Képe XX. tábla.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 362—363. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien, XV., 1881., 197. l. — Tört. Főcsoport 1206. szám. — Czobor—Szalay II. kötet. 311. l. (Képe LV. táblán.) — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 103. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 286. l. — Lepold—Homor 73. l. — Gerevich PA, 198. l. — Lepold: Adatok 23. l. —

Köllő Miklós

a segesvári Petőfi-nobor alkotója
gregyói néhelyek körül nármarott.

Borsos Miklós szobrászművész kiállítása. Bp. 1957. /Műcsarnok./ Kat. bev.: Borsos Miklósné Kéry Ilona Gabriella. Bp. 1957. 22 l., 12 t.

3-l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Az igazi Petőfi és a szobrai. Hirlap, 1949. jul. 16. 3. l.

Körplasztika. Petőfi-szobor, Köllő

Pesti Hirlap. 1921. nov. 13. 3

Pakots József: A segesvári Petőfi-szobor

Budapesten

Köllő Miklós

Lamperth Géza a segesvári ünnepről. Vas. Ujs. 1897. 32. sz. Vejkkel és Köllő arcképével.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Köllő Miklós

Kozma Ferenc: Petőfi szobra és a honvéd-emlék a segesvári csatatéren. Vas. Ujs 1897. 502 — 506 l. képekkel.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Köllő Miklós

rod

Vas. Ujs. 1897. 572. l.
(A segesvári Pe-
tőfi-ünnep.)

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Köllő Miklós

iród

Vas. Ujs. 1897. 390. l.
(Petőfi segervári
nobra.)

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

30 nap **JÚNIUS** 25. hét

16 Vasárnap		Regisz Fer. *Jusztin*
17 Hétfő		Rainer hv. *Töhötöm*
18 Kedd		Erém ea. *Arnold*
19 Szerda		Gyárf. és Pr. *Gyárfás*
20 Csütörtök		Szilvér p. *Rafael*
21 Péntek		G. Alajos *Alajos*
22 Szombat		Paulin pk. *Paulina*

Kállay Miklós

írod

Vas. Ujs. 1897. 462. l.
(A szegvári Petőfi
ünnep.)

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Kőllő Miklós, szobrász

Segesváron felállított Petőfi szobrának mintája a Petőfi Irod. Múz-ban van. 37 old. A szobor ma kiskunhalason van.

Vayer Lajosné: Petőfi Sándor első szobra - Alexy Károly ismeretlen alkotása. 37.o.

A Petőfi Irodalmi Múz.Évkönyve.1959.Bpest.1959.Révai Nyomda.Bp.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Petőfi-szobrát, melynek mintája a közmüvelődési pavillonban volt kiállitva, Segesvárott a várnak a vármegyeház előtti terén állitották föl. A Petőfi-emlék, melyet a csatatéren fognak fölállitani, a turulmadarat a hiányzó költségek miatt, Köllő ingyen készíti el.

Cikk: Petőfi-emlék Segesvárott.

Vas.Ujs. 1896. 41.sz. 689.lap

M.D.K.

Köllő Miklós

Szobrászmüvész Petőfi Sándorról mintázott szobra amit 1916-ban felhoztak Budapestre most Kiskunfélegyházán helyezték el.

Péchy-Horvát Rezső: Kiskunfélegyháza.

Városok Lapja 1942. 4.szám. 40.old.

ügyi bizottságában szintén mint elnök müködtem ugyanazon időben, mikor egyes erdélyi és romániai lapok ezeket a testületeket az irredentizmus fészkeinek nevezték. Feladatom annál nehezebb volt, mert a gyülekezési tilalom következtében az egész felelősség a tisztviselőkre háramlott. Nem léptem ki egyetlen egyesületből sem, amelyben a változás előtt tag vagy tisztviselő voltam. Sem azelőtt, sem ezekben az időkben nem vettem részt politikai egyesületben, amilyen most nem is müködhetett. A Magyar Szövetség elsősorban maga is csak társadalmi célra alakult.

A felekezetközi egyetemben ottrekedt társaimmal még a hüségeskü letételének árán is kész lettem volna közremüködni és Erdélyben maradni hogy 3—4000 magyar főiskolai hallgató boldogulását előmozditsam. A román kormány azonban elzárkózott ezen intézmény elől, anélkül, hogy nyiltan megtagadta volna. Ily körülmények közt társaimmal csak arra vállalkozhattam, hogy egy esztendeig a magyar tanárképző-intézetben tanitsunk. Az esztendő lejárt s helyünk most már a Szegedre áttett egyetemen van.

De mikor arról van szó, nem lett volna-e jobb Erdélyben maradnunk talán, azt is figyelembe kellene venni, hogy mi az egyetem feloszlatása óta egy fillér fizetést sem kaptunk; ami kevés készpénzünk volt, elköltöttük, egyéb munkáinkért pedig oly honoráriumokat kaptunk, melyeknek kifizetése attól függött, máról-holnapra nem kergetnek-szét, vagy nem fognak-e be bennünket. A legtöbben nem is voltunk erdélyiek s a kiutasitás majdnem mindnyájunknak a zsebében volt; nem rajtunk állt tehát, hogy maradjunk-e vagy sem. Egyébként pedig Szegedre eskünk és kötelességünk következtében jöttünk. Erdély az erdélyieké lesz; azoké a kedves és eszes tanitványainké, kik az immár nekik átadott feladatok hü teljesitésével Erdélyben olyan magyar müveltséget fognak továbbra is fenntartani, mely a magyarországi kulturát is nemes versenyre és ujabb erőfeszitésekre fogja kényszeriteni, mint valaha az erdélyi Bethlen s a magyar Pázmány idejében. Mi Erdély hajójának kormányát idején adtuk át erősebb fiataloknak s a hajó nem fog elsülyedni.

Dr. Márky Sándor.

= Kémekkel van tele Budapest és az ország! Ne fecsegjünk a mi dolgainkról kávéházakban, vendéglőkben, villamoson, általában idegenek előtt, sőt ellenkezőleg mi kémleljük ki a kémeket s jelentsük fel őket az illetékes rendőrhatóságnál. =

A kertész (nagyon előzékenyen): Igen, kérem. Hónapos, kérem, hónapos fekete iberisz, kérem.

Az intéző (gyanakodva nézi a kertészt): Nincs semmi baj, Csak szorgalom kell. Az a fő. Munka. Megadni a munkát. Igyék egy kis vizet. Nem kell elcsüggedni. Rosszul van? Sárga.

A kertész: Iberisz, kérem. Pirosbelü ...

Az intéző (aggodalmasan): Mi az kérem? Üljön le. A nadrágszijját kapcsolja fel. Mije fáj? (Megrázza a kertészt).

A kertész: Hónapos fekete bibeszár, kérem. (Elájul).

Az intéző (a kertben kapirgáló napszámosokhoz): Hé! vizet, hé ide!

(A munkások öntözőkkel, permetezőkannákkal előrohannak és felváltva trágyalevet és kékgálicot öntenek a kertészre).

A *kertész* (révetegen felnéz): Hol vagyok?

Az intéző: Nincs semmi baj, nem kell mindjárt félni. Menjen szépen haza. Feküdjék szépen haza. Na vigyétek, szépen. Nincs baj, na, semmi baj.

(Munkások karonfogva elhurcolják a kertészt).

Az intéző (a homlokát törli): Ez kell nekem. Többtermelés, a teremtésit. Pont igy járok én a kegyelmes urral. Hátha még a Primás dülőt látná ... (Mérgesen beleüt a botjával a palánták közé).

Veszprémy Ferenc.

Ahol nem szégyen a rablás!

Hogy lehet kamatmentes kölcsönt szerezni? — Amerikai stilü fosztogatás. — Az oláh intelligencia csak „orgazda".

(Erdélyi tudósitónktól).

A „honfoglaló" oláh katonasággal az oláhországi erkölcsök is elterjedtek Erdélyben. A közbiztonsági állapotok nagyot sülyedtek, azonban igy is párját ritkitó rablási esetekről számolhatunk be olvasóinknak.

A krassószörénymegyei havasok között fekszik *Körpa* község, nem messze a karánsebesi vasutvonaltól. Körülbelül 1000 főnyi oláh lakossága havasi pásztorkodásból és földmiveléssel kereste meg kenyerét. A község csinos, cseréppel fedett házai szép udvarral és kerttel vannak körülvéve. A lakosság nincs eladósodva, a polgárok a bankterheket se ismerik. Ez a nagy jólét már régóta gyanus volt messze vidékeken.

Sok a betörés, sok a rablás a környékben.

Karánsebesen és környékén egyre-másra fordultak elő betörések és rablások anélkül, hogy a rendőrség vagy csendőrség egyet is fel tudott volna fedezni. Egymásután rabolták ki a községek pénztárát, a szövetkezetek, takarékpénztárak pénzszekrényeit; a teljesen tehetetlen hatóságok végre erélyes lépésre határozták el magukat: megerősitették a csendőrség létszámát és az egész járás területén készültségbe léptek a rablók ellen.

A csendőrség elfogja a tetteseket.

Nem sokáig váratott magára a maffia, ujabb nagyszabásu rablóhistóriát hajtott végre. Ez az eset valóságos amerikai méretü kaland volt. A *Talpas*-féle téglagyárat támadták meg, még pedig ugy, hogy először felgyujtották a gyárat, hogy a lakosság figyelmét a tüzre tereljék és amig a lakósok a tüz eloltásával voltak efoglalva, kényelmesen elvégezték munkájukat. Ez alkalommal azonban nem jártak szerencsével, mert a banda 10 tagja hurokra került. A csendőrség Karánsebesre szállitotta őket, ahol aztán nem sok vallatás kellett, hogy bevalljanak őszintén mindent. Ekkor derült ki, hogy az egész vidéken elkövetett összes rablások a banda tagjaitól eredtek. A község lakói ugyanis azért éltek olyan jólétben, azért volt mindenkinek adosságmentes háza, mert bőven tellett a rablott pénzből. A község lakói kölcsönösen osztoztak a zsákmányon, egymást természetesen nem árulták el. A község intelligensebb lakói, akik a rablásban nem vettek részt, azok mint orgazdák szerepeltek. A lakosság a pénzszerzés ilyen módját „kamatmentes kölcsönzés"-nek nevezte. A nyomozás további adatai is érdekes adatot szolgálhatnak majd, mert a csávába jutott emberek társaikat is elárulták.

Megmentettük a segesvári Petőfi szobrot.

— A szobor már 1916 óta Budapesten van. —

Bukaresti jelentés alapján valamennyi fővárosi lap közölte, miszerint az oláh kormány elhatározta, hogy Petőfi segesvári szobrát restaurálttatja. Viszont a Petőfi Sándor szobra mely Segesvárt a vármegyeház frontja előtt állott, *már 1916 októberétől Budapesten van.* Segesvár felett ugyanis az első oláh betörés alkalmával repülők cirkáltak s néhány bombát is dobtak a városra. Miután a vármegyeháza igen exponált helyen — a várhegyen — épült és igy légi támadások ismétlésével a szobor is veszélyeztetve volt, a vármegye főispánja Budapestre szállittatta az értékes bronzszobrot s az máig is itt van. Segesvárt csak a talapzata maradt. Az oláh restauráció tehát mindenesetre azt jelenti, hogy a talapzatot ujraépitik s valami oláh nagyság szobrát fogják reáhelyezni.

Kik őrzik az oláh határt?

Nagyvárad, 1921 aug. 16

A trianoni igazságszolgáltatás tarthatatlanságát semmi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy az „utódállamok" a lehető legnagyobb idegességgel őrzik és erősitik az uj határokat. Igy például az egész „uj" oláh határon a határszolgálatot egy „Graniceri hadtest végzi, mely 4 ezredből áll, 2 dandárba összefoglalva. Az ezredek 3 vonal- és egy kiképző zászlóaljból állanak; a zászlóaljak 3 gyalog- és egy géppuskás századra tagozódnak. A gyalogszázadon belüli tagozódás a biztositandó határszakasznak felel meg, Rendesen 4 szakasz à 6—12 őrs. h. géppuskás század 3 géppuskával van felszerelve. A századok létszáma kb. 4 tiszt, 200 ismétlő puska, szakaszonként egy golyószóró: az embernél 2—4 kézigránát. Összlétszám kb. 12.000 ember. A „Graniceri hadtest" egyaránt van a hadügy- és pénzügyminiszternek alárendelve. Mig felette katonai és szervezési tekintetben a hadügyminiszter rendelkezik, addig vámjövedéki és határszolgálat tekintetében a pénzügyminisztertől kap utasitást. Ezek a „rendelkezések" és „utasitások" persze oláh módra értendők.

„ERDÉLYI HIREK" RÉGI SZÁMAI, a mult évi 22. számtól kezdve bármelyik, darabonként 50 f-ért kaphatók kiadóhivatalunkban. A megrendelt lapok ára és 2 kilón alóli csomagért 2 korona portóköltség előre küldendő be.

A történelem utolsó hete.

(E cim alatt uj rovatot nyitunk, melyben néhány szóval kommentár nélkül közöljük a Magyarországon és az egész világon egy hét alatt fölmerült történelmi jelentőségü eseményeket és ilyenformán azoknak az olvasóinknak, akik csak vasárnap érnek rá ujságot olvasni, ugyszólván nélkülözhetővé tesszük a napilapokat.)

Magyarország.

Nyugatmagyarország kiüritése aug. 26-ig elkészül és az átadás osztrák közigazgatás alá e hó 28-ig megtörténik.

A tót néppárt akciót kezdett a Felvidéken a cseh oktatási nyelv bevezetése ellen.

Amerika külön békeszerződést köt Magyarországgal, ezzel is kifejezvén, hogy a trianoni békét velünk szemben igazságtalannak tartja.

A spaai konferencia a Németország által fizetendő kártalanitás 10 és az Ausztria-Magyarország által fizetendő kártalanitás 25 százalékát Olaszországnak itélte oda. Ez utóbbiról Olaszország arra való tekintettel, hogy Ausztria és Magyarország kötelezettségeiknek alig tehetnek majd eleget, lemondott s ennek fejében nagyobb részesedést kér a német jóvátételből. Határozott megállapodás e kérdésben még nem jöhetett létre.

A Hortobágyon évek óta gázkutatásokat folytat a Nagyalföldi Bányakutató Társaság. A napokban kutatás közben a furás mintegy 825 méternyire haladt, amikor nyolc méter magasságban hatalmas, vastag sugárban petroleum tört elő a földből. A szenzációs leletről értesitették a pénzügyminisztériumot, amely szakértő bizottságot küldött a Hortobágyra. Ugyancsak megkezdték a furásokat a debreceni Nagyerdőben, ahol egy 40 fokos kénesforrást akarnak felkutatni, amely összeköttetésben áll a debreceni gázmüvekkel.

Castagneto herceg, Olaszország teljhatalmu minisztere, a szokásos ünnepélyes formaságok között átadta megbizó levelét Magyarország kormányzójának. Ugy a kormányzó részéről, mint az olasz követ részéről a szokásos beszéd nagyon szivélyes volt, ami kedvező auspicium arra nézve, hogy Magyarország és Olaszország között a viszony mindig jobb lesz.

Baranya átvétele az eddigi hivatalos hirek szerint augusztus 28-án fog megtörténni. Pécsett a bevonulás alkalmával, huszonnyolcadikán délelőtt nagy katonai ünnepség lesz, ezt megelőzően hálaadó istentisztelet, majd este diszelőadás a pécsi városi szinházban.

Oroszország. A Le Matin szerint Lenin londoni utja állitólag azon terv megvalósitásának szól, hogy Anglia és Németország osztozkod-

nának Oroszországon, melyet két nagy érdekszférába határolnának.

A közlekedésügyi népbiztosság jelenti, hogy a junius 26-tól julius 20-ig terjedő időben azokról a területekről, ahól az éhinség pusztit, vasuton 50.000 embert szállitottak Szibériába.

A Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség Berlinben összeült értekezlete, amelyen Franciaország, Belgium, Hollandia, Svájc, Svédország, Dánia, Csehország, Jugoszlávia, Lettország, Luxenburg és Németország képviselői vettek részt, elhatározta, hogy az oroszországi éhinség leküzdésére egyes országokban már megindult gyüjtéséket központositani fogják. A gyüjtés eredményét lehetőleg egészségügyi segély nyujtására és élelmiszerek beszerzésére fogják felhasználni. Oroszországba haladéktalanul elküldik az első szállitmányt. A Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség a maga pénzéből egy millió márkát nyomban rendelkezésre bocsát.

—

România. A csehek és románok közt viszály támadt; România 800 cseh waggont visszatartott, mert a csehek nem bocsájtanak több waggont a román határon tul, hanem a szállitmányokat át kell rakni; a Skodáéknál România részéről rendelt mozdonyokat sem bocsájtják ki cseh területről.

Bukarestben a Catzelü-erőd a levegőbe röpült. Az erőd robbanó anyagokkal és lőszerrel volt tele. A robbanások egész éjszakán át tartottak. Az áldozatok számát még nem tudják.

A román hadvezetőség nagyarányu előkészületeket tesz egy nagyobbszabásu katonai vállalkozásra, mely Oroszország, Bulgária és Törökország ellen irányul. A részleges mozgósitás már tényleg megtörtént. A fegyverbe szólitott tartalékok egyrészét már el is szállitották a tényleges szolgálatban volt csapatrészekkel együtt a Dnyeszter felé, részben pedig Bukarestől délre a Duna mentén a bolgár határon helyezték el őket. A mozgositás korosztályonként történt és előreláthatólag a 45 éves korosztályuakra is ki fog terjedni. A legfiatalabb korosztály már bevonult. A román hadügyminiszterium legujabb rendelete szerint az 1922-es korosztályból a közeljövőben 104.000 embert hivnak be. E korosztályból 90.500 a gyalogság, 3000 a lovasság és 1500 embert pedig a haditengerészethez osztottak be. Ugyancsak behivtak 6000 embert a granicsárokhoz és 4000 embert a csendőrséghez. 1922-es korosztály az 1900-ban született ifjakból kerül ki. A bukaresti kormány igyekszik titokban tartani rendkivüli intézkedésének valódi célját. A várható nagy eseményeknek azonban félre nem magyarázható előjelei vannak. Ilyen például az a letagadhatatlan tény, hogy a bukaresti bulgár követet már vissza is rendelték, amely azt jelenti, hogy a bolgárok már megszakitották a diplomáciai összeköttetést a románokkal.

—

Vegyes hirek. Prágában nagy németellenes zavargásoktól tartanak. A leszerelt cseh legionáriusok terrorizálják a kormányt is és állandó izgalomban tartják erőszakoskodásaikkal a polgárságot.

A csehek meghivták Sven Hedin világhirü ázsiai utazót s főként a magyar Felvidék és a Tátra szépségeit fogják bemutatni neki, persze mint a cseh kultura szenzációit.

A magyar képviselőház elé a kultuszminiszter törvényjavaslatot terjesztett be arról, hogy a tanitói oklevél az érettségi bizonyitvánnyal egyenlő értékünek tekintessék.

A besszarábiai határon éhségtől üzött orosz bolseviki bandák állitólag betörtek Romániába, miután az oláh katonaság nem alkalmas az inváziő megakadályozására.

Magyarországon a szárazság miatt elpusztult virágos növényzet hiányában a méztermés gyenge. Emiatt a méz ára kilónkint néhol már 80 K a nagybani eladásnál is.

Berlin mellett, a Siemens-művek gyárvárosában most inditották meg a világ legnagyobb óráját. Hetvenöt méter magas torony tetején van elhelyezve a villamos árammal hajtott óra, amelynek minden egyes számlapja 7 méter átmérőjü, kerülete tehát 23 méter, felülete pedig 38·5 négyzetméter. A percmutató 3, az óramutató $1^{3}/_{4}$ méter hosszu; mindkét mutató összsulya 700 kilogramm.

Az Északamerikai Egyesült-Államoknak a most közzétett 1920. évi népszámlálás szerint összesen 105,700.000 fehér, fekete és sárgabőrü lakója van. Ebből 94,822.000 a fehér, 10,463.000 a fekete fajhoz tartozik. Ezenkivül 233.000 indiánus, 110.000 japán, 61.000 kinai és körülbelül 10.000 más faju ember él az Unióban.

A Budapesti Sakk-Kör által szeptemberben rendezendő nemzetközi sakkverseny céljaira a főváros tanácsa a kör rendelkezésére bocsátotta a Gellért-fürdő zenetermét. Ezenkivül dijakat is tüzött ki: egy 15.000, egy 10.000 és egy 5000 koronás dijat. A versenyen résztvesznek: Aljekin és Bogoljuboff orosz, Tarrasch, Mieses és Saemisch német, Tartakover dr. osztrák és Euwe hollandi mesterek, valamint a Hamburgban most folyó verseny első győztese, akit Hamburg város a saját költségén küld majd Budapestre.

Trieszt közelében karabinierek zsákokat koboztak el, melyek a Karszton elesett katonák csontjait tartalmazták. Ezeket a csontokat ipari célokra akarták felhasználni.

Felsősziléziában, Kattowitz kerületben, Radau mellett erdőtűz pusztit, amely eddig már 4000 holdat hamvasztott el, legnagyobbrészt fenyveseket. Az oltási munkálatokhoz a megszálló csapatokat is kirendelték.

A „Tägliche Rundschau“ egy londoni jelentése azt állitja, hogy az angol és a német kormány között hallgatólagos megegyezés van arra nézve, hogy a lipcsei pöröket a háborus bűnösök ellen nem folytatják. Azt mondják, hogy ez évben Lipcsében már egyáltalában nem lesz ilyen tárgyalás. Megakarják várni a nagy kérdések elintézését, mielőtt a háboruért felelős egyének ellen eljárnak.

Albániában véres harcok folynak. A szerb csapatok a határvidékeken szivós ellenállásra találtak az albánok részéről. Durazzóban nagy izgalom uralkodik az események miatt.

Az angol kereskedelem ujabb nagy visszaesést mutat.

„Berliner Tagblatt“ szerint a franciák Németországban a jóvátétel köpenyege alatt kémkedési irodákat tartanak fenn a kereskedelmi titkok kikémlelésére.

LEGUJABB.

Forradalmi mozgalmak Szerbiában.

Jugoszláviából érkezett hajóstisztek állitása szerint Péter király halálhire Jugoszláviában forradalmi mozgalmakat váltottak ki.

Az ország György és Sándor hercegek érdekében két nagy pártra szakadt. Sőt egy nagyobb politikai csoport a köztársaságot akarja kikiálltani.

A hirt fenntartással közöljük.

A gyanusitott lágymányosi gyilkos kiszabadult.

Kovács János, akit alaptalanul gyanusitottak meg a lágymányosi gyilkossággal, folyó hó 17-én este a Gyüjtőfogházból kiszabadult s az ismerősei által hirtelen rendezett gyüjtésből eredő pénzen Nagyváradra utazik.

Olvasóinkhoz! **Amerikában már megszerveztük az „Erdélyi Hirek“ olvasóközönségét. Most a többi külországban és külföldi emporiumokban szétszórt erdélyieket is szeretnők ilyenformán egy táborba hozni. — Kérjük olvasóinkat sziveskedjenek külföldön élő erdélyi származásu rokonaik és ismerőseik pontos cimét velünk közölni, hogy részükre mutatványszámokat küldhessünk. KIADÓHIVATAL.**

HIREK

Konferansz.

Németország — szó ami szó — klasszikus hősiességgel, igazán férfiasan állja azt a rettentő tragédiát, mely a békekötéssel rászakadt. Mi is birjuk, nem mondom, sőt mi még nagyobb fiuk vagyunk, mert bár tönkre vagyunk nyomoritva, mégis napokig izgatódunk legfőbb fórumunk utján már amiatt is, ha valamelyik képviselő bejelenti, hogy ránézett a kakas és a telefonja kihagy. Mi pedáns emberek vagyunk és nem hagyjuk az effélét se csak ugy Isten szabadjába. De meg kell adni, hogy a németek is jól csinálják. Nem mondom, a telefon is fontos, pláne a képviselőknél, akik beszélnek bizony Házon kivül is, sőt a Házba is ugy beszélnek bele interurbán, mint a telefonba s ezért csakugyan soknak nagyon fontos, hogy például értsen a szóból Bécs is vagy Baranya. De viszont a németek ilyen aprólékos dologban már nagyon hanyagok, ugy, hogy alig lehet a dolgaikról hallani valamit. Ők interurban szinte semmit se beszélnek. Amit megtud róluk az ember, azt is mástól hallja. Most például a legfelsőbb tanács legutóbbi ülésén, mikor az angolok azt mondták, hogy Németország katonai megszállását fokozatosan meg kell szüntetni, akkor a franciák azt mondták, hogy jó-jó, persze, hogy nincs értelme ennek a borzasztó nagy vendégeskedésnek, viszont azonban ne tessék elfelejteni, hogy Németországban nyugtalankodó elemek is vannak és ezekkel szemben Németország 14 nap alatt hadianyaggal bőségesen ellátott 40.000 főnyi stramm hadsereget állitott talpra. Csak ugy könnyedén, mintha a manzsettájából rázta volna ki. Nem sokat lamentált és nem telefonálta tele a világot, hogy Jézus Mária három ember nem mer Siófokról haza utazni Izsák községbe, hanem miután érezte, hogy az országa viszket valahol egy kicsit, szó nélkül kiad a raktárból egynéhány szuronyt s készen van. De azért a kis eccémáért nem jön lázba, nem lármázza fel a világot, hanem szépen nyugodtan dolgozik tovább, mert tudja, hogy nagyon sok fizetni valója van. És tessék elhinni, Németország meg is fog fizetni becsületesen . . . Most egyelőre 240 millió aranymárkát a franciáknak a megszállás dijában. És nem marad adós nekik a többivel sem, ami még hátra van. Csak azt nem érti az ember, hogy a franciák mért izgatódnak mégis a németországi nyugtalankodó elemek miatt, mikor ők maguk mondják, hogy ezek megfékezésére a németek egykettőre talpraállitottak negyvenezer embert? *Vigil.*

—

— **Márky Sándor és az Erdélyi Hirek.** „*Hazatérés*“ cimén közöljük azokat a megjegyzéseket és történelmi vonatkozásu reminiszcenciákat, melyeket dr. *Márky* Sándor nagyhirü történészünk megérkezésekor lapunk számára diktált. Márky professzor tudvalevőleg a kolozsvári egyetemen a bölcsészeti kar dekánja volt, mikor az uj inperium bevonult. Az egyetem Szegedre költözésével most ő is kijött Erdélyből s mint prodékán folytatja müködését. Cime: Szeged, Honvéd-tér 9. I. A professzor urat megprezentáltuk az Erdélyi Hirek összes eddig megjelent számaival, miután kijelentése szerint lapunk rendkivül sok történelmi értékü feljegyzést és hiradást tartalmaz, melyeket Erdély uj korának megirásánál mindenesetre fel kell használni. Egyben kilátásba helyezte, hogy az erdélyi magyarság összetartása érdekében lapunk utján inditott munkánkban irásaival és cikkeivel segitségünkre lesz. Ilyen nagytekintélyü és rendkivül értékes munkatárssal mindenesetre kevés lap dicsekedhetik.

Köllő Miklós, szobrász

Lapjuk múlt évi 52. számában — alapításának *hétszázadik* évfordulója alkalmából —

SEGESVÁRRÓL

(Sighişoara) írtak. Most, hogy a nyári szabadságok alkalmából bizonyára több hazánkfia keresi fel ezt az ősi települést, célszerűnek tartom megjegyezni, hogy az említett cikkben felsorolt látnivalókon kívül is akad még ott olyasmi, amit illendő útba ejteni.

Ilyen egyebek között a városháza parkjának *Petőfi-szobra.* (Ennek a mellszobornak volt az elődje az a *Köllő Miklós* mintázta egész alakos figura, amely 1916-ban — amint azt Önök is írták — *Kiskunfélegyházára* került.) Szintén Petőfi emlékét őrzi az a turulmadaras kis *emlékmű,* amely *Szászfejéregyháza* (Albesti) határában áll, és amelyen egy *márványtábla* hirdeti, hogy „Petőfi Sándornak, és a segesvári csatában 1849. július 31-én elesett névtelen hősöknek a nemzet kegyelete". Az emlékmű előtt két — *román* és *magyar* nyelvű — emléktábla idézi a történelmi eseményt, mégpedig egy Petőfi-idézettel a felső részén: „Jertek hozzám, és kiáltsatok éljent a Respublikára."

Mielőtt a *sárpataki* (Sapartok) hídra rátérnénk, láthatjuk, hogy a házak mögött jobbra egy kis dombocska magaslik. Egykor egy *ferences kolostor* állt ott, amely *Bem* tábornok harcálláspontja volt a segesvári csatában.

Ágh Bíró Béla
(Vác)

866..

XXXVI/28.

Kotlo Miklós

wod

Petőfi segesvári nobre.
Vas. Ny. 1897. 390-l.

Kotto Miklós

IROD.

Petőfi emlék Segesvárt.

Vasárp 1896. 689.

ЦОНБ

KÖLLŐ Miklós (szobrász)

Megyeház:
"Előtte Köllő Miklós 1897-ben felállitott bronz Petőfi szobra látható."

SAS Péter: Castrum Stenarum. In. Muzsák, 1985/4. 9.p.

32. SZÁM. 1899. BUDAPEST, AUGUSZTUS 6. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6**
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** „
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.**—, félévre — **2.50**
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A SEGESVÁRI ÜNNEP.

Derült, csillagfényes nyári alkonyat ereszkedett az Alföld «aranykalászszal ékes rónaságára», mikor a Budapestről kiindult két különvonat végigszáguldott rajta a nagy számú ünneplő közönséggel és a segesvári szoborra s a fehéregyházai sírra szánt tömérdek koszorú illatos terhével.

Az első különvonat szombaton délután ötödfél órakor indult a keleti pályaudvarból, a második öt órakor követte. Ez utóbbin utazott egyebek között *Zsilinszky* Mihály közoktatásügyi államtitkár, mint a magyar kormány hivatalos képviselője és vele együtt *Vörösmarty* Béla, az igazságügyi miniszterium államtitkárja; az ünnepet rendező Petőfi-Társaság és a képviselőház küldöttsége, amaz *Bartók* Lajos, emez *Tallián* Béla alelnök vezetésével, továbbá különböző fővárosi irodalmi, művészeti és társaskörök küldöttségei. Karczagon ünnepi díszbe öltözve, zászlók alá sorakozva, zeneszóval és harsány éljenzéssel nagy közönség fogadta a fellobogózott pályaudvarban a berobogó különvonatot; fehér ruhába öltözött s nemzeti szinű kokárdával ékesített leányok koszorút és mezei virágot adtak át Bartók Lajosnak, kérve őt, hogy vigye el azokat a nagy költő sirjára.

A vonat ezután hangos éljenzés és zeneszó mellett tova indult hosszú éji útjára.

Segesvárra reggel hét óra tájt érkeztünk meg. A Küküllő-menti régi szász város a nyári nap aranyos fényében úszva s ünnepi díszben fogadta az érkezőket. Nem oly hidegen, mint két évvel ezelőtt, a szobor leleplezése és a csatatéri emlék felállítása idején. Már távolról kellemes hatást tett a vár legmagasabb helyén álló ódon szász gimnázium ormán lengő nagy nemzetiszinű lobogó, melyet most két éve szintén hiába kerestünk volna ott. Az összes megyei és városi középületeken s a magánházak legtöbbjén is háromszínű zászlókat s

Goszleth István fényképe után.

A SEGESVÁRI PETŐFI-ÜNNEPRŐL. — BARTÓK LAJOS BESZÉDET TART A FEHÉREGYHÁZI CSATATÉREN.

Paur Géza pillanat fölvétele.

BARTHA MIKLÓS BESZÉDE.

mellettök egy-egy gyászlobogót lengetett a nyári reggel üde fuvalma. A megérkezett vendégek egy része, a kiket az állomáson *Sándor* főispán és *Somogyi* alispán fogadott, rövid pihenésre behajtatott Segesvárra, mert a fehéregyházai ünnep csak később, tiz órakor kezdődött.

Benn a város útczái már ekkor hangosak voltak az egybesereglett székelység dalától és taraczk-lövéseitől. De künn az állomáson is nagyon színes és mozgalmas élet hullámzott. Megérkezett a kolozsváriak különvonata s a székelyföldről is egymás után jöttek még a zsufolásig megtelt vonatok.

Rendkívül kedves és megkapó jelenet volt az, mikor egy-egy ilyen kis székely vonat nagy nótaszóval berobogott az állomásra. Valamennyinek a gépe cserfa-galyakból és vadvirágokból font koszorúkkal volt feldiszítve, a koszorúk közepébe pedig Petőfi képmása illesztve különféle felirásokkal, jelmondatokkal. Az egyiken Petőfinek a székelyekhez irt szép költeményéből a következő hiressé lett sorok voltak: «*Csak nem fajult el még a székely vér, — Minden kis cseppje drága gyöngyöt ér*»; a másikon: «*Talpra magyar!*»; a harmadikon: «*Előre, székelyek!*» stb.

Tiz órakor indúltak a külön-vonatok az ünneplő közönséggel Segesvárról Fehéregyháza felé. A vasúttal egyközűleg futó országúton hosszú kocsisorok tartottak a csatatér felé, köztük több négyes-fogat, úri néppel; ilyenen voltak *Károlyi* István, *Zichy* Jenő grófok és *Zeyk* József báró. A kocsisor előtt meg *Ugron* Gábor és *Haller* Ottó gróf vezetésével a székelyek lovas bandériuma vágtatott. Ugyanők kalauzolták a közönséget a Fehéregyháza fölött, sürű kukoriczások között levő csatatéri emlékhez.

A nyári nap verőfényében pompás, sok szinű képpé csoportosúlt itt az ünneplésre gyültek sokadalma. Szélről körös-körül a székelyek szekértábora állt, mely mögött egy-két tüszős oláh is álldogált. Beljebb a különböző küldöttségek helyezkedtek el jelvényekkel, lobogókkal. Meleg fogadtatásban részesültek a festői öltözetű brassóvidéki szászok, a kik, mint a szerbek is, küldöttségileg képviseltették magukat és koszorúkat hoztak. A szerbek küldöttségét *Hadzsics* Antal, az ismert iró vezette. Az oláhok azonban most sem vettek részt az ünnepélyen.

A szónoki emelvényen *Zsilinszky* és *Vörösmarty* államtitkárok, *Bartók* Lajos, *Tallián* Béla, *Bartha* Miklós és az ünnep többi szónokai s az irók és hirlapirók foglaltak helyet.

Az ünnepet a kolozsvári dalegyesület nyitotta meg a «Talpra magyar» eléneklésével, melynek elhangzása után *Bartók* Lajos, a Petőfi-Társaság alelnöke lépett a szószékre. Hévvel előadott lelkes beszédéből álljanak itt a következő részletek: «Ne hangozzék most más név Magyarországon, csak Petőfi. A szabadság, egyenlőség, testvériség apostola volt ő . . . Neve vallásszerü tiszteletben részesül; nemzeti hitvallás az. Nő és férfi, gyermek és agg, nagy úr és szegény ember belőle imádkozik és énekel. Élete egy szenté; mint Isten fia, csodákat mivel, gyógyítja, föltámasztja beteg népét lantjával. Oltára a nép szive. Örök Vesztaláng ég azon s nem mesterségesen óvni, táplálni kell, de mesterségesen eloltani nem lehet. Élete költészete. Merész, mint szilárd; lángoló, mint ki nem alvó; önzetlen, mint jogkövetelő; természetes, mint rendkívüli; egyszerü, mint művészi; népies, mint fölséges; nemzeti, mint világirodalmi. És legfőbb vonása: az önfeláldozás eszményképeiért. Meghalni azért jött ide, hogy porai magyarrá tegyenek itt minden porszemet. Érczalakja, mint egy tőr áll beékelve a rút nemzetiségi viszály közepébe, de ajka ugyanakkor a testvériséget és szabadságot hirdeti mindenkinek! Mindenkinek . . . Mindenki jöjjön s áldozzon a költőnek. Jöjjön a gyülölet is, nem félve, hogy szeretetté fog változni . . . És azért zarándokol e szent sirhoz mind az ország, hogy valamennyi nagy és dicső emlék érzését még egyszer felköltse a leggyászosabb, de legdicsőbb emlék. Minden csodás vitézi tettet, minden legendaszerű remeklését a magyar bátorságnak, újra elénk varázsolja bűvös fényében a mindent fölülmúló legenda: Petőfi halála! Hozza el könyjét, koszoruját mindenki. Az ilyen félisteneket az Ég nem is egy nemzetnek adja, hanem az emberiségnek. Rendeltetésök nem a harcz, hanem a béke, nem a nemzeti eltaszító gőg, hanem a népek testvérisége a hazaszeretetben. Petőfi a harcztéren e szót lehelte ki utólszor: Világszabadság! . . . Te drága hamv idelenn, dicső szellem odafönn, mutasd népednek a szabadság, a halhatatlanság útját mindörökké.»

Kalaplevéve hallgatta a közönség *Bartók* szavait s a beszéd végén zúgó éljenzésben tört ki. Utána E. *Kovács* Gyula *Jókai* Mór *Apotheozisát* szavalta el érczes, messze zengő hangon. A művész, midőn szavalatát szünni alig akaró éljenzés közepette befejezte, a nagy lelki izgalomtól és a tüzesen sütő nyári nap hevétől ájultan rogyott össze, úgy, hogy orvosi kezelés alá kellett venni.

Bartha Miklós volt a következő szónok, a ki lendületes beszédében az ünnepen küldöttségileg megjelent szászokat és szerbeket is üdvözölte s a románok távolmaradását említette föl. «De ti, székely véreim, itt vagytok, — folytatá. — Petőfi titeket nagyon szeretett. Forró ölelését, úgy-e, még most is érzitek? Édes szavát, melylyel emléket emelt a székely vitézségnek, úgy-e, még most is halljátok? . . .»

A székelység szekértáborából őszinte, szivből jövő kiáltások hangzottak Bartha beszédébe. — «Itt vagyunk mindnyájan, — kiáltotta egy öreg székely, — itt voltunk negyvenkilenczben is!» «Szeretjük Petőfit, mert ő is szeretett minket», hangzott más oldalról.

A Bartha hatásos beszédét követő éljenzés elhangzása után *Endrődi* Sándor hangulatos alkalmi költeményét, melyet lapunk mult számában közöltünk, szavalta el nagy hatással *Somló* Sándor, a Nemzeti Szinház művésze. Majd *Bársony* István szólt Petőfi szerelméről, s ezt *Szász* Gerő alkalmi költeménye követte, melyet a költő maga szavalt el.

Záradékul a kolozsvári dalkör id. *Ábrányi* Kornél néhány Petőfi-dalát adta elő és ezzel megkezdődött a koszorúknak a sírra helyezése. Az első koszorút *Tallián* Béla tette le a képviselőház nevében szép beszéddel; *Zeyk* József báró a főrendiház, *Zsilinszky* Mihály a magyar kormány pompás koszorúját s egyszersmind Wlassics miniszter és a Magyar Tudományos Akadémia külön-külön koszorúit helyezte a sírhalomra. Nagy hatású beszédét, melynek kiséretében a koszorúkat letette, igy végezte Zsilinszky: «Oh, te halhatatlan dicső szellem, kinek emléke körül rang és rend, vallás és nyelv különbsége nélkül összegyülekeztünk, hogy lánglelked tüzénél ezt a napot a testvériség ünnepévé avassuk: engedd meg, hogy a hazaszeretetben egygyéforrt nemzet szivével együttérző kormány férfiainak, a trón hű tanácsosainak és az Akadémia tudósainak koszorúit emléked lábainál letegyem. A hálás kegyelet jelvényei ezek, melyeket a te szellemedben teszek le; mert a te tanításod szerint méltó:

«. . . hogy a haza
Szivében hordja annak emlékét,
Ki a hazát szivében hordozá».

Ez a föld itt csak csontjaidat takarja. Te magad az egész haza szivében vagy eltemetve, hogy örökké élj!»

A többi megjelent küldöttség az idő előrehaladt volta miatt minden beszéd mellőzésével tette le koszorúját a közös sírra, a melyet egészen elborított a tömérdek virág.

Az ünnep második része a segesvári várban a két évvel ezelőtt felállított Petőfi-szobor körül folyt le az elsőhöz hasonló lelkes hangulatban. Megnyitóul a zene- és énekkar a himnuszba kezdett, a mit a közönség vele együtt énekelt. Az ének elhangzása után ismét *Bartók* Lajos tartott rövid beszédet, majd fölolvasta Jókainak «Petőfi halála» czimű emlékezését, mely fonog-

Goszleth fényképe után.

Az emelvény balsarkán szemben áll E. Kovács Gyula, tőle jobbfelé sorban Vörösmarty Béla igazságügyi-, Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi államtitkár, Illyés Bálint, Madarász József, (előtte Bartha Miklós ül), Bartók Lajos, Bársony István, s az emelvény jobb szélén Szász Gerő.

A SEGESVÁRI PETŐFI-ÜNNEPRŐL. — A SZÓNOKOK EMELVÉNYE A FEHÉREGYHÁZI CSATATÉREN.

Weinwurm fényképe után.

JÓKAI MÓR BESZÉDET TART PETŐFI SZOBRÁNÁL.

ráfban van megörökítve, s melyet lapunk múlt számában mi is közöltünk. *Illyés* Bálint adta elő ezután nagy hatással ünnepi költeményét s a negyvennyolczas kör nevében koszorút tett a szoborra. Az «Otthon» koszorúját *Bársony* István, az «Ujságirók Egyesülete»-ét *Cziklay* Lajos, a «Magyar Történelmi Társulat»-ét *Lampérth* Géza tette le a szoborra. A sok koszorú közt föltünt *Fiume* polgárságának nagy ezüstkoszorúja.

A küldöttségek tagjai ezután a városháza nagytermében társas ebédre gyűltek össze, a hol *Zsilinszky* Mihály mondta az első felköszöntőt a királyra. *Bartók* Lajos a kormányt, majd a jelen volt gróf Zichy Jenőt és gróf Károlyi Istvánt éltette. Nagy figyelmet keltett *Vörösmarty* Béla államtitkár beszéde is, a ki a költészet hatásáról s Petőfi nagy hivatásáról szólván, a haza jövőjére és felvirágozására emelte poharát. Beszéltek még gróf *Károlyi* István, gróf *Zichy* Jenő, *Ugron* Gábor, ki a magyar alkotmányra és szabadságra ürité poharát. *Walbaum* Frigyes segesvári polgármester is szólt, s így végzé beszédét: Petőfi a legnemzetibb költő, dalai mégis elszálltak az egész világba, mint a fecskék. Segesvár is ünnepli Petőfit. Hangoztatja, hogy mindnyájan a haza gyermekeinek érzik magukat, szeretik a magyar hazát. Kiáltja: éljen a haza! (Zajos éljenzés és tartós taps.) *Barabás* Béla az öreg honvédeket élteti. Végül *Bartók* Lajos fölolvasta azt a tömérdek táviratot, a mely a hazából és a külföldről érkezett, köztük *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter lelkes hangú táviratát.

*

A segesvári ünnepen a nagy idők tanúi közül, már mint 80 évet meghaladt aggastyánok, jelen voltak: *Madarász* József, *Ivánka* Zsigmond, *Lauka* Gusztáv, *Kovács* Lőrincz. Sok öreg 48-as honvédet láttunk még. *Illyés* Bálint országgyűlési képviselő maga két 48-as honvédküldöttséget vezetett a sirhoz és a szoborhoz. A küldöttségek tagjai voltak *Háromszékből:* Tuzson János őrnagy, Pünkösti Gergely huszárszázados, Lőfi Áron huszárhadnagy, Talabos Ágoston tizedes, Borszéki Vincze, Ottrobány Nándor nyug. honvéd ezredorvos; *Kolozsvárról:* Kisfaludy Lajos, Tanáskovich Ferencz, Pap István, Székely József, Székely Mihály, Aulich András, Majoros Albert, Richter A., Angyal József, Halászi János, Strotz Samu, Pető Mózes.

*

A míg fönt a városházán folyt a lakoma és hangzottak a felköszöntők, lent a város a *székelyek* csoportjaitól volt zajos. Először is a hivatalos ünnepség végeztével, mert azon a hely szűk volta miatt nem jelenhettek meg, körülbelül ötezren *Ugron* Gábor vezetése alatt a szoborhoz vonultak. Ének és zeneszó mellett szállta meg a várat a székelység, mint egy új ostromló sereg, csakhogy a kezükben gyilkos fegyverek helyett szelíd mezei virágok voltak.

Megkoszorúzván a szobrot, elözönlötték az egész várost; sokan a tágasabb utczák ligetes terein ütöttek tanyát. Majd nótára gyújtottak s többnyire a saját (kürtös) zenekaraik muzsikájára tánczra kerekedtek s vígan járták a székely «csürdüngölő»-t. Közben-közben egy-egy társukat vállukra emelve, beszédeket tartattak vele Petőfiről, Bem apóról és Kossuth Lajosról.

Igy ünnepelt Petőfi kedves népe, míg a székely vonatok sípjelzése estefelé indulásra nem hívta őket. A kik közelebbről kocsin vagy gyalogszerrel jöttek, azok ott maradtak öreg estélig s akkor katonás rendekbe sorakozva lobogóik alatt, elől a bandával a Rákóczi-induló és Kossuth-nóta hangjai mellett hagyták el a várost, és vonultak haza kis falvaik felé a kanyargós hegyi ösvényeken.

*

Hogy a székely népet mennyire foglalkoztatja ma is még Petőfi rejtélyes eltünése s hogy kél róla rege-regére, legenda-legendára, beszédes bizonyság erre egy keresztúri öreg székely meséje, a kivel a fehéregyházi síkon találkoztam.

Szekerén üldögélt az öreg jóizűen pipázgatva.

Beszédbe ereszkedtem vele, miközben csakhamar Petőfire tértünk át.

— Hát kegyelmed hallott-e valamit Petőfi Sándorról? — kérdém.

— Vagy igen, — felelt önérzetesen András bá'. — Ott csatangolt nálunk Keresztúron épen most ötven éve.

Na, gondoltam, ebben igaza van az öregnek. Petőfi ama végzetes nap előtt csakugyan Keresztúron volt. Ott töltötte az utolsó éjszakát s onnan indult reggel tovább Segesvár felé. És felcsillant előttem a remény: hátha nem is regét, de valami való dolgot, érdekes visszaemlékezést hallok a halhatatlan költő utolsó óráiról.

Az öreg folytatta:

— Édes apám — Isten nyugosztalja — sokszor elmondta, hogy éjféltájt az erdőről hazajövet, a kertek alatt találkozott vele és megszólította, kérdezve, hogy mit keres ott? «Látja azt a csillagot, bátyám, — válaszolt Petőfi — ott Segesvár fölött? Az az én életem csillaga. Ha ma éjfélkor az lehull, holnap én is elpusztulok» . . . Az óra ekkor éjfélt ütött s a fényes csillag leszaladt az égről. Másnap elveszett Petőfi . . .

*

A fehéregyházi ünnepélynek meghatóan szép jelenete volt az, mikor az emelvényre felvonuló szónokoknak és iróknak fehér ruhába öltözött bájos fiatal leányok, az ifjú Haller és Teleki grófkisasszonyok, gyönyörű bokrétákkal kedveskedtek, a melyeknek virágai már a porladó hősök hamvai fölött fakadtak.

Mert a felállításakor pusztán, a mezőség közepében hagyott turul-madaras szép siremlék immár magához méltó keretben áll egy gyöngéd érzésű és fenkölt gondolkozású erdélyi úrhölgy, hallerkői Haller Lujza grófnő jóvoltából. A nemes grófnő bekeríttette és parkká varázsolta az emlék környékét s két csinos házikót épittetett oda, melyek egyikében az emlék és a sirkert gondozására hivatott őr lakik, a másik pedig már is egy kis becses Petőfi-ereklyemúzeum, a költőre vonatkozó emlékek, képek, irások gyűjteménye, a melyeket megilletődve szemlélhet majd mindenki, a kit a kegyelet zarándok-útja oda vezet.

A szép kertet, melyben dús virágzású rózsák, szegfüvek és violák — Haller grófnő saját kezű ültetései — illatoznak, fiatal, sudár jegenyék és nyárfák körítik, Petőfi kedves fái, melyek alatt oly édesen pihent valaha, elmerengve az őszi légen átvonuló vándor-darvak V betűjén . . .

Lampérth Géza.

PETŐFI AZ ERDÉLYI TÁBORBAN.

A nemzeti ünnep alkalmából, melyet a költő félszázados halála emlékére rendeztek, szolgálatot vélek teljesiteni, ha a költőnek az erdélyi hadseregben időnként történt megjelenéséről és szerepléséről személyes tapasztalataim alapján, mint élő tanú megemlékezem, s adataimat azon rendben, a mint azok fölmerültek, a következőkben közlöm:

Az 1849. január 21-iki első szebeni csata után *Bem* tábornok a Szebentől egy órai távolságra eső *Szelindek* szász községbe vonúlt vissza, és ott helyezte el hadseregét. Másnap, január 22-én, hire terjedt, hogy *Petőfi* Sándor a táborba érkezett, és hogy a tábornoknál jelentkezve, a hadseregben való szolgálatát felajánlotta. A tábornok előzékenyen fogadta a költőt; szolgálattétel végett segédtiszti minőségben, századosi ranggal a vezérkarhoz osztotta be. Itt ösmerkedett meg vele e sorok irója, mint irodai tiszt, és kisérte figyelemmel a megjelenése miatt különben is feltünő, mintegy 26—27 éves fiatal embert, ki megérkezte után este mindjárt összeszedett néhány honvédet, kikkel a tábornok szállásán, a posta-háznál, a «Búsul a lengyel» ismert dal eléneklésével szerenádot rendezett, ezután pedig ugyanez a daltársaság Petőfit lepte meg szállásán hazafias dalok éneklésével, mit a költő népies tréfával így köszönt meg: «Isten ugyse fiúk! soha sem gondoltam, hogy» stb. Majd harczra lelkesítő beszédet intézett az ifjú honvédekhez.

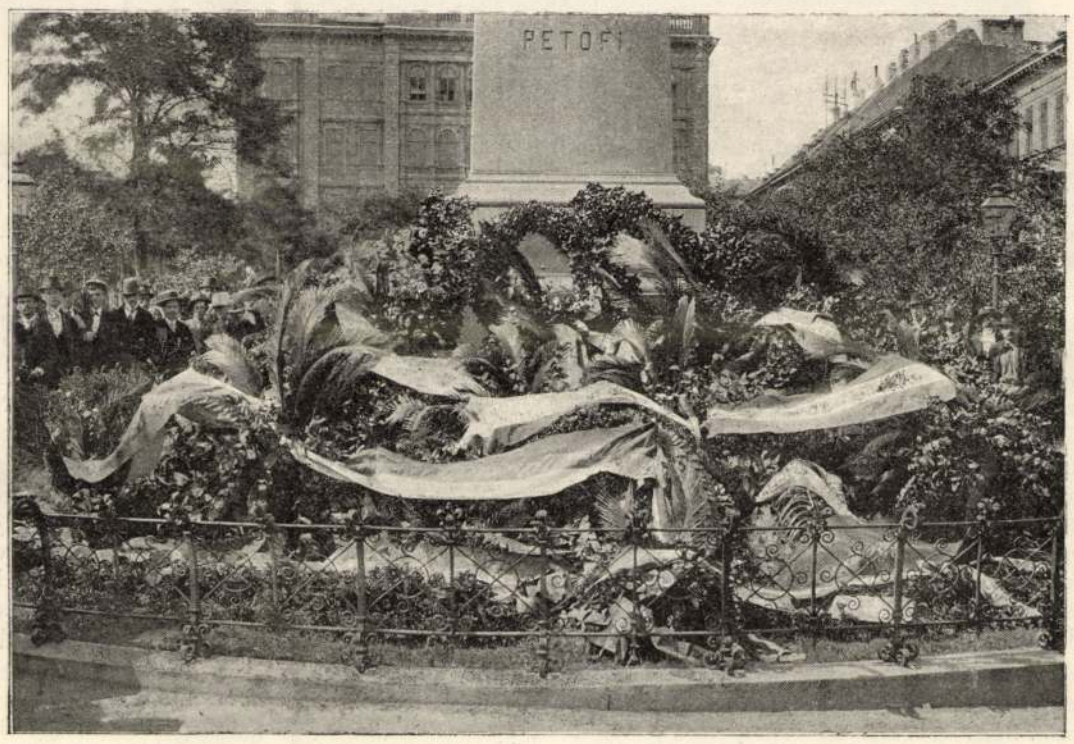

KOSZORÚK A SZOBOR ALJÁN. Weinwurm fényképe után.

A PETŐFI-ÜNNEPÉLY BUDAPESTEN JULIUS 30-ÁN.

A pesti márcziusi szereplése révén már népszerű költő a vesztett szebeni csata miatt lehangolt tábort Szelindeken már első fellépésével felvillanyozta.

1849. január 24-én a császáriak Szebenből a szelindeki állomást, melyet maga a tábornok a legszerencsétlenebbnek mondott, dél tájban három oldalról megtámadták. A csatában *Petőfi*, mint reá nézve első vérkeresztségben, a Bem által vezetett középen vett részt, és a tábornoknak segédkezett. A rövid ideig tartó csata sikere a császáriakat visszavonúlásra kényszerítvén, másnap, január 25-én, majd később január 31-én a Szeben ellen rendezett tüntetés után a tábornok ugyan e napon hadseregét a szomszéd *Vizakna* kisded sóbánya-városba vezette át, ott főhadi szállását az irodával együtt a piaczon, Timár József házánál ütötte föl, és azonnal megkezdette ágyúi elhelyezését a város Szeben felőli részén, a sóbányák közelében, alkalmasaknak mutatkozó helyeken sánczok ásatását, és azon pontok megjelölését, melyek a várható megtámadás esetében az egyes csapatok által elfoglalandók voltak.

A vizaknai rövid táborozás alatt *Petőfi*, debreczeni *Kiss* Sándor és e sorok írója a város főutczájának Szeben felőli szélén, a sótiszti lakban szállásoltak, és hivatalos dolgaikat napközben az irodában végezve, az esték *Petőfi* hangadó szellemes társaságában különböző beszélgetések közt kellemesen, de néha, midőn a költő gúnyos megjegyzéseivel a magyarországi hadi eseményeket, és különösen a már ekkor Debreczenben székelt kormány dolgait birálgatta, kedvetlenül is teltek el. Boszantotta őt az ország hadi ügyeinek vezetése, melyet költői felfogása szerint másképen látott volna jónak, s birálgató észrevételei mellett nem egyszer nyilvánította azt a nézetét, hogy azért jött az erdélyi hadsereghez, mert itt még becsülettel lehet szolgálni. Fölemlithetem azt a kis adatot is róla, hogy szerette az ezüstpénzt, és lekötelezte, a ki vele bankóért ezüst tallért váltott; a mi aztán arra a tréfás megjegyzésre szolgáltatott alkalmat, hogy ő az ezüst pénzt az általa gyülölt kormány papirpénze elleni tüntetésből gyűjti; de erre Petőfi azzal válaszolt, hogy a felesége szereti az ezüst pénzt, annak akar meglepetést szerezni.

Így telt az idő február 4-ikéig, vasárnap reggelig, a midőn öltözködés közben *Petőfi* elbeszélte álmát, hogy csatánk volt és hogy a csatában Bem tábornok csákójáról leesett a fehér toll.

— Meglássátok, fiúk, — mondá, — ma megvernek bennünket.

E sorok írója épen az ablaknál öltözködve, azon át látta, hogy Szeben felől egy magaslaton a császáriak mozgolódva, csatára készülnek; mire társait figyelmeztetve, velük együtt a főhadiszállásra sietett, honnét Bem már a csatatérre távozott, Petőfi pedig utána ment. Ezután csakhamar a csata ágyútüzeléssel, a sóbányák közelében, reggel nyolcz óra tájban megkezdődött. Én a főhadiszálláson maradtam, az irodát szekérre pakoltam, a tábori pecsétet pedig, mely az ország korona nélküli czímere körül ezen köriratot viselte: «*Az erdélyi felső magyar hadsereg pecsétje*» téli kabátom zsebébe helyeztem. Ez alatt a podgyász-szekerek a piacz egész területét ellepték, és az azon keresztül való közlekedést elzárták, mit *Bauer* Lajos őrnagy irodavezető látva, azon figyelmeztetésemre, hogy jó lenne azokat tova küldeni, és ekként a piacztért az esetleges visszavonulásra szabaddá tenni, — azt válaszolta: «Nem tehetem, míg a tábornok rendeletét nem kapom, mert ő a podgyász-szekerek előre küldését magának tartotta fenn.» Ezután nevezett őrnagy társaságában, a vizaknai hegy jobboldali magaslatáról, honnét az egész csatatér látható volt, néztem a küzdelmet, mely 11 óra feléig mindkét fél kemény kitartásával vívatott; ekkor a császáriak jobb oldala Szeben felé hátrálási mozdulatot tevén, és ezt Bem tábornok észrevevén, ágyúit a sánczokból kivonatta és előbbre nyomulva láthatóvá tette egész, mintegy 3000 főnyi csatázó seregének csekély voltát. Ennek következménye lett aztán, hogy a gránátosai élére állott Puchner tábornok, segíttetve egy gyorsan előre vezényelt ágyúüteg tüzelésétől, rohamot intézett, és a Bethlen Gergely által vezényelt jobb szárnyat megbontotta és hátrálásra kényszerítette; mi annál veszélyesebb lett, mert a hátrálás Bem ágyúi irányában történt és a tüzérek működését akadályozta. A hátrálást futás követte, mi közben számtalan honvéd a sóbányákba menekült, a hol halálát lelte. A városban Vizaknán, a piacz-téren ágyúikkal menekülő tüzérek, a podgyász-szekerek közt fennakadtak; 11 ágyú, a tábornok kocsija minden vagyonával és a tábori iroda az összes iratokkal, a császáriak birtokába jutottak. *Petőfi* Bemmel a piaczon keresztül a már a városba nyomult császáriak lövöldözései közt menekült a csatatérről, és a megmenekült harczosokat a Szerdahelyre vezető úton, a tábornoknak rendbeszedni segédkezett.

A költőnek így teljesült álma után a hadsereg maradványát a végelpusztulástól az mentette meg, hogy a császáriak az elfoglalt Vizaknán, a podgyász-szekerek kiürítésével és Szebenbe szállításával hosszasabban foglalkozván, ez által elegendő időt engedtek a rendbe szedett seregmaradvány visszavonúlására Szerdahely felé.

A császáriak üldöző előcsapatát *Losenau* császári ezredes úgy vezette, hogy a magyarok seregmaradványa este minden baj nélkül *Szerdahely* szász városba vergődhetett, hol Bem mindjárt megérkezése után a sebesülteket a szatmári önkéntesek fedezete alatt Szász-Sebesre szállíttatta, maga pedig éjfél tájban hadserege zömével a sebesültek után indúlt. Útközben vette az értesítést, hogy a sebesültek fedezetét Szász-Sebesen megtámadták és hogy a várost a szomszéd gyulafejérvári vár őrségének egy része szász nemzetőrökkel megszállva tartja. Bem azonnal csatárláncz képezésével közeledett a város felé, az 55. zászlóalj 4-ik százada pedig, élén Petőfi Sándorral, rohamot intézett a város szélén felállított császáriak ellen, és miután az, egy pár még használható ágyú sikeres közreműködésével a császáriaknak a gyulafehérvári várba való meghátrálását eredmé-

Remete Lajos amateur fényképe után.

A PETŐFI-ÜNNEP BUDAPESTEN, A PETŐFI-SZOBORNÁL JULIUS 30-ÁN.

nyezte, a magyar hadseregnek útat nyitott a Szász-Sebesbe leendő bevonulásra 1849 február 5-én jókor reggel.

A főhadiszállás *Szász-Sebesen* a lutheránus lelkész lakásába helyeztetett el az irodával együtt. Ide érkezve *Petőfi* Sándor elbeszélte, hogy midőn ő az 55. zászlóalj 4-ik századával a városba bevonúlt és a Fő-utcza egyik szegletébe szorított nehány császári katona lefegyverezésével foglalkozott, az átellenes ablakból rá lőttek és hogy a golyó mellette furódott a falba. Mire e sorok írója megjegyezte: «Mily szerencse, hogy ez igy történt; mert ha az a golyó téged talál, más valaki alig mondotta volna el ily hiven az esetet». Mire a költő kedétyesen felelte:

— Fiú! ebben neked aligha igazad nincs!

Az üldöző császáriak déltájban érkeztek Szász-Sebes alá; hol a tábornok csatára készen várta őket és ágyútüzelésével lehetővé tette feltartóztatásukat. A délután hátralevő része, valamint az éjszaka csata nélkül telt el. A főhadiszálláson éjjel csoportosúlt tisztek nyiltan és zajosan kárhoztatták Bem abbeli elhatározását, hogy bárha a császáriak a várost teljesen körűlzárva tartják, ő mégis harczolni vágyik és embereit nem kiméli. A zajongás okát egyik segédtiszt Bemnek tudtára adván, az ősz vezér szobájából kijött és a zajongóknak elmondotta, hogy ő a csatázással egy pár napi időt óhajt megnyerni azért, hogy a Magyarországból érkező segédhaddal egyesülhessen és azzal új hadjáratot kezdjen; különben nem akadályoz senkit akarata érvényesítésében; azt azonban megtiltja, hogy bárki is az ő honvédjeit fellázítsa. A zajongók szótlanúl oszlottak szét s a véletlenre bízták a már pitymallani kezdő február 6-ik napjának kétes eseményeit.

Bem jókor reggel Petőfi és többek kiséretében a város Szerdahely felőli kapujánál helyezkedett el, midőn tudatták vele, hogy a császáriak parlamentairje (békekövete) megérkezett és hogy a tábornokkal beszélni akar; a parlamentair egy császári lovas tiszt volt, kinek szeme fehér kendővel be volt kötve; Bem előtt megnevezte magát (Manisievics), kijelentvén, hogy lengyel származású, majd felszólította a tábornokot, hogy miután a város a császáriaktól körűl van kerítve és abból hadseregével nem menekülhet, adja meg magát és tegye le a fegyvert. Bem erélyesen azt felelte: olyan ellenfélnek, ki a magyar küldötteket letartóztatja (a magyar országgyűlési küldöttségnek Windischgrätz általi letartóztatására czélzott), nem adja meg magát; különben csudálkozik, hogy a tiszt úr, mint lengyel, a szabadság ellen harczol. Ezzel Bem gyorsan egyik segédéhez hajolva, ennek meghagyta, hogy a tisztet a főhadiszállásra vezesse és ott mentül hosszasabban szórakoztassa.

A főhadiszállásra vezetett és ott szemkötelékétől megszabadított tiszt nehány régi ismerősével több mint fél órát időzött; ez alatt a tábornok a városba összevont hadseregét az országútra, a történeti nevezetességű *Kenyérmező* irányába gyorsan kivezényelte, ugy, hogy midőn gr. Andrássy Aladár a tisztet a főhadiszállásról kikisérte, a tábornok maga is kívül volt a városon. A hadsereg tehát a bekerítéstől megmentve, szabadon hátrált Szászváros felé, a császáriak pedig elfoglalták a nagy meglepetésükre üres Szász-Sebest.

Hátrálás közben e sorok írójával egy kocsin utazott *Bauer* Lajos irodavezető; ez beszélte el a tábori tisztek fentebb leírt zajongását, és rámutatott a közeli gyulafehérvári várra, valamint az országútat két oldalról uraló hegymagaslatokon mozgolódó népfölkelőkre; hozzátevén, hogy ha a Kenyérmezőn megszabadulunk, nem lesz többé bajunk. És a sereg akadálytalanúl haladt a Kenyérmezőn keresztül, mit elősegített az, hogy a gyulafejérvári őrség oldaltámadást nem intézett. A Maros szélén csoportosúlt népfelkelőket pedig *Bethlen* Gergely, *Petőfi* Sándor és többek a podgyász-szekerek mellől összevont honvédekkel és lóra ültetett markotányosokkal szétverték, sőt *Petőfi* nehányad magával a Kenyérmezőn a hős Kinizsy Pál emlékoszlopának romjait a császáriak lövöldözése közt meg is tekintette.

A császáriak *Balomir* községnél a különben csatában február 7-ikén jókor reggel történt, hogy a tábornok két, ágyúját elfoglalni akaró császári katona egyikéhez lovagkorbácscsal hozzá csapkodván, jobb keze középújját meglőtték, melyet midőn a tábori orvos Pad községben levágott, a műtétet e szavakkal kisérte: «Egy haszontalan újjammal kevesebb van, különben kezem az irásban akadályozva nem lesz.»

A csata folyama alatt érkezett meg, mint küldöncz, gróf *Bethlen* Gergely, és hozta az örvendetes hírt, hogy a segédhad megérkezett, és hogy báró *Kemény* Farkas vezetése alatt a piskii hídnál táboroz.

Bem mintegy 1200 főre leapadt seregének vezényletét *Czeczre* bízván, a piskii hídhoz vitette magát, és ott megtevén a csapatok elhelyezésére vonatkozó intézkedéseit, *Dévára* hajtatott, hol a főhadiszállás az irodával a postamesternél helyeztetett el. Megérkezése után a már seblázban szenvedő tábornok Déván azonnal intézkedett, hogy a segédhadnak még meg nem érkezett részét fölkeressék és Dévára vezényeljék; e végből a bihari lovas nemzetőrök egy

Goszleth István fényképe után.

A SEGESVÁRI PETŐFI-ÜNNEPRŐL. — ÜNNEPÉLY A SEGESVÁRI PETŐFI-SZOBOR ELŐTT.

Wottitz Manfréd fölvétele után.

A SEGESVÁRI PETŐFI-ÜNNEPRŐL. — GYÜLEKEZÉS A FEHÉREGYHÁZI CSATATÉREN.

századát *Rozvány* György, most is életben levő szalontai ügyvéd, akkor nemzetőri hadnagy vezetése alatt küldötte ki; ugyanekkor intézkedett a tábornok, hogy a sebesültek és a környékről menekült magyar családok Nagy-Váradra szállíttassanak. Ekkor szabadságoltatták magukat *Petőfi* és *Andrássy* Aladár, kik aztán másnap, február 8-ikán, elbucsúzván a tábornoktól, a *Csutak* Kálmán őrnagy vezetése alatti fedezettel útnak indúltak, s a Kaján-völgyön, Kristyóron, Belényesen és Hollódon keresztül február 12-ikén szerencsésen Nagy-Váradra érkeztek, honnét *Petőfi* Szalontára, Arany Jánoshoz útazott.

Az 1849. február 9-én megnyert *piskii* véres csata után *Bem* visszahódította Erdélynek nemcsak az utóbbi napok alatt elvesztett területét, hanem *Szebennek* márczius 11-én történt elfoglalásával, márczius 21-én *Brassónál* a tömösi szoroson keresztül a császári haderőt, sőt az 1849. február elején Szeben és Brassó városok védelmére Oláhországból bejött négy ezer főnyi orosz csapatot is kiszorította és így Erdélynek, a dévai és gyulafehérvári vár, s a nyugati havasok kivételével ura lett.

A röviden érintett nevezetes események lezajlása után *Petőfi* 1849. márczius végén az erdélyi hadsereghez visszatért; ezt igazolólag előfordúl neve a *Szász-Sebesen* azon évi április 3-ikán kiadott következő napi parancsban: «Petőfi Sándor százados úr magát nálam jelentvén, és mellettem szolgálatot tenni ajánlván, én őt ezen hivatalában megtartottam. *Bem.*»

Jelen volt *Petőfi* az április 5-iki ünnepélyen is, midőn a lutheránus lelkészi lakon levő főhadiszálláson az I-sső osztályú érdemrendet Bem mellére feltűzték és altábornagygyá történt kineveztetését kihirdették. Ez után nemcsak szerkesztője lett Petőfi a kormányhoz intézett fölterjesztéseknek, melyekben Bem Erdélyre nézve a katonai hatóság kiterjesztését sürgette a háború idejére, hanem hogy hadsegédi minőségének katonai szempontból is megfeleljen, igyekezett megtanulni lovagolni is. És a tavaszi hadjárat alatt, különösen Szász-Sebesen a tábornoktól már előbb ajándékba kapott nagy fekete lován naponként látni lehetett őt azon Kóburg-huszár kiséretében, ki neki tiszti szolgája volt.

Április 10-én *Bem* hadseregének egy részét Szászsebesről Hátszegen keresztül a Bánátba vezényelte és menet közben április 14-én vezérkarával megtekintette a *vajdahunyadi* várat. Ott volt Petőfi is, és megszemlélve a várnak minden részét, nem győzte eléggé történeti megjegyzésekkel kisérni a fejedelmeknek hajdan országgyülési tanácskozás helyiségeül szolgált nagyterem falaira függesztett arczképeket. Kedves visszaemlékezésre kötelezte őt, és a vezérkar tisztjeit a vashámor felügyelőjének vendégszerető székely neje, ki örömkönynyeket hullatott, hogy a költőt személyesen is megismerhette. Az érzékeny elbúcsúzás után Bemen kezdve a vendégek mindnyájan beirták neveiket a látogatók könyvébe. E menetelés közben szerzette *Petőfi* a «Mi ne győznénk, hiszen Bem a vezérünk» kezdetű harczias dalát, melyet az úton a debreczeni Telegdi-féle tábori fiók nyomda nyomott ki.

Április 20-án, midőn a bánáti táborozás alatt *Bem Lugoson* hadserege felett szemlét tartott, mellette *Petőfi* lovagolt és segédkezett neki az érdemjeleknek az egyes kitüntetett honvédek mellére való feltüzésénél.

Április 28-án *Temesvár* alá érkezvén, Petőfit őrnagygyá léptette elő, mit a következő napiparancsban hirdettetett ki:

«Táborhely, Freidorf, Temesvár alatt, május 3, 1849. Május 1-ével kezdő ranggal kinevezem *Niuny* és *Petőfi* Sándor vezérkari századosokat őrnagyoknak. *Bem.*»

Petőfi a további bánáti hadjáratban nem vett részt, mert előléptetése után csakhamar elbúcsúzván Bemtől, eltávozott.

A bánáti hadjárat befejezte után *Bem* május 28-án hadseregének nagy részét Erdélybe visszavezette. Déván az erdélyi nyugati havasok elfoglalására intézkedéseit megtéve, június 3-án *Szebenbe*, június 10-én *Maros-Vásárhelyre*, június 16-án *Kolozsvárra*, onnét pedig *Nagyváradra* útazott, hol július 18-án Kossuthtal találkozott, és a már bizonyos orosz beavatkozás elleni hadjárat és a moldvai expediczió módozatairól vele értekezett.

Hogy mikor jelentkezett *Petőfi* ismét harmadszor és utoljára az erdélyi hadseregben Bemnél, erre nézve eltérők az adatok. E sorok irója saját tapasztalatai alapján, a jelentkezési napról a következőket tudja: *Bem* a moldvai sikertelen expediczió után július 26-án gyorsmenetben *Maros-Vásárhelyre* érkezett és ott *Petőfi*, ki Egressy Gábor társaságában érkezett meg, a tábornoknál jelentkezett és a vezérkari irodában, Görög Károly házában, elfoglalta hadsegédi állását. Bem felhivása folytán készült *Székely-Keresztúrra* és július 30-án reggel indúlt a tábornok után. Szükséges e helyen megjegyezni, hogy *Petőfi* e jelentkezésekor annyira nélkülözött mindenféle honvédtiszti jelvényt, hogy a ki nem ismerte őt nyári bluzában, oldalán egy bőrtáskával, egyszerű utasnak tarthatta inkább, mint honvédőrnagynak.

Petőfi elutazása reggelén, — mivel Bem szokása ellenére, ezuttal kocsiján magával nem vitte, — vezérkari tiszttársai egyikénél keresett alkalmatosságot és így indúlt el Székely-Keresztúrra. Utazása közben történt Erdő-Szent-Györgyön, hogy egy tüzért, ki a faluban libát akart zsákmányolni, megszólított s megtiltotta neki a zsákmányolást; de a magyarúl nem tudó cseh tüzér Petőfit meg nem értve és fel nem ismerve, mellen ragadta és tettleg bántalmazni akarta; ezért Bem a tüzért hadbiróság elé állíttatta és később, augusztus 4-én Szeben felé menetelés közben Szelindek közelében agyonlövette.

Bem Székely-Keresztúrra vonúlása közben vezérkarával Kelementelkén özvegy Simenné úrnő vendégszerető házában ebédelt meg; *Székely-Keresztúron* a Macskásy-kastélyba szállt meg s onnan július 31-én Segesvár felé indúlt a fehéregyházi csatába.

E sorok írója futári minőségben a székelyföldre küldetvén, e csatában nem vett részt s csak később értesülhetett Petőfi halála körülményeiről.

Mint Oreusz orosz katonai történetíró is beszéli, a július 31-iki fehéregyházi csata folyamán Lüders nagy számú lovasságával a feltünően csekély számú lovassággal rendelkező Bem jobb szárnya ellen a Küküllő mentén intézte a rohamot, mely aztán a vereséget általában, és különösen Petőfi vesztét azért idézte elő, mert a rohanó orosz lovasság Fehéregyháza község túlsó részét körülkerítve, a községen keresztül való menekülést teljesen elzárta. Igy rekedt a község innenső részén a csatázókat buzdító és lelkesítő költő a csatatéren, és lelte halálát a községtől délre terült kukoriczásban, hova futással menekült. Ezt igazolta e sorok irója előtt nehány nappal később az a Koburg-huszár, kiről mint Petőfi tiszti szolgájáról már föntebb volt szó, és ki elbeszélte, hogy ő menekülése közben látta a költőt a csatatérről futni és az országúton keresztül a kukoriczaföldre menekülni, hol Zeyk Domokos barátjával találkozva és ennek lovába fogózkodva, egy darabig menekült, de a futásban kimerülve összerogyott és az üldöző orosz lovasoktól megöletett.

Igy múlt ki a nemzet nagy költője, ki «Egy gondolat bánt engemet» czímű költeményében e szavakkal: «Ott essem el én, a harcz mezején» már 1846-ban megjósolta költői ihletével végzetszerű kimúlását. *sss.*

PETŐFI 50 ÉVES HALÁLA NAPJÁN.

Indúl őt keresni egész Magyarország,
Ország czímerével a koszorút hozzák;
Száll ezernyi népség sírját koszorúzni,
Koszorúzott sírján sírva leborúlni.
Ó! te jó magyar nép, beh hiába fáradsz,
Szemed omló könyet beh hiába áraszt,
A Petőfi sírját nem leled meg sírva,
Nem tehetsz koszorút ismeretlen sírra!

Mikor Erdély vesztén a hon is elvérzett,
Az a nagy fájdalom, mit a dalnok érzett,
Áttörte valahol ott a bérczek alját,
S rengeteg zárta be rengeteg siralmát.
Nem kihamvadt porba, nem kialudt földbe,
De a hol a mélyben forr a lángok öble,
Ott van ő valahol rejtett sírhalomban,
Szíve ég honáért örök fájdalomban.

Harsona zengése, csatakürt hangzása,
Riadó daloknak harczi rivalgása,
Zászlók suhogása véres csatatéren,
Kardok csillogása diadalmi fényben . . .
Talpra magyar, talpra! ez ha zengne újra,
A szabadság lángja, óh! ha az kigyúlna,
A Petőfi sírját keresni sem kéne,
Itt teremne köztünk maga, újra élve!

Dala újra zengne, zengne szabadságról,
Lelkeinket vinné az a bűvös mámor,
Melylyel a halálba, mint álomba mentek
Honért, szabadságért ama dicsők, szentek!
Lángsírból kiszállva, ő vezetne újra,
A haza földjére áldva ő borúlna,
Koszorút ő adna, jó magyar nép, néked,
Hogy ezt a régi dalt még ma is megérted!

De Petőfi hallgat, ötven éve hallgat,
Minek bolygatjátok hát e nagy fájdalmat?
Abba a mély sírba ki merne ma lépni,
A hol az ő szivét száz keselyű tépi?
Jól vigyázz, magyar nép, még ma Segesvárott,
Búcsújáró helyen, imádkozva járj ott,
El ne űzzön onnan, a ki szolgahonra
A napsugarakból lángostorát fonja!

Fejes István.

PETŐFI.

1899. julius 30.

A harcz lángtüzében hova, merre tüntél?
Utánad sóvárgva kérdjük mindenütt.
Talán, miként Illés, lángszekérre ültél
S égbe törő lényed át is szellemült!

E. KOVÁCS GYULA ELŐADJA JÓKAI «APOTHEOSIS»-ÁT.

GYÜLEKEZÉS A FEHÉREGYHÁZI CSATATÉREN.

Ma, ötven év múlva, ünnepelve téged
Palota és kunyhó hangozza neved,
Rajongva idézi szeretett, hű néped,
Lángoló jós-költő, dicső szellemed.

«Rejtelmes világból oh, jelenj, jelenj meg!
Légy közöttünk újból látható alak!»
Lelkesülő szivek, a mig igy esengnek,
Megdicsőült lényed köztünk áthalad.
Szellemajkról hangzik, oh, csodás igézet!
Tüzlélektől ihlett lángoló beszéd,
Mint a villám, sújt az és velőket éget,
Remegve érezem bűvös zengzetét . . .

«Itt vagyok, hivtatok. Oh mert szent varázslat,
Ha egy egész nemzet lelkesedve hiv,
A szellemvilágnak kapuján is áthat,
Hogyha összedobban együtt annyi sziv.
Szerteomlott hamvam megmozdúl, föléled
És az érczszoborba életet viszen.
Én ne keljek újra életre, ha ébred,
Szózatom megértvén, drága nemzetem?

«Itt vagyok, hivtatok. De a szellemvilág
Örök törvénye köt, át nem törhetem;
Földi mezt nem öltök, száguldó paripák
Eltaposták régen földi tetemem!
Lelketekkel láttok. Szivem újra dobban,
A nemzet szivébe fut minden ere;
Hogy mily hűn imádtam: érzem annál jobban,
Mert élő szivének áthat lángheve.

«Oh, de drága népem, az örök enyészet
Irgalmat nem ismer, meg nem könyörül;
E nagy riadalmat, sok hangos beszédet
Hallván, elfogódom; szivem nem örül.
Vajon azt a lelket, mely ihletett engem
S költővé avatott, ma érzitek-e?
Vajon él igazán s áthat az a szellem,
Melynek tolmácsa volt lantom zengzete?

«Szerettek-e úgy, mint szeretni én birtam,
Szerelembe oltva egész életem? . . .
És a szabadságért mégis oda dobtam
Lángoló szerelmem, édes mindenem.
Gyülöltök-e úgy, mint gyülölni én birtam
Férfit megalázó minden rabigát? . . .
Világszabadságért mégis oda dobtam
E gyülölet örök, igaz, szent jogát!

«Szeretitek úgy, mint szeretni én birtam
Gazdag szerelemmel a szegény hazát?
Oltárára mindent, mindent oda dobtam,
Világot teremtő ihletem javát.
Gyülölitek úgy, mint gyülölni én birtam
Szeretett hazámnak minden ellenét,
Csak magamat adtam, csak magamat irtam
Szóban, tettben vérem lángját érezéd.

«Oh, de ne érts félre! Nem üres hivalgás,
Mit e perczben mondok, édes nemzetem.
Az a büszke lélek, az az igaz vallás,
Hit a szabadságban, oh hidd el nekem,
Egész korszak lelke; ez ihletett engem,
Ez zúgott, harsogott lantom idegén;
Egész korszak álma valót ölte bennem!
Ezt varázsold vissza költőd ünnepén!»

Hegedüs István.

PETŐFI.

Meghalt volna! ki mondja azt?
Bárha elhullt drága vére,
Az a szív: még most is dobban
A szabadság szent nevére!
Mert én hallom lüktetésit . . .
Avagy ez csak lázas álom?
Meghalt volna? összetörve,
Eltiporva Segesváron??

Meghalt volna az a költő:
Ki — örökké halhatatlan?!
Kinek nevét zengi a bércz
És a rejtett völgyi katlan . . .
Az: — kinek dalától ittas
A nyilt, délibábos róna; —
A midőn felsír, zokog a
Pásztortüzek tilinkója . . .

Nem halt Ő meg, csak fel — vissza-
Repült ismét Istenéhez;
Lelke itt leng — itt közöttünk —
Velünk él, és velünk érez.
Nem halt Ő meg a holtak közt
Vérborított csatatéren:
Felszállt, mint Illés próféta —
Robogó, tüzes szekéren.

Azt a kardot, azt a zászlót
Nem ejté le, nem ejté el:
Ott ragyog a Hadak útján,
Ott látom én minden éjjel . . .
Az a koboz: nem lett néma,
Ott zeng az most, mint itt hajdan . . .
Mennydörgése belecsattog
Minden zúgó zivatarban.

Ott van Ő a Hadak útján,
Csaba fényes táborában, —
Onnét vigyáz nemzetére,
Szerelmének sugarával . . .
S ha a kürtök megriadnak;
Leszáll — midőn nem is várták:
Hanem ekkor — reszket a föld . . .
Lángot szór a büszke Kárpát!

Soós Lajos.

EMLÉKEIM A SZABADSÁGHARCZBÓL.

— Paskievics felhívja Debreczent a meghódolásra. Cseodajev orosz tábornok bevonulása Debreczenbe. A debreczeni csata. Találkozásom Paskievicscsel. Az orosz tisztek rokonszenve a magyarok iránt. —

Mint fiatal gyógyszerész-segéd, 1848-ban a debreczeni «Megváltóhoz» czímzett gyógyszertárban voltam alkalmazva, mely a városháza melletti gróf Degenfeld-féle házban volt.

A debreczeni nemzetőrökkel azonban magam is a harcztérre mentem, s miután részt vettem a délvidéki harczokban, Aradon szenvedett sérülésem miatt 1849 januárjában ismét visszatértem Debreczenbe s előbbi állásomat a gyógyszertárban elfoglaltam.

Midőn az orosz hadak előnyomulásával nemzeti ügyünk hanyatlani kezdett, *Paskievics* orosz fővezér felhivó levelet küldött a városba, hogy hódoljon meg. Ezt az Andaházy-Szilágyi ház erkélyéről olvasták fel, a mi a népben nagy levertséget szült. A hatóság a meghódolást és a fegyver-foghatóknak mihamarabbi elmenekülését ajánlotta, s még azon este pár ezernyi férfi Nagy-Várad felé menekült.

Másnap, azaz julius 2-án délután két órakor pedig bevonult az orosz himnusz mellett Cseodajev rekviráló hada, erőteljes, nagy számú, edzett lovassággal, tekintélyes tüzérséggel és gyalogsággal. *Cseodajev* maga törzskarával épen a gyógyszertár előtt állott meg, hol kis kocsijáról lelépett. Magas, Bismarckhoz hasonló alak, zord tekintetű öreg, egyik lába be volt pólyázva, tehát lóra nem ülhetett. Itt bevárta a meghódolást s négy napig tartotta megszállva a várost, midőn aztán megint elvonult.

Augusztus 2-ikán reggel értesültünk, hogy Nagy Sándor és Korponay ezredes csapataikkal hajnalban a nagy erdő alá megérkeztek; de ugyanekkor az a leverő hir is elterjedt, hogy Paskievics nagy hadával a Tiszán Csegénél átjött.

A lakosság teljes áldozatkészséggel sietett a magyar tábor ellátására. Délben a taligák hosszú sora vitte ki a Hatvan-utczán az élelmiszereket fáradt vitézeink számára, kik a földön

Dunky fivérek fényképei után.

A SEGESVÁRI PETŐFI-ÜNNEPRŐL. — ÜNNEPÉLY A SEGESVÁRI PETŐFI-SZOBOR ELŐTT.

heverve fogadták és fogyasztották a jóízű debreczeni ételeket. Az aradi táborozásból fönnmaradt sok jó ismeretségemnél fogva nagyon érdeklődtem, hogy fiatal volt bajtársakkal találkozhassam. Délután 1 órakor — csütörtöki kimenőm lévén — átmentem a «Bika» vendéglőbe, melynek emeleti éttermei tömve voltak tisztjeinkkel, kiknek mindenike mohó étvágygyal látott hozzá az ebédhez. A sok szolgálatot tevő pinczér futkosása, tányérok, poharak csörgése oly lármával történt, hogy ott ugyan valakivel találkozni, avagy nyugodtan beszélni lehetetlen volt. Jobbnak láttam tehát kimenni a táborba.

A városból kijutva, a nyomási területen találtam honvédeinket részben étkezve, részben már pihenésben. Csaknem az egész hadsorokon áttekintve, azt láttam, hogy a hadsereg szélső balszárnyán vagyok. Nem messze előttem, mint reczeniek részint gyalog, részint taligákon, megrémülve menekültek a város felé.

Gyors visszamenetelre gondoltam én is. Órámat megnéztem: épen két óra volt. A szép rendbe állott balszárnyi gyalogság vonalai között haza felé indúltam, de nagy érdeklődésemnél fogva szándékomat megváltoztatva és nem sejtve a szomorú kimenetelt, azon gondolatra jöttem, hogy a csata kimenetelét egy alkalmas pontról bevárom. Ily jó helyre csakhamar találva, figyelemmel néztem, mint húzódik az orosz lovasság a magyar sereg centruma és majd fokozatosan jobb szárnya irányában.

Hátuk megett magas porfelhő gyanittatta egy nagy hadsereg csatarendbe tömörülését. Mintegy 10 percz telhetett el a magyar ágyúk első tüzelése után, midőn nehány orosz ágyú egymásután megszólalt. Ugyanekkor kezdtek érkezni sebes vágtatva honvéd tisztjeink a városból.

alatt hatalmas hadoszlopok és ágyúütegek helyezkedtek el; messze kívül a téglaházon erős porfelhő húzódott a nagy erdő felé, mely nagyobb lovas haderő mozgolódását sejteté. A visszahúzódott orosz had eddigi arczvonala mintha eltűnt volna egyszerre. Ekkor hátuk mellől szólaltak meg roppant erővel az orosz ágyúk, az egész vonalon szakadatlanúl tüzelve a magyar seregre, melynek tüzérsége, hősies küzdelme ellenére is a hasonlíthatlanúl sokkal nagyobb orosz erővel szemben félóra alatt lankadni kezdett.

A kevésbbé támadott balszárnyon valami előmozdulás látszott; bár ennek legelőször megszólalt és az ellenségben valószinüleg legtöbb kárt okozott ágyúi már ekkor elnémultak; az egész vonalon ágyúink tüzelése mind jobban gyengült, mig az ellenség tüzérsége szakadatlanúl működött.

Aggódni kezdettem, és látva a csatavesztés jeleit, tanácsosabbnak tartottam haza indulni. — Órámat megnéztem: 3 óra 55 percz volt.

SZÉKELYEK MEGÉRKEZÉSE A SEGESVÁRI ÁLLOMÁSRA.

A MAROSVÁSÁRHELYIEK ELINDULÁSA A VASUTTÓL AZ ÜNNEPÉLYRE.

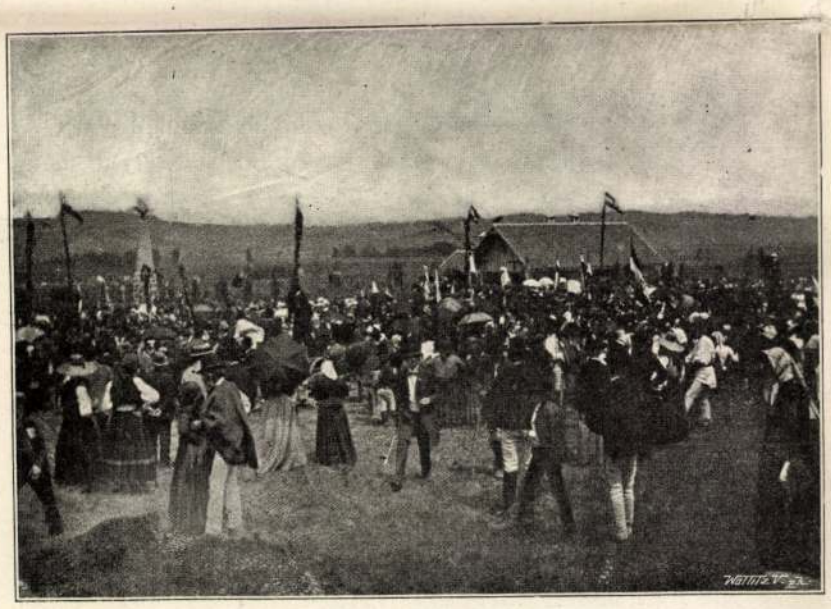

CSOPORTOK A HONVÉDSIROK KÖRÜL.

SZÉKELYEK A FEHÉREGYHÁZI ÜNNEPÉLYEN.

A SEGESVÁRI PETŐFI-ÜNNEPRŐL. — Paur Géza pillanatnyi fölvételei után.

legszélső üteg, három ágyú volt egy domboldalra előre tolva, de a domb által védve is. Ezen ágyúkhoz igyekeztem eljutni. De midőn már vagy 50—60 lépésre lehettem, villámgyorsan láttam a három ágyú tüzéreit felugrani az ágyúkhoz és egy percz múlva már mind a három ágyú megszólalt. Már én is magasabban állván, a lőirány felé néztem és akkor vettem észre, hogy a hosszan terjedő kukoriczásból 15 vagy 20 kozák bukkant ki. Utánuk nagy porfelhő kerekedett föl, melyből azonnal következtetni lehetett, hogy ezek egy nagyobb lovas hadosztálynak előcsapatából valók.

Az ágyúk eldördülésére mint villámütésre ugrott fel a magyar tábor az egész vonalon. A kukoriczásból kibukkant kozákok néhány perczre visszahuzódtak; a három ágyú ismét oda tüzelt gyors tempóban. A honvédséghez kiment deb-

A magyar sereg derékhada és jobb szárnyának állása nem volt kedvező, mert alantas helyen állva, a magasabb vonalon előre törni készülő orosz sereg arczvonaláról egészen áttekinthető volt minden tartalékjával együtt; mig a magyar hadseregnek ugyanezen része az orosz hadnak csak arczvonalát láthatta. Mind e mellett is az orosz ágyúk, melyek a magyar derékhad ágyúival szemben ferde irányban állottak, a bal szárny előre tolt, erősen lövöldöző ágyúi miatt látható zavarba jutva, hátrább vonúltak. Ugyanazon idő alatt az orosz sereg bal szárnyáról egy lovas osztály tüzérséggel a magyarok szélső jobb szárnya felé huzódott, csaknem derékszöget képezve, hogy egy ottani téglavető házat elfoglaljon, vagy hogy ezen szárnynak hátába kerüljön; de onnan, eddig észre nem vett 4 ágyúból oly heves tüzelés fogadta, a sorok vonalán végig rést ütve, hogy a csapat gyorsan visszavonúlni volt kénytelen. Ez 3 óra körül történt.

Csakhogy ezen előre tolt hadak hátában ez

E pillanatban a legszélsőbb jobb szárnyon irtózatos, pokoli zajjal, fülhasító ordítással egy igen erős kozák had rohant vágtatva huszárainkra, a kik réműlt futással menekültek gyalogságunkon áttörve a középhad, onnan a Hatvan-útcza irányában.

Egyszerre szét volt szórva az egész jobb szárny, mire a magyar sereg többi része is gyorsan vissza kezdett minden irányban vonulni.

A harcz ezzel 4 órakor véget ért. A mi azután következett, kegyetlen mészárlás volt. A muzulmán és cserkesz hadak állati vadsággal gyilkolták azokat, a kiket csak utól értek. A rendes orosz lovasság kiméletesebb volt, az utólérteket s mindazokat, a kik fegyvereiket letették, foglyul ejtette.

Természetes, hogy ekkor én is futásnak eredtem. Debreczent jól ismerve, legszükebb útczáin szaladtam haza felé. Egész útamon egy lelket sem láttam; minden ház utczaajtója be volt zárva. A rémület elfogott mindenkit.

(Vége következik.) *K.*

MIHÁLYI VIKTOR.

A gyulafehérvár-fogarasi egyházmegyét kormányzó és Balázsfalván székelő g. kath. szertartású érseki és metropolitai állásra a király *Mihályi* Viktor lugosi g. kath. püspököt nevezte ki, a ki e napokban iktattatott be ünnepélyesen székébe. Ezen fényes állás Vancsa János érsek halálával ürült meg, s hogy több mint két év óta nem töltetett be, annak oka nemcsak ez állással járó nehéz teendők végzésére alkalmas egyházi férfiúnak megválasztása, hanem az is, hogy ez az egyetlen főpapi javadalom a magyar korona területén, melynek adományozásánál a király főkegyúri kiváltsága egy, az idők folyamán kifejlődött jogszokásnál fogva némileg korlátolva van. E korlátozás pedig abból áll, hogy a betöltendő érseki székre az erdélyrészi görög katholikus klérus választás útján három jelöltet terjeszt fel Ő Felségének, ki azok közül nevez ki egyet a szokott módon.

A klérusnak e választó joga régi keletű; már a tizenhetedik század vége felé eső időből is kimutatható, mikor is 1697-ben Theophil érsek, az unió első apostola, Kollonich biboros, esztergomi érsek kezdeményezése folytán Gyulafehérvárott tartott zsinaton papságával együtt elfogadta a románoknak a római egyházzal való egyesülését, a mely unió az 1698. és 1700. évben tartott gyulafehérvári zsinatokon ismételve kimondatott.

Ez alkalommal a zsinat I. Lipót magyar királyhoz fölterjesztett ünnepélyes nyilatkozatában bejelenti ugyan az egyesülést, de egyúttal kéri, hogy a gör. keleti egyház szertartása és fegyelme épen és sértetlenül fentartassék. I. Lipót a románok ezen egyesülését nemcsak állami, hanem vallási tekintetben is fontosnak tartván, 1701 márcz. 18-án kelt oklevelében, mint az összes püspöki javadalmak főkegyura, mindenkorra megengedi, hogy az érseki szék üresedése alkalmával a király elé zsinati választás útján három alkalmas jelölt terjesztessék fel. Ez alapon az erdélyrészi gör. kath. klerus ezen kijelölési joga minden ezután következett kinevezésnél elismertetett s tényleg gyakoroltatott is, úgy azonban, hogy a mostani érsek választását megelőző 1868-ki választó zsinatnak a kormány tudtára adta, hogy a választás megengedtetik, de a nélkül, hogy ebből jövőre bárminemü következtetés vonható legyen. Ily álláspont mellett Pável Mihály nagyváradi g. kath. püspök és b. Jósika Sámuel belügyminiszteri államtitkár elnöklete alatt 1893 ápril 16-án volt az utolsó választó gyülés, melyen a beadott 202 szavazat közül legtöbb, 82, Mihályi Viktor lugosi püspökre, aztán 49 Moldován János káptalani vikáriusra és 36 Ruszu János nagyszebeni g. kath. esperesre esett. Ennek folytán a király ugyanazon évi nov. 9-én kelt legfelsőbb elhatározással az első helyen ajánlott Mihályit nevezte ki érsekké.

Apsai *Mihályi* Viktor 1841 május 19-én született Ivodon, Máramarosmegyében, régi nemes családból. Atyja Máramarosmegyének két izben követe, alispánja, 1849-ben pedig főispánja volt, a miért később várfogságot és vagyonelkobzást is szenvedett. Alsó gymnazialis tanulmányait M.-Szigeten, a felsőbbeket Nagy-Váradon, Nagy-Szombaton és Kassán végezte kitünő sikerrel. 1885-ben a munkácsi g. kath. egyházmegyei papnövendékek sorába vétetett fel. Hittudományi tanulmányait később Rómában fejezte be s miután mint hittudor 1863-ban haza tért, a szamosújvári g. kath. szemináriumban theologiai tanár lett. Utóbb gyulafehérvári érseki titkári minőségben alkalmazták, s hivatását oly kitünően teljesitette, hogy 1875-ben a megüresedett lugosi g. kath. püspöki állásra ő hozatott javaslatba, s mint ilyen, püspökké csakugyan kineveztetett s ugyanazon év febr. 15-én föl is szenteltetett.

Majdnem húsz éves püspöksége alatt Mihályi a magyar törvényhozásnak buzgó tagjaként mutatta be magát. Tevékeny munkásságot fejtett ki, mint bizottsági jegyző, a magyar püspöki kar munkálataiban. Szószólója volt egyháza jogainak. E mellett élénk részt vett a vármegye gyülésein is. Tehetségéhez képest adakozó s társadalmi érintkezéseiben megnyerő modorú. — E tulajdonságai őt az érseki méltóságra juttatták. Hogy itt is teljesiteni fogja kötelességét, arra reményt nyujtanak azon szavai, melyeket kineveztetésekor az őt üdvözlő Jakabffy főispánhoz intézett ekkép: «Fájdalmasan esik nekem a megválás e helytől, hol két évtizeden át oly jól éreztem magamat. Mint eddig, úgy ezentúl is hű szolgája leszek az egyháznak és a magyar államnak. Nézetem szerint az egyház és állam között nem szabad ellentéteknek fennállniok, hanem karöltve kell haladni mindkettőnek, hogy előmozditsuk a haza javát. Az egyház szolgája csak akkor tölti be jól hivatását, ha lehetőleg támogatja a hatóságoknak a közjóra irányzott működését.»

Az új érsek már május hó 26-án elfoglalta állását; beiktatása fényes ünnepélylyel történt, melyen a görög kath. román egyház egyházi és világi előkelőségén s nagy közönségen kivül a kormány és Küküllőmegye is képviselve volt.

Dr. Gopcsa László.

Strelisky fényképe után.

MIHÁLYI VIKTOR, BALÁZSFALVI GÖRÖG KATHOLIKUS ÉRSEK.

A JUNGFRAU VASÚTJA.

Hosszas vitatkozások után a múlt év végén megadta a svájczi kormány az engedélyt, hogy a Jungfrau havas hegyre annak csúcsáig fölmenő villamos vasútat építsenek. Ez az a havas, melyet épen azért kereszteltek el «Szűz»-nek (Jungfrau), mivel rövid idővel ezelőtt még a legügyesebb hegymászók sem tudtak feljutni a csúcsára s így az emberi lábtól teljesen érintetlen volt. A Jungfrau 4167 méternyi, csaknem kétszerte magasabb, mint a lomniczi csúcs s tetején 150 méter magasságra még egy tűalakú gneistkúp emelkedik fel; környéke is meredek s hatalmas jégárakkal van borítva. Merészség kell oda feljutni akarni s csaknem vakmerő istenkisértésnek látszik vasúton akarni fölkapaszkodni a csúcsáig.

A Jungfrau vasútja, ha elkészül, csakugyan a világ egyik csodája lesz s dicsősége a műszaki tudományok mai fejlettségének. Közönséges vasúttal természetesen alig lehetne kisérletet tenni, de még a fogaskerekü vasut sem volna képes a csúcsig fölkapaszkodni. Már csak a gép mozgatásához szükséges szén és viz óriási sulya miatt is. De lehetséges, hogy a villamos erővel, melyet ujabban Genfnél a Mount Salave hegyen kipróbáltak, sikerülni fog a merész vállalat.

Az eddigi tervezet szerint a vasút 13 kilométer hosszú volna. A völgyből *Scheideggnél* (2066 méter) kezdődnék ez a vasút a lauterbrunnen-grindelwaldi fogaskerekü vasúttal kapcsolatban s nem egyenesen a Jungfraura, hanem előbb az Eiger és Mönch havasokra menne fel; azok gerinczein nagyobb részt alagútakon át futna végig a Jungfrauig. Az emelkedés 10—26 százalék közt váltakoznék. Az egész vonat hoszszán hat állomás volna, melyek közül csak a kiinduló állomás lenne rendes épitmény; a többit kemény sziklába vájnák, de azért ellátnák minden belső kényelemmel, igy étkező- és apró hálótermekkel is, emezeket helykimélés végett az amerikai vasúti hálókocsik mintájára alkotnák. A legnagyobb része a vasútnak, 10·545 kilométer hosszúságban, alagút volna, sőt tulajdonkép maguk az állomások is csak az alagútak nyilásán lennének. Minden állomás összeköttetésben állana ösvényekkel, úgy, hogy az útazóknak az állomásokról is lehető kényelmes kirándulásokat lehetne tenni egyes szép pontokra. A végállomás a Jungfrau csúcsa alatt egy kényelmesen berendezett vendéglőben végződnék, a honnan a tetőre mintegy 100 méter magas, függélyes emelőgép vinné fel az utazókat a szikla belsejébe vágott kürtőn, melynek külső részén csigalépcső is volna azok számára, kik gyalog akarnak feljutni. Az emelőgép, valamint a villamos vasút mozgató erejét a lauterbrunneni Fehér-Lütschine nevü sebes havasi patak vize szolgáltatná. Az állomásokat, emelőgépet s a tömérdek alagutat villamvilágitással látnák el; villamossággal fűtenék a kocsikat is. A kocsik a mi villamos vasúti kocsijainkhoz fognak hasonlítani s körülbelől két óra alatt teszik meg az útat föl a tetőre. Azt talán felesleges is mondanunk, hogy az állomásokat telefon és távíró kötné össze a világgal.

Ilyen ennek a csodálatos új vasútnak elfogadott tervezete. 1890 óta többen megkisérlették ilyes tervek készitését s ezek közül a svájczi szövetségi tanács hosszas tanakodás után Guyer-Zeller tervét fogadta el, mely legczélszerűbb, teljesen veszélytelen s megvalósitása 8 millió frankba, tehát aránylag csekély összegbe kerülne. Az építéshez már hozzáfogtak.

Képeinken a csodálatos vasútnak ké érdekes részletét mutatjuk be, egyik a Mönchtállomás a meredek sziklába vágott, terjedelmes és festői helyiségével 3623 méter magasságban, csak

482 méternyire a csúcstól, hova a turisták két óra alatt kényelmesen eljuthatnak. Az állomás hatalmas ablakai és erkélyei bámulatos szép kilátást nyújtanak az örök hó vidékére; vendéglőjében majd ételt és italt frissen lehet kapni. Az állomás elég terjedelmes, hogy a vaspályának kitérői is legyenek benne. A másik a Jungfrau csúcsára vezető s már említett elevátor képe, melyből láthatjuk, hogy az valamivel magasabbra nyúlik a havas csúcspontjánál (4167 méter), hogy egészen független legyen a hótalajtól és a hideg környezettől. Mivel azonban itt a csúcson nincs elegendő hely, a végállomás, mint képünkön is láthatjuk, az elevátor alján lesz, hol egyebek közt több vendégszobával biró fogadót is találnak az útasok.

AZ ERDÉLYI KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE.

Az erdélyi részekben mindig a magyarság ünnepe az *Emke* közgyűlése, melyet minden évben máshol tartanak meg. Különösen ünnepélyes volt most, mikor az egyesület tizéves fennállását ülte meg. A Királyhágón inneni és túli részekből nagy számmal gyűltek össze a hazafiak, a székelység törzsökös fészkébe, *Székely-Udvarhelyre*. Számos előkelő politikus is megjelent, s a gyűlésen, valamint a gyűlésre következett lakomán politikai nyilatkozatok is történtek a nemzetiségi politikáról. Gr. *Bethlen* Gábor elnöki megnyitó beszédében, *Berzeviczy* Albert, gr. *Apponyi* Albert, *Ugron* Gábor, *Horváth* Gyula képviselő felszólalásaiban vannak politikai vonatkozások.

A közgyülés napja junius 4-ike volt. Már előtte való nap megérkeztek a vendégek, kiket *Székely-Udvarhely* hatósága és lakossága a legnagyobb előzékenységgel fogadott. Minden háznak vendége volt.

Junius 4-ikén reggel isteni tiszteletre gyültek a katholikus templomba, onnan átmentek a református templomba, hol *Bedő* Ferencz ref. lelkész mondott rövid imát, s aztán megkezdődött a közgyülés a templomban, mint a mely legalkalmasabb tágas hely e czélra.

Gr. *Bethlen* Gábor elnöki megnyitóját nagy figyelemmel hallgatták. Kiemelte, hogy épen a székelység anyavárosában tarthatják a jubiláris közgyülést. Nem tartja örvendetesnek, hogy az országfentartó fajnak, parlamenti kormány, alkotmányos élet mellett, fenállása ezredik évében a faji pusztulás ellen társadalmilag kell szervezkedni. A kormány kevés támogatásban részesíti az egyesületet, s eddigi támogatását is részben megvonta. De a hazafias társadalom többsége lehetővé tette, hogy az elmult évben hazafias czélokra 60,000 frton felül adhatott az egyesület, tőkéjét pedig 80,000 frttal emelte. Hálásan emlékezett meg végül az Emke halottjáról, gr. Kun Kocsárdról, végül Székely-Udvarhely városának mondott köszönetet.

Az éljenzések elhangzása után *Sándor* József főtitkár jelentette be az üdvözléseket. Üdvözleteket küldtek: Wlassics Gyula és Josipovich miniszterek, Bende Imre nyitrai püspök, Thuróczy nyitrai főispán, a tud. akadémia, a rokon egyesületek, számos testület és magánosok. Majd kiosztották a titkári jelentést az egyesület tiz éves történetéről. A törzsvagyon most 1.172,349 frt. A titkár a közgyülésen csak a főbb adatokat adta elő.

Réthy Lajos kir. tanácsos, Hunyadmegye tanfelügyelője tartotta meg emlékbeszédét Kun Kocsárd gróf fölött, melyet egész terjedelemben a jövő évi jelentésben vesznek föl.

Ezután következtek a jubileumi beszédek.

Mindenek előtt *Berzeviczy* Albert mondott szép beszédet az iskolák nemzetalkotó hivatásáról és kimutatta, hogy az Emkének milyen nagy hivatása van és mily nagy föladatok várnak még reá a jövőben is ezen a téren.

Utána gróf *Apponyi* Albert a kulturmozgalom lényegével és hivatásával foglalkozó beszédet tartott. Azon tény, hogy minekünk mint föladatot kell említenünk, a mi más boldogabb nemzeteknél önként megvan: az önálló és egységes nemzeti létet, — ez a tény jellemzi legjobban helyzetünket. Ezen nemzeti létünk két fő kellékét: az önállóságot és az egységet nekünk nap-nap után újra ki kell küzdenünk.

Ugron Gábor a székelység és az Alföld egymást kiegészítő küldetéséről beszélt, különösen a székely föld helyzetéről.

A beszédeket taps és éljenzés kisérte. A gyülés egyik fontos tárgya volt az alapszabályok módosításának kérdése. A közgyülés *Horváth* Gyula beszédére, melyben az Emke mintaszerű szervezését fejtegette, egyhangulag elfogadta dr. *Gajzágó* Manó azon véleményét, hogy változtatásra szükség nincs, a mi a tisztikar és igazgatóválasztmány véleménye is volt, mert a mivel az egyesületet ily hatalmas intézménynyé megteremteni lehetett, egyszersmind fönn is lehet tartani.

Elnöki zárszó után nyomban az udvarhelymegyei «*Népnevelési egyesület*» tartotta az Emke szárnyai alatt fönállása óta 25-ik diszközgyülését.

Gyülés után a «Budapest» fogadó nagy termében lakomára gyültek össze, melyen egymást érték a felköszöntések, köztük több politikai tartalmú, mint például gr. Apponyié a megyék önkormányzatáról. A közgyülésen mondott beszédek bővebb ismertetését testvérlapunknak, a «Politikai Ujdonságok»-nak kell fenntartanunk.

A délután tartott értekezleteken megbeszélték a jövő évben Budapesten tartandó *országos közművelődési kongresszus* tervét. Az Emke jövő évi közgyülését vagy Gyula-Fehérvártt, vagy Nagy-Enyeden tartják.

Este a vendégek egy része elutazott, vagy kirándulásokra ment; a nagyobb rész másnap hagyta el Székely-Udvarhelyt.

Jun. 5-ikén délelőtt a *Petőfi-szoborbizottság* gróf Bethlen Gábor elnöklete alatt kimondta, hogy Segesvár számára *Köllő* Miklóssal elkészítteti Petőfi álló érczszobrát, a csatatéren a nagy költő elesésének helyét pedig obeliszkkel jelöli meg.

Előfizetési fölhivás.

A «Vasárnapi Ujság», a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *eredeti elbeszéléseket* és életképeket, részben illusztrálva, közöl **Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, Herman Ottónétól, Petelei Istvántól, B. Büttner Linától, Szívos Bélától, Kazár Emiltől,** stb., s *hogy az eddiginél még jóval több szépirodalmi olvasmányt nyujthasson olvasóinak, 1895. évi januártól kezdve hetenként egy félívvel bővítve,* ***„A Vasárnapi Ujság regénytára“*** czimü *állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a főlap, szintén* ***művészi képekkel*** *van diszítve.*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 41-ik évfolyamában lévő «**Politikai Ujdonságok**», melyet mint az *események hü és részrehajlatlan előadóját*, valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg, s így e lap kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, *a napilapokat is sok tekintetben pótolja.*

A «*Politikai Ujdonságok*» állandó melléklete a «**Magyar Gazda**» czimü *gazdasági és kertészeti képes lap*, s ezen felül *rendkivüli mellékletekkel is bővítve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két nagy ivre terjedő tartalma.*

A «Politikai Ujdonságok» újabban mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

Előfizetési áraink évnegyedre:

A «Vasárnapi Ujság»	2 frt — kr.
A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val együtt	2 frt 40 «
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok»	3 frt — «
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok» a «Világkrónika»-val együtt	3 frt 40 kr.

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Hervay Frigyes. Versek. *Budapest, 1895.* A kötet csinos kiállításával összhangban van a tartalom is. Lendületesség, formai csin s itt-ott hangulatos festés jellemzi e kis költeményeket, melyekben, kivált a kötet első felében, a dalhang az uralkodó. Az olyan versek mint a «Romok», «Egyedül», «Magasba törni», «Szeress te mást», «Intermezzo» stb., igazi lyrai tehetséget árulnak el. A nem egészen subjectiv versekben már alig van hivatottsága. Gyenge az «1848. márczius 15.», még gyengébb a «Katona József emlékezete.» Ezekben inkább csak nagy hangú szavakat és rosz képeket találunk, de eszmei tartalmat, jellemző vonásokat és melegséget, mely megkapná az olvasót, hasztalan keresünk. Ellenben a kötet egyetlen elbeszélő költeménye, az «Azrael» elég sikerült, csak az a kár, hogy verselése hanyag, pongyola. A kötetben legtöbb a szerelmi költemény, s ezek közt vannak a legsikerültebb darabok; de egyiket-másikat jobb lett volna kihagyni, pl. nagyon rossz hatással van az olvasóra a testiségnek az a durva kultusza, mely a «Delirium»-ban nyilatkozik. A «Levél egy asszonyhoz» nem ebbe a kategoriába esik. Ez ügyesen kezdődik; de a vége nagyon cynikus. A költő bohóczsapkát nyom a múzsa fejébe. Hervay verselése, a mint említettük elég ügyes, de egy kicsit több gond is ráférne. A nyelv tisztaságára sem ügyel eléggé. Hogy helylyel-közzel *évad*-féle szavakat is használ, kisebb baj; nagyobb hiba, hogy kap az idegen szavakon. «Resignáczió», «Intermezzo», «Delirium», magyar versek czimének sem való, hátha még magában a versben is használja a költő:

«Csak ráfekszik a lelkemre
Tompa resignáczió.»

Legnagyobb hiba azonban, mikor a nyelv szerkezetét rontja meg, pl.:

«Vajj' nekem mit hoz a kikelet,
Kelti tavaszra-é szivemet?»

A kérdő *é* szócskát nem lehet az igétől elválasztani. Kifejezései sem mindig szerencsések, nem szokott az ember «sirba halni», hanem «sirba szállni», az előbbi olyan formát jelent, mintha valaki kútba fúl. A fél kemény borítékba fűzött kis kötet ára 1 frt. Mutatványúl álljon itt belőle a következő költemény:

Szeress te mást.

Legyen hát úgy, a mint akartad,
Legyen közöttünk hát harag.
A szivem fájhat, megszakadhat
A rá rótt súlyos vád alatt:
Én nem panaszlok, nem kesergek,
Lehet, hogy már nem is szeretlek,
A hulló könnyemet ne lásd,
Szeress te mást.

Leélem egyformán, nyugodtan
E széljavesztett életet, —
Sorsomba én már megnyugodtam,
El is felejtlek, úgy lehet.
És mégis olykor egymagamba'
Úgy érzem, vér tolúl agyamba . . .
És könnyem hull, de meg ne lásd,
Szeress te mást.

Ha sorsunk néha összehoz tán,
Nem fog fogadni semmi vád;
Mintha közöd se volna hozzám
S majd én sem ismerek terád.
Tán hogyha mégis — látva téged —
Egy könny titkon szemembe téved:
Elfordulok, hogy meg ne lásd,
Szeress te mást.

A Budapesti Szemle juniusi füzete is méltó rá, hogy a komoly olvasó közönség figyelmét kiérdemelje. *Vámbéry* Ármin értekezik első czikkében «Az örmény kérdésről», melyet a nyáron történt vérengzések következtében a nagyhatalmak napirendre hoztak, s épen ebben a pillanatban oly égető ügye a portának. *Concha* Győző egyetemi tanár társadalmi eszméket és irányokat tárgyal «A társadalomról» szóló czikkében. *Szabó* Jenő «A refactiákról» ir szakavatottan, a forgalmi politika egyik fő részéről, s a szállitási dijak statisztikáját és tanulságait mutatja be. Ugyanő szól hozzá egy másik közleményben a «Bosnyák vasuti politikához». *König* Gyulának az akadémia nagygyülésén tartott érdekes felolvasását is közli a füzet: «Helmholtz és a jelenkori német tudományosság.» *Horváth* Cyriltől irodalomtörténeti dolgozat olvasható: «Codexeink Mária költészetéhez.» Másik irodalmi czikke a füzetnek: «*Emerson*», kinek egy nagy munkája nem régiben jelent meg az akadémia könyvkiadó vállalatában az emberi szellem képviselőiről, Szász Károly fordításában. A szépirodalmi közlemények: «Izlandi halász», Loti Pierre franczia

Köllő Miklós

Petőfi szobor Segesvárt

Repr.

Om VII. 477. l.

Felelős kiadó: sédeni Ambrózy György.

K

~~Donáth Gyula 187 l.~~

~~Havranek ejtés~~

~~Pspest~~

Köllő Miklós 189. l

187. l.

Mayer Ede

szobrász

187, 180. l.

Rümann Vilmos

münchenii szobrász

187 l.

Wolff Albert

berlini szobrász

187 l.

Horvath Cyrill: Tóth Kálmán emlék-albuma. Baja, 1894.

vata vezetőjének rendelke-
zésére bocsátott tisztelet jegyen
tivül egyúttal szerencsém
van mellikelni az előadás
~~[illegible]~~ ismertetését, ugyan-
csak azzal a kéréssel, hogy
annak az előadást körető
legközelebbi számban helyet
adni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Bp. 1923, febr. 19.

II.

(A hirdetés szörege:)

A Műemlékek Országos Bi-
zottsága által rendezett elő-
adás-sorozat harmadik elő-
adása február 25-én, vasár-
nap d. e. 11-órakor az Om-

Köllő Miklós

268

Habados János
siremlére

Lárd

Szimyei: Magyar
irók XIII. k.
15-6. h.

Quentin Felice - Vetrata . . . . . Pag. 187

Ranzoni Daniele - Ritratto della contessa Arrivabene . » 13
Rianguina Sofia - Nello studio artistico dell'Armata rossa » 171
Rizzo Pippo - «Foot-Ball» . . . . . » 122
Romanelli Romano - Giovanni Papini - 1928 . . . » 73
Rosso Giulio - La leggenda del merletto (particolare) . . » 190
Rousseau Victor - Notturno stellato . . . . . » 156
Rubino Edoardo - «Vittoria» . . . . . » 2
Ruggeri Quirino - Ritratto di Giuliano Briganti . . . » 66

Sacchi Bartolomeo - La straniera . . . . . » 65
Salietti Alberto - Donna con scialle. . . . . » 88
Salone delle Feste e Mostra dell'arte del Teatro . . . » 192
Santagata A. G. - Carlo Delcroix . . . . . » 43
Scarpa Bolla Francesco - Il senatore prof. Davide Giordano » 103
Scattola Ferruccio - Lo sterro . . . . . » 51
Schelfhout L. - Testa di Cristo . . . . . » 150
Segantini Giovanni - Vacca all'abbeveratoio . . . » 25
Serra Luigi - Natura morta . . . . . » 20
Severini Gino - Natura morta . . . . . » 69
Sibellato Ercole - Bambino sulla Riviera del Brenta . . » 36
Signorini Telemaco - Piancastagnaio . . . . . » 21
Sironi Mario - Studio di nudo . . . . . » 110
Sluyters Jan - Orchidee . . . . . » 151
Solana José G. - L'Addolorata . . . . . » 160
Souverbie Jean - Il ratto d'Europa . . . . . » 130
Springolo Nino - La tazza . . . . . » 68
Steffenini Ottavio - Sole . . . . . » 74
Sterenberg Davide - Natura morta + limone . . . » 173
Svabinsky Max - Sonata paradisiaca I. . . . . » 178

Tofanari Silvio - Gazzelle in sospettoso riposo . . . » 81
Toma Gioacchino - La ruota dell'Annunziata . . . » 27
Tommasi Lodovico - Casigliane . . . . . » 75
Tomba Cleto - La marcia su Roma . . . . . » 3
Toorop Jan - L'uomo abbandonato dalla fede . . . » 148
Tosi Arturo - L'altipiano di Rovetta . . . . . » 49
Tozzi Mario - Mattutino . . . . . » 124
Trentini Guido - Donna nuda . . . . . » 111
Troubetzkoy Paul - Bernard Shaw (particolare) . . . » 114

Vagnetti Gianni - Natura morta . . . . . » 98
Varvaro Giovanni - Città + Riflettori notte . . . . » 120

Köllő Miklós

Reviczky Gyula sír-
emléke, fentitől
Repr.

Építő Ipar – Építő
Művészet.
1914. 389. l.

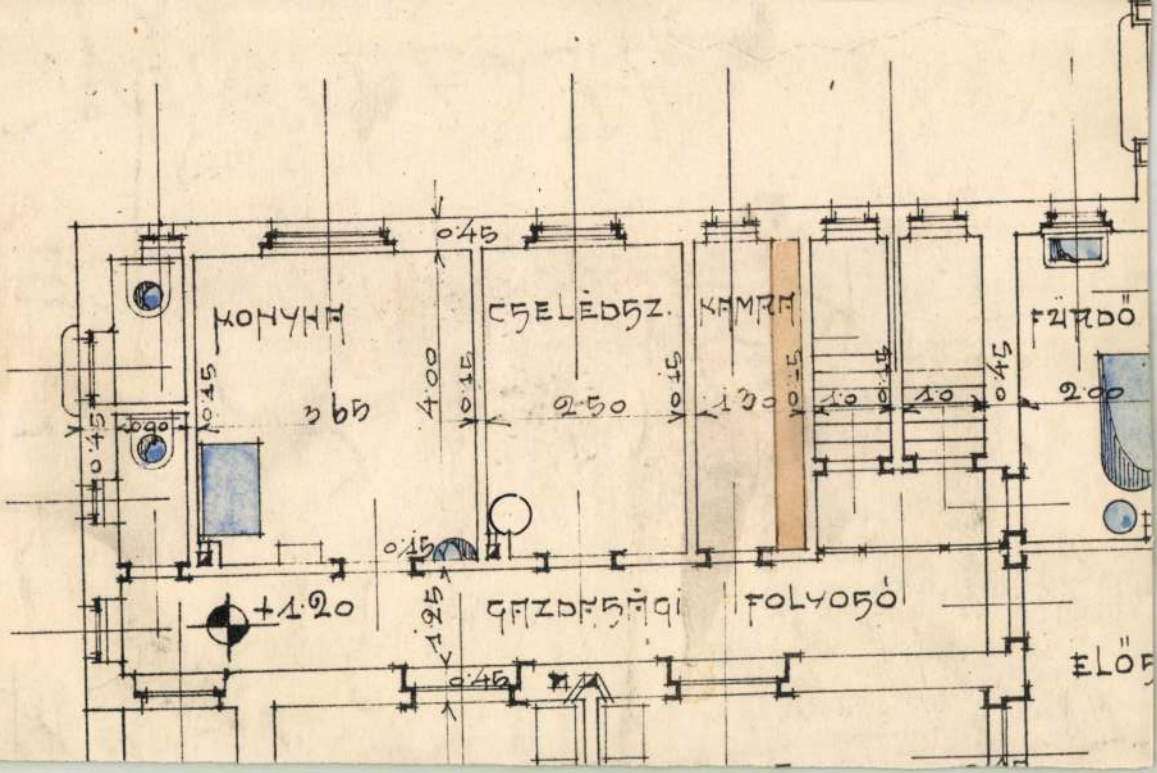
KONYHA
CSELÉDSZ.
KAMRA
FÜRDŐ
GAZDASÁGI FOLYOSÓ
ELŐ
+1.20
0.45
0.15
3.65
4.00
2.50
1.30
1.10
2.00
1.25

Kőllő Miklós

vrd
Revizky Gyula szem-
léke. Vas Ugy 1891-
76. l.

a Petőfi társ. megbi-
zásából

Kollo Miklós

Úvod
z
Reviczky Gyula sirén-
leke. Vas Zys 1891.
425. l. Eppel.

Köllő Miklós

Reviczky Gyula költő siremlékét készitette.
A "Hét Tükre" c. rovat ir a siremlék leleplezéséről.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. juli. 5.
XIII. évf. 27. sz. 431. lap

M.D.K.

Kállő Miklós, szobrán

műve Reviczky Gyula

síremlékre a kerepesi-uti

temetőben.

Épitőipar - Épitőművészet. Bp.1914. 38.évf. 44. sz.

Kép a 389. old.

Köllő Miklós

ÁNYI SAROLTA

Reviczky Gyula síremléke. A Petőfi-társaság által Reviczky Gyula elhunyt költőnk síremléke ügyében kiküldött bizottság egyhangulag elfogadta *Köllő* Miklós szobrász bemutatott síremlék-tervezetét és mintáját s vele a szerződést megkötötte. A síremlék három méter magas lesz, málnahegyi gránitból készül s egy magas obeliszkből s egy katafalkból áll, mely utóbbin életnagyságu ifju női alak van, egyik kezében lanttal, a másikban leomló pálmaággal ; az obeliszk homlokzatát Reviczky egy jellemző verssora fogja diszíteni. Az egész síremlék szépen fejezi ki Reviczky busongó költészetét.

mennyi minden jót ízen
boldogságu fén
... milyen jó,

Vas. Lyc. 1891.

761.

Ó gerleszók s ti mind, gyöngéd csodák:
igéret és remény virágai,
miért születtek életért esengőn,
miért virúltok, hogyha nincs kinek?

LÁNYI SAROLTA

Köllő Miklós

1891-ben köradakozásból begyűlt költségen készítette Reviczky Gyula sírem-lékét a bpesti Kerepesi uti temetőben. Ez a (homokkő) sírem-lék, meg a gyászoló mursát ábrázoltá teljesen tönkre ment. Az áthelyezett sír-fölé Gách István emlék-művét helyezték.

Tamás Ernő. A „gyémánt koporsós" Reviczky Gyula szobra.
A Pesti Hirlap Vasárnapja

1932. dec. 11. (Keppel)

Köllő Miklós

Vas. Ujs. 1893. 624. l.

Egy siremlék. A priglevicza-szentiványi temetőben művészi siremlék jelöli azt a helyet, hol *Rónay* István kanonok, volt országgyülési képviselő, jeles egyházi szónok s a költészet buzgó mivelője pihen. Nővére, Gräber Miklósné emelte a szép sírkövet, s *Köllő* Miklós, e kiváló tehetségü fiatal szobrász készítette el. A szobor magas talapzatán Jézus szivének pompás szobra áll. A talapzaton az elhunytnak domboruművü bronz-mellképe látható irodalmi és egyházi jelvényeivel: a lanttal, borostyánkoszoruval, pálmaággal, feszülettel és könyvvel. A talapzat egy-egy oldalán az elhunyt magyar, latin és német költeményeinek egy-egy versszaka látható, — mert Rónay István latin és német nyelven is irt költeményeket. A magyar versszak igy hangzik:

«A tengereknek hagyom bánatom,
Könnyen merül majd:
sulyos volt nagyon.

Dr. Berkes és Gerő Merkur nyomdája

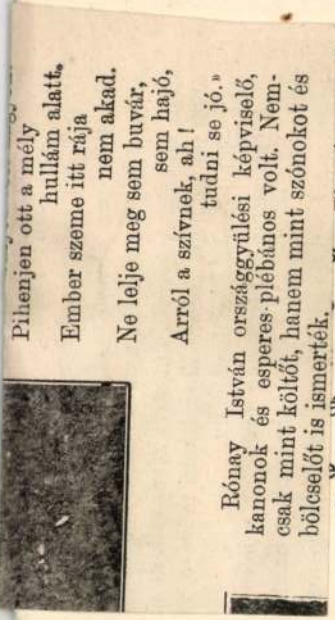

Pihenjen ott a mély
hullám alatt.
Ember szeme itt rája
nem akad.
Ne lelje meg sem buvár,
sem hajó,
Arról a szívnek, ah!
tudni se jó.»

Rónay István országgyülési képviselő, kanonok és esperes-plébános volt. Nemcsak mint költőt, hanem mint szónokot és bölcselőt is ismerték.

zetesen raktárunkon tartjuk az összes, a szakmával
árúcikkeket is, és pedig: elsőrendű kertészeti szer-
nadáreledelt, raffiát, növényvédőszereket, földfajtákat,
indent, amire Önnek a kertben szüksége lehet, első-
ségben.

zismert szakembernek a neve biztosítja Önt arról,
előzékeny, szakszerű kiszolgálásban és a legszak-
ácsadásban részesül.

est, 1939. október hó.
182-235.

Teljes tisztelettel

SCHNELLER ÉS ZSABETICH.

Cégünk a világhírű F. C. Heinemann erfurti magkereskedő cégnek vezérképviselője

Köllő [illegible] Mikl[illegible]

A szabadságszobor. A Budapest főváros által a szabadság-szoborra hirdetett pályázat decz. utolsó napján járt le, s összesen nyolcz pályamű érkezett be, köztük a Strobl Alajos, Zala György, Róna József, ~~Donáth Gyula~~, Senyey Károly, Köllő József, Szécsi Antal művei. A mintákat, melyek 1—2 méter magasságuak s többnyire szinezve vannak, a zerge-utczai főreáliskola disztermében állitották fel, A legtöbb pályázó diadaloszlopot kiván emelni a szabadságnak, a melynek csúcsán a Géniusz vagy Hungária alakja áll. E szobrokat a közönség majd csak azután tekintheti meg, ha a birák döntöttek fellettük.

Vas. Ujs. 1891. 141

[illegible]

MDK

Kölló Miklós

A szabadság-szobor palyazaton masod sorban kitüntetendő jutalomdijban részesült pályamunkája.

Cikk: A szabadság-szobor palyazata.

Vasárnapi Ujság, 1891. 15.sz. 244.l.

Kazmányi Gyula amateur fölvétele.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS SZOBRA A POLGÁRDII KÖZSÉGHÁZA TANÁCSTERMÉBEN.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOS SZOBRA POLGÁRDIBAN.

A Fejérmegyében fekvő Polgárdi község ősi fészke a gróf Batthyány-családnak. A 9500 holdra terjedő uradalom, a nagy park közepén fekvő díszes és kényelmes kastélylyal egykor gróf Batthyány Lajosnak, az első magyar felelős kormány elnökének s vértanú-halált halt hazafinak tulajdona volt. Ő volt a község kegyura s a nép kegyelettel emlékezik jószivűségére, emberbaráti érzületére; ma is élnek még többen, a kik jobbágyai voltak s személyesen ismerték. Az uradalom jelenleg gróf Batthyány Lajos országgyűlési képviselő s volt fiumei kormányzó tulajdona, a ki gyakran szokott ott tartózkodni.

A nagy vértanú iránti kegyelet szép ünnepélyben nyilvánúlt közelebb Polgárdiban: a községháza nagy termében elhelyezték s ünnepiesen leleplezték gróf Batthyány Lajos bronz-szobrát. A fél életnagyságú szobor, az elhúnyt jeles szobrász, *Köllő* Miklós műve, már régebben készült, eddig a grófi kastélyban volt s a község buzgó jegyzőjének kezdeményezésére állították fel díszes talapzaton a tanácsteremben, Kossuth Lajos arczképével szemben.

Egykorú festmény után.

ÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS HAT ÉVES KORÁBAN.

bántott főispántól bocsánatot. Wesselényi daczos fővel, keresztbe font karokkal, mint szirt a zajló tenger hullámai között, állott az őt mind sürübben körülvevő megyei nemesség közepette. Mellette kardosan, mentésen kis fia. A sokaság nőttön-nőtt, a kiabálás, majd fenyegetődzés folyton erősbödött, de Wesselényi csak állott tovább, mint megkövült szobor, szótalanúl.

Ekkor felhangzott a tömegből a fenyegető kiáltás: «Ki vele! Dobjuk ki az ablakon!» A kis Wesselényi könnyes szemekkel nézett a forrongó tömegre; kérlelte, rimánkodott, de a tömeg kérlelhetetlen maradt és édes apjához mindjobban közeledett. Ekkor a kis Wesselényi abba hagyja a kérlelést, egyet szökik, kardot ránt s harsány hangon kiált a tömeg felé: «A ki atyám ellen még egy lépést mer tenni, azt irgalom nélkül keresztül döföm!» ... A gyermek-hős e szavai lefegyverezték a forrongó tömeget, mindenki feledte a sérelmet és boszút, a szivekben a szeretet és csodálat ébredt a hősi gyermek iránt. Sokan ölbe kapták s csókokkal halmozták el a kis Wesselényit.

Gróf *Tholdalagi* még az évben nyugdíjba ment, a főispáni székben utódja épen Wesselényi lett. A beiktatási ünnepélyre, mely 1806 április havában történt, ismét magával vitte a kis Wesselényit. Ekkor, vagyis 10 éves korában tartotta a *kis Wesselényi* első beszédét a nyilvánosság előtt. Hogy mily öröm, mily boldogság töltötte el a fiára oly büszke apa szivét eme beszéd hallatára, kitűnik barátjához, Kazinczy Ferenczhez 1806 április 9-ikén irott levelének következő részéből:

«Fiam a vármegyei gyülésen, midőn az organisationalis planumért most közelebbről egybegyültünk volt, legalább is 400 ember jelenlétében, minden carta nélkül, nagy bátorsággal, hallgatóinak megelégedésökre s nekem örömömre elmondta oratiócskáját, melylyel önmagát hazafi Polgárnak áldozta fel. Itt küldi neked, vedd jónéven tőle.»

A rövidke beszéd, melynek eredeti fogalmazványa az Akadémia kézirattárában található, így hangzik:

«Atyák és Hazafiak! Mert hogy nevezzelek édesebb nevezettel? Érzem már hazámhoz s hozzátok szeretetemet. — Atyák! Hazafi akarok én is lenni. — Ti nemes tűzzel munkálódtok és miért? — Azért ugy-e, hogy minket boldoggá tegyetek? — Óh, Atyák? higyjétek el, az én lelkem oly kész, hogy mindenütt nyomban követnélek. Ah, de ez a kilencz esztendős test akadályomra vagyon. Nem vagyok én Sándor, hogy irigyeljem atyáim tetteit, marad nekünk is munka. De micsoda munka? — Oszlopokat fogunk nektek az egekig emelni, s a mit ti el nem végeztetek, nemes tűzzel bé fogjuk végezni mi. Számot tartsatok reám atyák! El ne felejtsétek, hogy én ma hazafinak áldoztam fel magamat. Rövid időn meg fogjátok látni, hogy meg nem csaltam várakozástokat.»

Még egyszer és pedig élete alkonyán, annak ép utolsó esztendejében látott igaz és nagy örömet fiában az öreg *Wesselényi*. Folyt évek óta a Habsburgok és Bonaparte Napoleon között a háború. A szerencse nem igen kedvezett az osztrák fegyvereknek. 1809-ben elhatároztatott a nemesi fölkelés. A közép-szolnoki, krasznamegyei és kővárvidéki nemességnek kapitányává az öreg Wesselényi rendeltetett ki. 600 lovasból állott a felkelő csapat, melynek gyülőhelyéül Nagy-Károly, Szatmármegye székvárosa jelöltetett. De az öreg Wesselényi időközben beteggé lett; a felkelő nemesség élén Nagy-Károlyban meg nem jelenhetett, azonban elküldé maga helyett 13 éves fiát, a kis Wesselényit, kit már ekkor a felkelő rendek nemcsak jól ismertek, de nagyon kedveltek. Nagy-Károly-

Keleten. A felséges asszony Jeruzsálmet akarja most megláto atni s egyuttal hosszab ideig Korfuban fog tartózkodni.

Rudolf trónörökös emlékezete. Január 30-ikán mult két esztendeje Rudolf trónörökös gyászos halálának. E napon a budai várkápolnában egész délelőtt csendes gyászmiséket mutattak be. A *mayerlingi* kápolnában szintén gyász isteni tisztelet volt. *Vilmos* német császár úgy intézkedett, hogy Rudolf trónörökös halálának évfordulóján, koszorut tegyenek az elhunyt trónörökös koporsójára ezzel a felirattal: «A hű barátnak — II. Vilmos császár.»

Mária Dorothea főherczegnő királyhimnusza. Mária Dorothea főherczegnő, József főherczeg kiváló zenei tehetségü leánya, Komócsy József «királyhimnuszát» zenére tette s az eredeti kéziratot a szöveggel együtt elküldötte Ormos Péter királyi tanácsosnak, a ki a hangjegyet átadta az aradi filharmonikusok egyesületének. Az aradi filharmonikusok legközelebb előadják a főherczegnő hirályhimnuszát.

Az Arany-szobor. Arany szobrának teljes elkészültét 1892 okt. első napjára kötötte ki a szobor bizottsága a szerződésben, melyet a mult héten állapítottak meg. Az építészeti részre vonatkozólag Schickedanz Albert ismert műépítészszel kötötték meg a szerződést. Az öntést Tourbain Károly, az ismert bécsi Tourbain-czég egyik tagja, ki Budapesten néhány év előtt önálló telepet rendezett be, fogja teljesíteni.

Ybl emlékezete és művei. A hazai építészet kitünőségének, Yblnek, nemcsak műalkotásai fogják hirdetni emlékét a fővárosban, hanem valószinüleg szobor is a legközelebbi időkben. A mérnök- és építész egylet sietett megtenni erre az első lépéseket. Kimondta, hogy emlékére szobrot állít Budapest valamelyik terén, s az egylet választmányát bizta meg, hogy a kellő intézkedéseket megtegye. — *Ybl* Miklós elhunytával Budapest két monumentális építkezése maradt árván: a *lipótvárosi bazilika* és a *budai kir. palota*. Szerencsére Ybl mind a kettőnek a terveit a legapróbb részletekig készen hagyta hátra, csak végre kell hajtani. Mind a két épület építési bizottsága legközelebb ülést tart s gondoskodni fog Ybl utódjáról, a ki az ő alkotásait befejezze. Ideiglenesen az építési irodák jelenlegi alkalmazottai, Ybl régi asszisztensei, végzik a teendőket.

A nemzeti szinház és operaszinház intendánsa. Gr. *Zichy* Gézának kinevezését intendánssá, e hó utolsó napján fogja közölni a hivatalos lap. Az új intendáns február elsején foglalja el állását, s ekkor lép vissza Beniczky kormánybiztos.

Szatmáryné jubileuma. A nemzeti szinház e hó 31-én, szombaton ünnepli Szatmáry-Laczkóczyné Lujza, nemzeti szinházi tagságának negyven éves jubileumát.

Szatmárynét ujévkor a nemzeti szinház tiszteletbeli tagjává nevezte ki a belügyminiszter jóváhagyásával a kormánybiztos, s az agg művésznő ujévkor tényleg nyugalomba is vonult. Nyilvános jubileumát tehát szombaton ülik meg, mikor «A mama» kerül szinre a czimszerepben a jubilánssal. «A mamá»-t a a nemzeti szinházban 1857 április 17-én adták először s akkor is Szatmáryné játszta a czimszerepet. Azóta ötvenegyszer adták e darabot s mindannyiszor Szatmárynéval. Ezzel ünnepelte negyedszázados jubileumát is 1874 október 26-án, mikor e darabban a művésznő két fia: Szatmáry Károly és Árpád is föllépett. A szombati előadás alkalmával a kormánybiztos babérkoszorut nyujt át a szinház nevében a művésznőnek, kit pályatársai is többféle ovácziában fognak részesiteni. Szatmárynét visszavonulása daczára is egy-két legjobb szerepében időnként fel fogja léptetni az igazgatóság.

Reviczky Gyula síremléke. A Petőfi-társaság által Reviczky Gyula elhunyt költőnk síremléke ügyében kiküldött bizottság egyhangulag elfogadta *Köllő* Miklós szobrász bemutatott síremlék-tervezetét és mintáját s vele a szerződést megkötötte. A síremlék három méter magas lesz, málnahegyi gránitból készül s egy magas obeliszkből s egy katafalkból áll, mely utóbbin életnagyságu ifju női alak van, egyik kezében lanttal, a másikban leomló pálmaággal; az obeliszk homlokzatát Reviczky egy jellemző verssora fogja diszíteni. Az egész síremlék szépen fejezi ki Reviczky busongó költészetét.

III. Béla király csontváza. A budavári Mátyás templom restaurálási munkálatai közben egy egész elkülönitett sirüregre találtak, melyben egy kősarkophag volt elhelyezve. A szakértő tudósok és régiségbuvárok a sirüreget III. Béla király sírboltjának és a sarkophagban talált csontokat a király földi maradványainak tartják. A közoktatásügyi miniszter megbizta a budapesti tud. egyetem embertani tanszékét, hogy e csontokat tudományos szempontból vizsgálja meg és véleményét terjessze a miniszter elé.

A rajztanitás fejlődése. Gróf *Csáky* Albin, közoktatásügyi miniszter a gimnáziumi rajztanitás fejlesztésére is kiterjeszti figyelmét s legújabban három intézetnél: a rozsnyóinál, nagykárolyinál és temesvárinál rendes tanári állássá emelte a rajztanári állást.

Mauthner Ödön budapesti nagykereskedőt, a mezőgazdaság előmozdítása körül szerzett érdemeinek elismeréseül, ő Felsége a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A kitüntetett a tavalyi bécsi általános gazdasági és erdészeti kiállításon magvaiért a legnagyobb kitüntetést, a díszokmányt kapta.

Farsang. A fővárosi *mentő egyesület* javára febr. 5-ikén tartják meg a bált az operaszinházban. A fényesnek igérkező vigalom iránt nagy az érdeklődés, a másodemeleti páholyokat már lefoglalták; és első emeleti páholy 20 frtjával, másodemeleti körszék és belépti jegy 5 frtjával váltható. A lady patroness tisztségét gróf Széchényi Imréné urnő fogja viselni.

HALÁLOZÁSOK.

Ybl Miklós temetése jan. 23-ikán délután ment végbe, s az erős havazás daczára is, nagy közönség gyült össze a Kalvin-téri halottas házban, a takarékpénztár palotájában, melynek udvarát sátorrá alakitották, s ott helyezték el a ravatalt. A közélet számos kitünősége jelent meg, az országgyülés két házának tagjai, a főváros polgármesterei, tanácsosai, kivált pedig a mérnök és építész-testületből igen sokan. A gyászszertartást Kanovics, józsefvárosi plébános végezte nagy papi segédlet mellett. Beszentelés után a koporsót hatfogatu halottaskocsira emelték s megindult a gyászmenet. Elől a temetkezési vállalat emberei haladtak, ketten lóháton lámpával, a többiek fáklyát tartva kezükben, utánuk következtek a kivonult egyletek zászlóikkal. Majd két koszorus kocsi jött, mely után haladt a hatfogatu halottas kocsi s két oldalán a bazilika építésénél dolgozó építő munkások lépdeltek. A halottas kocsit hosszu kocsisor követte. A menet a Muzeum-körutón s a Kerepesi-uton haladt ki a temetőbe. A sírnál Tolnay Lajos mondott beszédet a mérnök- és építész-egylet nevében, méltatva az elhunyt nagy érdemeit és remek alkotásait.

Elhunytak még e közelebbi napok alatt: Veress Dénes, Torda-Aranyosmegye volt alispána, 47 éves, Tordán. — Pozsgay Dózsa, premontrei kanonok, könyv- és pénztárnok, 75 éves korában. — Rotter János, aradi reáliskolai volt-igazgató, az állami tanitóképző-intézet igazgató tanácsának tagja, 74 éves korában, ki 56 éven át működött a tanügy terén, a szabadságharcz idején pedig honvédfőhadnagy volt, Aradon. — Hajdu Balázs, városi bizottsági tag, 60 éves korában, Szegeden; ugynevezett Swoboda Károly, az osztrák-magyar államvasut nyug. főmérnöke, 57-ik évében. — Fáczányi Ármin, kőbányai gyógyszertártulajdonos és fővárosi törvényhatósági bizottsági tag, Budapesten, 63 éves korában. — Teveli Varga József, főreáliskolai tanár, 62 éves, Győrött. — Balogh József, 52 éves, Csepen. — Sztojácskovics Miklós, ügyvéd, Bács-Bodrog-megye árvaszékének nyug. ülnöke és Zombor város bizottsági tagja, életének 64-ik évében, Zomborban. — Ocsovszky Gábor, Ocsovszky Vilmos kir. tanácsos, selmeczbányai polgármester fia, 23 éves korában, ki Budapesten is kezeltette magát kochinnal, Selmeczbányán. — Árrányi Emil, Ábrányi Lajos festőművész 9 éves fia, Budapesten. — Füredy Rezső, honvéd-főhadnagy, Budapesten. — Kerekes Béla, városi tisztviselő, Baján 35 éves korában. — Lonovics László nagybirtokos, a csanádi főispán testvérbátyja, köztiszteletben élt férfiu, 68 éves korában, Makón. — Szunter Nándor, a nagybányai állami főgymnázium derék tanára, 42 éves. — Dr. Hudetz Ferencz, népszerű orvos, 65 éves, Aradon.

Békefi Antalné, szül. Kükemezey Vilma, a vidéki szinészet egyik széptehetségü, rokonszenves és művészi jövővel biztatott tagja, élete virágjában, Szegeden; nehány nap mulva, hogy egy gyermeknek életet adott, mig férje, Békefi Antal, hírlapiró és novellista, távol Meránban üdülő beteg. — Özv. Mészáros Zsigmondné, szül. Halász Konstantia, Nagy-Kőrösön, élete 71-dik évében. — Özv. Rettegi Istvánné, szül. Keczeli Ágnes, életének 70-ik évében, K.-Szent-Királyon. — Özv. Nemesszeghy Kálmánné, szül. Tóth Julianna, 58 éves, Debreczenben. — Holvay Jánosné, szül. Krivácsy Zsuzsanna, evang. lelkész özvegye, 58 éves, Budapesten. Özv. Pruzsinszky Miklósné, szül. Baranyi Zsuzsánna, 76 éves, Budapesten.

Szerkesztői mondanivalók.

Uton. Az első látogatás. Nem csillag. Az elsőben van bizonyos könnyedség s jó magyaros rythmus, de egyéb nincs is. A másodikban a kidolgozás gyenge, pedig a gondolat szép, megható. Leggyöngébb a harmadik, elcsépelt gondolat fogyatékos formában.

Szerető nélkül. Sem egyik, sem másik befejezéssel nem válik be: nem mondjuk, hogy rossz, de azt sem mondhatjuk, hogy jó — csak középszerű. Az azonban nem áll, hogy a harmadik strófában a megváltoztatott versforma hangzatosabbá teszi a dalt. Talán a vers végén inkább megjárná, de épen a dal közepén olyan, mint egy mély kátyú, mely keresztül fekszik az országúton.

Elektra. Az első pár strófában van némi hangulat és emelkedettség, de később a vers egészen prózaivá, lapossá válik.

Álom. A kezdő irót elkapja benne képzeletének féktelen csapongása. Szerző annyira nem ura tárgyának, hogy meg nem tudja értetni, a mit mondani akar. Egyszerűbb vers, — a képzelet helyett az érzelmi tartalomra fektetve a sulyt, — talán jobban sikerülne.

Bölcsőjében kis fiacskám. A gyarló kidolgozás miatt élvezhetetlen.

SAKKJÁTÉK.

1643. számu feladvány. Jensen W.-től.

SÖTÉT.

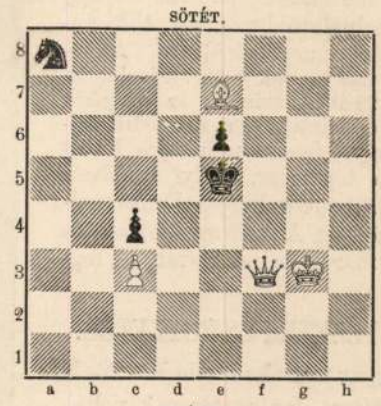

VILÁGOS.

Világos indul és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1635. számu feladvány megfejtése.

Weinheimer R.-től.

Megfejtés.

Világos.		*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Fg6—h5	---	Ke6—f5	2. ---	---	Kf5—g5
2. e5—e6	---	Kf5—e6 : (a)	3. Bd4—d5 †	---	Kg5—h6
3. Fh8—g7	---	Ke6—f5	4. Fh5—f7	---	Kh6—h7
4. Bd4—e4	---	Kf5—e4 : —g5	5. Bd5—h5 mat.		
5. Fh5—g6 v. Be4—e5 mat.					

Az 1636. számu feladvány megfejtése.

Shinkmann W. A.-tól.

Megfejtés.

Világos		*Sötét*		*Világos*	*a*	*Sötét*
1. He5—d7	---	Hb7—a5 (a)	1.	---	---	Hb7—c5
2. Kb1—a2	---	Ha5—b7	2.	Kb1—c2	---	Hc5—b7—d7 :
3. c6—b7 †	---	Ka8—a7	3.	c6—c7 : d7 : †		t. sz.
4. b7—b8 H mat.			4.	Megfelelő mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács József. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 3-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Tonking.*

HETI-NAPTÁR, február hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
1	V.	D Hatvanadv.	D Ignácz	20 F Eutim ap.	23
2	H	Gyertyasz. B. A.	Gyertyasz. B. A.	21 Maxim hv.	24
3	K.	Balázs pk. vt.	Balázs	22 Timót	25
4	S.	Korzini Andr. p.	Veronika	23 Kelemen vt	26
5	C.	Ágota sz. vt.	Ágota	24 Xene	27 Schob.
6	P.	Dorottya sz. vt.	Dorottya	25 Naz. Gergely	28
7	S.	Romuald apát	Rikhárd	26 Xenofon	29 Sab. M.

Holdváltozás. ☾ Utolsó negyed 2-án 5 óra 58 pk. regg.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem benyomtatott foulardot frt 1.20 egész frt 4.65 méterenként (körülbelül 450 különböző minta) — szállit ruhánként vagy végszámra vitel- és vámdij-mentesen a házba **Henneberg G.** (cs. és k. udv. szállitó) selyemgyári raktára **Zürichben.** Minták póstafordultával. — **Levelekre Svájczba 10 kr.-os levélbélyeg ragasztandó.**

a darab tragikai alakja, ki férje és a maga vélt érdekében, Ottokár cseh király elleni gyülöletből, titkon a tatár vezérekkel szövetkezik, s felkölti férje féltékenységét, előidézi a tatárok dulásait. A befejezés az, hogy István kigyógyul a féltékenységből és legyőzi a tatárokat. A színműben sok a történeti anyag, mely a cselekvényt akadályozza, de szinpadi tarkaságot biztosít. A közönségnek a darab közepe tetszett legjobban, itt tapsolt legtöbbször a szerzőnek és szereplőknek. Az előadásban nagy gondot fordítottak a szinpadi díszre, a jelmezekre, a csoportozatokra. A szereplők közül legnagyobb sikere volt Jászai Marinak (Mária királyné) és Márkus Emiliának (Erzsébet királyné). Kivülök még Csillag Teréz (brandenburgi Gunda) és Náday (Kunz lovag) jutott hálás szerephez. Béla királyt Ujházi, Istvánt Szacsvay, Ottokárt Gyenes, Pektári Joakhimot pedig Nagy Imre játszták.

«Elektra» előadása a nemzeti szinházban. A legkiválóbb színművészeti eseménynyé emelkedett «Elektra» előadása a nemzeti szinházban, *Jászai* Mari asszony kitünő tragikai ábrázolásában. Szofokles tragediáját, s benne a jeles művésznőt, most mindenki akarja látni. A darabot hetenkint kétszer, háromszor játszák, de úgy látszik, minél többször ismétlik, annál nagyobb az érdeklődés. A jegyeket már napok előtt lefoglalják. Január 29-ikén szintén szorongásig megtelt a szinház, s a negyedik felvonás nagy jelenete után ujra kitört a hosszú tapsvihar, melylyel Jászai Mari iránt szokta kifejezni elismerését a közönség. A vasárnapi előadásra a jegyek már is mind le vannak foglalva.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia jan. 26-iki összes ülésére fontos tárgyak voltak kitüzve. Ilyenek az akadémiai tagajánlásokra vonatkozó indítványok; de ezt *Zichy* Antal felszólalására elhalasztották, mert napirenden volt az akadémiai költségvetés is és két ily fontos tárgy megosztotta volna a figyelmet.

Az ülésen b. *Eötvös* Loránd elnökölt. *Paur* Imre olvasta fol *Szvorényi* József emlékbeszédét néhai Dánielik János (1817—1888) tiszteleti tag fölött, ki oly kiváló helyet foglalt el tudományos irodalmunkban, és a kinek Szvorényi a közéletben vitt szereplését és nyugtalan szellemét is találón festette. — A felolvasás után b. *Eötvös* elnök az elhunyt primás haláláról emlékezett meg. Simor 1867 óta tiszteleti tagja volt az akadémiának, melyet anyagilag is támogatott, s ő irta alá az első összeget a nagy terem földiszítésére. Halála hirére az elnökség táviratilag fejezte ki a részvétet. — *Szily* Kálmán főtitkár adta elő ezután a jelenteni valókat. Legelőször is előterjesztette a *honfoglalásra vonatkozó amaz adatokat*, melyeket az országházépitő bizottság kért Munkácsy számára, hogy festendő nagy képének tárgyához a históriai és archaeologiai utasításokat megkapja. Az akademia történelmi bizottsága azt mondja, hogy az Árpád előtt való meghódolás legtöbb valószinüséggel Ungvár környékén történt; akkor csupa szlávok laktak itt és pedig a szloven törzshöz tartozók. A históriai forrásokat is fölsorolja a bizottság; Pulszky Ferencz pedig az archaelogiai kérdésekre nézve válaszolt tüzetesen, leirva, hogy a régi sirokban mily fegyvereket, ékszereket stb. találtak eddig, melyekről a nemzeti muzeum gyüjteményei tájékoztatnak. Előterjesztette továbbá a főtitkár az irodalomtörténeti bizottság jelentését, mely szerint az akadémia kiadásában «*Irodalomtörténeti Közlemények*» czim alatt évnegyedes folyóirat indul meg, *Ballagi* Aladár szerkesztésében. Kiadására és szerkesztésére 2208 frt van fölvéve. A többi tárgyakból még a következőket említjük meg: A közokt. minisztérium értesíté az akadémiát, hogy a Duka Tivadartól az akadémiának ajándékozott két Buddha-bálvány Kalkuttában m. évi november 13-án hajóra adatott s Triesztbe érkezésük után Budapestre fognak szállittatni. A királyi dán tud. akadémia tudatja, hogy szivesen összegyüjti a dán levéltárakban levő adatokat Hell csillagászati expedicziójára vonatkozólag és az állami levéltárban talált iratok regestáit lekötelező szivességgel már át is küldte — A nyilt ülést zárt ülést követte, melyben az akadémia idei költségvetését tárgyalták. Az akadémia ez évi bevétele 152,000 frt. A mult évi bevétel 146,000 frt. volt. Az akadémia ez évi kiadására 150,150 forint van előirányozva; a mult évben a kiadás 144,198 frtra rugott. Az I. osztály és bizottságai 16,500 frt, a II. osztály 29,500 frt, a III. osztály pedig 16,500 frtot kap; könyvkiadó vállalatok segélyezésére 3000 frt, gróf Széchenyi munkáinak kiadására 1500 frt, Kazinczy levelezése kiadására 2000 frt, jutalmakra 5000 frt. Az akadémia vagyona volt 1889. év végén 2.269,978 frt, a mult év végén pedig 2.299,194 frt, vagyona tehát a mult évben 29,215 frttal szaporodott. Az akadémia költségvetését az összes ülés minden változtatás nélkül elfogadta.

A Kisfaludy-társaság Gyulai Pál elnöklete alatt jan. 28-ikán ülést tartott. A termet szorongásig megtöltötte a nagyszámu hölgyközönség.

Beőthy Zsolt titkár részvétteljes hangon emlékezett meg a nemrég elhunyt P. Szathmáry Károlyról, méltatva működését, *Degré* Alajos «A jég» czimü elbeszélést olvasta fel. *Szász* Károly «Fiam emléke» czimmel négy hatásos költeményt olvasott fel gr. *Zichy* Gézától. *Bartók* Lajos «Erzsébet királyné» czimü drámájából mutatott be részletet. A darab hősnője Erzsébet királyné, Nagy Lajos anyja, a ki az Anjou-család nápolyi uralkodó ágát a magyarral akarja egyesíteni, egyuttal a nápolyi trónt fia számára akarja biztosítani. E nagyravágyó tervek meghiusultának okai és története képezik a dráma tárgyát, a melyben Lajos király is nagy szerepet játszik. A felolvasott részletet megtapsolták. Végül *Szász* Károly két sikerült költeményt olvasott fel *Apostol* Bertalan vendégtől, mire az ülés véget ért.

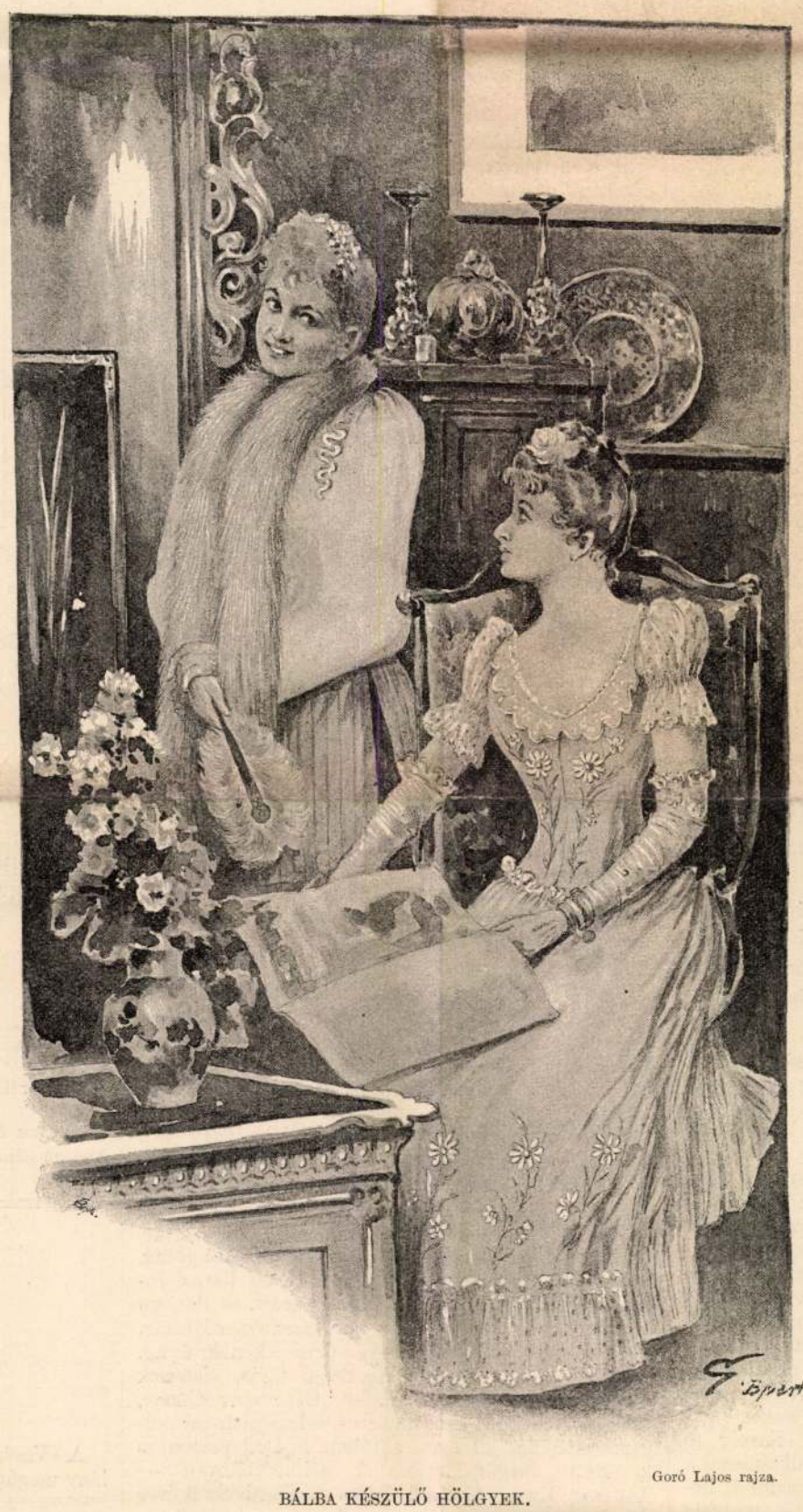

Goró Lajos rajza.

BÁLBA KÉSZÜLŐ HÖLGYEK.

A földrajzi társaság jan. 29-ikén tartotta közgyülését az akadémiában, *Lóczy* Lajos elnöklete alatt.

A társulat főtitkára, Berecz Antal, ismertette a társaság mult évi müködését. A felolvasó ülések száma 14 volt. A társaság vagyona 6530 frt s az évre előirányzott bevétele 4492 frt. Majd *Lóczy* Lajos elnök tett jelentést a mult évi földrajzi mozgalmakról. Megemlékezett Stanley utazásáról, ki nem vitt magával semminemű tudományos előkészültséget utjaira és úgy látszik, nem támadt benne bámulatos vándorlásai közben legkisebb szeretet és rokonszenv sem az alapos kutatás iránt. De páratlan kitartással fogott vállalataihoz és példanelküli erélyességgel oldotta meg azokat. A század legmerészebb s legszerencsésebb utazójának mondja Stanleyt. Elismeréssel szólt gróf Teleki Sámuel afrikai utjáról is; leverő dolog azonban, hogy irodalmi és kiadói viszonyaink mostohasága miatt gondolni sem lehetett az eredményeknek itthon való feldolgozásáról és kiadásáról. Végül az országos kataszteri fölmérésről is megemlékezve, jelenti, hogy az mintegy 400 mérnököt foglalkoztat. Az elnöki jelentés után a választmányt alakították meg.

A filologiai társaság jan. 25-kén tartotta közgyülését. P. *Thewrewk* Emil elnök megnyitó beszédében vázolta a hazai filologia újabb haladását, megemlékezett a társulat halottairól s azzal a javaslattal végzé, hogy a hazai kereskedelmi akadémiákon tanítsák az uj görög nyelvet. Dr. *Finászy* Ernő titkári jelentésében számot adott a társulat tavalyi működéséről, kiemelve a tagok örvendetes szaporodását. A pénztárnok ellenben tetemes deficzitet konstatált, mit a «Pótfüzetek» nagyobb kiadásainak tulajdonit. A közgyülés elhatározta, hogy ez évben «Pótfüzetek»-et nem ad ki, ellenben a társaság folyóiratának tartalmát növeli. Ezután elnöknek egyhangulag újra megválasztották P. *Thewrewk* Emilt, alelnöknek *Heinrich* Gusztávot, *Bartal* Antal kiváló klasszika filologust pedig egyhangulag tiszteletbeli tagnak.

A nemzeti kaszinó közgyülése jan. 25-ikén ment végbe gr. Szapáry István elnöklete alatt. *Ilk* Mihály titkár terjesztette elő az évi jelentést, mely szerint a kaszinónak 1890. évben összesen 719 tagja volt. A bevétel 153,449 frt 90 kr. s a kiadás 147,097 frt 98 kr. Az 1891. évi költségvetésben 95,124 frt bevétel és 94,631 frt kiadás van előirányozva. A különböző szakbizottságok megválasztása után, a *Széchenyi-lakoma* február 1-ének délutáni 5 órájára tüzetettki és szónokul *Károlyi* István grófot kérték fel.

Az országos kaszinó január 25-én tartotta évi rendes közgyülését, a tagok nagy részvéte mellett, *Forinyák* Gyula altábornagy elnöklete alatt. Az igazgatók Péchy Tamás, Wekerle Sándor és báró Fiáth Miklós által beterjesztett jelentést helyeslőleg vették tudomásul; e szerint a mult évben volt a kaszinónak 805 tagja; a bevételül összesen 59505 frt, kiadásokra 57652 frt van előirányozva a következő esztendőre. A közgyülésen szóba került az is, hogy a kaszinó egyleti ház építésére telket vásároljon s magának házat építtessen. A közgyülést a választmány megalakítása fejezte be. Este 150 teritékü fényes banket volt.

Az orsz. régészeti társulat jan. 27-iki havi ülésén, dr. *Posta* Béla felolvasta *Récsey* Viktor jelentését, a Balaton vidékéről tett régészeti kutatásairól. Ezután a társulati titkár bemutatta *Bartalos* Gyula «Őskori siremlékek a Mátra és Bükk hegységben» czimű értekezését, mely a jelenlevő régészek érdeklődését annyira kivivta, hogy a további kutatások anyagi támogatását is kimondták. *Pulszky* Ferencz mutatta be még a társulatnak a nagyenyedi XVI. századbeli magyar ezüst leletet.

MI UJSÁG?

Mai számunk, mely egyik mellékletén a magyar hirlapirodalom 1891. évi állásáról szóló terjedelmes közleményt tartalmazza, két és fél iven adatik ki.

Az udvar köréből. Az eddigi megállapodások szerint ő Felsége a király és a királyné jövő kedden hosszabb tartózkodásra Budapestre jönnek. Február 10-ére a királyi palotában estély van tervezve s addig is több nagy ebéd lesz ő Felségénél. Február végén a királyné — hir szerint — hosszabb időre Korfuba megy.

A királyné utazása. Bécsből azt irják, hogy királynénk a jövő évben ujból utazást akar tenni a

REVICZKY GYULA SÍREMLÉKE.

A két évvel ezelőtt legszebb korában elhunyt, szép tehetségű költő hamvai nem maradnak jeltelenül a kerepesi-temetőben. A fájdalom és szenvedés dalnoka, kinek lantja annyi nemes húrt rezegtetett meg a közönség szivében, földi maradványaiban sem lesz elfeledve; a kegyelet, melyre jogot szerzett, közadakozásból díszes emléket emelt sírja fölé.

E hó 21-én avatták föl az emléket, melyet a szabadságharcz szobrának pályázatán is feltünt fiatal művészünk, *Köllő* Miklós készített. A szobor, melynek képét ezuttal bemutatjuk, nemes izlésü, hangulatos mű, mely konczepcziójával ép úgy föltünik, mint gondos kivitelével. Fehér sóskuti kőből készült, s a művész keze e faragásra kissé durva anyagból is oly könnyed, sima és kifejező művet hozott létre, mely becsületére válik tehetségének. A sirt szarkofág födi, melyhez pár lépcső vezet. A szarkofágon sugár női alak ül könnyed, szinte lebegő helyzetben, szomorkodó arczkifejezéssel, ideálisan szép fejét busan meghajtva; balkezében csinosan formált aranyhúrú lantot tart szivéhez szorítva, leeresztett jobbjából pedig pálmaág omlik a kőravatalon alá. A ravatal mögött, a géniusznak képezve hátteret, magas, stylszerü falazat emelkedik, melynek homlokán a nap fényében az elhunyt költő «Magány» czimü verskötetének mottója, ez az aranybetüs sor ragyog: «*A világ csak hangulat.*»

A szarkofágon kereszt van s alatta e szavak: «*Közadakozásból emelte a Petőfi-társaság.*» A szarkofág előtt lévő lépcsőket kis vasrács fogja be, s e mögött a szük tért alacsony örökzöld bokrok és virágok diszitik.

A mű előkelő szobrászati alkotás, melynek művészi becse kétségtelen. Az emléken uralkodó összhang is dicséri, de a tárgy mély fölfogása is. Reviczky költészetének szomoru, de befejezett vonásai ott lebegnek nemcsak a géniusz arczán, de az emlék tárgyias alkatrészein is. A modern müizlés is érvényesül az emlék minden részén. Köllő Miklós ebben az emlékben a magyar síremlékek egyik legbecsesebb darabját alkotta meg.

REVICZKY GYULA SÍREMLÉKE A KEREPESI-UTI TEMETŐBEN.
Köllő Miklós szoborműve.

A BABONA ÁLDOZATAI.

A babonaság kórsága évezredek óta el van terjedve az emberi társadalomban, csak külső jelei változtak némileg, de áldozatainak roppant száma szomorú világosságot vet viszonyainkra. A babonaság mindaddig nagyon ártatlan dolog, míg híveit reményre és bizalomra ösztönzi s a már ellankadt akaratot újra föleleveníti. Ámde veszedelmessé válik és sok bün kutforrásává lesz, mihelyt arra fordítjuk, hogy képzelt bűvös erejét másokra is kiterjeszsze. Boszorkányok mai napság nem léteznek többé, de a nagy tömeg még mindig ördögökről, gonosz lelkekről és boszorkányokról álmodozik, melyek mindenütt útjában állnak.

De nemcsak a nagy tömeg, hanem míveltebb körök is különös állhatatossággal ragaszkodnak oly babonaságokhoz, melyek az ó-kor legrégiebb hagyományaiból reájuk maradtak.

Vegyük csak a *tizenhármas* számot és ennek sokféleképpen alkalmazott legendáit. Tizenhárman egy asztalnál! Nem ismerünk országot Európában, hol e balhit nagy mértékben elterjedve ne lenne.

Az előitélet nélküli ember mosolyog rajta, de azért tizenharmadiknak nem szívesen ül asztalhoz.

Ezelőtt nehány hónappal az a hír járta végig valamennyi európai napi lapot, hogy Éjszak-Amerikában, a pennsylvaniai vasuttársulat hivatalnokai a *1313* számú mozdonyt a forgalomból kivették, mivel ennek száma ominózusnak bizonyult.

Azonban mi tagadás benne, a mozdony sok bajt is okozott. Már az első próbamenetnél két gyermeket elgázolt. 1890 junius elején a Latrobe hidjáról lefordulván, egy egész vonatot rántott maga után, a midőn a gépész, a fütő és tiz utas életét vesztette, tizenketten megsebesültek és hat kocsi összezúzódott. Alig hogy kijavították, egy hónappal utóbb *Mauor* közelében egy tehervonattal ütközött össze: ismét egy halott, három sebesült és nehány tönkre ment kocsi. Nehány hét mulva a mozdony gőzkazánja felrobbant, a mozdonyvezetőt a fütővel együtt a levegőbe röpítvén. Kijavítás után ismét összeütközés történt nagy károkkal, erre következett három ember elgázolása. Végre a mozdonyon használatban levő petroleum kanna robbant szét és a mozdonyvezető a fütővel együtt sulyosan megsebesült. Végre az annyi bajt és szerencsétlenséget okozott mozdonyra senki sem akart többé felülni, a mikor aztán, mint hasznavehetetlen gép, a lomtárba került.

Amerikát új világnak nevezik, már pedig úgy látszik, mintha ott ép úgy, mint a régi világban, a babonaság javában díszlenék.

A rómaiak idejében nem voltak vasutak és mozdonyok, de az eleven lovak nem kevesebb bajt okoztak az embereknek, mint nekünk mai napság a mozdonyok. Ugyanis a római birodalomban volt egy ló, melyet mint haszontalan gebét, semmire sem lehetet használni, de aránylag több kárt tett, mint annak idején a híres trójai fa-ló. A ló valami *Sejus* nevü uri ember tulajdona volt, kit Marcus Antonius triumvir halálra itéltetett. *Sejus* után a ló *Dolabella*, Cicero veje kezébe került, ki magát, nehogy az ellenség kezébe kerüljön, Laodicea városa ostroma alatt egy katonával megölette. *Cassius*, ki mint győztes elfoglalta Laodiceát, Dolabella lovát annektálta, de vesztére, mert Philippinél szintúgy elpusztult, mint Dolabella. A véletlen úgy akarta, hogy a szerencsétlen ló *Marcus Antonius* fővezér kezébe jusson, kinek kedvencz hátas-paripája lett. De Antonius, Actiumnál csatát vesztvén, Cleopatra öngyilkosságának koholt hirére tulajdon kardjával vetett véget életének. Ezek után a vén gebe híre meg volt alapitva; senki sem akart többé az *Equus Sejanusra* felülni. Végre valami *Publius Nigidius Figulus* nevü tudós vette meg, ki rajta a Peloponnesust bejárta. Midőn az *Eurotason* átkelt, a megbokrosodott paripával együtt a vizbe esett, hol mindketten nyom nélkül eltüntek.

El van terjedve továbbá mai napig azon babonás hit, hogy némely egyén, állat vagy tárgy a szerencsétlenséget magában hordja, és ezt, mint a delejtü a vasat, magához vonja.

Gondoljunk csak a nem régen elhunyt *XII. Alfonz* spanyol királyra, kinek egyik gyürüjéhez egész mesekör füződik. Ugyanis lakodalma napján, 1878 január 23-án, *Alfonz* király nejének, *Maria de las Mercedes*-nek, Montpensier herczeg harmadik leányának egy kis gyürüt ajándékozott, melyet ez hat hónapig, egészen halála napjáig (1878 junius 26.) folyton újján viselt. A királyné halála után Alfonz király a gyürüt nagyanyjának adta, ki szintén nemsokára meghalt. Ekkor a gyürüt a király nővére, *De Pilar* infansnő kapta; nehány nap mulva ez is meghalt. Alfonz király most ismét a gyürü birtokába jutván, azt *Krisztina* infansnőnek, Montpensier herczeg második leányának ajándékozta. Három hónap alatt ez is meghalt. Ezek után a király a gyürüt magához vette és haláláig (1885 november 25-én) viselte. Most már Spanyolországban kiszámitották, hogy a gyürü alig nehány év lefolyása alatt két királynő, két infasnő és egy király halálát okozta. A gyürü senkinek sem kellett többé. Végre a drága kincset Madrid városa védszentjének, a boldogságos Szüz Máriának, illetőleg ennek a főtemplomban lévő ezüst szobrának ajándékozták, a gyürüt azonban nem a szent kép ujjára füzték, hanem szalagra kötve nyakába helyezték.

Minden időben azt hitték és most is hiszik, hogy *bizonyos emberek*, sőt egész osztályok minden körülmények közt szerencsétlenséget hoznak. E részben a bajt leginkább a szemre, a rossz nézésre tolják. A fél világ lakói, németek, oroszok, görögök, olaszok és zsidók e babonaságot mai napig is fentartják, sőt, a mint tudjuk, az már a klasszikus ó-korban is megvolt. Oroszországban — mint Turgenyev irja, — a rossz szem a pópák különlegessége. — «Ma egy pópa látogatott meg, — mondja Fimuska, — és lám, tejfölöm azonnal megsavanyodott.»

A babonás hit továbbá azt tartja, hogy egyesek és népek életében tökéletesen *szerencsétlen napok* fordulnak elő, melyeken bármit is tegyünk, minden rosszul szokott kiütni. A rómaiaknál voltak ugynevezett «*Dies atrii*» vagyis a fekete napok és «*Dies Allienses*» a veszély napjai, az alliai vereség emlékére, midőn a gallusok által Allia nevü folyónál csatát vesztettek. A zsidóknál az *Ab* hónapot, a mi juliusunkat, tartják az egész esztendő legfeketébb hónapjának, mert a jeruzsálemi templom annak idején kétszer pusztittatott el *Ab* hónapja 9-ikén.

Legújabban rájöttek, hogy mily végzetes szerep jutott a belga királyi családban *január* havának. Midőn 1890 január 1-én a laekeni palota lángba borult, a királyné elkiáltotta magát: «Én istenem, a januárius mindig szerencsétlenséget szokott számunkra hozni».

Valami csakugyan van a dologban. Ugyanis 1867 januárban tébolyodott meg Sarolta mexikói

császárné, a belga király nővére, amaz izgalmas erőlködések után, melyeket férje, Miksa császár, érdekében Európa legtöbb udvarainál tett.

1869 január 23-án halt el a király egyetlen fia és trónörököse, a brabanti herczeg. 1881 januárban pusztult el tűz által a királyi palota, melyben Sarolta császárné lakott. 1889 január 30-án vesztette életét Mayerlingben a király veje, Rudolf trónörökös. 1890 január 1-én égett le a laekeni palota. 1891 január 23-án — tehát ugyanaz napon, mint az előbbeni belga trónörökös — halt el az új trónörökös, Balduin herczeg, a király unokaöcscse.

Keleten azt tartják, hogy Isten a világ megteremtésekor a különféle országokat egy zsákba elrakta; midőn épen a hegyeket elvetette és Montenegro fölött elrepült, a zsák véletlenül kilyukadt. Ezért jutott ki ama szerencsétlen országnak oly bőven a sziklás kopár hegyekből.

Józan észszel biró ember a különféle babonaságokban csakis a véletlen játékát látja, de kétséget nem szenved, hogy az egyszer megrögzött balhit vagy babona az embereket annyira elfogultakká és tehetetlenekké teszi, hogy ez által a balesetek egész sora idéztetik elő.

Mihelyt elterjedt az a hit, hogy a pennsylvaniai vasút egyik mozdonya meg van babonázva, a mozdonyvezető elvesztette fejét és egyik szerencsétlenség a másikat érte.

A babonaság áldozatainak számában nem látunk fogyatkozást, habár a tudományos haladások terén majdnem csodálatos dolgok történnek.

Mindezek daczára nem ismerünk országot, társadalmi osztályt, vagy magára hagyott, elvadult népfajt, mely a babonaság valamely betegségében többé-kevésbbé ne szenvedne. *Dr. B.*

EGY ÖREG APÁCZA ELBESZÉLÉSE.

— Romániai emlékeimből. —

A mit én itt elmondandó vagyok, az már régi dolog, de megérdemli az elmondást, mert az 1848/49-iki eseményekre vonatkozó dolgokkal úgy vagyunk, mint a románok Mihály vitézzel, vagy a moldvaiak Stefán csel Márevál, hogy akárhová csavargatják is a beszédet, utoljára is e két hősön lyukad ki.

A fiatal Cs . . . . . kapitány épen jegyben járt a gazdag román L . . . . nu boér leányával, mikor 1849 tavaszán jön a behivási rendelet, hogy kozák-ezredével, melyhez tartozott, menjen Magyarországra. El kellett hát válniok, de Cs . . . . mindig tudósította aráját a csodaszép délibábos országból, ha nem is olyan gyorsan, mint ma lehetne, mikor már posta, telegráf áll rendelkezésre. Megirta, hogy Vácznál a pofájára kapott egy manu propriut, de már meglehetősen begyógyult, megirta, hogy a felkelők vezére megadta magát, s így mihamarább haza megy és jövet Csernovicznak veszi útját, hogy aráját meglátogathassa. A boér-háznál természetesen nagy örömmel várták; ez összejövetelre eljött a Kiev melletti jószágáról apja is, hogy az ünnepélyes, formaszerinti eljegyzésnél és a menyegző idejének meghatározásánál jelen lehessen.

Nagy volt az öröm mindkét részről, a környék nemessége összegyült a mulatságra, végehoszsza nem volt a köszöntgetésnek, a hadjáratban látott élmények elbeszélésének és az onnan szerzett ritkaságok mutogatásának. Megbámulták a magyar kańcsuka — karikás — furcsa szerkezetét, melynek rövid a nyele, de hosszú az ostora. De mindenek felett volt a hozott drágaságok közt egy gyönyörű szép, karcsú, szarvas lábu, jámbor, egér szörű, négy éves csikó, a melynek minden jámborsága mellett az a különös tulajdonsága volt, hogy mikor a magas, sajátságos szagú orosz bőr nyereggel nyergelték: mindent elkövetett, hogy megszabaduljon tőle. Egyik a másik után próbálgatta megülni a szép csikót, de mind hiába. Végre gazdája, a boldog vőlegény, kezében a hosszú karikással kezdett szerencsét próbálni, de alig volt a nyeregben, az ügyetlenül kezelt hosszú karikás nyaka körül tekergőzött, a csikó pedig iszonyú ugrással vitte a kőkapu-félhez s itt felágaskodva, úgy hanyatt vágta magát, hogy a boldog vőlegény halva terült el.

«A mi ezután következett, — mondá az öreg apácza, — azt felesleges, de én nem is tudom elmondani; azóta negyven év telt el és én e zárdának folytonos lakója vagyok. A nagy, nehéz smaragd jegygyűrű zárdánk védnökének, a szűz anyának ékesíti újját, a mint látható, én pedig szüntelen imádkozom a szent szűzhöz, hogy adjon nyugodalmat boldogtalan arámnak, nekem pedig türelmet, kegyességet fogadásom igaz betöltéséhez. A mint érzem, az idő nem messze van, a midőn a halálban egyesülhetek vőlegényemmel. Mikor a fogadalmat letettem, elutaztam a szent földre, meglátogattam a jeruzsálemi szent sirt, s magammal hoztam ezt a kis képet; czédrus fára van rajzolva a szűz anya a gyermek megváltóval. Fogadja el tőlem ezt és emlékezzék meg egy szerencsétlen, de boldog barátnőjéről.»

E beszélgetés utáni tavaszon a húsvéti ájtatosságok idején az apácza bement a hideg kövezetű templomba, és ott, hová tiszta szíve vágyott, a szent szűz képe előtt érte agyszélhüdés. Aléltan hozták ki a templomból, beszélni már nem tudott és örökre lehunyta angyali jóságú szemeit. Én híven őrzöm a tőle ajánlott szent képet, hiven őrzöm áldott jóságának emlékét; azért barátaim, ha meglátogattok, jusson eszetekbe a történet, ha ágyam felett, kálvinista létemre, egy kis ikonát láttok. Feriz.

A CSERKESZKŐJI VASUTI RABLÓTÁMADÁS.

A hirlapok tele voltak részletes leirásával annak a vakmerő támadásnak, melynek a mult hó utolsó és e hó első napja közötti éjjel a keleti

ATHANAZIOSZ RABLÓVEZÉR.

vasútvonat utasai Sinékli és Cserkeszkőj között kitéve voltak. A mondott időben és helyen a vonat hirtelen kisiklott és — szerencsére — megállott, mire a fölriadt mintegy 40—50 utas a legnagyobb zavarban, rémülten szökött föl helyéből, nem birva magát a koromsötét éjben tájékozni a helyzet felöl. Nehány puskalövés s az utána következő zaj és rémült kiabálás azonban csakhamar fölvilágositá, hogy rablótámadással van dolguk s egyike előtt állanak azoknak az eseteknek, melyekkel a, — mint látszik, — még ma is virágzó görög rablóvilág teszi a Balkán-félszigeten az utazást több mint regényessé.

Csakugyan úgy volt. Görög rablók, a vezérrel együtt számszerint heten, megkötözték a pályaőrt, fölszedték a síneket, megállitották a vonatot, s miután a vonat agyonrémült vezetőjét magukhoz vették, hogy tolmácsuk legyen, sorra fosztogatták az utasokat, elszedvén pénzüket és egyéb értékeiket.

De nem érték be ennyivel. Kilenczet az utasok közül, kiket a legvagyonosabbaknak gyanítottak, köztük egy Kiak nevű magyart is, magukkal hurczoltak a hegyek közé, egyet közülök, egy Izrael Móricz nevü berlini bankárt, visszaküldvén, miután előbb becsületszavát vették, hogy visszatér s a maga és társai váltságdíját, 200,000 frankot, Konstantinápolyból meghozza. Határidőt is szabtak, melynek leteltével vagy pedig az esetre, ha üldözőbe vétetnek, azzal fenyegetőztek, hogy foglyaikat agyonlövik.

Izrael eljárt a dolgában, a váltságdíjat megvitte, mire a rablók foglyaiktól szívélyesen elbucsúzván s őket sorra csókolván, sőt nekik útravalóúl még egy-egy font sterlinget is adván, szabadon eresztették valamennyit.

A foglyok elbeszélései, sőt irásban is közlött élményei arról tanuskodnak, hogy a rablók nem bántak velök rosszúl s a mennyire a vadon erdőben lehetett, kényelmükről is gondoskodtak. Vezérük, *Athanáziósz*, egy 30—40 év közti magas szál görög ember, még a műveltségnek bizonyos fokával is bírni látszott s tudott valamicskét más nyelven is. A rablók egyéb fegyverzeten kívül kitünő hátultöltő Martini-puskákkal is el voltak látva s egyátalán nem látszottak tudomással bírni róla, hogy valami helytelen dolgot cselekesznek s nem pedig önmagától értető üzleti műveletet végeznek.

A török hatóságok azonban, melyekhez számtalan fölszólalás intéztetett azon államok részéről, melyeknek polgári kötelékébe a foglyok tartoznak, nem veszik tréfára a dolgot, hanem egész csapatokat indítanak a rablók üldözésére. Mindekkoráig azonban nem hallani, hogy ráakadtak volna a nyomukra.

A MÖNCHENSTEINI VASUTI KATASZTRÓFA.

A vasúti szerencsétlenségeknek immár épen nem rövid történetében szomorúan kimagasló helye fog jutni annak a svájczi szerencsétlenségnek, melynél e hó 14-én a Bázel és Delsberg közt közlekedő vasúti vonat alatt Mönchenstein mellett a Birs folyó hidja leszakadt, s a folyó árjába zuhant személyszállító kocsikban száz embernél több vesztette el életét. Talán még egyetlen vasúti szerencsétlenség alkalmával sem veszett ennyi emberélet egyszerre oda, s ha fordult is elő valamikor hasonló eset, mint pl. midőn Skócziában a Tay hídjának leszakadásakor az egész vasúti vonat nyomtalanul eltünt a tenger-öböl hullámai között: a mönchensteini nagy szerencsétlenség borzalmai felülmúlják ezt annyiban, mert itt napokon át összetörve s részben darabokra szétszaggatva halászták ki a folyóból a holttetem-részeket, s a szerencsétlenség részletei borzalmasnál borzalmasabb változatosságban tüntek elő.

Mönchenstein, a szerencsétlenség színhelye, igen közel fekszik Bázelhez, a Birs folyó völgyében, a Jura végső nyulványai között. Gyalog is kijárnak a bázeliek oda, s vasuton nehány percz is elég, hogy oda jussanak. Junius 14-én, a szerencsétlenség napján, épen egy majális alkalmával, igen sok bázeli s köztük nehány daltársaság rándult ki ide a 2 óra 15 perczkor induló vonattal, mely két mozdonyból, egy postakocsiból s amerikai módon berendezett 9 nagy vaggonból állott, a teherkocsikon kívül. Mönchenstein előtt kevéssel a vasút a kis Birs folyón vezet át, mely itt nagyon sebes, bár teljesen szabályozott és csak 21 méter szélességű. Alig ért az első gép a hídra, midőn az rettenetes gyorsasággal összeomlott. A két gép és a négy első kocsi rögtön a vízbe esett, míg az ötödik, mely első és másodosztályú kupékból állott, már félig függve maradt a hídon, az utána következő többi kocsi meg szerencsére fönnakadt és mentve maradt.

A katasztrófa oka kétségkívül a híd hibás szerkezete volt s igen nevezetes, hogy azért először a világhírű párisi vastorony építőjét, Eiffel mérnököt kárhoztatták, ki részt vett a híd tervezésénél, de későbbi nyilatkozatok szerint nem ő a hibás, hanem a hidnál használt vasnak rossz minősége, mely a különben is nagyon sulyos vonatot nem birta el.

A folyóba zuhant kocsikból egyetlen lélek sem menekedett meg, sőt némelyekről, kik a gép alá kerültek, még most sem tudnak semmi bizonyost s nem egy halottat annyira szétdarabolva vagy szétzúzva találtak meg, hogy személyazonosságát sem lehetett megállapitani. Kezdetben azt hitték, hogy kevesebben pusztultak el, de e szám folytonosan nőtt s később már mintegy 300-ról beszéltek. Eddigelé 75 halottat fogtak ki és ismertek föl s 25-öt olyat, a kiknek kiléte nem volt megállapítható. A hiányzók száma még ismeretlen. A legtöbben bázeliek voltak s egyetlen családból négyen is elpusztultak. Az utasok között volt egy magyar is. Szikszay ismert budapesti vendéglősnek Párisban festészetet tanuló fia, ki azonban szerencsésen megmenekült. Két gépész úgy halt meg, hogy a hirtelen zökkenés közben erővel dobattak ki a

Köllő Miklós

Kassai Vidor szobra,
gipsz Kiállítva

Magyar Királyi

Kiállítás a Városligeti
Műcsarnokban Bp. 1890

27 l.

77497. szám.

A kraszkói ág. h
ügyében f. évi 416. szám a
vom a Bizottságot, hogy a
kiutalványozott 3700 korona
rona 12 fillért az állampén
litást igazoló nyugta melle
fölszerelt számadásokat köz
be.-

Budapest, 19

A miniszte

Köllő Miklós Bpest.

Mincsarnok

1893/94. téli kiáll.

1900-1. téli kiáll. +

-i

~~Aleppói~~ pasa csatája (1528?) a nagy-
vezirrel (részletes) III. 117.

Köllő Miklós
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. máj. 6., 3. old.
(Szerdahelyi kiállítás.)

Kalmár

Köllő Miklós
szobrász

Főváros. Lapok 1900. dec. 30., 7. old.
(Vajda Imre: Téli tájak.)

Kalmár

Köllő Miklós

Ernst Muzeum aukcioi

XVIII.

1315. MOLNÁR VIKTOR MELLSZOBRA (1826—1881), öntött bronz, ifj. Molnár Viktor atyja.
Mintázta: *Köllő Miklós.* — Büste des Viktor Molnár, Bronze. Magyar, 1881.

ga bric-á-brac, mely körülvette. Hogy ragyogott
daadással, fáradtságot nem kimélő szorgosko-
umban összetalálkoztunk, láttam, amint egész
dőket, hágta a régies polgári lakások falépcsőit,
y régi himzés birtokába juthasson. Műtermek
asztotta, hogy közvetlenül juthasson egy-egy
lgozószobáját szépséggel gazdaggá igyekezett
esse. Hiszen, ha őt anyagival bőkezübben látta
enne, igazi szépségsóvárgás, a nagy művészet
szeme volt, a szépet meglátta és tudta élvezni
yüjtő veleszületett élelmességével, igen becses
éjük. A költő szive szólal meg a tulajdonában
kkor is, ha szétszóródnak . . .

nek hagyatékát most bemutatjuk, a kultura
tudatában volt annak is, hogy miért szereti ?
, aki felismerte a művészet nemzet-boldogitó
ép arra törekedett, hogy fejlessze, virágzáshoz
ének kiépitésénél. A magyar művészet jövőjét
eri tanácsos korában alapitotta az *Uránia* mű-
mert a művészetről az volt a hite, hogy a művé-
ennünk „a megértés, kiengesztelődés, barátság
t bármilyen nyelven s születtünk légyen bár-

Köllő Miklós

l.

Kassai Vidor emlé-
korésze, 385. l.

Ybl.

Köllő Miklós /1861-1900/ szobrász

A Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán állit ki először .

Budapesti Hirlap 1882.VIII.1.
210.sz. 2.o. /Sz.és M./

Köllő Miklás MDK

Férfiképmás, gipsz

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

MDK

Köllő Miklós

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Köllő

Romhányi Sándor: "Mükiállitások" cimmel ir a Szalonban rendezett tárlatról, amelyen szerepel a müvész által készitett mellszobor, de a kritika nem nevezi meg, hogy kit ábrázol.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. dec. 17.
XV. évf. 51. sz. 811-813. lap

M.D.K.

Köllő Miklós szobrász

Lázár Béla: "Téli tárlat" c. beszámolójában bírálja a müvész munkáit.

Magyar Salon, Bp. 19ol. febr. hó
982-994. lap

Köllő Miklós

A Képzőművészeti Társulat kiállításain a következő művekkel vett részt:

1887. őszi kiáll. II. sor.: Kassai Vidor szobrász gipsz – mellszobra.

Köllő Miklós MDK

Férfiképmás, gipsz

Mícsarnok 1893/94. téli kiáll.

Köllő Miklós MDK

Ráksoi Jenő, repr.

Műcsarnok 1900/1901, téli kiáll.

Köllő Miklós

MDK

Női képmás, márvány

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

MDK

Köllő Miklós

~~Portrait, terr.~~ dombormü

Zeyk Domokos, br.

Mücsarnok 19oo/l. téli kiáll. 33 l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Popper Sigfried szobrász müve gipsz

Mücsarnok 1900/1. téli kiáll. 33 l.

MDK

Köllő Miklós

Jézus Szt.Szive, gipsz

Mücsarnok 1900/1. téli kiáll. 33.1.

MDK

Köllő Miklós

Madách Imre, gipsz

Mücsarnok 1900/1. téli kiáll. 33.1.

Köllő Miklós MDK

Kassai Vidor, gipsz

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Köllő Miklós

Rákosi Jenő, br.

Mücsarnok 1900/1. téli kiáll. 44. l.

Köllő Miklós MDK

Madách Imre, gipsz

Jézus Szt. Sziva, gipsz

Féldombormü, gipsz

Mellszobor, gipsz

Mücsarnok 19oo/19o1, téli kiáll.

Köllő Miklós MDK

Zeyk Domokor, bronzdombormü

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Köllő Miklós MDK

Rákosi Jenő, bronz

Kossuth Lajos, gipsz

Műcsarnok 1900/1901, téli kiáll.

MDK

Köllő Miklós

Kossuth Lajos, gipsz

Műcsarnok 1900/1. téli kiáll. 44. l.

Köllő Miklás MDK

Kassai Vidor színész mellszobra, gipsz

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Köllő Miklós

Kassai Vidor, gipsz

Műcsarnok 1900/1. téli kiáll. 33.l.

MDK

Köllő Miklós

Rákosi Jenő, c. szobormüve. Repr.

KMTárs. 1900/1. téli kiáll.

MDK

Kölló Miklós

Madách Imre szobra a Szimbolikus Nagypá-
holyban. Kölló Miklós műve. Repr.

Uj Idők, 1912. XVIII. 28.sz. 34.lap

MDK

Köllő Miklós

Szent István c.szobormüve.Repr.

Ország-Világ, 1894.336.l.

MDK

Köllő Miklós szobrász

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll. 59.l.

MDK

Köllő Miklós

Lyka K.: Téli tárlat 1900-1901. Bpest 1901.
49.1.

MDK

Köllő Miklós

Hat régibb s újabb keletű műve disziti a szob-
rászati osztályt a téli kiallitason. Köztük
egy emlékmű, a Zeyk Domokosé.

Lyka Károly: Téli tarlat 190[illegible]-1. 49.1.

Köllő Miklós

A nemrég elhúnyt szobrász utolsó műve, Zeyk Domokos síremléke látható a Műcsarnokban.

említve.

Hírek,

Pestmegyei Hirlap, 1900, 70. szám, 4. lap.

MDK

Köllő Miklós

Madách Imre, gipsz

Jézus Szt. Szive, gipsz

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 33.1.

MDK

Köllő Miklós

Kassai Vidor, gipsz

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 33.l.

MDK

Köllő Miklós

Zeyk Domokos, br.

gipsz mellszobra: készitette Popper Sigfried

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 33.l.

MDK

Köllő Miklós

Rákosi Jenő, br.

Kossuth Lajos, gipsz

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 34.1.

MDK

Köllő Miklós

Rákosi Jenő. Repr.

Műcsarnok 1900/1. téli kiáll. kat.

Köllő Miklós

" Kassai Vidor, fejszobor, gipsz, 75cm "

Magyar mineszportrék 2. Cennner Miklós: Festmények, szobrok, dombormüvek a XIX. századból. Budapest, 1966. Katalógus, 49 l.

Köllő Miklós

1326. Köllő Miklós.

Sz. Gyergyószentmiklóson 1861-ben. † 1900 szeptember 17-én.

Madách Imre.

Mellig és kissé balrafordultan van ábrázolva. Balról elválasztott haja és szakálla rövid. Lelógó bajusza hosszú. Öltözete: ing lehajtott gallérral, kettős csokorra kötött nyakkendő, zsinóros atilla és jobb vállon átvetett köpeny. Talapzata három egymásra fektetett folians, a melyeken egy tragikus álarcz és koponya van, dísze pedig jobbrahajló babérgaly. Jelzése oldalt balra félmagasságban: »*Köllő M.*«.

Bronzolt gypsz-szobor, magassága 79·5 cm. — Lelt. sz. 1326. — Értéke 300 K. — A Madách szabad kőmives páholy ajándéka 1912 márczius 17-én. — Az adomány elfogadtatott 1912 április 6-án (431–912). — Bejelentetett 1913 márczius 15-én (425–913).

Köllő Miklós

nobrass

Koronás arany érdemk.

Közlezrkiáll

1223. l -

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Köllö Miklós

isod

Vas Nyp 1891. 244.

Kőlő Miklós

Júl. 28. Szerda

Júl. 29. Csütörtök

Művészi Ipar

1892. 68. l.

Júl. 30. Péntek

Júl. 31. Szombat

21. Ascensione della Vergine. Bologna, Oratorio di Santa Maria del Soccorso.
22. Adorazione dei pastori. Bologna, Santa Maria del Soccorso.
23. Glorificazione di Santa Teresa. Bologna, Santa Maria degli Alemanni.
24. Santa Teresa guarisce i ciechi. Bologna, S. Maria degli Alemanni.
25. Santa Teresa risuscita un bambino. Bologna, S. Maria degli Alemanni.
26. Santuario della chiesa di Sant'Anna. Bologna.
27. Glorificazione della Vergine. Bologna, Sant'Anna.
28. Allegoria della fede. Bologna, Sant'Anna.
29. San Bruno. Bologna, Sant'Anna.
30. Soffitto della cappella di Santa Rosalia e Barbara. Bologna, San Petronio.
31. Particolare della cappella di Santa Rosalia e Barbara. Bologna, San Petronio.

Köllő Miklós

l.

Közlezskiáll

727. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 185418

Köllő Miklós

1.

Szinnyei X

1017. h.
1018. h. (tobbszor
1023. h.
1024. h.
1025. h.

Budapesti Hirlap

1899. 209. sz.
Köllő szobrázól
van szó?

fordult,
(tojásdad medaillonban, melyet hadi trofeák
igazott férfiak kal ~~is vannak~~. Haja rövid, bajusza
ilt. Vértje felett jobb csipője felé szalag vonul s
alakú ékköves csat tartja ~~[illegible]~~. Fölül az éktmé-
beg, a ki harsonát fuj, melynek lobogóján a kétfejü
rút nyújt a király felé. Felirata a talapzaton

OBIESKY
POLONIA"

a keretnek 27.1: 18.2 cm.

07.

140/95 № 110.

Köllő Miklós szobrász M.D.K.

1900-ban halt meg.

a 16 éves Kisfaludi Strobl Zsigmondban nekrológjának olvasása érleli meg az lehatározást, hogy hivatásul válassza a szobrászatot.

Kopp Jenő: Kisfaludi Strobl Zsigmond, "p. 1956.

11.1.

Köllő Miklós

l.

Lykanobi 96 - 14

32. l.

Köllő Miklós

MEK

Csak nevét említi a XIX. század szobrászai közt.

Mirowi Nyakovszky Ármő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906. 58.l.

Kollo Miklós
szobrász

M.D.Y

Méltatás.

Balassa Imre: Vérő helyett – írótoll.
Nők Lapja, 1967. szept. 2 – 10 lap

MDK

Kölló Miklós szobraszművész

A korán elhunyt jeles szobraszművésznek, Kölló Miklósnak közadakozásból állitja fel siremlékét egy bizottsag, melynek élén Zala György és Kiss György művészek állanak.

Cikk: AB Kölló-siremlék.

Vas.Ujs.1902.49.évf.13.sz.207.1.

Köllő Miklós

A művész arcképét bemutatja a lap cimlapján.
Repr.
"A piktorok és képfaragók java is az expositiónál megáll, mert addig a küzdelem, a kenyérkérdés, az irigység széttörte vésőjét."
Munkái között maradandó emlék "kassai élő mellszobra" és a segesvári Petőfi emlékmü..
Főbe lőtte magát fiatalon.
"Innen-onnan" c. rovat közleménye.

A HÉT, Bp. 1900. szept. 23. XI. évf.
38. sz. cimlap, 604, 609. lap.

Köllő Miklós, szobrász

1861 – 1900.

München ben, majd Budapesten

Huszár Adolf nál tanult.

— : Kislexikon

2304.

Élet és Tudomány, Bp. 1974. nov. 29.

XXIX
48

Köllő Miklós szobrász

Budapesti Szemle CCXXI.
1931. 299-314. Ybl Ervin: Kép-
zőművészet

ary Gretter)

Köllő Miklós nyomtatás

Budapesti Philap. 1882. VIII. 1.

210. sz. 2.o. (Szerk.)

Kőllő Miklós, szolvár

Sparmüvészet 1896-ban 288.

Köllő szobrász

Pásztortűz, 1927. 22 sz.

508. l.

Galni Farkas: Negyedszázevés a kolozsvári Mátyás szobor

Költö Miklós szobrász.

Pesti Hirlap. 1882. aug. 2. 1-mell. 3. l.

Köllő Miklós

Nobrázt

Gentmüent

51. l.

3/500.000	1.500.000
6/100.000	600.000
1/ 50.000	50.000
4/ 10.000	40.000
17./1000.—	17.000
1/ 500	500
13/ 100 -	1.300
17/ 20	220
3/ 10	30
9/ 2	18
5/ 1	5
	2.209.073×8
	19.872

		154.
2/500.000	1,000.000	421.
24/100.000	2.400.000	
19/50.000	950.000	198.
7/25.000	175.000	

Köllő Miklós
/1861 Gyergyócsomafalva - 1900 Bp./

szobrász

Münchenben tanult.

"Petőfi Sándor" Segesvár
"Kossuth Lajos" Marosvásárhely.
"Iv. Béla /Milleniumi Emlélkmüvön/.

39.o.

Gádor Andre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Köllő Miklós

műtermében segédkezett Bezédes János Lakló kobrászművész.

Gádor E.: Budapest kobrai, Budapest, 1955. 251.

Köllő Miklós

Gyergyócsomafalván született 1861-ben. Budapesten halt meg 1900-ban. Tanulmányait Münchenben végezte. Épületdíszítő szobrászati műveket mintázott jelentős számban.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 39 l.

MDK

Köllő Miklós szobrászművész

Köllő Miklós szobrászművésznek, művésztársai a siremlékére gyüjtenek. Kiss György szobrász dijtalanul ajánlkozott a siremlék megmintázására.

Vas.Ujs. 1901. 265.lap

+

„... Köllő Miklós ~~ati~~ súlyos idegbajától pótorva ugyt. 17-én önkezével vetett véget úgy remegésre japonitó életének. A sors csapásai rapadtak ki kezéből a vezőt, meg alól mar eddig is of sok kiváló alkotás került ki, s meghez a jövőre nézve is még of sok úgy remegt fürtünk...

A zóta (Kossuth nakor) egyre világosabb lett előtte, hogy baja pópikhatatlan. Sez a tragikus tudat adta kezéba a fegyvert."

Mücsarnok 1900.

328-329. l.

Köllő Miklós szobrász

Números 1900
III. cof. 328-329. l.

Fi 41/I. III. cof. 1900

Kölló Miklós

l.

Munkanok

1901. 199. l.

Köllő Miklós

Petőfi mobra Seges
vást

Repr.

JóBrRá

306. l.

a műemlékek védelméről.

jezet.

ől és azok gondozásáról.

§.

et védelemben kell részesiteni.
lkalmazása szempontjából műemlék a
szinén levő minden épitmény /épület,
széka, valamint minden olyan ingó do-

Köllő Miklós

Perálltöstképes

339, 523. l.

Vallás- és Közoktatási

Köllő Miklós

nobrant

Lyka München

58. l.

KONSTANTIN PÄTS

AZ ÉSZT KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE

Köllő Miklós

l.

Keleti: Művenéti dolg

522, 530 1.

ZI IPAR

M. 2-IK SZÁM. 1885 NOVEMBER

ALOM.

	Lap
gai. II. Radisics Jenő-től	41
	46
l Sándor-tól	54
	61
bb szerzeményei	65
	69
	72
	75
	76
	78
	84
	48
	49
	54

MŰVI
IPA

AZ ORSZ. MAGYAR IPARI
ÉS
A M. IPARMŰVÉSZETI TÁ

SZERKESZT

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI

kiállításon olyan csoportos gyűjtemények és egyes kiállítók tárgyai által, melyek általánosan feltűntek még a párisi világversenyen is. Mezőgazdasági osztályunkat, mely a magyar gabonatermesztés, a magyar gazdálkodás, állattenyésztés és a magyar bortermelés minden ágát érdekes és jellemző csoportokban mutatja be, a külföld nem győzi eléggé dicsérni és a zsüri a kitűntetések egész özönével halmozta el. A franczia kormány ezt még azzal is tetézte, hogy épen a napokban egy előkelő szakférfiút küldött Magyarországra, hogy közgazdasági intézményeinket tanúlmányozza.

Goluchowski Agenor gróf közös külügyminiszter párisi tartózkodása alkalmával szintén különösen érdeklődött a magyar gazdasági csoport iránt és Darányi miniszter, továbbá a magyar kormánybiztosság tagjainak társaságában többször megtekintette.

A földmivelésügyi miniszterium rendezte a magyar lókiállítást, melynek sikere fölülmúlta minden várakozásunkat. A magyar lótenyésztésnek jó híre «Kincsem» külföldi szereplése óta csak fokozódott az európai államokban, melyek gyakran fordúlnak hozzánk lóvásárlás végett, így a most folyó angol-boer háború alkalmából az angolok nem kevesebb, mint tizezer magyar lovat szállítottak a délafrikai harcztérre.

Párisban bemutattuk kisbéri angol telivér tenyészetünket, bábolnai félvérű arab lovainkat, a mezőhegyesi Noniusokat és a fogarasi lipiczai méneket. Ez a nemes lóanyag méltó elismerést keltett szakértők körében. Maga *Loubet*, a köztársaság elnöke is nagy figyelemmel nézte végig lovaink bemutatását.

De nemcsak nemes fajta telivéreink, hanem parasztlovaink is nagy sikert arattak. Feltünést keltettek csikósaink.

Mindenki megbámulta a bábolnai ménes gyönyörű arabs lovait, különösen a *Koheilan* és *Shagya* nevű paripákat, a melyek a két «nagy díj»-at nyerték el.

A lókiállítás Vincennes-ben van, Párisnak e közeli s gyönyörű kiránduló helyén.

A magyar erdészeti és vadászati kiállítás hazánk erdőiparát és vadállományát nagybecsű gyűjteményekben, ritka állatpéldányokban és érdekes táblázatokon mutatja be. A vadászati csoport tárgyai közt ott láthatók a *király* babati, szentkirályi és valkói ritka szép vadászzsákmányai, *József Ágost* főherczeg Kis-Tapolcsányban, Kis-Jenőn és Alcsuthon elejtett vadai, illetőleg agancs-gyűjteménye, *Festetics* Tasziló gróf, *Miklós* Ödön helyettes kormánybiztos, *Wenckheim* Frigyes gróf, a budapesti Nemzeti Kaszinó, *Majláth* László gróf, *Montenuovo* Alfréd herczeg, *Almássy* Dénes gróf, *Pettera* Hubert gödöllői királyi vadászmesternek s általában az ország sok híres vadászának tárgyai.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter, a ki a legutóbbi napokban részletesen tanulmányozta a párisi kiállítást, a vadászati pavillont ismételten megtekintette, mely alkalommal a *Festetics* Tasziló gróf gyűjteménye előtt kiséretével együtt lefényképezték s e kép másolatát mi is közöljük. Középen a miniszter áll, míg neje egy mesterséges sziklán ül *Kazy* János földmivelési miniszteri osztálytanácsos társaságában. A miniszter mellett áll leánya, továbbá *Lukács* Béla kormánybiztos, *Miklós* Ödön helyettes kormánybiztos, *Vértesy* Kálmán miniszteri osztálytanácsos, *Fittler* Kamill csoportbiztos és a vadászati pavillon felügyelői.

Hegedüs miniszter és a kormánybiztosság tagjai a magyar történelmi pavillon udvarán.

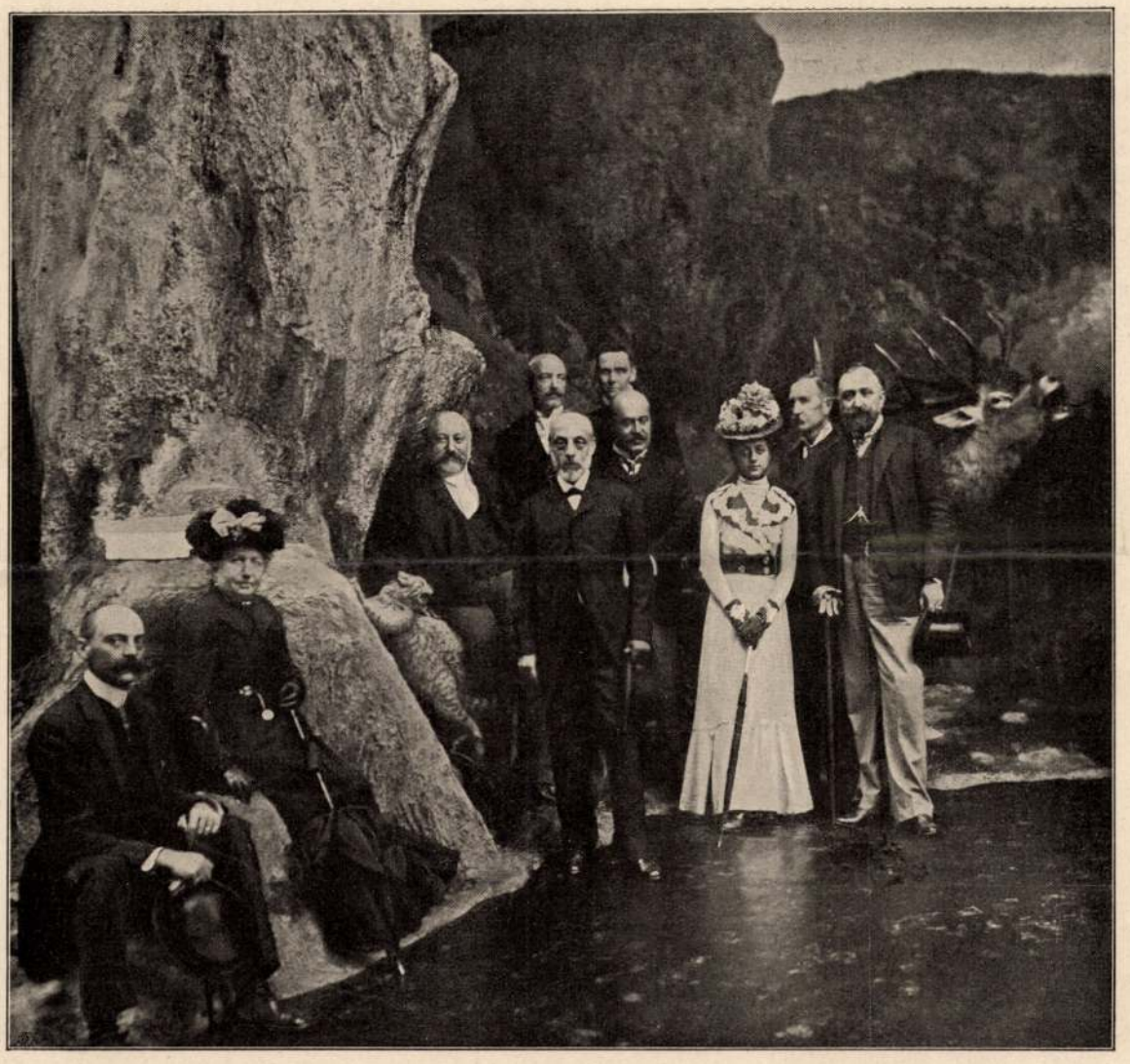

Hegedüs miniszter látogatása a vadászati csoportban.

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSBÓL. — Erdélyi fényképei után

A miniszter megtekintette a kiállítás egyik érdekességét, a magyar pékműhelyeket is, mely a nagy iparcsarnok közelében van. A falusi magyar boglyakemencze szépen társúl itt a legmodernebb pékműhelylyel, a hol a honi lisztből pompás czipókat és finom süteményeket sütnek a közönség szemeláttára, mely szertekapkodja, ha még annyi volna is. A magyar pékműhely készítményei igen kapósak és népszerűek lettek Párisban, a hol bizony igen száraz és ízetlen a rendes napi kenyér és sütemény.

A kormánybiztosság a magyar történelmi pavillonban ünnepélyesen fogadta Hegedüs minisztert, a kinek üdvözlésére megjelent a franczia kormány két képviselője is. A képen, mely e jelenetről készült, *Hegedüs* Sándor miniszter áll a középen. Jobbra állanak tőle a franczia kormány képviselője, *Vértesy* Kálmán és *Ballay* Lajos miniszteri osztálytanácsosok, *Radisics* Jenő az iparművészeti múzeum igazgatója, *Lukács* Béla, dr. *Kováts* Gyula a kereskedelmi múzeum aligazgatója, *Szeszlér* Sándor kormánybiztosi műépitész, *Lipcsey* József, a történelmi kiállítás egyik rendezője, és *Boros* Samu, a kiállítás sajtóreferense. Balra áll *Kazy* János miniszteri osztálytanácsos, mellette a franczia kormány képviselője, *Szalay* Imre a Nemzeti Muzeum igazgatója, *Miklós* Ödön, *Borostyáni* Nándor iró, *Földváry* Elemér miniszteri titkár, *Bálint* Zoltán, a magyar pavillon épitője, továbbá dr. *Návay* Aladár, *Fittler* Kamill és a kormánybiztosság több főtisztviselője.

Ezek a férfiak a kiállítás megnyitása óta fáradságot nem ismerve dolgoznak ott künn. Kitűnő vezérük van *Lukács* Béla kormánybiztosban, a kit ezúttal főhadiszállásán, dolgozó szobájában is bemutatunk, mely az Avenue Rapp-on van, a magyar kormánybiztosság épületében. Ebből a dolgozó szobából kelt útra a legtöbb terv, mely a népek nagy versenyében annyi elismerést és sikert szerzett hazánknak.

Dr. Kovács Dénes.

KÖLLŐ MIKLÓS.

KÖLLŐ MIKLÓS.

1861—1900.

A nyolczvanas évek közepén Zala György műtermében láttam először Köllő Miklóst. Vállas, inkább zömök, mint nyúlánk fiatal ember volt, s a mint fölgyürt ingújjal az aradi vértanúk szobrának egyik mellékalakja előtt állt, Meunier belga munkásaira emlékeztetett. A hasonlatosságot azonban csak a szépen fejlett fiatal test formái idézték elő; tekintetéből már nem a megszokott foglalkozásból támadó közönyösség, hanem akaraterő és a lelkesedés tüze sugárzott felém.

Kevéssel azelőtt tért haza a müncheni művészeti akadémiából, hol Knabl tanítványa volt s ugyanekkor tüntették ki az országos kiállításon nagy zseniálitásra valló fafaragványaiért. Zala György arra nyujtott neki módot és alkalmat, hogy vezetése alatt monumentalis szoborművek mintázásában kisérelje meg az erejét. A fiatal székely, fajának lelkesedésével és kitartásával fogott ehhez a munkához. Kora reggeltől késő estig forgatta a mintázó-fát, s elmerült az előtte álló modellen, hogy az élő testnek egyetlen lényeges formája se veszszen el az agyagmintán. S a mikor ezt a nagy figyelmet követelő munkát elvégezte, nem pihenésre vagy szórakozásra gondolt, mint fiatal művésztársai, hanem magához kérte valamelyik jó ismerősét vagy barátját, hogy róla arczképet mintázzon. Fiatal emberben még ritkán láttam ennyi lelkesedést és akaraterőt. A teremtés vágya űzte, zaklatta szakadatlanúl. Valami nagyot, valami meglepőt szeretett volna alkotni már abban a korban, mikor az egyvívásúak még csak a mások gondolatainak kidolgozására, vagy nagy példányképek utánkészítésére gondolnak. És hitte, hogy tehetségét sikerül is érvényesítenie, mert hiszen a szépművészetek iránt mind nagyobb és nagyobb érdeklődés mutatkozott hazánkban, a szoborművek nemcsak itt a fővárosban, hanem a vidéken is folyvást szaporodtak. Köllő Miklós részt vett csaknem valamennyi pályázatban, s művei nem is maradtak észrevétlenül, mert megnyilatkozott bennök a művész élénk temperamentuma; a megbizatást azonban rendesen mások kapták. A fiatal művész eleinte nyugodtan vonúlt vissza, majd később elérkezett az az időpont is, a mikor kételkedni kezdett tehetségében. Már-már sajnálta, hogy valaha nagyobb művek alkotására gondolt, s nem maradt meg első foglalkozása: a fafaragás mellett.

A segesvári Petőfi-szobor, melynek kivitelével pályázat nélkül bizták meg, egyidőre visszaadta régi lelkesedését és önbizalmát. Petőfi a költő és szabadsághős, nagyon alkalmas téma volt arra, hogy Köllő Miklós ambiczióját mozgásba hozza. Nagy buzgalommal fogott a szobor mintázásához, gondosan tanúlmányozta Petőfi hasonmásait, s a tárgyba való elmélyedés eredményeképen szoborművén szellemet tudott önteni a költő arczába, erőt és lelkesedést fölemelt jobbjának mozdulatába. A nagy minta azonban alacsony, szűk helyiségben készült, kellő segédeszközök nélkül a természet alaposabb tanulmányozására, a kész mű hatásának megfigyelésére, a minek következménye az lett, hogy Petőfi segesvári szobra, ez a különben lelkes, életteljes alkotás, nem mutat teljesen kifogástalan arányokat. Kossuth Lajos marosvásárhelyi szobra a művész második nagyobb műve is komolyabb és impozánsabb alkotássá válhatott volna, ha a megrendelés föltételei a kivitelnél minduntalan összehúzódásra és takarékosságra nem figyelmeztetik. A művész eképen soha sem jutott abba a szerencsés helyzetbe, hogy a lelkében élő eszménynek megfelelő kifejezést adhasson. Még legjobb munkái sem állanak azon a színvonalon, a melyet elérhetett volna, ha több nyugalommal és kellő segédeszközökkel dolgozhatik.

A helyzet szigora sok tehetséget lenyűgözött már, de annyi fájdalmat talán senkinek sem okozott, mint ennek a fiatal művésznek, ki a nagy ambiczió és tettvágy mellé még túlon-túl érzékeny szivet is örökölt. Mikor látta, hogy szép terveinek megvalósításáról egyenként kell lemondania és sorsa arra kárhoztatta, hogy kisebb igényű föladatok megoldásában forgácsolja szét tehetségét: sok csalódásának keserűségét a családi élet örömeivel igyekezett megédesíteni. Azt óhajtotta, hogy szerető feleség mosolya, apró gyermekek édes csevegése vidítsa föl a robot-munkának unalmát. Egyideig volt is része a házi tűzhely örömeiben, s egyik-másik dekoratív munkájában nyilvánúl is az a lendület, melyet csak az elégedettség és lelki nyugalom szokott megadni; a sors azonban mintha csak megbánta volna, hogy derűt és vidámságot vitt a művész otthonába, rövid idő alatt mind a három gyermekétől megfosztotta. Ez a csapás épen elegendő volt arra, hogy az örökké magába mélyedő, a meghasonlásra különben is hajlandó művész-ember idegeit összezúzza. Köllő még e nagy veszteségek után is hozzá ült koronként a munkához, de a véső és mintázó-fa csakhamar kihullott reszkető kezeiből. Nem az az ember volt többé, a ki átgondolt és átérzett dolgokat alkothatott volna. Látták ezt barátai, de legjobban látta maga a szegény művész, ha nyugodtabb pillanataiban, nagy ritkán megjött a kedve a dolgozáshoz.

Élete nem volt többé élet, csak elszomorítóan kínos vergődés. A kik az egykori nagyratörő fiatal művészt közelebbről ismerték, aggódva várták a katasztrófát: a lelki egyensulynak mindennap bekövetkezhető teljes fölbomlását. Talán sejtette ezt a véget maga a művész is, midőn szomorú elhatározása megfogamzott, hogy fegyvert emeljen maga ellen. Nem volt mit keresnie többé a földön, mihelyt azt érezte, hogy energiája kialudt és keze örökös tétlenségre van kárhoztatva. A halál neki megváltás volt.

Sz. T.

ITTHON.

Itthon vagyok újra. Édes szülőházam,
Reves falaidat de régen is láttam,
De sok idő elmúlt, de régen is volt a',
Mikor itt játszottam fürge gyerekmódra.

Itthon vagyok újra. Bejárom a házat,
Megnézem a kertet, virágokat, fákat.
Minden olyan itt még, mint akkor volt, régen,
Vidám gyerekkorom első idejében.

Édes jó szüleim öreg házikója,
Most is olyan kopott, csak az Isten ója.
Vakmerő kedvvel mit megmásztam elégszer,
Most is olyan dűlőfélben van a félszer.

A kis udvar tele most is apró néppel:
Kodácsoló tyúkkal, csipegő csibékkel.
Megkerget a gúnár most is nagy haraggal,
Elébem a czicza ma is csak úgy nyargal.

A kert is a régi, telisteli fákkal,
Jó anyámnak való sok levendulákkal,
S a fákon a virág most is úgy virágzik,
Szellő a rózsával most is csak úgy játszik.

Minden még a régi. — Csak én vagyok másik,
Barna fürteim közt deres hó csillámlik,
Szívem se a régi, — csalódott, megtépett,
Annyi sok szikrája is mind-mind elégett.

... Tengernyi reménynyel mentem a nagy utnak,
A melyen annyian, de annyian futnak.
Tele volt a szívem, tele volt a lelkem,
— Intettek: ne menjek s én azért csak mentem.

S dali patak partján vihar arczba vágott,
Kigyó mart meg, mikor szedtem a virágot,
Rózsa tövis nélkül soha se nyilt nékem,
Felettem csak felhő tornyosult az égen.

Messze földre mentem, messze földön jártam,
Sok szivet, sok lelket, de sok embert láttam.
S azt a messze földet ám hiába jártam,
Ki szeretett volna, embert nem találtam.

Vert, a ki verhetett, csalt, a ki csalhatott,
Nem köszönté vissza senki a «jó napot.»
S az a sok, sok remény fogyott lassan, szépen,
S az a lobogó láng elégett egészen.

Megrogygyant a lábam, megtikkadt az ajkam,
Elepedt a lelkem, jaj, de megszomjaztam!
Lassúbb lett, lassúbb lett szívem dobogása,
Harmatozott egyre két szemem pillája ...

... Haza jöttem, haza. Édes szülőházam,
Dőlt falaid közé, oh, de régen vágytam,
Hányszor elgondoltam, — csak az Isten tudja,
De jó lenne vidám gyermek lenni ujra! ...

Juhász Sándor.

AZ ILLATSZEREK DIVATJA.

Alig tudná elképzelni az ember, mily általános és elterjedt volt az ókorban és középkorban a legkülönbözőbb illatszerek használata. Nemcsak fényüzési czikknek használták, betegségek ellen is rendelték a régi orvosok s különböző illatoknak különböző gyógyító hatást tulajdonítottak. A vallásos szertartásokban is nagy szerepet játszott az illat s virágot nemcsak szépségeért, hanem szagáért is áldoztak a régiek.

Az egyiptomiak előszeretetéről az illatszerek iránt a bibliában is találunk adatokat. Azok az izmaeliták, kiknek Józsefet testvérei eladták, tömjént, balzsamot és mirrhát szállitottak Egyiptomba. Az egyiptomi asszonyok finom, ritka illatszerekkel emelték szépségük vonzóerejét s nyakukon a gyöngybe is illatszert töltöttek. Ezt különben a mai khinai nők is megteszik. A vendéget virágokkal telehintett szobában fogadta az egyiptomi ember, rabszolgák illatszerekkel nedvesitették fejét s rózsa, lótusz, vagy sáfrányvirág-koszorút akasztottak nyakába. A szoba sarkában mindig égett az illatos mézga. Mikor így megillatositották a vendéget, lótuszvirágot adtak kezébe s ezt szagolgatta az egész mulatság alatt. Számos egyiptomi rajzon látható egy-egy ilyen társaság, melynek minden tagja lótusz-virágot tart az orra alá. A halottakról sem feledkeztek meg: a mumiákat át meg át itatták illatos nedvekkel, szobraik előtt pedig időnként illatszereket égettek el. Minden vallásos szertartásban nagy szerepet játszott a tömjén s áldozatoknál is fölkenték a papok az istenek szobrait jószagú olajokkal. *Ra* nevű istenségüknek napjában háromszor hoztak illatáldozatot: hajnalban mézgát égettek bálványa előtt, délben mirrhát, este pedig hat különböző anyagból álló keveréket. Isis oltárán kámforral, tömjénnel, édes füvekkel töltött s olajjal bekent bikatestet áldoztak s elmaradhatatlan volt az illatszer a többi istenek áldozatain is.

Mint az ó-testamentomból tudjuk, a régi zsidók is nagy barátai voltak az illatszereknek. A papok reggel és este tömjént égettek, melybe mirrha, illatos fahéj és mézga volt szigorúan megállapított arányban összekeverve s ezt a keveréket a magánéletben nem volt szabad használni. A régi zsidók ágyaikat mirrhával, aloéval és fahéjjal illatozták be, nemkülönben a hajukat is. Nyakláncaikra apró ezüst vagy arany ládikákat kötöttek, mely pézsmával, rózsaolajjal, balzsammal, sáfránnal vagy egyéb hasonló szerekkel volt töltve. A menyekzőnél oly nagy fontosságot tulajdonítottak az illatnak, hogy a

Köllő Miklós szobász, szub.
1861. Gyergyócsomafalván,
megh. 1900 IX. 17. Budapesten
Münchenben tanult, azután
Budapesten munkódott.
Munkái: a segesvári Te-
tőfi és a marosvásárhely-
Kossuth-szobor.

850. Velen czei Jes

et XVII. századból.

Jezus Jákób kút

79

~~[illegible]~~
azzonynak ki ~~[illegible]~~
kért, ~~[illegible]~~ felele: „H
adj innom! bizon
kavájan ül Jezus,
nyujtva benél a s
~~[illegible]~~
öt ~~[illegible]~~. ~~[illegible]~~
palás~~[illegible]~~ kek ~~[illegible]~~ Az a
~~[illegible]~~, fátyolja válla
fehér gyöngyből val
tért Sichem városa
~~[illegible]~~ a
~~[illegible]~~ élelem m

Vásçon,
Pyrker J

Köllő Miklós

lásd

Pusztulás 101-
104
105

1885-909-7

Modern-képtár
XIV.

7

487. a) Hőmérők.

Egy darab hőmérő 50 C. fokra, CALDERONI és TÁRSA BUDAPEST felirattal és OK jelzéssel, valamint 10 cm-es üvegcsővel.

Méretei: 12.3 cm. hosszú és 2.8 cm. széles.

Becsértéke.....1.60 K

Köllő Miklós szobrász

Fiatal szobrász növendék Münchenben már is érdemessé tette magát arra a kitüntetésre, melyben csik megje azáltal részesité, hogy 3 évi ösztöndíjjal kiküldte tehetségének tovább képzése végett. A burgó művész jelölt valódi hivatást tanusit, s az akadémia egy versenyen mindjárt az elsőesztendőben elismerést nyert egy szedeki felfogással mutázott alakjával.

Képzőmüv. szemle 1881. 29. l.
(februári füzet).

Köllő Miklós

wód

Olaylacamp

5. l. 11. l.

13. l. 14. l. 16. l.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK
IGAZGATÓSÁGA.

Müemlékek Országos Bizottsága
nagytekintetü Elnökségének

Budapest
IX. Rákos utca 10.

Hivatalból.
Díj átalányozva

Köllő Miklós

zobrázt

l.

Hadtört. Közl

1893. 415. l.

Szivák Imre IV. 226.

Kölcsey Miklós

Költemények

1900. 328 l.

Köllő Miklós

Erod

AJ, 166.

Izraelita
9

Protestáns
Vilmos

Görög-orosz
12 Onufrius

Izraelita
10

alékos magyar jelzáloghitelbank nyereménykötvényei. 1910—1915.
Húzás: június 25. 1945—1959. Húzás: június 25.

Protestáns
János és Pál

Görög-orosz
13 Aullina

Izraelita
11

Protestáns
László

Görög-orosz
14 Elizeus

Izraelita
12

Protestáns
Irenaeus

Görög-orosz
15 Ámosz

Izraelita
13

Protestáns
Péter és Pál

Görög-orosz
16 Tikon

Izraelita
14S. B 6. P.

26

Junius 30 nap

Kollo Melos

end

Vas vp 1899. 417.

Kölló Miklós

Irod

Vasvár 1899.

642 l.

Kölló Miklós

FIROD.

Vas. Lp 189 c.
469 l.

Kölló Miklós

wod
Z
Vas Zp 1893.
624 l.

Kollónikloi

und

NB. 22 l.

Köllő Miklós

Erod

Műcsarnok 1900. 403

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nen

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kollokuklis

Ried

Keleti Gmartár

Lenvészeti dolg. Bjerk

1910 530

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Köllö

Lvod

2

Vas. Lys 1894

289 l

Köllő Miklós

Lásd

Sztlex. 147 l

148. l

..... *műhely.*

főnökség!

v ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

MDK

Köllő Miklós

Duna, Tisza, Dráva, Száva jelképes alakjai, kő

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Köllő Miklós

Erdészet, kő

Magyarorsz.,Erdély, Horvátorsz.,Szlavónia,
Dalmácia Fiume jelképes alakjai, kő

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Köllő Miklós

Köllő Miklós pályaműve. Repr.

Vas.Ujs. 1891. 169.lap

Köllő Miklós

Budapesten kívül felállított emlékművei: Petőfi Sándor (Segesvár) Kossuth Lajos (Marosvásárhely) a Milleniumi emlékmű alkotásaival Zala György munkatársa volt. Ő mintázta IV. Béla kisfiú szobrát.

Gyárfás E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955- 391.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Köllő Miklós

archeje repr

Magyar Művészet

1900. 717, 718. l.

Köllő Miklós

zobrán

d.

Schoenjózsefvárosi

14. l.

Római militia V. 249

Kotio Mikl

rod

Z

Vas Zyg 1894

870 l

Kotto Miklos

Vred

Vas Ly 905.
334 l.

Pacific Mail S.S.
Co.
Pier No. 239

Kolli Miklós

IROD.

Var. Up 1896.
741 l

091.

Szobor, múzeum, kétnapos rádióadás

Petőfi Sándorra emlékeznek Fehéregyházán és a Bartók rádióban halála évfordulóján

A hét végén Romániában lesz annak a másfél éves ünnepségsorozatnak a záróakkordja, amelyet Petőfi Sándor születésének 175. és halálának, valamint az 1848/49-es forradalom 150. évfordulója alkalmából rendeznek országszerte és a határon túl. A hagyományos fehéregyházi zarándoklathoz kapcsolódva július 31-én leplezik le a költő egész alakos bronzszobrát, és megnyitják az egykori csatatéren álló múzeumot, amelynek új, állandó kiállítása az utolsó szögig Magyarországról érkezett. A Bartók rádió két nap alatt a költő összes versének sugárzásával köszönti az évfordulót.

Darvay Nagy Adrienne írása a NÉPSZAVÁNAK

A most megnyíló épület első két helyiségét *dr. Kerényi Ferenc* a magyarországi és az erdélyi reformkor nagyságainak tárgyi emlékeivel népesítette be, beleértve természetesen a román és szász dokumentumokat is, a harmadik teremben pedig *dr. Hermann Róbert* a szabadságharc hadtörténeti emlékeit helyezte el.

A *Máté István* csongrádi művész tervezte, 230 cm magas Petőfi-szobor országos gyűjtés eredménye, amelyet Kiskunfélegyháza kezdeményezett, „cserébe" azért a *Köllő Miklós* készítette szoborért, amely ma a magyarországi emlékhely főterét díszíti, de a trianoni döntés előtt a költő elestének helyszínén állott. Az új műalkotás elkészítésének költségeihez Kiskőrös is hozzájárult százezer forinttal.

Egyébként az ünnepségsorozat ugyancsak itt, vagyis a szülőháznál kezdődött, ahol feleleventették és tovább gazdagították a születési centenárium óta hagyományos „Petőfi-szilveszter" szokásait. E tradíció részleteiről dr. Kerényi Ferenc irodalomtörténész tollából a Magyar Naplóban olvashatunk, mely júliusi számát teljes egészében Petőfinek szenteli.

A megemlékezéssorozat sikerére jellemző, hogy a fehéregyházi ünnepséggel nem zárul le: a Petőfi-kultusz nyilván tovább él, és érdekes módon nem csak a magyarság körében.

Megdöbbentő ugyanis, hogy Európán kívül is milyen jól ismerik és szeretik nemzeti klasszikusunkat. A harmadik világban például a neve összekapcsolódott az antikolonialista mozgalmak ideológiájával. Kubában *José Martival* együtt emlegetik, és a legenda szerint, a kínai „Nagy Menetelés" idején a Szabadság, szerelem sorait írták *Mao* katonáinak a hátára, és azt skandálva, annak kínai fordításának ütemére gyalogoltak. (Mások ugyanezt a történetet a 89-es, pekingi Mennyei Béke téri tüntetések kapcsán ismerik.) A kétes érzelmeket keltő mítoszokon túl az tény, hogy a jubileum tiszteletére a boltokba került Petőfi költeményeinek hatodik kötete kínai fordításban, Izraelben és Oroszországban kétnyelvű válogatást adtak ki, spanyolra és ruszinra ültették át a költő verseit, a göttingeni Német–Magyar Társaság kezdeményezésére pedig hatvanegy versét fordították le, s ez a könyv a Frankfurti Könyvvásáron már kapható is lesz.

A szomszédos népek Petőfi-kultuszának bizonyítéka a kiskőrösi műfordítóparkban elhelyezett szobrok gyűjteménye, amely nemrég bolgárral gyarapodott. *Mircea Popa* Magyar Napló-beli tanulmányából az is kitűnik, hogy a románság is szeretne itt helyet kapni, hiszen Petőfinek ott is több méltó tolmácsolója akad. (Hogy közülük ki kerül be a szoborparkba és mikor, azt Románia dönti el, hiszen a szobrot az érintett ország saját költségén szokta elkészíteni.)

Petőfi Sándor utódai augusztus 1-jén Marosvásárhelyen nemzetközi költőtalálkozón vesznek részt a PEN Klub szervezésében. Üröm az örömben, hogy ez a rendezvény azt a Petőfi Emlékbizottság által kezdeményezett értelmiségi megbékélési kerekasztal-megbeszélést helyettesíti, amelyre a szervezők a szabadságharcban részt vett nemzetek képviselőit várták, hogy 1848/49 kapcsán közös dolgainkról beszélgessenek. Persze a forradalomra való emlékezés sem zárulhat le, miként a Petőfi-kultusz, tehát lesz még lehetőség a másfél év alatt meg nem valósított elképzelések valóra váltására.

A fehéregyházi ünnepségek és Petőfi Sándor kapcsán érdemes még megjegyezni, a mostani megemlékezéssel egy időben lesz száz esztendeje annak, hogy *E. Kovács Gyula*, korának egyik legnagyobb Shakespeare-színésze és fordítója, költő, a Petőfi ébredése című prológus szerzője, a Tigris és hiéna című Petőfi-dráma 1883-as kolozsvári ősbemutatójának rendezője és főszereplője, a szabadságharc bukásának és a költő halálának ötvenedik évfordulóján, a csatatéren, egy forradalmi hangulatú költemény szavalata után hirtelen rosszul lett és hatvanévesen meghalt. A Petőfi-kultusz mai ápolói egy főhajtással talán rá is emlékeznek a háromnapos ünnepségen, ahol a – sajnos csak magyar nyelvű – meghívó szerint az említetteken kívül lesz koszorúzás, istentisztelet, tanácskozás, irodalmi est és Petőfi-bál is.

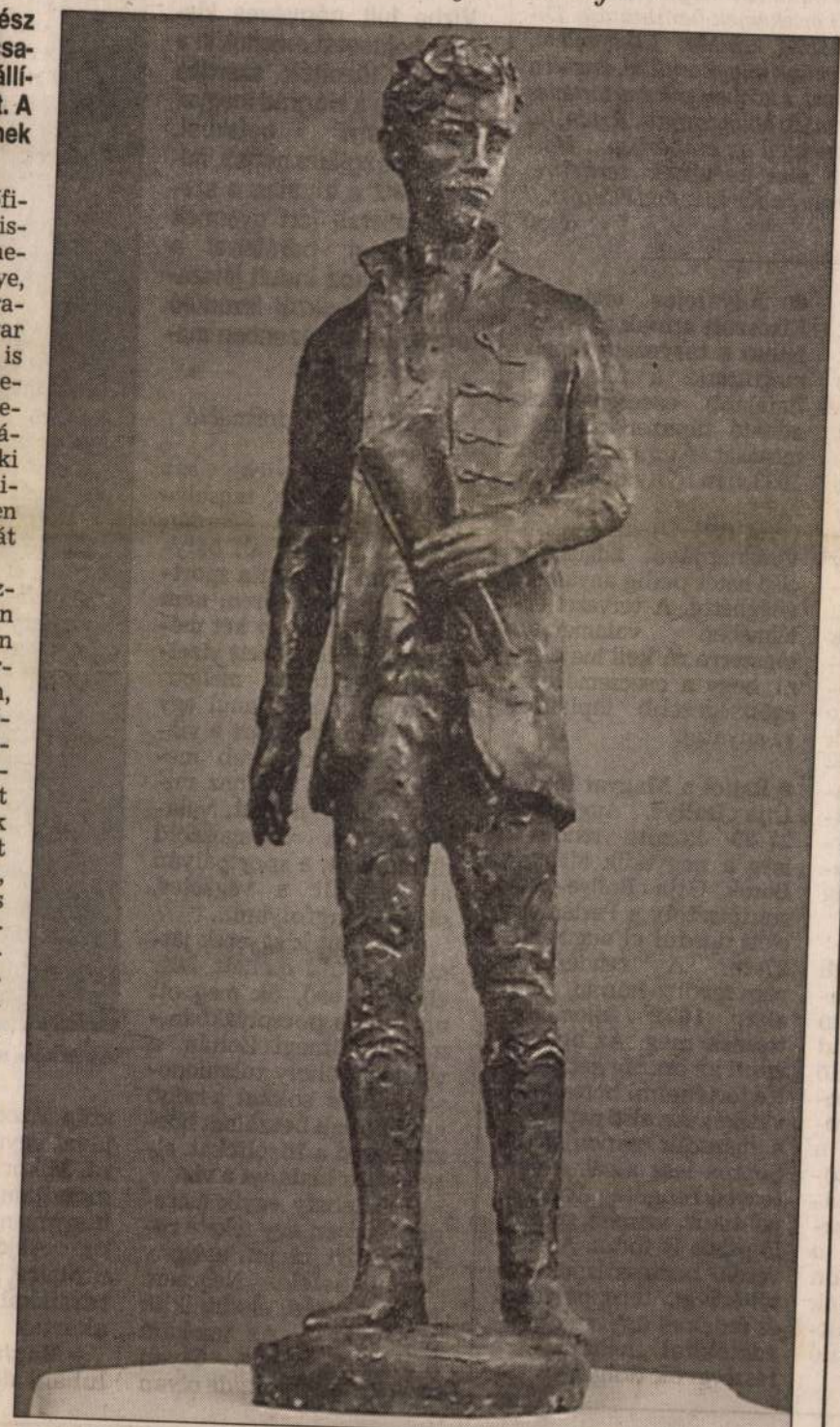

A költő halálának helyszínén, a fehéregyházi csatatéren országos közadakozás eredményeképpen állítják fel a hét végén Máté István szobrászművész alkotását

Archív és mai színészhangok az éterben

Petőfi Sándor minden verse címmel sugároz műsorfolyamot a Bartók rádió szombaton és vasárnap reggel 7 órától a késő esti órákig egyhuzamban. A Magyar Rádió Rt. Irodalmi Szerkesztőségének munkatársai a Bartók Adó-főszerkesztőség felkérésére kétéves munkával készítették el a több mint harmincórás összeállítást. Válogattak az intézmény hangarchívumának felvételeiből is, így a költeményeket tolmácsoló színészek sorában hallható lesz *Ascher Oszkár, Csákányi László, Latinovits Zoltán, Medgyasszay Vilma,* valamint *Rózsahegyi Kálmán* is. Az életmű túlnyomó többségét azonban az elmúlt két év során nyolcvanegy színész közreműködésével rögzítették. A műsor rendezője *Csizmadia Tibor.*

RÖVIDEN

Jákó Vera-díjak

Vasárnap este a Budai Parkszínpadon gálaműsor keretében adják át a „nótakirálynő" nevével fémjelzett 1999. évi díjakat Agárdy Gábornak, a Nemzeti Színház Kossuth-díjas művészének, a Kazári Százszorszép Asszonykórusnak, a Decsi Nyugdíjas Népdalkörnek, valamint az Újteleki Hagyományőrző Népdalkörnek. A Magyar nótáért díj kategóriájának kitüntetettje B. Tóth Magda lett.

Country Fesztivál

Gárdonyban ma immár negyedszer rendezik meg a Country Fesztivált. A változatos programokat westernvásár, sörivóverseny, rodeóbemutató és lóshow színesíti, de ha valakinek táncolni támad kedve, azt is megteheti, hiszen több mint tíz zenekar húzza a talpalávalót.

Folkhétvége

Hajdúszoboszlón mától három napon át tart a IV. Szoboszlói Folk Hétvége. A Gyógyfürdő melletti Fesztivál téren 18 órától lépnek fel az együttesek, 22 órától pedig mindennap táncház várja a látogatókat.

Zománckiállítás

Kecskeméten holnap 11 órakor nyílik a 25. alkalommal megrendezett Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelep zárókiállítása az Erdei Ferenc Művelődési Központban (Deák Ferenc tér 1.).

Musicaltánctábor

Orfűn vasárnaptól egy héten át a musicaltánc szerelmesei adnak egymásnak randevút. A géppuskalábúak részleteket tanulhatnak meg a West Side Story, a Hair,

Különleges örömök

Ezzel a címmel kezdődik rendezvénysorozat augusztus elején Somogy megyében. Célja Somogyország jellegzetes étkeinek, minőségi borainak megismertetése, s egyúttal a megye természeti értékeinek bemutatása. Dicséretes dolog. A névválasztás szintén. Elképzelem, amint ülünk az asztalnál. Eszünk nagykanállal, isszuk a fanyar somogycsicsói házibort, s közben pikáns történetekkel szórakoztatjuk a társaság hölgytagjait. Aztán, ha éjfél után a kisördög megmozdul az emberben… Hölgyek valószínűleg akkor sem kerülnek terítékre. Ugyanis ez a tétel nem szerepel a rendezvény étlapján.

(ggy)

● **Augusztus 20-i tűzijáték.** A fővárosi tűzijáték újdonságai közé tartozik majd két, 800 méteres magasságban egy kilométer átmérőjű krizantént formáló effekt, illetve egy látványos ejtőernyős bemutató is. A Gellért-heggyel szembeni rakparton már délután négy órától zenés kívánságműsor várja az érdeklődőket. Este hét órakor kezdődik 65 ejtőernyős félórás bemutatója, amelynek végén szikraeső közepette ugranak az ejtőernyősök a Duna vizébe. A 30 perces tűzijáték este 9 órakor kezdődik. A tűzijáték végén ezúttal az Erzsébet híd mindkét oldalán, illetve a Szabadság hídon is lesz görögtűz.

● **Kacagócsérek a szegedi Fertőn.** A csapadékból tavasz és nyár kedvezően befolyásolta a Csongrád megye szikesein fészkelő madarak költését: a szokásosnál nagyobb számban nevelik fiókáikat a gulipánok és a gólyatöcsök. A nyári lehalászások megkezdésével a szegedi Fehér-tavon és a sándorfalvi halastavakon iszapos tómedrek várják bő táplálékkal az északról érkező korai vonuló és kóborló madarakat.

● **Anyatejes világnap.** Elkészült annak a rendeletnek a tervezete, amely megtiltaná a félévesnél fiatalabb csecsemőknek adható tápszerek reklámozását. Augusztus 1-jét 1993-ban nyilvánította az Egészségügyi Világszervezet (WHO) az Anyatej Világnapjává, augusztus első hetét pedig anyatejes világhétté. A tervezet értelmében valamennyi tápszerre rá kell majd írni, hogy a csecsemő legegészségesebb tápláléka az anyatej.

● **Rajtol a Magyar Borok Útja Rallye.** Augusztus 27–29 között rendezik meg a negyedik Magyar Borok Útja Rallye-t. A startpisztoly a Parlament előtt dördül el augusztus 27-én. A rendezvény résztvevői három nap alatt 1072 kilométert tesznek meg. Az útvonal érinti az ország két jelentős történelmi bortermelő vidékét. Az első nap Eger, a második napon pedig Sopron lesz a cél. A versenyen rengeteg újságíró, politikus, színész, sportoló páros is indul. A szervezők bortesztlapok kitöltésével, tereppályával és érdekes ügyességi feladatokkal „nehezítik" a résztvevők dolgát.

Agyagfolyam sodorta el a kislányt

Több mint egy órán át hiába kutattak a négyéves gyermek után a patakban

Vízbe fúlt négyéves kislány holttestét emelték ki a rétsági tűzoltók szerdán kora este a Nógrád megyei szendehelyi patakból. Azon a tragikus napon, mikor elállt a zivatar, a szerencsétlenül járt gyermek testvérével, barátaival a focipályához indult játszani. A dombokról lezúduló agyagfolyam azonban magával ragadta.

NÉPSZAVA-információ

A szendehelyiek azt mondják: szőke, mosolygós kislány volt. Szerdán délután barátaival, bátyjával lent játszott a sportpálya melletti téren, nem messze a mintegy két méter mély, kikövezett vízelvezető csatorna mellett. Állítólag gyanútlanul egy kis fadarabot akart a vízbe dobni, közelebb merészkedett az árokhoz, mikor a háta mögül, valahonnan a haragoszöld dombokról, a sportpályán át lezúdult a végzetes, sárga agyagfolyam…

– Négy-öt kisgyerek játszott a büfé mellett. Már elállt az eső, ők meg ott ugráltak a pocsolyákban – meséli Sümegi Zoltán, a vendéglátóhely tulajdonosa. – Nem sokkal később egy falubeli beszaladt hozzám: hívd a tűzoltókat, elsodorta a kislányt a víz!

Szendehely egyik meredek lejtőjén egy fekete ruhás, kisírt szemű asszony baktat lefelé. Nehezére esik a beszéd, el-elcsuklik a hangja. – Az unokám halt meg – zokog. – Olyan szép kislány volt, de olyan szép. Azon a napon a bátyjával együtt én vigyáztam rá. Mikor megeredt az eső, mondtam az unokáimnak, hogy menjenek be a szobába. Akkor láttam őket utoljára. Megszöktek a barátaikkal együtt. Játszani akartak…

– Már húsz éve élek a faluban, de ilyen nagy víz még nem volt errefelé – meséli egy fiatalember, aki a meder mellett mutatja, hol történt a tragédia. – Alig bírta elnyelni a csatorna a vizet – teszi hozzá. Szinte az egész falu segített a mentésben. A helyszínre vonult rétsági tűzoltók, váci mentők kutattak a kislány után. Az út másik oldalán állítólag megtalálták a kisgyerek cipőjét.

– A vízbe, abba a sárga agyagfolyamba, nem tudtak belemenni az emberek – meséli a vendéglős. – Legalább egy óra is eltelt, míg egy kilométerrel távolabb megtalálták a kislány testét. De már nem élt.

– Nem tudom, ki hívta ki a rendőröket, tűzoltókat, mentőket – néz maga elé zsebkendőjét morzsolgatva a kétségbe esett nagymama. – Amikor a nagyobbik unokám szólt, hogy testvérét elsodorta a víz, én csak szaladtam. Édes Istenem, csak szaladtam…

Az áradás utáni napon több falubeli zarándokolt el a tragédia helyszínére. Szerdán szinte a szendehelyi híd pereméig ért víz
Gy. Balázs Béla felvétele

TELEVÍZIÓ- ÉS RÁDIÓMŰSOR

MTV 1. 6.00 Szabadság tér **9.00** Bor és hatalom **9.30** Szünidei matiné **10.55** Énekelt versek **11.30** adó **18.20** Összkép **18.50** Botcsinálta papa **19.45** Élete a rajzfilm **20.10** Közép-európai Magazin **20.40** Esti kérdés **21.00** Híradó **21.40** A dominóelv **23.20** Hírek **16.25** Közvetlen ajánlat **16.55** Eleven **17.35** Beverly Hills 90210 **18.30** Hír3 **19.00** Murphy Brown **19.30** Egy rém rendes család **20.00** Walker, a texasi kopó jövők… **18.00** Esti Krónika **19.05** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Petőfi Sándor minden verse **20.04** Magyar daloskert **20.30** Határok nélkül

Áldott és elátkozott csomagküldő szolgálatok

vissza. A

Kárpát-medencei költősors

A bronz-Petőfi vándorlásai

Eltűnésének helyétől nem messze, Segesvár óvárosában, a régi vármegyeháza mellett emeltek először szobrot *Petőfi Sándornak*, 1897-ben. Az egész alakos, másfélszeres életnagyságú bronzszobor máig talán a legszebbre sikerült Petőfi-alak: klasszikusan magasztos mozdulatában, ünnepélyes pátosszal jeleníti meg a 26 éves költőóriás alakját. A gyergyói székely *Köllő Miklós* (1861–1900) készítette. Azonban nem onnan, eredeti helyéről van szerencsénk ismerni a művet, hanem Kiskunfélegyházáról, ahol 1923 óta áll a várost keresztülszelő országos főút mentén. 1916-ban ugyanis, amikor az első világháború fegyverszükséglete miatt veszélybe kerültek az ország bronzharangjai, szobrai, emléktáblái, Segesvár és környékének magyarjai leemelték talapzatáról a Petőfi-szobrot, s elrejtették a beolvasztás elől. Évekig lappangott egy raktár mélyén – az időközbeni területváltozás miatt a románoktól is óvni kellett –, míg 1922-ben kormányközi megegyezés keretében, kártérítés fejében hazahozták Magyarországra. S bár Petőfi szülőhelyének dicsőségéért máig vitázik Kiskőrös és Félegyháza, a szobor új helyéül az utóbbit jelölték ki. 1923-ban, a költő születésének századik évfordulóján állították föl a segesvári szobrot mai helyén, éppen azzal az épülettel szemközt, amelyben 1824–30 között mészárszéket bérelt a költő apja, *Petrovics István*, s ahol első éveit töltötte a kis Sándor.

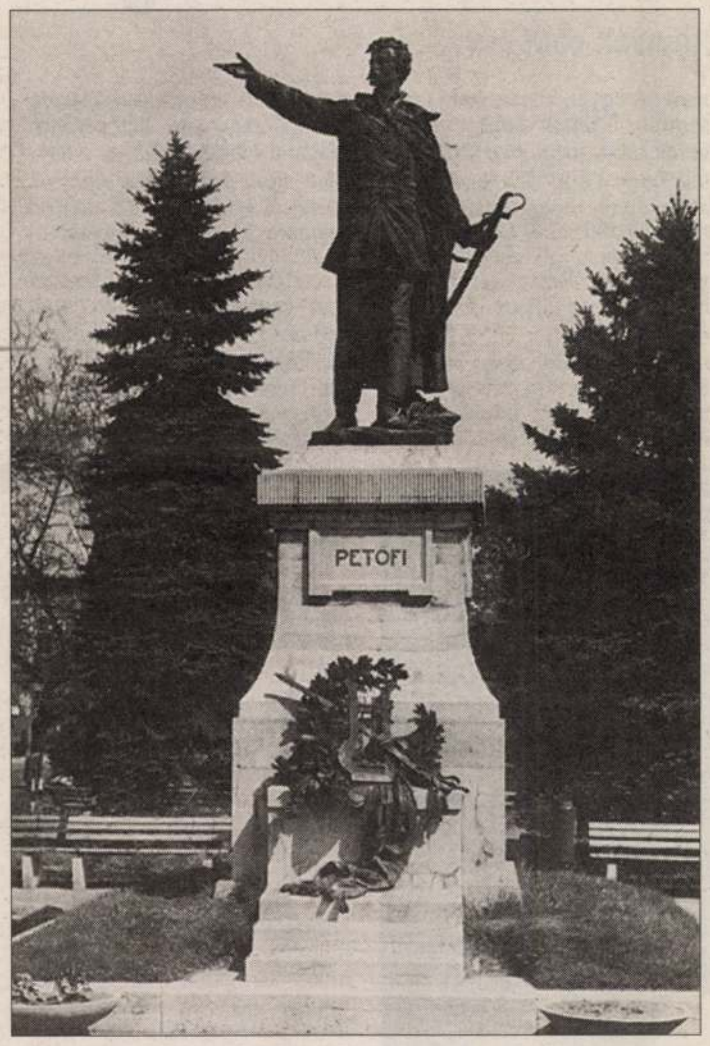

A Kiskunfélegyházán 1923 óta álló „segesvári" Petőfi-szobor

FOTÓK: ARCHÍV

Az üresen maradt segesvári kőtalapzatra bronz Petőfi-mellszobrot helyeztek valamikor az 1960-as években, *Romulus Ladea* szobrász alkotását. A félreeső helyen, elhanyagolt kis parkban álló emlékművet csak kevesen keresik fel, többnyire jól tájékozott magyarok. Nehéz megindultság nélkül szemlélni a pompás Köllő-szobor helyén árválkodó szegényes, esztétikailag „problémás" kis portrét, de nem sokkal szívderítőbb látvány a Segesvár–Brassó főút menti autóspihenőnél lévő emlékoszlop sem, amelyen a költő képmását ábrázoló kődombormüvet az elmúlt években barbár kezek durván megrongálták. Talán emiatt is szerencsés döntés, hogy a Kiskunfélegyházától most kapott bronz Petőfi-szobrot Fehéregyházán, a múzeum zárt kertjében állították föl. A magyarok Istene és egy eljövendő, megértőbb, nagylelkűbb kor szelleme óvja nyugalmát!

Ludwig Emil

Az eredeti talapzatra helyezett bronz mellszobor Segesváron

Csatatérről az örökkévalóságba

Gábos Dezső az évfordulóról

Petőfi Sándor egész alakos bronzszobra már július 20-án az erdélyi Fehéregyházára érkezett Kiskunfélegyházáról. Az anyaországi és a romániai testvértelepülések küldötteinek járművei a Szeged–Nagylak–Arad–Déva–Vajdahunyad–Nagyszeben–Medgyes–Segesvár útvonalon haladtak végig.

– A határátkelő román oldalán hat órát kellett várakoznunk, amíg szabad utat kaptunk. Az Arad megyei hatóságok azonban motorkerékpáros rendőrjárőrt adtak a konvoj élére, ez megkönnyítette a továbbhaladásunkat – nyilatkozta a Napi Magyarországnak *Gábos Dezső*, a fehéregyházi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület elnöke. – Aradon, a tizenhárom szabadságharcos vértanú vesztőhelyén fogadta a delegációt az RMDSZ helyi és megyei vezetősége, valamint a megyei alispán. Köszöntötték a szobrot, jelképesen *Petőfit* és a közelgő évfordulós eseményt. Végig Erdélyben, amerre haladtunk, sok-sok település templomtornyában megszólaltak a harangok. Késő estére érkeztünk meg Fehéregyházára, ahol magyarok és románok százai üdvözöltek bennünket. Fúvószenekar köszöntötte az érkezőket, a '48-as emlékműnél Petőfi-versek hangzottak el, éjszakába nyúló rögtönzött ünnepségnek voltunk a részesei. Másnap a déli órákban a szobor már ott állt a múzeum díszkertjében, a gyönyörű márványtalapzaton – folytatta az események elbeszélését Gábos Dezső.

A hatvanas éveiben járó tanító már több mint négy évtizede a fő szervezője a fehéregyházi Petőfi-emlékünnepségeknek, emlékműsoroknak. Most szoboravatásra készülődik.

– A Kiskunfélegyházi Petőfi Emlékbizottság (elnöke *Ficsor József* polgármester) és a Fehéregyházi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület közös elhatározása és kezdeményezése a szobor elkészítése és felállítása. A Petőfi Sándor születésének napját idéző január 1-jei keltezéssel 1998-ban megfogalmaztunk, majd közzétettünk egy felhívást: „A világ magyarságának közös akaratából és közös áldozatvállalásával állíttassék fel egy teljes alakos Petőfi-szobor. Legyen ez a szobor a költőt útjára bocsátó Kiskunfélegyháza és a hősi halált halt forradalmár testének örök nyughelyet adó Fehéregyháza méltó tisztelgése a halhatatlan emberi példa és életmű előtt!" A nemzetközi gyűjtési akció jól indult, de július elején még nem gyűlt össze annyi pénz, amennyi fedezte volna a teljes költséget, így adományokat továbbra is elfogadunk. Annál is inkább, mert a múzeum épületét és a múzeumi emlékparkot – ahol a szobor helyet kapott – felújítottuk, tataroztuk, átrendeztük. Az egész környezet új köntösben várja látogatóit. A Petőfi Sándor életéhez, költői munkásságához, forradalmári hősiességéhez, a szabadságharchoz kapcsolódó kiállítást a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum szakértői tervezték és rendezték be a legmodernebb elképzelések szerint. Nagy tömegre számítunk július 31-én. Várjuk a magyar és a román külügyminisztert, valamint a két állam művelődési minisztereit. Magyarországról, főleg Kiskunfélegyházáról, Mezőberényből és Budapestről érkezik sok vendég.

– Az előző rendszerben sem maradt el soha a július 31-i fehéregyházi emlékünnepség – folytatja Gábos tanító. – A közismert turulmadaras obeliszket 1897-ben állították fel, azóta rendszeres gyülekezőhelye ez Petőfi hódolóinak, a szabadságeszmék követőinek. A Petőfi Sándor Művelődési Egyesület 1990-ben alakult, azóta nyilván a korábbinál szervezettebben, könnyebben, oldottabb hangulatban zajlanak a Petőfi-emlékünnepségek. A július 31-i szoboravatás után este Petőfi ifjúsági bál lesz Fehéregyházán. Ez hagyomány, és lényeges része az emléknapnak, hiszen nem a halott, odaveszett Petőfire emlékezünk, hanem a velünk küzdő, a megmaradásunkban harcostárs, élő Petőfire. A szoborról még annyit: a csongrádi *Máté István* szobrászművész alkotása, egész alakos, délcegen álló, több mint két méter magas, három és fél mázsás bronzszobor. A csongrádi műhelyben készült, és útban Erdély felé, Kiskunfélegyháza központjában, a másik Petőfi-szobor szomszédságában megáldották.

Gábos Dezső évtizedek óta minden évben legalább egy napon a képzelet útján – de olykor a valóságban, gyalogosan is – bejárja azt a környéket, ahol Petőfi Sándor eltávozott az örökkévalóságba. A tanító lapunknak is felidézi a költő utolsó napjait, óráit:

– Petőfi 1849. július 29-én indul Marosvásárhelyről, és 30-án délután érkezik Székelykeresztúrra. 31-én hajnalban *Gyalókay Lajos* százados kocsiján teszi meg a Fehéregyházáig tartó utat, délelőttre érnek a csatamezőre, ahol *Bem* tábornok felsorakoztatja a magyar sereget. Elkezdődik a tűzpárbaj, a magyar csapatok a csata hevében erősen megfogyatkoznak, sokan próbálnak menekülni. Petőfi Sándornak Gyalókay százados ismét felajánlja a szekerét, hogy meneküljenek azzal, ő azonban nem hiszi el, hogy vesztett csatáról van szó, itt és ekkor hangzik el híres szólása: „Potomság!" (Mármint az oroszok előrenyomulása.) Amikorra észreveszi, hogy a helyzet tényleg kilátástalan, már Bem tábornok is menekül. Ekkor ő is futásnak ered Székelykeresztúr felé. Valahol az Ispán-kút környékén érik utol üldözői és megölik. Leírások szerint szembefordult velük, és egyikük lándzsával mellbe szúrta. Másnap az összekötő tiszt a csatatéri szemlén, az Ispán-kútnál egy civil nadrágos, fehér inges, kifosztott halottat is feljegyzett. Leírásából következtethetünk, hogy az áldozat Petőfi Sándor volt. A közelben temethették el, valószínűleg az egyik tömegsírban.

– Ezen túl már a képzelet, a legendák világában vándorol a költő – folytatja Gábos Dezső. – Az eltelt másfél évszázad alatt sok történész és irodalomtörténész próbálta minél hitelesebben összerakni Petőfi utolsó napjának a történéseit, és szinte mindegyik kutatásnak ugyanaz a végkövetkeztetése vagy feltételezése: Petőfi Sándor a fehéregyházi csatában tűnt el. Én nem azt mondom: meghalt, hanem azt, hogy eltűnt. A sors játéka, hogy még ma is vitatják születési helyét Kiskőrös és Kiskunfélegyháza között, s pontos halálhelye is bizonytalan. De ezt a kételyt szerintem le kell zárni, el kell fogadni – és a közvélemény hasonlóképpen fogadja el –, hogy Petőfi itt tűnt el a fehéregyházi csatában. Porrá változott – mint mondtam –, hogy minden szabadságszerető ember szívébe jusson egy porszem belőle.

Botos László

Kiskunfélegyházáról – Fehéregyházára

A „visszaadott" szobor története

Az 1897-ben emelt fehéregyházi emlékoszlopra 1949-ben elhelyezett román–magyar emléktábla

A Kiskunfélegyházi Petőfi Emlékbizottság és a Fehéregyházi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület 1998. január elsején bocsátotta útjára azt a felhívást, amely egy teljes alakos Petőfi-szobor felállítására mozgósította a világ magyarságát. „Ércalakja hirdesse: szelleme él!" – határozták el a szervezők, és a nagyszabású tervből mára valóság lett. *Petőfi Sándor* halálának 150. évfordulóján, 1999. július 31-én délben Erdélyben, Fehéregyházán a múzeumkerti emlékparkban a szokásos ünnepség a szobor felavatásával egészülhetett ki.

Ficsor József, Kiskunfélegyháza polgármestere, az emlékbizottság elnöke csodálatos összefogásról számolt be. Közadakozásból mintegy 3,8 millió forint gyűlt össze. Volt, aki ezer forintot adott, de akadt magánszemély, aki százezer forintot sem sajnált a nemes célra. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának pályázatán ötszázezer forintot nyertek a szervezők, és a Képzőművészeti Alap is biztosított félmilliót. A félegyházi önkormányzat költségvetésében egymillió forint áll rendelkezésre, amelyet úgy használnak fel, ahogy szükség lesz rá a végső elszámoláskor. Ficsór József elmondta: a szobor üzenetét nagyon sokan megértették már az ötlet születésekor is, így válhatott az álom valósággá, és lett a bronzszobor a költőt útjára bocsátó Kiskunfélegyháza és a hősi halált halt forradalmár testének örök nyughelyet adó Fehéregyháza méltó tisztelgése a halhatatlan emberi példa és életmű előtt. Az alkotást befogadó múzeumkert pedig a „szent világszabadság" zarándokhelyévé válhat. Régi adósságát törleszthette így Kiskunfélegyháza is, hisz a hányattatott sorsú Köllő-alkotást nem lehetett volna szebben megköszönni Erdélynek.

Petőfi utolsó estéjét töltötte e körtefa közelében Székelykeresztúron

Miután Félegyháza lakossága július 19-én elbúcsúzott a „szobortárs" mellé kiállított és úti áldásban is részesülő Petőfi-alaktól, helyi vállalkozók vitték a költő szülőföldjének ajándékát arra a helyre, ahol lélekben érezhetően eddig is ott magasodott a lánglelkű poéta minden Fehéregyházára látogató erdélyi és magyarországi magyar előtt. A múzeumkertben hatalmas tömeg fogadta *Máté István* szobrászművész alkotását (képünkön), sok érdeklődő román is jelen volt. *Gábos Dezső*, a Fehéregyházi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület elnöke meleg szavakkal köszöntötte a hazatérőket. Az ünnep számára azért különösen nagy, mert kisebbfajta diplomáciai siker is kapcsolódik a szobor felállításához. A segesvári önkormányzat múzeumi szervezete ugyanis lemondott a múzeumkert használati jogáról, és átadta azt Fehéregyházának, az ottani képviselők pedig úgy döntöttek, hogy nem lehet jobb kezelője az emlékhelynek, mint a művelődési egyesület. A szobor tehát igazi otthonra talált.

Amire lapunkat az olvasó kezében tartja, már talán véget is ér az erdélyi püspökök által megtartott ökumenikus istentisztelet, ami után hivatalosan is felavatják a népek barátságának, kölcsönös megértésének és megbecsülésének jelképét, Petőfi Sándor fegyvert nem viselő, inkább a gondolkodó embert ábrázoló bronzalakját. A szobor útja tehát – mint annak idején az élő költő útja – véget ért. De elkezdődik egy másik, egy remélhetőleg ugyancsak sikeres út, amelyen románok és magyarok, erdélyiek és anyaországbeliek most már együtt haladhatnak tovább.

Gajdics Ottó

Vélemény

Surján László

A pipacsmentalitás hazai bajnokai

Az országgyűlési ellenzék első éve

Az Orbán-kormány megalakulásának első évfordulóján sokan értékelik a kormány teljesítményét. A Magyar Kereszténydemokrata Szövetség szerint az új polgári kormány sok tekintetben beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Megkezdte a korábbi vezetés szociálpolitikai hibáinak kijavítását: újra alanyi jogon jár a családi pótlék, a gyes, megszűnt az egyetemeken a tandíj, sorra megvalósulnak a választás során felvázolt tervek. Jó ütemben folynak az Európai Unióhoz való csatlakozásunk tárgyalásai. A kormánynak ebben az első évben több olyan nehézséggel kellett szembenéznie, amelyre előre nem számíthatott. Határozottan és eredményesen szállt szembe a rekordokat döntő természeti csapások ismétlődő sorozataival. Megtalálta a koszovói válságból, illetve vadonatúj NATO-tagságunkból fakadó gondok kezelésének okos módját. Az elismerés mellett kritizálunk is, hiszen nem volt minden tökéletes. A gyermekek utáni jelentős adókedvezmény mellett sokak adóterhei méltánytalanul növekedtek, megszűnt a kisfogyasztókat védő áramtarifa-rendszer, folytatódott az önkormányzatok elszegényedése, hiányzik a hazai ipar hatékony védelme, a kis- és középvállalkozások még semmiféle érzékelhető többlettámogatást nem kaptak, és nagyon hiányolunk egy olyan privatizációs stratégiát, amely az előző ciklus hibáinak káros hatásait mérsékelné, az új bajok keletkezését pedig megakadályozná. Az eredmények és a hiányok listázása után értékeltünk: a mérleg pozitív, a hiányok egy részét már a következő év során meg lehet szüntetni.

Féloldalas azonban az elmúlt év értékelése, ha csak a kormány teljesítményével foglalkozunk. Azt is érdemes áttekinteni, milyen helyzetben van az ellenzék, és mivel járult hozzá az ország felemelkedéséhez. Tevékenységét leginkább a kormány elleni minősíthetetlenül durva és tisztességtelen támadások jellemzik. Ez annál is inkább indokolhatatlan, mert ebben az évben olyan jelentős, so rsunkat évtizedekre vagy talán évszázadokra megszabó folyamatok zajlottak, mint a NATO-tagság elnyerése vagy az Európai Unióval való érdemi tárgyalások. Ezekben a kérdésekben nemzeti közmegegyezés alakult ki, az ellenzék viszont e területeken is belharcot kezdett.

Az ellenzéki erők és egymáshoz való viszonyuk

Az előző ciklustól eltérően a kormányzó koalíciónak bal- és jobboldali ellenzéke is van. A baloldal túlsúlyos, de ettől még a kettős jelleg létezik. A MIÉP léte megakadályozza, hogy általános érvénnyel beszélhessünk „az ellenzékről".

A *MIÉP* – noha olykor kilép a magára vett szerepből – körültekintőbb és mérsékeltebb politikát folytat, mint amit várni lehetett tőle. A parlamentbe kerülés révén döbbentek rá a közéleti felelősségre? Felismerve a jobbközép sikerét, részesedni akarnak belőle a következő megméretésen? Mindegy. Javára válik a magyar parlamentnek, hogy nem a legkisebb ellenzéki párt szélsőséges kijelentéseihez való viszonyulásról folynak a viták. Vannak kérdések, amelyekben a MIÉP még mindig szinte tudatosan ingerli a hazai, de főleg a nemzetközi közvéleményt. A határon túliak figyelmeztetései ellenére fel-felvetik a határkérdést. Az így nyerhető néhány szavazat fontosabb nekik, mint az érintettek érdeke. A baloldaliak, amikor a MIÉP megnyilvánulásait kritizálják, valójában a kormánykoalíciót támadják. A cél átlátszó: a mérsékelt jobboldali szavazók előtt lejáratni a koalíciót, gyengíteni a kormányzó pártok szavazótáborát.

Az *SZDSZ* nem közeledik tovább az MSZP-hez, hanem – talán az elmúlt négy év ellenhatásaképp – távolságtartó politikát folytat. A kormányzó pártok irányába sem fordul, onnan csak elutasításban részesülhet. Politikáját nem a valós lehetőségekre, hanem vágyaira építi. A Fidesz és az MSZP között szeretne balközép, sőt reményei szerint inkább középpozícióba kerülni. Reméli, hogy korábbi szavazói visszatérnek hozzá. Az elméletet viszont nem követi a gyakorlat: minden megnyilvánulását átjárja az elvesztett kormánypozíció miatti düh, az egyre élesebb család- és egyházellenesség, a szociális demagógiával olykor (rosz-szul) leplezett ultraliberális gazdaságpolitika. Tagad mindent, amit egy középpártnak támogatnia kellene. Mindehhez társul még az, hogy több, a társadalomra veszélyes jelenséggel kapcsolatban elképesztően megengedő az álláspontja. Ilyen a kábítószerkérdés, a bűnözők elleni hatékony fellépés vagy az adóellenőrzés. Az SZDSZ teoretikusai nem voltak képesek szembenézni eddigi történetükkel. Csupán a Fidesz mostani jó kommunikációjával magyarázzák, hogy szavazóik elpártoltak, pedig a választók már az első négy évüket is negatívan értékelték. 1994-ben mind az országgyűlési, mind a helyhatósági választásokon súlyos vereséget szenvedtek. Mostani népszerűségvesztésük – az ötszázalékos küszöbalattiság megszégyenítő veszélye – nyolcéves teljesítményük eredménye. A hibákat tetézi, hogy a gyakorlatban nem tudnak a szocialistáktól elszakadni. Nap mint nap összemosódnak velük, s az elszigetelődéstől félő MSZP még rá is játszik erre. Bármit mondjanak is magukról, jogosan tartják őket a szocialisták segédcsapatának.

Az *MSZP* számára 1990-ben csak a vereség mértéke volt meglepő. 1998-ban maga a tény verte fejbe őket. Biztosak voltak, hogy a széthúzó jobboldal nem lesz képes összefogni. A kudarc után vezért áldoztak, de az új vezetés szánalmasan vergődik. A sikeres volt külügyminiszter pártvezérként csak rossz epigon. A NATO-tagság körüli zavaros magatartás miatt nemzetközi pozícióik is gyengültek. A hajdan oly fegyelmezett párt mára már arra sem képes, hogy személyeskedésektől sem mentes belső vitáit a falakon belül tartsa. A Fidesz elleni acsarkodásra ugyan minden irányzatuk kész, hiszen egymás elleni dühüknél csak Fidesz-ellenességük nagyobb. Volt partnerüket maguk mellett tudják, tartják a távolságot a MIÉP-től, újabban a kisgazdapártra vetettek szemet. Nem reménykedhetnek még egyszer abszolút többségben, tehát keresik a következő koalíciós partnert. Eközben mindinkább magukra maradnak. Még nem döntötték el: *Németh Miklós* lesz a csodafegyver vagy *Molnár Gyula*.

Az ellenzék legnagyobb ereje nem pártjaiban, hanem sajtójában van. A kormánykoalíció lejáratásában a média, amely szemet. Nem reménykedhetnek még egyszer abszolút többségben, tehát keresik a következő koalíciós partnert. Eközben mindinkább magukra maradnak. Még nem döntötték el: *Németh Miklós* lesz a csodafegyver vagy *Molnár Gyula*.

Bertalan Tivadar grafikája

Az ellenzék legnagyobb ereje nem pártjaiban, hanem sajtójában van. A kormánykoalíció lejáratásában a média, amely szemet. Nem reménykedhetnek még egyszer abszolút többségben, tehát keresik a következő koalíciós partnert. Eközben mindinkább magukra maradnak. Még nem döntötték el: *Németh Miklós* lesz a csodafegyver vagy *Molnár Gyula*.

Az ellenzék legnagyobb ereje nem pártjaiban, hanem sajtójában van. A kormánykoalíció lejáratásában a média, amely szemet. Nem reménykedhetnek még egyszer abszolút többségben, tehát keresik a következő koalíciós partnert. Eközben mindinkább magukra maradnak. Még nem döntötték el: *Németh Miklós* lesz a csodafegyver vagy *Molnár Gyula*.

Az ellenzék legnagyobb ereje nem pártjaiban, hanem sajtójában van. A kormánykoalíció lejáratásában a média, amely szemet. Nem reménykedhetnek még egyszer abszolút többségben, tehát keresik a következő koalíciós partnert. Eközben mindinkább magukra maradnak. Még nem döntötték el: *Németh Miklós* lesz a csodafegyver vagy *Molnár Gyula*.

Az ellenzék legnagyobb ereje nem pártjaiban, hanem sajtójában van. A kormánykoalíció lejáratásában a média, amely szemet. Nem reménykedhetnek még egyszer abszolút többségben, tehát keresik a következő koalíciós partnert. Eközben mindinkább magukra maradnak. Még nem döntötték el: *Németh Miklós* lesz a csodafegyver vagy *Molnár Gyula*.

reti magát függetlennek kikiáltani, olyan agresszíven vett részt, hogy az már a kívülállóknak is feltűnt. *Adam Topolansky,* a budapesti amerikai nagykövetség kereskedelmi kirendeltségének alkalmazottja meglepő őszinteséggel nyilatkozott a magyar médiáról. „A magyar sajtó és média nagy része a választások óta egy szinte szervezett vendettát, úgymond boszorkányüldözést folytat az 1948 óta mindössze harmadik demokratikusan megválasztott magyar kormány ellen. Sajnálattal vesszük tudomásul, ugyanakkor kihívásnak tekintjük, hogy a régi és az új rend közti harc még mindig nem ért véget." Ez persze úgynevezett magánvélemény, de sokakéval megegyezik.

Az ellenzéki média sem teljesített jobban, mint a baloldali pártok. Nem hangzottak el az ellenzékre vonatkozó kritikai megjegyzések, nem segítették a jobb, okosabb politika kialakítását. Belebonyolódtak a botránypolitikába. Az ellenzéki sajtó arra számít, hogy a sorozatos botrányok apránként felhalmozódnak, ha most látszólag nincs is hatásuk, de épp a választásokra ez teljes kiábrándulásra vezet. Szerencsére a baloldali újságírók lenézik az embereket, akik számukra nem személyiségek, csak manipulálásuk tárgyai. Mihelyt ez megérződik rajtuk, semmi hitelük nem lesz.

Az oppozíció tevékenysége

Az ellenzék megítélése a választók szemében attól függ, tud-e érdemben hozzátenni valamit ahhoz, amit a kormány tesz. Annyira nem tudott, hogy kezdetben nem is értette, mit tesznek a kormánypártiak.

Emlékezzünk: a parlament megnyitása után unalmas viták szoktak zajlani a minisztériumok megnevezéséről, számáról, a parlamenti bizottságokról. A polgári kormány még meg sem alakult, a tervek máris kezdtek valóra válni. Megszűntek a társadalombiztosítási önkormányzatok, megkezdődött a Bokros-csomag okozta károk mérséklése. Az ellenzék „Szokatlan! Példátlan! Hova ez a nagy sietség?" felkiáltásokkal jelezte, nemcsak nem ért egyet, hanem nem is ért semmit. Értették viszont az emberek, akik meglepve tapasztalták, hogy a kormány amilyen fiatal, olyan energikus. Keményen lép fel, ahol keménységre van szükség, és teljesíti, amire vállalkozott. Ezért nőtt meg hihetetlen mértékben a Fidesz népszerűsége.

Azt nem állíthatjuk, hogy az ellenzék nem állt elő a parlamentben konkrét javaslatokkal. Megtette. Ezekben azonban vagy saját programját akarta valamely trükkel ráerőltetni a kormányra, vagy népszerű, de megvalósíthatatlan javaslatokkal állt elő, vagy időhúzás céljából cselekedett, hogy ezzel is fékezze a kormány haladását. Voltak olyan javaslatok is, amelyek erkölcsileg elfogadhatatlanok olyan politikai csoportok részéről, amelyek nemrégen már kormányon voltak. Négy évük volt rá ugyanis, hogy világmegváltó ötleteikkel előálljanak, és meg is valósítsák azokat. Az ellenzéki javaslatok nagyszámúak. 55 önálló törvénymódosítást nyújtottak be, ebből négyet visszavontak, 24 még érvényben van, 27-et a fenti indokok valamelyike alapján a többség elutasított. Az ellenzéki határozati javaslatok kétharmada is elvérzett, ezek még inkább napi politikai célt szolgáltak, népszerűséghajhász gondolatokat fogalmaztak meg.

A szociálliberális ellenzék módszerei

Az ellenzék megsértődött és támadott. Vádaskodásai jó támpontot adnak arra, hogy feltárjuk: mit is tettek valójában. Kritikai megjegyzéseik tartalmát leginkább a „más szemében meglátja a szálkát, de a magáéban nem a gerendát" mondással jellemezhetjük. Azt tették, amivel a kormányt vádolják. Nézzünk ezekből a vádakból néhányat.

Az SZDSZ egyik vádpontja: „A parlament háromhetenkénti ülésezési rendjének bevezetésével jelentősen lecsökkent a parlament plenáris üléseinek száma, ezáltal az ellenzék ellenőrző szerepe is csorbult." A valóság viszont az, hogy a heti másfél nap pontosan azonos a háromhetenkénti négy és fél nappal. Az ellenzék ellenőrző szerepe nem a hetenkénti vagy háromhetenkénti ülésektől függ, hanem attól, hogy milyen a házszabály. Ma az a házszabály van érvényben, mint amit az MSZP–SZDSZ kétharmados koalíció erőltetett rá az Országgyűlésre. Az általuk meghozott szabályok valóban korlátozták az ellenzéket, például frakcióvezetői privilégiummá tették a napirend előtti felszólalást, majd megvonták azt a jogot is, hogy más frakciók napirend előtti felszólalásaira, akár csak két percben, reagálni lehessen. Mivel a napirend előtti felszólalás ellenzéki műfaj, a korlátozás az ellenzék számára hátrányos. Ugyancsak ők iktatták be a házszabályba azt a rendelkezést, amely a heti három- vagy többnapos ülés esetén keddre korlátozza az azonnali kérdések és interpellációk tartását. Tehát aki másnak vermet ásott, maga esett bele.

Az MSZP szerint a kormány első éve „az átverés, a hazugság éve volt". Ezt az igencsak sommás megállapítást a következőkben fejtették ki: „*Simicska Lajos – Kaya Ibrahim, Joszip Tot;* megfigyelési botrány; Lockheed–Fidesz-levélbotrány", Simicska Lajost sok mindenféléval vádolták, amit a korábbi években állítólag elkövetett. Egyetlen vizsgálatot nem indítottak, amikor kormányon voltak, ellenzékben sem tettek feljelentést. A vádak pedig a múltban gyökereznek, a kormány egy évének értékelésében nincs helyük.

A megfigyelési botrányról a kormány első évét értékelve kimondják, hogy a „miniszterelnök arrogáns, mindenáron konfliktust kereső politikát folytat. Hazugságba keveredett az úgynevezett megfigyelési botrány kapcsán. A miniszterelnökhöz és néhány újsághoz ismeretlenek információkat juttattak el az előző kormányzati periódusban történt, a Fidesz egyes politikusai ellen irányuló törvénytelen megfigyelésekről. A sajtó, mivel a baloldalnak ártott volna, nem teregette ki az ügyet, ám a miniszterelnök megtette. A vizsgálatok – noha még nem értek véget – máris bizonyították, hogy *Pokorni Zoltán* ellen folyt politikai célú titkosszolgálati megfigyelés. Ezek lehetőségét a szocialista vezetők tagadták. Tehát nem *Orbán Viktor* miniszterelnök maradt hazugságban.

A Lockheed-ügy parlamenti vizsgálata csak most fog kezdődni, a fenti felsorolásban semmi helye nincs. Azt pedig, hogy a hatáskörüket túllépni szándékozó államtitkárok lemondását a miniszterelnök elfogadta, illetve hogy a Fidesz azonnal vizsgálatot indított az ügyben, a lakosság igen pozitívan fogadta. A Medián közvélemény-kutató szerint az egyetértés mértéke azzal, hogy „példamutató volt a Fidesz-frakció és a kormány reakciója", az összes válaszadó körében 72 ponton áll, és mindössze 4 százalék nem tudott állást foglalni. Ha tehát az elmúlt év az átverés és a hazugság éve volt, az átverőket és a hazugokat nem a kormányoldalon kell keresni.

Az ellenzék egyik nagy tévedése, hogy botrányok sorozatával akarja megingatni a kormány iránti bizalmat. Az eredmény számukra siralmas. „A HVG megbízásából készült legutóbbi Medián-felmérés szerint a botránypolitizálás valamivel többet ártott a parlamenti ellenzéknek, mint a kormánypártoknak" – olvasható a Medián internetoldalán. Egy évvel a választások után a Medián és a Gallup szerint egyaránt a Fidesz vezeti a pártok népszerűségi listáját.

Az ellenzéki léggömb kipukkadt. Az nem baj, hogy az ellenzék kormányzásra alkalmatlan állapotban van, az viszont, hogy az ellenzéki feladatokat sem képes ellátni, mindannyiunknak kárára válhat.

Felmerül a kérdés: mi motiválja a baloldali ellenzéket? Miért ez a görcsös igyekezet? Miért tartják mindennél fontosabbnak a másik oldal lejáratását belés külföldön egyaránt? *Mécs László* egyik verse arról szól, hogy a pipacs, bár az embereknek búzára van szükségük, állandóan behatol a búzamezőbe, és egyre nagyobb teret akar nyerni a vörös színnek. A jelképek változnak, levehető a sarló és a kalapács, de az alaptermészet, a hatalom mindenáron való megszerzésének vágya nem változott a baloldal pártjaiban. Mit akar a pipacs? Elterjedni, mindent kizárólagosan birtokolni, mint rég. Ezért alkalmatlan a baloldal még az ellenzéki szerepre is.

A szerző a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség elnöke, a Fidesz-Magyar Polgári Párt országgyűlési képviselője

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül azonosak a szerkesztőség álláspontjával.

Napi MAGYARORSZÁG

Főszerkesztő: **D. Horváth Gábor**
Főszerkesztő-helyettes: **Tarr Péter**
O. Kovács Attila
Lapszerkesztők: **Gajdics Ottó, Ludwig Emil, Pusztai Emese**
Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 51.
Telefon: 216-1274, 06-30-916-3843, -44, -45, 06-30-916-3847
Telefax: 215-3197
Levélcím: 1450 Bp. 9. Pf. 74. • E-mail: mahir@mail.elender.hu
Internetcím: http://www.napimagyar.hu/
Kiadja a MAHIR Lapkiadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Felelős kiadó: **dr. Győri Tibor** ügyvezető igazgató
Lapigazgató: **Lovas Lajos**

Terjeszti a Hírker Rt.,
a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlapelőfizetési
és Elektronikus Posta Igazgatósága (HELP). Előfizethető
a hírlapkézbesítőknél, vidéken
a postahivatalokban, Budapesten a HELP ügyfélszolgálati irodáinál,
valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál
(1089 Budapest VIII., Orczy tér 1.) Levélcím: Helir, 1900 Budapest,
Orczy tér 1. Telefon: 303-3441, 303-3442. Telefax: 303-3440, közvetlenül,
postautalványon vagy átutalással a Postabank és Takarékpénztár Rt.
11991102–02102799 pénzforgalmi jelzőszámon
Előfizetési díj egy hónapra 965 forint, negyedévre 2895 forint,
fél évre 5790 forint, egy évre 11 580 forint
Hirdetésfelvétel: MAHIR Press Média Kft.
1075 Budapest, Wesselényi u. 8.,
Telefon: 322-2448, 342-6164. Fax: 342-6132
Nyomtatás: Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft. Lajosmizsei Nyomdája
Felelős vezető: **Burján Norbert** igazgató
Vidék ISSN: 1418-0863; Budapest ISSN: 1418-04 3 X

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest VIII., Auróra u. 11. Telefon: 303-4738, fax: 303-4744
http://www.observer.hu

Köllő Miklós, szolrász

Ipszermüvészet 1895-ben 11. l.

KÖLLŐ MIKLÓS szolván

Müvt. 1990 1'2

Müvtört.Ért. 1990 1'2 1,3,

Archéne: 3. p.

1990 1+2

MUvtört.Ért. 1990 1+2

KÖLLŐ Miklós szobrász

Segesvár, Petőf szobor, 1897

SZŰCS György: A millennium emlékműszobrászata. In:
A bánhidai Turul. I. Tatabánya, 1992
45.

KÖLLŐ Miklós

Segédkezett az aradi Szabadság-
szobor kivitelezésében Zala
György mellett. A kompoziciót
„eredetileg Huszár Adolf képzelte el..."

Új Ember, 2000. 03. 12. 7.o.

Kollo Miklós

lásd

KD.

Kölló Miklós

rózsd

M. Gaunz 1897. 529 l

Egyjel.

Köllő Miklós

Teljes elétrajza

arczkéjjel

Vaszup 1900. 626 l.

OK v. felh

Sz. T. tól.

Vaszup. 1900. 634 l

Kölló Miklós

Mod

Mátyás. 278

Köllő Miklós

ivód

Mucsarnok, 1899. 314. l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfő

8. sorsz. Műhelyi m

Köllő Miklós

Lad

Komis Elemér. Köllő Miklós (1861–1900). Magy. Zenész 1900/39. 7.

..... *mühely.*

...főnökség!

...hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...m.

...évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Köllő Miklós

irod

Barabás Endre. Két magyar művész, Köllő és Kiss György életéből. Magyar Szó. 1901. 84.

It.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Kölló Miklós

Ivod

Vasly 1902. 207

Kölle Miklós

Vrod

Kornis Elemér. Kölle Miklós. (Keppel)

Vas. Ujs 1897. 32. 2f.

Köllő Miklós

csod

Mücsarnok, 1901. 199.

Jelentem, hogy.....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Köllő Miklós

Szód

Hszs 1901

7 l

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

an

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kölló Miklós

Cród

Műcsarnok, 1901. 215

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kollo Miklós

ród

Mucsarnok, 1901. 337

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Kölló Miklós

Irod

Mücsarnok, 1898. 124 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Kölli Miklos

gf Lázár Lenőhoz vali
vonzonyát Cáid

Vas Szp 1901. 25 f.

Köllöduklós

Vas. Ujs. 1899. 417. l.
(Két szobor leleplezése, képekkel.)

SCHULEK JÁNOS
MŰÉPÍTÉSZ
BUDAPEST,
XI., HORTHY MIKLÓS ÚT 78.
TELEFON: 2—692—43.

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottságának;

B U D A P E S T .
==========
IX. Hőgyes Endre utca 10 sz.

Köllő Miklós

Vas. Lap. 1899. 642. l.

642

egyik legkiválóbb papja, 65 éves korában. — Urbán Tamás, földbirtokos, Bethlenfalván, 92 éves korában. — Köllő Béla, Köllő Miklós szobrász egyetlen, két éves kis fia rövid szenvedés után, Budapesten. — Karcsay Károly, gyógyszerész, 65 éves, Dorozsmán. — Eckert János, a temesvár-gyárvárosi tüzoltók alparancsnoka.

Köllő Miklós

ivad

Lechképek

FERRARIS ARTHUR. MICH-MICH, A TUDÓS MAJOM.

Köllő Miklós

Thieme Becker

XXI. 139. l.

(Lyka)

Köllö Miklós

rod
2

Olay II

228. l.
képpel
287. l. képpel
291. l.
292. l.
299. l.

jenen jeder herauslesen kann, was

Der Große Herder bringt viel Inhalt in bester Form auf wenig Raum: 180000 Stichwörter — wie die größten Lexika!

Dabei sind die Artikel korrekt, verständlich, interessant und ausführlich genug. Denn ein ganz neues System der Stoffanordnung spart viel Raum. Auf welche Weise, darüber gibt ein ausführlicher Prospekt mit Probeartikeln und Probebildern genauere Auskunft. Den Prospekt erhält man kostenlos in den Buchhandlungen oder beim Verlag.

Der Große Herder umfaßt zwölf Bände und einen Weltatlas und kostet — schön und dauerhaft in Leinwand gebunden — bei Vorauszahlung nur 300 Mark

in Raten — mit fünfjähriger Zahlungsfrist vom 1. Juli 1931 ab — nur 325 bis 345 Mark. Die Ausstattung — Papier, Druck, Einbände, Bilder — ist den besten ähnlichen Werken ebenbürtig, in mancher Hinsicht überlegen. Für Bücherliebhaber wird auch eine teurere Ausgabe in besonders schönen Halbfranzbänden hergestellt. Sie kostet 494 Mark (jeder Band 38 Mark). — Der erste Band erscheint im Sommer 1931, die folgenden mit Abständen von je 6 Monaten, der Weltatlas — in größerem Format — im Frühjahr 1932. Näheres über Bezugsbedingungen und Zahlungsmöglichkeiten durch die Buchhandlungen oder durch

VERLAG HERDER / FREIBURG IM BREISGAU

Köllő Miklós

wod

Kővárynullen

192. l.

201. l.

FENYVES

Köllő Miklós

vid
z

Lázár Béla dr

Fadrusz János élete
és művészete.
Bp. 1923. 79. l.

Köllő Miklós
Nobrász

Irod

Tragor Ignác:
Váci bölcsök
váci koporsók.
Vác 1938. 60 cl

Köllő Miklós

l.

Ráth György, 1896

288. l.

297. l

zet elég kedvező,nert elég magas a vi
ok és pontonok vizrebocsátása elég eg
szállását is megkönnyiti.Az áthajó-
lesz,nert a kikötőhidak részére a
nezős kikötőhidat/:parti hidrészt:§

igen könnyü,nert az uthálózat bősé-
at is kielégitő.
ésre áll ennek előrevonására azonban
zzel a nagy mozgással csak szándékunk

901

eálltával megérkeznek.
miatt a roos-ok készenléti helyeit
almas helyen kell megválasztani.
nasabb hely a gyakorlótéren van.
l kell késziteni - tehát már hajnal-
annak esetleges rejtéséről,ködösitő-

don fog partotváltani.

Köllő Miklós

szobrász

88

l.

Tanulmányok Bp.

Multjából VII.

33. l.

Bloch, P. J.: Der deutsche Volkstanz der Gegenwart. (Hessische Blätter der Volkskunde, 1926.)
Böhme, F. M.: Geschichte des Tanzes in Deutschland. Leipzig, 1886.
Bragaglia, A. G.: Scultura vivente. Milano, 1927.
Fleming, Hans: Tanzbeschreibungen oberbayerischer Schuhplattler. Berlin, 1925.
Lewinson, A.: La danse d'aujourd'hui. Paris, 1930.
Rosenberg: Thorwaldsen. Leipzig, 1901.
Svetlov, V.: Le ballet contemporaine. Paris, 1912.
Apor Péter: Metamoporphosis Transylvaniae... Magyar Történeti Emlékek II. osztr. II. köt.: Altorjai Apor Péter munkái. Pest, 1863.
Hoffmann Edith: A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei II. Grafikai művek. Magyar Művészet VII. 1931. 394—5 l.
Homér Lajos: Benczur Gyula. Budapest, 1938.
Lázár Béla: Zichy Mihály élete és művészete. Budapest, é. n.
Lázár Béla. Egy magyar gyüjtemény. (Wolfner). Budapest, 1922.
Pór Antal: Magyar vonatkozású fali képek Runkelsteinban. Arch. Ért. 1900.

Kállay Miklós,

ifj. várdódi

nótárius

† Budapest 1900 szept.

17.-én 39-ik életévében.

Gyászjelentés.

VELEMÉR

Templom: Freskók

Henszlmann Imre: A magyarországi legújabb régészeti búvárlatok. V. 1866, 186.

KÖLLŐ MIKLÓS, 1861—1900 szept 17.
Atlant. tl.-ok, V., Igazságügyi Palota, földsz. folyosók.
Királyi Vár, díszítő szobrok.
Millenáris emléken: IV Béla.
Országház, kívül: Tass, Huba, Töhötöm, Sz István és

Medvey ~~118.~~ 119. l.

két apród; bent: Szent István és két apród, III. Károly és két apród, Mária Terézia és két apród, Erő, Igazság, Kritika, Takács, Nyomdász és Vadászat (3 alak)

Thököly út 16. Két gyermek alak.

U. o. ~~119~~ 120. l.

Latomus (Maurer), Sigismundus

IV. 224.

Köllő Miklós

vród
z
Szana Szárcó

352. l.

Köllő Miklós

l.

Liber Bpszobrai

356. l. 358. l.

A Magánfelek terhére k

megtérítésének alakulása az 1935.év

Év	közcső	ös
1935.	63.7o7.21	lo
1936.	:87.477.87	11
1937.	129.486.73	17
1938.	114.726.o4	18
1939.	124.725.33	1?

6.Rovat. Különfélék.

Több: 229.o18.o3 Pvel.

ben is általunk mindeddig titokban tartott feljegyzést meg nem történtnek."

KÖLLŐ MIKLÓS szobrász síremléke, amelyet a héten fölavattak

pár perc alatt olyan símán kivette belőle a Baróthy főhadnagy egész curriculum vitaejét, mintha vizsgálóbírónak született volna. És nagy csalódással tudta meg, hogy Baróthy főhadnagy vagyona is épp úgy a holdban van, mint annyi más vagyon . . . Amint Sárdy eltávozott, rögtön visszament a papájához.

— Elküldted már a levelet?

— Amint kimentél, azonnal. Így parancsoltad.

— Nem, én csak kértelek, én nem szoktam parancsolni. — Majd gúnyos mosolylyal tette hozzá: — Hiszen jól tudod, hogy nekem akaratom sincs.

Az apja könnyü sóhajjal felelt:

— Igen, ezt én tudom legjobban. De fontosabb ennél egy másik levél, amit e pillanatban kaptam.

— Kitől?

— Olvasd csak el, majd meglátod s nagyon csodálkoznám, ha azt nem mondanád, hogy aki egy esztendeig várakozik, az jól teszi néha, ha még vár hozzá egy napot.

A levelet a püspök bácsi írta, értesítvén kedves unokaöcscsét, hogy ama bizonyos ügyben megtette a szükséges lépéseket és ama lépések eredményeként a kinevezés két nap mulva benne lesz a hivatalos lapban.

A leány egy percre elhalványodott, de csak egy percre. Aztán fölkapta a fejét és nyugodtan szólott oda az apjának.

— Most más fegyverhez kell nyúlnom. Le kell vetnem egy pillanatra az álarcot, hogy megmutassam valakinek, mennyire tudok akarni, amikor kell.

— Mit akarsz tenni? — kérdezte az apja csodálkozva.

— Ez megint az én dolgom, — felelt a leány. — Te csak azt jegyezd meg, hogy a te leveledről nekem semmi tudomásom sem volt, amikor azt elküldted . . . De ezt jól jegyezd meg kérlek és el ne szóld magadat valahogy.

tekintete éles és határozott, még szeme is, ez a máskor olyan nedvesen csillogó szelid szem, hideg sugárzással fénylett, mint az acél. Élete programját teljesen maga állította össze, s nem tűrte, hogy bárkinek is beleszólása legyen az ő terveibe. Ha egy-egy lépése, valami apró kis diplomáciai cselfogás balul ütött ki, nem bánkódott rajta. Egyáltalán a megbánást nagyon haszontalan dolognak tartotta, amelyre kár egy percet is vesztegetni. Azok közé a nagystilü lelkek közé tartozott, akiknek törhetlen akaratát csak acélozza egy-egy balsiker, s akik képesek vaskövetkezetességgel végigjátszani egyéniségükkel merőben ellenkező szerepet is, csakhogy célhoz érjenek.

A cél az ő szemében nem a szerelem, hanem a hatalom volt. Az benne volt a terveiben, hogy belebolonduljanak, de hogy ő megszeressen valakit, azt egyszerüen kifelejtette a programból. Mindenekelőtt akart egy férjet, aki felett olyan korlátlan hatalommal uralkodjék, mint amilyen korlátlan hatalommal uralkodott eddigi környezetén; akarta továbbá, hogy a férj gazdag legyen úgy anyagiakban, mint kilátásokban a jövő iránt és akarta végül, hogy ez a férj éppen olyan bútordarab legyen, mint a többi, amelyiket ő abba a sarokba állít be, amelyikbe neki tetszik. Egyelőre ezek voltak szelid kis tervei, s e tervek felett e pillanatban épen tanácsülést tartott. Ez ideig egy komoly ellenjelöltje volt, akinek személyében úgy látszik találkozót adtak a férfiúi tökéletességek; elég szép, de inkább érdekes jelenség. Barna, amilyennek minden férfinak kellene lennie. Eléggé gazdag, legalább is vidéki fogalmak szerint, bár százezrekről nem lehetett szó, mint annál a láthatár szélén ujonnan fölragyogó huszárfőhadnagynál. Meg volt benne egy öntudatos férfi komoly ambiciója, alapos készültsége s ezekkel együtt egy nagy csomó szép remény a jövő iránt.

Mindezeknél fogva természetes tehát, hogy Lenke kisasszony abban a nagyjelentőségü pillanatban bájos zavarral mondott igent, föltételezve természetesen a kedves papa és kedves mama beleegyezésétől. Csak egyet kötött ki a bájos gyermek, hogy az eljegyzés egyelőre titokban maradjon, mert ő nagyon szégyelné magát, ha megtudnák, hogy menyasszony. Meg kell előbb szoknia ezt a gondolatot. Hogy e titkolódzásnak mi a valódi indoka, azt nem tartotta szükségesnek a vőlegénye orrára kötni.

A helyzet sokáig változatlan volt. A vőlegény vérmes reménynyel várta a kinevezést s az ezzel együtt járó boldogságot. Amikor azonban a várakozás kezdett hosszúra nyulni s a kinevezés még egyre késett, Lenke kisasszony jónak látott megkockáztatni egy további lépést. Megható levelet diktált a papájának a püspök nagybácsihoz, (mert egy megyés püspöknek egyetlen jól nevelt leány asztaláról sem szabad hiányoznia) az ő kedves kis leánya boldogságának érdekében. A püspök bácsit lelke mélyéig meghatotta a levél keresetlenségében is oly tökéletes stilusa, amely a filozófus öreg úr előtt az emberi itéletek elhamarkodottságának volt ujabb bizonyítéka. Vádolta magát, hogy olyan kevés sütnivalót tételezett föl eddig kedves öcscsében, aki pedig e levélben körültekintő bölcs megfontolásról, elméjének csodálatos mélységéről adott bizonyságot. A kedves kis húg persze fölöslegesnek tartotta a szokásos „diktandó“ szóval jelezni a levél eredetét.

De bármennyire meg volt is hatva az öreg úr, egyideig semmi tanujelét sem adta ennek a meghatottságnak. Az unokaöccs s még inkább kedves leánya kezdtek kételkedni a levél várt eredménye felől. A kinevezés egyre késett és egyre türelmetlenebbé lett a szép leány. Természetes, hogy ezt a türelmetlenséget nem árulta el vőlegénye előtt, de annál többet szenvedett miatta az apja.

Köllö M.

---

ivod

Vas. vyp 1901. 265.

Köllő Miklós

Lásd oko

Dömötör István:

Művésztragédia.

Műcsarnok

1900. 25. szám

4703. Hunnia nyomda rt.

Gazdasági népkönyvtárak kiegészítése

VII. 219

M. D. K.

KOLLÓ Miklós szobrász

Bp. Várpalota

Tisza és Dráva

Ybl Buda 276. l

Köllő Miklós

és Mayer Ede allegorikus szobrai – Duna, Tisza, Dráva, Száva – a budavári palota mai „D" épületének nyugati homlokzatán valaha elhelyezve August le Vigne szobrainak helyére kerültek

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 214 kép.

66. l.

Köllő-Miklós

M.D.K.

szobrász

748) Erdészet, Földművelés, Irodalom, Művészet jelképes alakjai

749) Magyarország, Erdély, Horvátország Szlavonia, Dalmácia, Fiume jelképes alakj

750) Duna, Tisza, Dráva, Szava jelképes alakjai

Egyet-köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke 54l.

Bp. 1952.

MDK

Köllö

a homlokzat és külső szobor díszek egyik alkotó-

ja.

Cs.: Képek és szobrok a királyi palotában.
Magyar Ip.művészet. 1905. 168.l.

Köllő MDK

szobrász

A budavári királyi palota átalakitási munkálatai

Vasárnapi Ujság 1893. 197.o.

MDK

Köllő szobr.

L-r: Képek és szobrok az uj kir. palotában. Épitő Ipar, 7.sz. 1905. febr. 19. 62 l.

Köllő Miklós
~~Hauszmann Alajos~~

K

Vas. Lap. 1893. 197. l.

A budavári királyi palotában nagy átalakítások történnek. A trónterem sem marad meg eddigi alakjában, mert a terem nagyságának egyharmad-részével megbővítik. A terem külső falát egészen leszedték, s a bővítésnek megfelelő kiszökellés alapját is megásták. A terem külső homlokzatára ember-nagyságu négy mythologiai alak készül: a bölcseség a kegyesség, a vallásosság, és az igazságosság. A szobrokat erdélyi ó-madarasi terméskőből készítik. *Hauszmann* Alajos, a műépítő, a trónterem restaurálója a napokban bizta meg *Köllőt*, *Stróblt*, *Senyeyt* és *Tóth* Istvánt a szobrok mintázásával.

MDK

Köllő Miklós

Ybl E: A budai várpalota épitése. Müvtört. Dok.Közp. Évk. 1954-55. Bp.1957, 253-277 l.

M.D.K.

Köllő Miklós /1861-1900/

748. Erdészet, Földmivelés, Irodalom, Müvészet jelképes alakjai. 4 épületszobor 350cm. Sóskuti kő.
749. Magyarország, Erdély, Horvátország, Szavonia, Dalmácia, Fiume jelképes alakjai. 6 épületszobor. 350 cm. Sóskuti kő.
750. Duna, Tisza, Dráva, Száva jelképes alakjai. Négy épületszobor 350 cm. Sóskuti kő.

Elvesztek. /Budai kir. palota./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 54. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Köllő Miklós

Ivód

Vas. Ujs. 1897. 194. l.
(A királyi vár-
palota építése.)

EGYETEMI NYOMDA

NOVEMBER

30 nap

46. hét

13 Vasárnap	
14 Hétfő	
15 Kedd	
16 Szerda	
17 Csütörtök	
18 Péntek	
19 Szombat	

Köllő Miklós

vród

Vas. Ujs. 1897. 256. l.
(A budai kir. palota
épitése.)

Köllő Miklós

Gémes Péter, Vasadi Ferenc alkotásai voltak Magyarország, Erdély, Horvátország, Dalmácia, Fiume allegórikus nőnokai. A budai palota „F" épületének kolonnádján voltak elhelyezve. Kerükben pajzsot tartottak a Monarchia országainak címerével.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 214 kép.

67-69. l.

M. D. R.

KÖLLŐ Miklós szobrász

Erdély
Fiume

(Allegorikus szobrok a Várpalota erkélyén.)

Ybl Buda 256, l.

M. D. K.

KÖLLŐ Miklós szobrász

Bp. Vármalota allegórikus szobor:

Bölcsesség

Ybl Buda 263. l.

Kölló Miklós

mit dolgozott a Ki-
sége parlotán -

wod

Vas Vp 1897. 256
c

Köllő ~~Mihály~~ Miklós.

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 183. l.

Kölló Miklós

Münchet 1910. 306

Köllő Miklós

zobrazz. 1861 – 1900.

Czech

Krück. II. 82 l.

Strzygowski IV. 240

Köllő Miklós

Művészi Ipar

1891. 70 l.

Többször

erélyesebb hangú felszólítást küldenek a ké
sedelmeskedőknek, a melyben pl. a west

égi könyvtáraiból csupán a kerületben lakó agy alkalmazásban álló egyének kaphatnak önyveket. A finsburyi könyvtárakból ellenben ármely londoni lakós is vehet ki könyveket, a évenkint hét és fél shilling (9 korona) asználati díj fizetésére kötelezi magát. Ez z intézkedés páratlan a maga nemében: egalább egyetlen más könyvtárban sem ta-álkoztam vele.

Mint e példákból látszik, a könyvtárak ve-etői azon vannak, hogy minél inkább meg-önnyítsék a kölcsönzés lehetőségét.

Ez alakiságok után a jelentkező mozgó apokon vezetett nyilvántartási naplóba lesz evezetve s folyószámmal ellátott, néha igen sinosan kiállított olvasójegyet kap, mely gy, esetleg két évig érvényes.

Miután egy olvasójegyre egyszerre csupán gy kötet kölcsönözhető ki, a londoni könyv-árak általánosságban életbe léptették a kettős-egy rendszerét, mely abban áll, hogy min-den olvasó, ha akar, egy második jegyet is

n Borough of Stepney Public Libraries.
OROUGH (OR CHIEF) LIBRARIAN.
(OFFICE) 77, HIGH STREET, WHITECHAPEL, E.
WHITECHAPEL LIBRARY

Tisztelt Bardali Úr!

Köszönettel visszaküldöm a Köllő Miklós-ról szóló újságcikket. Nagyon sokat segitett nekünk.

Erdélyben felvételt készitettünk egy iskolaavatáson, ahol az iskola Köllő Miklós nevét vette fel. Ha elkészül küldünk belőle Önöknek is fotóanyagot.

Köszönettel:

Robári Ibolya

Köllő Miklós

a segesvári Petőfi-
szobor Kiskunfelegy-
házán felállítva

Dr. Olay Ferenc:
A magyar kultúra
válságos évei, 1918-
1927. Bp. 1927
196, 197. l.

V. Deák Ferenc-tér 2. 181-211, 181-423

Lana confectió ipari és kereskedelmi r.-t. (Szövetáru nagyker.) Budapest V. Deák Ferenc u. 18. 382-184 382-583

Mátyás Károly **posztónagykeresk Bp VII Károly-krt 13/15 227-444**

Soproni és Ujpesti Posztó- és Szőnyeggyárak Rt.
Bpest, V. Nádor-utca 18.
*114-606

Weisz S. Sándor posztó és bélésáru nagyker. Bp. V. Bálvány-u. 19. 117-700

Zsuffa István és fiai.
Budapest, IV. Váci-u. 25. 188-640

Debrecen

KÖRÖSI LÁSZLÓ DEBRECEN, Ferenc József-út 38. 19-11

«Merinó» posztókereskedelmi r.-t. Debrecen, Ferenc József-út 49. 29-66

Győr

Fodor Ignác, posztó és bélésáru keresk. Győr, Széchenyi-tér 12. 4-00

Kassa

Franck Kávészer Művek R.-T. Kassa, Honvédek-útja 68. 33-54

Puskaművesek.

(Lásd fegyver, lőszer, puskaművesek alatt.)

R

Racionalizálás.

Budapest

Iroda Service „Record" Irodaszervezés-Üzemszervezés Bp V. Nádor-u. 17 116-261

Rapid **átíró könyvelési cikkek szaküzlete, Bpest, V Návay Lajos-u. 3. 118-819**

Köllő Miklós

Róla

z

Myskovics

58-l.

BUDAPES

POLITIKA

Kedves Baráto

Kezeimhez a Hitelba
ajánlott levélben ne
ról és ti sem figyel
váltó beküldésével kérlek
költséget és a kamatokat
ez az összeg mennyi
a pénzt nekem elö

Köllő Miklós, díszlettervező

a Radnóti Miklós Kripad előadásához

a díszleteket tervezte.

Szabolcsi Gábor: Candide 7.

Népszabadság, Bp. 1978. dec. 5.

Köllő Miklós, jelmez- és dínlettervező

a Radnóti Miklós kínpad előadásához a dínletetet és jelmezeket tervezte.

Moravy István: Candide 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. okt. 31.

KÖLLŐ Sándor festő

liáll. Csilszereda, Műv. Ház, 1985

ism. KOZMA Szilárd: Mítoszok üzenete.

= A hét, 1985. junius 13. 7. ill.

Ehez hozzáadva a P. H. E. Takarékpénztárnál folyó számlán levő ... ... 8,450 kor. 52 fill.

követelést, 1906. febr. 28-án összesen ... ... 12,708 kor. 84 fill. készpénz állott a társulat rendelkezésére.

A kimutatás tudomásúl vétetvén, a jegyzőkönyvhöz csatoltatik.

26. Jelenti, hogy a P. H. E. Takarékpénztár 1906. febr. 12-én 8333. sz. a. kelt értesítése szerint 2400 kor. a f. évi 9. jk. p. a. kelt vál. határozat értelmében tőkésíttetett.

Tudomásúl szolgál.

27. Bemutatja dr. Thallóczy Lajos márcz. 1-én, dr. Császár Elemér és dr. Bleyer Jakab febr. 28-án kelt leveleiket, melyekben ig. vál. taggá megválasztatásukért köszönetet mondanak a társulatnak.

Tudomásúl szolgál.

28. Jelenti, hogy a módosított alapszabályok a f. évi 22. jk. p. a. kelt határozat értelmében jóváhagyás végett a m. kir. belügyminisztériumhoz fölterjesztettek.

Tudomásúl vétetik.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Köllő Zsuzsa
Grafikus.

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 SEP 23

1021

Köllő Zsuzsa: Vakáció

1983. SZEPTEMBER 23.

a Magyarok
Világszövetségének elnöke

Borvendég
a Magyar
Szövetség

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Köllő Zsuzsa, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 NOV 19

1091

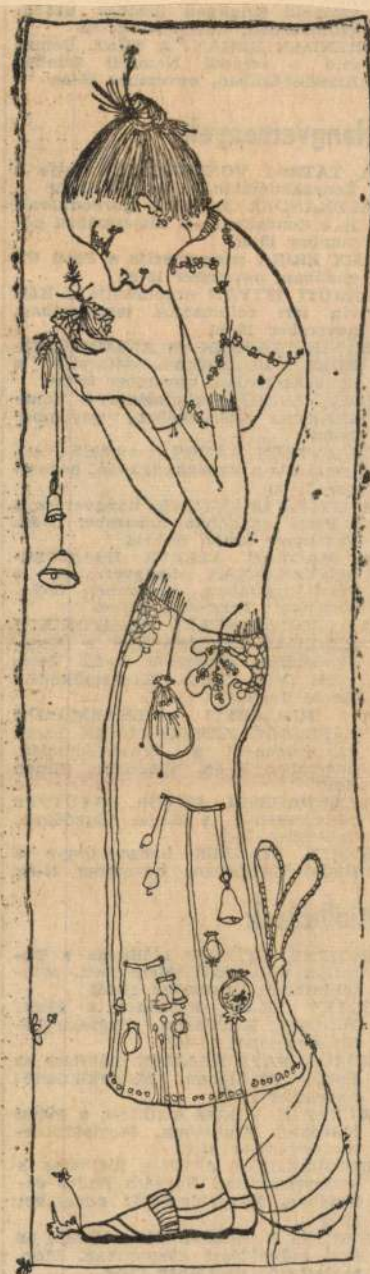

Köllő Zsuzsa: Mákkisasszony

DANIEL SAFRAN és ANTON GINZBURG Beethoven-szonátaestje a Zeneakadémián, november 20-án

LÖTE ENIKŐ zongoraestje a Zeneakadémia kistermében, november 20-án

SEBESTYÉN JÁNOS csembaló-, orgonaestje a Zeneakadémián, november 21-én

A GYŐRI LEÁNYKAR hangversenye a Pesti Vigadóban, november 21-én. Vezényel: Szabó Miklós

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR hangversenye a Pesti Vigadóban, november 23-án. Vezényel: Ferencsik János

A SZOMBATHELYI SZIMFONIKUS ZENEKAR hangversenye a Zeneakadémián, november 23-án. Vezényel: Petró János. Közreműködik: Jandó Jenő

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARÁNAK Bach-hangversenye a Zeneakadémián, november 24-én. Vezényel: Simon Emil

A BUDAPESTI FÚVÓS EGYÜTTES hangversenye a Budai Vigadóban, november 24-én

KING'S SINGERS hangversenye a Budai Vigadóban, november 24-én

Kiállítások

KEMÉNY GYÖRGY kiállítása a Dorottya utcai kiállítóteremben. Megtekinthető: november 19-től

CSÁKY LAJOS kiállítása a Fiatal Művészek Klubjában. Megtekinthető: november 19-től

KÓRÓSI PAPP KÁLMÁN kiállítása az Építők Klubjában. Megtekinthető: november 30-ig

WÜRTZ II. ÁDÁM kiállítása a Fiatal Művészek Klubjában. Megtekinthető: november 25-ig

SZEDERKÉNYI ATTILA kiállítása a balassagyarmati Horváth Endre galériában. Megtekinthető: november 25-ig

SERÉNYI H. ZSIGMOND kiállítása az érdi művelődési központban. Megtekinthető: december 12-ig

Köllő Zsuzsa, grafikus

Köllő Zsuzsa: Vakáció

Köllő Zsuzsa: Vakáció

Élet és Irodalom

B

2.

XXVII/38

Köllő Zsuzsi grafikus

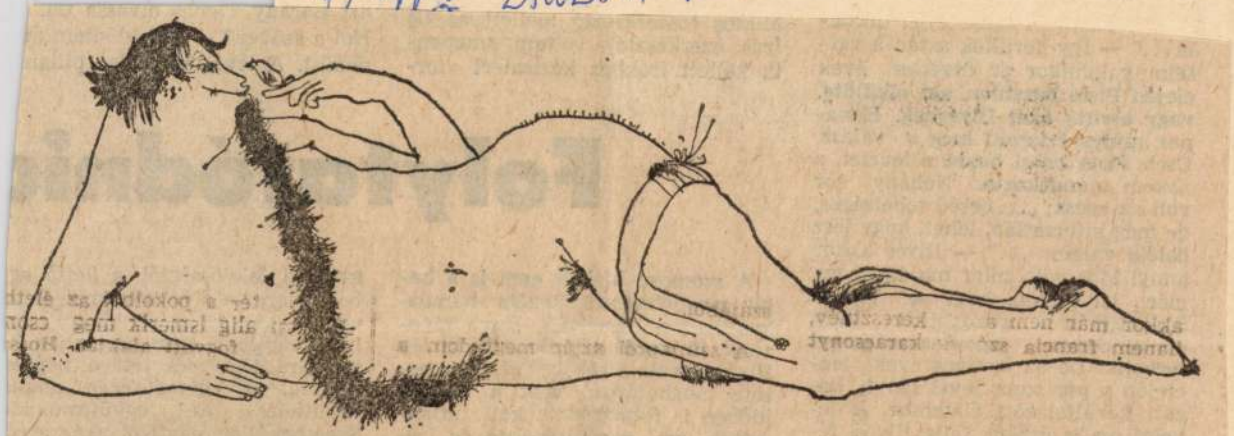

Köllő Zsuzsa rajza

Köllő Zsuzsa rajz

8.

Élet és Irodalom Bp. 1983. ápr. 22 XXVII/16

ny Tamás olvassa fel.
veg? — érdeklődtem m
levél az utolsó pillan

tódnic

felelősségtől, a kettő eg
nette a humánumot. S m
magyarság szülőföldi elh
égében több országban
a létkérdés lett a néptes
az egyenlőségen alapu
lés és együttműköd
nállott egyfelől akár a p
zmopolitizmussal, akár e
ikus balossággal, amely
i kötődéseken kívülre he
magát, másfelől az önző n

Kölló Zsuzsa, grafikus

Kölló Zsuzsa: Moziban

Kölló Zsuzsa: 9.

Élet és Iro[illegible] 983, dec. 16. XXVII/50

Köllő Zsuzsa, grafikus

Köllő Zsuzsa rajza

12.

Köllő Zsuzsa: Rajz
Élet és Irodalom, Bp. 1984. jan. 27. XXVIII/4

ERKES ERZSÉBET:

Köllő Zsuzsa illusztrációja

Magyar Nemzet 1984. [illegible]. XII. 24.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Köllő Zsuzsa
Grafika

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 JAN 27

1021

Köllő Zsuzsa rajza

KOCSIS KLÁRA:

A limesen túl

Éjente már hangtalan áll a szorongásbitő.
Gazdasági tornamutatványok váltakoznak,
napra éj.
Mi nem az irigység szikes tájait akartuk.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Köllő Zsuzsa, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 ÁPR 22

1021

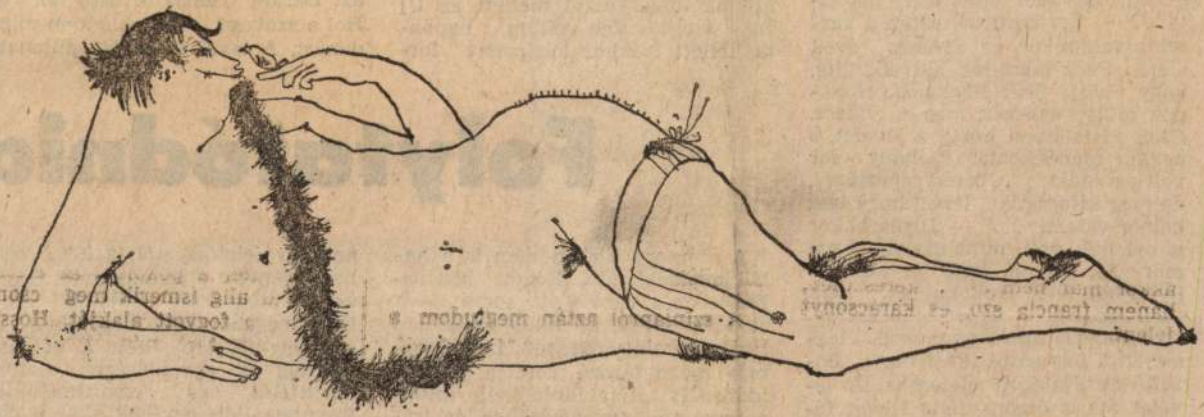

Köllő Zsuzsa rajza

a ládának, vagy a konyhaasztalnak támasztotta, aztán megszólalt: „Fent voltunk Gyulánál. Kész a Petőfi, csaknem egész éjjel diktálta..." — Így kerültek aztán a verseim valamikor az ötvenes évek elején Pista bácsihoz, aki elküldte, vagy elvitte őket Illyésnek. Hónapok múlva érkezett meg a válasz. Cseh Pista bácsi hozta a levelet, s nekem ajándékozta. Néhány sor volt az egész: „...öcséd tehetséges, de még kiforratlan, lehet, hogy lesz belőle valami ..." — Illyés akkor annyi idős volt, mint ma én. S ma már jól tudom, hogy az ember ilyeneket ír a rokonainak, akik unokaöccseik ügyetlenkedéseivel terhelik. De az ötvenes évek legelején a pár soros levél fényt hozott körülfalazott életembe. A levelet ma is őrzöm, félig Illyés, félig Cseh Pista bácsi iránti szeretetből.

Illyéshez aztán nem sok közöm

volt szüksége. Néhány
egészsége is helyreállt.

Ezekben az években
Miklós főszerkesztő m
Írás szerkesztője volta
ta kellett írókhoz kézi

F

A szomorú hírben nem is a halál megdöbbentő. Régóta búcsúzkodik ez a nemzedék, sorra távozunk, ki előbb, ki utóbb. De ki lép Illyés Gyula örökébe? Lelkiismerete meghatározó volt, a változó időben is folytatódnia kell mindannak, ami egyéniségében és írásaiban, történelmi magatartásában és tanításában mag volt, egy veszélyes század haladó törekvései-

nemzeti felelősségtől, a kettő egyben jelenette a humánumot. S mivel a magyarság szülőföldi elhelyezettségében több országban él, számára létkérdés lett a néptestvériség, az egyenlőségen alapuló együttélés és együttműködés. Szembenállott egyfelől akár a polgári kozmopolitizmussal, akár egy dogmatikus balossággal, amely a nemzeti kötődéseken kívülre he-

Köllő Zsuzsa, grafikus

Köllő Zsuzsa rajza

10

Élet és Irodalom Bp. 1986. okt. 10 XXX/41

ınába. Kétségtelen: a csónakok
skosak, a Köjál környezet- és
édelmi előírásainak be nem
sa miatt elszennyeződött, ola-
Duna-víztől kell őket megtisz-
l.

vállalat által szorgalmazott j
sségi és sportélet részesekén
nbe sem jut, hogy mindezeke
gásoljam. Bizonyítható — gon-
n —, hogy csakis a vállala
őinek az érdeke egy ilyen csó-
ázi rendtartás, amelynek utol-
ejezete — tudható meg a hír-
ól — „a bérlőink által benyúj-
panaszok és kérések elintézé-
k a rendjét szabályozza". Ha
ek szellemében, akkor nagyo
okratikusan.

—gé

Köllöd András

festő és restaurátor szül Illmicz (Moson megye) 1905 aug. 2. Tanult a bpesti iparművészeti iskolában 3 évig, majd 1929 T. 3.1-ben Becsben dr. Halm ~~[illegible]~~ Imre nél tanult restaurálni. 1932. nov. óta Budapesten dolgozik. Tájképeket ~~fest~~, utcavészleteket fest.

VI. Hajcsár ut 119. sz. alatt

ifj. KÖLLŐD ANDRÁS
iparművész, restaurátor

saját közlése 1933. márc. 20-án

MDK

Köllöd András

növ. 2oo pengős Horthy Miklós-ösztöndij

Iparmüv. Isk. Évk. 188o-1941. Bp. 1942.
1936-37, 194o-41. tanévek tört. 7-22 l.

MDK

Köllöd András növendék,

2oo pengős Horthy Miklós-ösztöndij 1938-39.

O.M.Kir. Iparmüv. Isk. 1936-37 - 194o-41. tanéveinek tört. Iparmüv. Isk. Évk. 188o-1941. Bp. 1942.

18 l.

MDK

Köllöd András növendék
2oo ~~forintos~~ pengős Horthy Miklós-ösztöndij
1939-4o.

O.M.Kir. Iparmüv. Isk. 1936-37 - 194o-41. tanéveinek tört. Iparmüv. Isk. Évk. 188o-1941. Bp.1942.

18 l.

Köllöd András, épitő iparmüvész, 1939-4o.
iparmüvészeti szakokleveleket kitüntetéses
szakoklevelet nyert

Iparmüvészeti Isk. Évk. 188o-1941. Bp. 1942.
34 l.

óris /Hagyaték, XXXVIII. csomag, 91 szám/
ékezik meg: 1./ Fusa per Georg Knoblock
osef Segner is Pesth, 1743. 3./ 1634-
gyik sem maradt meg.
. - Borovszky 98 l. - A váczi egyház-
. kötet, Vác, 1915, 146-147 l.

la falán fülkében, hatalmas, későbarokk,

itovszky-kuria./
itovszky-család 18o9-ben.

adon álló épület, L alaku alaprajzon,
) + 1 + 1 + 1 + 3 tengelyes. Oldalakon
: pedig mélyitett tükrök. Középrizalit
ettős féloszlopok. Oromzat fogsoros
tranyuló szárán, ami az oldalhomlok-

Köllőd András, butortervező, 1938. végbizonyitványt nyert

Iparmüvészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.

33 l.

3

~~Erzsébetvárhely (Ezabó)~~

A negyedik tengelyben egye
kapu, négy-négy betétes, r
két oldal egyformán kiképe
és ablakokkal. A hajóhoz e
egyenes szentély, mindháro
Belseje: Torony alatti bej
keny ülőfülkével, ~~boltozat~~
~~mára. A harangozás innen t~~
benyuló boltsüvegekkel tag
kiképzett ablakai körül fé
dalon négy-négy keskeny fü
jonizáló fejezetü pilaszte
főpárkány. A hajóba beépit
pilléren áll, három félkör
kórus alatt, ~~a lockeoldalo~~
csőfokkal magasabban álló,
négy oldalt hevedereken ny
két oldalon sekrestye. A h

~~helyes ez? mélyitett törzsül?~~

MDK

Köllöd András növ.

1938-39. 2oo pengős Horthy Miklós-ösztöndij

Iparmüv.Isk. Évk. 188o-1941. Bp. 1942.
1936-37, 194o-41. tanévek tört. 7-22 l.

Kőlläd András

Autotervező

1926-28.

Ennisk 1930. 85. l.

jobbra (fordult), ~~nézve látható~~. Jobb kezében sas tollas
ssé felemelt kardjot tart. Haja rövid, baju-
retvált. Rojtos nyakkendője felett a vás-
Mellét két rendjel, egy érdemkeresztés két rend-
elynek gallérja és ujja paszomántos, meg nadrág-
a kép alatt aláírásának másaképe

lffy Móricz alt.

Jós 1862.
LÁK TESTVÉREK PESTEN 1862.
by Soma
omat fontartatik.

nagysága 31·5 cm.

. pap.)

4/92 8/98 № 4.

M. D. K.

KÖLLŐD András építész

Részvétel a pályázatban

Köllőd A. munkatársaként

III. dí

Borosnyai Pál: A pesti Vigadó terapályázata

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 1-3. sz.

95. l.

MDK

Köln Miklós, VI.o.tan.

Rákospalota Madách téri ált.isk.

187. Szabadsághid.

Magy.Ifj.Képzöm. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.

Föv. Képtár. 1949 aug.16.-szept.lo. Kat.

M.D.K.

Kölner János, kőfaragó

1465-ben a hassai polgárot sorába való felvételért folyamodott – egyik kezese Stephanus lapicida volt.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai

Akadémiai Kiadó, Bp.1967 59 old.

MDK

Kölni Kölner János, képíró.

Kölnben polg. jogot nyer, fótallója Kassai István ép. mester, akkor vándor éveit tölti Kölnben.

MMÉE Közl. 1904, 38 k. II. für. ~~6~~ 11. l.
Kemény Lajos: Kassai ép. mesterek.

MDK

Kölner /Kölni/ János képiró

Müvészet 1914. 377.l.

mdk

Kölner János képíró

mesterjogának megszerzésénél István mester 1465 ben jót állt. Kölner is munkása lehetett a templomnak

Mihalik S. A Kassai Szent Erzsébet templom
Bp. 1912.

43. l

M.D.K.

Kölni-Kölner János, képíró

1465-ben nyer Kassán polgárjogot, amikoris Kassai István építőmester a jótállója.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38. old. 41. old.

Kölni Jób János festőt MDK

1465-ben Kassai István segiti a polgárjog elnyerésében.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 220.o.

M. D. K.

Kölni János festő

1465 ben Kassán mutatható ki.

A művészetek története. kerk: Beöthy Zsolt.
II. Bp. 1907 596.

Kölni János

festő

(Johann der Kölner

Kassa 1465

Horv Mátyáskori

143. l.

Lásd még Kassai

István csomagjá

ban. Ez ulpha-

nus jótállója volt a

polgárjog elnyerésénél.

attuale, politica culturale e sociale dei due Paesi aggiungerà certamente un contributo prezioso a tale opera. È il chiaro sentimento che anima i promotori dell'iniziativa che me ne dà la lieta certezza.

Köhli János

Kassai festő

l.

Szabómagyfest

52. l

MDK

Kölni János, festő

1465-ben Kassai István segiti a polgárjog elnyerésében.

A magyarországi müvészet története I.
Bpest, 1961. II. kiadás. 237.l.

Kölni Péter

kőfarajó

Rozsnyó

1509

A rozsnyói szeres-

egyház szentsége-

háza -

lásd Péter, kölni

kőfarajó alatt

is.

Hekler Ung

78. l.

809. *Deák Ferencz.*

Térdig látható s kissé
a szék támlájára nehezed
hord, szakálla pedig leber
mellét is fedi, kivágott
atillája zsinóros.

Vászon, méretei 37·8 : 29
20 K. — Vétetett a gr. Kr
A megszerzésére vonatkozó a
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 á
jegyzék 220. — Az átvételt
8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Kölönte Zsolt, építészmérnök 1.) Folytatás.

Kosdi Attila: A Kossuth-tömb rekonstrukciója, Sátoraljaújhely.

Sátoraljaújhely történelmi belvárosának részeg az ún. Kossuth-tömb. A terület tervezését 1979-től a Váti végezte. Sorra készültek a tömb arculatát meghatározó tervek. A tervezésben Kölönte Zsolt, Kravár Ágnes, Szőcsik András, Máté Zsolt építészmérnökök vettek részt.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 50-old.

Kölönte Zsolt, építőművész 2.) folytatás

Kozdi Attila: a Kossuth tömb rekonstrukciója. Sátoraljaújhely.

1. a terület eredeti beépítése (az állagrögzítést a Váti készítette).
2. Beépítési terv 1979. Kölönte Zsolt – Makovecz Imre. (Váti). /1 repr./ /1 repr./
3. a tervezett II. és VIII. jelű épületek. /1 repr./

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 50-old.

Kölönte Zsolt, díszlettervező

Sarkadi Imre darabjának

drezdai előadásához a

díszleteket tervezte.

Bernáth Aurél: Adáshiba, Maszkajáték,
Rokonok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. nov. 23.

Kölönte Zsolt, dinlettervező

A Huszonötödik Színház előadásához a dinleteket szervezte.

Molnár G. Péter: Színházi levél Rudolf-telepről 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 27.

Kölönte Zsolt, dinlettervező

Jelenleg Budapesten élő, nem fog-
lalkoztatott dinlettervező

Ablonczy László: Vendégrendező Kolozsvárról 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 1.

Kölönte Zsolt

Jánosházy György: „Dráma Misztótfalusi Kis Miklósról" cimmel ir a marosvásárhelyi szinház magyar tagozatának előadásáról, hogy magyar szerző darabjával ünnepelte meg a szinház születésének huszonötödik évfordulóját. Szabó Lajos: "Mentség" c. darabja, az iró első szinpadi munkája.
A marosvásárhelyi szinház előadásaihoz évek óta a kitünő diszletek egész sorát alkotta meg a müvész. A kritika kiemeli "a friss szemléletü, eleven képzeletü, tehetséges fiatal tervező" minden munkáját.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. febr. 19. XVI. évf. 8. sz. 19. lap.

Kölönte Zsolt, díszlettervező

a gyulai Várszínház előadásához

a díszleteket tervezte.

7.

H.R.G.: Caligula helytartója

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 21.

Kölönte Zsolt

Székely János, romániai magyar iró: „Caligula helytartója" c. drámáját a a Gyulai Várszinház mutatta be.
Szekrényesy Julia: "Az erkölcs helytartója" cimmel ismerteti az előadást és méltatja Kölönte Zsolt diszleteit és Schäffer Judit jelmezeit.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 22.
XXII. évf. 29. sz. 12. lap.

Kölönte Zsolt, díszlettervező

a Gyulai Várszínház előadásához a díszletet tervezte

Z. L.: Székely János: Caligula helytartója 29.

Kritika, Bp. 1978 nept. 9.

M.D.K.

Kölül János, fazekasm.

Céhkorsót készitett. 1828-?-/Függelék, ~~xxx~~53/. 186.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprémi Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

KÖLTŐ SEBESTYÉN (fotó)

Az annavölgyi fotóművész második díjat kapott a Dorogon másodszor megrendezett Bányászélet c. fotópályázaton.

WEHNER Tibor: Művészeti krónika: Komárom megye. Uj Forrás, 1986. 1.sz. 62.p.

1

Kőmíjes Antal Kőfaragó

1577. máj 25. Kvár sykve: „Kovács Lukács Kőmíjes Antalt vitte polgástól Wjvárig" (Szamosújvárig). Kifizettek neki fl. 1. d. 12. (I/X. 1577. 65.)

1582 aug. 16. Kvár sykve. "Hívatta Keomíes Antalt az fejedelem Fejérvárra Zwch (Szőcs) Máté lován, attam Kölcsegére, lovára, magára 1. frt." (1582/VII. 49.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragóműhelyek II.
A kolozsvári műhelyek. Ars Hungarica

Kőmíjes Antal 2

1584 szept. 19. Kvár szkve: „Somberi uram Lésetó bíró uramat, hogy Kemíjes Antalt Somborra vitetné. Vitte Nagy István 2 lovon d. 75" (III./XVIII. 10.)

1585 ápr. 18. Kvár szkve: „Zekeres Sános vízi Somberi uramhoz Lét lovon Keomíjes Antalt. Attam den. 75. (III/XXIV. 50.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragóműhelyek II.
A kolozsvári műhelyek. Ars Hungarica
1974/2

Kömíjes Antal

1585 jul. 2. Kvár. ykve. "Szabadkaj Máton vissi Keomíjes Antalt ycryzámostól S. Egiedre, Somboj yámára 3 lovon. Attam fb 1. den. 12. III. (XXIV. 60)

1588. yept. 27. Kvár. ykve: „Keomíjes Antalnak, hogy az tanácsházat megpádimentumozza, attam den. 28." (IV. I. 39.)

./.

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek

II.közlemény - A kolozsvári műhelyek

Ars Hungarica 1974/2

Várnegyed

Meghívó

A Magyar Szocialista Párt
I. kerületi Szervezete
és a Budai Polgárok Társasága
tisztelettel meghívja a kerület polgárait

Hiller István kulturális miniszter lakossági fórumára,

melyet 2004. november 3-án (szerdán), délután 17 órai kezdettel tart
a Magyar Kultúra Alapítvány Corvin termében.
(1014 Budapest, Szentháromság tér 6.)
A fórum témája:
a vári műemléklakások privatizációja,
a vári rekonstrukció jelene és jövője.
Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Programok

Várnegyed Galéria
(Bp., I., Batthyány u. 67., Tel.:214-4450)
I. kerületi művésztanárok csoportos kiállítása. A kiállítás *november 4-ig*, vasárnap és hétfő kivételével naponta 11 és 18 óra között tekinthető meg.

Tabán Helytörténeti Gyűjtemény és Dokumentációs Központ
(Bp., I., Döbrentei u. 9.)
Virág Benedek emlékév: Virág Benedek és kortársai kiállítás. Nyitva tartás: szerda, péntek, szombat: 14-18 óráig; vasárnap: 11-18 óráig. Tel./fax: 201-7093. A belépés díjtalan!

Várbarátok Köre Klubest a Litea Könyvesbolt és Teázóban
(I. Hess András tér 4.)
November 8. hétfő 17 órakor: Egy csillagász szöges drót mögött. Emlékezések. Előadó: Ponori Thewrewk Aurél csillagász.

Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ
(1012 Bp. Attila út 93.)
Kölűs Judit festőművész kiállítása. A kiállítás megtekinthető *2004. november 7-ig*, minden nap 9-18 óráig.

Kölüs Judit

Művésztanárok

Megnyitása óta szebbnél-szebb kiállításoknak ad otthont a Budavári Önkormányzat Várnegyed Galériája, melynek legújabb tárlata valódi különlegességgel szolgál a művészetek szerelmeseinek. Az első kerületi művésztanárok csoportos kiállításának alkotói egytől egyig szűkebb pátriánk megbecsült tagjai, akik hivatásuk, a tanítás mellett nagyszerű műalkotásokat teremtenek.

A tárlat megnyitóján dr. Nagy Gábor Tamás polgármester köszöntötte az egybegyűlteket. Mint mondta, az érdeklődőkkel megtelt galéria bizonyíték arra, hogy milyen sokan kíváncsiak a környezetükben élő művészekre. Éppen ez volt az egyik cél, mikor az önkormányzat létrehozta a Várnegyed Galériát, hogy a kerületi kötődésű alkotóknak is méltó kulisszát, közösségi fórumot teremtsen művészetük bemutatásához. A tárlatok a puszta vizuális, esztétikai élmény mellett fontos iránytűként is szolgálnak, hiszen ráirányítják a figyelmet olyan értékekre, amelyekre talán kevesebb gondot fordítanánk. A művésztanárok esetében sincs ez másképp. Ők azok, akik a napi munka, a tanítás mellett képesek mindnyájunk számára értékeket teremteni. Ahogy a polgármester fogalmazott, irigylésre méltó, hogy egyszerre alkothatnak, teljesíthetik ki művészetüket és foglalkozhatnak hivatásukkal, a tanítással. A világ legszebb dolga, az emberi élet igazi célja és kiteljesítése a bennünk lakozó tudás továbbörökítése. Mindez, a művésztanárok esetében kiegészül az alkotás varázslatos élményének átadásával, mikor megismertetik a gyermekeket az értékteremtés pillanatának frenetikus érzésével.

A művészeti érdeklődés felkeltése nagyszerű dolog, egyben nagy felelősség, mert a vizuális kultúrára nevelés alapvetően meghatározza a következő generációk látásmódját. A művésztanárokon áll, hogy a felnövő nemzedék mit lát szépnek, milyen képzelőerővel, alkotói kedvvel bír majd. Abban biztosak lehetünk, hogy a művésztanárok gondjaira bízott gyerekek kellő útrava-

Fenyvesi Félix Lajos neve ismerősen csenghet lapunk minden olvasója előtt, különös hangulatú, karakteres írásai révén. Bár sokan szívesen olvassák gondolatébresztő cikkeit, mégis, nem min-

Párbe

hez, a hithez val
lamint arról, hog
apró szépségeit k

KÖLÖNTE Zsolt *129, 133*
?
Marosvásárhely, díszlettervező

Banner Erdély

II.

ból művészet forrásértéke
eltételei ----------1
történeti ikonográfia---------4
i rekonstrukció és
----------8
lehetőségei és Rembrandt
----------17
szet forrásértékének tu-
sei----------22
üvészet realitásának
----------22
i----------27

Kőmíjes István - Stephanus Magister (+ 1571 előtt)

1569 febr. 2. Ambrosius Lomíjes és Mikola István között folyó perben, az egyik tanu: „magister Stephanus"; inasa „Joannes discipulus."

1571 Kvár szkve: „Kőmíjes István özvegyének fizetnek a vajda Lomyhájára adott holmiért den. 45". (II/II. 194.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragóműhelyek II. közl.
A kolozsvári műhelyek - Ars Hungarica 1974/2

363. old.

KŐMÍVES Andor
? grafikus

Banner Erdély

$(4 \overset{32}{\cdot} 8) + 17 = 49$

$(6 \overset{42}{\cdot} 7) - 19 = 23$

$(9 \overset{81}{\cdot} 9) + 5 = 86$

$(8 \overset{5}{-} 3) \cdot 2 = 10$

○	5	3	6	
△	40	24	48	3
□	29	13	37	4

KŐMÍVES ISTVÁN

„Minden más helyen marad”

Asszociációk Ferencz Győző verseire

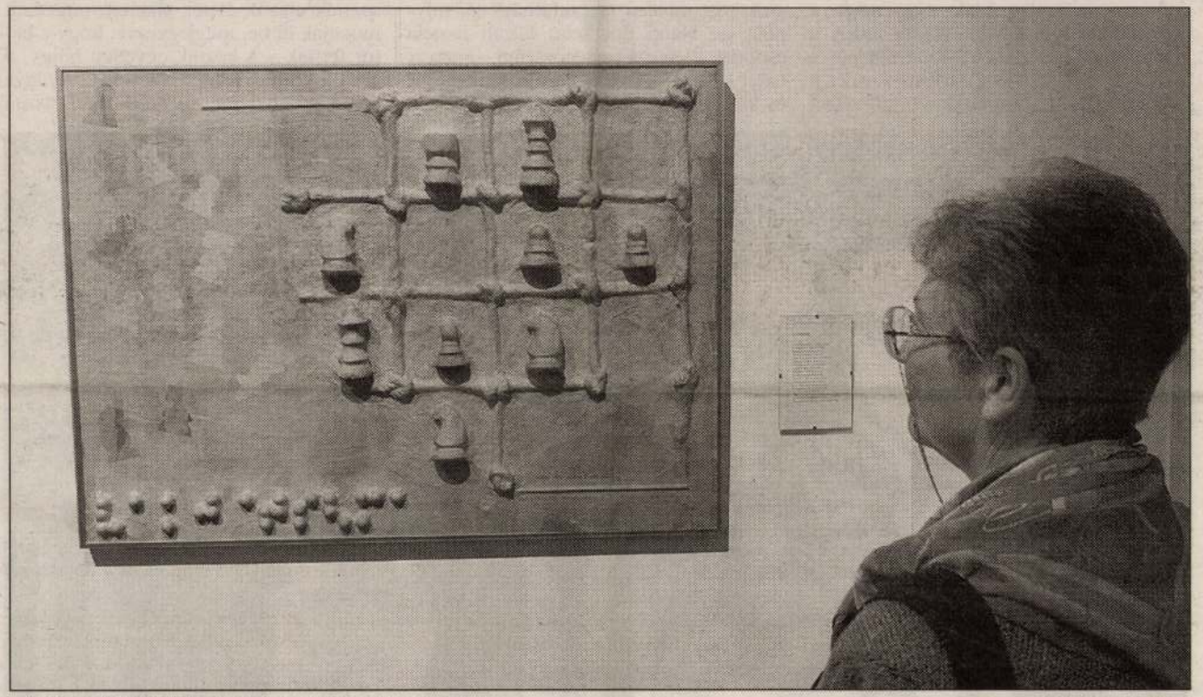

Kőmíves István képei sokat mondó asszociációk

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Valamikor, szakrális és mágikus időkben, az írás, a betű nem csupán arra kellett, hogy különösebb hűhó nélkül, a lehető leggyorsabban ahhoz a dologhoz, képzethez vagy fogalomhoz irányítsa az olvasót, amelynek a megjelölésére szolgál. Nem volt közömbös kémhatású jel, amely akkor dolgozik jól, ha észre sem veszik, mikor teszi a dolgát. Éppen ellenkezőleg, önmagában is fontos volt, önnön jogán szólt az emberhez, a maga külön sugallatával vagy közlendőjével. Ehhez persze magára kellett vonnia a figyelmet. Azaz ábrának, képnek is kellett lennie, amelyen fennakad a tekintet, s amelynek nem csupán megléte, hanem látványa is üzenet. Másként fogalmazva: az írás, a hieroglifa, az ideogramma, a betű eredetileg jel is volt, kép is, egyszerre két dolog, amelynek egységét újabb időkben éppen a „jelkép” szó fejezi ki, mégpedig jelképesen (ami lehet, hogy kínos szójáték, de igaz). A betű tehát ikon volt, szentkép, meditációs tárgy, amely titkos tudást közvetített a rajta révedőnek. S varázsjel is, mágikus eszköz: aki értette üzenetét és ismerte használatát, a betű segítségével mindenféle hatalmas külső és belső erőnek parancsolhatott, s árthatott-használhatott velük.

Modern, varázslatát vesztett és deszakralizált korunkban a költészet őrzött meg valamit, ha csupán jelképesen is, mindebből. Amit „a költészet hatalmának” szokás nevezni, az voltaképpen az írás, a betű eme ősi jel-képiségével és varázslatával rokon. A romantikus költő büszkén vállalta ezt a rokonságot: a létezést lakályosra, az embert szabaddá és mindenhatóvá igyekezett varázsolni, prófétaként és szent dalnokként emelte vállára s tartotta fenn a világot. Velük szemben a mai költők kétkedőbbek, s nemigen hisznek már a költészet mindenható varázslatában, az írás és a betű mágiájában.

Ferencz Győző is ilyen költő. Verseiben meg is fogalmazódik, halk, ám határozott mellékszólamként, ez a mai kétely: a vers, talán eredete és eredeti természete ellenére, ma már inkább jel, azaz a jelentés felé, ha van még egyáltalán jelentés, szerényen eligazító útmutatás, s csupán ritkán, feltételesen, az irónia idézőjelei közé foglalva kép, amely önnön létével jelent és hat, azaz varázsol. Versei gyakran szólnak a dilemmáról, amely önnön állapotukkal kapcsolatos: tudniillik arról, hogy tud-e még mindkettő lenni a vers, jel is, kép is; képes-e, pályázhat-e egyáltalán erre az ősi jelképiségre.

Kőmíves István grafikusművész ezt a költészetet szemelte ki magának. Hogy miféle benső és személyes okai voltak erre, nem tudhatjuk, de nagyon valószínű, hogy éppen ez a varázslat és varázstalanság közötti jelentésteli habozás, jelszerűség és képszerűség közötti teremtő bizonytalanság ragadta meg Ferencz Győző verseiben. Képei, ezek a versekre adott variációk, semmiképpen sem illusztrációk, sem a kezdetlegesebb, azaz tematikus, sem az áttételesebb, azaz érzelmi-hangulati értelemben. Kőmíves István a kiállítás alcímében hangsúlyozza, hogy képei asszociációk, s valóban: munkáin megtaláljuk minden asszociáció, azaz képzettársítás minimálisan szükséges alapját, a versek egyik-másik motívumának képi megismétlését vagy éppen a vers, pontosabban a verskézirat képi rekonstrukcióját. De ezek a képek ennél mélyebb és súlyosabb értelemben asszociációk. Ferencz Győző versei – éppen megokolt bizonytalanságukkal és feltételességükkel – szinte kínálják magukat arra, hogy jelszerűségüket határozottabb képszerűséggel egészítsük ki, hogy kipróbáljuk, segít-e rajtuk, ha mintegy felerősítjük képi varázslatukat. Közben persze azt is tudnunk kell, hogy ezek a versek ebben a tekintetben meglehetősen tartózkodóak: sok varázslatot bizony nem viselnek el, a képiség felszabadult tobzódása zavarba ejtené és feszélyezné őket.

Kőmíves István képei azért nagyszerű és sokat mondó asszociációk, mert mindezt tudják Ferencz Győző verseiről. Azaz maguk is megtestesítik a versek dilemmáját. Ha belépünk ide a terembe, legtöbbünk tekintete nyilván az ajtóval szemben falon látható két képen áll meg elsőként. Ezek a képek – módszerükkel és módszerük különbségeivel – tömören előlegezik mindazt, ami Kőmíves Istvánt a kiállítás többi képén, külön-külön, de együttvéve is foglalkoztatja. Munkái részben – valamiféle izgalmasan új és egyéni lettrizmussal – az írást fordítják át képpé, a kéziratot mint jelegyüttest varázsolják festménnyé, miközben meg is őrzik a jelszerűséget, mely üdvösen és a verseredeti szellemével összhangban meg is akadályozza a varázslat naiv és gáttalan elszabadulását. Részben képekre cserélik az írást, ábrákra, sőt féldomborművekre, de ezek a képek is gyakran jelek, pontosabban archaikus és archetipikus sugallatú jel-képek. Más közegben, más helyen ismétlik meg a versek létrejöttét, miközben újrateremtések, újjáteremtések, sőt új teremtések is: a lehető legtöbb, a versek lényege kerül át – a jel kétkedésével és a kép varázslatával együtt – az új közegbe. Minden más helyén marad.

Ez az utolsó mondat – Ferencz Győző verscímeként és a kiállítás címeként – persze kicsit másként hangzik és nagyon is mást jelent. „Minden más helyen marad”: így szól valójában. A végeredmény, amit itt látunk, s ami előtte történt, amíg a kiállítás létrejött, ennek részben szöges ellentéte. Hiszen jószerivel senki és semmi nem marad annak, aki volt. A képzőművész a költő helyébe lépett, a költő pedig ezt avval viszonozta, hogy – legalábbis egy kép, illetve egy vers erejéig – átvette a képzőművész helyét. De még a kritikus, aki a kiállítás megnyitására vállalkozott, azaz én sem maradtam meg szokott szerepemben: verstárgy lett belőlem az egyik itt szereplő költeményben, majd látvány-elem a költemény képi aszszociációján.

Tehát kép lett közben a versből, vers a képből, s most, hogy beszélek, még az előszó sem marad meg, hiszen elszáll, azaz semmi lesz belőle. De – mélyebb szinten – mégiscsak igaz és pontos ez a cím. „Minden más helyen marad”; azaz elkerül a maga szokott helyéről, más helyére kerül, és ott persze mássá is válik, miközben azért, s ez a lényeg, ugyanaz marad. Voltaképpen ez történt – ez történik – itt: marad ugyanannak, de mivel máshová került, más lett, s így újat tud meg magáról és újat is mond nekünk vers, kép, szöveg, festő és költő; talán még a kritikus is.

Takács Ferenc

Elhangzott Kőmíves István kiállításának megnyitóján a Lipótvárosi Galériában, 2001. október 25-én.

Az őszi Bécs múzeumaiban van mit nézni

A legbensőbb én külső megjelenítése – ez a témája annak a kiállításnak, amely a Bécs melletti Essl Múzeumban a minap Utazások az Énbe címmel nyílt meg. A témaválasztás érdekesen – ám nem zavaróan – esik egybe a Stájer Ősz legnagyobb képzőművészeti seregszemléjével, mintegy bizonyítva, hogy a kortárs festők visszatértek a portré műfajához. Klosterneuburgban az ígért utazás száz évvel ezelőtt kezdődik, Carl Moll önmagát komoly és tudós férfiúnak ábrázoló néhány képével, s folytatódik a képzőművészként sem elhanyagolható Arnold Schönberggel, aki már ízig-vérig huszadik századi ember, ha némiképp ingadozó világképpel is. Innentől kezdve a kiállítás képei egyre szétesőbb önábrázolást mutatnak, igaz a kurátorok nagyot ugrottak időben és stílusban egyaránt. Siegfried Anzinger, Zoran Music, Maria Lassnig, Valie Export, Arnulf Rainer kiállított művein lehet töprengni, magyarázni, mit is akartak legbensőbb énjükből a világ elé tárni, vagy mit tartanak önmagukról ezek a művészek. Az eredeti gyűjteményből kiválogatott 33 képhez a kurátorok még 45-öt kaptak kölcsön, s az anyag nemcsak festményeket, hanem más kiegészítő műfajt, montírozott fotót, videót is felölel. Az egyébként más kiállításokról többnyire már ismert műalkotásoknál is érdekesebb talán a remek katalógus, amely irodalmi szövegeket is tartalmaz, s veszi a bátorságot, hogy festőket szólaltasson meg önmagukról.

Ugyancsak az Essl Múzeum egy másik kiállításon nyújt betekintést egy nem mindennapos képzőművész világába: a Wien Modern fesztivál keretében itt mutatják be a svájci Adolf Wölfli munkáit. Kopwelten a címe – jelezve, hogy a világ, amelyet az Art Brut, a bárdolatlan, nyers művészet e skizofréniája miatt 35 éven át egy svájci idegszanatóriumban kezelt képviselője papírra, vászonra vetett – vagy hangjeggyé formált –, kizárólag az ő fejében született meg. Wölfli (1864–1930) a különféle művészi ágakat eggyé kovácsolta, s nem véletlen, hogy a kiállítótermekben látható műveket egyéb műfajú rendezvények kísérik. Az Essl Múzeum erre különösen alkalmas: a Baumax építőanyag kereskedelmi lánc immár nyugdíjas tulajdonosa egyik zeneszerzői babérokat arató fia miatt jó akusztikájú zenei előadótermet is építtetett alig két éve elkészült múzeumában.

Innen műfajilag csak egy ugrás a KunstHaus legújabb kiállítása, amely a naiv művészet összesen 200 remekművét mutatja be. A képeket Charlotte Zander, a ma már galeristaként visszavonult német gyűjtő bocsátotta a Hundertwasser által tervezett múzeum rendelkezésére, s a megnyitón ő maga méltatta szenvedélyes szavakkal kedvenceit. Zander asszony szeretné, ha a máig is kicsit lenéző „naiv" minősítés helyett az Art Brut irányzat e színtiszta képviselői inkább „modernként" vonulnának be a művészettörténetbe. Maga mindent megtesz ezért, s ebben a szellemben fejleszti a Stuttgart melletti Bönnigheim-kastélyban 1996 óta működtetett múzeumát, ahol már mintegy 4000 festménye van. A képek üdítők, a témák sokfélék, bibliai ábrázolástól önarcképig minden megtalálható. A súlypont az Henri Rousseau körüli francia csoport, illetve a horvátországi – magyar határ közeli – Ivan Generalic tanítványai és követői. A mások számára elveszett paradicsomban magukat láthatóan jól érző alkotók többségének életrajza is megéri a tanulmányozást: alig van köztük tanult festő. Nem egy írni-olvasni se tanult meg, s némelyek leélték az életüket juhászként, postásként s csak már nyugdíjban, szabadidejükben kezdtek festegetni.

Új kiállítással jelentkezett a Künstlerhaus, mintegy megnyugtatva azokat, akik az anyagi nehézségekkel küszködő – jobb időkben a Szépművészeti Múzeum által gálánsan felkarolt – patinás kiállító ház sorsáért aggódnak. A világ felfedezése – a felfedezés világa címmel nagy osztrák utazók életét, sikereit, tragédiáit mutatják itt be, megjegyezve, hogy e bátor férfiak – s köztük egyetlen hölgy, a XVIII. századi Ida Pfeifer – kalandvágya annál is figyelemre méltóbb, mert hiszen Ausztria fénykorában sem volt gyarmatosító hatalom. A kiállítás, amelyre a Szépművészeti és a Hadtörténeti Múzeum anyagából válogathatott a kurátor, érdekes történelmi-földrajzi ismereteket is közvetít, figyelemre méltó képzőművészeti alkotások révén. Feltűnik az osztrák felfedezők között Teleki Sámuel gróf neve is – Ludwig von Höhnel társaságában, akivel együtt kutatta Kelet-Afrikát.

Korban közelebb hoz a Karlsplatzon átellenben lévő Történeti Múzeum: kicsi, de finom kiállításon 40 fotó mutatja be Bécs város tavalyi esztendejét. Az alkotó, Reinhard Mandl kevéssé a művészetre, mit inkább a jellegzetes pillanatok megragadására összpontosított, s a fotók olyan mozzanatokra is ráirányítják a figyelmet, amelyek mellett a tárgyévben – 2000-ben – a járókelő esetleg elment a bécsi utcán. Az osztrákok kedvelik a fényképkiállítást, és a látogatottság némiképp feledteti, hogy szép botrány alakul a helyszín, a gyönyörűen befedett belső udvar tervezettnél kétszeres költsége miatt.

Örvendetesen egészíti ki az őszi bécsi múzeumi kínálatot a Collegium Hungaricum, ahová a párizsi Czóbel-kiállításon bemutatott képek több mint a fele költözött be. A szentendrei múzeum és a magyarországi magángyűjtők anyaga – 40 alkotás – tekinthető itt meg: a Pompidou Center és az ott kiállított több kép magángyűjtő tulajdonosa nem kívánta utaztatni kincseit.

Nehéz meghatározni a műfaját az immár a Múzeumi Negyedben honos Kunsthalle Televíziók című kiállításának: kevéssé a bemutatott alkotások művészi értéke, mint inkább mondanivalója volt a válogatás szempontja. A kiállítás a tévé mindenhatóságát elismerve arra a kérdésre keresi a választ, vajon korunk e kétségkívül mindent letaroló szabadidő elfoglaltsága mennyiben hatott a művészetre, hogyan tükröződik abban, és van-e kölcsönhatás. Töprengésre és vitára jó alkalmat adnak a kísérő előadások, a tévézés történetét felelevenítő vetítések, a fejlődés folyamatának bemutatása.

Az újonnan megnyílt Schiele–Klimt-gyűjteménnyel és a december elejéig még nyitva tartó Malevics-kiállítással persze semmi nem rivalizálhat, ám az őszi Bécs a fentieken kívül is kínál még érdekességeket. Meglepetést nem is ez a gazdagság, inkább a belépődíjak és az erősen beszűkült kedvezmények okozhatnak. Magyarázat erre is van: most már a bécsi tartományi tulajdonban lévő múzeumok is kevesebb támogatást kapnak, és nem egy létesítményben valóságos sikernek tekintik, hogy egyáltalán képesek új kiállítással előállni.

Bécs, 2001. október

Szászi Júlia

Christian Ludwig Attersee átfestett fotográfiája

Ivan Generalic: Szerelem az erdőben

Kömlei Aurél, építén MDA

Részt vett az ΣMKE-aluljáró tervezésében.

Békés Attila: Aluljáró: ad acta 5.

ESTI HIRLAP, Sp. 1966. nov. 5.

MDK

Kömives, kolozsvári ötvös a XVII. században

Jakab Elek: Oklevéltár Kolozsvár története II. és III. kötetéhez. II.k. Bp. 1888. 730.l.

Körnives Ádám

ötvösinas, Szombathely

1676

l

Horváth Tibor

32. l.

Könives Ambrus

Ambrus, Könives

(Ambrosius Kewnyues)

Kisvárda 1521.

Bal XV-XVI. min

II. 549. c.

EHRENWALD J.
ÉPÜLETFA-KERESKEDŐ
BUDAPEST,
VI., PODMANICZKY-UTCZA 77.
TELEFON 80—41.

EUROPA
film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

KÖMÜVES Zerdehi személynevek

→

a Zerenthiévnél

ld. Márton Kömüves stb.

KŐMIVES ANDRÁS, kőmüves
-+---

1767-ben a miskolci városi tanács egy haz megbecsülésére kiküldte Kőmives Kristófot és Kőmives Andrást. 34.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18.századi épitkezéseihez 38.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KOZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

Kömives András kömüves mester M.D.K.

1767-ben a miskolci városi tanács
egy ház megbecsülésére küldte Kömives
Kristóffal.

A miskolci Hermann Otto Muzeum Közle-
ményei 1955 december 31.l.

KÖMÜVES András

Brassói mester, 1702-ben az altorjai templom renoválásán dolgozott

Tüdős 1995 57, 177, 179

Loggiettáról,[42] de jelenleg ne
és hol vette az építész, ezért
velencei utazás mellett sem.

Az Ybl-irodában

Schickedanz tehát nem ke
1870-ben, hanem visszament Ybl
idejéről nincs pontos adatunk,
egységesen úgy fogalmaznak, ho
tíz évet töltött az Ybl-irodáb

Az Ybl Miklós mellett el
Schickedanz müvészi egyéniségé
meghatározó időszak. Karlsruhé
csak az alapismereteket sajátí
különböző irodában eltöltött n
hogy kiválaszthassa, hol talál
munkát. Feltehetőleg ilyen mér

---

[40] BTM. Ujkori o. Ter
tervlapok. Ehhez a c
24.183; 24.184. ltsz
[41] BTM. Ujkori o. Ter
csoportba tartoznak
24.188. ltsz. tervla
[42] A fotó a leszármaz

KÖMIVES Márton

Brassói mester, 1702-ben az altorjai templom renoválásán dolgozott

Tüdős 1995 57, 177, 179

Feltételezhető, hogy me
meg a Szkalnitzky és Koch épí
működését több önéletrajzi vá
is megemlítik,[34] egyöntetűen
megfogalmazásokból az tűnik k
visszatérése előtt dolgozott

Schickedanz 1870 áprili
próbálkozott. Talán az előző
irodákban szerzett tapasztala
következtében már nem a münch
A kérvény szerint Bécsben vag
díszítményi szakba vágó" tanu
ösztöndíj segítségével "1 leg
Kérését a szegénységi bizonyí
bizonyítványaival támasztotta
terv- s díszítményrajzi szakb
előnyösen hangsulyozzák."[35]

1869-70 a tájékozódás, a
életében. 1870 nyara azután me
jelentőségű sikert. Az 1870. a

Kőműves András

építőm.

Kassán, 1601-ben végrendelkezik

† K † 80. f

reálliskola igazgatóságától.

sitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... *hó* .....

osztályfő.

Kőműves András

1601.

Kassa

lád

Arch. Gy.

1912. 269

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta

Kőmüves András

architektus Kassa.
1588-ban Vámos Nemetiben
Zelemény Miklós részére
1589-ben Rákoczy Zsigmond
részére Szerencsen dolgozik.

erod

+ K + 80. l

reálliskola igazgatóságától.

sitő.

..... osztályu tanuló a

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... hó .....

osztályfő.

nre Szeged.

Kőmüves András

architectus

Kassa 1588-1601.

ród

Baloghmüvel

539. l.

Kőnnives András

1641-ben részt vesz az alábbi kastély bástyái-nak helyreállítási munkálataiban –

Molnár István:

A homonnai várkastély, Békefi Emlékkönyv. Bp 1912. 309. l.

IPÁSZTOR-LEÁNY.

Kőnüves András

Kassa 1601.

l.

Arch. Ért.

1912. 269. l.

ozik

	1.	Készpénzkészlet
3.	5.	Eladok készpénzért 30 tekercs cso
		432 kg súlyban nettó kg - kén
3.	12.	Szállítok Horvát Andrásnak Ú
		10 drb egy lyukas tűzhelylapot 67 k
		árral és 0·80 P. felárral 100 kg - k
		Csomagolás láda
7.	20	Eladok k. p.-ért 3 köteg fényes
8.	24.	Eladok 3 tekercs tüskés horgonyzo

múltjából kirombolja. Kállay mégis tudott liberális lenni és
nem
vitte
szeri
kállo
legtö
soka
volt
szem

hány
meg
a na

nyoz
tasse
közi
hida
és a
szor

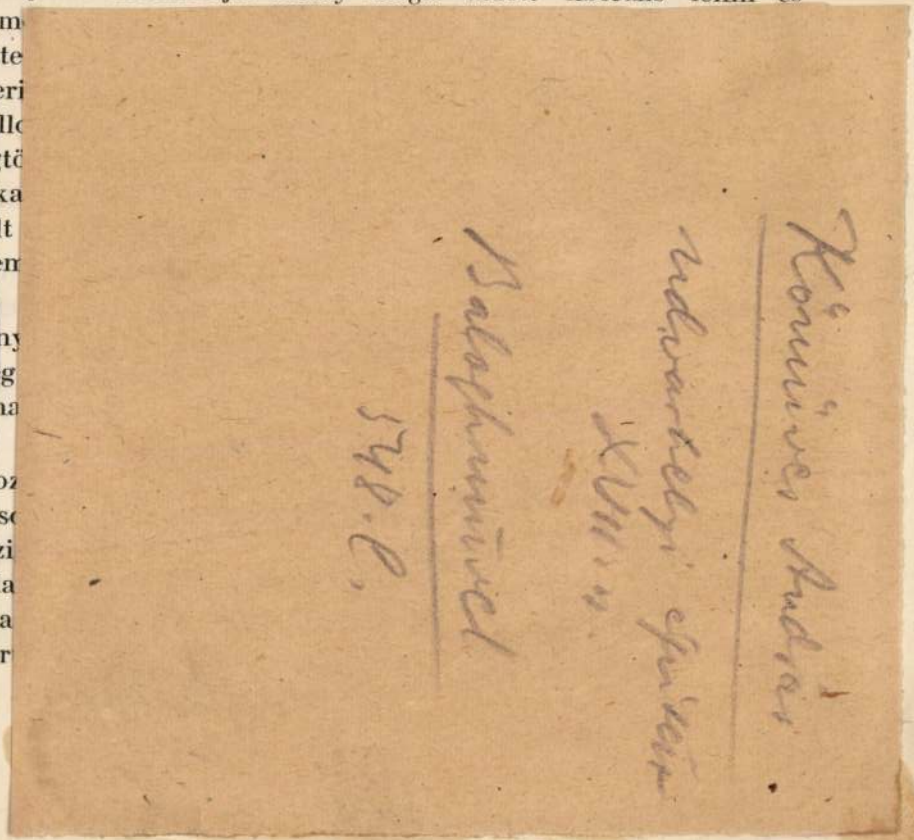

és becsomagolta jó vastagon a közügyek pakkolópapirosába. Polgármester, főispán napokon keresztül tárgyaltak Schraml tábornokkal, ez viszont a honvédelmi minisztertől kapott utasitást az ügy elsimitására, mert nem kivánatos, hogy a polgárság és tisztikar között való jóviszony elromoljon. Azt a bizonyos ajánlott levelet a honvédelmi miniszter parancsára kellett visszaszivni, Schraml tábornok pedig minden provokálást megtiltott.

A főhadnagyot, aki Engel Lajost összekaszabolta, büntetésből áthelyezték. Azért pedig, hogy nem tudott Ujváritól elégtételt kapni, becsületbiróság elé került.

A puritánok városa

Szeged közéletét nem homályositotta el a felekezeti ellenkezés, mert minden vezetője, akár kormánypárti, akár negyvennyolcas lett légyen is, liberális volt. Polczner Jenő, Kószó István, Becsey Károly, a negyvennyolcas eszmék zászlóhordozói, szivből lelkesedtek minden liberális gondolatért, ha azt nem az

Kőműves András

„architectus" 1588-1601. Neve ikle-
velekben fordul elő"

A magyarországi műv. tört. I. 231.
Corvina 1970

Kőműves András

Építész, a fejedelmi építkezésekben vett vén a XVII. n.-i Erdélyben. Udvarhelyi szám.

A magyarországi műv. tört. I. 243.
Corvina 1970.

M.D.K.

Kőműves András, egri mester

a Telekesy István egri püspök ner Orczy Istvánhoz irt levele szerint, a XVIII. sz. elején, negyedmagával az egri leromlott város falahat rakja.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 353. old.

KŐMŰVES András egri mester. A XVIII. század elején Telekesy István egri püspök levelében szerepel, amelyet Orczy Istvánhoz irt. Ezek szerint KőmüvesAndrás negyedmagával az egri leromlott városfalakat rakja.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kőmives András, építőmester

kassai „architectus", 1588-ban Vámos-Németiben dolgozik-Zeleméry Miklós részére, 1589-ben Szerencsen Rakóczi Zsigmond részére, s valószínűleg ő lehetett, az ~~az~~ kassai architektus, akit Dobó Ferenc 1589-ben Sáros-Patakon fogoldkoztatott.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 80.old.

MDK

Kőmives András, épitész

udvarhelyi mester, aki a fejedelmi épitkezésekben részt vett a 16.sz.végén.

magyarországi művészet története I.350.l.
pest, 1961. II. kiadás.

MDK

Kőmives András architectus

A kassai városi iratban található magyar mester neve.
/1588-1601/

A magyarországi művészet története I. 332.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

MDK

Kömives András, architectus

1588-ban Vámos-Németiben Zeleméry Miklós részére dolgozik. 1589-ben Rákóczi Zsigmond részére Szerencsen épit s ö lehetett az a kassai architectus, akit Dobó Ferenc 1589-ben Sáros-Patakon foglalkoztat.

Kemény Lajos: Kassa i épitömesterek. Renaissance korszak. MMKE Közl. 1904 évf. 80.l. 28 kötet, 3. füzet

MDK

Kömives András,

16oi-ben végrendelkezik.

Kenény Lajos: Kassai építőmesterek. Renaissance korszak. MIKK Közl. 1904 évf. 80.l. 28 kötet, 3. füz.

MDK

Kömives Antal, aliter Varga

1602-ben polgárjogot nyert, s egy év leforgása alatt megnösült. Polgári jogát időközben elvesztette, de 1615-ben ujra elnyeri. 1619, 1621, , 1626., 1628., és 1630-32-ben céhmester.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance korszak. MMKE Közl. 1904 évf. 80.l. 28 kötet, 3. füz.

KŐMIVES Anda.

10. 60. Varadinum '92

Új Művészet 1992

MDK

Kőmives Antal aliter Varga, építész

A kassai városi iratban található magyar mester nev
ve./1602-32/

A magyarországi művészet története I.
Bpest, 1961. II kiadás. 332.1.

M.D.K.

Kőnüves Antal (Varga néven is) építőmester

1602-ben nyer Kassán polgárjogot; 1619-1632 között öt ízben céhmester.

Kenény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. Bp. 1904. 38.köt. 80.old.

Kömüves Antal alter Varga

nevét. vársi okiratokból ismerjük. É-
pítén. /1602-1632/

A magyarországi műv. tört. I. 231.
Corvina 1970.

Kőműves Antal

kés mórki kőfaragómester 1620 körül
díszkövet készít Lasson.

H. Takács Mariánna: Magyarországi
udvarházak és kastélyok, Budapest,
1970.

120/

Könnies Antal, alias Varga

epitom.

1602. polg. jog nyert Kassán

Polg. jogát

+K + 80. l

utobb elvesztette

de 1615-ben

ujra elnyeri

1619, 1621,

1626,

1628 s

1630-32

Cehmester

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakból*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi In

Kőmíves Antal

epitőmester.

Kassa. 1616.

Lásd. valamivel tovebben.

Maurer Györgyné

Könives Antal

1616.

lásd

Tört. Tár 1909. 313 l

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engé

a műhelyfő

Kőnnives Antal

Kassa 1637.

l.

Arch. Ért.

1912. 269. l.

ilis hó

1.	2.	Fizetek üzlet és irodabért 4 hón
2.	3.	Fizetek üzleti berendezés javítás
		Lópatkolásért
4.	8.	Vásárolok különböző takarmá
6.	15.	Kiveszek háztartásra
9.	28.	Befizetek a Kereskedelmi Hitelba
10.	30.	Személyzet fizetése
	"	Kisebb költségek a hó folyamán k
	"	Készpénzkészlet

Könüves Antal aliter

Varga

Kassa 1602–1632.

źród

z

Baloghmüvel

539. l.

1333
1337

1334
1335

Könnyes Antal

1637.

laid

Arch. E.A.
1912.269

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Kömives Antal. (: Kassa, 1616. :)

Tört. Tár. 1909.

313.

Kőmíves Antal, 1614., kőmíves,

Déván.

Tört. Tár

1883., 516.

Kolozsvár város levéltára.

— Kőmüves Balázs, MDK

1605-ben ~~"az~~ "az /nagybányai Szt.István/ templumnak nap niugat felöl valo ajtajat" javitja. 575.o.

Szász Károly: Adatok a nagybányai Képirók, kő- és fafaragók történetéhez.
Kelemenéml. 566-576.o.

hen,[2] vagy teljesen hiányoznak, mint a gyö-
ű *berethalmi* kelyhen,[3] a melynek talpa — saj-
— elveszett és valószínűleg csak a 17. szá-
an nagyon hiányos pótlást nyert.

legrégibb gotikus kelyhek közé tartozik a
odi[4] ev. egyházközség birtokában levő kehely
Talpának alaprajzát tekintve az erdélyi kelyhek
ött nem találunk hozzá hasonlót. Négyszögű
on nyugszik, minden oldalán egy-egy félkörű
ögeléssel. A talp felső mezőit az evangelisták
különböző színű zománczczal borított és gyö-
rűen vésett jelvényei díszítik. A jelvényeket
ző keret ívszeleteit zöld, a dicsfényt vörös, a
szalag egyes betűit fekete és a többi részeket
szó, kék zománcz borítja. A jelképes alakok
a gyönyörűen stilizált. Cuppáján gotikus nagy
ikkel az angyali üdvözlet kezdő mondata van
ésve. Nagyon feltűnő, hogy szárát nem hat,
em nyolczoldalú tagok alkotják. A száron és a

[2] Képét l. Roth: Kunstgewerbe XI. tábla. 1. — Arch. i. h. 115. l., 13. ábra.
[3] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 29. sz.
[4] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 11. sz. — Arch. Ért. 115. l., 14. ábra.
[5] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 110. sz.

A korai gotikus kelyhek csoportjához, a mel
nél a románkori reminiscentiák nemcsak a kúpa
talpon, hanem a lapított, gömb alakú noduso
nyilatkoznak, a *sellemberki*[1] kehely tartozik. Nem
a rotulusok hiánya, hanem a nagy betűs ir
igazolja, hogy e kehely a 14. század első fel
készült.

Bármilyen erős és egyöntetű is volt a g
megnyilatkozása, az æsthetikai nézetek továbbl
ződésének vagy talán visszafejlődésének mégis
belső feloszlásra és végre teljes megsemmisül
kellett vezetnie. A 17. század ötvösei egyes d
bokon még mindig alkalmaznak rotulusokat, a
ban minél jobban vernek gyökeret a renaiss
és a barok motivumok, mintakönyvek és mi
művek bevezetése által, annál inkább lép hátt
a nodusnak gótikus ízlés szerint való alakít
Majd, mint az 1673-ból való *jakabfalvi* kely
látjuk,[2] a nodus egy kevéssé tetszetős gömb, n
pedig gombokkal ellátott göb, mint a *nagy-disz*
ev. templom kelyheinek egyikén és azon idő k

[1] V. ö. Roth: Kunstgewerbe 84. l.

[2] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 78. sz. — Képé
Arch. Ért. i. h. 125. l., 22. ábra.

Könnives Bálint

Kassa 1637.

l. Arch. Ep.

1912. 269. l

Tartozik Követel Tartozik Követel Tart

Tőke		Berendezés	
Tartozik	Követel	Tartozik	Követel
	25000 –	1500 –	15 –
	1618 –		

Könnives Balint

Kassa

1637.

laid

Arch. Ert

1912, 269

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök va
aláir

Kőmives Bálint

1647-ben Kassan a Forgács utcai bástya mellett leomlott Erőfalat épitiming 18 öl hosszúságban.

K 741.

Kőmives Balint mester 1

1587 szept. 19. Kvár szkre: „Kezdettenek az kőmiesek az közép lapu padimentomozásához öt egész nap dolgostak rajta. Négy nap öten öten voltanak. Az ötödik nap letten voltanak. Fizettem fl. 5. den. 15. Lőrincznek és Balint mesternek jambor szolgalattyokért jobbitottam meg den 40. (III/XXX.27.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II.
A kolozsvári mühelyek -Ars Hungarica 1974/2

Kőmíves Balint mester

2

1593 okt. 30. Kvár szkoc: ~~a plébános~~

a plébános házánál a sütőház padimentomozá-
sán dolgozik ~~B~~ Koemives Balint (V/XX. 127)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II.
A kolozsvári mühelyek -Ars Hungarica 1974/2

KÖMÜVES Benedek

Herepei J.: A hársongárdi temető
régi sírkövei. Bp. 1988
97-98. p.

100. p. - mestergegye

Könnives Benedek

Eger

1576-ban bortermése
után földerusi
ötödöt fizetett.

Szederk

II. 376. l.

nösen
nyozta
Societ
böző
minde
tartat
O
(Wäl
folyta
tartóz
rése
a vár
Archi
folytá
Júliu
Reuni
d'Arc
pedig
a pár
dián
Utrec
épületeit tanulmányozta, majd hosszabb kirándulás keretében Anglia

angol középiskolát, ahol mind az anyanyelv, mind a modern nyelvek tanítását tanulmányozta s felhasználta a London Country Council hatalmas tankönyvtárát, a Board of Education pedagógiai könyvtárát és a British Museum könyvtárgyüjteményét, s sikerült olyan szemelvényanyagot összegyüjtenie, amelyből az új magyar középiskola V., VI., VII. és VIII. osztályai számára megalkotható lesz az angol tankönyv. Az anyaggyüjtés munkájában segítségére volt a British Council illetékes osztálya, Mr. C. A. Donald, H. M. Inspector of Schools, Mr. N. Vetch a London Country részéről, több angol könyvkiadó, iskolaigazgató és tanár és Mr. Vernon Duckworth Barker, a budapesti egyetem volt angol előadója.

Dr. Schranz András (1902, Budapest, róm. kat.), adjunktus és megbízott előadó a műegyetem közgazdaságtudományi karán (Kuntner professzor), összehasonlító üzemgazdaságtani tanulmányokat végzett Angliában az első félévben. Befejezte a nemzetközi részvénytársasági mérleg-index szerkesztésére vonatkozó tanulmányait. Sajtó alá rendezte az üzemgazdaságtan főiskolai oktatásának nemzetközi szervezetéről szóló nagyobb munkáját, amelyhez A. Plant professzor, a londoni egyetem üzemgazdaságtani tanára ír előszót. „Rendszeres üzemgazdaságtan" című kézikönyve kéziratát is kibővítette angliai tanulmányai során. Főmunkahelye a British Museumnak és a London School of Economicsnak könyvtárai voltak. Utóbbi üzemgazdasági

Kömüves Benedek /Fundáló/ MDK

épitész.

X V II. sz.-ban Erdélyben müködött.

/MØ/ Magy.Müv.Tört. I. Øszerk. Dercsényi/ 310.o.

Kőműves Benedek

XVII. századi kolozsvári lapinda. Feltehetően résztvett a szilágysomlyói vár ostrokás kapujának munkájában, az egeresi, ebesfalvi, marosújvári és radnóti kastélyok reneszánsz részein, vagy a gyulafehérvári, tordai és dévai építkezésekben.

Marádin Jenő: A reneszánsz ép. kolozsvári emlékei
Korunk, Kolozsvár 1965 X. 1441.

Könnüves Benedek

laid

Benedek

könnüves

Bone

Kőmüves Benedek

MAK

kolozsvári kőfaragó mester

Bethlen Gábor és Rákóczi György idejében működott.

A farkas utcai ref. tpl szószékén faragvajok (ill. 15.)

Biró József: Kolozsvár Lépekben: Bp 1941

14.0.

Kőmives Benedek

kőfaragó

l.

Mak Vásár Kolozsvár

67. l.

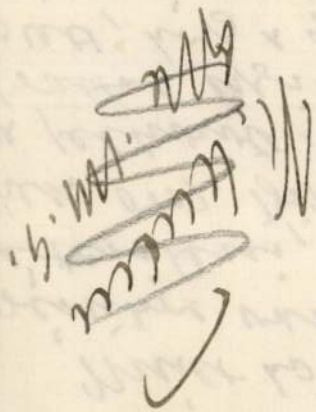

rédő Szerveret Tek. Elnök-
szigének.

Budapest.

IV. Kossuth L. u. 1.

Múlt hó 29-én helt hé-
résühre van szerencsém
értesíteni, hogy a Múlmei-
hek orsz. Bizottsága, tekintettel
a felhozott indokokra, a jelen
ísattal egyidejűleg intézke-
dett, hogy a gyermekeszport
visegrádi tanulmányi ki-
rándulásai alkalmával
a resztrevők a helépődíj
fizetése alól mentesítesse-
nek.

II.

Nagyságos

Lovászi Herbert Úrnak
m. kir. főerdőmérnöknek

Visegrád

Kőműves Benedek

Kolozsvári kőfaragó
(XVI. n.)

Rados: Magyar építészettörténet
Műszaki Könyvkiadó 1971

Kőműves Benedek

Kolozsvári kőfaragó I. Rákóczi György
walkodása idején.

A magyarországi műv. tört. I. 242.
Corvina 1970

Könnives Beneder

1509. esküdt polgár
Désen.

Kádár SzolDob

III. 205. l.

Vesti Rönyonyondt r. t.

Kőmives Benedek

1557. városi tanácsos Désen.
1559. szintén.
1560 dettv.

Kádár Szol Dob

III-206. l.

vegyes

C. 15

1 köt. 8r.

Nagy

Nep. János

Hierolexicon polymathicum
latino-hungaricum

Latin. magyar köztanulatos egyházi
műszótár.

Kononicott pályamunka

MDK

Kőmives Benedek, épitész

Kolozsvári mester a 17.sz.-ban.

A magyarországi müvészet története L.
Bpest, 1961. II. kiadás. 349.l.

MDK

A magyarországi művészet története I.
Bpest,1961.II.kiadás

MDK

Kőmives Brada János, Kassa, XV 1653.

Kemény Lajos cikke. Magy.Mérnök és Épitész Egylet
Heti Ért. 1907. ápr6 14. 153 l.
14.sz.

Könnves Ferenc

kolozsvári ötvös

XVI. 7

l.

Kampis Antal

Erdély iparművesz-

téről. Bp. 1936.

17. l.

375

Bábolnán, 1909.

n ábrázolt hegyes vidék előterét
élénkitik a mélyektől jobbra
kafedéssel. A középtérben szántó-
ben pedig az égbolt felhőzött. Jel-

m.
19-iki 120201 sz. leirattal 400
fizettetett 1909. november 8-án a
tott 1909. deczember 7-én 2006 sz. a.

Könnyes Ferenc

ötvös

l.

Bíró Erdmüv

104, 253. l.

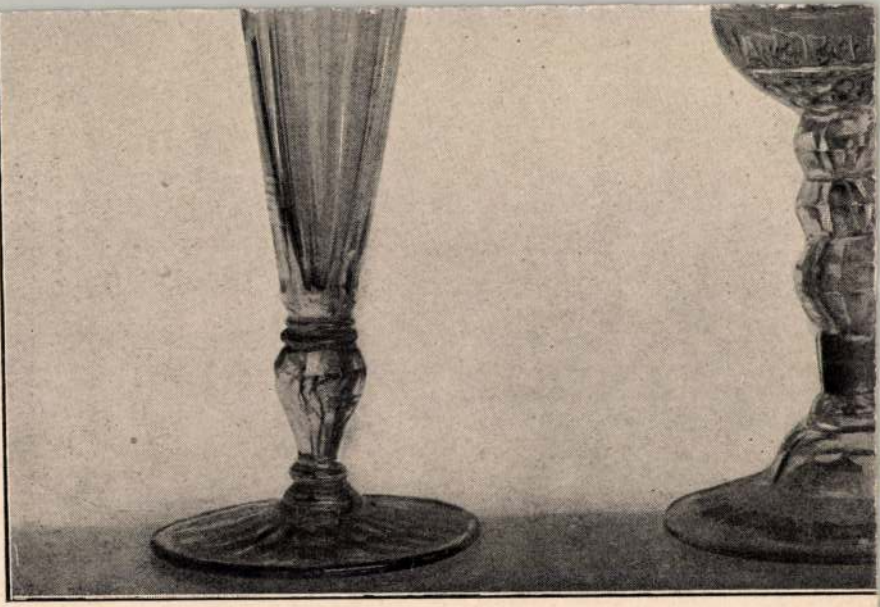

826.

825

Kőnnives Ferenc

ötv.

l. Kőmagyötvi.

985. sz.

Viselet.

Női ruha.

A hátra fordult alak ö
fekete csipke-köpeny és bő sz
dulté pedig párta fejdisz pal
derékkal, a háttért kert képe

DIVATK
Melléklet a Pesti höl
MONASZTERLY ÉS KUZ
PESTEN
alól jobbra: Ny. Rohn és Grun
legalól jobbra: Pest Junius 1

Kny., mér. 17 :

Kőmüves Ferenc

erdélyi ötvös

Végh Gyula: Erdély régi művészeti emlékei.

Magyar Művészet

1931. 335. l.

Kőrnüves Ferenc

MAGYAR MUVESZET

1931. 335

ő nyereményen felül ***a 300.000 pengős nagy jutalmat, a 100.000 pengős főnyereményt is nálunk vásárolt csés vevőinknek ismételten kifizettük.***

orsjátékon az elérhető legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

0.000 pengő

a m. kir. osztálysorsjáték, mely egyedül nyujt lehetőséget gel nagy tőkét nyerhessünk.

erencsekocka kizárólag a **TÖRÖK BANKHÁZ** *sorsjegyei-cza és* **TÖRÖK** *sorsjegyeinek népszerűsége indokolja, hogy eszámot a mellékelt levelezőlapon* ***sürgősen,*** *de legkésőbb*

olyó év október hó 12-ig

eredeti sorsjegyet b. címére mielőbb megküldhessük.

yhúzás már október 14-én és 17-én.

vatalosan megállapitott I. oszt. vételárak:

egy —	Fél sorsjegy ar. P 12.—	Negyed sorsjegy ar. P 6.—

ényben, hogy a sorsjátékon résztvesz s ezáltal lehetővé teszi, nyek egyikét Önnek kifizethessük, vagyunk

kiváló tisztelettel

sorsjegy nyer!

si esélyek!

TÖRÖK A. és TÁRSA

BANKHÁZ RT.

BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3.

Kőmives Ferenc

Kolozsvári ötvös

Kampis szerint ez az Iparművészeti Múzeumban őrzött 1548-ban Gerzült Losonczi-Zanna mestere.

Kőszeghy szerint a kannát nem Kőmives, hanem Képíró Ferenc készítette. Kampis szerint nem biztos, hogy Képíró ötvös volt. Róla csak annyit tudunk, hogy 1566-ban a céhnél ötvöstárgyakat zálogosított el. Ezzel szemben bizonyos, hogy Kőmives Ferenc 1556-ban a kolozsvári céh tagja, 1588-ban céhmester. Fiát 1594-ben tanulónak veszi fel.

Kampis Antal: Századok, 1938. 233, 234. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

932/941 szám.

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest

Hivatalból

Franciscus Könnies

ötvös

Kolozsvárt 1556 ban lett mesterré.

1588. ban első ickmester.

Zakab Elek. Kolozsvár tör tenete. Bpest. 1888. II K.

313. l.

315 l.

Kőmives Ferenc

ötvös

1573. Kolozsvár. Tekintéfesebb mester, aki szivvel lélekkel – legénynek pártja állott, s Filstich Péterrel együtt felszólította Budai Tamás ötvöst, hogy ~~engedje~~ bocsánat el szász nemzetiségű legényt

---

~~Ako~~ Deák Farkas. A Kolozsvári ötvös legények strikéjes.

18. l.

Könnives Ferenc

Kolozsvári (?) ötvös
1594-ben beszegödtettek fiat
Ferencet.

Jakab: Kolozsvár törté-
nete. II. 314.

Kmetty. 36. l.

Aj Könnivesterenc

ötvösmas

~~[illegible]~~ 1594 be Fejérvárt (Gyula) Hegölött Bányai Tanos ötvoshöz. id. Könnivesterenc fia.

Jakab Elek - Kolozsvár története Bpest. 1888.

II. K.

314. l

Könnives Ferenc

ötv ? 1588.

lásd

2

69.

Szádeczky II. ~~66.~~ l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

..... vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Könnüves Ferenc

Ötr –

Lásd

Szádeczky II. 142

.....*mühely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kömives Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUL 7

DIE PRESSE

Konzentration im Ornament

1021

„Apokalypse" auf dem Leopoldsberg

Der junge, 1940 in Ungarn geborene und nach einem längeren Aufenthalt in der Schweiz seit zwei Jahren wieder in Wien lebende Photograph Ferenc Kömives war es, der die Zeitschrift „Du" dazu angeregt hatte, die schöne Sondernummer „Wien 1900—1918" vor einem Jahr herauszubringen. Einige der schönsten Aufnahmen in diesem Heft stammen von ihm. Nun stellt ihn die Galerie Nagl (Gluckgasse 3) auch als Maler und Graphiker vor. Man lernt vor seinen Arbeiten verstehen, daß ihn die Zeit der Secession besonders interessieren muß, da er viele ihrer Formelemente wieder verwendet, was vor allem in sehr akkuraten Zeichnungen und Schmuckentwürfen zum Ausdruck kommt. Einige seiner farbkräftigen und dichten Gouachen, in denen ein Fließen und Strömen einzelner Bildteile in eine konzentrierte und feste Form gebracht wird, enthalten neben dekorativen Details auch pointillistische Effekte. Allerdings kommt Kömives in seinen besten Arbeiten (Heuberg, Harka, Rotterdam) zu durchaus neuen und ansprechenden Ergebnissen.

Ähnlich konzentriert und abgerundet wie seine Zeichnungen wirken auch die im Rektoratsgebäude auf dem Leopoldsberg gezeigten 28 Illustrationen zur Apokalypse von Ernst Degasperi. Auch bei ihm wird vieles durch ornamentale Linienführung einzuschließen und abzurunden versucht. Die perfekte Art, in der Degasperi seine Vorstellungen mit der Feder sauber zu Papier bringt, engt den beabsichtigten Ausdruck freilich stark ein. Die sprachliche Gewalt der Offenbarung des Johannes wird durch solch ambitionierte und hingebungsvoll gezeichnete Blätter stark eingeschränkt. Es fehlt an einem dem elementaren Geschehen gerecht werdenden Elan des Entwurfs, der vielfach im dekorativen Detail erstickt. Trotzdem handelt es sich um eine beachtenswerte Auseinandersetzung mit dem Thema.

K. S.

US-Sol

Nach e

BERLIN (upi, ap, reuter, afp). Ein amerikanischer Soldat ist Sonntag abend auf Ostberliner Gebiet überfallen und hinterrücks angeschossen worden. Wie ein Sprecher der amerikanischen Streitkräfte am Montag mitteilte, befindet sich der Einschuß im Rücken in Höhe der Gürtellinie. Das Kleinkaliberprojektil war bis in die Bauchhöhle vorgedrungen. Der Zustand des Soldaten, über dessen Personalien noch Stillschweigen bewahrt wird und der in einem Lazarett in Westberlin liegt, ist zufriedenstellend. Die US-Behörden vermuten, daß der Armeeangehörige einem Raubüberfall zum Opfer gefallen ist.

Der Soldat, der bei einem Infanterieregiment in Würzburg stationiert ist und auf Berlin-Urlaub war, hatte an einer der üblichen Busrundfahrten der amerikanischen Streitkräfte durch Ostberlin teilgenommen.

Armeestreife aufgefunden. Wieso sich der Engländer, der mit dem Überfall nichts zu tun haben dürfte, von dem Soldaten getrennt hat, steht noch nicht fest. Die amerikanische Untersuchungskommission nimmt an, daß der Soldat, nachdem er den Autobus verpaßt hatte, zu Fuß den Checkpoint Charlie, den Zonenübergang für amerikanische Armeeangehörige, erreichen wollte. Dabei dürfte er das Opfer eines Räubers geworden sein. Denn nach Angaben des Angeschossenen ist ihm bei dem Überfall die Brieftasche und sein gesamtes Barvermögen abhanden gekommen.

Wie der Sprecher weiter mitteilte, war die Besatzung des Patrouillenfahrzeuges, das den Verletzten fand, auf einer reinen Routinefahrt und nicht auf der Suche nach dem Soldaten. Rein zufällig fuhr der Wagen der Militärpolizei durch die Bodenstraße, eine verlassene, stille Nebenstraße der ehemaligen Prachtstraße „Unter den Linden", und dort fand man den angeschossenen Soldaten. Seine Abwesenheit hätte gar nicht bemerkt werden können, führte der Sprecher weiter aus, da sich in der

Kömüves Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Neues Österreich

1961. Juni 9.

AUSSTELLUNGEN VON MALEREI UND G

In der Galerie Nagl, Gluckgasse 3, stellt der 24jährige Ferenc Kömives Zeichnungen und Gouachen aus. Seit 1956 ist sein Gastland die Schweiz. An der Züricher Kunstgewerbeschule hat er das Abschlußdiplom, verbunden mit dem eidgenössischen Fähigkeitszeugnis als Photograph erworben. Kömives lebt von Bildberichten und weilt zu längerem Aufenthalt nunmehr in Wien. Hier hofft er, als Künstler sich entfalten zu können. Das zeichnerische Werk, das er vorweist, empfiehlt ihn.

Es sind saubere, vom Kubismus herkommende Blätter, deren präzises und verschlungenes Liniament sich da zu einem imaginären Porträt, dort zu einer Landschaft, zu einem Felsen, einem Fackelbaum, einem Gnom, einer Schar von Figuren verdichtet. Zeichnerische Gebilde entstehen, die Gegenstände solcher und anderer Art in einer sehr reinen und gewissermaßen festlichen Weise darstellen.

Orange, Blau, Grün sind die Farben, welche Kömives in seinen Gouachen bevorzugt. Ein mehr oder minder abstraktes, strahlendes „Ithaka" tritt vor Augen, eine heidnische Kathedrale. Ein „Pfaugarten" wächst in Arabeskenschwung. „Dekor 1" verwendet das Pfauenaugenmotiv frei und großzügig, wie denn auch in des Künstlers „Kornfeld", seinen Landschaften, seinem „Hafen von Rotterdam" mit der buckelnden Wasserfläche alles ins Weite, Große strebt. In ornamentalen Pinselzeichnungen wird Schmuckdessin entworfen.

*

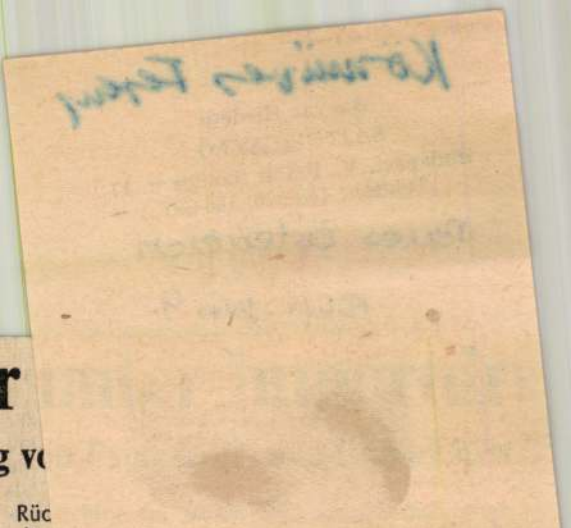

r

g v

Rüc
die
eine
Anst
über

gegen-

Schwierige Ausgangsposition

Im Export konnte zwar ein Zuwachs von 7% verzeichnet werden, doch macht sich hier die äußerst schwierige Ausgangsposition unserer Be-

lfeleistung

chnische Beratung

und Radio Bukarest meldeten, gilt für diesen Kreis von Touristen ab 15. Juni eine Prämie von 200 Prozent auf den offiziellen Wechselkurs.

Die günstigeren Touristenkurse gelten jedoch nicht, wie Agerpress und Radio Bukarest ausdrücklich betonten, für Touristen aus anderen sozialistischen Ländern des Ostblocks.

Zugleich wurde die Einrichtung besonderer Exportabteilungen in gewissen Geschäften in den größeren Städten Rumäniens sowie von

KŐMOVES Ferenc ötövs

Kolozsvár

SZILÁGYI András: „Az Losonczi Antal mozsdója medenczéstől" - és az esztergomi Mátyás-kálvária=„Des Antal LOsonczi Krouc und Schüzzel"n- und das Corvinus-Prunkkreuz von Esztergom. = Ars Decorativa11. Bp.,1991 [illegible] p. ill.

105.p.

üfaji vonatkozásainak tisz-
zdődött el. Az általános kér-
művészet sorsfordulója /Bp.
t. Az előzményeket Zádor A.
Művészet Magyarországon 183o-
alógusában /Bp. 1981. 94-97.,
korszakkal foglalkozó össze-
ulmány emlit müfaji proble-
használható Lyka K.: Magyar
951/; Végvári L.: Szolnoki
/; Aradi N.: Plein-air a ma-
Szolnok, 1973/. Monografikus
egyetlen példa e korhoz Szinyei

Kőmives Ferenc ötövös M.D.K.

kolozsvári ötövös , az 1573. évi sztrájk
egyik szereplője.
Előzőleg főuri udvari szolgálatban állhatott.
a Losenczi- kanna mestere. / K f jelzés, 1541.

Kampis Antal: A képzőművészetek története
A Kultura Világa Gy. 1963. 638.1.

Kőmives Ferenc ötvös M.D.K.

Kolozsvári.

valószínűleg ő a mestere a Losonczi-kannának. 1573. ~~ban~~ évi sztrájk egyik vezetője.

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 434-435.

Könnyes Ferenc ötvös

a kalozsvári magyar ötvöslegények 1573-ban sztrájkoltak, melynek egyik kitűnt szereplője volt. (Később mester, majd céhmester lett.) Korábban főúri szolgálatban állott, akkor készítette a „Losonczi kamá"-t, mely ma az Iparművészeti Múzeumban van. A kamát KF betűkkel és 1541 évszámmal jelölte és beszélő jelzéssel látta el: „Losonczi Antal chenáltatott engem".

Kampis Antal: A magyar képzőművészet története.

Népszava, 1971. dec. 11.

ARGUS
CH-8030 Zürich, Telefon 01/252 49 37
Ferenc Kömives
Der Bund
Bern (CH)
Aufl. t. 62 460
Argus Media No. 1061
1021
4. Juli 1984

Berechnete Täuschung

Galerie Feldmann: Ferenc Kömives

gbr. Dass dem in Zürich lebenden Künstler Ferenc Kömives die Mathematik über alles geht, sieht man seiner ersten Ausstellung in der Schweiz in der Hannah Feldmann Galerie auf den ersten Blick an: in seinen Acrylbildern wirbeln genormte Quadrate durcheinander, geometrische Formen und Flächen schieben sich übereinander, falten sich und entwerfen strenge Muster.

In ihrer dekorativen Farbigkeit verbirgt sich manche optische Spielerei mit aus zwei Blickwinkeln betrachteter Körperlichkeit, mit flimmernden Kontrasten und perspektivischen Unmöglichkeiten – die scheinbare Ordnung von Diagonalen und Symmetrie bietet sich als Tarnung für Vexierbilder an. (Bis Ende August).

«Rägeboge» an der Ju-Wo-Ka

wwg. Den Abschlussabend der diesjährigen Jugendwoche Kalchmatt bestritt die Thuner Band «Rägeboge». Zum Klatschen und Mitsingen gaben die gutgelaunten, sympathisch wirkenden «Rägebögeler» reichlich Anlass. Sie spielten mehrheitlich Lieder ihrer Debüt-LP «Zmitts im Läbe»: Chansons, Gospels und Folk-Stücke, deren Aussagen alle im christlichen Glauben der Bandmitglieder wurzeln.

Obwohl die Musik nicht immer frei war vom «Jugendgruppenstil», fielen die neueren Folk- und Jazzstücke auf durch verfeinerte Arrangements. Dabei traten vor allem die beiden Instrumentalisten Andy Maurer (E-Gitarre) und Paul

Könnyes István

Kiállítás Zalaegerszegen

Magyar Nemzet 1986. X. 11.

MDK

Kömüves Gáspár, kőfaragó

1643-ban a nagybányai Szt István templomban kőfaragó munkát végzett.

573.o.

Valószinüleg azonos avval a Kőfaragó Gáspárral, ~~kki~~ aki 1640-44-ig a Pénzverő utcában lakott.

575.o.

Szász Károly: Adatok a nagybányai képirók, kő- és fafaragók történetéhez.

KelemenEml. 566-576.o.

KŐMÍVES ISTVÁN ÖTHÖ

Munkácsy-díjas grafikus

† 2007. április 7.

57 éves korában

MN 2007. április 21. 18

szarvasagancsport (*cunoko*), vulkáni hamu
aranyporfelszóró bambuszcsöveket, tovább

Japánban, szigetország lévén, a kontinentá
szélsőséges az időjárás, így a lakktárgyak
károsító, szárító hatásának, mint Európába
a szárazabb éghajlat, valamint a jelentős h
károkat kellett kezelni. Több tárgy esetébe
együttes sérüléseit kellett helyrehozni. Sok
felülettől. Jellegzetes sérülések továbbá a l
karcolásnyomok, vagy a tárgyra rárakódott
Tipikus károsodás továbbá az erős UV-sug
felületen keletkezett bemattulás, elszínező
voltak, ezek egy része még a múzeumba ke
sérült lakktárgy esetében a szerkezeti hiány
munka folyamán gyakran tapasztaltuk, hog
lakkréteggel együtt könnyen leválhat, s sok

MDK

Kömives (Kömies), Gergely,

1644. aug. 12. Monaki Mihály várkapitány Kővárból:"... Nemet Kömüves Janost, az ritka szakállut, külgie ki ha eleb nem vasarnap reggel, ha lehet Kömies Gergelt is."

Kömies

576.o. 33. jegyz.

Szász Károly: Adatok a nagybányai Képirók, kő- és fafaragók történetéhez.
KelemenEml. 566-576.o.

Könüves Gergely

l.

Bíró Erdmüve

83. l.

Kőműves Gergely

kőfaragó

XVI. sz. Kolozsvár(?)

Balogh Kolozsvár

25. p.

Az első csász. és kir. szab. Dunagő

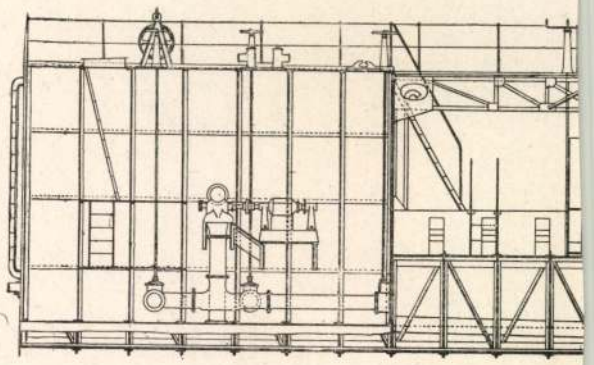

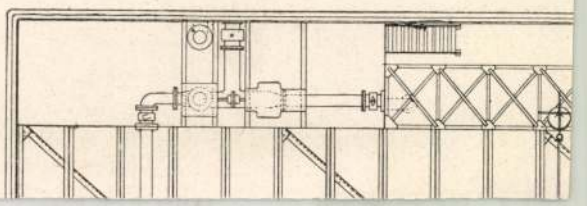

Kőmüves Gergely

épitesz

XVI–XVII. sz.

irod

Gerlod. 161. l

Mátyás

736

Könnves Gergely

Désakna

1700 - I. Lipót császár

K.-t és nejét meg-
nemesíti.

1702. nott. egy telkes
nemes

Kádár Szolnok

III. 224. l

Vegyes

b. 34.

1 röt. 4r=

Országos levéltár

A magyar királyi —— diplomatikai
osztályában őrzött pecsétek mutatója.

Tizenkét fénynyomatu táblával.

Kiadja az Országos levéltár.

1.— 38. füz./
I— XII. képes tábla.

MDK

Kömüves György,

1650-ben Telegdi István Béltekre hivatja.
576.o.

Szász Károly: Adatok a nagybányai Képirók, kő- és fafaragók történetéhez.
KelemenEml. 566-576.o.

MDK

Kőrmüves György XVII. n. építén

Bethlen Gábor építésze volt
1625-ben.

Balogh Jolán: A magyar renaissance
építészet 40. o.

Kőmüves György

Bethlen gábor építésze
1625

Irod
-2

Baloghmüvel

53 q. l.

1324

1328

Könives Ivan

Engatio ad aedificium Curiae suae Serenitatis Cassensis.

1625. 13. maii. Providus Georgius Könives murario Cassensi pro laboribus diversis circa curiam suae Serenitatis Cassoviensem praestitis, ex benigna dictae suae Serenitatis commissione, iuxta conventionem cum eodem initam, diversis vicibus penes commissionem camerae soluti fl. 49. 32

cras

Radvánszky 1888. 197 l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áirása.

— Endrényi Imre, Szeged.

György Kőnüves

megkeresni más forrásból, mi az előneve

1625-ben, majus 1.
Murario Georgio Cassoviensi pro labore circa monumentum sepulturae quondam Marchionis Brandenburgensis praestito ex commissione dati hung fl 16.

cród

Radvánszky 1888. 192. l.

Előneve:
Kőnüves

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Kömüves György

1625. 20. maii. Muratori Georgio Cassoviensi, in curia suae Serenitatis Cassoviensi laboranti iuxta computum cum eodem initum dati fl 17.—

Źród

Radvanszky 1888. 198.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áirása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kőműves György

1635 ban Liszka városának
dolgozik.

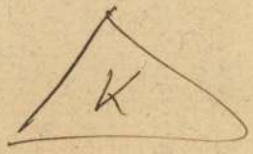

K 721.

Kőrnives György

Építom

1653 célma Kassán

+ K + 83 l.

reálliskola igazgatóságától.

sitő.

..... osztályu tanuló a

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... hó.....

osztályfő.

re Szeged.

Kőműves György → ld. „Sánta Kőműves"

Kőműves György

Építén. Neve vársi játokban bukkan fel. Bethlen Gábor építésre /1625/

A magyarországi műv. tört. I. 231. Corvina 1970.

Könnives György

1492-ben Pest
város eskudtei
közt

l.

Horváth budai köf

42. l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS

Könnives György

~~Georgius Kemijes~~ (sic!)

Pesten 1492 be erkindt

polgár

Walthers Imre Adalék Pest város történetéhez. Száradók

1873. 511. l

Könnives György

1676. bertokos nemes
Désaknán

Kádár Szol Dob

III. 224. l.

vegyes

m. 18

1 köt. 8°

Orbán

Balázs

Torda város és környéke

1.-479. U.

képes táblák

M.D.R.

Kőműves (Keomyves) György

kistállyai magyar kőműves

1553. jul. 6-tól Voltelina mester munkásai körök dolgozott az egri várban

Heves megy müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 353 old.

M.D.K.

Kőműves György. gyöngyösi szőrött kőműves

nevét a városi összeírások 1720-ban említik, mint hóbor kőművest.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 353. old.

M.D.K.

Kőműves György, és felesége Harmatos Dorottya

1716-ban és 1718-ban szerepelnek Gyöngyösön.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 353. old.

MDK

Kömives György, ép.mester

1653. Kassán ép.mester.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Barok és rokkokó korszak. MMKE Közl. 1904 évf. 28 kötet 3.füzet. 83. l.

MDK

Kőmives György, épitész

Bethlen Gábor épitésze, neve a városi iratokban felbukkan.

A magyarországi müvészet története I; 332.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

MDK

A magyarországi művészet története I;
Bpest, 1961. II. kiadás.

Kőmives István

epitom.

1642 v. Kassa.
cebrester

+ K + 83. l

őreálliskola igazgatóságától.

esitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

ól elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... *hó*.....

osztályfő.

mre Szeged.

M.D.K.

Kőműves István, építőmester

1642-ben céhmester Kassán.

Kemény Lajos: Kassai építőmeserek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 83.old.

MDK

Kömives István, ép.mester
/ Kassa 17.sz. /

1642. céhmester.

Kemény Lajos:

Kassai építőmesterek. Barok és rokkoko korszak.

MMÉE Közlöny. 1904 évf. 83.1. 20.kötet III.füzet.

Könives István

1625-ben mint hár-
tulajdonos emlitve
Désen

Kádár Szol Dob

III. n. 53. l.

vegyes

g. 71

1 köt. 8r

Oberbayern

Künstliche Höhlen in —

(Separat-Abdruck aus „Beiträge zur Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte Bayerns.")

1.–33. ll, 3 képes tábla

Könnives István

1541. özvegye Désen, a régi óvárban lévő istoványat Szentgyörgyi János plébános nak eladja.

Kádár Szol Dob

III k. 114. l

vegjes

1 a 88

1 Kot. 8°

Neudeck

Julius

Münzen der Quaden.

(Separatabdruck aus dem XII. Bande der „Numismatischen Zeitschrift" 1880)

Kőműves István

dési kőfaragó

l.

Balogh Erdélyiren

111/59. l.

Könüves István

Dés 1573.

Bal XV–XVI. mint

II. 549. l.

Felsögalla

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Könives István

Antal csornai prépost gyarmati jobbágya.

Sörösbakonybéliapáts

465. l.

1428. máj. 7. Mihály béli apát panaszára Antal csornai prépost gyarmati emberei ellen Ponyvád harznádata miatt tartott vizsgálatról Varju Gergely ajörmegyei alispán jelentést tesz. Ebben fordul elő fenti neve.

pinus strobus L

Simafenyő

Kömives István (grafikus)

Hazánk felszabadulásának 30. évf.-ra 7 értékből álló bélyegsorozatot és egy bélyeget ad ki a Magyar Posta, s erre tenpályázatot hirdetett. Ezek közül a művén pályaművét fogadták el.

Népszava, 1974. okt. 30. 102. évf. 254 sz. 4 p.

Kőnüves István grafikusművész

Az európai biztonsági és együttműködési konferencia II. szakaszának folytatása alkalmából a Művész két 5 Ft-os bélyeget és bélyegblokkat tervezett, melyet a pósta 1974. júl. 1.-ig árusította. (emlíve).

Bélyegsarok; dr. Légrádi Dezső

Pajtás. 1974. júl. 17.

Kőműves István

Művei szerepelnek az Iparművészeti Főiskola typografikai tanszéke által rendezett diplomamunka kiállitáson

Magyar Nemzet 1973 január 12

4.old.

Kőmives István

/vadas/ sign.-val, "Disztávirat" cimmel ir a disztávirat tervező müvészekről. Az ujabb terveket készitő müvészek között szerepel Kőmives István.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 11.
XVIII. évf. 19. sz. 8. lap.

Kőmives István, grafikus

A genfi konferencia tinteletére kiadott tízforintos blokkot tervezte. A blokk: Repr

bélyeggyűjtés
– : Biztonsági konferencia 10.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 19.

Kőműves István, grafikus

Bélyegeket tervezett.

— : Új bélyegek 8.

EST I HIRLAP, Br. 1974. jan. 14.

Kőmüves István

A Pest megyei pedagógusszképzőmüvészek kiállitás részt vett Strumpf Ferenc, Aranyos István, Dobos Olga hagyományos alkotásokkal, Barmóth Zoltán, Garay Jenő, Kőmüves István/szigetszentmiklósi/.

Rajztanitás 1975/2/30

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 JUL 12

VAS NÉPE

Kőműves István grafikus-művész

1021

BÉLYEGGYŰJTÉS

Képünkön bemutatjuk a július 7-én kiadott a **„Szovjet-amerikai közös űrrepülés"** elnevezésű bélyegsort és blokkot.

A 40, 60, 80 fillér, 1,20, 2,—, 4,—, 6,— Ft-os címletekből álló bélyegsort 433 ezer, a 10,— Ft-os blokkot 325 ezer fogazott sorszámozott és 9500 fogazatlan sorszámozott példányban, több színű mélynyomással az Állami Nyomdában készítették Kőműves István grafikusművész tervei alapján.

A bélyegek alaprajza közös, csak az értékjelzés és a bélyegkép változik címletenként.

A blokk képe a közös űrrepülésben résztvevő és egymáshoz közeledő szovjet és amerikai űrhajót ábrázolja. A keret bal oldalán a szovjet űrkutatás, a jobb oldalán az amerikai űrkutatás jelentősebb eseményeit stilizált ábrázolásban mutatja be.

★

Sopron
Várpal
Veszpr
cser, T
zaltbár
kat, il
áldozat
Ágfalv
laszent
műjavi
újjáépítésben) 119 bombatá-
lálat érte.

E szomorú tények rádöbbentették a vasutasokat, hogy összefogás nélkül nem lesz vasúti közlekedés. Eltűnt a szakmai sovinizmus, szakképzettségre és beosztásra való tekintet nélkül mindenki nekilátott a munkának, hogy az igazgatóság 1800 kilométer hosszú, 40—60 éves, gyenge felépítményű vonalhálózatán a forgalom mielőbb megindulhasson. 1946 első felében valamennyi vonalon meg is indult a forgalom.

A hároméves tervvel az újjáépítés a vasúton is befejeződött. Az ötéves tervek már megfelelő alapokról indulhattak. Fokozódott az irányzat, hogy a vasútépítés az ipari igényeket elégítse ki. Mi épült?

A teljesség igénye nélkül: a vonalkorszerűsítéssel egyidőben az igazgatóság területén levő nagyobb bányákat is megfelelő tengelynyomásra alkalmas vágányhálózattal kellett bekapcsolni a forgalomba. Így épült 1950-ig a környe-oroszlányi, a zirc-dudarbányai és az uzsa—uzsabányai vonal.

Ilyen korszerű felépítmény a háborút megelőzően csak Pétfürdő és Hajmáskér, valamint Ostffyasszonyfa és Sárvár között épült, 1942-ben.

A pályakkal egyidő ... nem ezer hidat és áter... építettünk át.

1960—63 között átépült celldömölk—győri vonal. (... pa állomás kivételével), ma... 1961—66 között a szomb... hely—nagykanizsai vo... Vasvár állomás kivételév... (Ez az idei menetrendvál... zásra készült el.)

1964-ben kezdődött a po... pác—hegyeshalmi vonal á... építése. Ma is tart még ... a munka.

1957-től 1971-ig korszerű... sítettük a 107 kilométere... szabadbatytán—tapolcai vo... nalat. Ugyanígy a szombat... hely—celldömölki és a zala... egerszeg—ukki vonalat. A... vonalkorszerűsítésekkel pár... huzamosan folyt az állo... mások korszerűsítése is. Né... hány helyen nemcsak korsze... rűsítettünk, hanem teljeser... új állomást építettünk (Zala... szentiván).

A régi Csajág állomást i... felszámoltuk és a hajmás... kér—lepsényi vonal Csajág... felső megállóját — egyesít... ve — új helyen építettük... fel. Négy irányú csatlakozás... ra építettük ki. A régi Za... labér és Batyk, valamin... Türje egyesített állomása... ként épült fel az új Zala... bér—Batyk.

A vonal és állomás áté... pítésekkel együtt legtöbb he... lyen új felvételi épületeke... is kialakítottunk. Ezek kö...

„Most aztán dús a határ...

Hivatala, hivatása mezőőr

— Azelőtt hat hold föl... dem volt, az is csak a föld... osztás előtt, mert én a rég... rendszerben amolyan nincs... telen voltam, most meg it... ez a szép kétezer holdas ha... tár, azt mondhatom, mind az... én birtokom, mivel a mi... énk...

Az egykori cseléd néhány... perc alatt körképet ad az ak... kori viszonyokról, az évi 16... —18 mázsa kommencióról, nélkülözésről, de csak visszatér a jelenhez, ami szerinte is ezerszer jobb és szebb... Vigyáz is rá. S nemcsak arra.

A jó mezőőrnek tudnia kell, melyik határrészben dolgoznak a kombájnok, hol

MDK

ifj. Kőmíves István, grafikus

Rajz.

Repr.

Kőmíves István: Találkozás a vetivel 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 aug. 29.

MDK

ifj. Kőmíves István, grafikus

Rajz.

Repr.

Kőmíves István: A jurtán minus lakat

4

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 aug. 30.

M.D.K.

Kőműves György, építőmester

neve 1653-ban szerepel a városi jegyzőkönyvekben.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 83. old.

Kőműves Imre, grafikus

A politikai plakátokat ábrázoló bélyegsort tervezte.

bélyeggyűjtés
— = felszabadulás 10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 1.

MDK

ifj. Kőmíves István, grafikus

Rajz.

Repr.

Kőmíves István: Halban csengetett a szélharang 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 aug. 31.

ifj. Kőnives István, grafikus

MDK

Rajz.

Repr.

Kőnives István, A technőc az időbe néz 4

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. szept. 13

Kõmives Jakab. (:kana, 1641:)

Tört. Tár. 1909.

315.

Kőmives János

Kassa, templ. 1655

Tört. Tár, 1899, 151

M.D.K.

Kőműves Jakab,

nevét a göngjösi 1737-évi jobbágösszeírások, mint kőműves zsellért említik. 1750-ben szerepel ég hasonló nevű hőfaragó, aki az Orczyaknak dolgozik.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 353. old.

Kőműves Jakab

építőmester.

A Kassai ~~Építészek~~ czéh életéből 1641-ben a városi jegyzőkönyv említést tesz: „~~Kőműves Ja-~~

«Kőműves Jakab jelenti, hogy nem akaratjából, hanem történet szerint talált egy kutyácskát megölni, melyért az czéhbeliek mesterségétől privalni akarják. Erről kiván oltalmat.» A városi tanács «Deliberatum"-a: „Mondjon kitkelről."

Kemény Lajos: A renaissance és rococo Kassán. Arch. Ért. 1899. 113. l.

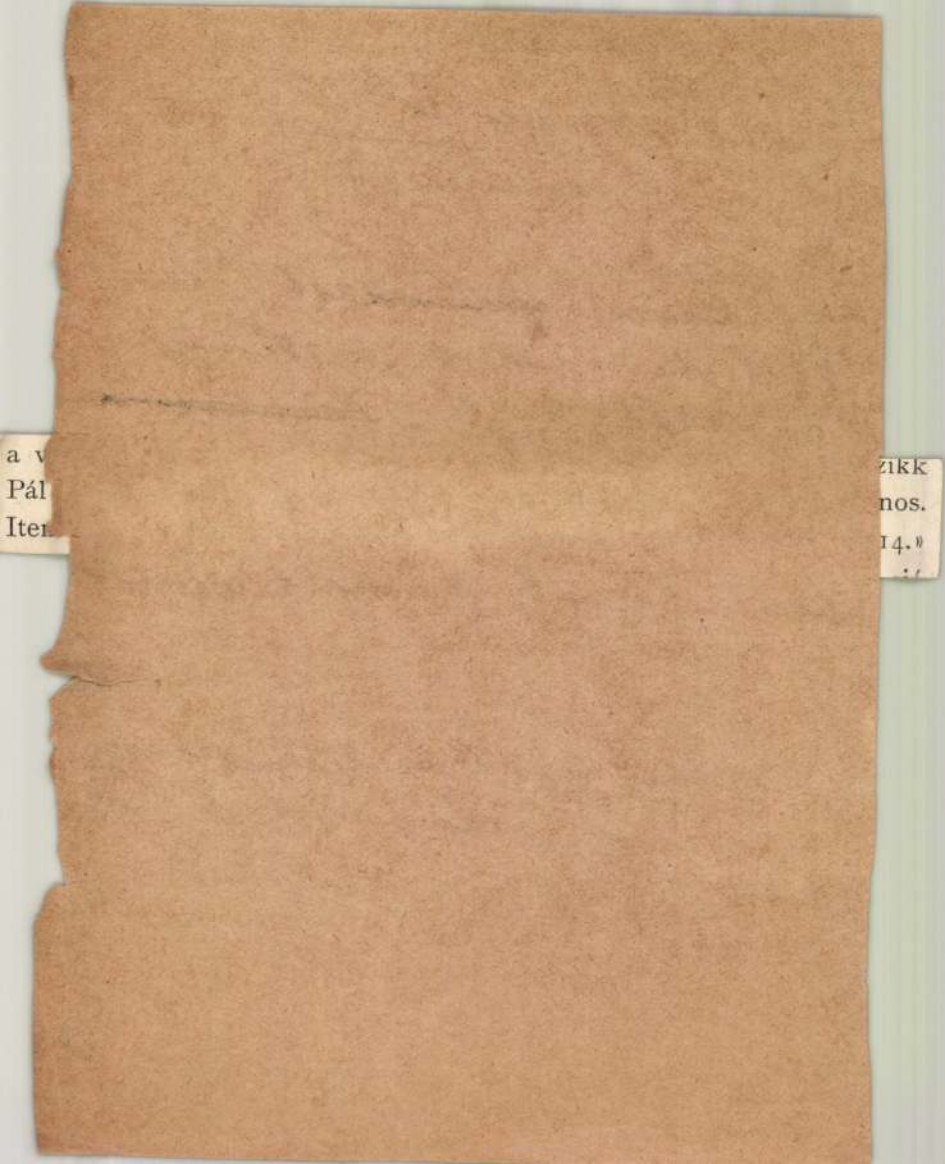

MDK

Kőmüves Jakab,

1599-ben a nagybányai Szt István templom számadásaiban szerepel.
575.o.

Szász Károly: Adatok a nagybányai kő-, iró-, kő- és fafaragók történetéhez.
KelemenEml. 566-576.o.

Kőműves Jakab kőművesmest. Kassa. 1652. eldaja bankóra hegyen lévő szőlőjét 11 frton

Kemény Lajos cikke. Magy. Mérnök és Építész Egylet Heti Írt. 1907. 14.sz. ápr. 14. 153 l.

Kőmíves fakal kőmíves M.D.K

1782-ben a Szinva mellett lakott.
Miskolcon.

A Miskolci Hermann Ottó Muzeum Közleményei
1955 december 34.l.

KŐMIVES JAKAB, kőműves

Miskolcon 17[illegible]-ben a Szinva mellett lakott "Kőmives Jakab" 34.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18.századi épitkezéseihez 38.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KOZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

Kőmives Jakab

1641.

Laid

Tort Tár. 1909. 315. l

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engec

.....

a műhelyfőn

Váradi Kőmives (Kővmyes)
ötös János

1595 – 1630.

1595. szept. 14-én nyer polgárjogot. 1601–1637-ig városi senior; első céhmester az 1604., 1610–1612., 1617–1619., 1626 és 1627 evekben, második céhmester 1602–1603., 1606–1607. Mint ispotálytiszt 1624-ben, mint alsó és felső Külvárosi adószedő 1626-ban, végre mint fertályos kapitány és buratiszt 1628-ban szerepel. Ezenkívül több ízben működik, mint testamentárius és arbiter. 1601-ben azzal a kéréssel járúl a tanács elé, engedje meg neki, hogy 3 legénynyel művelhessen. Első neje Lipocki Dorko asszony 1612-ben hunyt el, s végrendeletéből tudjuk, hogy hozománykepén egy házat, 3 szőlőt és 500 frtot hozott. Második neje Thury Kata volt, ki től egy

fia, György származott, ki később szintén Kassai ötvösmester lett. János valószínűleg 1630-ban hunyhatott el. Második neje meghalt 1635-ben, s méltán megérdemelte a Thury „Gazdag" Kata nevet, mert hagyatékában az ingatlan és ingó javak oly tömegét találjuk, a mi polgár embernél e korban felette ritka.

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének története. Bpest. 1900. 218–225. l.

Jozsi.

ötvös

XV. 27.

István

festő.

XVI. 27.

1 2

Kőmíves János - Keomjes János

1565 másc. 26. Kvár ~~szkve~~ tjkve: plebános úr Zéte a bírót és tanácsot, hogy a nagy templomból a Zis orgonát vétesse Zi, Kőmíves Sánosnak a Zivételt meghagyták. (Sakab II. 1888. 185.)

Balogh Jolán:Késő renaissance kőfaragómühelyek II.közl.

A Kolozsvári mühelyek -Ars Hungarica 1974/2

363.old.

2

Kőmíves János - Keomjes János

1570. Kvár szkve: említve Keomjes János és Keomjes Jánosné (II/11.7.)

1579. Kvár szkve: "Hogy az Thoronban megbontoltak az ablakot és raktak, attam az kőmíjes Jánosnak fl. 1." - Akkor engedték le a régi harangot újra öntés-hez. (II/XIX.101.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl.
A Kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica 1974/2

363. old.

Kőmíves János - Keomjes János 3

1590. jul. 5. Kvár szkve: „Bíró uram akarattyából vitték az Kőmyesseket Wyvárra Keomyes Pétert szolgástól, és Keomyes Janost szolgástól, 3 lóval. Varga Istvánnak fizettem fl. 1. den. 50." (IV./XV. 9.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragóműhelyek II. közl.
A Kolozsvári műhelyek - Ars Hungarica 1974/2

363. old.

Kőmíves János - Kemjes János 4

1590. jul. 24. Kvár szkve: „vittenek követ Vg várra... Kőmyes János vitte 12 ökrével, attam fl. 3." (IV/XV.10.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragóműhelyek II. kötet
A Kolozsvári műhelyek - Arc Hungarica 1974/2

363. old.

MDK

Kömives János ép.mester, XVII.sz.

Kemény Lajos cikke. Magy.Mérnök és Épitész Egylet
Heti Ért. 1907. ápr. 14. 153 l.
14.sz.

Könnives János

epitö

Lásd Könnivés

Ferencet

epitö

MDK

Kömives János,

1603-ban polgárjogot nyert s 1625-ben végrendeletet tesz.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek. Renaissance korszak. MMKE Közl. 1904 évf. 80.l. 28 kötet, 3. füz.

Kőnives Janis

épitőm

1603 polgárjogot nyert
Kassán. 1625 ben
végrendeletet tesz

+ K + 80. l

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191.... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Kőnüves János

Kassa 1601.

l.

Arch. Ert

1912. 269 l.

35.042 8

Könüves Tacios

Ejitö. (?)

Könüves Taciosnak ft 60.—

Dr. Marczali Henrik. Regesták külföldi levéltárakból. Consignatio universorum Conventionariorum. Tört. Tár. 1880-14

Brandenburgi Katalin müvésze.

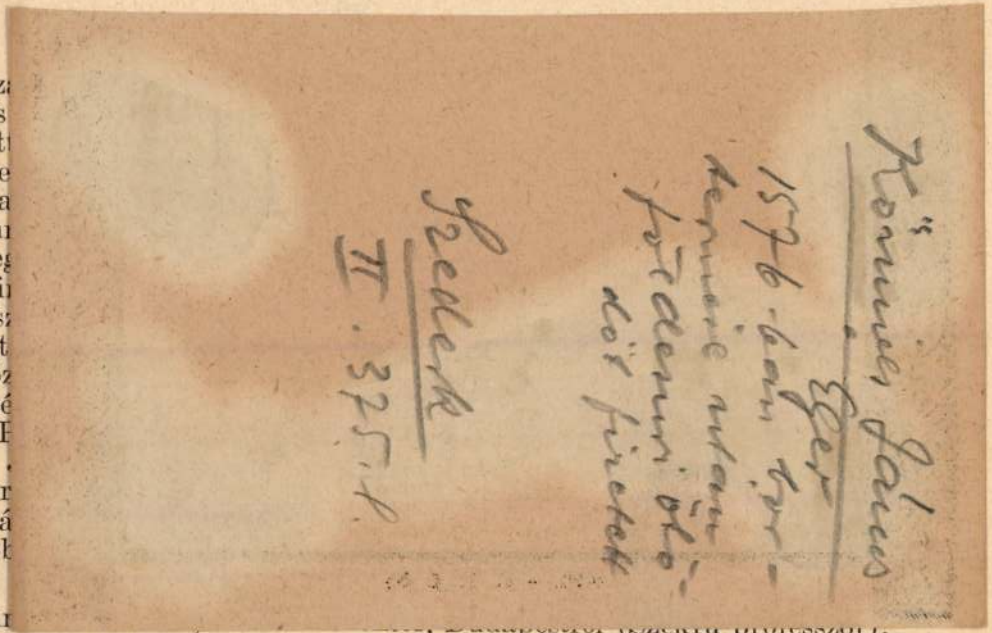

latin [illegible], Budapestről (Szekfű professzor),
egészéves ösztöndíjas. Kettős feladatot tűzött maga elé: elsősorban
a francia történetírás multját és jelenét akarta megismerni; másrészt
a magyar történetírás eredményeinek közvetítéséhez, s felfogásának

Magyar Diákegyesületben és a Cercle International de la Jeunesseben is tartott előadásokat. A Cité Universitaireben lakott, hol állandó francia környezetben élt, más nemzetek (angol, amerikai stb.) ifjúságával is barátságot kötött. Utazást tett Normandiában, Bretagneban és a Loire vidékén s hazatérőben két hetet töltött Olaszországban.

Dr. Kratochfill Dezső (1911, Torda, róm. kat.), egyetemi tanársegéd, Szegedről (Sik Sándor és Zolnai Béla professzorok), egészéves ösztöndíjas. A francia irodalomtörténet és esztétika újabb módszereit és eredményeit tanulmányozta. Kutatásokat folytatott a sorbonnei Institut de Littérature Comparéeban és a Bibliothèque Nationaleban a XIX. század első felének francia irodalmi ízlésére és ennek a „biedermeyer"-szellemmel való összefüggésére vonatkozóan. A Magyar Tanulmányi Központ megbízásából a Société pour la Propagation des Langues Etrangères magyar szakaszában a harmadik évfolyamot vezette. Az egyetemen résztvett Carré, Hazard és Mornet professzorok előadásain, s Van Tieghem professzor készülő könyve számára összegyüjtötte a magyar preromantikára vonatkozó irodalmi anyagot. Hazai tanulmányait folytatva, a párizsi nagy könyvtárakban tanulmányozta a „Septentriomanie" európai útját. Megismerkedett a francia színjátszás különböző stílusával, a múzeumok és képtárak anyagával, különös tekintettel a biedermeyer-tárgykörre. Az egyetemi irodalmi intézetek munkáját módszertani szempontból is

Kőmines Matias

ejtő (?)

Kőmines Matiasnak ft 50.—

Dr. Marczali Henrik. Regesták külföld levéltarakból. Consignatio universorum Conventionariorum. Tört. Tár. 1880. 140.

Brandenburgi Katalin művésze.

Dr. Hermann Ebert, Regierungsrat Professor
Geschäftsführer, Chemische Technische Reichsanstalt, Berlin-Grunewald, Fasanenplatz 1.

KŐMÜVES MÁTYÁS
miskolci kőmüves

Befejezte a miskolci vendégfogadó 1750.

Horváth Marjalaki Kiss Lajos Valentiny Károly: Miskolc. 1962.
40 /

Kőmíves Kristóf kőmíves mester M.D.K.

1767-ben a miskolci városi tanács
egy ház megbecsülésére küldötte
Kőmíves Kristófot és Kőmíves Andrást

A miskolci Hermann Ottó Múzeum Közleményei 1955 december 34. l.

Kőnives Kristóf

A komonnai várkastély folyóinak teljes kiépítését fejezi be 1674-ben Drugeth György özvegyének Esterházy Máriának megbízásából

Molnár István dr.
A komonnai várkastély
Békefi Emlékkönyv
Bp. 1912. 311. l.

SPÁNYI BÉLA. JU

Kőmíves Mátyás miskolci kőmíves MDK

1750 ben fejezte be az 1746 ban Plejtenberger által elkezdett miskolci vendéglogadó építését. 74 old.

Marjalaki Kiss Lajos: Miskolci épitkezési adatok a 18.századból. 74.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz.Közleményei.1956.jún. Borsodmegyei Nyomdaipari Váll.Miskolc

mdk.

Kőmüves Mátyás miskolci kőmüves

fejezte be az 1746 ban megkezdett városi
vendégfogadót

ifj. Horváth Béla Miskolc
Bp. 1962

40. l.

Kőműves Mátyás kőművesmester M.D.K.
miskolci kőműves

Az 1741-ben átépített Béke nállól Pfeffenberger Lőrinc után Kőműves Mátyás fejezi be.
A Béke étterem telkének telekkönyvében „galoglkaszárnyát" épít.*

A miskolci Hermann Ottó Múzeum
Közleményei. 1955. december 34. lap

KŐMIVES MÁTYÁS, kőművesmester

Miskolci mester. A Pfajtenberger Lőrinc által 1746-ban megkezdett miskolci emeletes vendégfogadó épitését ő felezte be, 74.lld.

MARJALAKI KISS LAJOS: Miskolci épitkezési adatok a 18.szazadból 74.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jún. Miskolc

KŐMIVES MÁTYÁS, kőmüves

A miskolcon 1746-ban megkezdett új vendégfogadó épité
sét ő fejezte be 1751-ben. Miskolci mester volt.
50.old.

KOMÁROMY JÓZSEF: Az első miskolci vendégfogadók 48.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jún.
Miskolc

KŐMIVES MÁTYÁS, kőművesmester

Miskolcon, a mai Béke szálló hely én lévő épületre em
emeletet huztak 1746-50 között. az épitkezés elhuzódvan
ő fejezte azt be. Miskolci mester. 34.old.

NARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18. szazadi épitkezéseihez 38.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1958. dec. Miskolc

KŐMIVES MÁTYÁS, kőmüvesmester

---

miskolcon 1757-ben a Béke-étterem telkének, az un. Sérafri fundusnak a telekjábjaján a Pece felőli végén a "Gyalogkaszárnyát"ő készitette. 34.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18.századi épitkezéseihez 38.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

KŐMŰVES

M.D.K.

Kőmíves János, építőmester

1663-ban nyer polgári
jogot Kassán.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 80.old.

Kassa

Váradi Kőmives ötvös János

Arch.Közl.1899. XXI. 218

Plasztika

Érem és érme

Váradi Kőmives ötvös János pecsét
je, 1606.

Arch.Közl.1899. XXI. 219

M. D. K.

KŐMŰVES (TIETHARTH) József építész

Veszprém, nagyprépostí ház

" Dubniczay-ház

Padányi Bíró Márton háza

Zalaegerszeg, templom (?)

Sümeg, püspöki palota (1748–1755)

Genthon István. Az egri liceum 7. l.

Kőmives József

kőmives, XVIII. sz. Veszprém

arcnos Tietharth Józseffel

Luveszprüspvár

245. l

KŐMŰVES JÓZSEF, gépmester és CSÖNGEI FERENC, szedő

A Szentbenedekrendi Apátság pénzeit ők tervezték a huszas években. A szükségpénzek fehér papiron, Elő- és hátlap narancssárga alapnyomású, zöld, zöldeskék felülnyomatú, eklektikus stílusú, fekete számozású 110+91 mm Szöveg: "Ezen bankjegy a szentbenedekrendi hivatalok kozott ÖT/TIZ, HUSZ, ÖTVEN, SZÁZ, EZER/PENGŐT/ér". Jobbról lent: Győri Hirlap nyomdája és nyomdatermék száma. 81. old

AMBRUS BÉLA: Egy apátsági szükségpénz 79. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY LXIV-LXV, évf. 1965-1966.
AKAD, Nyomda. 1966.

KŐMŰVES JÓZSEF ék gépmester és CSÖNGEI FERENC, szedő

A huszas években általuk tervezett és a Győri Nyomdában kivitelezett Szentbenedekrendi Apátság számára készült szükségpénz öt, tíz, húsz, ötven, száz, ezer pengős címletekben. Egy 1000 pengősnek a képe. Fekete repr. 80.1

AMBRUS BÉLA: Egy apátsági szükségpénz 79.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY?LXIV-LXV, évf. 1965-1966.
AKAD, Nyomda. 1966.

KŐMÜVES JÓZSEF, gépmester és CSÖNGEI

KŐMÜVES JÓZSEF, gépmester

A Szentbenedekrendi Apátság szükségpénzeit ő és Csöngei Ferenc szedő tervezték.Ők kivitelezték a győri 1919-es papirszükségpénzeket is.Saját elképzeléseik szerint,a győri nyomda lehetőségei szerint készitették,magyarnyomó technikával.Alapnyomás gyorssajtóval, 1 iven négy példány.A diszt és szöveg a tégelysajtón, utólag számozva.Igy sokat nem lehet nyomni. 81.old.

A huszas évek elejéről.

AMBRUS BÉLA: Egy apátsági szükségpénz 79.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LXIV-LXV. 1965-1966.
Akad.Kiadó,Bpest. 1966.

M.D.K.

Könüves Kis Tamos, építőmester

és Oskerszki Márton művének tulajdonítja szerző a kassai jézsuita templom felépítését. Neveik 1673-ban fordulnak elő.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1910. 44. köt. 48. old.

KŐMIVES KRISTÓF, kőmüves

1767-ben a miskolci városi tanács egy ház megbecsulésére kiküldte Kőmives Kristófot és Kőmives Andrást.
34.old

MAKJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18.szazadi épitkezéseihez 38.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KOZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

Színház és Mozi

ÓDRY

A függöny legördült!

Vége a komédiának. Ódry Árpád, a nagy magyar színész férfiasan jellegzetes arcáról a halál kérlelhetetlen keze letörülte a festéket, lemosta a maszkokat, eltüntette a shakespeare-i, ibseni, molière-i és herczegferenci hősök szineit, ráncait és szakállait.

Ódry Árpád tegnap még a ma magyar színészetének élő valósága, látható és élvezhető büszkesége — most pedig már színésztörténelmünk egyik fényes adata, zászlóhordozója, folytatója és erős láncszeme egy olyan díszes és tiszteletreméltó csapatnak, amely Egressy Gáborokkal kezdődött, Jászay Marikon, Pethes Imréken folytatódott...

Igaza volt annak az életrajzirónak, aki Ódry Árpád elhunyta alkalmából szétboncolta a „jellemszínész" szót, ugy, hogy „jellem"-et és „színész"-t jelentve rámutasson ennek mélyebb és elgondolkoztatóbb értelmére. Mert Ódry színész volt és jellem, ez a kettősség pedig már egyre ritkább a magyar Thalia hollywood felé kacsingató, sztároktól ragyogó égboltján. Ódry Árpád a dollárnál és a világdicsőség csinadrattás publicityjénél fontosabbnak tartotta az anyanyelvet — a színész művészi kiéléseinek egyetlen igazi hangszerét és eszközét.

Meghatottan és elmerengve nézzük ezeket a képeket, amik e bucsusorokat — Ódry Árpád színészi és emberi nagyságához mérten szerény nekrológot — körülölelik. Néhány kép mindössze e fényes és kivételes pályafutás ragyogó állomásairól: Az Othellóból, a Sasfiókból, A hidból és legvégül, mint szomoru záróakkord: az utolsó szerepében ábrázoló kürtőkalapos, szemüveges, parókás, cifranadrágos, talmi-rendjeles fotografia . . . Ebben a képben összesüritve bent van az egész színészet, a könnyet és mosolyt fakasztó komédiázás, minden ősi rekvizituma... Most már az emlékezés könnyfátyolos ködén át nézzük ezeket a képeket és arra gondolunk, hogy az a szivbaj, ami sirba vitte, szinte velejárója kell, hogy legyen annak a művészi mesterségnek, amit ő folytatott. Az ő szerepei minden este egy-egy darab szivet kivántak, mert ezek nem felületesen lebegő, könnyü kis vigjátéki figurák voltak, amiket egy derék színészhivatalnok egész életén át nyugodtan eljátszogathat, anélkül, hogy a szivéből valaha is adna valamit. Az ő hősei sziv, lélek és ideg nélkül nem élhettek. Ezeknek ábrázolásához a maga szivét, lelkét és idegeit kellett kölcsönadni. Büntetlenül nem lehet valaki Romeo, Hamlet, III. Richárd, John Gabriel Borkmann, Rosmers Holm és Solness és nem lehet Bánk bán, Árva László és Jézus a Passióban. Ezek a nehézléptü tragikus hősök harminc esztendő alatt elfogyasztották Ódry Árpád szivét.

Ur volt, magyar ur, nagy egyéniség, a magyar szinpadi művészetnek külön fejezete. Hőse a mesterségének és mesteri ábrázolója az igazi nagy hősöknek. Missziót teljesitett a szinpadon és missziót teljesitett az uj színésznemzedék nevelésében.

Minden más táján e világnak szintén nagy művész lett volna belőle... Ha franciának vagy angolnak születik, akkor most a francia vagy az angol kulturvilág borult volna gyászba... De ő magyar volt és igy nekünk százszorosan nagyobb és fájdalmasabb az ür, ami távozó, rokonszenves alakja után ittmaradt...

L. A.

Othello.

Ódry Árpád halotti maszkja. (Készitette Kőművesmaurer Ferenc szobrászművész.)

A Sasfiókban.

Kossuth szerepében, Herczeg Ferenc „Hid"-jában.

Ódry Árpád utolsó szerepe a „Ki vagyok én?"-ben.

Dela Lipinskaja.

Dizőzök és sanzonénekesek

A dizőz művészi munkája csodálatos módon egyesiti a szavalóművész, az énekes, a színész és a táncos művészetét. Megállnak a dobogón és előadnak valami rövid történetet. A történet versben van megirva és zene kiséri az előadást. A dizőz *énekel*. De drámai szinezésre törekszik. A zenei csengés tisztaságát a prózai beszéd rideg zeneietlenségével cserélgeti. S az arcjáték drámaiságával is fokozza a hatást. Énekli, előadja és *megjátssza* a kis történetet. Műfajilag a *legvegyesebb* ez a produkció. De hatása épp összetettségénél fogva megrenditő lehet.

A dizőzök műsora rendkivül változatos. Rövid, pár-szakaszos balladákba, sanzonokba tömöritett megható történeteikből egész sereget lehet előadni egy óra alatt. Pár percig tart csak egy-egy kis *„dalban elmondott tragédia vagy komédia"*. A beleélés és megjelenités munkája percekbe süritődik. Öt perc mulva egy uj, egészen más tragédia, vagy komédia következik. *Dela Lipinskajának*, a kitünő orosz dizőznek volt egy száma legutóbbi műsorán, az volt a cime: *„Lélekvándorlás"*. A dizőz gyors, *lelket cserélő* szinpadi munkájának lényegét fejezte ki szimbolikusan ez a dal. Mintha a mai lélek türelmetlen, izgatott igényeinek szolgálatára találták volna fel ezt az érdekes és gazdag mozaik műfajt. Ezzel magyarázható a sikere is!

Lucienne Boyer.

ELSŐ FELLÉPÉSEM

IRTA: DAYKA MARGIT

Nagyváradon történt a háboru alatt. Ott lofráltam állandóan a szinház körül, valami olthatatlan vággyal a szivemben. Mindenáron szinésznő akartam lenni, aminek volt némi akadálya. Az egyik, hogy csak a legfontosabbat emlitsem: nagyon szegény voltam. Naphosszat ott ültem a Bémer-téren, a szinház lépcsőin olyan áhitattal, mint a hivő koldus a templom kapuja előtt.

Abban az időben játszották a „Sztambul rózsája" cimű operettet, amiben volt egy liftboy-szerep.

— Haj, ha én azt megkaphatnám!

Ezért dobogott a szivem, erről álmodoztam üres óráimban, de az egész olyan valószinütlen lehetetlenségnek tünt fel nekem, hogy mármár kezdtem lemondani erről a tervről, amikor egyszerre csak kezembe került egy szinházi hetilap, amely leközölte a Sztambul rózsája teljes szövegét. A liftboy-szerep is benne volt és én ugy titokban elkezdtem tanulni. Emlékszem, igy kezdődött:

— Megyek már, uram... Sőt már repülve szállok. Uram, szolgálatára állok...

Nagyon szép szerep volt. Kis szállodai liftboy, aranygombos egyenruhában. Olyan igazi testemre szabott szerep volt...

Tudniillik azt eddig elfelejtettem megemliteni, hogy abban az időben még valamivel fiatalabb voltam. Összesen kilencéves voltam. Ird és mondd: kilenc.

Amikor már „betéve" tudtam a szerepet, most következett a nagyobb feladat: jelentkezni a szinháznál. Miután nem tudtam, hogy az ilyen jelentkezésnél ki illetékes, odamentem az előcsarnokba — a pénztárosnőhöz.

Kilencéves fejjel a pénztárosnőnél jelentkeztem.

Képzeljék el, hogy a szinházi pénztár ablakához felpipiskedik egy kilencéves, borzas kislány és igy szól:

— Néni, kérem, én szinésznő akarok lenni...

A pénztárosnő nevetett és én mélyen meg voltam sértve, s büszkén mondtam:

— Néni, kérem, én betanultam egy szerepet...

— Komolyan? Na, mondd el...

Ott, az előcsarnokban, a pénztárfülke előtt rákezdtem:

— Megyek már, uram... Sőt már repülve szállok. Uram, szolgálatára állok...

Aztán elmondtam, hogy mit felel a vendég, akinek „szolgálatára állok", majd feleltem rá az én szerepemből...

A pénztárosnő erre kijött a fülkéből és magához ölelt:

— Te ügyes kislánynak látszol... Gyere elviszlek az igazgató urhoz...

A jó lélek becsukta a pénztárt, kézen fogott és vitt Erdélyi Miklóshoz, a szinház igazgatójához. Az igazgató bent volt a szinpadon. Próbáltak. Sőt nemcsak próbáltak, hanem éppen a Sztambul rózsáját próbálták, mert reprizre készültek a hires operettből. A szinpadon körém sereglett az egész társulat: Zsigmondy Anna, Kabos Gyula, Tompa Béla, akik a darab főszerepeit játszották, nagyon szivesen fogadtak.

Most megint elmondtam a szerepet.

Az igazgató, amikor befejeztem, megkérdezte:

— Hogy hivnak?

— Dayka Margit.

— Jó név. Te fogod a liftboyt játszani.

Erre a szinpad sarkában valaki elkezdett bőgni. A kellékes fia volt. Eddig ő játszotta a szerepet.

Igy lettem én kilencéves koromban a nagyváradi Szigligeti Szinház tagja.

A „Sztambul rózsája"-beli első fellépésemtől kezdve minden fiu és lány gyerekszerepet én játszottam a nagyváradi társulatnál. Legtöbbnyire „nadrág-szerepeket" játszottam. Erdélyi minden esztendőben két nadrágot csináltatott nekem, mert olyan rohamosan nőttem ki a nadrágokat.

Multak az évek, közben beirattak a nagyváradi Hetényi-féle sziniiskolába.

Tizenhároméves koromban játszottam el életem első felnőtt-szerepét, a palóclányt a „Sárga liliom"-ban. Ebben látott meg Janovics Jenő — és igy kerültem Kolozsvárra.

Szinészi pályafutásom menetrendje igy alakult: Nagyvárad, Kolozsvár, Miskolc és Szeged. Innen hozott fel a Vigszinház Budapestre.

A nagyváradi Szigligeti Szinház pénztárosfülkéje előtt indultam el erre a pályára — most a Nemzeti Szinház tagja vagyok.

Igy történt!

Ugy-e, milyen egyszerü az egész?

Dayka Margit.

Kőmives Mihály, épitőmester, Kassa, 1633.
polgárjogot váltott

Kenány Lajos cikke. Magy. Mérnök és Épitész Egylet.
Heti Ért. 1907. 14.sz. ápr. 14. 153 l.

Kőmives Mihály.

Kőmives, kofaragó, építész.

1624 ben, ünkor a fotéri templom számára az új napórákat festeti a város a tornyon a fejedelem Limerének Monostorkapu felől való sárkóját Kőmives Mihály lefaragta és ismét megvakolta.

Jakab Elek. Kolozsvár tör. Lenete. Bpest 1888. II K. 577 l

Kőnives Mihály

l.

Birógernyeszegi

21. l.

jobbra)
ett dombos udvaron (összesen öt jércze
alra a kapuhoz széles út vezet. A hát-
ius lombozatú fák diszlenek. Az égbolt
-ott látszik. Jelzése alól balra:

cm.
at téli tárlatán az 1902: XII. 20-
(907/902).

1

Kőmíves Mihály

1591 nov. 1. Gyfehérvár. Báthory Zsigmond a Zvári Zófanagót Zérésére megerősíti céhlevelület. Küldöttségül tagja „Michael Keomiwes magister lapicida"

[1593. Kvár szkve: Mihály mesternek malomkő javításért 55 dénárt fizetnek. (V/XX. 152 – Goldenberg 1958. 111) – Kérdés, vagy a malomkövet javító Mihály mester azonos-e Michael Keomiwes magister lapicida-val]

Balogh Jolán: Késő renaissance Zófanagómühelyek II. Zözl.

A Zolozsvári műhelyek Ars Hungarica 1974/2 367. old.

...mives Mihály - Michael Keomives 2

1593. aug. 12. Kvár szkve: „Diószegi Istvánnak és Kurmies Mihálynak több társaival egyetemben az Zihid (a Bélás patak hídja) csinálásától flt. 12." (V/XXI. 25)

1595. aug. 31. Kvár szkve: a harangok jövedelme: „Kömives Mihály drabant (darabont) felesége" (VI/XIII. 23)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragóműhelyek II. közl.
A kolozsvári műhelyek - Ars Hungarica 1974/2

367. old.

3

Kőmíves Mihály - Michael Keomíves

1597 aug. 18. Kvár szkoe: A Hód lapun dolgozott

Kőmíess Mihály Kőmíjess Andrással és Babó Lőrinczel

(VII/XIV. 107)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl.
A kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica 1974/2

367. old.

Kömüves Mihály - Michael Keomiwes 4

1598. Kvás szkoc: „A szína utczai kis ajtó előtti hid czinálásáért... Kwmíjes Mihálynak és Kwmíjes Péternek attunk elősőr kiszpénzt fl. 15.- másszor attunk fl. 12.-; harmadszor attunk nekik fl. 12.- Utolszor ismét miért, hogy Kwmíes Mihály Katonai uramnak miélt, nem erkezett az hid czinálásához, mert későre halada fejedelem és az ország népe ittlete miatt az ház(!) czinálás, mert bíró uram szekeret nem adhatott az kő hordására, mikoron bíró uram szekeret adhatott, akkor Kwmíes Mihály itthon nem volt" (VIII/III. 11.)

./.

Ba logh Jolán: Késő renaissamce kőfaragómühelyek

II.közlemény - A kolozsvári mühelyek

Ars Hungarica 1974/2

KŐMIVES *Miklós*, építőmester Kassán. 1627. Trencsénszki Györggyel együtt Rákóczy János megbízásából építette a zétényi templomot s 1628. önállóan a zétényi Rákóczy-kastélyt.

E. G. I. 3716

BUCHHANDLUNG UND ANTIQUARIAT

'ISCHER SÁNDOR

KÖNYVKERESKEDÉSE ÉS ANTIKVÁRIUMA

BUDAPEST

V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 58. SZ.

TELEFON: 20-1-05.

A

Müemlékek Országos Bizottsága

tekintetes TIKÁRSÁGÁNAK

BUDAPEST.

IX.Rákos-u.10.

plomi kincsnek egy kelyhe kétségkívül ugyan-
on mester művei.

A késői gotika ezen virágzó korszakában kelet-
ett ez a segesvári kehely, mely az erdélyi
ösművesség legnemesebb alkotásainak egyike.
áttört mérmű, a gerezdes nodus, a cuppa kosa-
ak gondosan elkészített és felette lendületes
bdíszítménye, a talp díszítésének bizonyos egy-
rűsége és végül a beillesztett ívszeletek, melyek a
körvonalait élénkítik és a melyeket az említett
esdi és berethalmi kelyheknél is megtalálunk,
d olyan sajátságok, a melyeknél fogva e kehely-
különös értéket kell tulajdonítanunk.

Ama késői gotikus kelyhek közé, a melyeken
az indadíszítményt alkalmazták, a *segesvári*[2] ev.
házközségnek egy másik kelyhe is tartozik.
otulusok alakja ugyan bizonytalan, a mennyi-
apró félnemeskövek pótolják, de az indás
amentumok buja gazdagsága, mely a talpat
, valamint a szenteknek apró alakjai, a melyek
csak a cuppa kosarán, hanem a szárnak 12 fül-
ben is el vannak helyezve, arról tanuskodnak,
y mestere elsőrangú díszpéldányt akart alkotni.

Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 120. sz.
Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 53. sz.

nemeskövekkel sem takarékoskodott, a mely
a kehely minden részén alkalmazott. A seges
templomi kincs kelyhei azt bizonyítják, hogy
város ötvösei tudás és ízlés tekintetében a magy
országi mesterek közt első helyen említend
A plastikai díszítményekkel ellátott kelyhek csop
jához tartoznak még a *höltövényi*,[1] *riomfalvi*,[2] *gy*
fehérvári,[3] *homoród-daróczi*[4] és *brulyai*[5] kelyhek.

Az említett kelyhek indadíszítményei vert, r
szett és reszelt ezüstből készültek. A munkánal
a módja körülményes és fáradságos volt, a m
is a 16. század elején az ötvösök könnyebb te
nikára tértek át. Ez az ú. n. metsző technika
mely abból állt, hogy vékony pléhsávokat és la
kat ollóval úgy munkáltak meg, hogy a széle
végeket és csipkézetet visszahajtották, a mi ált
gotikus mérmű külsejét nyerték. A plastikai ha
pedig az által fokozták, hogy az egyes level
és levélbordákat vályúkkal és hosszanti mélyíté
kel látták el. Ezt a technikát főleg Medgyesen gya

[1] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 118. és 156. sz.
[2] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 146. sz.
[3] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 167. sz.
[4] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 176. sz.
[5] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 177. sz.

Kőnives Miklós

épitom.

1627 be Kassán élt

Trencsenszki Gyöngyel

ő vállalta 1627 be

a zétényi templom épi-

tését, mert Rákóczy

János épittetett

+ K + 81. C

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Kőrnüves Miklós

1628 ban Rákóczy János
zétenyi házát építi ( )
a ki előbb Kassán is dolgo-
zott s most a Kassai kő-
rnüves czék ebben öt gá-
tolni akarja

K 72 l.

Kőmives Miklós, építőmester M.D.K.

vállalta el Trencsénszky György-
gyel együtt 1627-ben a zétényi temp-
lom építését, melyet Rákóczy János
építtetett.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 81.old

MDK

Kömives Miklós, ép.mester
/kassai/

1627-ben vállalta el Trencsénszki Györgyvel a zétényi templom épitését, melyet Rákóczy János épittetett.

Kamény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance korszak. MMÉE Közl. 1904 évf. 81.1. 28. kötet, 3. füz.

Kümies Német Bálint

1593. Kvár szkve: „Az óvárban való folyamra való Zöleség, mely a földalatt a scholan által megyen... 2 decembris alkuttam mingyárást meg az Kümies német Bálinttal az folyamnak teljességében végbevételeig minden napra den. 25." Dec. 2-15-ig mindennap dolgozott. (V/XV.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl.
A kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica 1974/2

368. old.

Kőmives Pál, épitőmester

M.D.K.

1644-ben céhmester Kassán.

Kassai épitőmesterek.

Kemény Lajos: A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, 1904. 38.köt. 83.old.

Kömives Pál, ép.mester MDK

1644 évbeli céhmester.

Kassa 17.sz.beli ép.m.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek Barok és rokkokó korszak. MMEE Közl.1904 évf. XXXVIII kötet, III, füz 83.1.

Kőmives Pál

özvegye Eger

1576-ban bortermése után földesúri ötödöt fizetett.

Szederk

II. 377. l.

re
go
a
al
re
m
to
ó

ka
de

tulajdonául megszerezhetéséről szóló törvényjavaslat alahára törvénynyé válnék. - E részben az 1868. LVI t. czikk I § ának rendelkezése nem elég, mert ennek értelmében, tudományos kutatások céljából megejtendő kiajatitásnak helye nincsen. -

Még kötelességünknek

Kőműves Pál

építőmi

1644 cehm. Kassán

+K+83.1

A szegedi m. kir. állami f

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakb*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Könnes Peter

Csiki könnves

XVII. sz.

Baloghnuvel

548. l.

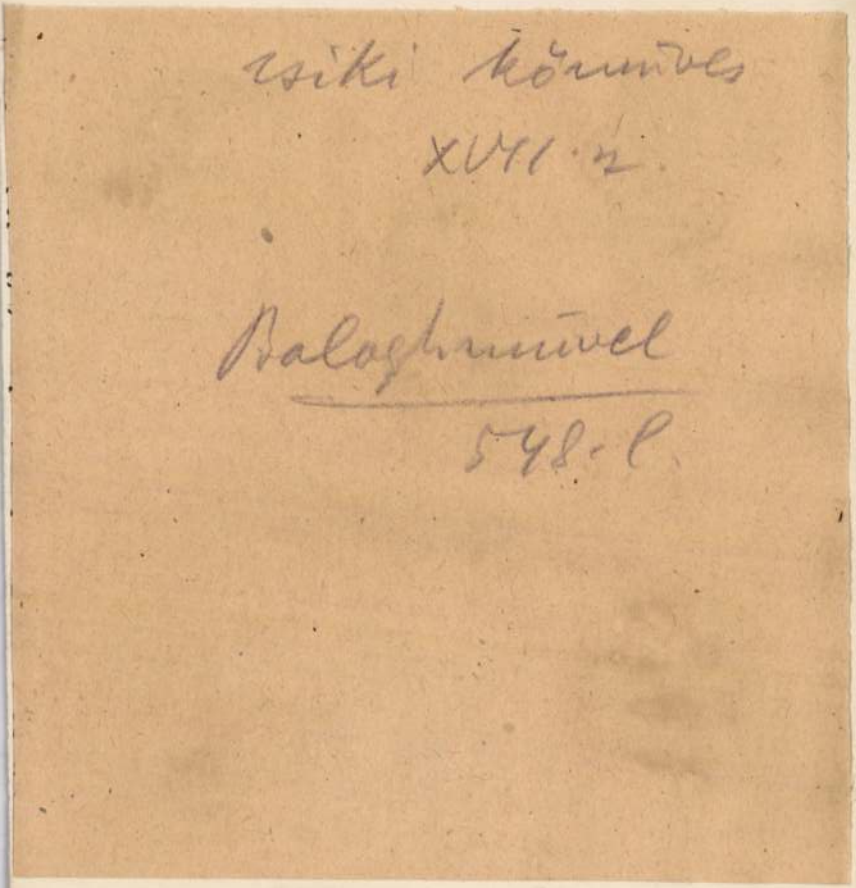

fényes aranyozásban: «*Dicső emlékednek — a visszatartott katonák.*»

Talán a Bite Mári, talán valamely Förgeteg János, mit tudom én, ki vette elsőnek észre ezt a kegyeletes dedikációt, de aki észrevette, megérezte, hogy a visszafojtott magyar erő zendül benne és ez megint csak Kossuthhoz jött, hogy kiöntse előtte keserüségét a habsburgi szivtelenségek miatt. Aztán elujságolta Rókuson, titokban, mintha félelmetes és szent misztériumnak lebbentené fel a fátyolát: fiaink nem türik ám a raboskodást a kaszárnyákban. Rókusról jutott a hir Alsóvárosra, innen a Felsővárosba lihegett el és magyar lángolásokat tüzdelt a paprikafüzérek mellé, amelyek pirosan viritottak az ereszek alatt, mint a zászló, amelyen hosszu csikban a magyar vértenger izzik. Minden ajtó kinyilt, minden ablak kicsapódott, minden magyar sziv kitárult: ugy, ugy, most már tudhatja, akinek tudni kell, kihez huz a magyar fiatalság. És akinek csak jártányi ereje volt, elment megnézni a koszoru-csodát. Tiz órakor már mozogni se lehetett a Klauzál-téren. Jöttek-mentek az emberek és hallgattak, de vészesen, de fenyegetően. Senki se szervezte meg ezt a hatalmas demonstrációt, de hiszen a vihart se szervezi

Kőrnives Péter

Kőrnivesm.
XVIII. sz

l.

Birógesnyeszegi

20. l.

ldet egy parasztember és egy asszony
jlik és kapáját ugy tartja, mintha vele
. pedig jobbkezét csipőre támasztotta,
balra nézve figyel. A férfi öltözete:
zelővel, sötét nadrág és magas szárú
, szük ujju barna rékli, kék szoknya
t felhőzött. Jelzése alól balra:

m.
t téli tárlatán az 1902: XII. 20-
(907/902).

Vid. Muz

MDK

Kőmives Péter,kőfaragó

csiki mester,aki a fejedelmi épitkezékben részt vett a 16.sz-ban.

A magyarországi müvészet története I. 350.l.
Bpest,1961.II.kiadás.

KŐMIVES Sándor

KŐMIVES ANDOR

Sz: 1958. IX. 20. Enyed (Aiud)

T: KKA 1983.

C: 2212 Sacele Brasov str. Parcului nr. 1. bl. 1. sc. A. ap. 3.

M:

1. Költemény a testvéremnek (tp. - v. - 200/100 cm - 5 db - 1989.)

Könnives Simon

1641-ben

A homonnai vár kastély bástyáit boltozza. E bástyákat 1787-ben bontották le

Molnár István dr:

A homonnai várkastély. Békefi Emlékkönyv. Bp 1912. 309. l.
313. l.

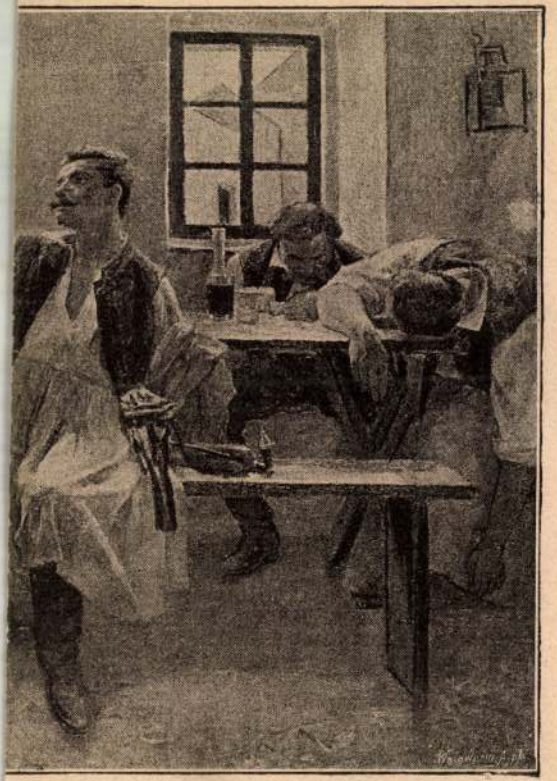

:NÉL. A GYŐZTES.

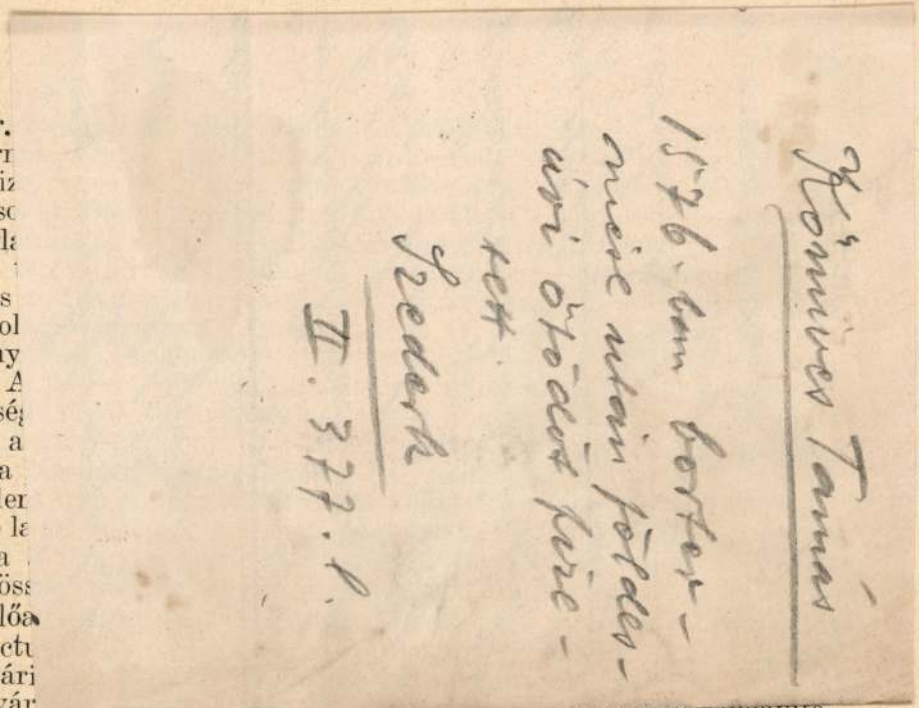

Dr.
gyakorl
A pári
előadás
gyakorl
gálatot
paré" s
terminol
jogot ny
tésére. A
felelőssé
lanság a
ban, s a
ban jele
tion de l
megírta
címen öss
paré elő
et délict
könyvtári
zésre vár
séhez is hozzájárulni, s ezért Niboyet professzor ajánlására belépett
a Juristes de Langue Française

néma vagy halk fertőzés mibenlétét. A megkezdett kutatások továbbfolytatása érdekében Debré professzor Magyarországra utazott, a magyar egyetemeken több előadást tartott, s a kísérletekhez szükséges szérumok megküldését is felajánlotta. Előadásai az Académie de Médecine és a Société de Biologie kiadványaiban jelentek meg.

A francia állam ösztöndíjasai:

Bacsa Mária (1904, Budapest, róm. kat.), az állami Erzsébet nőiskola leánygimnázium kinevezett tanára, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), első félévben ösztöndíjas. Dr. Genthon Mária tanárnővel befejezte Prohászka Ottokár „Elmélkedések az Evangéliumról" című műve első kötetének fordítását, mely 1936 végén Sertillanges atyának, az Institut de France tagjának előszavával a Casterman-cég kiadásában (Paris—Tournai) meg is jelent. Pedagógiai tanulmányokat végzett a Lycée Fénelon, a Lycée Camille Sée és a Lycée de Sceaux középiskolákban. Tapasztalatairól a budapesti Erzsébet nőiskola leánygimnáziumban előadásban is beszámolt. Hazatérőben tanulmányutat tett Dél-Franciaországban.

Dr. Genthon Mária (1902, Budapest, róm. kat.), a Sophianum rendes tanára, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), első félévben ösztöndíjas. „Méditations pour l'Année Liturgique" címen Bacsa Mária tanárnővel befejezte és kiadatta Prohászka „Elmélke-

Kőmíves Tamás (az ifjabbit)

1597 febr. 17. Kvás szkoe: „Kőmíves Tamás csinálta meg a magyar utczai lis ajtó lüszöbit, s pásta lövel padimentomozta meg az város felol. den. 35 (VII/XIV. 104)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl.
A kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica 375. old.
1974/2

Kőnüves Tamás

építő

Laid

Kőnüves Fgne

építők

-ból való kelyhe, mely a legkésőbbi erdélyi
nek egyike.

e térjünk vissza a gotikus korszak elejére.
mán kehely a cuppa körvonalainak gazdagabb
kítását nem ismerte és a gotika egyelőre átveszi
os cuppát, a mely persze nem felelhetett meg
tika szellemének, mely változatosságot, moz-
at és élénkséget követelt.

gotikának gazdagságra és pompára törekvő
va, továbbá a kehelynek díszítésre alkalmas,
felületei és végül az az ellentét, mely a
lynek cuppája és a többi, már gazdagabban
kított szerkezeti részei között beállott, egy új
részt teremtett, a mely körülbelül 1450-től
a az erdélyi kelyheken a legritkább esetekben
yzik — az úgynevezett cuppakosarat. A cuppa
dőtől fogva kosáralakú, rendesen magasságá-
a felére terjedő, félgömbalakú edénybe illesz-
k. Ez nemcsak a cuppa felü'etének nagyon
sos élénkítését, hanem a cuppa körvonalainak
tte gyengéd, bájos és mégis hatásos vonalveze-
t eredményezi.

Erre vonatkozólag megemlítendő a *nagy disznódi*[1]

[1] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 15. sz.

veseli alapon lobogó sugarakkal díszített kosá
van és a *szent-erzsébeti*[1] ev. egyházközségnek
kelyhe, mely rokonságban van az előbbivel.

A cuppa kosarával a kelyhek díszítéséről s
fejezetben lesz alkalmunk bővebben foglalko
Egyelőre csak azt akarjuk megállapítani, hog
cuppakosár, melyben a gotika feltaláló képess
nek teljes gazdagsága megnyilatkozik, éppen
kelyheknél tűnik el ismét, a melyek szán
oksan és tudatosan távolódtak a gotikus ke
alaptypusától. Az erdélyi kelyhek közötti k
renaissance-stílű darabon, a milyenek a *zsia
buzdi*,[3] és *nagy-vesződi*[4] kelyhek, a cuppának
csen kosara. Kiemelendő még, hogy a 17.
zadban készült kelyhek némelyikén a cuppa ko
nem szerepel önálló alkatrészként, hanem
részszé olvad össze a cuppával, a mint azt pél
az 1756-ból való két *szász-sebesi* kelyhen lát
E kelyhek cuppakosarainak alsó felét trébelt dí
tések ékesítik.

[1] Kelyhek kiállításnak l. jegyzéke 41. sz.

[2] Képét ld. Arch. Ért. i. h. 129. l., 28. ábra.

[3] Képét ld. Kirchl. Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen
19. tábla. Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 134. sz.

[4] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 22. sz. — Képét
Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen. I. 18 tábla.

Kőműves Lajos, fazekas

Amióta a Gerencsér Sebestyénről elnevezett országos fazekaspályázat megindult, 1966 óta, a mezőturiak mindig sikerrel szerepelnek. 1978-ban Mezőtúrról 12 pályáztak, többek között Kőműves Lajos, és többen értek el kiváló helyezést.

„Két butellája" (repr.)

Kresz Mária: Merre tart Mezőtúr fazekassága. ?
Yászkunság, Szolnok, 1978. 4. 91. old.

Kőműves Lajos, farzchas

L: Lakatos Lilla

–: Közművelők és népművészek kitüntetése 4.

Népszabadság Bp. 1978 aug. 19.

Kőműves Lajos, fazekas

L. Bodár Balács

Kresz M.: Merre tart ... ? 86-93.

Jászkunság, kolnok, 1978. nov. XXIV/3-4.

Kőműves Lajos, fazekas

L: Busi Lajos

– Mezőtúri fazekasok alkotásai – 7.

Népszabadság Bp. 1981 jún. 19.

Kőműves Lajos, fazekas

L. Gonda Titán

Gulyás Éva: II. Alföldi Fazekas Triennálé kolnokon 45-46

Fazekasság, Kolnok, 1982. június XXVIII/2

Kolcö Miklós

lásd

Csulak Lajos. Kölcö Miklósról. Szekely Lapok 1899. 49 sz.

_____ *műhely.*

főnökség!

_____ hó____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ szamu _____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Körmöcs Tobias

1688 ta kassán kijavitja
a Bornemisza harát

K 741.

Kőnives Vencel

kőniveszm.

XIX-n.

l.

Bírógernyeszegi

22. l.

2282. Zemplényi Tivadar.

Udvar.

Az alföldi vidék előterét
verem előtt egy magánosan álló
kövekkel; a középtért házak fog
nek szobra bontakozik ki. A ker
jobbra: Zemplényi T.

Fa, méretei 24: 36.2 cm.
Vétetett a Képzőmüv. Társu
iki 90013 sz. leirattal 400 Kan.

Kőmives Vince

Eger

1576-ban bosszemése után földesuri ötödöt fizetett.

Szedek

II 375. l.

ELSŐ MOM LAPTERJESZTŐ

T. EUROPA RT.

Budapest.

Kérem további intézkedésig kiadványaikból az alábbi példányszámokat küldeni:

Magyar Nemzet	8	Vasárnap:	15.
Független Magyarorsz.	10		
Film, Szinház, Irodal.	14		
Képes Sport			
Magyar Rejtvény Ujság			

aláírás.

Mór, 1942 [illegible] hó 4

Kömle Pál

ács

Egerből küldték Szol-
nokra, hol 1550-ben
a vár erődítési
munkálatai ban vett

részt -

Hadtört. Közl

1893. 650 l.

4615. Coulin Artur:
Sz.Brassóban 1869 szepte

Lovagló ruhás nő.

Vászon, méretei 47.8
az 1913 julius 15-iki felter
tember 4-iki 145104 sz.leira
350 K-án.-- Átvétetett 1913

Kömlei Aurél, [építész]

MDK

Az ΣΜΚΣ-aluljáró egyik terveröje.

Békés Attila: Aluljáró: ad acta 5.

TOTL HIRLAP Lap, 1966 nov. 5.

Komoro

Statnár vm.

Ref. templom.

Epült 1792.

Borovszky Magyarorsz. vm

Statnár vm.

102-l

ek. /Egész Rapnapáp/

Felület		Megjegyzés
		Rész
		Rész
		Rész
2.59.		7903 =
		Rész 8
		Rész
		Rész
		Rész
		Rész

158 Kőmörő 145

(Szatmár vm)

Turistvánditól 6 km

Varut nincs

Ref. templom

Barokkos

1881-ben

~~épult~~

Nyirsègi utam 1938

Kömpöczi Balogh Endre

Pünkösdi rózsák, olaj

Alkotás művészház XVI. kiállításon. 1943.

aug. 3 l.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.

19o4. márc. 1.

MDK

Kömpöczi Balogh Endre, festő.

Pünkösdi rózsák, of.

Alk. - Művészház, - XIX. Kiáll. - 1943 okt. - Magy. -
Mesterek. - Jegyz.

Kömpöczi Balogh Endre, fastö. UDK

Pintkösdi rózsák. Of

Alk. - Mův. hár. - XVI - Iliáll. - 1943 aug. - Magy.
Mesterek. -
Jegp.

KÖMPÖCZY BALOGH

20.sz.

Aukción:

Kömpöczy Balogh: Tänzerin.
Öl auf Leinw., 85x105 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
452. Kunstversteigerung, 1981 Jan.
Katalogus 833.sz. 93.old.

Kömpöczi Balogh Endre, festő

Mély fájdalommal tudatom, rokonokkal, barátokkal, és tisztelőkkel, hogy drága jó férjem **Kömpöczi Balogh Endre** festőművész hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése január hó 22-én du. 2 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben. Kömpöcziné. (x)

— : Közlemény

6.

Esti Hírlap, Bp. 1977. jan. 19.

Kőműves András

1678. dési nemes.

Kádár Szolnok

III. k. 62. l.

Vegyes

8r

Neugeboren,

Carolus

Tentamen Indicis diplomatici

M.D.K.

KŐMŰVES Benedek kőfaragó

Erdélyi kőfaragó

Lásd még Kőfaragó Bender

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 110. 154.

Kőmüves Benedek

l.

Biró Erdmüv

83. l.

nem tettem
át Benedek-
nes

KOMUVES BENEDEK, kőmüves

Kolozsvarott,a Házsongardi temetőben lévő sirkövén cimerében szerszamon ülő ~~madarat~~ madarat latunk a mester monogrammja val-1626-ból.169.old. 96.jegyz

OSORBA CABA: Tulajdonjegyek,mesterjegyek,polgári cimerek a középkprban 143.old

A Herman Ottó Múz.Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

Kőnüves Benedek
kőfarajó. † 1626
XVII. sz. Erdély
siremlékei ♀ késő rene-
szánsz stibben faragva
fennmaradt

erod

Balogh Kolozsvár

25. l. 26. l.

70. kép

♀ (u. n. cseszes sirkő)
monogrammos
cimerrel

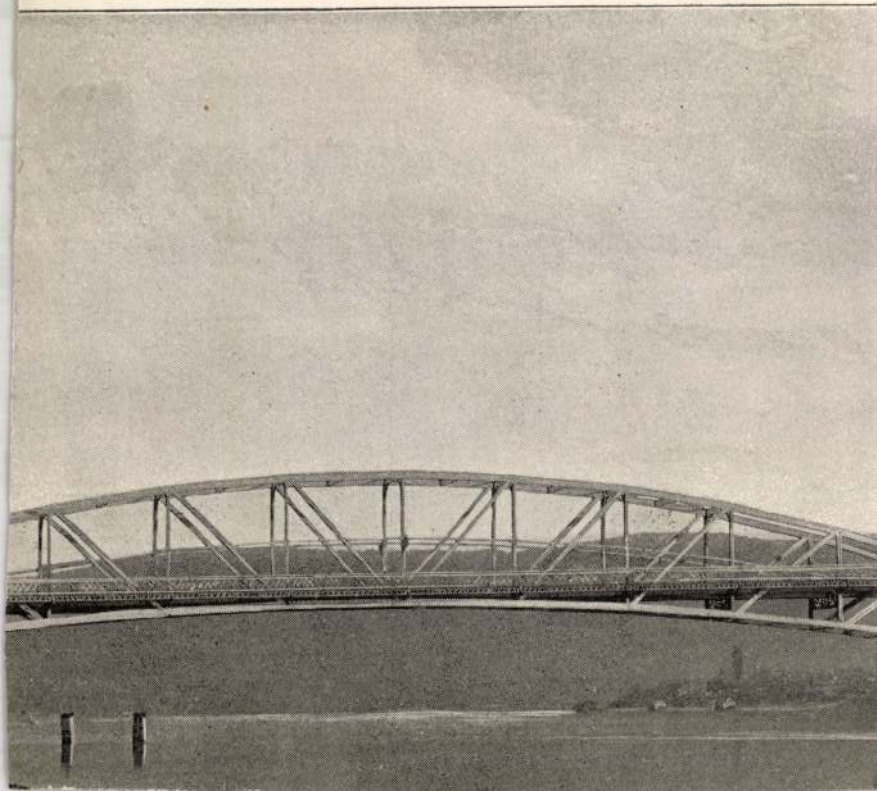

Körnüves Benedek

~~épitész~~ Körnüves

XVI – XVII. sz.

Trod

Gerhrd. 161.l

Mátyás tpl

734

Képe 728–729

Könüves Benedek

Dés 1939.

Balogh Erdélyiren

111/59.l.

Tárgysorozat:

HUSZÁR LAJOS dr.: A XV.századi soproni pénzverés kérdése.

Szakosztálytitkár.

Vendégeket szivesen látunk!

Fk. Huszár Lajos dr. Jegyzetsokszorositó
Üzem.II.sz.telepe. Fv. Krausz Ferenc.

Kőmüves Benedek

dési kőfaragó

l.

Balogh Erdélyi ven

111/59. l.

ARIE. Arany-kor.

Kőnüves Benedek

Dés. 1509.

Bal XV–XVI. mív

II. 549. l.

BJÁECSAE

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Könnüves Beneder

Hobrán

l.

Biró József

Kolozsvár kepes-
könyv. Bp. 1940
14. l. Officina
15. l
30. l. 7. t 15. t.

Hadvezér páncélban
Vászon, olaj, 116×101 cm.

ÉSZAKOLASZORSZÁGI FESTŐ, XVII. század
Borromei Sz Károly és Nerii Sz Fülöp
Fára húzott vászon, olaj, 13×19 cm.

FELSŐOLASZORSZÁGI FESTŐ, XV. század
Madonna Jézussal és Ker. Sz Jánoskával
Félkörös felső záródással, fa, tempera, 12×43 cm.

FELSŐOLASZORSZÁGI FESTŐ 1580 körül
Szent Ferenc álma
Vászon, olaj, 52×41 cm.

FERRARAI FESTŐ, XV. század vége
Krisztus sírbatétele
Fa, tempera, 43×55 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 89. szám.

FERRARAI FESTŐ 1520 körül
Remete Szent Antal
Fa, tempera, 151·5×60 cm.

FETI, DOMENICO (mantuai festő, 1589—1624)
Magdolna (75. kép.)
A Capese Zurlo-, majd San Marco-gyüjteményből. Gerevich PA, 241. és 263. l. (Képe 243. l.) (Domenico Feti.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Lepold—Lippay 55. l.

Kőrnüves Benedek

kőfaragó

l,

Radvskolozsvmüeml

4. l

amikor felkérem Nagyságodat, hogy a mellékelt jegyzőkönyvet aláírni és az Orsz. Természetvédelmi Tanács címére, /Budapest, I. Krisztina-krt 26/ elküldeni sziveskedjék.

Kiváló tisztelettel :

az Orsz.Magy.Természettudományi
Muzeum főigazgatója

Kőmüves Benedek

1539. városi tanácsos Désen.

Kádár Szol Oob

III. 205. l.

2.94

Vegyes 1 köt.8-ad r.

NÁTAFALUSSY

Kornél

A Sz. István első vértanuról cimzett nagyvárad-hegyfoki prépostság története.

1.-50.11.

Kőmüves Ferenc

Kolozsvári ötvös
1640

l

Szádeczky Iparfejl.
II. 142. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

2.

Kőmives Ferenc

korábban főúri udvarban dolgozhatott és ekkor készíthette a Losonczi-kannát, melyet zománcolt névbetűivel jelzett. A nagyméretű alkotásban alkalmazta a hor minden művi eljárását (domborítás, öntés, vésés, zománc).

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

107.1.

3.

Kömives Ferenc

a K F művészjelzés mellett évszám: 1541 és felirat „Losonczi Antal chenáltatott engem" is van.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

107. l.

Kömives Ferenc

Lossonczy-kamna (repr.)

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

106. l.

M.D.K.

Kőmives Ferenc,ötvös,XVI.sz közepe

Kolozsvári ötvös volt.Valószinüleg ő készitette a Losonczi-kannát 1541.ben-."Losonczi Antal chenáltatott engem" felirattal.A magy.reneszánsz ötvösség legszebb darabja.434-35.o.

Kampis Antal: A képzőművészeetk

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

Kömives Ferenc

ötvös, az 1573. évi kolozsvári sztrájk /kolozsvári magyar legények követelték, hogy alkalmazóik vonassák vissza a brassói mastereknek a kolozsvári legényeket és tanulókat sértő rendelkezéseiket/ egyik vezetője.

Kampis Antal: A magyar müvészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/ 1o6-1o7. l.

M.D.K.

Kőmives Ferenc, ötvös

Kolozsvárott működött és a magyar reneszansz ötvösművészet egyik legszebb és legnagyobbméretű darabjával, az un. Losonczi-harmával, szerezte meg 1541-ben a mestercímet (ma az Iparművészeti Múzeum tulajdonában).

Antal Kampis: Kunst in Ungarn
Bp. 1966. Corvina

132. old.
z k. 133. "

Kőműves Ferenc.

K

Kőműves János

Kőműves Tamás

Kolozsvári építőmesterek 1564-ben.

Jakab Elek. Kolozsvári Történetei. Bpest, 1888.
II. K. 185. l.

Jakab Elek

Kolonsvár története.

Bpest.
1888.

II kötet.

MDK

Kömüves Ferenc kolozsvári épitőmester 1564-ben.

Jakab Elek: Kolozsvár története. Bpest, 1888. II.k. 185.lap

Kőmüves Fruzsina

Az Országos Béketanács gyermekrajz - kiállitásának pályázatán II dijat nyert

Bp. IX. Thaly K. u. ált iskola tanulója. Tanára: Révffy Ernőné.

Rajztanitás 1965. III. hátsó boritólapon

KŐMIVES György gyöngyösi szökött kőmüves. A gyöngyösi 1720-as megyei jobbágyösszeirások emlitik nevét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Könnüves György

1492. Pesten Okmá-
nyilag emlitve

Walther Imre:

Adalék Pest város
történetéhez. Szá-
zadok 1873. 511 l.

(Georgius Kemüjes)

	202	"
öleg	120	pengő
	= 82	

A. 1935 Novemb. 2.

mélytisztelettel

Vári Bálint

Kőműves István

1573. városi tanácsos Dézsen.
1516. esküdt u.o.
1520. " "
15-26. városi tanácsos
Kádár Sroldok
III. 205. l.

Vegyes

a. 43

1 köt. 8°

Németh
Lajos

Adatok árpádkori boldog
Margit egyéniségének
történetéhez

összegyűjtötte –

1. – 282. l.
2 képes tábla, 1

König - körkép

HAJDU István: Műtörténet elöl - hátul. = Beszélő, III.évf.2.sz. 1992 január 11. 43.p.

Bp.Vigadó Galéria, Koncz András kiáll. 1992?

Pécs, Pécsi Kisgaléria, un. König-körkép, 1991

KŐMIVES Jakab, akit Gyöngyösön az 1737-es jobbágyösszeirások, mint kőművesszsellért veszik számba. Az 1750-ben szereplő hasonnevü gyöngyösi kőfaragó az Orczyaknak dolgozik, és lehetséges, hogy a két személy azonos.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Kőnüves János

kőnüves

1689. Bánffyhunyad

Szabó Kalotaszeg

19 j. l.

98.145-1915. szám.

III.

részére az 1912. évi XXXV. t. c
után és pedig: az 1911. évi aug
1913. évi április hó 17-én szül
25-én született Zsuzsánna után
összesen tehát évi Hatszáz /600
jelen szám és kelet alatt egyi
tárt, hogy a fenti összegetbélyeg

MDK

Kömüves János **kolozsvári épitőmester 1564-ben.**

Jakab Elek: Kolozsvár története. Bpest, 1888. II.k. 185.lap

Könnüves József

l. Tietharth

Könnüves József

Vallás vált

538/984 — lap. t.

I. 10.000 K. Kif. 912 VIII/5

II. 4266 K 77 f

Kif. 912 VIII/13

M.D.K.

Kőműves Keresztély

neve Gyöngyösön 1720-ban
Mária nevű leánya keresztelő-
jével kapcsolatban fordul elő.
Keresztapja Kartik Sámuel volt.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó. 353.old.

Kőműves avagy Dabó Lőrincz 3

1585 aug. 2. Kvár szkve: „Kőmies Lőrincznek a scholaban, hogy a puszta lamaraban a gerenda falat bérakta a falba, a lét végét, a felett tul tel, ahol szükség volt, a falat megfoldozta, attunk den. 15." (III/XIX. 37)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl.
A kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica 1974/2

364. old.

4

Kőműves avagy Dabó Lőrincz

1587 szept. 19. Kvár szkve: „Kezdettenek az Lőrincsek az Lőrép Lapu padimentomozásához. Öt egész nap dolgostak rajta. Négy nap öten-öten voltanak. Az ötödik nap Letten voltanak. Fizettem fl. 5. den. 15. Lőrincznek és Balint mesternek jámbor szolgálattyoZeit jobbítottam meg den. 40." (III/XXX. 27.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl.
A kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica 1974/2

365. old.

Kőműves avagy Dabó Lőrincz 5

1588 okt. 2. Kvár szkve: „Eodem die Komijes Lőrincz Monostor utczai, bontotta meg az feredő hásnak való Zemen czéjét" (IV/III.29)

1590. aug. 19. Kvár szkve: „Biró uram akaraltyából vitter nek Zeomiesseket Brassay Ambrust és Keomijes Lőrinczet Tordára 2 lovon" (IV/XV.11.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl. A kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica 1974/2

365. old.

Kőműves avagy Dabó Lőrincz 6

1590 aug. 27. Kvár szkve: „Biró uram parancsolattyából 4 mesternel, Komíjes Lőrincz... fizettem Fejérvárig..."
(IV/XX.15)

1597 aug 14-15. Kvár szkve: „Kőműves avagy Dabó Lőrincz miélt 2 napig egyedül a hid Zapun. Az emelcső elejit felbontotta, csinálta 2 nap el sem végezte. Attam ~~neki~~ 1 napra neki den. 25.-den. 50." (VII/XIV.105)

Balogh Solán: Késő renaissance Zófanyómühelyek II. Zózl. A Zolozsvári mühelyek. Ars Hungarica 1974/2 365. old.

Kőműves avagy Dabó Lőrincz 7

1597. aug. 16-án és 18-án Dabó Lőrincz tovább dolgozik ugyanott többedmagával (VII/XIV. 106. 107.)

1597 okt. 15. és 17. Kvás szkve: „Dabó Lőrincz Kőműves" (VII/XII)

1598 jan. 12. Kvás szkve: „~~Az új Zamarás~~

„Az új Zamarák építésére Dabó Lőrinczuek és Bányay Andrásnak, Zetten 100 szekér Zőszegésre, 7 szekerével 1 forinton mostan attam fl. 6. den. 25. – febr. 5. ismét adnak nekik Zőszegésre 6 forintot (VII/XVI.)

Balogh Tolán: Késő renaissance Zöfaragóműhelyek II. Közl. – A Zolorsvári műhelyek Ars Hungarica 1974/2 365 old.

M.D.K.

Kőműves Mihály, egri kőműves

neve ~~kel~~ három gyermeke keresztelésével kapcsolatban 1735. márc. 23-án, ~~és~~ 1746. ápr. 19-én és 1748. jan. 9-én fordul elő az egri plébániatemplom irataiban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 353. old.

Kőműves Péter.

Építén. Sikből származik. A fejedelmi építkezésekben vett vért a XVII. -századi Erdélyben.

A magyarországi műv. tört. I. 243.
Corvina 1970.

M.D.K.

Kőműves Sámuel, gyöngyösi kőműves

neve 1715-ben fordul elő a városi összeírásban-

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

353. old.

MDK

Kömüves Tamás **kolozsvári épitómester**
1564-ben.

Jakab Elek: Kolozsvár története.
Bpest, 1888. II.k. 185.lap

Körmüves Tamás

az 1570-es években
hára volt a Farkas
utcában. Seres
János nobrást szom-
nédságában.

Sándor Imre. A Kolozs-
vári Farkas-utcai ref.
templom régi tiskövei.
Dolgozatok az Erdélyi
Nemzeti Muzeum érem-
és régiségtárából. IV.
évf. Kolozsvár 1913.
211. l.

Kőrnüves Tamás

Kelnek 1650

Lásd

Archiv des Ver.
f. sieb. Landesk.

XV, K520.1

Kőműves Tamás - Keomíes Tamás (+ 1584)

1565 márc. 27. Kvás szkve: Kőműves Tamás a nagy templomból Zivette a Zis orgonát és helyét ismét bevakolta, bemeszelte. (Sakab II. 1888. 185, Goldenberg 1958. III.)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. közl.
A kolozsvári mühelyek - Ars Hungarica
1974/2 374. old.

MDK

Kőmüves Vencel épitész

1742. kezdett a toronyépitéshez

Dede K: A Kabai templom. Debreceni Prot. Lap. 1938, 115-6 l.

Kőnczey Gábor, építész

L: Torhasdy Z.

– követségi kirch

Magyar

Építőművészet Dn. 1983

6

83/3

Könczey Gábor, épitén

L. Ellér István

-: követségi kérek.

Magyar Építőművészet - Bp. 1983

10-12

83/4

Könczey Gábor, építén

L. Ellér István

– követségi kirch

Magyar Építőművészet

Bp. 1983

10-12

83/4

MDK

. Könczöl István, szombathelyi lakatos

Géfin Gyula dr: A szombathelyi székesegyház. Szombathely, 1943. 62-63 l.

KÖNCÖL PÁL, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 17[illegible]-1891
86.-Köncöl Pál: Első adat 1739
259.old

BARTÓK JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprémi Múzeumok Közleményei, 10. 1971

KÖNCÖL CSUTORÁS PÁL, csutorásmester

1734. jul. 4-én Sümegen erősiti meg Acsády Ádám veszprémi püspök a veszprémi csutorásceh articulusait. A kérvényezők között volt: Köncöl Csutorás Pál, "Weszprémi városunkban lakó becsületes Csutorás Czébeli Mester" is.
244. old.

BARTUCZ JÓZSEF A veszprémi csutorások 241. old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

KÖNZÖL PÁL, csutorás inas

1722-jan. 24-én Csutorás Dömötör Pál inasnak szerződtet
te Könzöl Pált. Az inasért anyja és két mester: Selmeci
Csizmadia András és Szücs István vállaltak kezességet.
241.old. 3.jegyz. 261.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

KÖNTZÖL PÁL, csutorásmester

A veszprémi csutorások Nagy Protokulumában az 1739-
január 1-i adat a következő csutorásmestereket soroljа fel/Veszprémi Bakony Muz/:
10.-Köntzöl Pál, csutorásmester.-241.old.-1.jegyz.
261.old

BARTOSZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások -41.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

K

~~Dinhoffer Ferenc~~
~~nombathelyi lakatos~~

~~Holtzer Jakab~~
~~nombathelyi lakatos~~

Könczöl István
nombathelyi lakatos

Payer Antal, nombathelyi
lakatos

Schwey Mihály
nombathelyi lakatos
végezték a wékesegyház lakatos
munkáit.

Treith György végezte az
ácsmunkákat.

vánes
céd

Gépin Gyula dr.:
A nombathelyi wékes-
egyház. Nombathely
1943. 62-63. l.

UM AUKCIÓI

CZYAK

KINCSEI

KUNSTSCHÄTZE

ÁKÓCZY

König grafikus, metszö /Páris./

Pesti Hirlap. 1841. 37. sz. 302. l.

MDK

Kőnig ötvös

Népnüv, háziip.i és ipm. kiáll. Rigában. M.Iparművészet, 1936. 1.sz. 4. l.

MDK

Kőnig mester

asztalos munkák

Gaul K: Butorip. diszitőip. az ezr.éves o.kiállo.on.
MMÉEKözl 1897, 6.füz. 263-276 l. képek

MDK

Kőnig és Tsa.

Ötvösmunkákat küldött a tallini kiáll.-ra.

Cikk: Népművészeti, háziipari és ...

Magyar Iparművészet, 1936. 29-30.lap

MDK

Kőnig és Társa

Az ötvösművészeti tárgyakat és ékszereket kiállitók között szerepelt a Szép Otthon kiallitasán.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

MDK

Kőnig és Tsa.

Résztvett az Iparmű.v.Társ. 1936.évi jan.19.-én megnyilt rigai kiáll.-án. (Ékszer)

Cikk: Népművészeti, ...

Magyar Iparművészet, 1936. 3-4.lap

König és Wagner építőtársak

A feltámadt Károlyi-palota

Elmélkedések egy műemlék-helyreállítás nyomán

Műemlékek helyreállításakor a mérték, az arány az egyik legfontosabb dolog. Ha a műemléken alig változtatnak valamit, hanem minden marad, mint korábban, s csak javításokat végeznek, megerősítik, tartósítják az eredeti elemeket, felületeket, akkor konzerválják a műemléket vagy annak egy részét. Restauráláskor megváltozik a műemlék képe, rekonstrukciókor pedig új anyagokból, új szerkezetekből ismét feltámad mindaz, ami egykor elpusztult. Az egész műemlék vagy – esetleg – annak csak egy része.

A valóságban persze mindez ritkán történik a maga elméleti tisztaságában (hacsak nem építenek teljesen „új műemléket" a hajdanvolt helyett, ami manapság sajnos világszerte kezd divatba jönni). Hogy a három helyreállítási módból melyik valósult meg, azt a munkák aránya dönti el, de ezzel együtt legtöbbször azt is, jó-e, helyes-e maga a helyreállítás. Ha ugyanis konzerválás helyett sok mindent feleslegesen változtatnak meg, ha a rekonstrukció mértéke meghaladja a műemlékileg elfogadhatót, a helyreállítás szakszerűsége válik kérdésessé.

Legutóbb mindez a Károlyi-palotában jutott eszembe: négyévi nagy munka után most fejeződött be műemléki helyreállítása. Tervezői – Kőnig Tamás és Wagner Péter – ugyanis mindenben megtalálták a mértéket, amellyel munkájuk a műemléki helyreállítás élvonalába került. Pedig a napjainkban amúgy is kevés konzerválás-restaurálás némelyike láttán azt gondolhatni, bár inkább hozzá se nyúltak volna.

A Károlyi-palotát is elérte a műemlékek sorsa: a benne elhelyezett intézmény szükséglete túlnőtte az épület méretét. A térnövelés megoldását itt mégis példamutatónak tartom: egyrészt csaknem 900 négyzetméteres könyvraktárt létesítettek az udvar alatt, másrészt beépítették az épület déli szárnyának tetőterét, ahová irodák kerültek. Mindez nem zavarja a műemlék és környezete megjelenését: a föld alatti raktár elkerüli a két szép vadgesztenyesort, az új tetőablakok pedig alig látszanak.

Az új lépcsőház

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Hasonló gondosság és mértéktartás jellemzi az alaprajzi változtatásokat. Annyi és csak annyi, amennyit a részben változott funkció igényel. Létesült egy új lépcsőház, egyet lebontottak – miért ne lenne ez megengedhető a korábban amúgy is sokszor átépített palotában? Ami azonban a legfontosabb, a palota lényegi térrendszere, az impozáns bejáró és a lépcsőház kapcsolata, az emelet reprezentatív teremsora nem változott. Csak visszanyerte eredeti szépségét.

A tervezők itt átadták a vezérszerepet a restaurátoroknak. Akik konzerváltak, ahol lehetett, kiegészítettek, ahol kellett, rekonstruáltak, ahol az elkerülhetetlen volt. Ortodox műemlékes talán húzza a száját, hogy a Vörös-terem meg a Lotz-terem falkárpitját egy előkerült tenyérnyi darab alapján rekonstruálták. Milyen szépek lesznek ezek a termek, ha nagyméretű képek kerülnek a falakra, ahogy régen is lehettek, oldva ezzel a gyönyörű falburkolat unalmát. Helyeslem, hogy az elpusztult csillárokat is rekonstruálták. Ahelyett, hogy fénycsöves lámpatesteket tettek volna helyükre, ahogy a hatvanas években volt szokás.

A jó műemléki helyreállításnak mindig vannak apró finomságai. Vannak itt is. Hogy ismét csordogál a víz a kapubejáró falikútjából, mint dukált az a klaszszicizmus majd minden épületében, hogy meghagyták és láttatják a ház egykori, ma már műszaki műemlékszámba menő központi kazánját stb. De hogy említsek kifogást is: magam nem tettem volna travertint a főlépcsőház magas lábazatának falburkolataként.

A műemléki helyreállítás lényegében készen van, de a házban még nem. Remélem, nem soká kell várni a kávéház megnyitására, amire nemcsak rendeltetése miatt lenne szükség, hanem azért is, hogy a szép tér látogatható, élvezhető legyen. Bár nem tervezik, de nagyon remélem, hogy egyszer majd ismét lesz hangverseny a palota udvarán, ami egykor a nyári Budapest legszebb eseményei közé tartozott.

A helyreállítást mintaszerűen levezénylő intézményt nem nagyon régen feldarabolták. Az újjászületett épület kezelői joga már másé. November 30-án viszont megnyílik az új állandó kiállítás.

Román András

UTCANÉVTÁR

Korhelyhétfők emléke

RÉGI HÍRÜNK A VILÁGBAN

Cambridge tanára Pest-Budán

PALETTA

BORZA TERÉZ porcelántervező iparművész munkái a Rékai Galériában (V., Galamb utca 5.) tekinthetők meg. A képen Tölcsérvirág című alkotása látható.

90 ÉV AZ ÁLLVÁNY DESZKÁZATÁN címmel a Pesti Vigadóban (V., Vigadó tér 2.) tartják ma délután hét órától Faludy György új szerzői estjét. A műsorban közreműködik az író, valamint Lukács Sándor, Mikes Lilla, Katona Dóra.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bábszínház: A legkisebb boszorkány (3). **Kamaraszínház a Tivoliban:** Az ügynök halála (7). **Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** Cymbeline (7). **Budaörsi Játékszín:** Gyere, Josephine (6). **Operettszínház a Pataky Művelődési Központban:** A muzsika hangja (5). **Bárka:** A Mester és Margarita (este 10 - Arvisura Színház vj.). **Buda Stage**: Shakespeare Összes Rövidítve (fél 8). **Nagycirkusz:** Akiket még nem láttunk (3). **Játékszín:** Szerelem Ő! (7). **József Attila** Légy jó mindhalálig (7). **Korona Pódium:** Faludy György új szerzői estje (7). **Komédium:** Befogad és kitaszít a világ (7 - Francois Villon versei). **Magyar Színház:** A nők iskolája (7 - Gellért Endre-bérl. 1.ea). **Várszínház:** Veszedelmes viszonyok (7). **Madách:** Lugosi (7). **Madách Színház Tolnay Szalon:** Boszorkányos esték (fél 8). **Madách Kamara:** Kettős játszma (7). **Merlin:** Vak meglátta, hogy kiugrott (7). **Merlin Kamaraterem:** Szókratész védőbeszéde (fél 8). **Mikroszkóp:** Szeplős Pötyi (3). KeLet ez nekünk? (fél 8). **MU Színház:** Vandetta (8). Dresch Dudás Mihály Quartet (9). **Radnóti :** Mirandolina (7). **Stúdió K.:** A Szűz, a Hulla... (fél 8). **Thália Új Stúdió:** Az ötödik Sally (fél 8). **Thália** Régi Stúdió: A vágy (fél 8). **Új Színház:** Szószátyárok (7). **Vígszínház:** Vízkereszt, vagy amit akartok (7 - Beatrice-bérl. 2. ea). **Pesti Színház:** Tóték (7 - Somogyvári-bérl. 2. ea). **Vidám Színpad:** Nejcserés támadás (7).

Európai színházak a fővárosban

A Hamlettel és a Hattyúdallal kezdődik az uniós fesztivál

Fesztiválnyitó: litván Hamlet FOTÓ: DMITRIJ MATVEJEV

Már elkezdték árulni a jegyeket, amikor kiderült, az olasz Teatro Garibaldi előadása betegség miatt elmarad a pénteken kezdődő Európai Színházak Uniójának 9. fesztiválján. Mindazonáltal olyan világhírű társulatok érkeznek Budapestre, mint például az orosz Malij, az angol The Royal Shakespeare Company vagy a román Bulandra. A két nyitóprodukció: a francia Théatre National Populaire Hattyúdala a Thália Színházban és a litván Meno Fortas Hamletje a Vígben.

Másodszor rendezik meg Budapesten az Európai Színházak Uniójának fesztiválját. November 10. és november 29. között tíz színház lép fel a fővárosban. A házigazda Katona József Színház két előadással is szerepel: a Közellenséggel (november 21–22.) és a Hóhérok havával (november 23–24.). Nem tagja ugyan az uniónak a Theatergroep Hollandia, mégis kiemelkedőnek tartotta az unió elnöke, *Zsámbéki Gábor* az egyszemélyes produkcióját, a Voices (Hangok) című. Nem uniótag és nem is európai a tel-avivi Cameri, mikor azonban a párizsi Odéon – műszaki okokra hivatkozva – lemondta a fellépést, hasonló költői színházat keresett Zsámbéki, és ezt a hannoveri expón meg is lelte: a Requiem, Hanoch Levin utolsó darabja, amelyet még maga rendezett, november 22–23-án látható a Thaliában.

A fesztivál nyitódarabja pénteken a Thaliában a francia Théatre National Populaire előadásában a Hattyúdal. Csehov figuráiból, dialógusaiból, történeteiből gyúrta össze a darabot az előadás rendezője, *Roger Planchon.* A másik nyitódarab a Hamlet lesz a Vígszínházban.

A litván Meno Fortas színház produkcióját, amely csaknem minden jelentős [illegible] részt vett és számos díjat nyert, *Eimuntas Nekrosius* állította színpadra.

A helyszínek között nemcsak színházak lesznek. A Vasas Folyondár utcai telepén a német Schaubühne szerepel – november 17–19. között. *Marius von Mayenburg* darabját, a Parazitákat *Thomas Ostermeier* rendezte. Az orosz Malij Színház Csehov művét, a Platonovot játssza Cím nélküli darab elnevezéssel a Mafilm műtermében november 26. és 29. között.

További előadás a Thaliában Galilei élete a német Düsseldorfer Schauspielhaus előadásában november 13–14-én, a Turandot a román Bulandrától a Katona József Színházban november 21–22-én, illetve a Trafóban látható az angol Royal Shakespeare Company legfrissebb bemutatója, A vihar (november 24–26. között) – *James MacDonald* rendezésében.

Szemere Katalin

Dunakeszi művészeti napok

Több mint harminc éve rendezik meg Dunakeszin a művészeti napokat. A rendezvény december harmadikáig várja az érdeklődőket különböző helyszíneken. Lesz dzsessz, rock, bábelőadás, kézműves-foglalkozás és kiállítás.

A dunakeszi művészeti napok nyitányaként múlt szombaton a Szent Imre-templomban hangversenyt tartottak. Ezzel kezdődött az egy hónapos fesztivál – tájékoztatta lapunkat *Palásti Béla.* A József Attila Művelődési Ház igazgatója elmondta: a fesztivál Dunakeszi egész intézményrendszerét érinti. A fő szervező mégis a művelődési ház, amely a legtöbb rendezvénynek ad otthont. Az intézmény – bemutatkozási lehetőséget kínálva – amatőr társulatoknak is helyet biztosít.

A program széles érdeklődési körhöz kíván szólni. A gyerekeknek többször szerveznek ötletműhelyt a művelődési házban, ahol a kisebbek manuális készségeiket fejleszthetik, agyagozhatnak, tűzzománcozhatnak. Ugyancsak a gyerekeket várják a Maszk bábegyüttes Dióból lett királyfi című előadására november 13-án, hétfőn. A felső tagozatosoknak a Nevesincs színház Az államalapító című produkcióját ajánlják, amelyet november 16-án tekinthetnek meg az érdeklődők.

Érdekességnek számít *Koltai László* fafaragó szobrász kiállítása. A tárlatot november 10-én, pénteken a művelődési házban nyitják meg. A kiállítás november 16-ig látogatható.

Pénteken este hat órakor a Városi Zeneiskolában kamarahangversenyt rendeznek, ahol Bach, Schubert és Beethoven művei hangoznak el. A budakeszi pinceszínházban ugyancsak pénteken Per Olov Enquist Ének Phaedráért című darabját tekinthetik meg. Szombaton a művelődési ház délelőtt kilenc órától tűzzománcműhelynek ad otthont.

Lesznek még természettudományi előadások, tanári hangverseny, hárfakoncert, dzsesszklub, rockkoncert az AIDS elleni világnap alkalmából, valamint Erzsébet–Katalin bál. Kuriózumnak számít a november 24-én műsorra tűzött olasz hangverseny is, amelyet Dunakeszi olasz testvérvárosának meghívott vendégei adnak elő.

Buliczka Tünde

M.D.K.

KÖNIG Adamus

mensariorum magister

Bátaszék

1952)

Művért, Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136.l.

König Ágost

olvasztó

1609

l. Körmöcb

33. l.

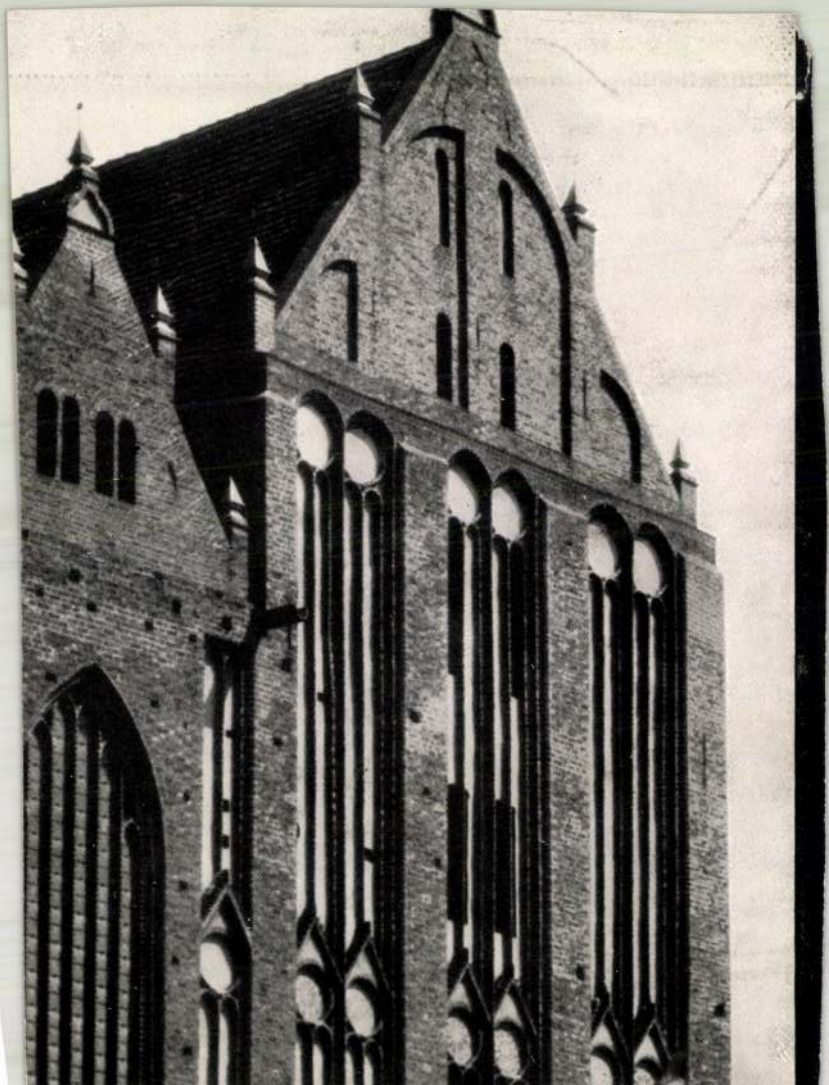

König Ágost

óraj 1683. Sopron

láda

Csatóráscéh

44. l.

70987. ATHENAEUM

Felelős kiadó: Fränkel József.

18. VÁLYI ÁROK

MDK

Újabb König Ágoston, órás
1686-ban lett polgárrá ~~Pesten~~,

Csatkai Endre: Néhány újabb adat a pozsonyi művészet pótf.-ához. - Magy. Művészet. 1929.
238. l.

MDK

König Ágoston, óvas (Weimarból)

Sopronban ~~Pécsett~~ polgárjogot nyert.

Csatkai Endre: Néhány újabb adat a soproni
művészet tört.-éhez. - Magy. Művészet 1929. -

238. l.

König Ágoston

óvás

Sopron

1686. febr. 1.

volg. eskü

Házi

960. Ismeretlen festő.
A XIX. század eleje

~~960.~~ Károlyi József gr.

látható

Mellig, kissé balra fordu
visel vállravetett prémes menté
bajusza barna, arcza leberetvál
lérü és szegésü zsinóros atillá
széles fehér szijján pajzs van, F
erősitett hármas [redacted] láncz
felhőzött.

Pastell, méretei 56.5: 4
Vétetett Lászlói Opra Is

Elszámoltatott 1904: X. 8-
gadtatott az 1905: III. 7-iki 26

KÖNIG 1. *Anton (von Paumbshausen)*, éremvéső, * 1736, † Körmöcbánya 1778 nov. 2. 1759-től a gyulafehérvári és bécsi pénzverdében dolgozott, 1774-től főéremvéső volt Körmöcbányán.

É. gy. I. 591 l

Kissé jobbra fordult, de nincs.

gy-galyaktól körülvett emelvényen áll,
n jogart baljában keresztes országalmát
szt ékesiti, haja és bajusza hosszú, sza-
öngyök és szentképek diszitik, himzett
oglár van, köntöse lila, czipője sarkan-
lán pedig kettős kereszttel sallangos
háttér aranyozott. Jelzése alól balra
CS és felirata az emelvény elején: III.

cm.- A budai királyi palota szent Ist-
égetett kép kartonja.- Vétetett az 1904:
600 Kán (121-904).- L. a Vasárnapi Ujság
ent 16. számát, hol Zelesny Károly fény-
a van.

9-én (454-905). Az elszámolás elfogadta-
alatt (1035-905).

König, Anton

fövésnök

1773-1779

l.

Körmöcb

81. l

VERLAG BONIFACIUS-DRUCKEREI

MDK

C.G.König müegy.tanár

Bécs.

A bp.-i uj Tözsdepalota tervpályázat elbirálásár összeült jury tagja. Azi.es II.dijat itélték Alpár Ignácnak, és a végleges tervek elkészitésével bizták meg.öt.

A budapesti uj Tözsdepalota.
Epitöipar. 3.sz. 1906 jan.21. 21.1.

König, Carl építész

HANGVERSENYEK

BEETHOVEN-PARK (Martonvásár) 14-e, 19 óra: Nemzeti Filharmonikusok. Km.: Jandó Jenő (zongora). Vezényel: Kocsis Zoltán.

MATÁV ZENEHÁZ (IX., Páva u. 10-12.) 13-a, 20 óra: Borbély Mihály Quartet – Borbély Mihály (szaxofon), Nagy János (zongora), Horváth Balázs (nagybőgő), Baló István (dob). 21 óra: Gonda-Kőszegi-Berkes Trió.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 14-e, 20 óra: Pérchy Kornélia, Kováts Kolos (ének), Kovács Endre (orgona), Trejer István, Lezsák Attila (hegedű), Hubay Jenő Kamarazenekar. 15-e, 20 óra: Hock Bertalan orgonaestje.

ÓBUDAI SZENT PÉTER ÉS PÁL-TEMPLOM (III., Lajos u. 168.) 14-e, 20 óra: Elekes Zsuzsa orgonaestje.

SAVOYAI-KASTÉLY (Ráckeve) 15-e, 19 óra: Nemzeti énekkar. Vezényel: Antal Mátyás.

VAJDAHUNYAD VÁRA (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget) 16-a, 21 óra: Magyar Virtuózok Kamarazenekar. Km.: Szenthelyi Miklós, Lendvay József (hegedű).

PÓDIUM

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly út 13.) 16-án 14 órától Népi játékok készítése.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) 14-én 11.15-től film: A százéves földalatti. Tárlatvezetés: Budapest közlekedése 1945-től napjainkig. 15-én 11.15-től film: A százéves földalatti. Előadás: Budapest közlekedésének 125 éve.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 13-án 21 órától a Cadillac együttes rock 'n' roll klubja. 15-én 18 órától Maskarades táncház. 20 órától Berkó táncház. 16-án 18 órától Rece-fice délszláv táncház.

ARATÓ DISCO (V., Váci u. 33.) 14-én a Szaxi-Maxi Music Band koncertje.

E-KLUB (X., Népligeti út 2.) 13-án 21 órától Péntek 13. 14-én 17 órától Viva Teenager Party. 22 órától disco.

EZRES KLUB (XI., Irinyi J. u. 9-11.) 13-án és 14-én Richie Disco.

FAT MO'S (V., Nyáry Pál u. 11.) 15-én 21 órától Hot Jazz Band-koncert.

LONG JAZZ KLUB (VII., Dohány u. 22-24.) 13-án 22 órától Egri-Regály-Balázs Trió. 14-én 22 órától Bop Machine. 15-én 22 órától Trió Midnight.

OLD MAN'S MUSIC PUB (VII., Akácfa u. 13.) 13-án Acid Company. 14-én Muddy Shoes. 15-én Cotton Club Singers. 16-án Ferenczi György és a Herfli Davidson.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 16-án 19.30-tól (esőnap: 18-a) M.É.Z. és Ghymes-koncert.

Hétköznapi fotók Mexikóból

Nő, dalmatákkal

A Cukornád-mezei Don Quijote és a Kukoricás ember *José Hernandez-Claire-nek* a '90-es években készült fekete-fehér fotói. Hernandez-Claire Don Quijotéja egyszerű mezőgazdasági munkás. Karimás kalapjában, izzadt pólójában, kezében kardnyi késével áll a föléje magasodó növények között, és azt teszi, amit a cukornádvágók tenni szoktak: lecsap a szárakra.

A kukoricás ember sem hergeli fantáziánkat váratlan attrakciókkal. Ül a tengeri őshazájának egy Mexikóra eső pontján, kis viskója küszöbén, előtte zsákokban és halmokban állnak a már leszüretelt csövek, és néz valahova. Az isten tudja csak, hova, de nem is ez a fontos.

Nem extrém helyzeteket kapott lencsevégre a fotós, hanem olyan életképeket metszett ki a hétköznapokból, amelyek bármikor előfordulhatnak: mindennapiakat.

Miként „mindennapiak" az utca és a dohányföldek életéről szóló felvételek is. A dohánylevelek szárítására szolgáló gerendákra gyerekek gallyaztak föl – látható az egyik fotón. Eszegetnek valamilyen gyümölcsöt, kismajmoknak is nézhetné őket az ember megfelelő távolságból. Perspektíva kérdése.

„Hernandez-Claire tájai nem természet szülte, hanem emberi tájak. A megújuló erővel újjászületető természetnek, ennek a csendes és hatalmas színháznak a főszereplője az ember, aki itt dolgozik és szemérmesen elrejtőzik a növények mögött. Hernandez-Claire elkattintja a gépét napnyugtakor, ugyanúgy, ahogy napkeltekor tette.

A munkások és a fotográfusok visszavonulnak, ki-ki saját magányába. A levegő megtelik a levágott növények illatával és az érés zamatával. Közben a fotó a kémiai anyagok és a fény hatására rögzül a papíron, és kész a riport. Egy mexikói tájról, amely nem is táj, hanem a szerelem és a nap jegyében működő határtalan alkotóműhely" – írja *Guillermo García Oropeza* Napkeltétől napnyugtáig című könyvében. (A Napkeltétől napnyugtáig című kiállítás a Magyar Fotográfusok Házában – VI., Nagymező utca 20. – tekinthető meg augusztus 19-ig, naponta 14 és 18 óra között.)

M. N. T.

José-Hernandez Claire valamikor építész volt, majd New Yorkba utazott, hogy urbanisztikát, a művészetnek ezt az utópisztikus és sok csalódást okozó válfaját kezdje el tanulni, és mivel a baj nem jár egyedül, Manhattanben fotófüggővé vált. Ez a szenvedély – ahogy az lenni szokott – egy ártatlan, barátokról készült fényképpel kezdődött, háttérként az elmaradhatatlan Brooklyn-híddal – olvasható Guillermo García Oropezának a kiállításról írt könyvében.

Dürer-metszetek a Prímási Palotában

Ritkán látható, ezért a művészet rajongóinak bizonyára nagy élmény lesz az a kiállítás, amelyet a Keresztény Múzeum rejtett kincsei címmel tegnap este nyitottak meg a Budai Prímási Palotában. Az augusztus 29-ig nyitva tartó tárlaton Albrecht Dürer ötszáz évvel ezelőtt készített, és az Esztergomi Keresztény Múzeum tulajdonában lévő fametszetsorozatait láthatják az érdeklődők, továbbá néhány, e metszetek alapján készült festményt. Meg lehet tekinteni a német késő gótikus világvége hangulat legmegrendítőbb dokumentumát, a tizenöt metszetből álló Apokalipszist, a húsz lapból álló, derűs hangulatú Mária élete-sorozatot, a tizenkét lapból álló Nagy Passiót, és néhány másolatot a Kis Passióból.

A kiállításra invitáló szórólapon a szervezők külön felhívják a figyelmet a festményekre is. Azokra mégpedig, amelyek Dürer motívumait, egyes esetekben az egész metszetét nagyították fel, hiszen akkoriban a nagy mesterek fametszeteit afféle mintakönyvként használták a kortársak, olykor részleteket, máskor egész kompozíciókat vettek kölcsön a nagy elődök alkotásaiból.

A kiállítás mindössze két hétig lesz látható, ám ennek nem a szervezők szűkkeblűsége az oka, hanem az, hogy a fél évezredes metszetek különösen érzékenyek a fényre, ezért a hosszabb ideig tartó igénybevétel jócskán megviselné őket.

T. Z.

Dől a fa!

Császár Péter kilátóépítő-művész kiállítása Óbudán

Egy Buttenhausen nevű, Ulm és Friedrichshafen között található német kisvárosban élt Gustav Mesmer, akiről tizenöt esztendeje, nyolcvannégy esztendős korában képriportot közölt a Stern magazin. A képeken egy mesearcú, bölcs mosolyú bácsika látható, hol egy ütött-kopott műhelyben, barkácsolás közben, hol tervrajzokat magyarázva, hol meg a tervrajzokon látható különös repülő szerkezeteinek kipróbálása idején. Gustav Mesmer akkor már ötven éve élt egy álomnak: fél évszázada határozta el, hogy saját [illegible] szerkezettel emelveivel, nejlonszatyrokból és botocskákból fércelt, girbeburba szárnyaival még nem sikerült a fellegek közé emelkednie. De hozzátette: amíg csak él, próbálkozik!

Mindez Császár Péter „Tornyok és failakok" című kiállítása közben, az Óbudai Pincegalériában jutott eszembe. Péter is a magasba tör, csakhogy ő nem légi járműveket eszkábál, hanem felhők közé kúszó kilátókat. De nem ám úgy, hogy hivatalos emberek keresik fel hivatalos kérésekkel: „Császár úr, ütne már össze egy kilátót, merthogy messzire akarunk tekin[illegible] Egyfelől

másik után, ha tudja: a hivatalos emberek, hivatalos engedélyek híján úgyis porig romboltatják valamennyit.

Merthogy ez a menetrend: A huszonöt esztendős fiatalember épít, a hatóság rombol.

Gyermekkorában, a homokozóban formázta meg a párizsi Diadalívet, meg az Erzsébet hidat, akkor a nagyobb fiúk rúgták szét kéjes örömmel alkotásait, tizenegy éves kora óta hol a Kiscelli Múzeum szomszédságában, a Táborhegyen, hol meg a Pest közeli erdőkben ácsol kilátókat, ezeket meg a hivatalos emberek [illegible]

MOREL-KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ A NÉPSZABADSÁGGAL

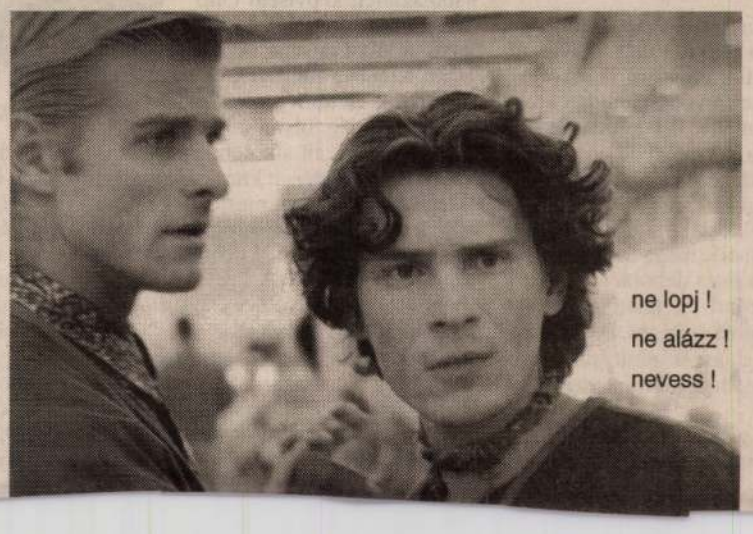

A birodalmi stílus professzora

Carl König építészeti iskolát teremtett

Egy stílusát követő magyar, Láng Adolf épülete, ma képzőművészeti főiskola

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Nemrég e helyütt bemutattuk Oskar Marmorek és Baumhorn Lipót építészetét. Álmodozók lévén hitték, hogy más-más módon, de új építészetet teremtenek. Mindketten Carl König bécsi építészprofesszor tanítványai voltak, aki katedráján és életművében az egész Monarchiára érvényesnek hirdette a bécsi eredetű neobarokk „birodalmi stílust".

König Friedrich a császárvárosi Akadémiára járt von Schmidthez. Von Schmidt a neogótika mestereként a bécsi büszke tornyú városháza építője (1878) és a pécsi székesegyház „stílustisztázó" restaurátora (1882–1891). A kölni dóm befejezésén tanulta az építőmesterséget. Olyan autodidakta volt, aki úgy kezdte, hogy begyalogolt a nagyvárosba inasnak. A bécsi Akadémián nála tanult például Steindl Imre, Schulek Frigyes és Carl König.

König először festő akart lenni, ez a XIX. században nem állt még annyira távol az építészettől, mint ma. Amikor beállt tanársegédnek a von Schmidtet követő von Ferstel mellé, ő tanította az építészdiákoknak a perspektívát és a tájfestést. Náluk tanult például a magyar Láng Adolf, aki a Régi Műcsarnok (a mai Képzőművészeti Főiskola) építészeként Lotz Károly freskói mellé maga festette a geometrikus-virágmintás dekorációt. Hozzájuk járt a Körönd és talán a legtöbb Andrássy úti palota építésze, Petschacher Gusztáv is. De a tanszék adott építészprofesszort Bécs mellett Kairóba vagy Chicagóba is.

Az 1900-as párizsi világkiállításon a Grand Palais földszintjére König tervezte a Párizsban élő osztrák festőknek és Ausztria építészetének kiállítását. Ezután nevezték ki professzornak a bécsi Műegyetemre. Itt és korábban az akadémián – a már említettek mellett – nála végzett az egyetlen szürrealistának számító építész, a kumrani tekercseket bemutató jeruzsálemi Könyv Szentélye (1964) tervezője, Friedrich Kiesler, valamint Richard Neutra és Michael Schindler, az osztrák–magyar emigráció legjelentősebb modernista építészei, és olyan osztrák nagyságok, mint Clemens Holzmeister vagy Friedrich Ohmann. Utóbbiak maguk is professzorok lettek Bécsben vagy Prágában. Ezek a diákok néha áthallgattak a bécsi szecessziót legmagasabb szinten képviselő Otto Wagnerhez, de a díszítést tagadó Adolf Looshoz is. Alapjában azonban mesterek és tanítványok életműve a századfordulóig még olyan töretlen generációs spirált alkotott, melynek ívén valaki egész életén át kitarthatott egy-egy – legtöbbször éppen mestere ellenében – vállalt „új stílus", a neoromán, a neogótika, a neoreneszánsz, a neobarokk vagy a szecesszió mellett. A tagadás sebessége még szinkronban volt egy-egy életmű kifutásának időtartamával.

Carl König

Talán azért is így lehetett ez, mert csoportokhoz tartoztak, melyek tagjai együtt törtek egy-egy építőboom nagy munkáinak megszerzésére. Bécsben a Ring kiépültekor szemben áll például a kő- és a téglatábor. Mert ott a kváderozásra, az oszlopokra, tornyok, kapuk, ablakok díszítésére van és jut is valódi kő. Ez a föld- és bányatulajdonnal rendelkező nemességnek érdekében állt. A téglapárt a „Gründerzeit", a kapitalizálódás, a technikai fejlesztés, az építés iparosításának híveit jelenti. Nálunk a századfordulón farkasszemet néztek az eklektika – lényegében a bécsi birodalmi neobarokk polgáribb, szerényebb vakolat-változata – és az új magyar nemzeti stílus követői. Bécsben Otto Wagnert nevezték modernnek, itt a Lechner-iskolát. De birodalmi megbízásokra nálunk jobbára csak a historizmus építészei számíthattak. A harc kis késéssel robbant ki az eklektika és a nemzeti irányzatok hívei között. Lechner már 1892-ben, a Kecskeméti Városháza műleírásában megfogalmazta a magyar stílus céljait. Bár ezt nem publikálták, de Lechner mindenütt és szívesen nyilvánosan is hangoztatta.

Hét évvel később a lipótvárosi zsinagóga pályázatán szintén von Schmidt két tanítványa, Foerk Ernő és Schömer Ferenc nyert, a nemzeti stílushoz közeli II. díjas Bálint és Jámbor, valamint a Lechner-tanítvány III. díjas Lajta Béla vagy éppen a neoreneszánsz művel induló Schikedanz előtt.

A birodalmi tábort Alpár vezette, aki 1902-ben sajtóvitát is indított a Pester Lloydban, erre Vidor Emil, majd Márkus Géza a Magyar Hírlap oldalain válaszolt. Egyre élesedett a hangvétel, miután a Zeneakadémia pályázatán győztes Korb Flórisnak és Giergl Kálmánnak át kellett dolgozniuk tervüket, mert Wlassics Gyula nem kívánta az adófizetők pénzét szecessziós díszekre „pazarolni". Csak többéves huzavona után valósulhatott meg a „lecsendesítve" is fantasztikus épület.

1905-ben Lechner és Körössy a Kultuszminisztérium épületére kiírt pályázaton ismét Alpár mögé szorult. Tisza István és Alpár Ignác közismert barátságára hivatkozva a sajtó elérte az összeférhetetlenség kimondását. A döntést 1906-ban Lechnerék javára módosították. Ez a minisztérium azóta sem épült fel...

Tanári teendői mellett König energiáiból az építő gyakorlatban inkább csak reprezentatív bérházakra, villákra futotta. Például a mi Karátsonyi-Andrássy grófnőnk bécsi palotájának terveire 1914-ben. Az építést azután ugyanúgy elvitte a háború, mint ahogyan oly sok nagy osztrák és magyar középület megvalósulását is. A birodalom és vele a birodalmi építészet összeomlását König mester már nem élte meg. 1915 áprilisának végén, egy nappal az általa is több bérpalotával ékesített bécsi Ring születésének ötvenedik jubileuma előtt, meghalt.

De maradt XX. századi követője Budapesten is: főképpen Hültl Dezső, aki az első magyar építészdoktor volt Berlin bismarcki birodalmi építészetéről írt értekezésével, s kinek fő műve a Váci utcai Piarista Gimnázium és a Pajor Szanatórium.

Szegő György

A múzsa kegyeltjei

Három nappal korábban kezdődő eseménysorozat megkoronázásaként kiemelkedő teljesítményeket nyújtó művészek lépnek fel augusztus 20-án a Budai Parkszínpadon. A zene- és tánckultúra összefogására alapított nonprofit szervezet, a Magyar Előadó-művészetért Alapítvány Lyra- és az Inter-Lyra-díjait augusztus 19-én a Stefánia-palotában adják át.

Hamarosan ismét gazdára talál Terpsichore. Pontosabban szólva: azok a szobrocskák, amelyeket Zeusz lányáról, a tánc múzsájáról mintáztak. Ezzel jutalmazzák azokat a tánc- és zeneművészeket, akiket Lyra-díjakkal ismernek el.

Nem először adják át e díjakat, amelyeket az 1993-tól működő Magyar Előadó-művészetért Alapítvány hozott létre. A zene- és tánckultúra összefogására alapított, nonprofit szervezet jóvoltából 1995-ben kapták meg először a Lyra-díjat azok a művészek, akik a maguk honában, legyenek magyarok vagy külföldiek, kiemelkedőt nyújtottak munkásságukkal. 1996-tól pedig Inter-Lyra-díjra érdemesítették azokat, akik nemcsak országukban, de nemzetközi tekintetben is hírnevet szerzetek. S az idén adják át első ízben a Junior-Lyra-díjat, amelyet értelemszerűen fiatal művészek kaphatnak.

Mindhárom díjról egy szakmai bizottság dönt. Mégpedig azoknak a szavazatai alapján határoznak, akik részint a zenei és a táncművészeti intézményeket képviselik, illetve e területen, akár művészként, akár a sajtóban működnek, részint pedig a korábbi években már elnyerték a díjat. Tavaly például nyolcan voltak a Lyra-díjazottak, külföldi művészek mellett *Fellegi Ádám* zongoraművész, *Ákos* rockénekes, *Zorán* és *Győri Szabó József* népdalénekes. Szintén a múlt évben kilencen részesültek Inter-Lyra díjban, egy külföldi előadón kívül *Csengery Adrienne, Farkas Ferenc, Marton Éva, Melis György, Pitti Katalin,* nemkülönben *Benkó Sándor, Sebestyén Márta* és *Szakcsi Lakatos Béla.* A névsor jól mutatja a rangját e díjaknak, amelyeket az idén már két ütemben osztanak ki. Vagyis nemcsak a napokban, hanem – külföldi művészek részvételével – *Öt Lyra Világfesztivál* néven, novemberben is lesznek rendezvények.

A Budai Parkszínpadon, augusztus 17-én este 6 órakor lesz a nyitógála, a Talentum Művészegyüttes közreműködésével. Ugyanitt, másnap, szintén 6 órai kezdettel adják át műsorral egybekötve a Junior-Lyra-díjakat. A Stefánia-palotában lesz augusztus 19-én 6 órakor a Lyra- és az Inter-Lyra-díjak átadása. Végül a Budai Parkszínpadon, augusztus 20-án 6 órára várják a közönséget a díjazottak gálaestjével.

Az ünnepi eseménysorozat fővédnöke *Hámori József* kultuszminiszter, védnöke pedig *Martonyi János* külügyminiszter. Alighanem azért is, mert a mostani programokkal szeretnek felhívni a figyelmet a 2000. augusztus 17. és 23. között megrendezendő *Zene- és Tánc-olimpiára,* amikor – a rendezvény nevéhez illően – versengenek is a meghívott művészek. Ez alkalomra plakett is készül, illetve olimpiai himnuszt is komponálnak.

B. E.

König Dersö, festö

König Dersö, festö

MDK

König Dezső, nobrán

Egykori növendék. Rajzokkal szerepel a kiállításon.

Szabó Júlia: Kerustok Károly és az 1919-es nyergesi szabadiskola 7.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 13.

ob

König Dezső

Végbiz. jó eredm.

Eímisk 1916/17. 30. l.

Kerámiából ~~elismerő~~ dicsérő okm.

u. o. 31. l.

Kabold

A nyugatról felvett látké
várhoz czölöpökön nyugvó hid v
uszkál. Felirata:

ARX CABOLD [illegible] Ad

Rm., mér. a vk. 10

126-94-11

König Dezső

Keramikus

1914–16.

Elmúlt 1930. 85. l.

ube néz. Feje elöl kopaszodik; hajá, rövid
egyült. Ingének galléria álló, csomóra kö-
tillája (zsinóros) s vállra vetett mentéje, melynek kötőjén
mezett. Felirata a kép alatt:

AMÁS
előház elnöke,
anácsos,
lő.

Veréby Sománé
Testvérek Budapesten.

ak nagysága 16 cm.

(ch. pap.).

8/98 №5. anyko 5/98

König Dezső

273 – 282. z. a. akstanulmányok a képzőművészeti wabadiskola 1918. kiállításán

Kép wab. 14-C.

u. o. wobodkompozicók is fentiről.

Ujváry Ignác: Erdei út 538
2487 (359). — Est a révben 538 (657
(168). — Falu részlet 538 (657), 1703
— Őszi est 538 (657), 1942 (236). — Re
(657), 2488 (360). — Utcza 538 (657)
lérudvar 538 (657), 1950 (239).

Magyar művész Dél-Afrikában

A dél-afrikai Johannesburgból kaptunk hírt Kőnig Dezső 57 esztendős magyar művészről. Tanulmányait annakidején az Iparművészeti Főiskolán kezdte, majd Vedres Márktól tanult szobrászatot Kernstock és Rippl-Rónai képzőművészeti szabadiskolájában. A fehér terror és fasizmus elől nyugatra emigrált, évekig hányódott Olaszországban, Németországban és Franciaországban. 1931-ben Dél-Afrikába ment, azóta ott él, s mint festő és textiltervező keresi kenyerét. Számos kiállításon vett részt, képei a bennszülöttek nehéz, küzdelmes életét, munkáját örökítik meg és meggyőzően ábrázolják a gőgös, embertelen »felsőbbrendű« fehérek elnyomó, kizsákmányoló politikáját. A második világháborút mint katona küzdötte végig és rengeteg rajzot készített háborús élményeiről.

Kőnig Dezső: Zulu menyasszony

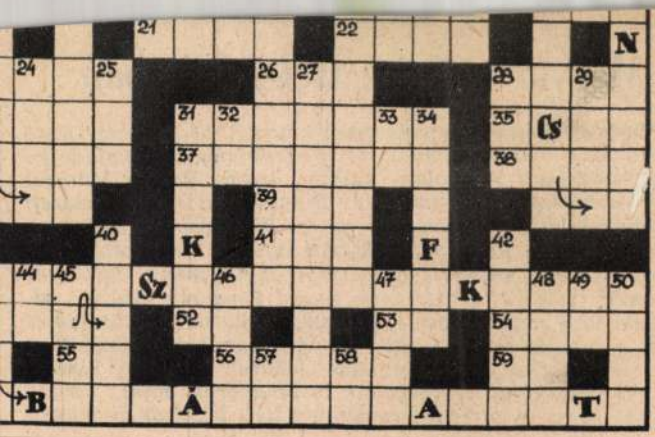

ai Mórnak a nagy napról írt
óhatású, gyönyörű szavait idéz-
folytatólagosan a függ. 1., 7.,
15., vízsz. 8., 14., 43. és függ.
z. sorokban.

VÍZSZINTES:

A márciusi ifjak egyik vezére. PZ. 15. Huszonnégy órai időtar-. 16. Jelt ad. 17. Párizsi utca. ontos ipari anyag. 19. Idegen mérték. 20. Egyik irányban ha-z illető. 21. Hosszú ideig. 22. en a »komponista« és »humo-azonos. 23. Cukros ízű. 26. A ezér egyike. 28. Vizet tölkő. 30. ett női név. 31. Sokszor elsők belőlük. 35. »Az« ajk az aj-36. Íme — klasszikus nyelven. llat akad ilyen. 38. Ölközék. 39. dát? 41. Én — ugyancsak klasz-nyelven. 51. Bernhardt, a tragika, másik neve. 52. Tét-vet! 53. Fordított kettősbetű. érfinév. 55. Helyrag. 56. Más-(+') 59. Részvénytársaság.

FÜGGŐLEGES:

zülő becézve. 3. Cigarettát is le-artani benne. 4. Pásztorból lett zér, a VIII. század első felé-5. Redőny. 6. A húst kötik a oz. (7. Névelő.) 8. A francia folyó másik neve. 9. Egye-Papír Részvénytársaság. 10. Kis e. 12. Maga vajon? 24. Római s 150. 25. Ő — Berlinben (ha 27. Amerikai krokodil. 28. Fel-és. 29. »Egy éktelen« tőke!! 31. rosz történelem nagy flotta-csnoka, a XVIII. és XIX. szá-fordulóján. (Fjodor Fjodoro-32. Állóvíz. 33. Szovjet folyó. zlelőhely része. 40. Kutyasereg. yári viselet. 44. Mint 55. sz. ány. 46. Levegőben mozog. 47. a. 48. Én itt... 49. Gátszélek! 50. Avult írógépmárka. 57. Magától értetődő: . . ipso. 58. Gyermekütleg.

Beküldendő az idézet megfejtése, valamint a »Rejtvényszelvény« legkésőbb március 21-ig. A cím mellé írjuk: »Rejtvény«.

A megfejtés értéke: 12 pont.

Február 27-i rejtvényünk megfejtése: »... egyszersmindenkorra végét akarjuk vetni annak, hogy ember az embert kizsákmányolhassa«.

Könyvet nyertek: dr. Déry Endre, Bpest; Győri Gábor, Bpest; Hollósy Tiborné, Pápa; Kanász Nagy Jánosné, Albertirsa; Könözsy Endre, Esztergomtábor.

A nyereményeket postán küldjük el.

Művelt nép

A szerkesztőbizottság elnöke:
DARVAS JÓZSEF

A kiadásért felel: a Lapkiadó Vállalat igazgatója. Szerkesztőség: Budapest, VII., Lenin-krt. 9—11., I. emelet. Telefon: 421-779, 220-893, 221-285. Kiadóhivatal: Budapest, Lenin-körút 9—11. Tel.: 221-285, 221-293. Terjeszti: Posta Központi Hírlap Iroda V. Budapest, V., József nádor-tér 1. sz. Telefon: 180-850. Személyes ügyfélszolgálat: V., József nádor-tér 1. Telefon: 183-022. Egyéni előfizetők csekkszámlaszáma: 61.068. Közületi előfizetők csekkszámlaszáma: 61.066. Előfizetési ár: egy évre 48.—, fél évre 24.—, negyed évre 12.— egy hóra 4.— Ft

2-550960. Athenaeum mélynyomása (F. v. Soproni Béla)

REJTVÉNYSZELVÉNY
MŰVELT NÉP
11. szám

König Dezső rabrás

fajrokkal

szerepel az alábbi tárlaton

Szabó Julia: Kiállítás az esztergomi
Balassa Bálint Múzeumban.
Kerestek Károly és az 1919-es nyergesi
rabadiskolai

Szabadság 1969 VII. 13

KÖNIG Dezső

„Zulu menyasszony" (regé.)
57 előadás, Johannesburg (dél Afrika) Olaszo, Németo.
Franciao.

N.N: Magyar művész Dél-Afrikában.

Művelt Nép, 1955. VI. évf. 11. sz. március 13, 7 old.

M.D.K.

König Dersö, föv. mérnök

elkészítette a föv. központi szegényház 2094 ágyas, pavillon-rendszerű tervét, melynek felépítése 4.732.000 frt. ba kerülne, viszont feleslegessé tenné a kerületi szegényházak fenntartását. A közgyűlés a megfelelő telek kérdésében nem tudott határozni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

ápr. 13. sz, 2. old.

König Dezső
festő.

1951-ben a Herbert Evans Gallery-ben tartott tárlatot. 1954-1956 között Londonban élt és a South Kensington Museumban volt kiállítása

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő.

A második vibágháború alatt
5 éig Egyiptomban élt, ott
teljesített hatonai szolgálatot
és a rokkant hatonákat tam-
tolta rajzolni

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő

1938-ban Johannesburgban bennszü-
lött témája vajrait, festmenyét
mutatta be a Jane Peter Studio-
ban.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.hp

König Dezső
festő

A második világháború alatti
Egyiptomi gyógypedagógiai te-
vékenységéről a Jewish Affair
1947 augusztusi számai is
elismerésnek.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.hp

König Dezső
festő

Elsőnek Durbanben állított ki
1937-ben az Art Gallerybeu.
Művére anormal felfigyettek.

Galambos Ferenc: König Dezső
MÜVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő.

1960-ban Johannesburgban
Stephard and Barker nél, 1961-
ben Johannesburgban J. S. Liedel
nél vendeltt kiállítást.

Galambos Ferenc: König Dezső
MÜVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő

1964-ben Johannesburgban a Left Bank Gallery-ben, 1965-ben a Lyrsmith Gallery-ben a Transvaal Art Society által rendezett kiállításon vett részt.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő.

Aktív művészeti tevékenysége mellett cikkeivel is sokban hozzá járult a Délalföldi Művészeti életéhez.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET 1970. augusztus - 24. lap

König Dezső
festő

Első kiállítása 1970-ben a Szép-
művészeti Múzeum külföldön
élő magyar művészek kiállí-
tására készült, így a magyar
közönség az ő alkotásait is
megismerhette.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő.

A képzőművészet mellett zenével
is foglalkozik, mint tehetséges
basszista néha hivott szerepeket
énekel a Johannesburgi Operaban.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő -

A New-Yorki „Galerie de Paris"-ba
is meghívták egy kiállításra.
Itt is a kiető nyíró szilsőséges modern
irányzatok forgatagában megmaradt.
realista művésznek

Galambos Ferenc: König Dezső

MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dersö

grafikus

„Munkábamenet"

(repro)

Galambos Ferenc: König Dersö

Művészet, 1970. augusztus – 24 lap

König Dezső
festő

A Kernstok-féle nyergesujfalusi szabadiskola tagja volt. Az Esztergomi Balassa Bálint Múzeum 1969. tavaszán a nyergesi művészi szabadiskola tanitványai c. kiállitásán bemutattak műveiből.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970. augusztus - 24. lap

König Dezső
festő

3 éving volt Rippl-Rónai József
majd Kernstok Károly növen-
déke. Így került a nyergesuj-
falusi iskolába.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő -

1901. junius 1-én született
Budapesten, 18 éves korában
Vedres Márk tanítványa volt.
A szobrászatról átlért a festé-
szetre.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő

Az 1969-es esztergomi kiállításom
bemutatták „Álló női akt" cimi
kritarajzat, amely Horváth Bela
tulajdonaban van

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő

Külföldön jelentős művészi pályafutást írt el, itthon eléggé ismeretlen. A művész a Dél-afrikai Unióban él.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső

Munkábamenet

(Repr).

Művészet, 1970. ~~okt.~~ 8. aug.

MDK

König Dezső festő

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliografiája Művért 1957.VI.évf.4.sz.346.l

König Dezső
festő.

D. Koenig (ahogy a Délafrikai Unióban nevezik) kizárólag a művészetnek él. Realista művészkeit kezdte megmaradt ma is annak.

Galambos Ferenc: König Dezső

MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő

1926-ban tért haza, a Goldberger Textilgyárban mint textiltervező tevékenykedett. 1931-ben egy barátja meghivására a Délafrikai Unióba utazott, ahol ma is él.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő

1926-ban tért haza, a Goldberger Textil-
gyárban mint textiltervező tevékenykedett.
1941-ben egy barátja megnivására a Délafri-
kai Unióba utazott, anol ma is él.

Galambos Ferenc: König Dezső

MŰVÉSZET 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső festő.

Öt évig élt Párizsban, ahol nappal mint textiltervező kereste kenyerét este pedig a Julian Akadémián tanult.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

König Dezső
festő.

Korai tanulmányait külföldi
utazások követik. Egy ideig Németországban és egy ideig Olaszországban képezte magát.

Galambos Ferenc: König Dezső
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 24.lap

M.D.K.

König Dezső
festő

Johannesburgban volt kiállítása.
„Metro éjjel", „Játékosok" c. művei ről.
+ Otthon (repro)

— ~~34 tap.~~ Művészeti életünk.
Művészet, 1960. december. — 34 l

König Erhard, kártyafestősegéd, szobafestő

Sopronban csak, mint szobafestő kapott alkalmazást.
1842. 353.old

Csatkai Endre: Ujabb adatok a soproni kártyafestők működéséhez. I. A cóh kialakulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

König F.

öras

l.

Csatkai soprom numerl.

III. 32. l.

n már oly mértékben elkelt,
példányszámban áll rendel-

körülményt is, hogy a Magyar
ső kiadás árával szemben -
bocsátjuk forgalomba, s így
asági viszonyok mellett sem

kiadásáról e levél keretében
ájékoztatást, de készséggel
etés díjmentes megküldését.
esszük a Hóman-Szekfű: Magyar
a iránti nagybecsű érdeklő-
telezettség nélkül a csatolt
l, annak ismertetését kérni.
.

telettel:

igazgató.

König Ferdinánd

MDK

Haardangerfjord este, olf.

Műcsarnok 1881. tavaszi kiáll.
második sorozat.

König Ferenc

rézmetsző

Körmöcbányáról, atyja
éremvésző u.-ott 1780-
ban iratkozott be.

König Ferenc, rézmetsző, Körmöcbányáról, atyja éremvésző u.-ott, 1780 máj. 8-án iratkozott be.

lásd

Fleischer Béla Gy. l.

Beszterczebánya.

E lapon az 1672 évi novem
környékén esett hóval együtt le
zolva. Felirata:

Eigentliche Abbildung und
jenigen Würmer, welche in Ung
zetzen häuffig von Himmel g
das gantze Land überd

leíró szövegének kezdete: Anno
sich bey Neusoll és befejezé
dass die Straffe von ihm wei

Fm., mér. a vk. 13.7: 13.3

König Ferenc

órás Németújhely

1767

lásd

Horoszombórás

Vasi szemle

1935. 157. l.

gyüjt.

l. 9.

3 köt. 8°

Humfaloy

János

Magyarország és Erdély eredeti képekben.
Rajzolta Rohbock tajos. Történelmi és
helyirati növeggel. Irta —

Első nakan: Magyarország. I. kötet.
1.–292. ll., képes táblák.

Darmstadt

KŐNIG Ferenc kőműves

Vörösberény, r.k.templom, 1748

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 75-76.

MDK

König Frigyes, gyermekrajzoló

Részt vesz az bsz. Gyermekrajz-kiállításon.

Tízéves.

Selmai tragédia c. rajza igazolja tehetségét.

Rózsa Gyula: Feri, a Cirkuszosok a tanyán meg a tökfejű Doktor 8-9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jún. 6.

König Frigyes festő

Kiállítása nyílt a „Velencei nyár" alkalmából a velencei Zbub-könyvtárban

Magyar Nemzet 1973 augustus 16
4. old.

König Friegyes
Grafikus

Kiállítás Székesfehérvárott

Magyar Hirlap 1973 X. 285

König Frigyes

A Velencei Nyár keretében három Fejér megyei képzőművész állitott ki augusztus 15én a velencei Klubkönyvárban: Fehér László grafikus, König Róbert és König Frigyes festő.

Magyar Hirlap 1973/~~xxx~~225/8

Kőnig Frigyes

Kőnig Frigyes Székesfehérvárott született, 1955-ben. Gerzson Pál és Raszler Károly növendékeként 1982-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskola rajz szakát.

a Flaskó Művészeti Stúdiójának 1982-ben felvett új tagja.

Magyar Világ 1983/6

Koczogh Á'kos

1021

KOCZOGH ÁKOSRÓL

Senki sem gondolta, de nem is sejthette, hogy Koczogh Ákos egy szép napon mint teljesen kiforrott, kész grafikus lép a közönség elé. Úgy, mintha legalább is 30 éves múlt állna mögötte, ami alatt mást sem csinált, mint grafikákat. Ez a váratlanság azonban csak részben okozott meglepetést, mert valójában maguk a kiállított grafikák (a ferencvárosi *Pincetárlat*-on) keltették az igazi föltűnést. Koczogh Ákos mint grafikus, a merő ismeretlenségből lépett egyenesen a közönség elé. Azt, hogy mily sokoldalú írói és tudományos munkásságot fejtett ki, tudták azok, akik működését figyelemmel kísérték. Jelentős művekkel írta be nevét az irodalom- és művészettörténetbe. 1934 óta jelentek meg írásai, az elsők mindjárt Móra Ferencről, Szabó Lőrincről, Gelléri Andor Endréről, Gulyás Pálról, Németh Lászlóról. 1915-ben született, s még csak 18 éves, de máris tagja annak a kezdeményező kutatócsoportnak, amely Kemse baranyai község szociográfiáját készíti *Elsüllyedt falu a Dunán túl* címmel. 1947-ben egyetemi magántanár a debreceni egyetemen, 1950-ben megszervezi a világirodalmi tanszéket, s mint tanszékvezető docens megírja a világirodalom történetét (egyetemi jegyzet). *Shakespeare* Coriolánus-a és Athéni Timon-ja az ő jegyzeteivel jelent meg. Ír ifjúsági könyveket, és számos lapnak, folyóiratnak munkatársa. 1950–1957 között szervezi az írócsoportot és szerkeszti az általa létrehívott *Építünk*-et, majd utódját, az *Alföld*-et. Egyik ösztönzője a debreceni *Déri Múzeum Baráti Kör* létrejövetelének. Sajtó alá rendezi a Kör kiadásában, Mata János fametszetével *Csokonai* Békaegérharc-át. 1958-ban költözik Budapestre. Művészeti írásai egyre több lap, folyóirat hasábjain tűnnek föl. *Holló László*ról, *Medgyessy Ferenc*ről könyve jelenik meg, úgyszintén a *Modern magyar fémművességről* is.

De hogyan formálódott közben a *művész?*

A budapesti egyetem bölcsészkarán a magyar–német szakot végezte, s mint vendéghallgató, a művészettörténetet, kiegészítve zenei stúdiumokkal. Voltaképpen a Képzőművészeti Főiskolára szeretett volna menni, s ehhez meg is volt minden adottsága. A Toldy Ferenc reálban s szakkörökben nyolc éven át tanult művészi rajzot, ábrázoló geometriát, alakrajzot, krokizást, portrérajzolást. Plakátpályázatokon díjakat nyert. Négy évig hallgatott művészettörténetet Hekler Antalnál és Gerevich Tibornál. De mert úgy érezte, hogy szemben áll az akadémikus irányzatokkal, viszont senki sem bátorította, hogy igaza tudatában vágjon csak neki a főiskolának, a bölcsészetre iratkozott be. Megmaradt hát tanárnak, de itt sem tagadta meg igazi szerelmét, a művészetet. Közben megtanult korongozni, elmélyedt az ötvösségben is, ezért belülről tudja nézni a műalkotást, mint aki annak mesterségi részével is tisztában van. Ennek mint műtörténész és műkritikus, nagy hasznát látta.

Különösen szívügye az *iparművészet* és az *ipari formatervezés*. Amit ennek korszerűsítéséért végzett, az munkásságának külön fejezete. Évek óta szerkesztője az *Ipari Művészet*-nek s attól függetlenül is egyik harcosa a modern művészeti törekvéseknek. Nemcsak szeme volt fölismerésére mindannak, ami nemcsak újszerű, hanem ráadásul még értékes is, hanem bátorsága is, hogy melléje álljon, a nyilvánosság előtt vállalva olyankor, amikor ahhoz még merészség kívántatott, mert kockázattal járt. *Hrabéczy* Ernőről ír fölfedező tanulmányt, *Hollóról* is akkor írt, amikor még az értetlenek formalizmussal vádolták. Elsőnek méltatja *Tamási Áront* érdemeihez méltóan, 1954-ben, először foglalkozik nálunk Henry Moore-ral, Guttusóval, de még a művészi dzsessz-muzsikával is, s amikor Bartók kivándorol, hangsúlyosan mondja el művészi, tudósi, emberi nagyságát. Noha irodalmárként indult – doktori disszertációja is az irodalmi *expresszionizmusról* szólt –, a felszín alatt ott parázslott a művész is, s könyvét később újra fogalmazva, kiterebélyesítette a kérdés egészére s a művészetek minden ágára, s így jelent meg két kiadásban is a Gondolat ismert sorozatában *Az expresszionizmus* címmel (1964, 1967).

Koczogh Ákos a *szintézis* embere, valahányszor az élet és művészet kapcsolatának kérdéseihez kell hozzászólnia. Mert láthatja az *egészet*, ez a nagy előnye. Nemcsak egy-egy szeletet hasít ki az életből, hanem egybelátja a kapcsolatokat s minden részletnél az egész képződik meg előtte. Ezért képes tárgyilagosan mérlegelni, elkerülni az egyoldalúságot, a dogmatizmust, az egyik vagy másik irányzat diktatúráját vagy csapdáját. S mert maga az *élet* érdekli, irodalom

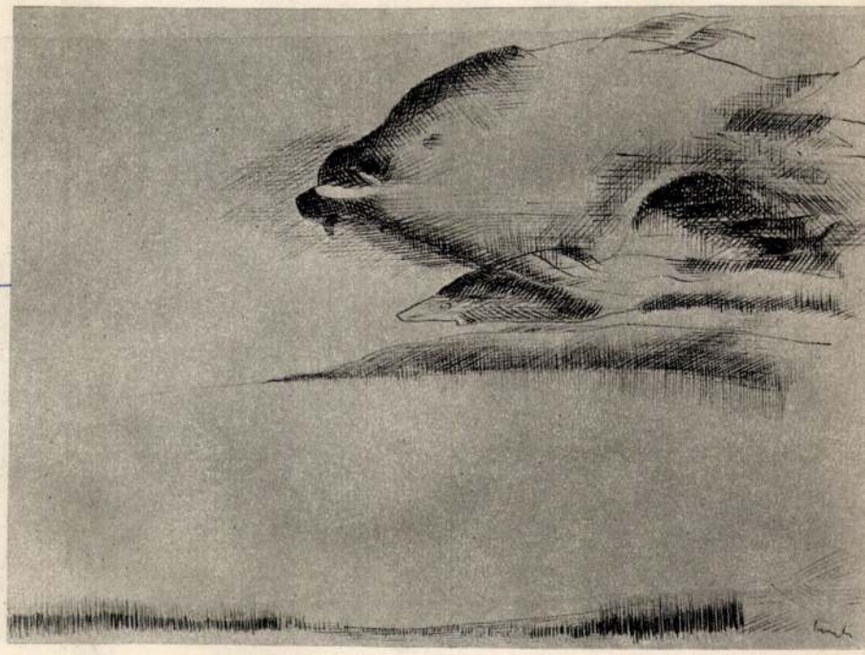

Koczogh Ákos: Rajz – Dessin – Рисунок

és művészet eszközeivel megjelenítve, ehhez tartozónak vallja az *aktív* művészetet is. S mert tehetsége teret kért, el kellett jönnie az időnek, amikor önálló művészeti alkotásaival lép a közönség elé.

Koczogh írói-kritikai szemlélete az egyetemességen alapszik, a világ minden részének kultúrájára figyel s azok közé tartozik, akik a bárhonnan jövő értéket egyaránt becsülik, s beolvasztják a magyar művelődésbe. Ugyanakkor tudatosan átéli népünk sokrétű kultúráját, mert tudja, hogy a *tradíció*, a múlt értékei nélkül gyökértelenné válik a jelen is, a jövő is. A kultúra nem tűr ugrást.

Koczogh Ákos végül is azt a fajta alkotó-szervező-nevelő embertípust testesíti meg, aki hangoskodás nélkül is mindig hézagpótló munkát végez. Azt a humanista emberideált, akit nálunk Bornemissza Péter, Szenczi Molnár Albert, Szepsi Csombor Márton, Apácai Csere János, Misztótfalusi Kis Miklós, Maróthy György és annyian mások képviseltek.

Koczogh Ákos működése éppen ezért több szempontból elemezhető, s nem is lehet egyik oldaláról úgy beszélni, hogy közben a másikat figyelmen kívül hagyjuk. Már grafikai témái is ezt bizonyítják. Mert nemcsak *Dante* vagy *Vercors* amorf alakjainak illusztrációival találkoztunk, amikor a *Pincetárlat*-ban a közönség elé lépett mint *grafikus*, – szobrász fia, *András* társaságában –, hanem ott láttuk a rajzok közt *József Attila* (Ha a hold süt, A Dunánál, Ha megöregszel), *Nagy László* (Jártam én koromban, hóban), vagy *Tamási Áron* (Ábel) illusztrációit is. Nemcsak *Dalmácia* csipkézett, szaggatott szigetvilága, ódon városkái, az *Adria* hullámzó öblei, a tenger csendje ihlették, hanem a *hazai* tájak is: – a *Balatoni etűdök*, a badacsonyi és szigligeti témák vagy a *rigósorozat* rajzai ezt bizonyítják.

Ha mint művész, későn lépett is a nyilvánosság elé, e *késő szüretet* nincs oka megbánnia: a minőség, a színvonal sok mindenért kárpótolja őt is. Az összbenyomás egyértelmű: a vonal szépsége és érzelmi gazdagsága kifogyhatatlan, és mindenekelőtt való. Aztán a *komoly* átgondoltság, még hacsak néhány vonallal fejezi is ki a mondanivalóját. Sehol egy henye mozdulat, odavetett, szerep nélküli folt, vagy vonaltöredék csak azért, hogy valami legyen a papíron. – Koczogh sohasem az olcsó megoldást választja, s nem tetszeleg hanyag eleganciával, ami oly gyakori jelenség még életművük csúcsán járó mestereknél is, ha nincs mondanivalójuk.

A művészet barátai nemcsak azért nem tudtak egykönnyen elszakadni a kiállítás képeitől, mert ami váratlan, az meglepő voltával leköt s attól nehéz megválni, hanem a művészi forma miatt sem. Vonalai artisztikumukkal ejtették foglyul az embert. A nézők megérezték a vonal titkát, ami abban áll, hogy vele mindent ki lehet fejezni, belőle minden kicsiholható, ami a képhez szükséges, a naturálistól az absztraktig. Észrevették, hogy Koczogh kezében varázsvessző a vonal, mert nemcsak alkotó tehetséget, hanem kultúrákon edzett egyéniségét is visszatükrözi, ami nélkül művészi érték nincs. És nem utolsósorban joggal dicsérjük *ízlését* is, ami a vonalvezetés finomságában, a kompozíció fegyelmében, a látvány tisztaságában és a kifejezés arányaiban érvényesült. A *Pincetárlat* kiállításának ezért lehetett olyan meglepő közönségsikere.

Szíj Rezső

König Dezső

1970
8
MŰVÉSZET
Budapest
SZÁLLÍTÓGYEZŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

KŐNIG DEZSŐ

Kernstok Károly (1873–1940), a „Nyolcak" egyik alapítója és vezető művésze nemcsak művészetében, de politikai és emberi magatartásában is haladó nézeteket vallott. Az 1918-as polgári forradalomban tagja volt a Nemzeti Tanácsnak, a Károlyi-kormányban egy ideig a kultuszállamtitkári teendők ellátását is vállalta, a Tanácsköztársaság kikiáltása után pedig a Művészeti Direktórium megbízásából Nyergesújfaluban, saját házában képzőművészeti szabadiskolát szervezett, melynek Derkovits Gyula, Lukácsné Bernáth Ilma, Gosztonyi Mária, Strém Katinka, Quittner Károly, Haranglábi Nemes József, Novotny Emil Róbert, Siedwers Emmi, Fleisch Cora, Ehrenthal Blanka, Kőnig Dezső, Szilágyi Jolán, Szente János, Friedbauer Béla, Czumpf Imre és Nyergesi János voltak a tagjai.

Az esztergomi Balassa Bálint Múzeum 1969 tavaszán emlékkiállítással áldozott a nyergesújfalui művészeti szabadiskola emlékének. A bemutatott 97 festmény és grafika csak ízelítőt tudott adni az iskola tanítványainak és tanárának munkáiból, de így is a magyar művészet egyik érdekes és értékes megmozdulására hívta fel a figyelmet. A tanítványok közül Derkovits európai magaslatra emelkedett és a résztvevők többsége is tisztes művészi tevékenységgel hívta fel magára a figyelmet, de a tanítványok között nem egy olyan is akad, akiről a magyar művészeti irodalom – beleértve a Művészeti Lexikont is – hallgat. Valószínű, hogy ezek egy része felhagyott a művészeti tevékenységgel, de egy részük ma is alkot s ennek ellenére működésüket az ismeretlenség köde veszi körül. Ezek közé tartozik Kőnig Dezső is, aki külföldön jelentős művészi pályafutást ért el, de itthon mégsem tudnak róla. Kőnig Dezső évtizedek óta a Délafrikai Unióban él s annak képzőművészeti életében évtizedek óta jelentős szerepet játszott és játszik, neve azonban itthon teljesen ismeretlen. Az esztergomi emlékkiállítás mindössze egy grafikáját mutatta be Horváth Béla tulajdonából (Álló női akt. Krétarajz 33,5 × 19,5 cm), pedig mennyiségileg és minőségileg is gazdag festészeti és grafikai munkásság áll mögötte. E sorok célja éppen az, hogy messzire szakadt, tehetséges hazánkfia művészetére felhívja a figyelmet.

Kőnig Dezső 1901. június 1-én született Budapesten. Tizennyolc éves korában Vedres Márk tanítványa volt, de a szobrászatról csakhamar a festészetre és a grafikára váltott át és három évig Rippl-Rónai Józsefnek, majd Kernstok Károlynak volt a tanítványa. Így került a nyergesújfalui szabadiskolába is. Hazai tanulmányait külföldi utazások követték; egy évig Németországban, egy évig pedig Olaszországban képezte tovább magát. E két utazását öt évig tartó (1921–1926) párizsi tanulmányút követte. Párizsban nappal mint textiltervező kenyeret keresett, este pedig a Julian Akadémián tanult, az akadémia legjobb mestereinek irányításával. 1926-ban tért haza, a Goldberger Textilgyárban mint textiltervező tevékenykedett mindaddig, míg a gazdasági válság meg nem fosztotta k
ság hatására és egy
s ma is ott él, gazd
burgban lakik, ame
tekinthető.

Amikor Kőnig D
a Délafrikai Unióba
csak gyermekcipőbe
vonalon kezdetleges
művész tevékenyked
get is. Harminchét
művészetből élt és él
nyolcszáz képzőmű
s mint egyik kint meg
lót, Michelangelót tekintette példaképének, bár fejet hajt Cézanne és Picasso zsenialitása előtt is. De ma is, amikor a Délafrikai Unió művészeti életét az absztrakció öntötte el, megmaradt természetelvű művésznek, és a kordivat ellenére is becsülik és szeretik művészetét, szívesen vásárolják alkotásait.

Nevéhez kiállítások hosszú sora fűződik. Elsőnek Durbanben állított ki 1937-ben az Art Galleryben; festményeire és rajzaira a sajtó azonnal felfigyelt. Szívesen festett és rajzolt bennszülött témájú alkotásokat, ezeket 1938-ban Johannesburgban mutatta be a Jane Plotz Stúdióban.

A második világháború alatt öt évig Egyiptomban teljesített katonai szolgálatot az egészségügyi csapatoknál, és rokkant katonákat tanított rajzolni, festeni, iparművészeti munkákat csinálni. E művészet-gyógypedagógiai tevékenységéről a Jewish Affair 1947. augusztusi száma a legnagyobb elismerés hangján számolt be; az alkotómunka szépségein keresztül nemcsak rengeteg rokkant katona életkedvét adta vissza, de pár tehetséges művész is kikerült a keze alól. A katonaéletet megörökítő festményei és rajzai realista megfogalmazásuk mellett humanista kicsengésükkel hívták fel magukra a figyelmet; kíméletlenül mutatott rá a háború borzalmaira, s az álpátosz-szagú hősiesség helyett a háború névtelen és szenvedő millióinak állított emléket.

Kőnig Dezső a második világháború befejezése után újabb munkáit 1952-ben Johannesburgban, a Herbert Evans Galleryben mutatta be. 1954–1956 között hosszabb időt töltött Londonban s nem kisebb intézmény, mint a South Kensington Múzeum adott helyet alkotásainak. Az angol kritika igen kedvező fogadtatásban részesítette, ennek tudható be, hogy a New York-i „Galerie de Paris" is meghívta egy kiállításra. New York ekkor igyekezett a világ művészeti központjának a szerepét elfoglalni, s a különböző szélsőséges, modernista irányzatok forgatagában Kőnig Dezső minden realista stílusú alkotása vevőre talált.

A londoni és New York-i sikerek után ismét hazai kiállítások következtek. (1960: Johannesburg, Shepherd and Barker, 1961: Johannesburg, J. S. Ziedel-nél, 1964: Johannesburg, Left Bank Gallery, 1965: Johannesburg, Left Bank Gallery, Jeff Karsman társaságában, 1965: Lynsmith Gallery, a Transvaal Art Society által rendezett kollektív kiállítás Borbereki Zoltán, Lionel Abrams, S. van Straaten stb. társaságában, 1967: Cape Town, Shear Gallery, 1969: Johannesburg, Gallery 101.) A kiállításokat követő angol nyelvű kritikák (Richard Cheales, Mary Packer, Eldred Green stb.) realista szépséglátásának egyéni voltát, sima ecsetkezelését, aktjainak, alakjainak erőtől duzzadó szépségét, fejeinek karakterizáló képességét, a tradicionális festészet erényeinek magasfokú birtoklását, a fény-árnyjáték egyéni megoldásait és élénk színvilágát emelik ki. „Koenig is fascinated by colour and atmosphere" – írja egyik neves délafrikai műkritikusa. Mások sajátos magyar ízeket éreznek ki képeiből, megint mások a városi élet és a bennszülöttek hétköznapjai (milyen két ellentétes témakör!) legjobb természetelvű festőének és grafikusának tartják a Délafrikai Unióban.

Kőnig Dezső festői és grafikai formanyelve, bár Rippl-Rónainál és Kernstoknál tanult, a tizenkilencedik századi realizmus talajában gyökeredzik. Kernstoktól a forma és a vonal szerepének kiemelését vette át, de a stilizálásban már nem követte mesterét. Női és férfi aktjaiban a lágy formák és az izmos testek visszaadásának kiváló mestere, s bár sosem tér el az anatómiai valóságtól, oldottabb, fes-

Kőnig Dezső: Munkábamenet
Avant le travail
Ha работу

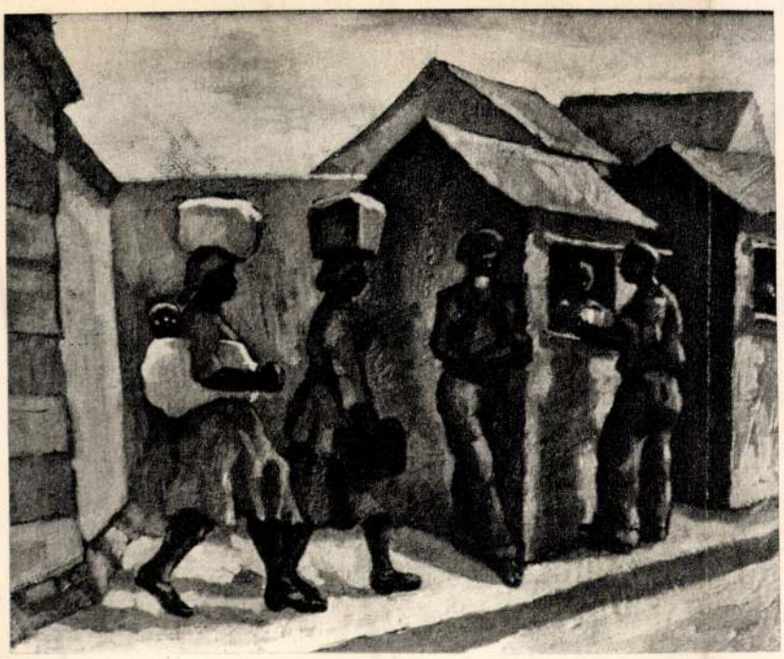

KÖNIG v.BAUMHAUSEN MAXIMILIAN, éremvésó

A körmöci pénzverő személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatokban 1748-1768.években emlitve a személyzet fizetése.Ebből összeállithatő az alkalmazottak névsora.
KÖNIG v.BAUMHAUSEN MAXIMILIAN, éremvésó 1750 XI.14.-1763.IV.25., első vésnök 1763.IV.25-1768. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

König Frigyes

Rajzművészetünk a Nemzeti Galériában
május végéig tekinthető meg.
König Frigyes műve szerepel a kiál-
lításon.

Losonci Miklós: Alap, nyitány és befejezés.
Pest Megyei Hírlap, 1970. ápr. 26.

König Frigyes

Élet és Irodalom, Bp. 1979. júli. 7.

König Frigyes: Varázshegy

XXIII. évf. 27. sz. 11. lap.

A VÁROS

Wim Wenders Az amerikai barát-ja olyan, akár egy lidérces álom vagy egy pszichedelikus látomás. Pedig nehéz rájönnünk, a fiatal rendező — aki egyébként a nyugatnémet „új hullám" egyik legcsillogóbb tehetsége — mivel éri ezt el. A cselekmény, amely egy nem teljesen megokolt gyilkosságsorozat körül szerveződik, harmadrangú krimit sejtet. Wenderst azonban láthatóan igen kevéssé érdekli a történet, bármily fölényes biztonsággal meséli is el. A *Patricia Highsmith* könyvéből atmoszférát teremtenek. Pedig Wenders színkezelése csöppet sem bravúros, inkább szolid. Csak egy árnyalattal festi élesebbre a színeket a valóságosnál — annyival csupán, hogy mindent egyszerre érezzünk realitásnak és fantasztikus álomnak. Mint amikor ama pszichedelikus utazásban megnő a szem, az idegek és az agy érzékenysége, s kissé túlrajzoltnak, élesebb kontúrokkal lefestettnek mutatkoznak a tárgyak és az emberek. Wendersnél minden beállításnak nagy gonddal kidolgozott

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Kőnig Frigyes

ÉLET ÉS IRODALOM

grafikusmúvész

1979 JUL 71

1021

Kőnig Frigyes: Varázshegy

Film

A VÁROS

Wim Wenders Az amerikai ba-át-ja olyan, akár egy lidérces lom vagy egy pszichedelikus lá-omás. Pedig nehéz rájönnünk, a atal rendező — aki egyébként a yugatnémet „új hullám" egyik gcsillogóbb tehetsége — mivel ri ezt el. A cselekmény, amely gy nem teljesen megokolt gyil-osságsorozat körül szerveződik, armadrangú krimit sejtet. Wen-erst azonban láthatóan igen ke-éssé érdekli a történet, bármily lényes biztonsággal meséli is el. *Patricia Highsmith* könyvéből szült *thriller*, második szinten, etne lélektani dráma is. A gyil-atmoszférát teremtenek. Pedig Wenders színkezelése csöppet sem bravúros, inkább szolid. Csak egy árnyalattal festi élesebbre a színeket a valóságosnál — annyival csupán, hogy mindent egyszerre érezzünk realitásnak és fantasztikus álomnak. Mint amikor ama pszichedelikus utazásban megnő a szem, az idegek és az agy érzékenysége, s kissé túlrajzoltnak, élesebb kontúrokkal lefestettnek mutatkoznak a tárgyak és az emberek. Wendersnél minden beállításnak nagy gonddal kidolgozott színvilága van, a nyomasztó lakásbelsők puha pasztelljeitől az

König Frigyes, grafikus

1 rajz: szept

König Frigyes. Alkimista emlékmű, 1983 10.

Mozgó Világ, Bp. 1983 - szept. IX/9.

König Frigyes, grafikus

L. Végh Tamás

Frank János: Smohay

Élet és Irodalom Bp. 1984. márc. 16. XXVIII/11

12 13

König Frigyes

Kiállítási Magyar Nemzet 1985. VIII. 2.

König Frigyes, [grafikus]

L. Gál Tamás

Vadas József: Tét nélkül 12.

Élet és Irodalom Bp. 1984. márc. 2. XXVIII/9

König Frigyes
Grafikai biennale Miskolc

Magyar Nemzet 1984. 1. 6.

König Frigyes

Kiállítás az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. III. 2.

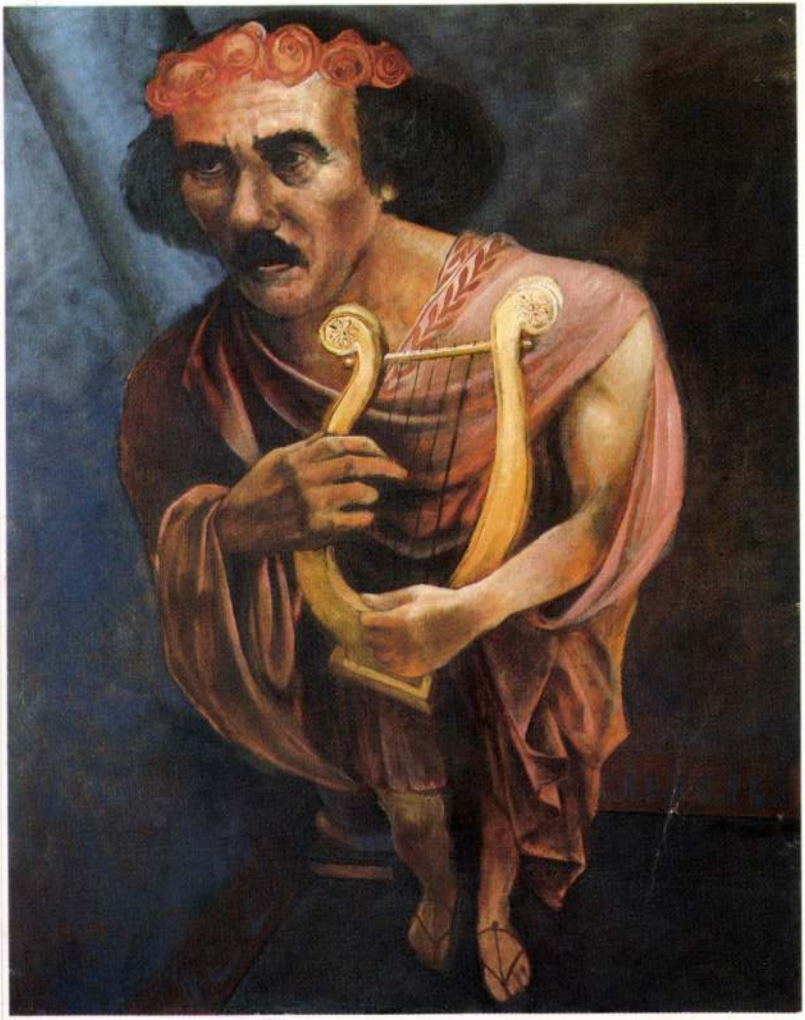

Kőnig Frigyes (1955–): **Hugó Károly** 1990.
olaj-vászon 76x100 *Fotó: Csomor László*

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Kőnig Frigyes (1955–): **Két Vörösmarty** 1991.
olaj-vászon 126x204
Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum
Fotó: Csomor László

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

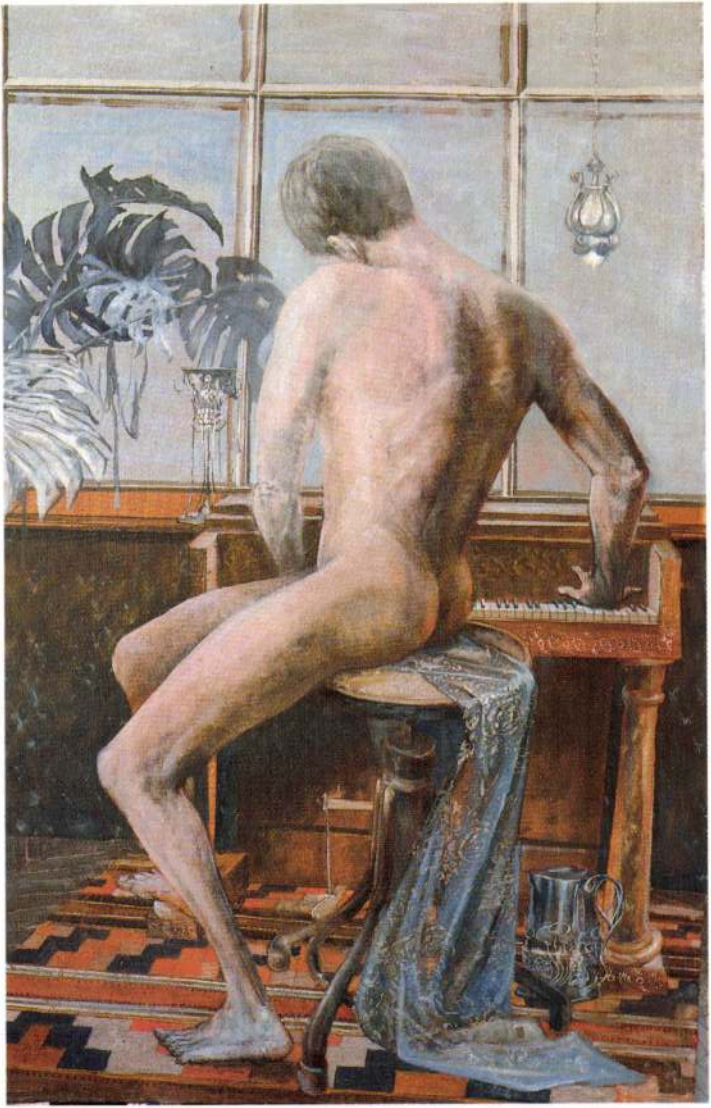

Kőnig Frigyes (1995–): **Szomory Dezső** 1991.
olaj-vászon 76x110 *Fotó: Csomor László*

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Kőnig Frigyes (1995–): **Vajda János** 1990.
olaj-vászon 120x85
Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum
Fotó: Csomor László

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

A kiállítás megtekinthető:
1988. március 19-től május 8-ig,
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

A kiállításnyitó Budapestről
legkönnyebben elérhető:
a Déli pályudvarról 7.55 órakor induló személyvonattal,
vagy az Engels térről 8.00, 8.40 és 9.40 órakor induló
autóbusszal.

F. k.: Kovács Péter – 1845843 Vörösmarty

A Magyar Nemzeti Galéria

és a székesfehérvári István Király Múzeum

meghívja Önt

KÖVESHÁZI KALMÁR ELZA

1876–1956

szobrászművész emlékkiállítására,

melyet

BERNÁTH MÁRIA

művészettörténész

nyit meg

1988. március 19-én,

szombaton délelőtt fél 12 órakor

az István Király Múzeumban.

KÖVESHÁZI Kalmán Elza

KŐNIG Frigyes

Smohay-ösztöndíj/Smohay Scholarship 1981

Életrajz/Biography

1955-ben született Székesfehérváron
1975-1982 Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
Jelenleg a Magyar Képzőművészeti Főiskolán tanít

Egyéni kiállítások/One-man exhibitions

1980 Magyar Iparművészeti Főiskola, Budapest
(Hantos Károllyal és Kovács Dénessel)
1983 Vizivárosi Galéria, Budapest (Kovács Dénessel)
1984 Ifjúsági- és Úttörőház, Székesfehérvár
1985 István Király Múzeum, Székesfehérvár
1987 De Humani Corporis Fabrica, Városi Könyvtár, Makó
Horváth Endre Galéria, Balassagyarmat
1988 Miskolci Galéria, Miskolc (Lengyel Andrással)
1989 Gyermekkori monumentumok, Dorottya utcai
Kiállítóterem, Budapest
1990 Tervek Egy Meg Nem Épülő Templomhoz,
Magyar Építőművészek Szövetsége Székháza,
Budapest
Arcképek, Budapest Galéria, Budapest
1991 Magyar írók - Irodalmi arcképek,
Petőfi Irodalmi Múzeum Budapest

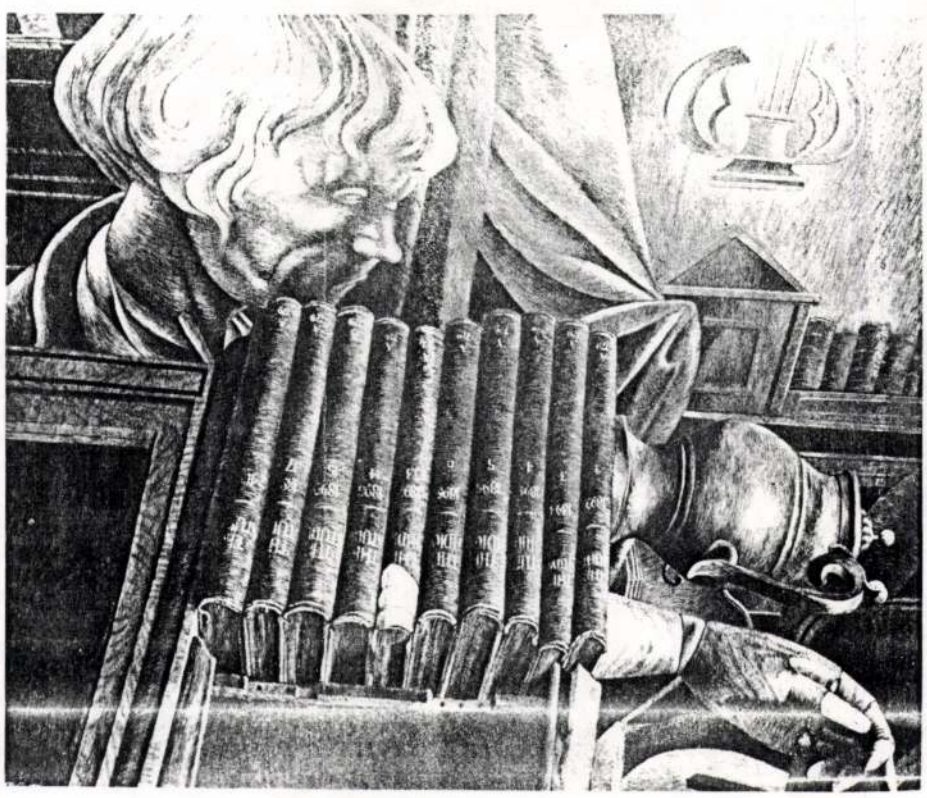

Kiállított műve
/Exhibited work

Quodlibet (1991)*
olaj, vászon
116 x 138 cm

KÖNIG Frigyes

A Smokay-díj tíz éve.
Gál István lépték, 1991

KÖNIG FRIGYES

FRANK János: El Greco - 1. magyarok. = ÉS
XXXV.évf.32.sz. 1991. aug. 9. 13.p.

Bp., Szépművészeti Muzeum, 1991
spnyol-mgyar kiáll. Tisztelet El Greconak

Az amúgy is elnyújtott grecói ábrázolást még tovább nyújtja *König Frigyes* először függőlegesen, fölfelé, hogy ugyanezt megismételje — széltében, horizontálisan.

„Bár nevezetesb embereink vele festetnék magukat"

Ahogy *Kőnig Frigyest* ismerem, minimum baráti bokán rúgással viszonozná a fenti, általa is idézett, Kazinczy Ferenc életrajzából elorzott címet. Mert igaz, ami igaz, ez a rövidke mondat így, egy írás élén, jócskán reklámízű. Pedig kisded iratomban (és annak *pontos* olvasata szerint!) nem „kuncsafttoborzó" akar lenni, csupán csak annak kijelentése, hogy századunk is megteremte azt a csöppet sem „udvarias ecsetű" képírót, akire az önmagukkal szembenézni képes író- (és egyéb nevezetesb!) emberek nyugodtan rábízhatják magukat. A bizonyság, a *Magyar írók, irodalmi arcképek* című kiállítás február 20-ig látható a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Ha tanár volnék, a tucat tollforgató-ábrázolások mellett mit-se-látva elszáguldó diáksereget feltétlenül elvinném erre a tárlatra, egy kis írósorskóstolóra. Itt és most *egy* portrét szeretnék külön nyomatékkal említeni. Azt, amely a szatmárcsekei nyugvóhelye tövében busongó Kölcseyt ábrázolja. A kép aláírása Kölcsey Ferenc Szemere Pálhoz intézett, 1813. novemberi levelének néhány sora: „Ha lelkemnek, minekelőtte Hadeszből felvezettetvén ide plántáltatott, választás lett volna engedve, bizonyosan nem választottam volna e hont, melyben születtem ..."

Ez az ábrázolás, ez az idézet bizony nem hasonlít a mindenkori tanügy Kölcseyére. Ugyanakkor megdöbbentően tiszta rímet alkot Jékely Zoltán egy kevéssé ismert, filozofikus versével, az *Önpanaszok*kal, melynek alcíme: „Kölcsey Ferencnek Szemeréhez írt levéltöredékei szabados jambusokba szedve." A Jékely-vers tizedik strófája hajszálpontos válasz a Kőnig-kép alatti idézetre: *„Mit használna, ha e szent pillanatban / isteni erő által vágyaim / s óhajtásim világába repülnék? / Két pillanat se múlna s keserű / könnyeket öntenék, mint mostan, itt."*

A legnagyszerűbb az egész Jékely—Kőnig—Kölcsey párbeszédben az, hogy nem a külvilágnak szánt, vásári testvérmúzsatrükk, tudatos poéta-piktor kvaterkázás — abból jutott már és jut is elég. A vers keletkezésének dátuma: 1941. november 29. Kőnig Frigyes 1955. március 30-án született. Kölcsey-port éját 1990-ben festette. Egyszóval: minden huncutság kizárva. Olyan találkozás — Kölcsey—Jékely—Kőnig „csúcstalálkozó" — jótékonyan megbolydított lelkű szemlélői lehetünk itt, amely azt tanúsítja: művészt művésztől (és közönségtől) sem idő, sem kedvezőtlen körülmények nem tudhatnak igazán elzárni. A valódi találkozások, felsőbb akaratból létrejönnek. Posztumusz vigasz? (Mármint Kölcsey és Jékely esetében!) Felfogható annak is. Én azonban — betegesen derűlátó lévén — inkább a *jóvátétel* szót érzem ide illőnek.

A manapság e kis hazában ecsettel-tollal hadonászók, s a rájuk figyelő kevés, egyre kevesebb baráti szív okos-gunyoros jóvátétele, ha úgy tetszik, vigasza lehet Kőnig Képíró Úr írói arcképtárlatának minden munkája. És biztatás, hogy talán mégse hadonászunk egészen hiába.

Petrőczy Éva

Kőnig Frigyes

magánhangzó eszembe... mondották az Országnak düledező házában. (V. ö.: magánzóó: magánállatkert!) De azért, a külsőségekre adni illik. Manapság nem Mercedes gépkocsikkal gázolják le a fekete öregasszonyokat. Csak átlépnek rajtuk.

III.

Mi a véleményem Belbiztonságunk főnöke nyilatkozatáról, miszerint arab *tenoristák* készülnek az Állami Operaház megtámadására?

Én mezzoszoprán merénylőkről hallottam! — A vezértizedes úr cáfol. Mindenesetre minden eshetőségre fölkészültünk! Egy titkolt március másodikai szombat délutánon az Opera épületét elszállítják a leendő Nemzeti Színház helyére. Az hol van? — Épp ez a zseniális. Ők se tudják, nemhogy a líbiai táncdalénekesek.

IV.

Utószó: ha nem követek el magam ellen terrortámadást, esetleg folytatom.

hos a forrását a szerző nem nevesí meg, így azt sem tudom, hogy I. Károly korában hogy az ördögben írták sényőt (így nem!!), de egy valamit tudok. Aranyosszék és Marosszék között vita dúlt, kölcsönösen ősi jussokat emlegettek, s olyan területekre tartottak igényt, amelyeket őseik magukénak mondhattak.

A bodoni határ és a Csere közötti részt a múlt században is séni, sini birtokként emlegették. Szántáskor ma is cserepek kerülnek a felszínre, jelezve, hogy ott emberi település volt. (Nem tetőcserép.)

És akkor nézzük csak egy aranyosszéki település nevének változatait. Első felbukkanásakor az 1332. évben a regestrum 598. lapján a mai Sinfalva „Senifalva solv. 60 den."

Tehát ez a falu 20 dénárral fizet többet, mint Vásárhely. Csak úgy a semmiből jövet.

Igen ám, de neve még nem állandósult. Valószínű, hogy a dúlások után a keleti szorosoktól távolibb Aranyosszékre menekülő marosmenti székelység városlakó része küzd itt nevéért, jogaiért.

1333. év Semháza (633. lap) 1334. év Zenháza (663. lap) 1335. évben már Sinfalva (705. lap) 1336. évben a 721. lapon már Semfalva, hogy aztán Mátyás korában Seenfalva néven kerüljön be a följegyzésekbe.

E névalakok tudatában hadd kérdőjelezzem meg Balás Gábor közlését, hogy ama „sényői" székely okvetlenül az ugocsai Sárvár közelében kellett lakjon.

Ennek örülni kell. A lapelőfizet is megörül, amikor levélszekrényé ben megleli a HELIR elektroniku san kinyomtatott postautalványá amely előfizetési díj megfizetésé kéri. A lapelőfizető lépésről lépésr hátrálva, fogcsikorgatva lemondot két napilapról, három hetilapról két folyóiratról, csak egyetlen ki

SZERÉNY

KŐNIG FRIGYES

irodalmi arcképeivel ill. 2000. III.évf.2.sz. 1991

KÖNIG Frigyes

Kovalovszky Márta

„Tudományos gyűjtemény"

Amikor évtizeddel ezelőtt fellendült a Herbária-boltok forgalma, a könyvespolcokon megszaporodott a sci-fi irodalom, amikor a művelődési házakban elharapózott a pszichológiai és grafológiai témájú előadások divatja, amikor virágzásnak indult a reformkonyha és az életmódklub, amikor megérkeztek az első híradások a szovjet parapszichológusok és ujjal olvasó fenomének tevékenységéről, amikor az újsághirdetésekben egyre gyakrabban jelentek meg a varázspálcás vízfakasztók és sugárzásmérők ajánlatai, amikor a Perspektíva-csoport tagjai már évek óta festették-rajzolták különös, eklektikus kulisszáikat és régies jeleneteiket, amikor a szakirodalom lapjairól és a köznapi morfondírozásokból egyaránt a válságfilozófiák bánata kezdett szivárogni – akkor jött el igazán Kőnig Frigyes műveinek ideje. Kékes holdfény, barnás szobahomály öntötte el a képeket, grafikákat ott is, ahol nem „költői" tárgyrói szól a mese, hanem a marionettfigurákhoz hasonló bábuk mozgásának térbeli viszonylatait rögzítik, vagy a tárgy szerkezetét vizsgálják. Szorongatóan ismerős, aggasztóan ismeretlen világ ez, vonzó és zavarba ejtő egyszerre, mint ahogyan a mélyben meglapuló kőnigi állítás is az: a világ nyájasan rettenetes, szórakoztatóan irracionális. Szédítő mélységeit bájosan avítt formák takarják ideigóráig, a szemrevaló függöny mögül azonban minduntalan és egyre inkább felsejlik a baljós valóság. Dichtung és Wahrheit – ez volt egykor egy kis példányszámú, „magánhasználatra készült", litografált Kőnig-füzetecske címe. A már akkor – 1981-ben – sem egészen gyanútlan művész könnyű kézzel verte le a póznákat (költészet – valóság), amelyek között majd egy képzeletbeli kötélen egyensúlyozni fog. A kötéltánc azonban már korábban megkezdődött, a hetvenes évek végének műteremtanulmányaiban. És ahogyan az idő haladt, ahogyan Kőnig új és új gondolati-művészeti-művészettörténeti tartományt kalandozott be, az ember egyre ámultabban vehette észre a kötéltánclépések játékos, egyensúlyozó mutatványai mögött a koreográfia szigorú logikáját. Kőnig gondosan és élvezettel egymásra épített periódusaiban szinte „tudományos" pontossággal menetelt az irracionális felé.

A kiindulópont egykori fehérvári műterme volt: tulajdonképpen egy polgári lakás tágas szobája. A falak, az ajtók-ablakok, a bútorok nem csendéleti részletekként, nem önmagukként, nem funkcionális vagy hangulati elemekként vettek részt a kompozícióban, hanem egy szerkezet részeiként, függőleges, vízszintes és ferde vonalakkal meghatározható tárgyak rendszereként. E rendszer, e szerkezet eredete, értelme homályba vész, valami meghatározhatatlan, fuvallatnyi titokzatosság lengi be. Nem mértani helyszínrajz és nem is elvont struktúra: a kettő között feszülő háló, amelynek metszéspontjai hunyorgó csillagokként világítanak. Jól megfigyelhető ennek a közöttes létezésnek születése azokon a grafikai lapokon és fotókon, amelyek a hetvenes évek második felében keletkeztek. Kőnig itt egyrészt városrészletek szerkezeti rajzát, felülnézeti és axonometrikus ábráját sűrítette össze – az egymást fedő, egymáson átmetsződő vonalak többé már nem valamely konkrét helyet ábrázoltak (bár az is visszakereshető a kompozíción), hanem e hely létezésének koordinátáit rögzítették. Másrészt a műterem-enteriőrök sem a tárgyak valóságos helyét jelölték meg, hanem inkább azok „hűlt helyét", üres keretét. Így eredt például Kőnig a rajzokon és fotókon a szobában vándorló, ferdén beeső fénysugarak, napfoltok nyomába, gondosan követve útjukat a szobabelsőben. Ezek a korai tanulmányok és kompozíciók valami koraérett tudással nem a dolgokat, hanem „a dolgok esti lélekvándorlását" igyekeztek követni; ezzel aztán Kőnig rá is lépett arra a keskeny ösvényre, amely lágy, sze-

Hungart Világ 1991. 5.

retetteljes és észrevétlen kanyarulatokkal vezette őt egyre beljebb az emberi vadonba. Ennek a vadonnak a neve időszakonként, azonos gondolatra épülő sorozatonként változott: „egy mozdulat topográfiája", „vetületek", „alkimista emlékművek". Főszereplőjük többnyire egy bábu – nyugati papírboltok kirakatából ismerős ez a mozgatható, rajzolók modelljeként használatos kis emberfigura –, témájuk többnyire ennek a bábunak viszonya az üres térrel, tartalma többnyire az a didergető magányosság, amely ebben a viszonyban feltárul. A leírás persze nem pontos; mert sehol nem lóg ki valamely eszmei-érzelmi lóláb, a szálakat gondosan elvarrták, a felkészült művész precízen és gondosan dolgozik, tudományos és tárgyilagos „vizsgálatok" eredményeit közli a naiv közönséggel. „Szintvonalak" tapogatják körül a plasztikus formákat, akár a térképeken, pontosan kiszerkesztett vetületek határozzák meg a formák térbeli torzulásait, a bábuk afféle természettudományos törvényeknek engedelmeskedő Laokoon-csoportként fonódnak össze, s a dolog még sincs egészen rendben, van itt valami nyugtalanító. A nyolcvanas évek elején Kőnig kedvence ez az embermakett: arányai ideálisak, mozgása célszerű, feje eszményi tojásdad; nincsenek arcvonásai, és így zavaró, a törvényszerűségeknek fittyet hányó esetlegességei sem, egész felépítése tiszta, gyönyörű képlet. És ez rettenetes! Nem kell elvetemült gyanakvónak lenni ahhoz, hogy a néző fokozatosan megérezze, felismerje azt a kettősséget, amely ettől kezdve Kőnig művészetének, szinte valamennyi művének indítóoka és végső célja is egyszerre; és itt megint visszaérünk a költészet és valóság fogalompárhoz. Tudományos, diszciplinált költészet és elvadultan burjánzó valóság uralkodik a kompozíciókon; az évtized közepén észrevétlenül távolodik valamelyest egymástól a kettő, noha együttesük, egységük nem bomlik fel. 1985-ben készült a Tudományos gyűjtemény című rajzsorozat, amelynek lapjai az emberi test hibáit, anatómiai rendellenességeit, szomorú és olykor szó szerint fájdalmas torzulásait mutatják be. Elhajló gerincoszlopok, deformálódott végtagok, különös formájú fülkagylók: a természet rettenetes tévedései, amelyek azonban – éppen rettenetességük okán – vonzzák a szemet és a képzeletet. A hibás testek néhol gyógygépek kalodájában vergődve-nyújtózva jelennek meg. Régies stílus üli meg a sorozat darabjait, a ceruza és a fedőfehér archaikus stílusa, a múlt századi orvosi tankönyvek életszagú illusztrációinak megsárgult és elbarult stílusa ez, a tudomány patinájától megszentelt és hitelesített; s az ember először érzi, hogy a stílus kissé leválik tárgyáról éppen ott, ahol e nyomorú valóság eleven rétegéhez ér. Ettől kezdve Kőnig a stílust többé nem kifejezésre használja, hanem elleplezésre; avíttas műformákból szerkeszt jótékony függönyt a kínzó realitás elé, gondosan ügyelve arra is, hogy azért ne véglegesen takarja el szemünk elől a látványt, mely – ezt itt vallja be először – a maga módján szórakoztató. Bizonyára ijesztőnek és szemforgatónak tűnik a „szórakoztató" szó használata olyasmire, amihez a betegség, a tragédiák, a szégyen fekete szinonímái illenek inkább. Mégis, ez az attitűd – a szórakozó-évődő figyelemé – emeli Kőnignek ezt a sorozatát – és aztán sok későbbi művét is – a tradicionális szemléltetőábrák száraz tudományossága fölé: művészetté. Egyfajta megváltás, valami katarzisféle ez; csöppnyi távolodás, ennek következtében a nézőpont észrevétlen megváltozása, leheletnyi enyhület, humor – mindezek a nyolcvanas évtized második felében fontos vonásai lesznek a műveknek. Azt gondolom, e szempontból megkerülhetetlen az a fotósorozat, amely látszólag mellékes játék, etűdszéria; bravúros stílusgyakorlat, amely az érett és komoly művek magasába nő. 1987-ben, Lengyel Andrással együtt „adta elő" és aztán rögzítette Kőnig azokat a jeleneteket, amelyekben hol egy múlt századi festő műtermének hamisítatlan atelier-hangulatában, hol egy századfordulós kerti asztalnál csibukozva látjuk viszont hőseinket; máskor egy havas hegyorom meghódításánál vagy a tárnába alászálló bányászként látjuk viszont őket. Hely-idő utazás ez, látszólag a tökéletes mimikri; kosztüm, enteriőr, arckifejezés, gesztus, minden a helyén, valójában azonban költészet és valóság hibátlan egybekeverése, látszat és realitás maradéktalan összeolvasztása, olyasmi, ami a korábbi munkáknak mindig is alapvető szándéka volt, de ilyen felszabadult természetességgel a fotótörténetekben született

meg először. A korai grafikák csaknem száraz és szálkás gondossága, mosolytalan geometriája (*komoly, mint egy vakbélgyulladás*), rettenthetetlen tudományossága oldódott és enyhült, miközben megmaradt a dolgok természetében rejlő archaikus báj, az idők rozsdás vasfogának nyoma a felületeken, a régies atmoszféra, a szobasarkokból szivárgó titokzatos homály.

Kőnig 1988 körül kezdte el Pozzo-tanulmányainak sorát, melyekhez római ösztöndíja újabb apropót nyújtott. A nagy manierista mester munkásságából elsősorban a különös szerkesztésű perspektívák, az architektúra és a festészet összefüggései érdekelték; olyasmik, amik már saját korábbi törekvéseinek is középpontjában állottak. A barokk építészet elemei, végtelenbe nyíló terei, zuhanó perspektívái adnak díszletet Kőnig bábujának megjelenéséhez, és ez a bábu már nem engedelmes marionettbáb, fölényesen perdül lehetetlen tengelyek körül, mint ahogyan az architektúra is, tartva a stílust, játékosan, nem számítgatva, nem ragaszkodva mereven a traktátusok szabályaihoz, „csak" szellemében hűséges, különben szemtelenül merész követője a mesternek. A Pozzo-tanulmányok „késői" visszhangja – *Plazmatikus tanulmány, Biológiai oltár* – mutatja, hogy e tanulmányok olyan nem technikai, hanem szellemi virtuozitással ajándékozták meg Kőniget, amelynek gyümölcsei két utolsó fontos ciklusában értek be igazán. Az első 1988-ban, ugyancsak római tartózkodása idején fogant: a Gyermekkori monumentumok című, öt rajzból és ugyanennyi festményből álló sorozat. A Mamma Roma oltalmában előhívott gyermekkor a maga pufók, hátulgombolós angyalaival hintalovakkal, apró székekkel és megnyugtatóan hatalmas felnőttekkel berendezett, derűs és gyanútlan paradicsom lehetne. De Kőnig képein nem az. Az arcokon itt bánat és koravén bölcsesség honol, a matató praclik, a nedvesre fésült kakastaréjok bája semmivé foszlik – színtelen, fehéren kékes a közeg, amelyben a szereplők mozognak, és üres, árnyéktalan a tér körülöttük. A különös, szomorú gyermekparadicsom mázа mögött nem nehéz észrevenni azt, hogy a fiúcskák tulajdonképpen bábuk, a korai Kőnig-rajzok marionettfigurái, a puszta tér, amelyből szoborszerűen kiemelkednek (hiszen monumentumok), azonos a Vetületek meg az „alkimista emlékművek" ravaszul csavarodó, hirtelen perspektívaváltások hullámvasút-mozgásával, szédítő terével. Így lesz minden részlet, s végül maga a kőnigi babavilág egésze is fojtogatóan otthonos és szorongatóan idegen; torokszorító életanyag és annak szárazan, pedánsan „tudományos" leírása simul egymástól nem távolodó, de össze sem keveredő pályákon, párhuzamosan, ki nem mondott, de nagyon is biztosan tudható mélységek felé.

A Magyar írók – irodalmi arcképek címen ez év január–februárjában bemutatott Kőnig-kiállítás (Petőfi Irodalmi Múzeum) Kölcseytől Kosztolányiig tíz magyar íróról festett arcképet – életképet? ideálképet? zsánert? álomképet? fantáziaképet? – mutatott be. A gyerekkori babaszobákból most irodalmi babaszobákba vezeti a nézőt, ahol a légkör emelkedett, parnasszusi, ám a titok nem kevesebb. Kazinczy egy készülőfélben lévő Kőnig-portré előtt, az ifjú Vörösmarty az öreggel, Kosztolányi Virág Benedekkel – a Pozzo-féle illuzionizmus most nem a tereket, hanem az időket, idősíkokat rántja össze különös perspektívákba. A részletek az utolsó bajuszig, köpenyráncig, derült mosolyig a helyükön vannak most is, észveszejtően hiteles, szó szerint igazmondó, lenyűgözően éppen olyan, amilyennek elgondoltuk. Valami reformkori barnás patina vonja be a kompozíciókat, Vajda János virágmintás kabátkájának selymes fénye: először érzékeljük azt a felszabadultan áramló virtuóz stílusjátékot, amely nem a rajz virtuozitását jelenti, hanem inkább a szellem bravúrjait, az empátia és a műveltség (irodalom, művészet, természettudományok ... rémes!) emelkedett, fölényes és tiszteletlen kalandjait. Megmaradt a szakszerűség, a részletek iránti hűség, a tudományos komolyság, de mindezt kissé félretolja maga a művész, hogy nyájasan és ravaszkásan hunyorogva kissé eláruljon valamit játékaiból. A sorozat legszebb és legárulkodóbb darabja a Vajda-portré. A költő egy kis üvegdobozba zárt „mechanikus kép"-pel babrál: ahogyan a festményt nézzük, egyre inkább az az érzésünk, hogy az üvegkalitka felhúzható, rugóra járó kis figurája mi vagyunk: mechanikusan tevékenyke-

Lehetett volna költő. 1990–91, litográfia, 23x28

dő, gépiesen mozgó bábuk, vitrinben őrzött csodabogarak. Kőnig számára a világ rettenetes dolgok szórakoztató gyűjteménye; ő maga mint lelkiismeretes gyűjtő gondosan gombostűre szúrja a nevezetesebb kuriózumokat, majd alaposan és megfontoltan tudományos vizsgálódásainak tárgyává teszi. A gyűjtemény gyarapodik, a tudomány halad, a közönség ámul, csak a „tárgy" nincs elragadtatva, gombostűre szúrva nem értékeli eléggé, hogy különlegesség szerény részese lehet.

Mert az kétségtelen, hogy Kőnig művészete egyfelől sajátos és magányos jelenségnek tűnik, másfelől azonban nagyon is kapcsolódik a nyolcvanas évtized valóságához és szellemi áramlataihoz. A művek „tudományos" és archaizáló gondolkodásmódja és stílusa megelőlegezi és megkönnyíti a védekezést a valóság kiszámíthatatlan és irracionális természetével szemben: a művészet eszközeivel azoknak válaszol, akik megriadva a világ áttekinthetetlen mélységeitől szívesen menekülnek (ál)tudományos magyarázatok vigaszához. Ugyanakkor a századvég mindentudó, meredek szempontok szerint gondolkodó, mindenütt otthonos új generációjának hangját is meg kell hallanunk: Csokonai Lili hattyúi, Ambrus Lajos Eldorádója, Kőnig íróarcképei egyaránt annak az elvetemülten archaizáló és merész félreszólásokkal megtűzdelt stílusnak mesterművei, amely a semmi könnyűségével és látszólagos felelőtlenségével kínálja fel magát – legalább időleges megoldásként.

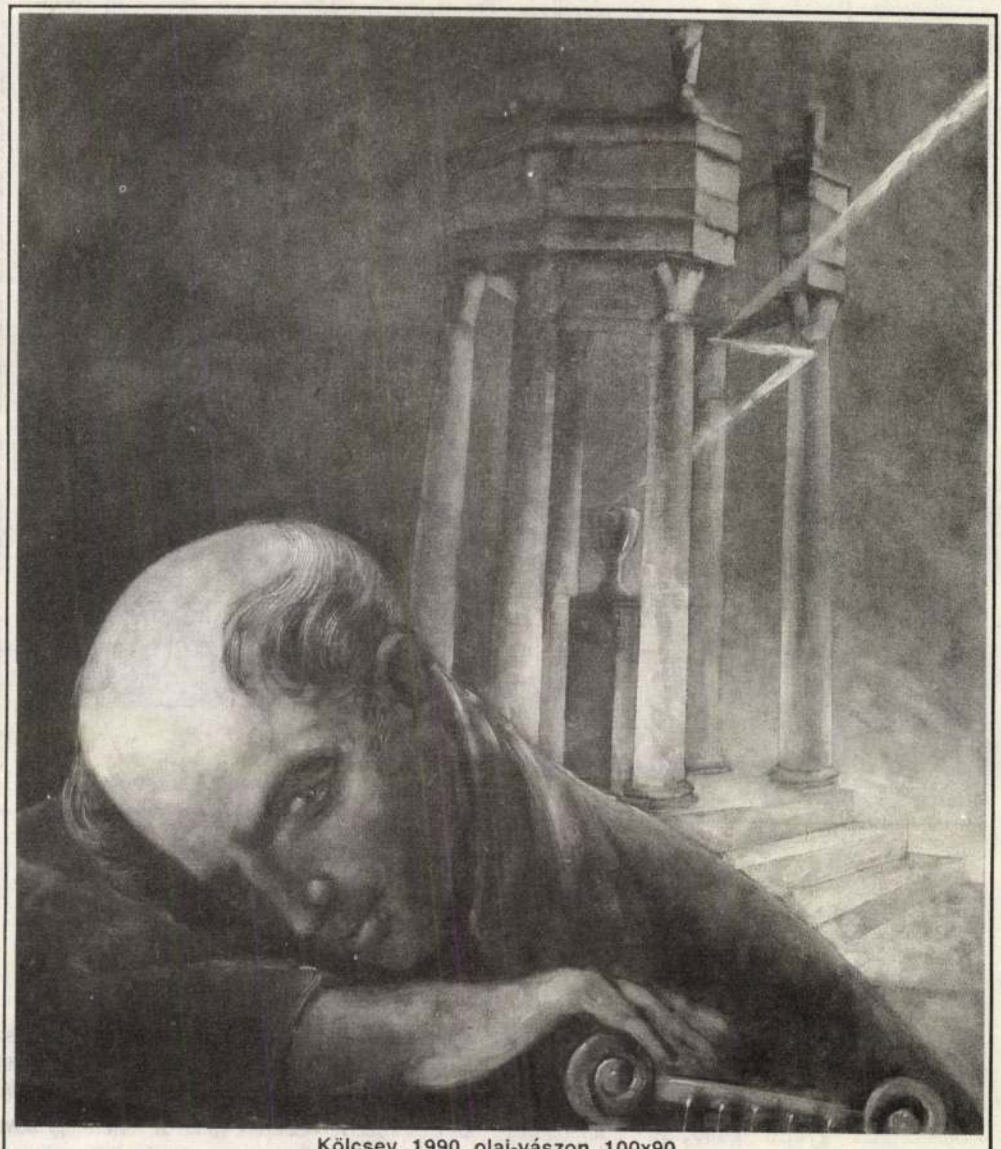

Kölcsey. 1990, olaj-vászon, 100x90

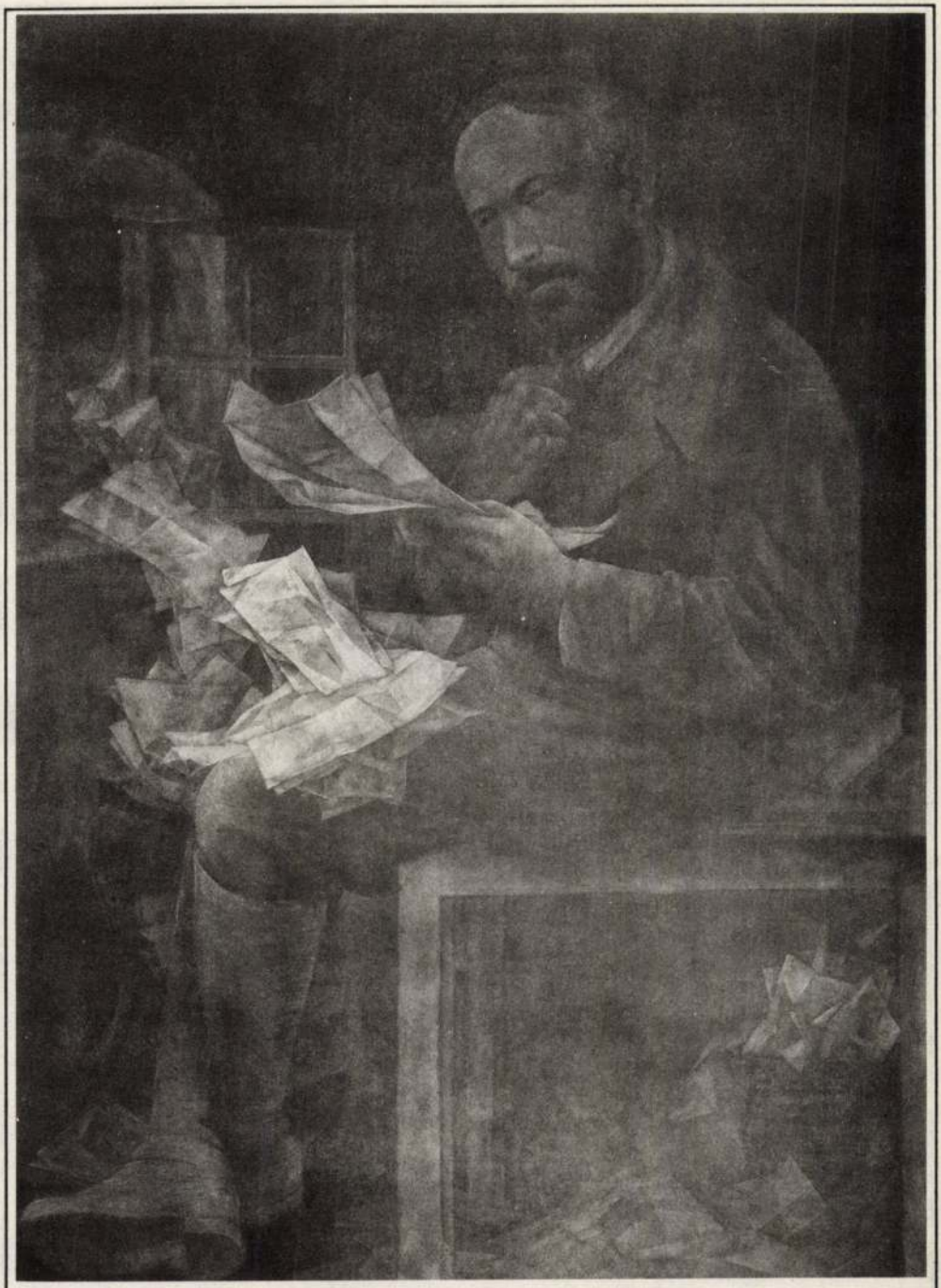

Tompa Mihály. 1990, olaj-vászon, 122x88

Baróti Szabó Dávid és Aranka György. 1990–91, litográfia, 30x22

Ráday Gedeon. 1990–91, litográfia, 40x30

Tolnai Lajos. 1990, olaj-vászon, 71x98

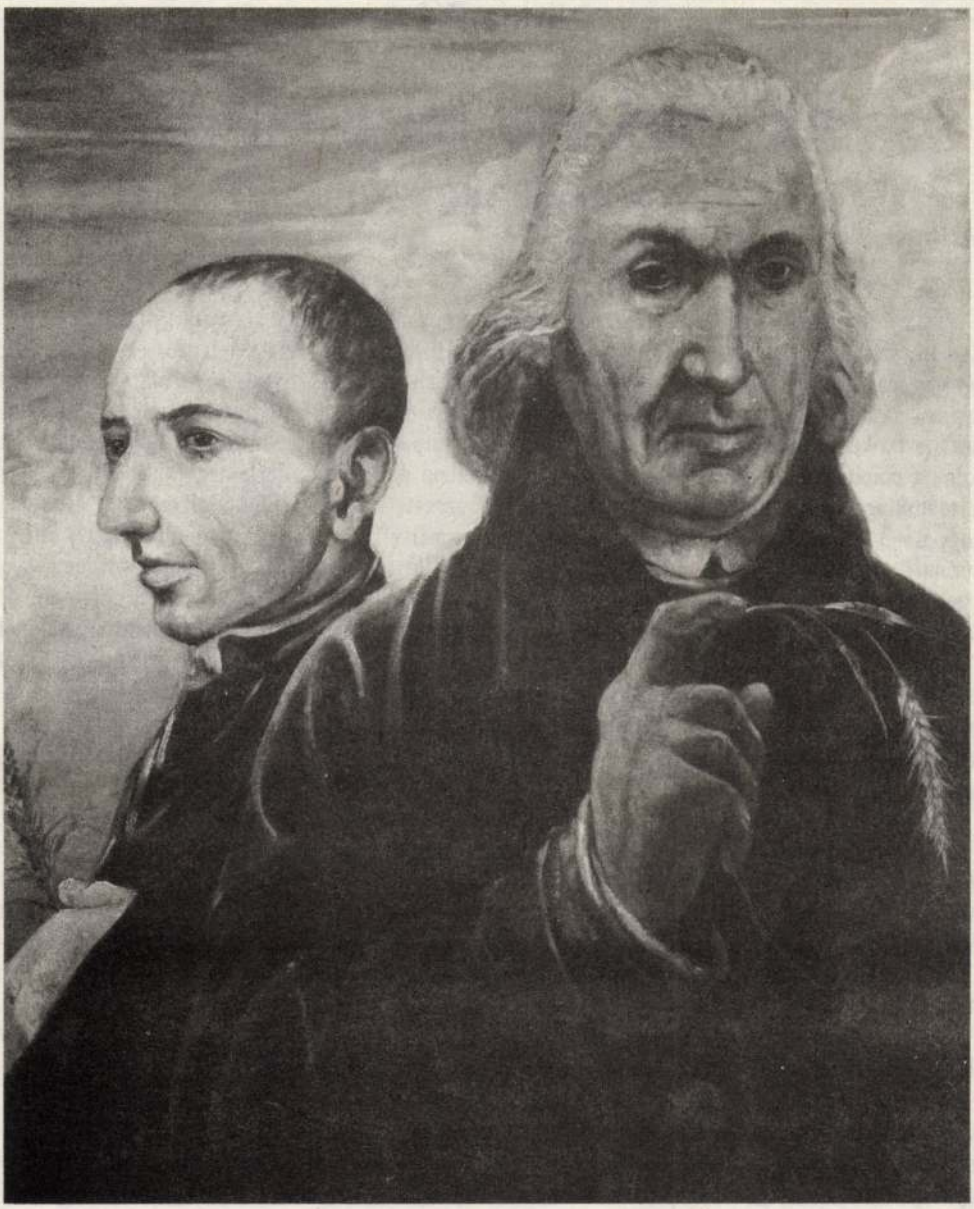

Révay és Verseghy. 1990, olaj-vászon, 92x73

Fotók: Csomor László

Békés Pál

Egy obskúrus szkipetárnak vonzkörében*

Amúgy bájos helyre vetett a véletlen. Tiszta forrás csörgedezett egy kőhajításnyira, míg a szem ellátott, szellős ligetek lengedeztek, közel s távol vígan nyárfák villóztatták táncos ezüstleveleiket; egy-egy magányosan fönséges tölgy komorlott föléjük, s vigyázta őket vaskos ágaival, akár valamely szigorú pásztor könnyűvérű nyáját. Szelíd dombok selyemzöld lankái hívogattak búfelejtő szaladozásra, s ha kényszerűség nem lett volna számomra az útparti ácsorgás, bizony mondom, engedtem volna a csábításnak, s nem kevés irigykedéssel figyeltem négylábú útitársamat, Mirabellt, kit ilyes feladatok igájukba nem törtek, s így boldogan élvezhette ifjúságát. Elgondolkodtatott azonban, hogy ismét (ki tarthatná számon, hányadszor kaptam már effélén rövid együttlétünk alatt?) kutyához méltatlan tevékenységgel foglalatoskodik. Legelt. Először nem akartam hinni a szememnek, s azzal mentegettem, bizonyára szöcskét hajkurász vadászattal vezetvén le felgyülemlett energiáit, de mihamar rá kellett ébrednem: hiábavaló a jó szándékú mentegetés, Mirabell ínyenc módjára válogat a lankán, s legel, igenis. Megfigyelésem szerint a papsajtot, vadsóskát s a fehérernyőjű répavirágot kedvelte leginkább, valamint a közönségesen csak útszéli büdöskének nevezett gyomnövényt, amivel az árokpart dúsan terítve volt. Szégyen. Útszéli magányomat immár évek óta nem bolygatta semmi. Akárha az lett volna a sorsnak föltett szándéka, hogy ittfeled ezen isten háta megetti keresztezödésben.

60

Az idő délutánba hajolt; korábban igencsak nagy lánggal lobogó reményim takarékra állíttattak, s már alig hogy pislákoltak. Mind kevésbé hihettem, hogy fedett helyre jutunk még az éj beállta előtt, s bármely kedélyesen invitáltak is az árnyas ligetek, aligha várható egy ízig-vérig urbánus antikváriustól, hogy rajongással töltené el egy szabadban töltendő éjszakának előérzete. Már-már láttam magamat nyomorúságosan összekucorogni avarból vetett fekhelyemen, s álmatlan hánykolódni gyökérpárnámon, míg arcomat szűkölve nyalogatja szegény Mirabell, s e látomány nem töltött el örömmel.

Fejemet rázogatva toporogtam hessegetni igyekezvén a jövendő éjszaka kellemetlenségeinek előképét, amidőn, mint egy lázálomban, hófehér meseautó siklott elém az útnak padkájára. Rázogattam hát fejemet tovább, elűzni ezt is a másik lidérccel együtt. Ám a meseautó nem foszlott szét. Orrán szökellő jaguár ezüstlött az alkonyfényben, ablakán barna kéz nyúlott ki s integetett türelmetlenül, hogy sürgesse beszállásomat. E kéz, e barna kéz ébresztett rá: amit látok, minden vágyálmot fölülmúló valóság, s cselekednem kell azonmód, hogy ujjaim közül isten lábának ezen járműforma megtestesülése ki ne csusszanjon.

– Jövök! – kiáltottam hát izgékony harsányasággal, fölkaptam zsákomat, és Mirabell nevét rikoltottam a csalit felé. A csivava azonban elmerült egy útszéli szarkaláb élvezetében, s oly valóságtól elrugaszkodott pózban hevert a fűben, és oly mákonyosan meredt a semmibe, hogy fölrémlett bennem: nincs-e tán e gyomnak valamely ismeretlen kábító hatása, s nem esett-e kutyám szemem láttára, ám tudtomon kívül ezen áfiumnak áldozatául? Riadalmamnak azonban fonalát metszettem sebtiben, hogy később majd, ha alkalom kínálkozik, fölemeljem ismét, s Mirabellhez szökkentem,

* Részlet az *Érzékeny útazások Közép-Európán át* című regényből

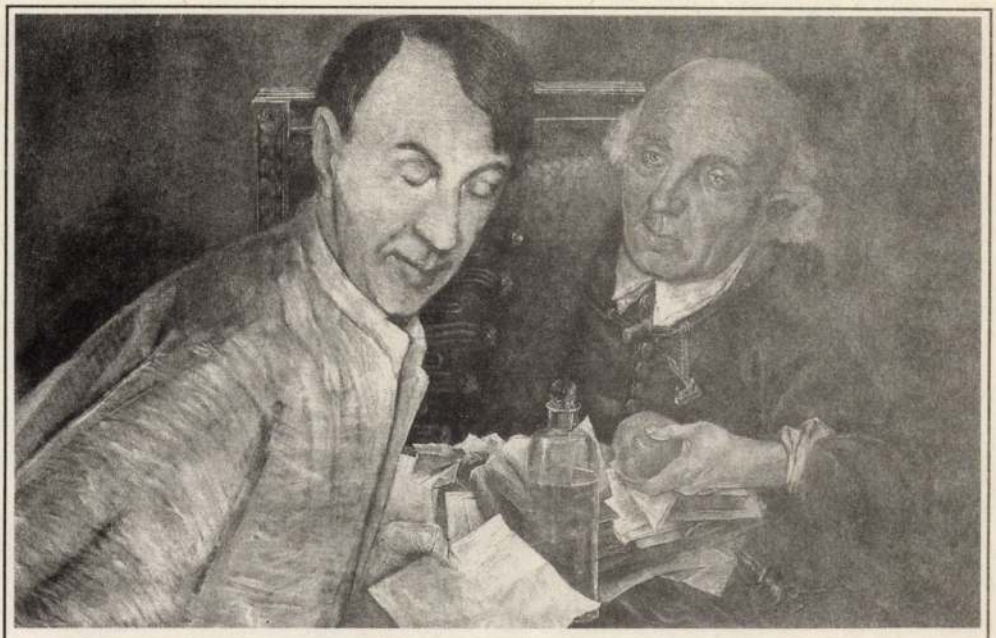

Kőnig Frigyes: Kosztolányi és Virág. 1990, olaj-vászon, 74x116

Mozgó Világ 91/május **tizenhetedik évfolyam**

Főszerkesztő: P. Szűcs Julianna

A szerkesztőség tagjai: Antal László (a kuratórium elnöke), Berkes Erzsébet (vers), Bogárdi Márta (szerkesztőségi titkár), Bognár Róbert (főszerkesztő-helyettes), Farkas Zoltán, Kunert Éva (művészeti szerkesztő), Mező Ferenc (próza), Molnár Gál Péter, Nagy Zoltán, Sükösd György, Tábori Zoltán (olvasószerkesztő), Tarnói Gizella

A szerkesztőség címe: 1051 Nádor u. 26. Telefon: 111-4418, 111-4430. Kiadja a Mozgó Világ Alapítvány. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR 1900 Budapest XIII., Lehel út 10/a.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámlára. Előfizetési díj: 1/2 évre 228,- Ft, 1 évre 456,- Ft. Indexszám: 25604. Készült a Zrínyi Nyomdában (91.2524/05-66-21) Felelős vezető: Grasselly István vezérigazgató. Szedte a COMP-Press Kft. Felelős vezető: Ibos Ferenc ügyvezető igazgató. Műszaki vezető: Kovencz Péter. HU ISSN 0324-4601

Kéziratot, grafikát nem őrzünk meg, nem küldünk vissza! Szerkesztőségi fogadóórák: szerdán 2-től 5-ig
Számlaszámunk: Magyar Külkereskedelmi Bank 203-23080-7007

MOZGÓ VILÁG

1991/5

Miszlivetz Ferenc	3	1989 befejezetlen forradalmai és a nemzetállam alkonya *Esszé*
Csapody Tamás	14	Polgári engedetlenség – magyar módra *Tanulmány*
Elias Canetti	24	A parancs *Egy fejezet a Tömeg és hatalomból*
Nagy Zsolt	42	Posztmodern/izmus *Tanulmány, I. rész*
Kovalovszky Márta	50	„Tudományos gyűjtemény" **Kőnig Frigyes** *képei elé*
Békés Pál	60	Egy obskúrus szkipetárnak vonzkörében *Regényrészlet*
Rentz Mátyás	70	Elíziom 4 *Próza, befejező rész*
Somogyi András	76	Intermezzo; Mottó; Döntsd el; Universal Congress; Szünetjel; „az ínségről írok" *Versek*
Doris Hela Parel	79	Janus-arcú szégyen; Ünnep után; Ágyamon virágok; Urna; Egy boldog nap; Ítélet; Tréfa; Értekezlet; Csacsifogat *Versek*
Szervác József	84	Mese a csudajóról; Szonett helyett; Jelentés a jövőről *Versek*
Odze György	86	Sose szeress bele a kis csellistába *Kisregény*
Őrszigethy Erzsébet	106	Minek dolgozol, Lacó? *Szociográfia*

Műközelben

Fáy Miklós	119	Az asszony és a hangja
Molnár Gál Péter	122	Mi legyen a szerzői utasításokkal?

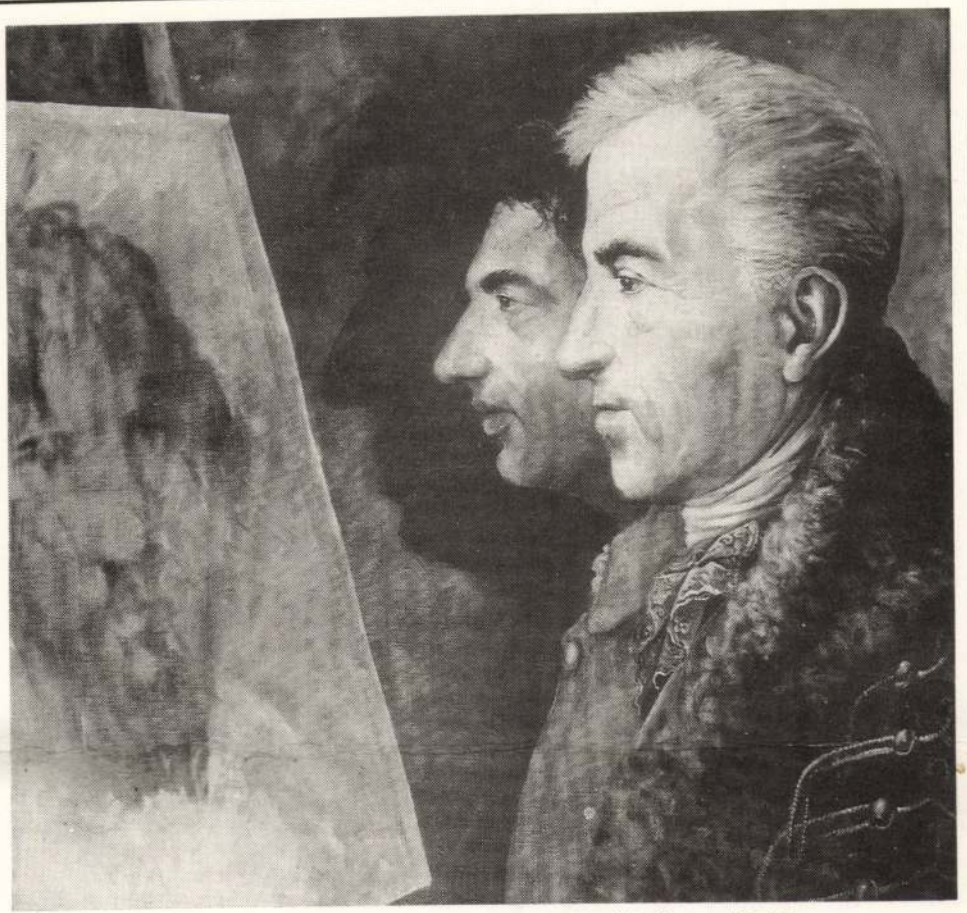

Kőnig Frigyes: Kohn és Kazinczy. 1990, olaj-vászon, 76x80

Megjelent a Magyar Külkereskedelmi Bank
Soros Alapítvány
Postabank
Pallas Lap- és Könyvkiadó
Általános Értékforgalmi Bank Rt.
Centroinvest
Európa Könyvkiadó
Inter-Európa Bank Rt.
Országos Kereskedelmi és Hitelbank
Szabad Sajtó Alapítvány
SZÁMALK Kelenföld Kft.

és magánszemélyek támogatásával

Ára: 38 Ft

MOZGÓ VILÁG

1989 befejezetlen forradalmai
és a nemzetállam alkonya

Canetti: A parancs
Az asszony és a hangja

het –, hanem sokkal inkább úgy, hogy régiónk viszonyai között mik lehetnek a polgári engedetlenség kritériumai, és hogy az adott cselekedet annak minősülhet-e vagy sem.

Az uralkodó elit – amely mind jobban kötődik a hatalomhoz és presztízsérdekeihez – értékeinek megkérdőjelezése, veszélyeztetettségének érzete változásokat provokálhat, annál is inkább, mivel ami az „első pillantásra engedetlenség, az hamarosan az esedékes javítások és újítások előidézőjévé válhat". (Papp Zsolt u.o., 228. old.)

Polgári engedetlenség volt-e a blokád, vagy sem? Részben volt az, vagy részben sem? A polgári engedetlenség nyugati világbeli, kiforrott polgári demokráciával rendelkező országok klasszikus esetének kelet-európai másáról van-e szó, amolyan magyaros változatáról? (Nem az volt, de az is lehetett volna? „Nem olyan polgári engedetlenség volt, mint amilyen az megszokott a világban, amilyet mi szerettünk volna, de ez a miénk volt!" „Ilyen a mi polgári engedetlenségünk, erre vagyunk képesek?")

A biztos minősítésnél sokkal fontosabb, hogy a magyar társadalom nagy áldozatok árán kikínlódott egy olyan jogállamiság keretei között számon tartott, magasra értékelhető tiltakozási formulát, problémakezelő modellt, a polgári fejlődés irányába eső (tulajdonosi), érdekérvényesítési mechanizmust, aminek politikai, társadalomirányítási („társadalomfejlődési") hasznai nagyobbak a kétségkívül jelentős anyagi, presztízs- és egyéb veszteségeknél. Sikerült elvetni egy olyan nem intézményesülő (állam)hatalom, többségi politika iránti bizalmatlanság magvait, sikerült egy olyan politikai kultúrát meggyökereztetni, amely magában hordja az állandó fejlődés lehetőségét és a demokrácia „mélyítését", finomítását. A blokád eredményeinek, társadalmi hozadékainak láttán esély van arra, hogy magyar földön is létrejöjjön a polgári engedetlenség jelensége, ami – minden ellenkező magyarázat dacára – „a fejlett polgári kultúráknak lényegi vonása". (Papp Zsolt u.o., 226. old.)

Kőnig Frigyes: Takácsok. 1990, olaj-vászon, 90x160

Elias Canetti

A parancs

A parancs: menekülés és tüske

„Parancs, az parancs": véglegesség és vitathatatlanság képzete tapad a parancshoz, s ez is oka lehet, hogy olyan kevéssé tűnődött el a parancson bárki. Elfogadjuk, mint olyasmit, ami mindig is létezett, természetesnek is, nélkülözhetetlennek is véljük. Kicsi korunktól fogva megszoktuk a parancsokat, jórészt parancs az, amit nevelésnek hívunk, és felnőtt életünk is csupacsupa parancs, akár munka, akár harc, akár hit területén. S alig kérdeztük még, hogy mi is tulajdonképpen a parancs, hogy tényleg olyan egyszerű-e, amilyennek látszik, és noha gyors és sima, és így éri el, amit elvár, nem marad-e egyéb, mélyebb, akár esetleg ellenséges nyoma a neki engedelmeskedő emberben?

A parancs ősibb a beszédnél, különben nem értené az eb. Az idomár pontosan arra törekszik, hogy a beszédtudatlan állat megértse, mit kíván tőle. Akaratát kurta, nagyon világos parancsokban közli állataival; ezek a parancsok elvileg semmiben sem mások, mint az emberekhez intézettek. Az állatok engedelmeskednek a parancsoknak, ahogy a tilalmakra is ügyelnek. Vagyis alapos okkal kereshetjük a parancs ősi eredetét, és annyi legalább világos, hogy valamilyenformán az emberi társadalmon kívül is létezik parancs.

A hatásos parancs legősibb formája *megkerget*. Egy állatra egy nála erősebb, egy *külső* lény menekülést parancsol. A menekülés csak látszólag spontán: a veszély mindig valóságos alak, és amíg azt meg nem sejti, egyetlen állat sem menekül. A menekülési parancs olyan erős és közvetlen, mint a tekintet.

A menekülés lényegi tartozéka eleve az, hogy a két lény, amely közt kapcsolat jön létre, különböző legyen. Az egyik csak érezteti a másikkal, hogy föl akarja falni: innen a menekülés halálos veszélytudata. A „parancs" futásra kényszeríti a gyöngébb állatot, s mindegy, hogy aztán tényleg üldözőbe veszi-e vagy sem. Csak a fenyegetés ereje számít: egy szempár, egy hang, egy rém szuggesztiója.

A parancs tehát a *menekülésparancsból* ered, az ősparancs két különböző fajú állatot feltételez, amelyek egyike a másikat fenyegeti. A kettő közötti erőkülönbség, a tény, hogy az egyik – mondhatni – szokványosan zsákmánya a másiknak, szinte ősi rend szerint és megbonthatatlan kötelékben, mindez együtt valami módon abszolúttá és megmásíthatatlanná teszi a folyamatot. A fenyegetés halálos ítélet, amelyet megfellebbezni egyetlen és legvégső módon lehet: menekülve. Amikor a zsákmányolni készülő oroszlán elbődül, valóságos halálos ítélet a hangja; beszédének ezt az *egyetlen* szavát valamennyi áldozata megérti; lehet, hogy megannyi egymástól különböző lénynek ez az egy tulajdonsága közös: megérti a fenyegetést. Az ősparancs – az ember megjelenésénél sokkal korábbi parancs – halálos ítélet, amely menekülni kényszeríti az áldozatot. Jó lesz erre emlékeznünk, ha majd az emberi parancsról esik szó. Az irgalmatlan és iszonyú halálos ítélet minden parancsban földereng. Az emberiség parancsrendszere olyan szerkezetű ugyan, hogy az egyén mindközönségesen megússza a halált, de mindig retteg tőle, mert a parancsban mindig ott a fenyegetés, és a tényleg halálos ítéletek és kivégzések intézményének fenntartása ébren tartja a félelmet: minden parancstól, általában a parancstól mindenki fél.

De feledkezzünk meg egy percre arról, amit a parancs eredetéről megállapítottunk, és vegyük olyan elfogulatlanul szemügyre, mintha csak most kezdenénk vizsgálni.

Az első feltűnő jegye, hogy cselekedni késztet. Parancsként működhet egy valamerre mutató kinyújtott ujj: ahány szem látja, mind oda néz, ahova az ujj mutat. Úgy tetszik, mintha ez a parancs nem kívánna több cselekvést, mint

Részlet a *Tömeg és hatalom* című könyvből. Megjelenik a könyvhéten az Európa Könyvkiadó gondozásában.

KŐNIG Frigyes

SALAMON Nándor: Zászlóbontás : A Magyar Vizfestők Társasá
Szombathelyen. = Vasi Szemle, XLV. évf. 3.sz. 1991 454.p

A társaság alapító tagja.

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Körkép-kör

Hazai velencei biennálé

Jövőre lesz száz éve, hogy *Feszty* Árpád nekikezdett megfesteni népszerűvé vált körképét, *A magyarok bejövetelét*. Két évig dolgozott rajta. Két éve kezdett azon gondolkodni *Kőnig* Frigyes, hogy időszerű lenne festőbarátaival közösen megfesteni saját avantgárd körüket körképben. Bizonyosan nemcsak az elmúlt két esztendő miatt, de biennálében gondolkodtak a festők: Kőnig Frigyes, *Gellér* B. István, *Gémes* Péter, *Károlyi* Zsigmond, *Lengyel* András és *Tolvaly* Ernő. Méghozzá egy velencei biennáléban. A Budapesttől ötven kilométerre fekvő nagyközség önkormányzatát sikerült is megnyerni ügyüknek, és a szakminisztérium is támogatta a tervet. A festők találtak Velencén egy alkalmas épületet, a Wenkheim-kastélyt, a mai velencei szabadidőközpontot, amelyet sok ország megirigyelhetne a „nagy" biennálén mint kiállítópavilont.

Hely és idő adott volt, a művészek egyszerre maguk voltak a megrendelők, a kivitelezők és a szakértők is. Témával azonban nem rendelkeztek. A magyarok kimeneteléről beszéltek Fesztyre gondolva, itt talán egy Budapestről kivonuló gesztusról is szó van. És talán a velencei biennálékra kijutó magyar művészetről is. Arról, hogy ki mehet ki. Ez – legalábbis a legutóbbi időket leszámítva – olyan művészetpolitikai döntésektől függött, amelyben az avantgárd alkotók kis hátránnyal indultak nálunk. Téma dolgában nehezítette a közös gondolkodást az is, hogy a hat művész közül csupán hárman nevezhetők figurális festőnek. Végül mégis önmaguk ábrázolása mellett döntöttek. Úgy vélték, az eltérő munkásság mögött húzódó különböző teóriák majd a vásznon konkretizálódnak, és intellektuális-profán párbeszéd is kialakulhat az ecsetnyomok között.

Így is lett. Múlt péntektől vasárnapig rendezték meg az első hazai velencei biennálét. Ezen a hat művész bemutatta azt a közös körképet, amelyet jövőre a székesfehérvári István Király Múzeum új szerzeményeinek kiállításán láthat az, aki most elmulasztotta a lehetőséget. A tizenkét darab kétszer másfél méteres vásznon impozáns architektúrát ábrázolnak. Ennek boltíveiben jelennek meg az alakok, egy közös magánmitológiát láthattunk. Művésztelepek, művek emlékeit és reminiszcenciáit, családi vonatkozásokat és az egyes alkotókra jellemző attribútumokat. Jelmezes karneváli jeleneteket és zsánerképeket, egyes részletek pedig egyenesen a csendélet igényeivel készültek. Ugyanakkor mindezen rajzos témák mellett színben is gondolkodtak. A szürke-sárga-kékesfekete hangulat megteremtésére a nonfiguratív alkotók voltak hivatva.

A munka közben azonban az elő-, hát- és középterek összekeveredtek, mindenki mindent maga akart megfesteni. A rajz nyelvtanára ráépült a stílus, azaz mindaz, amit az ember nem tud. És éppen ez az alkotói magatartás emeli a kép melodramatikus fogantatását végül mégis valódi drámai erőket hordozó nagyszabású körképpé. Isten büntetését, a bábeli nyelvzavart ezúttal sikerült elrendezni. Kialakult az eltérő nem tudásokból egy közös stílus, amit Kőnigék találóan *futurokonzervatív*nak neveznek. Ez a név hűen kifejezi azt az erőfeszítést, amelyet mindannyian folytattak a mű létrehozásának érdekében. A nyelvet keresték, amelyen ebben a körben meg lehet szólalni. Talán ez az, amit vártak a körképtől. Feszty tudta, hogy mit akar csinálni. Az akadémizmus ezért lehetett – lehet – működőképes. Nekik azonban, mint minden avantgárdnak, ki kell találni magát a kifejezést, amellyel közölni lehet valamit. A Kőnig-körkép ennek a küzdelmes folyamatnak dadogó, mégis jól érthető tükre. Két év múlva se legyen homályosabb!

Szegő György

Magyar Nemzet

Főszerkesztő, a szerkesztőbizottság elnöke: **PETHŐ TIBOR**
Főszerkesztő-helyettesek: **Kristóf Attila, Szényi Gábor, Zsolt Róbert**
A szerkesztőbizottság további tagjai: **Ruffy Péter, Tóth Gábor**
Ügyvezető szerkesztő: **Marafkó László**

Kiadja a Magyar Nemzet Kiadó Részvénytársaság
Felelős kiadó: **Sebestyén Tamás** elnök-igazgató

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30–36.
Telefon és fax: 122-0888, 122-0477, 122-1026. 118-7942, 117-6953.
Postacímünk: 1392 Pf. 276.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219–98636, 021–02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj egy hónapra 241,– Ft, negyedévre 723,– Ft, fél évre 1446,– Ft, egész évre 2892,– Ft.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat
H–1389 Budapest, postafiók 149.

Szedés: Magyar Nemzet Kiadó Rt.
Nyomás: Athenaeum Nyomda, Budapest
Felelős vezető: **Losonczy György** vezérigazgató
HU ISSN 0133–185X HU ISSN 0237–3793

KŐNIG FRIGYES festő
Magyar Nemzet, 1991. szept. 6. 8. p.

változtak.

A sorbanállás jelenségét és mértékét – a magyar gazdaságban zajló átalakulási folyamatok mellett – *Czirják* Sándor, az MNB elnökhelyettese teljesen *természetes* jelenségnek nevezte. Mint mondta: itt nagyrészt a szállítók és vásárlók közötti kereskedelmi hitelnyújtás egyik formájáról van szó, ami nyugaton is teljesen elfogadott jelenség. Adminisztratív eszközökkel az állomány csökkentése lehetetlen – mondta a bankszakember.

A gazdasági viszonyok változásával a tartozások egy része eltűnik ugyan majd a csődeljárások révén, de a nagyobbik része – amikor tőkeerős vállalatok finanszírozzák partnerük működését – megmarad. A nyilvántartási rendszer megváltoztatásával ez is megszüntethető, de ez a valós helyzeten semmit sem változtatna.

plus BIOTEC

agyarországról

nyított elosztási rendszer versenyorientált szolgáltató rendszerré való átalakítását.

A MEDICA '91 kiállítással párhuzamosan megrendezendő BIOTEC-kongresszus a biotechnológián belül a géntechnika újdonságait mutatja be, többek között a göttingeni kutatók legújabb, *még kísérleti stádiumban lévő AIDS-oltóanyagát*, amellyel a majmokban előidézett AIDS-szerű megbetegedés gyógyításában már értek el eredményeket.

A novemberi MEDICA '91 kiállításon és szakvásáron egyébként 26 ország 1250 kiállítója vesz részt *elektrogyógyászati, diagnosztikai, terápiás és gyógyászati segédeszközök bemutatásával, valamint számítógéphardverek és -szoftverek bemutatójával.* Magyarországról két cég, az SZKI Recognita, valamint a Novotrade Rt. szervezésében az ASK Limited állít ki Düsseldorfban.

m. é.

...dődött meg a vállalati átalakulás. A jelenleg érvényben lévő vagyonpolitikai irányelvek című dokumentum rögzíti: 1992 végéig valamennyi állami vállalatnak át kell alakulnia. Amennyiben a vállalatok élére új vezetőket állítanak, azt remélik, hogy az átalakulás felgyorsul. Az információ hitelességét Diczházi Bertalan kormányfőtanácsos a hírt *nem erősítette meg.* Elmondta viszont: a kormány privatizációs stratégiája szerint ...kulási tervvel ... neveznek ki. Az átalakulási vagyonmérleg elkészítése, az átalakulási terv engedélyeztetése az Állami Vagyonügynökséggel, valamint a megfelelő privatizációs partner kiválasztása nem végezhető el egyik napról a másikra. Ennek tudatában a kormányzat mindazoknál a vállalatoknál, amelyek 1992. december 31-éig a vállalati vezetés hibájából nem alakulnak át, életbe léptetik a fent említett intézkedést.

Informatikai alapítvány

Az informatikai technikák újszerű, aktív és hatásos magyarországi bevezetésének elősegítésére, mintegy egymillió dolláros induló vagyonnal, *képzési* alapítványt hozott létre több – a magyar gazdaság gyors fejlődésében érdekelt – külföldi és hazai cég. Tevékenységüknek az a sajátossága, hogy bevonják a vállalati legfelső vezetői kört is a képzésbe, s az információ-technológiát a vállalati stratégia eszközeként kezelik. Az alapítvány kölföldi szponzorai olyan tekintélyes nemzetközi vállalatok, mint a *Siemens-Nixdorf*, a *Digital Equipment*, az *Oracle Corporation* és a világ egyik legnagyobb üzleti szaktanácsadó szervezete, a *Coopers and Lybrand.* Az alapítvány elnöke *László* Tamás.

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai
Érvényben: 1991. szeptember 6-án

Devizanem	Vételi	Közép-	Eladási
	árfolyam 100 egységre forintban		
Angol font	12306,16	12919,08	12932,00
Ausztrál dollár	5984,61	5990,60	5996,59
Belga frank	212,86	213,07	213,28
Dán korona	1135,03	1136,17	1137,31
Finn márka	1799,91	1801,71	1803,51
Francia frank	1289,09	1290,38	1291,67
Holland forint	3888,92	3892,81	3896,70
Ír font	11715,18	11726,91	11738,64
Japán jen (1000)	562,08	562,64	563,20
Kanadai dollár	6676,50	6683,18	6689,86
Kuvaiti dinár	árfolyamjegyzés szünetel		
Német márka	4379,73	4384,11	4388,49
Norvég korona	1120,84	1121,96	1123,08
Olasz líra (1000)	58,74	58,80	58,86
Osztrák schilling	622,45	623,07	623,69
Portugál escudo	51,20	51,25	51,30
Spanyol peseta	70,30	70,37	70,44
Svájci frank	4989,99	4994,98	4999,97
Svéd korona	1206,55	1207,76	1208,97
Tr. és cl. rubel	2747,25	2750,00	2752,75
USA-dollár	7617,22	7624,84	7632,46
ECU-dollár	8998,48	9007,49	9016,50

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdőzők 1998
v. o. 120×200 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdőzők 1999
v. o. 53×65 cm

ÖNIG Figyes

VADAS József: Kétszemélyes muzeum : A fehérvári
Uj Magyar Képtár. - Mozgó Világ, 1991. 6.sz. 119.

Kőnig Frigyes: Hát II.

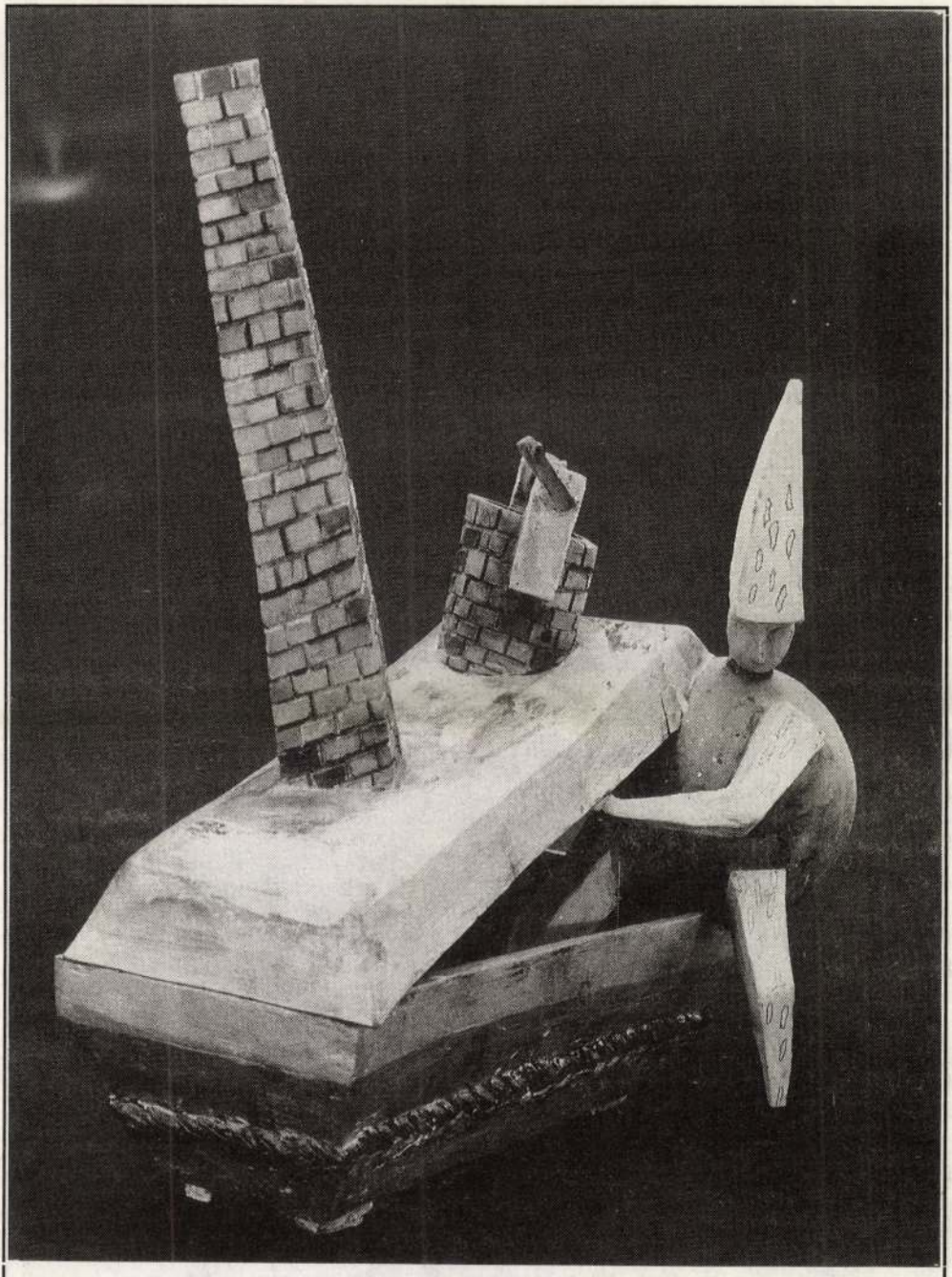

Böröcz András: Feltámadás

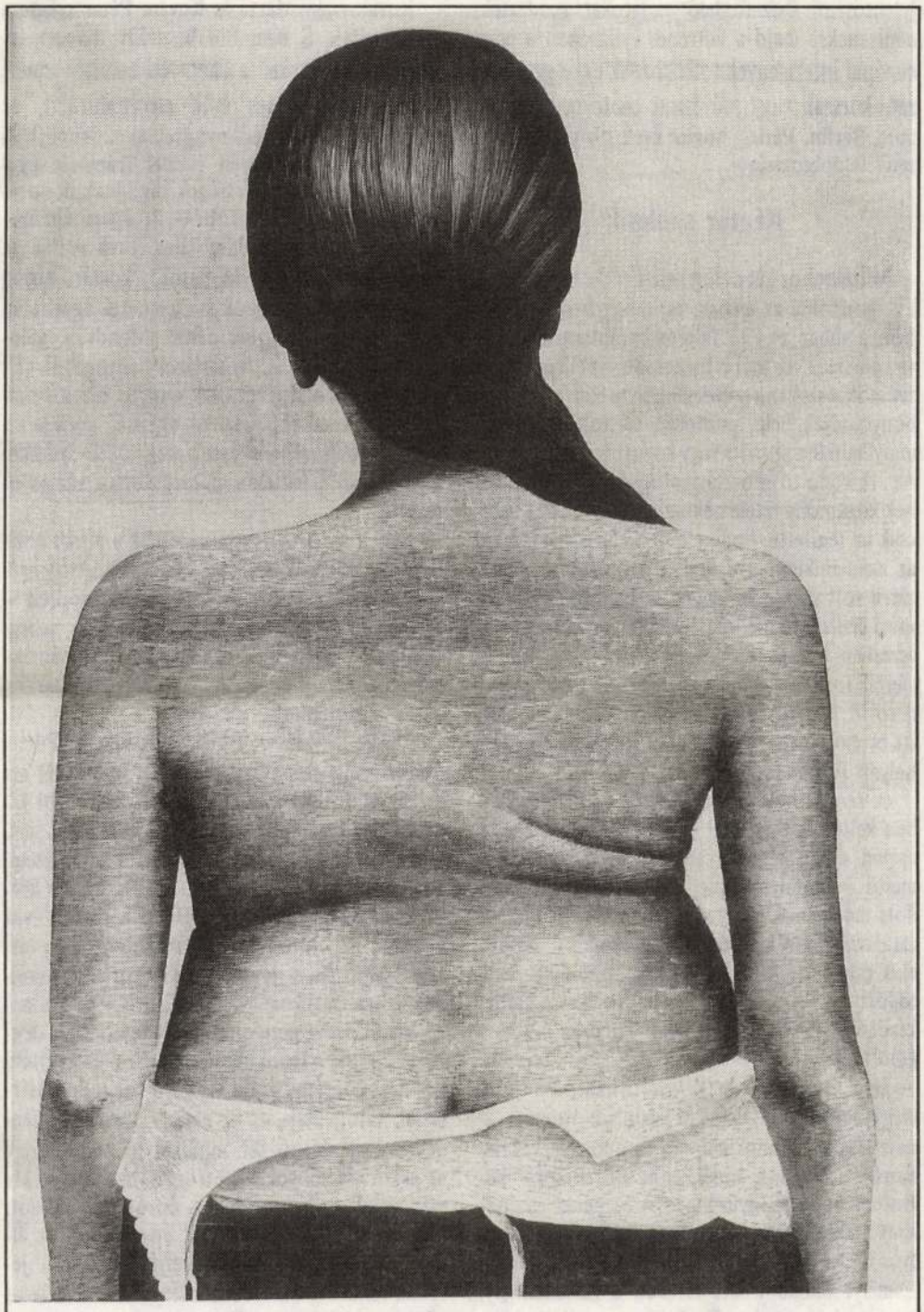

Kőnig Frigyes: Hát III.

jelentőségű összefoglaló tárlatokat rendeztek, amilyenekre majd a hetvenes évtizedben a nagy európai intézmények vállalkoznak egy-egy irányzat, korszak vagy művészeti centrum (futurizmus, Berlin, Párizs, húszas évek stb.) dokumentatív feldolgozásával.

Képtár születik

Múzeumhoz két dolog kell. Épület és műtárgy. Ezt gondolná az ember, csakhogy nem így van. Pontosabban: ez a két feltétel korántsem elég. Sőt van ami még ezeknél is fontosabb. Az európai múzeumokat szellemi szükséglet hívta életre; hadd ne bonyolódjak bele, pontosan mi volt ez, hiszen annyi minden játszott vagy kapott benne szerepet. Az uralkodó trónfosztásával együtt gyűjteményének közkinccsé tétele például. Létrejöttében nemcsak az segítette, hogy előbb a klasszicista, majd az akadémikus művészetnek iránymutató példatárra volt szüksége, hanem az is, hogy a születő ipari civilizáció elborzasztó kommercializmusával szemben a szépség öröknek hitt normái felé kívánták fordítani mind a közönséget, mind az iparosokat. Maradjunk tehát e bonyolultsága miatt itt és most nem részletezhető folyamat elemzése helyett Fehérvárnál.

A rendezvények nem csupán a szellemi életben keltettek figyelmet és kaptak jelentőséget – éppen csak megtűrt alkotók jelentőségükhöz méltó bemutatásával, elfeledett vagy megtagadott mozgalmak-irányzatok nyilvánosság elé hozatalával. Ez a kiállítássorozat azokra is hatott, akik csinálták. A lehető legtermészetesebben vetődött fel egy idő után (ha ugyan nem a kezdet kezdetén) a fehérvári saját kortárs múzeum gondolata.

Nem ismerem a helyi viszonyokat, a kultúra magyarországi pozícióiról azonban vannak tapasztalataim. Ennek alapján mondom: kevés nehezebb dolog van annál, mint múzeumra – különösen modern gyűjteményre – pénzt és épületet szerezni. Ezt a megfigyelésemet csak megerősítik a kivételek: Pécs, amely nem kis részben személyi okokból lett kirakat, s Szombathely, amely a kommunista Derkovics személyében állampárti védőszenttel rendelkezett. Fehérvárnak nem volt ilyen szerencséje, várnia kellett.

Kovalovszky Márta és Kovács Péter mégsem tétlenkedtek. S nem hiú becsvágy, hanem felelősségtudat sarkallta őket. Aki belülről ismeri a hatvanas–hetvenes évek mecenatúráját, az tudja, hogy volt miért nyugtalannak lenniük és cselekedniük. Miközben eszmei irányítás gyanánt baráti érdekszövetségek tagjainak honorálásaképp százezreket költött az állam álművészet nem ritkán fércdarabjaira (ezek voltak az úgynevezett milliós vásárlások), kortárs anyag gyűjtésére a múzeumok szakemberei egyáltalán nem, vagy alig kaptak pénzt. Mondván: válogassanak az állami vásárlások anyagából. Ez utóbbiak minőségéről csak annyit: ma a Nemzeti Galéria munkatársainak egyik fő gondja az, hogy hogyan szabaduljanak meg tőlük. Irdatlan mennyiségű értéktelen műtárgytömeg vár selejtezésre.

Ennek a képtelen gyakorlatnak a másik oldaláról is szólnunk kell. Az elmondottaktól nem függetlenül jelentős tehetségek küszködtek – vásárlás és munka híján – egzisztenciális nehézségekkel; egyáltalán: a mindennapi alkotómunkához szükséges minimális feltételek – műterem, anyag – előteremtésével.

Ahogy Kovalovszky Mártát és Kovács Pétert ismerem, ők egy pillanatra sem fogadták el ezt a helyzetet. Sem a kortárs művészet fölötti hivatalnoki bábáskodást, sem azt, ami ezzel járt. Hogy mikor kezdték el működtetni velük szemben a maguk mecenatúráját, azt évszámhoz kötni pontosan nem tudom. De a hetvenes évek közepén már bizonyosan gyakorolták ezt a természetes szakmai jogot. S még korábbra nyúlnak vissza az előzmények. Épületre – vele állandó kiállításra – gondolni sem lehetett még (legfeljebb reménykedni benne), de ők már gyűjteni kezdtek. Szerény, majd egyre gyarapodó vásárlással. Elfogadták azt is, amit a művészek ajándékként ajánlottak fel: mindkét fél tudta, hogy az akkori viszonyok között ez is támogatás. Ma már látjuk, hogy nem hiába, és ráadásul jól dolgoztak. Amikor egyszer csak megvalósult az álmuk, mert kaptak néhány helyiséget a volt jezsuita rendházban, kiderült, hogy már létezik az Új Magyar Képtár. Már csak egy apróság van hátra, meg kell rendezni. Ezt követően nyílt meg, 1990 májusában.

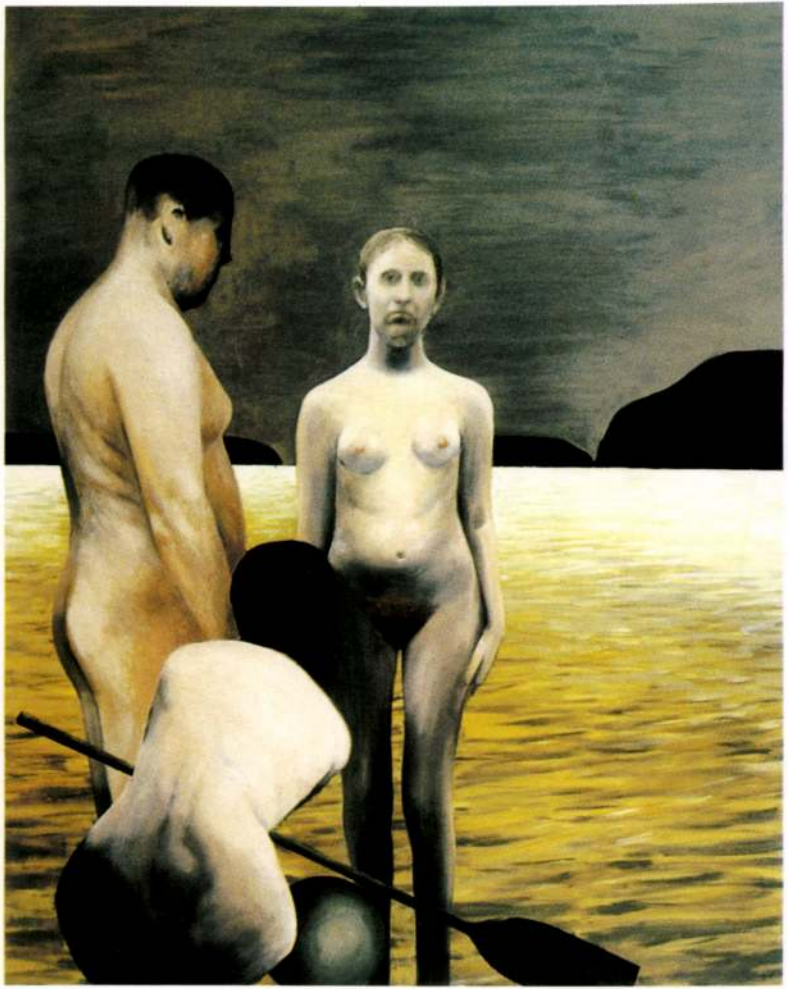

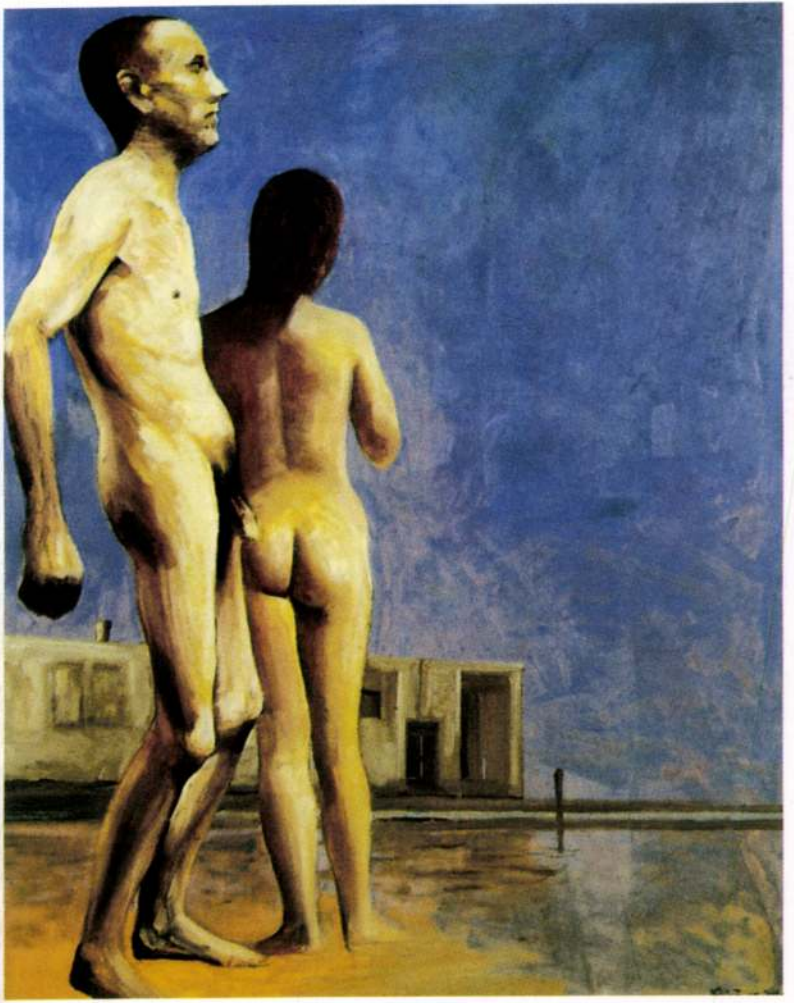

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdözök 1999
v. o. 180×150 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdözök 2000
v. o. 80×64 cm

XL

MCMXCV
KŐNIG FRIGYES
KIÁLLÍTÁSA

KÖNIG Frigyes

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KŐNIG FRIGYES
festőművész kiállítására,

melyet
SIK CSABA
nyit meg

1995. szeptember 9-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a múzeum Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető: 1995. október 8-ig
hétfő kivételével naponta 10 – 14 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest II.,
Felsőzöldmáli út 61-65.A.
1025

KŐNIG FRIGYES

Az Eötvös József Alapitvány 1991. junius 18-i kuratoriumi ülésén támogatásban részesitett pályázatok. - ÉS 1991. aug. 9. 12.p.

König Frigyes
A magyarországi Velencei Biennále megrendezésére 100 000 Ft

König Frigyes, grafikusművész
Szegő György: Hát keret keres egy festőt.

Önarckép, diófa, üveglap, üveg, papír,
60 × 60 × 3 cm.

Művésznet,
1989, 7./55-old.

(Ubrdel).

Kőnig Frigyes

festőművész

„Lacazoon vettenetergyermezei"
Ziállítás a Dorottya utcában

Siegő Gyöngyi
cikke

Gyermeszori
monumentumi
87×200cm 1988
Művészet
89/5

13

A SZÉKESFEHÉRVÁRI
ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT

KŐNIG FRIGYES
KIÁLLÍTÁSÁRA

VERNISSAGE:
1985. SZEPTEMBER 14-ÉN,
SZOMBATON 11–13 ÓRÁIG

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1985. SZEPTEMBER 14 –
OKTÓBER 27-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10–18 ÓRÁIG
AZ ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUMBAN

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
Székesfehérvár,
Gagarin tér 3.
8001
DÍJELŐLEGES

XI
9

Dr Aradi Nóra igazgató
MTA Müv. Tört. Kut. Cspo.

Budapest
Uri u. 62.
1014

KÓRHÁZ NYOMDA

Kőnig Frigyes (47old)

festőművész

„Laozoon vetteretes gyermekei" – ziállítása

Dorottya utcákban

Szegő Gyön

cille

↗ Gyermekeri monumentum

Művészet

8911

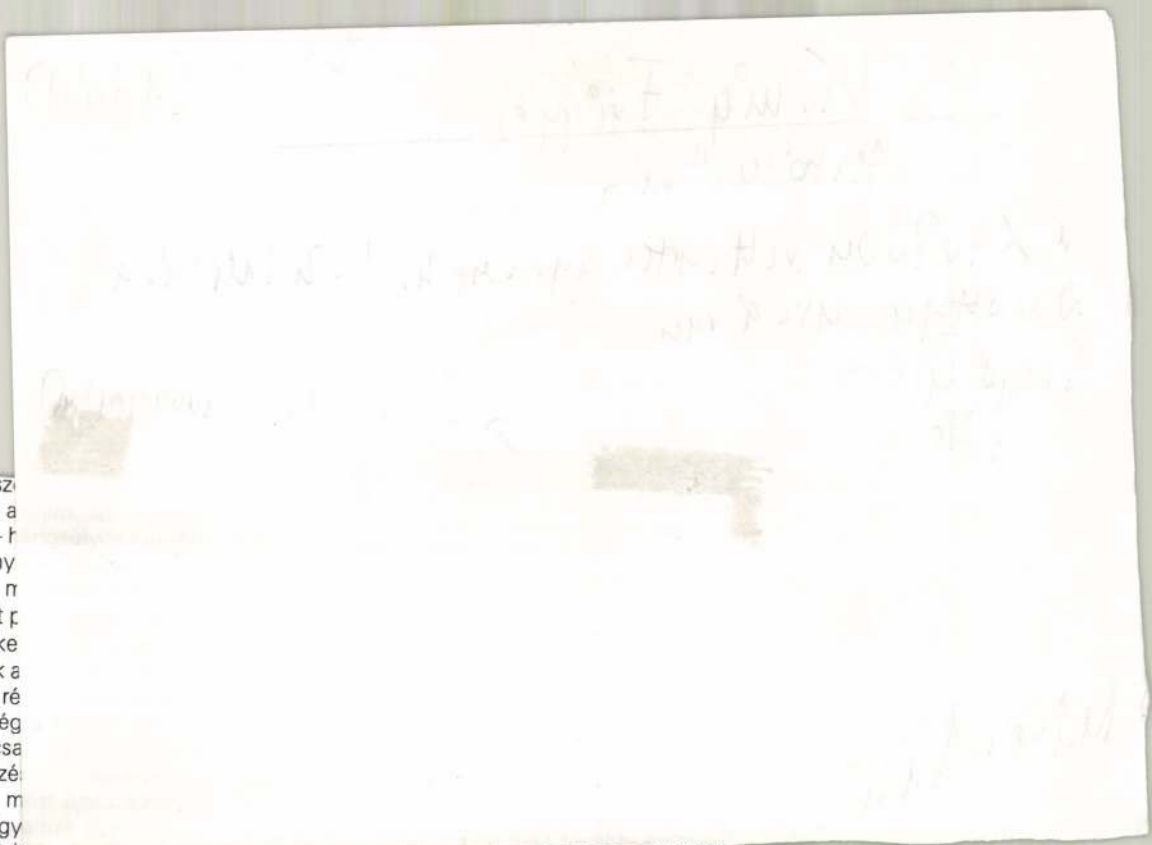

ohár szájának oválisan keresztül a csész
rű formájába mutató egyenest. Mindezt a
ap alatti – a szekrény alsó részét alkotó – h
s ecsetvonások. Ha ránézünk a festmény
–, inkább a vízszintes vonalakat érezzük n
Nézzük meg most ezeket: igen határozott p
ssel találkozunk az asztallap és a polc ke
gyenesében, melyek mintegy szét is vágják a
ik meg letakarni a vízszintesen kívül eső ré
gy új képet látunk ekkor. Visszatérünk még
özépső rész önálló elemzéséhez, most csa
ozzásegít egy újabb vonalegyüttes fölfedezé
palack s a négy alma merőlegeséhez. Ha m
a képet, megleljük az abrosz és a polc tárgy
Érdemes ennél az észrevételnél egy keveset i

Ha letakarjuk a polcon lévő almát, szinte bántó közvetlenség-
gel mutatkozik meg ez a párhuzam. Cézanne ennek enyhítésére
a cukortartót hátrébb helyezte a polcon, mint a csészealjakat, de
a csésze jól látható, alsó körénél egy lehelettel közelebb. Így nem
érezzük, hogy a polcon lévő formák szigorú egyenesben helyez-
kednek el, hanem egyrészt az egyenes is megtörik – s mint önálló
formák ellenpontozzák a polc vonal- s az abrosz foltszerű vízszin-
teseit –, s amennyiben megmarad egyenesnek, kicsit a kép felső
része felé tart, mint ahogyan az abrosz foltja, a kép alsó része felé
mutat. Így kap a festmény bizonyos feszült, mozgalmas hangula-
tot is. Feltűnő, s nem hallgatható el tovább az az észrevétel sem,
korábban sorolt függőlegesek mellé járul még kettő,

mondhatjuk, hogy a képen uralkodó forma a hár
uralkodó egyenesek a párhuzamos, a vízszintes
egyik uralkodik tehát más-más oldalról nézve.

Ha valaki ezen leírás alapján keresné meg a
gyok benne, hogy nem találná meg. Ha ránézü
ményére, nem találunk párhuzamosokat, merő
szögeket. Sőt inkább a gömbölyű formák ra
látásra: az almák szinte mértani körvonala,
mely szintén ezt hangsúlyozza, a pohár csillog
oválisa... stb. Cézanne tehát a mértani vonalak
zseniálisan kezeli, hozza létre belőlük a harmó
külön szinte meg sem jelennek.

Nem szóltunk még a jobb negyedben elhel

(46. old.)

König Frigyes

festőművész

Januári-februári Ziállítása a Dorottya utcai tárlaton.

Szegő György
cikke.

Művészet 89/5

A megalakulás után nem sokkal felmerült külföldi és további vidéki csoportok szervezése. 1923-ra megalakult a hollandiai La Fontaine Társaság. A külföldi tagok segítségével még más országokban is terveztek fiókot. Honnan voltak külső tagok? Paavo Cajander Helsinkiből, Aldo Dami Genéve-ből, Ludwig Fulde Berlinből, José Olea Madridból. A kilencedik év főtitkári beszámolójában olvasható, hogy a rokoncélú nemzetközi szervek között — mint a Coopération Intellectuelle, a Pen Clubok — a La Fontaine Társaság igényt tartott a prioritásra: „Óhajtjuk, hogy az itteni évfordulót kiegészíthessük a jövő év folyamán egy Párisban, mint a világ szellemi központjában megtartandó üléssel." E téren különösen Jean Carrére és Auréle Sauvageot francia professzoroktól várták a segítséget, akik sokat tehettek a kapcsolatok mélyítése érdekében — a párizsi igények ismeretében.

A nagyobb tér nyilván itthon nyílott, ezért igyekeztek megnyerni minél több kiemelkedő hazai egyéniséget. Vikár Bélának nagy szerepe volt abban, hogy kitűnő művészek és írók lettek valamilyen formában tagok. Néhány név a gazdag választékból: Ábrányi Emil, Babits Mihály, Bartók Béla, Bárczi Géza, Dohnányi Ernő, Gisswein Sándor, Hankiss János, Hevesi Sándor, Lányi Viktor, Révész György, Schöpflin Aladár, Sebestyén Károly.

*

Az első nagyobb vállalkozásuk természetszerűleg La Fontaine összes meséinek kiadása volt. Ez azonban többszöri nekifutás ellenére nehezen sikerült. A társaság fennállásának 25. évfordulóján maga Vikár Béla emlékezett meg arról, hogyan indult el a mesék kiadásának gondolata. Némi irodalomtörténeti visszapillantással utalt arra, hogy az első La Fontaine-fordító, Péczely József még a kor divatjának megfelelő szabad átültetésekben adta közre a munkákat. Később Czuczor Gergely már törekedett az eredeti követésére. De valami okból mindkét vállalkozás rövid életű volt. A századforduló előtt adott valami új lendületet a mesék teljes fordításának: Geöcze Sarolta lefordította Hypolite Taine munkáját La Fontaine-ről. Abban volt ugyan néhány műfordítás, de a legtöbb mese, amikre Taine utalt, nem volt meg magyarul. Kikerülhetetlenül jelentkezett a feladat: *a teljes anyag új műfordítása.*

A feladatra hárman szövetkeztek. Kozma Andor kezdte azzal, hogy *Az Ujság*ban készített néhány fordítást, majd Zempléni Árpád vállalt műveket. Mindhárman azt szerették volna, ha La Fontaine születésének 300. évfordulójára elkészülnek. De Kozma és Zempléni mással volt elfoglalva, így a feladat nagyobbik része Vikár Bélának jutott. Kétszázötvenhárom mese közül kétszázat tett át magyarra!

Még az évforduló előtt együtt volt a munka és a társaság, majd alkalom adódott arra, hogy 1918-ban az Uránia Színházban bemutatkozzanak. Ezt a tényt elevenítette fel versben Vikár Béla, őszinte elismeréssel a bemutatkozás rendezője, Kádár Margit iránt. Idézzük a *Házasítjuk La Fontaine*-t című költeményét:

Valamikor réges-régen
Budapesten és vidéken
La Fontaine-ünk mint kis árva
bolygott házról-házra járva.
Fel is tűnt mint csodagyermek,
s akit ilyenül ismernek,
az hogy ne igérne jót?
Hát talál is pártfogót;
Velünk éppen ez történt:
adoptáltuk La Fontaine-t!
Bemutattuk az Urániába,
Ódry Árpád vitte be, mint bába.
Ő beszélt és beszéltette,
s a tele ház úgy éltette
La Fontaine-t és Ódryt. Óh,
mily siker volt! Ordító.
Vastaps, könnybe lábadt szemek, —
„Ámulat ez, csodás remek!"
Így zúgott a lelkes tömeg.
Ünnepeltük ezren őt!
Lassanként fejünkre nőtt,
már néztünk is neki nőt.
Hiszen már huszonöt éves,
elérte a férji kort!
Ez adat korántsem téves,
itt az egykorú riport!
Találtunk — nem egyhamar! Kit?
Édes neve Kádár Margit.
Megkérdeztük La Fontaine-t:
akarod-e? „Óh, tüstént!"
Illik is ő La Fontaine-hez
mint virágszál az edényhez,
mint világosság a fényhez.
Kádár Margit és La Fontaine —
összeadom őket pont én:
ál-apostoli Vikár!

Lesz belőlük egy víg pár.
La Fontaine mesélget, Margit
finom estélyeket tart itt:
lelki szárazságtól mentő
üdülést hoz a rettentő
Zűrzavarba ez a kettő:
La Fontaine és Margitka,
ez kettejük nagy titka!
S kiki ezen kapva kap.
Mi van ennél jobb manap?

*

Így szolgáljuk a hazát,
Ősi örök igazát,
a haladás szellemében,
égi atyánk szent nevében.

Az 1918-as bemutatkozás után azonban még nem volt minden elrendezve. Többek között a kiadás anyagi feltételei sem. A háború befejezése után ismét elölről kellett kezdeni a dolgot. A megalakult La Fontaine Társaság a Fővárosi Könyvkiadó Rt.-t bízta meg, hogy a mesék teljes megjelentetését készítse elő. Előfizetési felhívásokat bocsátottak ki, kedvezményes feltételeket ajánlva azoknak, akik előjegyzik a kötetet.

Ugyanakkor még ezzel együtt is szükség volt arra, hogy magát a társaságot győzze meg Vikár a mesék kiadásának fontosságáról. 1925-ös főtitkári jelentésében például azzal érvelt, hogy La Fontaine munkáival nem csupán hézagot akarnak kitölteni, hanem a világi életbölcsesség kátéjaként, népkönyvvé szeretnék tenni. Vikár véleménye szerint a mesék annyi élettapasztalatot tartalmaznak, amelyek kiválóan alkalmasak a balszerencsében is helytálló és a magát feltaláló álláspont közvetítésére. A mű végül is 1926-ban jelent meg.

A mű kiadásával egy időben La Fontaine-kiállításra is gondoltak. A Magyar Tudományos Akadémia épületében volt akkor egy Goethe-szoba. Vikár tudott arról, hogy egy főúri palotában létezik La Fonteine-terem is, ami egykorú gobelineken a mesék illusztrációit mutatja be. Ezt és egyéb anyagokat szerették volna megszerezni, főleg francia grafikákat. A társaság természetesen gyűjtötte a La Fontaine-műveket. 1925-ben az író elbeszéléseit szerezték meg. A *Contes et Nouvelles Fragonard* illusztrálta kétkötetes díszkiadását és külön a rajzokat. Az eladóval Vikár folytatott tárgyalásokat, s a közgyűlés hozzájárulásával kétmillió koronáért vásárolta meg. Ezután a mesék díszkiadásának megjelentetése alapos előkészület ellenére sem ment simán. 1928-ban a La Fontaine Társaság újabb felhívást adott ki, amiben felkérte tagjait és a teljes magyar társadalmat, hogy e remekmű beszerzésével tegyék lehetővé az alapszabályban megfogalmazott célok megvalósítását. A tisztségviselők (Csengery János elnök, Schack Béla alelnök, Vikár Béla főtitkár, Bokor Imre igazgató) mellett a felhívást aláírta többek között Babits Mihály, Birkás Géza, Dohnányi Ernő, Hankiss János, Kosztolányi Dezső, Schöpflin Aladár. A felhívás megrendelőlapot is tartalmazott, s azon a 22 pengős kötetet 5,50-es részletekben lehetett megvásárolni. Ennek egyik példányát megőrizte a társaság titkárnője. A hét előfizető közül kettő tanár, egy-egy mérnök, orvos, operaénekes és hivatalnok, a hetedik a Ráskai Lea önképzőkör a Szemere utcai leánygimnáziumból. Ez önmagában mutatja, hogy nem jöhetett be elegendő pénz a kiadáshoz. (A lap érdekessége, hogy rajta van Vikár Béla kezeírása: „Teljesen kifizetve. 1928. IV. 2. Vikár.")

*

A társaság nemcsak kiadványokkal, hanem matinékkal, ünnepi rendezvényekkel is igyekezett céljait minél szélesebb körben megismertetni. 1924. december 28-án például az Akadémia üléstermében szerveztek Byron-megemlékezést. Erre Vikár Béla külön költeményt írt (amit Simonffy Margit adott elő), s Jászai Mari felolvasásában elhangzott egy részlet a *Don Juan*ból. A nevekből is látszik, hogy a társaság a legkiválóbb előadók, írók megnyerését feladatának tekintette. Nemcsak itthon, hanem külföldön is. Így került sor arra, hogy 1926. február 28-án az Uránia színházba Wolfgang von Wurzbach bécsi professzornak szervezzenek közönséget, aki a Parsifal-mondákról tartott előadást (különös tekintettel Richard Wagnerra).

A későbbiekben ezek a találkozások úgy alakultak, hogy ún. klaszszikus matériákat szerveztek, illetve előadói üléseket. Az előbbi azt jelentette, hogy egy-egy nagy egyéniség tiszteletére indítottak összejövetelt. 1926. november 28-án például Csengery János klasszikus műfordítását, illetve egyéb írásokat olvastak fel. Pár hónappal később Szász Károly, a műfordító emlékét idézték meg színészek, énekesek és írók (köztük Vikár Béla). Az előadói ülések közül különösen érdekes volt az Akadémián 1929. április 24-én tartott. Ezen Auréle Sauvageot Taine-ről tartott francia nyelvű előadást, Benedek Marcell pedig Taine magyarországi hatásáról beszélt. Másfél évvel később Kisfaludy Károly volt a téma, de ugyanakkor hangzottak el Vikár Béla költeményei (amelyeket La Fontaine nyomdokán írt). Vikár Béla tevékenységének sokágúságát mutatja, hogy az előadói

esteken szívesen szerepelt előadóként (saját verseit, vagy műfordításait mondta el), illetve esszéíróként (1934. szeptember 29-én például Székely-Nuszbek Sándor költőt mutatta be).

A harmincas évek elejétől (pontosan 1933-tól) Vikár Béla a társaság elnöki tisztébe került. Természetes, hogy ebben a funkcióban is mindent megtett a minél szélesebb nyugatra történő nyitás érdekében. A harmincas években olyan sorozatot indítottak el, amelylyel az „európaiság csarnokába" szerettek volna helyet kapni. 1931. január 17-én portugál estet tartottak az Akadémián. Ekkor ugyan még csak egy alkotásra (Camoens, A magyar királyfi) építettek, de egy évvel később, már arra törekedtek, hogy Sir Walter Scott életművét minél teljesebben bemutathassák. Hasonló célzattal emlékeztek meg Anatole France-ról, illetve Montaigne születésének négyszázadik évfordulójáról. (1933. február 26.)

A lengyel matinén Vikár Béla elsősorban személyes emlékeit elevenítette fel, *Varsói kaland 1889-ben* címmel, de elhangzott részlet Reymond *Parasztok*jából is (1933. november 26.). Az angol esten (1934. április 21.) Vikár mint előadóművész szerepelt Elisabeth Barett — Browning szonettjeit mondta el. Szigethy Edit átültetésében. Vállalkozott arra is, hogy szlovák, majd svéd költők műveiből adjon szemelvényeket. 1937. október 30-án például egész kis csokrot mondott el az akkori modern svéd költészetből (természetesen saját műfordításait). 1940. november 3-án a Zeneművészeti Főiskola kamaratermében Carl Mikael Bellman születésének kétszázadik évfordulójáról emlékeztek meg. Róla, mint az utolsó trubadúrról, Vikár Béla emlékezett meg, s természetesen fordított is verseiből. Ezekből kettőt meghívón közzé is tettek. Idézem a *Lásd meg az árnyunk, Mowitz testvér* című:

Lásd meg az árnyunk, Mowitz testvér,
Ahogy bezárul itt minden:
Arany és bíbor lapáton elfér
S porrá lesz megintlen.
Zúgó folyamához Charon hí már,
Sírásója földet harmadszor hint már —
Néked is elég lesz ennyi!
Gyere hát, Mowitz, húgocskánk ím vár,
Fölé sírkövet tenni.

1943. november 10-én ünnepelte a társaság fennállásának huszonötödik évfordulóját. Ebből az alkalomból két dolgot szervezett az elnökség. Az egyik: a jubileumi közgyűlés. Ennek programjából kiderül, hogy az egyesület iránt még nagy volt az érdeklődés külföldön és itthon egyaránt. Akkor választották meg Larin Kyöstit és Veikko Antero Koskenniemit Finnországból, Zilahy Lajost, Berde Máriát, Góth Sándort, Jávor Pált, Stefániai Imrét Magyarországról. Ugyanaznap este díszhangversenyt is rendeztek a Zeneművészeti Főiskolán. Ez a másik program zenére, versre és természetesen La Fontaine műveire épült. Ravel, Debussy, Saint-Saëns szerzeményei mellett Chansonok hangzottak el. La Fontaine meséiből — Vikár Béla fordításában — Szörényi Éva, a Nemzet Színház művésze olvasott fel. Ez utóbbi programpontnak igen nagy sikere volt, de többen azt hitték, hogy a művésznő a *saját* fordításában mondott meséket (ti. elfelejtette közölni a műfordító nevét). Erre válaszolt négysoros kis bökversében Vikár:

Szavaló kövesd a példát:
örök ősanyánkat, Évát!
Agyonhallgatni poétát
Szégyen! Ezt soha ne éld át.

Érdekesség, hogy öt héttel később (1943. december 17-én) újabb jubiláris rendezvényeket tartottak. A rendkívüli közgyűlésen az elnöki szóval Vikár Béla Harsányi Zsolt íróról beszélt. Ekkor tett javaslatot Makay-Petrovicz György, Oltványi Imre írók és Egry József festőművész felvételére. Az egy órával későbbi díszhangversenyen pedig *Kalandok a Tátrában* című írásával szerepelt.

1943 vége Vikár Béla számára még egy dolog miatt érdekes volt. Akkor jelentek meg ugyanis La Fontaine meséi új válogatásban és fordításban, Radnóti Miklóstól. A nyolcadik X-en ekkor már régen túljutott mester az alábbi szavakkal ajánlotta a társaság minden tagjának: „A fordítóval mint La Fontaine-mesék átültetőjével, már találkoztunk Illyés Gyula nagy művében, a Francia Irodalom Kincsesházában. De örömest látjuk viszont ennek az új vállalkozásnak során, mert fordításai, ha nem is filológiai, de költői szempontból nagyon helytállóak. Szinte játszva találja meg a hangot, amely egy-egy meséhez különlegesen illik." A kiadás, amit méltatott, kétnyelvű volt, s a továbbiakban erre ösztönözte a Dante Könyvkiadót, hogy következetesen és végig valósítsa meg azt. Hogy miért? Mert azáltal könnyebbnek vélte a francia nyelvben való jártasság megszerzését...

Vikár szellemi frisseségének bizonyítéka, hogy a társaság 1944. február 19-én tartott felolvasó ülésén *Rusztaveli, grúz költő* című előadással szerepelt. A *Kalevala* (Kosztolányi Dezső ezt a munkát a három legjobb magyar műfordítás közé sorolta) és La Fontaine meséi után Rusztaveli *Tarieljének* sikeres átültetésével készült nyolcvanötödik születésnapjára. A társasági matinékat úgy igyekezett megszervezni, hogy azok lehetőleg minden igényt kielégítsenek. Az eredmény nem maradhatott el, az üléseket egyre többen látogatták. Nagy volt a sürgés-forgás a kávéházi törzsasztala körül, onnan idős korában is rajta tartotta a kezét az irodalom érverésén.

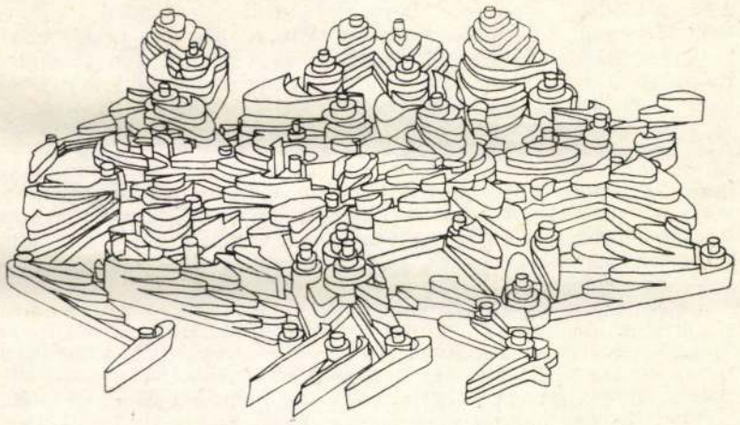

EGY MOZDULAT TOPOGRÁFIÁJA I. **KŐNIG FRIGYES RAJZA**

1944-ben bizonyos hanyatlást észlelt a literatúrában. *Az Ujság* című lap munkatársának így nyilatkozott erről: „Tagadhatatlan, hogy az irodalom és művészet terén hanyatlás észlelhető. Ennek az oka azonban kizárólagosan a háborúban keresendő, amely meggátolja a lelkek magasba szárnyalását és lehetetlenné teszi, hogy az eszményekre törekvő tehetségek — úgy mint a régi boldog békeévekben — elmerülhessenek szellemi munkájukban." Ugyanakkor biztosra vette, hogy azután új, virágzó korszak kezdődik a magyar művészetben.

*

Vikár Béla főtitkárként, majd elnökként kitűnő segítőtársra lelt a La Fontaine Társaságban Ráfaelné Mányoki Vilma személyében. Az elnöki titkárnő 1926-tól őrizte meg Vikár levelezőlapját és egyéb dokumentumait. Olvasója, munkatársa és — mondhatjuk — barátja volt. 1935-től olyan lapokat küldött neki Vikár, amelyekből kiderült, hogy a nyelvi ötletesség a rímforgatás és a humor is hozzátartozott arcképéhez. A gazdag és még feldolgozásra váró anyagból itt most — ízelítőül — néhány negyven év előtti küldeményt emelek ki.

Ismert tény, hogy Vikár sérelmezte a mellőzést, amivel a Petőfi és a Kisfaludy Társaság kezelte. Legalább ennyire azt is, hogy az Akadémiának „csak" levelező tagja maradt. Négyesy Lászlóhoz írt soraiban ekként könnyített lelkén:

Az Akadémián rajtam kívül
aki öreg, mind „rendes" széken ül,
Csak nekem
nincs ily jó székem.
De van, amivel mindenik
rendes tag nem dicsekszik:
van ám jókedvem, rendkívüli,
e rímeket is épp az szüli.

A szelíd humor, az ötlet más formában is tetten érhető. 1944 nyarán Vikár hosszabb időt töltött Dunavecsén. Június elején azonban hirtelen hiányérzete támadt. Dolgozott a Rádiónak és az Akadémiának is, meg azon töprengett, hogyan készítse elő a La Fontaine Társaság jövő évadját. Valami azonban akadályozta munkájában — nem volt szivarja. Mányoki Vilmától ilyen formában kért segítséget:

Ha teljesedik szívem álma:
szivügyem, ha rendben állna,
magam boldognak vallanám.
s az árát nem sokallanám.
Pénz van, de dohány kellene!
Dohány nélkül az élet fittyfene!
1944. VII. 12.

A felszabadulást meggyengült egészséggel és anyagi helyzettel ért[e] meg. Mégis első gondolatainak egyike a La Fontaine Társaság lé[te]
és munkája volt. Egyik 1945-ös levelezőlapján arra kérte R. M[ányoki] nyoki Vilmát, hogy új tagok toborzása ügyében tevékenyke[dje]
Figyelmeztette, hogy a szervezet nevében kérje fel Molnár [Ferenc] dunavecsei lelkészt elnöki tanácstagnak. Mert „ha ez a felhí[vás]
jön meg ide, szégyen rám nézve. A nagytiszteletű úr me[gtesz]
Sokat dolgoztunk együtt a La Fontaine Társaság érdeké[ben]

Arról szólt még, hogy megéledt munka- és versíró [kedve]
lyik versével „roppant" tetszést aratott, s ez a s[ikere]
megőrzését bizonyítja.

tó...” De nem piszkálnak. Igaz, nagyon igyekszem jól dolgozni. Tagja vagyok egy szocialista brigádnak, a szakszervezetnek... A KISZ-nek nem, de az ő rendezvényeire is elmegyek muzsikálni, ha kell. Szeretnek, segítenek az áruházban. Ez egyrészt a munkám megbecsülése, másrészt sajnálnak. De én azt szeretem, ha tárgyilagosan ítélnek meg, mindenféle sajnálkozás nélkül: mint munkatársat, mint embert, mint férfit...

Találkoztam olyan tizenhárom éves gyerekkel, aki nem tudta, mit jelent a kezemben a fehér bot. Sok mindent tanítanak az iskolában, családban, tévében, de ezt nem. Pedig nagyon sok fehér botos ember botorkál ebben az országban. Sajnálnak minket, de félnek is tőlünk. Megállok a buszmegállóban, és hallom, hogy körülöttem sok ember beszélget. Egyszerre csend lesz: akkor látják meg a botot a kezemben. Mikor beáll a busz, és megkérdezem, hogy hanyas járat, már senki sincs körülöttem. Csak annyit kellene segíteni, hogy megfogják a kezemet, és rátesszik a busznak a kapaszkodójára. Nem kell engem felemelni. Mert van, aki azt hiszi, akkor segít, ha felkap, hogy a lábam se éri a földet.

Nekem nagyon nehéz volt beilleszkednem a nemlátó emberek közé is. Később kiderült a számomra, hogy ezek közül jó néhány csak szimuláns, lefizette az orvost, így nemlátóvá nyilvánították, holott némelyik jobban lát, mint a sas.

Az is elég rossz volt, amikor a barátom révén bekerültem a látó emberek társaságába. Azt mondta nekik, hogy megyek muzsikálni, de azt nem, hogy nem látok. Sok félreértés származott ebből. És pohárleverés, kezet nem fogás... Szeretem, ha tudják rólam, hogy nem látok. Örülök, ha erről beszélünk, nekem nem kínos, de másokat nem szeretek kínos helyzetbe hozni. A sutyorgást azonban nem szeretem. A hátam mögötti mutogatást sem.

A lányok? Félnek tőlem. Van egy barátom, azzal nagyon könnyen tudok az utcán közlekedni, mert annyira lát helyettem is, hogy nem kell belekapaszkodnom, apró jelekkel irányít. Mások számára észrevétlenül. Megismerkedtünk a nyáron tanárképzős lányokkal, elhívtuk őket sétálni, moziba...! A lányok nem vették észre, hogy nem látok, a barátom olyan jól irányított. Így ment ez négy napig. Elmentem velük a diszkóba, táncoltunk is, aztán elhívtuk őket csónakázni. De a csónak a túlsó parton volt. Gyorsan levetkőztünk, a barátom beleereszkedett a vízbe. Kabaréra vettük a figurát, mintha félnék, ő pedig biztatott s közben irányított. Marháskodtunk. Áthoztuk a csónakot, beültünk. Jó volt. Este étterembe mentünk. Éreztem, hogy furcsa a lányok hangulata. Az egyiket elhívtam táncolni, kérdeztem, mi a baj. Azt mondja:

— Becsaptál minket. Megnéztük az igazolványodat míg átúsztátok a folyót: nem is vagy faipari mérnök, csak egy parkettázó.

— Üljünk vissza az asztalhoz!

Amikor visszamentünk, elmondtam nekik, hogy valóban nem vagyok mérnök, csak egy vak nyugdíjas. Felakadt a szemük: ilyen nincs! És hű! És fantasztikus!... Aztán elmúlt a csodálkozásuk, ejtettek. Pedig addig nagyon jó voltam náluk, talán azért is, mert nem vagyok egy bányarém... Az ilyen embernek nagyon nehéz a lányokkal. Egyetlen nő volt az életemben: sokkal idősebb volt nálam, legalább tizenöt évvel. Eddig egyedül ő merte vállalni, hogy olyan férfi vagyok, aki nem lát, mégis az ágyába fogadott. Vele jött össze egyedül. De ez a kapcsolat is megszakadt, mert erősen ivott, és én nem tudtam ebből kihozni. Két hónapig tartott.

Szeretném megtalálni azt az egy embert, aki igazán énhozzám tartozik. Azt, akinek éppen a én százhetvenegynéhány centimre és hetvenvalahány kilómra van szüksége. Rám. Fontos az, ha valakit sokan szeretnek, de kevés. Egy valaki szeresse, de nagyon! Ösztönt és becsületesen szeretnék élni, semmit el nem hallgatva. Azt mondják, a szem a lélek tükre. Az én számomra a hang a lélek tükre. Szeretem a hangokat. Néha jó így élni. Vakon. Megmenekülök sok apró gonoszságtól, amit fintorral, arckifejezéssel okozhatnának. Persze, a hanggal is lehet bánni. A buszon beszélget mellettem két aszszony. Jön a megálló, le akarok szállni. Ők is. Aztán hallom, ahogy odaszól az egyik a másiknak.

— Várjon már meg, megyek mindjárt, csak leveszem ezt a vak embert a buszról!

De engem nem levenni kell, hiszen erős a lábam. Csak a kezemet tegye a kapaszkodóra. Nem kell túlsegíteni, mert az megalázó is lehet... Volt a lakótelepen egy kisfiú, féléves korában ki kellett venni az egyik szemét, egyéves korában pedig a másikat. Most hétéves. Egyetlen képre emlékszik, arra, hogy a karácsonyfán ég a gyertya. Soha többé nem fog látni semmit, ez az egyetlen kép maradt neki. Sírni kéne. De ha leülnék vele beszélgetni, biztos, hogy úgy beszélnék vele, mint a többi sráccal. Tudnék marháskodni, nevettetni is. Tudom, nem mindenki ilyen. A szüleim például nagyon nehezen fogadták el a vakságomat, főleg anyu. Sokáig mondogatta, hogy látnék én, csak lusta vagyok. Aztán csak kénytelen volt elfogadni. Kialakult útjaim vannak a lakáson belül. Tudják, mégis előttem hagynak egy széket, amin keresztülesnek. Azt hiszem, nem túl fontos a számukra, hogy felbukom vagy sem. Ilyenek vagyunk. Ez a Palásti família. Nekem azért nincs becsületem a családban, mert nem dohányzom, nem iszom, nem járok nők után és nem tépem a számat, hogy hány nőt és hányszor... Nem illek bele az összképbe. Erre azért büszke vagyok. Hogy más vagyok, mint ők. Azt hiszem, én boldogabb vagyok náluk. Lehet, hogy a más szemében ez nem ok a boldogságra. Én mégis az vagyok, mert szeretem a munkámat, és azt jól elvégzem, és tudom, hogy az emberek szeretnek. Ezt pedig nagy dolognak tartom.

Szoktam álmodni. Főleg állatokkal. Emberekkel ritkán. Ha mégis emberekkel álmodok, őket sohasem látom. Az állatokat viszont látom. Nem túl jól, de látom. Talán azért, mert hozzájuk több bizalmam van? Nem tudom. Ha álmomban például egy nővel szeretkezem, nem érzem őt, nem látom, csak a hangját hallom. Az állatról érzem, hogy ott van, érzem a szőrét, látom a körvonalait... Az emberek hiába beszélnek hozzám álmomban, nekik nem válaszolok. Csak az állatokkal szoktam beszélgetni.

Erős vagyok. Rengeteg energia feszül bennem. Kerestem a lehetőséget, hol vezethetném le ezt a sok energiát? Úsztam, kajakoztam, de egyik sem ment segítség nélkül. Talán három éve hallottam arról, hogy létezik egy sport, a testépítés. Másfél hónapja rendszeresen járok az edzéseikre. Rendesek a többiek, nem azt nézik, hogy vak vagyok, hanem hogy ni, milyen jó erős srác! Sok mindenre képesek vagyunk mi: ha van a vakoknak csörgő labdajáték, atlétika, sőt céllövés is, akkor a testépítést is csinálhatnák versenyszerűen. Én szeretem ezt a sportot. Lefekszem a padra, leemelem a súlyzót, kinyomom. Olyan nyolcvanöt kilót. Testtel nem segítek. Csak karral. Remélem, néhány hónap múlva kinyomom a száztíz kilót is. Versenyezni nem tudnék, mert rettenetes lámpalázas vagyok. Az áruházban az első hangosbemondásnál úgy éreztem, hogy a gyomrom hozzátapadt a nyelvemhez, leizzadtam, lemerevedtem, pedig csak annyit kellett bemondanom, hogy tizenkét óra van. Ez egy hónapig tartott. Belázasodtam, minden bajom volt. Régebben birkóztam, de azzal is így voltam. A testépítés viszont nagyon kedvemre való sport: egy edzésen húsz tonnát is emelek. Hetente háromszor.

Amikor lefekszem, végiggondolom az egész napot. Hanyatt vágom magam, kezem a tarkómon, és megpróbálom magamat egy kívülálló szemével nézni. Mit csináltam ma jól? Mit rosszul? Összeszámolom, mennyit edzettem: ez igen! Nem is olyan kevés! Az áruházban egyszer sem bakiztam, udvarias, gyors voltam, amit kellett, megcsináltam... Ilyenkor nyugodtan alszom el. Jó érzés, ha tudom, hogy van egy egy-két ember, akinek fontos vagyok, mert csak nekem tud elmondani bizonyos dolgokat. Ez jó. És hiszek a jóságban. Ha valaki túlságosan sokat és nagyon kegyetlenül játszott velem, azt megbüntette a sors. Mindig. Mert szerintem a rossz nem marad büntetlenül. Olyan emberrel könnyű játszadozni, aki nem tud visszavágni. Persze soha sem akartam visszavágni. Amikor találkozom a régi inastársaimmal, nem győzik kérdezgetni.

— Ugye, én nem voltam olyan rossz hozzád? Ugye, én nem toltam ki veled?

Pedig én sohasem teszek nekik szemrehányást. Viszont nem fogadom el tőlük a sört, amikor fizetni akarnak. Ebből már érzik, amit kell.

Tudom, furcsán hangzik egy ilyen ember szájából, de akkor is igaz: én boldog vagyok. Örülök, hogy annak idején nem sikerült az a méregdolog. Most már tudom: a halál nem kiút. Amíg élek, addig változtathatok a sorsomon. Persze, én kismiska vagyok ahhoz, hogy ilyen súlyos dolgokat megfogalmazzak. Én csak azt tudom, hogy jó élni, nagyon jó zenét hallgatni vagy muzsikálni... Örömet okoz az irodalom, csak az a baj, hogy nem látok olvasni, csak a vakok hangos könyvtárából jutok hozzá... Sokszor leülök, és csak úgy magamnak elmondom egy napom történetét. Hangosan. Ilyenkor egyedül vagyok... Most éppen németül tanulok. Szép dolog lehet egy másik nyelvet, egy másik népet megérteni. Bennem erős kíváncsiság él. Persze nem akarok én semmi különöset. Nem szeretnék különc vagy csodabogár lenni. Csupán ugyanolyan ember, mint akárki más. Egy átlagos ember. Dolgozó. Én ma is munkásnak érzem magam. Tudom, ez mostanában nem valami nagy dicsőség. Mintha lenéznék mostanában a kétkezi munkát. És a kétkezi munkást. A szakmunkásképzőben is volt egy tanárom, ha valamit nem tudtunk, mindjárt rákezdte:

— Hát igen, mit várhat az ember? Szakmunkások. Gimnáziumban ez nem fordulhatna elő...

Pedig vagyunk néhányan, akik igyekszünk tisztességesen dolgozni. Én sohasem muszájból végeztem a munkát. Most sem csak azért vagyok a Centrumban, hogy eltöltsem a munkaidőt. Sohasem azt várom, mikor megyek már haza. Inkább azt várom, mikor mehetek be az áruházba. Főleg a Centrum-hétfőket szeretem, mert akkor annyit lehet dolgozni, mint máskor egy hét alatt. A délutános műszakot is nagyon szeretem, amikor este megyek haza, éppen úgy, mint az a rengeteg ember. Csodálatos érzés, hogy én is a munkából igyekszem hazafelé! Mert, ha délben megyek, biztos azt gondolják: „Hm, biztos ebédelni megy.” De az este egészen más! Akkor mindenki azt gondja, hogy munkából megyek. És ez olyan jó érzés! Meg az is, hogy ma jól kidolgoztam magam! Énrám szükség van! Az én hangomat szeretik az áruházban...

Nem is olyan régen nagyon meghatódtam: tiszteletbeli taggá választott a kőolajosok nyomdászbrigádja. Az hatott meg, hogy így bevettek maguk közé. Ott dolgozik egy barátom és annak a húga. Talán egy esztendeje említették, hogy kirándulni mennek a brigáddal.

— Nem férnék be a buszba? Egy muzsikus mindig jól jön, főleg ha jó hangulatot kell csinálni...

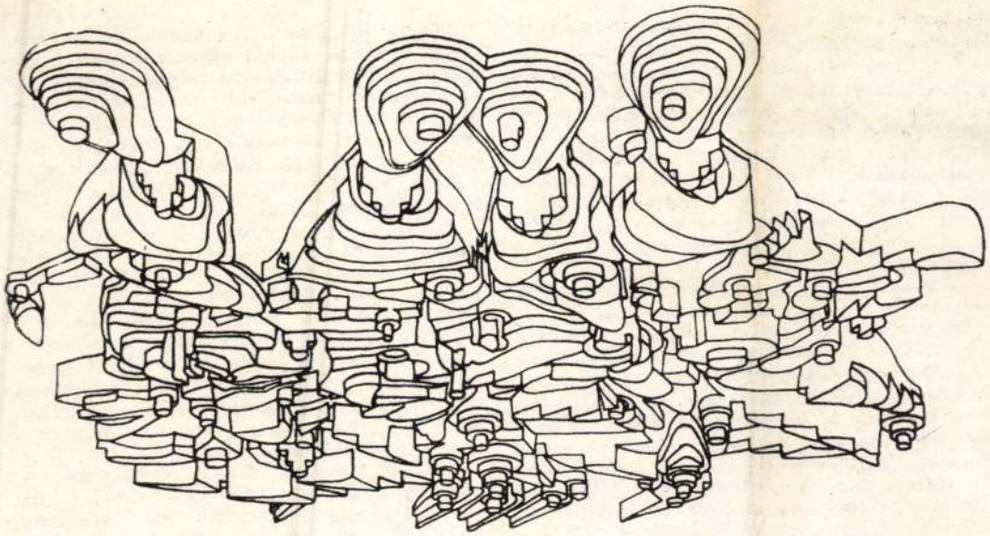

EGY MOZDULAT TOPOGRÁFIÁJA II. **KÖNIG FRIGYES RAJZA**

tam a művezetőnél, utánanéztek, kiderült, igazam van. De nem történt semmi, nem voltam fontos. A társam pedig megfenyegetett, hogy ha még egyszer ugatok, agyonver. Nem is kaptam meg egyetlen egyszer sem azt, ami járt volna, körülbelül ezer, ezerötszáz forinttal rövidítettek meg havonta. Három hónapig dolgoztam itt, akkor szólt a művezető, ha nem tudom megfelelően elvégezni a munkámat, mondjak föl. Pityeregve mentem haza. Nem mondom, sok jogos kifogás merült fel velem szemben: nem biztonságos az épületben a közlekedésem, elhagyom sepréskor a szemetet, nem tudom felmérni a hulladékot... Pedig én mindent megcsináltam, bármilyen nehéz munkát, csak ne bántsanak. De hát mindenben lehetett hibát találni. Volt a brigádban két-három szakmunkás, ők nagyon sokat segítettek nekem, de a többiek előtt a legkevesebb becsületem se volt, se szakmailag, se emberileg. Egyszerűen nem vettek emberszámba. Persze jól jöttem nekik, mert átadáskor az egész hibajegyzéket az én nyakamba varrták. Én pedig boldog voltam, hogy dolgozhatok. Hogy munkás vagyok. Mindig nagy örömmel mentem dolgozni. Hazafelé már keserű volt a szám íze, de egy kicsit jó is volt, hogy én úgy megyek haza a munkából, mint más. Ez az én egyetlen örökségem, ez maradt rám a családból, semmi több: a munka szeretete. A szüleim is dolgos emberek, jó munkások.

Végül áthelyeztek egy vegyianyagraktárba. Festékpor, gőzök, gázok... Itt nagyon romlott a szemem. 1976 márciusában betegállományba vettek, egy év múlva pedig leszázalékoltak. Közben feküdtem a szemklinikán, szerettem volna kikerülni a Szovjetunióba, mert hallottam, hogy Ogyesszában van a világ leghíresebb szemklinikája. De már nem mehettem, az állapotom reménytelen volt. Nagyon levert voltam. Hazakerültem. Megkíséreltem az öngyilkosságot — nem sikerült. A mesteremtől, Géza bácsitól ezért nagy fejmosást kaptam. Ekkoriban borzasztóan féltem az emberektől. Ha az utcán megállt mellettem egy autó és nyílott az ajtaja, megtorpantam és viszafordultam, mert azt hittem, tőlem akarnak valamit. Amikor mentem az utcán, azt hittem, rám fog dőlni a ház. Ha köszöntek mögöttem, összerezzentem. Nyugtatókat adtak az orvosok. Senkivel sem beszéltem, éjszakánként sokat sírtam. Nem tudtam mosolyogni. Megrettentem, ha szóltak hozzám. Állandóan búskomor voltam, három hónapig még csak nem is muzsikáltam. Pedig akkor még láttam valamit, úgy-ahogy felismertem az embereket is. Nem fordult meg a fejemben, hogy megvakulok, mert az orvos azzal biztatott, fényt mindig fogok látni. Valóban látok fényt ma is. Mást nem. De mégsem élek nappali sötétségben.

A leszázalékolás körüli kiborulásomban szerepe volt még valaminek. 1970-ben lent játszottam az udvaron. Ott volt egy kislány, aki nem tudott járni, az ángyikája hordta le az ölében hintázni. Tündinek hívták ezt a lányt. Egész délután beszélgettünk. Fölmentem hozzájuk. De a fiúk szekáltak vele, így aztán hiába üzengetett a Tündi, hogy menjek ki, nem mentem. Egy idő után elmaradt. Öt év múlva azonban írt. Éppen kórházban voltam. Egy erdészmérnök olvasta fel Tündi levelét: mindketten sírtunk. Nagyon vártam az első találkozást. Hazamentem. Fél napig is beszélgettünk egyhúztomban. Sokat jártam hozzájuk. Nagyon tiszteltem az erejét. Kemény akaratú volt. Tündi akkor tizenöt éves volt. Nagyon szép lány. Két bottal járt, a lábában idegsorvadás. Orvosi műhiba miatt. Kiskorában azt hitték, hogy csípőficamos, gipszbe tették. Kétéves korában, amikor levették, kiderült, hogy nem az volt a baja, de akkorra már probléma volt a csípőjével, a medencecsontjával. Az a csehszlovákiai csontkovács tette helyre a csípőjét. El kellett neki törni a medencecsontját is, úgy hozták helyre, de közben már elhaltak az idegek a lábában. Idegátültetéseket végeztek rajta, a mai napig is jönnek a cérnák a lábából. Csak két bottal tud járni. Az történt aztán, hogy én felkerültem Pestre. De hogyan levelezzünk? Megszámoztuk az ábécé betűit. Mondtam, hogy fekete filctollal írja a számokat, jó nagyokat, ezeket közelről el tudom olvasni. Na, jött az első levél. Lefordítottam. Valami olyasmi állt benne, hogy ne haragudjak, ő nem ér rá fiúkkal foglalkozni, mert genetikus akar lenni, ez a célja az életben, én is tűzzek magam elé valami célt, és ha majd mindketten elértük, akkor találkozzunk. Ezután következett az én öngyilkossági kísérletem. Sokáig vergődtem. A zene segített. Próbáltam elterelni a figyelmemet. Egyre erősödött bennem, hogy el kell menni dolgozni, emberek közé. Nem szabad egyedül lennem. Aztán Tündire gondoltam, az ő akaraterejére: ez is segített abban, hogy összeszedjem magam. Felnéztem rá. Nem jutottam el odáig, hogy mint lányt szeressem, inkább amolyan példaképem volt. Még most is itt lebeg az arca a szemem előtt; fanatikusan hitt az erejében. És ez segített.

Telt az idő, s a zene révén egyre több emberrel kerültem kapcsolatba. És egyszercsak bekerültem a Centrum Áruházba, igaz, először csak kirándulóbuszukra muzsikusnak. Egyre jobban megszerettek, és én lassanként bemuzsikáltam magam az áruházba. Nem játszom olyan hajde magas fokon, de az emberek általában szeretik. Játszom népdalokat, magyarnótákat, tánczenét, régi számokat, szalonzenét... Énekelek is, bár egyesek szerint jobb lenne, ha akkor kezdenék énekelni, amikor a vendégeket már haza kéne küldeni. 1979-ben elcseréltük a Vosztok úti lakást egy családi házra. Egyszer lohol egy zenész barátom, hogy menjek be a Centrumba, mert hívat az igazgató.

— Milyen ügyben?

— Munkaügyben.

Borzasztó boldog voltam. Bementem, elvállaltam. Három napig tanultam, aztán fölvettek próbaidőre. 1979 nyarától én a Centrum Áruház hangosbemondója vagyok! Az az igazság, hogy korábban is szerettem volna dolgozni, kértem is a szövetséget, hogy helyezzen el. Úgy 1976 őszétől én egyre inkább Kerekes Géza bácsi hatása alá kerültem. Ő egy nem látó ember, valamikor úgy hívták, hogy a vak zongorista. Harminc évig élt a szolnoki éjszakában, az összes híres és hírhedt mulatóhelyet végigharmonikázta és zongorázta. A zene révén egyre jobban átvette az én irányításomat a szüleim nagy ellenérzésére. Mert miért akar mindenáron vakot csinálni az ő gyerekükből?

— Aki tanácsot ad, adjon kalácsot is!

Meg, hogy ellenük nevel. Az az igazság, hogy Géza bácsi vitt el a vakok szövetségébe, ő vetetett fel. Kaptam nyolcszáznegyven forint személyi járadékot és ezerhuszonnégy forint nyugdíjat.

Amikor korábban a szövetség segítségét kértem, hogy helyezzenek el, azt ígérték, értesítenek. De sehol semmi. Fogtam a botomat, bementem a városi tanács szociálpolitikai osztályára, érdeklődtem, lehetnék-e például telefonkezelő? Van-e papírom arról, hogy én telefonkezelői vizsgát tettem? Nincs. Márpedig ők enélkül nem tudnak elhelyezni. Bementem a szövetséghez, hogy hol lehet ilyen papírt szerezni? A postán. De a postán csak akkor tehetem le a telefonkezelői vizsgát, ha legalább egyéves gyakorlatom van. Hát ez nem kóser. Akkor ajánlották, legyek portás. Igen ám, de nem láttam az embereket! Ez se ment. Hát akkor menjek dolgozni a könyvkötészetbe. Ott meg nem láttam az oldalszámozást, ezért nem tudtam csinálni. A szövetségben azt mondták, ha így válogatok, nem tudnak segíteni. Lett volna még egy munkahely: villámzárkészítés. De ezt megszüntették, mert egy-két sorstársam ivott, vagy nagyon érzékeny volt, sértődékeny... Nem nagyon szerettek minket, mert nehéz tőlünk szabadulni. Nem lehet valakit csak úgy kirúgni, mert ott áll mögöttünk a szövetség. Egy-két sorstársam ezzel vissza is élt, úgyhogy kiestünk a vállalatok kegyéből. Én azonban, szerencsére, nagyon jól megtaláltam a helyem a Centrumban. Nagyon szeretem a munkámat. Úgy érzem, ezt tökéletesen el tudom végezni. Nagyon lelkesen tudok beszélni a munkámról, nagyon büszke vagyok rá. A havi fizetésem ezerötven forint. Naponta négy órát dolgozom. Reklámszövegeket, szolgálati közleményeket mondok be.

— Felhívjuk kedves vásárlóink figyelmét, hogy emeleti vegyesáru osztályunkon svájci gyártmányú kerti permetezőgépek kaphatók, kétezer forintos árban.

Típusszövegek. Improvizálni csak akkor tudok, ha bakizok. Egyszer réz díszműáruk helyett réz drézműárut mondtam. Vagy: „Felhívjuk kedves vásárlóink figyelmét, hogy darabosztályunkon többszáz ujjú ing kapha-

Napjaink, XXIII. évf. 10. sz. 1984

(47 old.)

König Frigyes

festőművész

„Laokoon rettenetes gyermekei" – kiállítása Dorottya utcában. Szegő György cikke

Művészet 89/5

→ Gyermekeni monumentum 1988

…pontos okat adni" – írja *Maurice Denis* a L'Occidental 1907. évi egyik számában. Az azóta eltelt több mint nyolcvan év alatt számos kitűnő *Cézanne*-tanulmány látott napvilágot, én mégis érzem Denis mondatának időszerűségét. Minden műalkotás egy szerves világ, mely saját törvényei szerint működik. Önálló tere és ideje van. A természet titkait is sorra feltárják, de ki meri ma már a XVIII. század biztonságával azt állítani, hogy valamikor is megnyilatkozik nekünk az összes titok? Így vagyunk a műalkotásokkal is.

A legnehezebben megközelíthető világú alkotó művészek egyike Cézanne volt. Főképp azon művei előtt állunk dadogó meghatottsággal, melyeket – jobb híján – csendéletnek nevezünk. Ezek között található egy (a *Buffet*) – korai, impresszionista korszakából – a Szépművészeti Múzeum Modern Külföldi Osztályán. Próbáljunk meg ezen kép alapján „pontosan fogalmazni"!

A képen egyszerű mindennapi tárgyakat látunk, „csendéleti" elhelyezésben. Az első pillanatban feltűnik egy üvegpalack, mely

…szítés, illetve függ…
kép hallatlan stabil…
részekből áll, de ha…
veszítik eddigi meg…
kép, egészét tekint…
ség pedig nem is sz…
egymáshoz hango…

Vizsgáljuk tehát…
nal által határolt k…
tengelyeket? Azér…
szélső alma s a po…
lata. Mi ez a kapcs…
egymás alatt hely…
meglátni, hogy mé…
érezzük a legközel…
többi almával szem…
tében viszont az el…
Így tehát két egym…

A BUDAPEST GALÉRIA tisztelettel

meghívja Önt

KŐNIG FRIGYES

ARCKÉPEK című

kiállításának megnyitójára

1990. augusztus 7-én 17 órára Kedd

a Budapest Galéria Kiállítótermébe
(Bp. V. Szabadsajtó út 5.)

A kiállítást megnyitja:

Hajdu István

A kiállítás megtekinthető:

1990. szeptember 7-ig

hétfő kivételével 10 - 18 óráig

Felelős kiadó: Zsigmond Attila

KŐNIG Frigyes

SZEMADÁM György: Frissen festett fényképek.
Fotó, 1989.2.sz. 61.p.

Kőnig Frigyes szép grafikái azzal hoztak zavarba, hogy — bármiféle fotóeljárás alkalmazásának ellenére — szerepeltetésüket egy fotókiállításon nem éreztem indokoltnak.

47/36

GONDOLAT. Bp. - 24 cm.

Egységár: szorv. 80.--

48/28

HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK
Évnegyedes folyóirat a magyar hadi történetirás fejlesztésére.
Bp. - 23 cm.

Egységár: 450.--

49/44

HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK
Uj folyam. A Hadtörténelmi Intézet folyóirata.
Bp. - 20 cm.

Egységár: 16.--

KŐNIG Frigyes

PATAKI Gábor: A székesfehérvári István Király Muzeum uj állandó kiállitása. = Uj Müvészet, II.évf.1.sz. 1991 25.p.

Közeledés

Új Művészet, I. évf. 3. sz. 1990

Acsay Judit

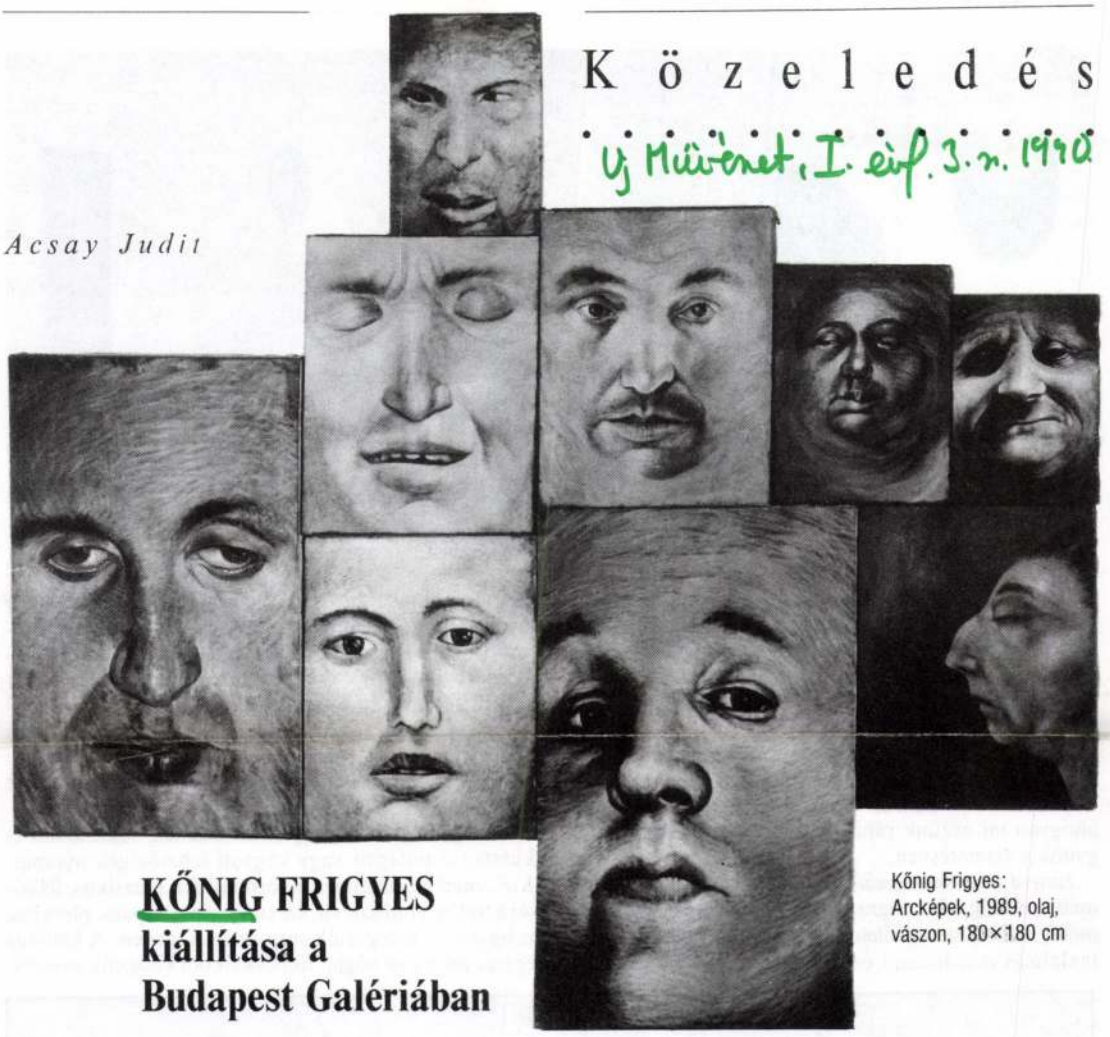

KŐNIG FRIGYES kiállítása a Budapest Galériában

Kőnig Frigyes: Arcképek, 1989, olaj, vászon, 180×180 cm

A portré hagyományosan hízelgő, sőt behízelgő műfaj. Szerkezetének statikája látszólagos: a nyugalmi pozícióba merevített ábrázolás célja éppen egyfajta hatalmat, gazdagságot, tekintélyt vagy legalábbis a vagyon arányában felfokozott személyes szépséget láttató társadalmi dinamika. A reprezentatív lényeg évezredeken keresztül tartja magát, csupán a kifejezés trükkjei (testtartás, környezet, a személy mellett ábrázolt javak elrendezése) alkalmazkodik divatokhoz és ideológiákhoz. A tradíció elvetése, az őszinteség szinte mindig veszélyt sejtet: *Rembrandt* az öregség, *Van Gogh* az őrület, *Munch* az életét fenyegető spanyolnátha nyomait kutatja saját arcán. A másik ember mássága azonban még saját szorongásainknál is nyomasztóbb: *Franz Xaver Messerschmidt* szobrai felületének tökéletes simaságával és rejtélyes fényeivel segít leküzdeni a megismerést kísérő félelmeket. A tudás vágya azonban erősebbnek bizonyul a szépség sértetlenségét védelmező ösztönöknél: a lélektan immár évszázada próbálja elfogadtatni velünk az ember teljes természetét.

Kőnig Frigyes kegyetlen portrékat fest, legalábbis kíméletleneket. E hatás szolgálatába állítja a szerkesztést: totálplánban még a legértelmesebb arc is groteszk, a szem-száj-orr tenyérnyi térsége homlok és áll – a fejet a testhez kapcsoló – nyak nélkül eleve torzkép. A festő hajlamos egyetérteni a pszichológia modern irányzataival: egészen közelről szemlélve Kőnig szerint is teljesen egyformák vagyunk.

Hőseinek nincsen semmijük, jóformán mozdulatlanok: egyetlen tulajdonuk az arcuk, s státusukat, természetüket, sorsukat csupán tekintetükből olvashatjuk ki. Mi sem kézenfekvőbb tehát, hogy Kőnig e környezetükből kiemelt arcokat a természetes (vagy a portréfestészetben szokásos) méretek többszörösére nagyítja fel. Keret nélküli semmi-foglalatokban, egy kongóan üres kiállítóterem barátságtalan falain, egymástól reménytelenül távol és éles nappali fényben visszavonhatatlannak tűnik a kitaszítottság: a festő a személyiség javakkal jelezhető tartalmait és e tartalmak képkerettel jelezhető védelmét, a rendezés pedig a testmeleg összebújás végső menedékét vonta meg a plakátszerűen kiteregetett, beteg arcoktól. Ismerős helyzet.

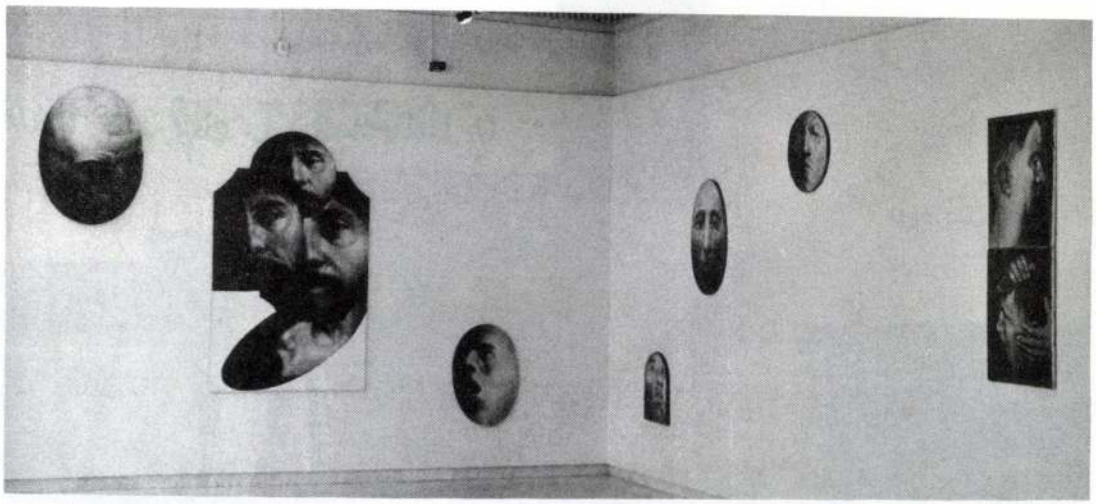

Kőnig Frigyes: Arcképek, 1990

Az ovális képkivágás embriót formál a kontúrját veszített fejből: a tojásként domborodó tar homlok ráncai alól sötéten pillantó szem és a csupán egyik legörbült sarkával jelzett száj a még megszületésre várók öntudatlanságát mutatja. Mellette kicsavarodott testüket tétován erőltetve araszolnak előre a már megszületettek: földön csúsznak-másznak a *Biológiai oltár* körül sután szorgoskodó, tehetetlen angyalok. Tekintetük homályos és gyanakvó: ugyanúgy néznek ránk, mint ahogyan mi nézünk rájuk és önmagunkra. Egyek vagyunk a teremtésben.

Ismerd meg önmagadat – mondja egyik képének címében Kőnig, aki programjának előzékeny dekódolása mellé technikai segédletet is kínál: a kínlódó testek fájdalmas mozdulatait és a torz arcok gyötrődő vonásait lágy tónusú vörössel alapozott vásznakra festi, a képsík (vagy ha jobban tetszik: a tudat) alatt így teremtve kapcsolatot az őrület ilyen és olyan magányosságai között. A hol erősebb, hol halványabb árnyalat képről képre segíti tovább a szemet, ismerős motívumként ismerőssé (s ezzel érzelmileg elfogadhatóbbá) avatva a cseppet sem megnyugtató látványt. Hiába, nagy úr a megszokás, s végtére mindenki nézett már rossz pillanatban a tükörbe.

Kőnig mostanában gyakran belenéz, saját arcán is kutatva a rettegett vagy vágyott lehetőségek nyomát. *K.F., mint hű házastárs,* ökörhomlokú muzsikus, felhőjáró tudós, gonosztevő, szexuális pszichopata, plebejus, miegyéb. A kategóriák sora szinte végtelen. A kiállítás egésze mégis azt súgja: mindegyikből kilógunk valahol.

Kőnig Frigyes: K. F. mint plebejus, K. F. mint arisztokrata, rézkarc, 50×70 cm. (fotók Tahin Gyula)

KŐNIG Frigyes

P.SZÜCS JUlianna: Egy elhagyott isten templomában : Két kiállitás a Petőfi Irodalmi Muzeumban. = ÉS XLIX.évf. 3o.sz.1991.febr.5. 9. p. ill.

Bp., Petőfi I.Muz., Kőnig Frigyes kiáll

el Regno di Napoli a seguito dell'
rincipe Andrea, fratello di Luigi e
oli. Tuttavia le immediate vicende
no la realizzazione del progetto di
e corone; pertanto dalla metà del
percorrono strade molto diverse,
ima civiltà figurativa gotica ed
oprio durante il regno di Luigi il
nti edifici sacri e profani e viene

re di Napoli Ladislao di ottenere
azione avviene a Zara nel 1403 ma
obbiamo aspettare la seconda metà
acciate relazioni profonde e duratu
sposa infatti una principessa napole
ando d'Aragona re di Napoli. I con
politici (nel 1481 Mattia interviene
perazione di Otranto dai Turchi) ma
ia, e da Napoli in particolare, par
, artisti, letterati, capaci di tra
iltà umanistica; il grande palazzo e
chiscono dei frutti fermentati sulle
orazioni architettoniche, nei ritrat
idi codici miniati.
nto le condizioni politiche dei due

sok) irányában, s az Európai Iskola iránt, melynek szellemi örököséül vallotta magát. Mindezek mellett mélyen merített a magyar ezoterikus és metafizikus filozófia és művészetbölcselet forrásaiból is.

A kör 1964 közepén–végén fölbomlott, pontosabban a résztvevők érdeklődése egyre tágult és rétegződött, következésképpen elmozdultak a nagyjából közös nevezőről. A francia irányultságot először az – aktuálisabb – amerikai, majd a német váltotta föl; a teóriát pedig erős magnetikus mezőt gerjesztett maga körül, a szervezettség és szervezetiség legcsekélyebb nyoma nélkül persze, de nagy szuggesztivitással, hogy aztán a magyar avantgárdban meghatározó és tendenciaépítő szerephez jusson. Radikális gesztusai, érzékenysége és nyitottsága a későbbiekben is kovászként hatott. Erdély és a vele meg körülötte működő művészek a dematerializált és (vagy) elszegényített művészeti gesztusokat – akciók, arte povera, majd koncept art – honosították meg Magyarországon.

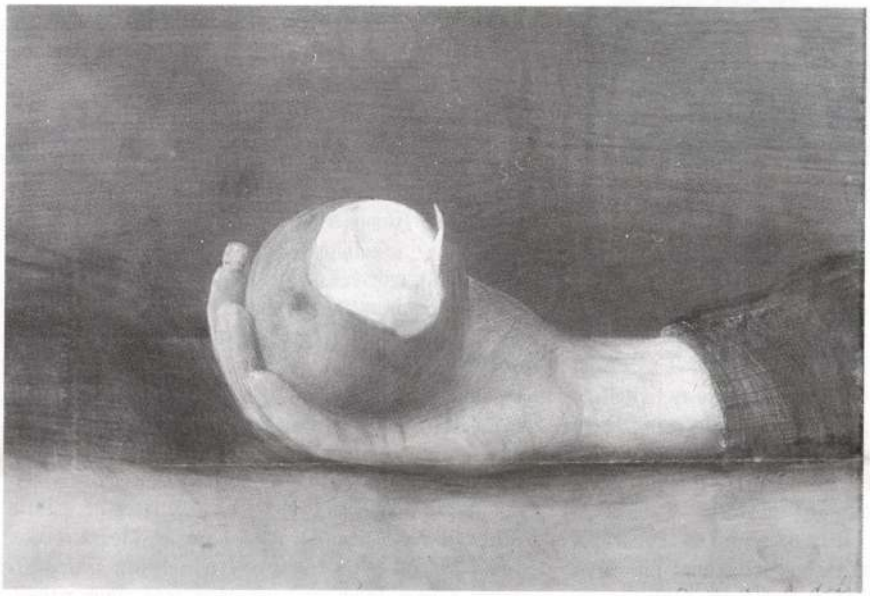

Baranyay András: Csendélet, vegyes technika, 29×42 cm

Károlyi Zsigmond: Részben egész – egészben rész, 1989 olaj, vászon, 60×80 cm

König Frigyes: Portré I, 1990, ∅ 70×95 cm

mindinkább a praxis. Míg a Csernus-kör tagjai közös kiállításokon nemigen szerepeltek, a Zuglói Kör művészei 1965–66-ban – már a társaság mint társaság feloszlása után – jó néhány tárlatot rendeztek. Ezek természetesen nem egyetlen csoport vagy szemlélet kizárólagos útját írták le, hanem különféle kísérletekről számoltak be, s néhány idősebb művész részvételével a folyamatosságot is példázták. A kiállításokat elsősorban művelődési házakban, egyetemi és vállalati klubokban, valamint műtermekben rendezték, szűkös körülmények közé kényszerülve a hatalom gondosan terelgető mozdulataitól.

1966 júniusában egy budapesti pincében *Altorjay Gábor* (1944) és *Szentjóby Tamás* (1944) megrendezte az első happeningszerű magyarországi akciót, melyet ugyanez év decemberében egy újabb követett, Altorjay Gábor és *Erdély Miklós* (1925–1986) előadásában. Az események kézzelfoghatóvá tették a Csernus-kör és a Zuglói Kör mellett a korszak harmadik, nyomokban és gesztusokban persze addig is jelenlevő csoportosulásának létét, melyet elsősorban mentális és sokkal kevésbé stiláris azonosságok vezéreltek. Erdély – képzőművész, költő, építész, filmkészítő és teoretikus egy személyben

A hatvanas évek közepének–végének eseményeit néhány rendkívül fontos kiállítás összegezte és zárta, melyeken végeredményben és végre valódi dimenzióit mutathatta meg az új, progresszív magyar művészet. (Többségüket persze féllegális körülmények között, vagyis hivatalos engedély, zsűri nélkül rendezték.) Korszakos jelentőségű volt az a két, 1968-ban, majd néhány hónap múlva, 1969-ben egy építészeti tervezőirodában megnyitott tárlat, melyen többek között *Bak Imre, Baranyay András,* Erdély Miklós, *Hencze Tamás, Jovánovics György,* Lakner László, Molnár Sándor és *Nádler István* vett részt. A hetvenes évek elején a Budapesti Műszaki Egyetemen s egy funkcióját vesztett Balaton melléki kápolnában rendeztek jelentős kiállításokat. Ez idő tájt hivatalosan nagyon kevés lehetőség nyílott csoportos bemutatkozásra: 1966-ban és 1968-ban az állami felügyelettel működő *Fiatal Képzőművészek Stúdiója* tárlatain, néhány a megnyitó után szinte azonnal betiltott kiállításon, s 1971-ben a budapesti *Műcsarnok Új művek* című bemutatóján adódott mód arra, hogy néhány munka nagyobb közönség elé kerülhessen. A helyzet tragikomikusan ellentmondásos volt. A hatvanas évek végén egy szuperkiállítással „hazata-

Roskó Gábor: Akhilleusz Patroklosz sírjánál, olaj, farost, 15×70 cm

megtagadta az absztrakt művészet jogosultságát, persze csak az országon belül.

A hatvanas évek közepén azonban az aktivizmusra nem hivatalosan hivatkozók, a negyvenes évek végi csoportosulás, az avantgardista *Európai Iskola* és az *Elvont Művészek Csoportja* túlélő mestereit figyelő és tisztelő, a Képzőművészeti és az Iparművészeti Főiskolán frissen végző vagy autodidaktaként induló fiatalok a magyarországi szempontból experimentálisnak tekinthető munkába fogtak. Törekvéseik mentális értelemben a fölzárkózás igényét jelentették, a csatlakozását a kortárs európai és amerikai áramlatokhoz és tendenciákhoz; művészettörténeti és elméleti értelemben pedig egy többszörösen és adminisztratív eszközökkel megszakított kontinuitás helyreállítására vágytak. Az „akarat" tehát többirányú és -rétegű volt: meglehetősen szűkre szabott és tágíthatatlannak látszó keretek között kellett eljárásokat, módszereket „honosítani", és elszakadt szálakat újrakötni, egyszersmind önálló, belső törvények által igazgatott életműveket fölépíteni.

Revelatív értékű volt e művészek föllépése a hatvanas évek közepén, ám a revolúciós reveláció sem akadályozhatta meg, hogy generációként szinte azonnal, egy-két éven belül szét ne hulljék, hogy csak *kívülről* tűnjék, csak *utólag* lássék nemzedéknek; hogy csak bírálatokban és támadásokban (s csak sokkal de sokkal később áhítatos visszaemlékezésekben) éljen tovább *egységesen;* hogy csak *hatásában* lehessen *tétel.* Sem egyenirányított útja, sem tartósan azonos esztétikai rendezőelve nem létezett, csak a *helyzetmegítélés* volt közös, mely tehát nem a formálás közösségéből fakadt, hanem abból, hogy mindannyian az alkotás autonomitására, szabadságára vágytak, hogy a kizárólagossággal szemben a sokféleségre törekedtek, s hogy mentális, magatartásbeli azonosságot vállaltak. (S ha valami, ez igazán provokált. Egyetértést, de jobbára támadást, majd a hetvenes évek közepétől – igazán nagyvonalúan – egy új nemzedék szelektív felejtését.)

E hunyorgóan nagyralátó és fogcsikorgatva felhőtlen nemzedék – durván leegyszerűsítve a történetet – három sűrűsödési pont köré csoportosult. Ezek jelentősége, akkor és most is, azonos és egyenértékű volt annak ellenére, ha hatásuk később különböző módon nyilatkozott is meg, s ha az ide vagy oda húzódó művészek közül néhányan évek múlva esetleg és gyakran már nem játszottak fontos szerepet. Érvényüket és értéküket az sem csökkenti, hogy nem minden, ebben az időszakban pályát kezdő avantgárd művészt lehet e három mező valamelyikén elhelyezni vagy talán vele minősíteni.

Az egyik *Csernus Tibor* (1927) festő köré szerveződött. Az akkor már jól ismert, jelentős művek és ambivalens kritikák birtokában levő Csernus mellett *Szabó Ákos* (1938), *Lakner László* (1938) és mások az érzéki festőiséget a trompe l'oeil-ök naturalizmusával párosították, és ez a különös elegy, a nem hétköznapi képtárgyakkal, a szürrealisztikus témákkal párosítva egyfajta sajátos realizmust eredményezett. Képeik hallatlanul pontosan megfestett tárgyegyütteseket vagy zsúfolt tájrészleteket rögzítettek, s a látszólag komponálatlan lelethalmok és a megfestés szigorúsága közötti ellentét a megismerés lehetőségének-lehetetlenségének alapvető dilemmáját, kilátástalanságát vetette fel. Festésmódjukkal, technikájukkal egyszersmind Magyarországon olyan, addig nemigen alkalmazott eljárásokat vezettek be, mint a frottázs, a décalcomanie vagy a kaparás. Módszereikkel és eljárásaikkal tehát bizonyos értelemben a szürrealizmushoz kapcsolódtak, melynek Magyarországon ritkábbak voltak a gyökerei; a kortársi áramlatok közül pedig főként a nouveau realisme-hoz közeledtek, azon keresztül pedig – későbbi áttételekkel – a pop arthoz, majd a hiperrealizmushoz. Az évtized közepén – Csernus Párizsba emigrálásával – ez az inkább csak az utókor tudatában körré szerveződő laza csoport, melyet elsősorban valami mester–tanítvány viszony fűzött össze, széthullott, de Lakneren – aki majd a hetvenes évek elején megy el az országból – s néhány más festőn keresztül a hatvanas évek végi nagy fellendülés részesévé lett.

Erősebb szálak kötötték egymáshoz a *Zuglói Kör* tagjait. A kört *Molnár Sándor* szervezte 1963–64-ben, s tagjai – szobrászok, festők, grafikusok – *Kandinszkij, Malevics, Mondrian,* majd *Jean Bazain* teoretikus írásainak tanulmányozása révén alakították ki szemléletüket, művészi etikájukat. Szövegmagyarázatokkal, képanalízisekkel pótolták a hivatalos képzés hiányait, s könyvek és reprodukciók alapján igyekeztek információt gyűjteni a kortárs áramlatokról.

A Zuglói Kör kezdetben három irányban tájékozódott: az École de Paris lírai absztrakciója felé, a magyar konstruktív hagyományok (*Moholy Nagy,* Kassák és má-

lált" Vasarely, nem sokkal később hatalmas tárlatot rendezhetett *Henry Moore*, reprezentatív bemutatón szerepeltek Budapesten a külföldön élő magyar művészek (akik közül nem egy fontos szerepet játszott a nemzetközi avantgárdban), s a hivatalos áhítat magasra csapott. A tiltás kényszere – befelé – ugyanakkor nem lazult, sőt olykor még a rendőrség segítségét is igénybe vették, mint azt a balatonboglári kápolna bezáratása példázza.

Az évtizedforduló kiállításain egymás mellett sorakoztak az informel, a hard edge és a kinetizmus szellemében készült munkák, és megjelentek a legaktuálisabb áramlatok, a minimal art, a koncept art, az arte povera és a hiperrealizmus magyar képviselőinek művei is. Tagadhatatlan, hogy a tárgyak, képek egy-egy része félreértett, esetleg rosszul értelmezett információ-visszhang volt, a művek többsége azonban érzékeny és őszinte választ adott a kor internacionális kérdéseire. A politika által működtetett kritika azonban mindezt nem mérlegelte. Olykor érzéketlenül és durván ideologizálva, máskor fontoskodva-matatva a filológiai morzsahalmok között, mindenesetre ugyanazzal a szándékkal, az elutasítás akaratával igyekezett leírni és kiiktatni az új

tendenciákat. Nem is egészen hatás nélkül. 1970 és 1975 között tucatnyi avantgárd művész emigrált, igen sokan pedig felhagytak – jó néhányan végleg – az alkotómunkával. Ugyanakkor az állam által támogatott képzőművészek közül igen sokan kezdték alkalmazni-devalválni – „büntetlenül", mert megszolgálták – az avantgárd stiláris jegyeit, manírjait, fogyaszthatóvá oldva-hivatalosítva a sokszorosan megbélyegzett törekvéseket.

Az állandó és terméketlen félreértésektől kísért magyar avantgárd a hetvenes évek elején–közepén zavarba került. Zavarát fokozta a koncept art egyszerre felszabadító, egyszersmind elbizonytalanító hatása, s önmaga egyre szomorodó, csökkenő euforiája is, melyről kiderült, hogy egy *termékeny félreértés*, pontosabban gyümölcsöző elhallássorozat eredménye is, jobbára. Az izoláltság, az utazások, következésképp az információ hiánya, a reprodukciós-pótszeres értesülések kizárták a közvetlenséget, a világhoz fűződő-fűzhető élő kapcsolatot. A nyomatokról szerezhető benyomások, a hírekből levonható következtetések azután – a félreértés révén – egy árnyalattal odébb, egy lépéssel arrébb építtették meg a nemzetközi tendenciák magyarországi változatait. Így lett a magyar hard edge – a kontúros reprodukciók alapján – kemélyebb, mint az amerikai vagy a német (amúgy is ennek közvetítésével ért ide, tehát mindenképpen közvetíttetve); így szakadt le Magyarországon a szignálművészet a pop artról és vált az utópisztikus konstruktivizmus utódjává; ily módon élénkítette meg itt a komoly látványelvű festészetet a pop art, mely épp az egyedit tagadva hivatkozott mindig a sokszorozottságra és az érték nivellációjára, ezért tépődött el konceptuális-filozofikus gyökereitől, és plántálódott át ugyancsak a konstruktivista hagyományokra a minimal art, és egy sajátos-tradicionális megfelelés-félreértés volt a népművészet avantgardizálása is a hatvanas-hetvenes évek fordulóján. A termékeny félreértések egyáltalán nem meddő gyümölcseként született meg továbbá a sajátos, az eredetinél filozofikusabb és jellemzően szatírába játszó magyar hiperrealizmus.

A magyar avantgárd önmagára ismerése, az önismeret fájdalma, egyben mazochisztikus öröme, körülötte a „befoglaló forma", a környezet sivársága; a művészet folytonos változása, benne a koncept art kihívó tárgyellenessége és nagyvonalúsága egy végtelenül kicsinyes világban, nos, mindez kínzóan hatott.

A hetvenes évek közepére a magyarországi helyzet módosult. Az engedékenyebbé váló politika nagyobb lehetőséget adott az utazáshoz, a hivatalos kiállítások rendezéséhez, a tiltottak közül többen tűrtek, sőt majdnem támogatottak lettek, s állami megbízásokat is kaptak; a bántást jobbára a közöny váltotta föl, s a szocialista realizmus már csak mint terminus technicus ünnepi beszédekben meg simulékony kisdoktori értekezésekben ütötte fel már a fejét. Újabb és újabb csoportosulások jöttek létre – 1974-ben például a Budapesti Műhely Bak Imre, *Fajó János* (1937), Hencze Tamás, *Keserü Ilona* (1933), *Mengyán András* (1945) és Nádler István részvételével, nagyjából ugyanekkor a Rózsa-kör egy új generáció tagjaival: *Drozdik Orsolyával* (1948), *Halász Andrással* (1948), *Károlyi Zsigmonddal*, *Koncz Andrással* (1953), *Kelemen Károllyal* (1948), *Lengyel Andrással* (1952) és *Tolvaly Ernővel* –, ám ezek nem bírtak akkora erővel és invencióval, mint a korábbiak. Valószínűleg komoly szerepet játszott ebben az egyetemes művészetben tapasztalható elbizonytalanodás is, s az a tény, hogy Magyarországon (is?) elveszett az avantgárd heroizmusa, másrészt számos érték devalválódott, bizonyos hangsúlyok pedig áttevődtek.

Az évtized közepén–végén az erős konceptualizmus mellett és annak hatására a fotó és a film, valamint a performance lett a legjellemzőbb eszköz és kifejezési mód. Az Erdély köpönyegével játszó, abból kibúvó vagy abban bátorítást kereső újabb generáció – a mesterrel, olykor viszont épp vele szemben – friss és rögtön megfáradt hittel igyekezett ismét mozgalommá – de természetesen nem mozgalmivá – varázsolni-szervezni az avantgárdot. Számtalan kiállítás, egyre több publikáció szorosabbra fűződő külföldi – főként német, osztrák – kapcsolat adta a mércét az igyekezethez. E korszak legjelentősebb munkái a műfaji határokat áthágó performance-ok voltak, elsősorban *Hajas Tibor* (1946–1980), valamint Erdély 1978-ban fiatalokból szervezett csoportjának kreativitásgyakorlatai révén. Ezek az évek egyszerre adtak időt a legvégletesebb személyesség és a leghűvö-

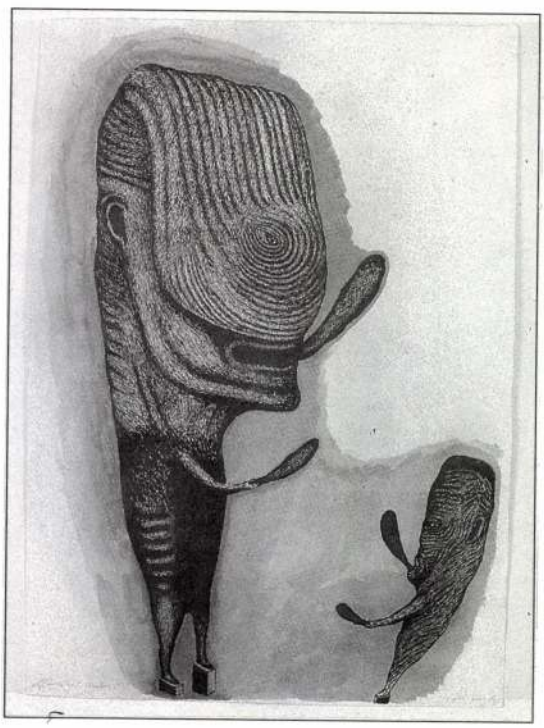

KŐNIG FRIGYES

Budapesti mütermek-Die Ateliers in Budapest-Les ateliers de Budapest-The Studios of Budapest. Ed. István Hajdu. Paris : Editions Enrico Navarra, ~~1990~~ ~~136~~-149.p., ~~ill.~~.
ISBN 9 782908 072006

Kvt. ltsz. 22.297

KÖNIG Frigyes

OLVASÁS KÖZBEN

A határokon kívülről

Mostanában — a tavalyi debreceni irodalmi napok eseményei nyomán — egyre többször emlegetik az úgynevezett „kettős kötődés" elvét. Mármint hogy a határokon túli magyar kultúrák kettős gyökérzettel kötődnek az adott ország szellemi életéhez, illetve a magyarországihoz. A hatvanas években a szomszédságunkban olyan élénk visszautasítást és — többnyire — felsőbb parancsra írott gyanúsító cikkeket kiváltó írószövetségi konferencia egyik előadója én voltam, s ha nem csal emlékezetem, akkor erősebb hangsúlyt tettünk a nemzetiségi kultúrák *hídszerepére*. Ám nem bizonyos, hogy — Romániát kivéve — a hajdani konferencia kritikusai csakis valamilyen parancsra bírálták a budapesti kezdeményezést. Tudniillik nem kevesen vannak a határokon túli magyar irodalmak vezető szellemei között, akik nem szeretik e közvetítő szerep fölemlegetését, inkább az általánosan kötelező és egyenlően mérő esztétikai értékelést részesítik előnyben.

Aligha állítható, hogy ma már kivétel nélkül és következetesen ez a szempont érvényesül a hazai sajtóban, ha a határokon túli magyar kultúrák egyes alkotásait teszik a mérlegre. Ha például a magyarországi kritikákat vesszük szemügyre, aligha derülhetne ki a csak ebből a forrásból tájékozódó olvasó számára, hogy bizony komoly színvonalgondok is vannak ezekben a szellemi életekben, nem szólva azokról az eszmecserékről, amelyek nem csupán nézeteket differenciálnak, hanem olykor komoly ellentéteket demonstrálnak.

Szlovákok és magyarok között

Tavaly megrázta a cseh és a szlovák szellemi életet a Pozsonyban élő cseh filozófus, *Milan Simecka* váratlan és korai halála. Az *Irodalmi Szemle A mi kis disszidens társadalmunk* című, 1986 májusában írt esszéjét teszi közzé (*Sándor Eleonóra* fordításában), amely — ha tetszik — illusztrációként is szolgálhat a fentebb talán kissé homályosnak, elvontnak tekinthető diagnózishoz. Milan Simecka azok közé tartozott, akik bátran kiálltak *Duray Miklós* mellett bebörtönzése idején, s noha korábban sohasem találkoztak, a személyes ismeretséget is kereste vele, így aztán jó néhányszor megvitatták nézeteiket a szlovák—magyar viszonyról. Mind Simecka, mind Duray a Husák-rendszer éles ellenzői közé tartozott, nézeteik azonban ebben a kérdésben különböztek.

Simecka álláspontját esszéjének egy részlete jól tükrözi: „A *Le Monde* cikke az elnémult Pozsonyokról írva nem meghatározó érzésekről általánosít, és arról tanúskodik, hogy mennyire Európa peremére kerültünk, ha már így lehet írni Pozsonyról. Pozsonyban igenis hallani magyar szót, még ha nem is annyit, mint a háború előtt — de hát az egész más Pozsony volt akkor. Dunaszerdahelyen csak magyarul beszélnek, a pozsonyi kávéházakban az öreg hölgyek disztingváltan beszélnek magyarul, s a pincér láthatóan tisztelettel van irántuk. De két diák szájából ilyen beszélgetést is hallottam az autóbuszban: «Janó, te lévai vagy, mi vagy te — szlovák vagy magyar?» «Magyar, csak szlováknak mondom magam, nehogy kapjak a pofámra...» Semmilyen — állam által garantált — jogegyenlőség nem számolhatja fel azokat az érzéseket, melyeket két ennyire eltérő nyelv konfrontációja kivált. Bennem mindig a kisebbbrendűség, az elszigeteltség érzését váltja ki, ha magyar beszédet hallok. Igazuk van a magyaroknak, ha nagyobb támogatást kívánnak a magyar nyelv oktatásának a szlovákok között. Megpróbálkoztam néhány éve magam is a tanulással, de beletörött a bicskám. (A megboldogult Laco Kalina mondogatta, hogy a világnak ezen a részén nem lehet létezni a magyar nyelv ismerete nélkül, mert az ember így nem érti a lefordíthatatlan legszebb európai vicceket.) A magyarok szeretnék, ha több szó esne a múltról... A szlovákok persze hivatkozhatnának régebben történtekre. Jelen és jövő szempontjából nem sok értelme lenne az ilyen vitának, legjobb ezt a történészekre hagyni... Mindig csodálkozva figyelem, hogy a szlovák—magyar viszonyt érintő legjobb szándékú vita is menynyire kiújítja a régi előítéleteket és bizalmatlanságot."

Napjaink áldatlan viszályai bizonyítják — sajnos —, hogy Simeckának igaza volt. Duray nézeteit többé-kevésbé ismerhetjük már, szlovák partnereinek álláspontját kevéssé. Tehát, ha az *Irodalmi Szemle* vállalkozott például Milan Simecka esszéjének közzétételére, ezzel fontos és értékes üzenetet közvetített.

Sütő András üzenete

Idestova már egy hónapja is elmúlt, hogy a bukaresti *A hét* első oldalán tette közzé Sütő András *Ünnepi éjszakák* című, egyáltalán nem ünnepi jegyzetét. Sütő — ahogyan megszokhattuk tőle — újra és újra a népirtó nacionalizmusok ellen szól. „Remény és kétely váltakozik a szívünkben: vajon sikerül-e lecsillapítani a faji gyűlölet részségében garázdálkodó fejszés embereket?... Vajon karácsony és szilveszter megerősíti-e lélekben, küzdőképességben a humánum hordozóit: az európai szellem bajnokait, legyenek azok magyarok, románok avagy más ajkúak ebben az országban, amely épp eleget szenvedett ahhoz, hogy békére virradjon; alkotómunkára és boldogságra? Ez a kívánságunk, amelynek beteljesüléséhez nem magunk szabjuk meg a feltételeket. Hanem Európa, sőt a nagyvilág. A demokrácia egyetemes követelményei. Mert végre a totalitárius rendszerek gyalázatos módszerlehetőségének: a kiszemelt áldozat — például nemzeti kisebbség, politikai ellenzék — titokban való megfojtásának. Vége a kizárólagosan belügyként elkövethető genocídiumnak. Minden az emberiség szeme előtt zajlik. Életünk is, halálunk is. Ez pedig életünk reménye. A gyűlölködés »tűzmestereinek« legnagyobb bánatára."

Simecka azt mondja, hogy akaratlanul is lehet valaki „tűzmesterré". A hiányos tájékozódás okán, amikor nem a szándék, hanem az ismeret hiányzik. Sütő azt mondja: sorsunk, politikai és nemzeti sorsunk egyaránt a nagyvilág előtt zajlik, s ez a kelet-európai demokráciák nagy reménye. A szlovákiai cseh filozófusnál is találhatunk hasonló utalásokat. Mindez arra mutat, hogy a gondolatok találkozását kell segíteni. A legalaposabb szakértelemmel ezeket a találkozókat a határokon túl megjelenő magyar és nem magyar műhelyek készíthetik elő. S akkor lehet kellő tekintélyük e találkozók formálásához, ha egyéni és közösségi tekintélyük megvan ehhez.

E. Fehér Pál

Egy elhagyott isten templomában

Két kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban

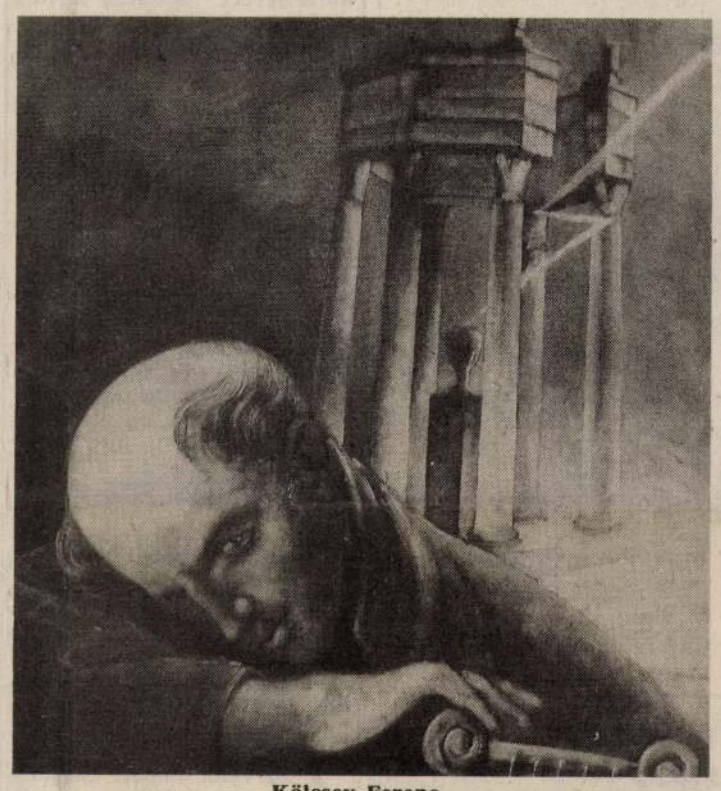

Kölcsey Ferenc.

Szentképek

Kőnig Frigyes harminchat éves székesfehérvári képzőművész minden megrendelés nélkül festett egy magyar irodalmi arcképcsarnokot. A képek (közöttük néhány litográfia) a művészettörténet tudott és vállalt örökségéről tanúskodnak. Meg vannak rajzolva, ki vannak színezve, és hasonlítanak a modellekhez. Olyan ez, mintha a Rákóczi úton a félhatos csúcsforgalomban megjelenne egy kerub, és ott osztogatná a látomás jutalmazottjainak Krisztus sebeit. Az ember csak áll-áll a *Petőfi Irodalmi Múzeum* időszaki kiállításán, dörzsöli a szemét, nem egészen érti a jelenést, de érzi, hogy valami történt. A Budapesten másodszor kiállító festőnek valamilyen rejtélyes okból nagyon fontos lett a depresszióba hanyatló *Kölcsey*. A bomlott elméjű *Tolnai Lajos*. A pattant lelki húrú *Vörösmarty*. Az önmésztő *Tompa Mihály*. Szívében megmagyarázhatatlan alázattal és csökönyös műgonddal eredt a nemzeti téboly nyomába. Témája az életet könnyen eldobó, az idegeinek rosszul parancsoló önsorsrontó magyar zseni.

Katalóguson kívül, a kiállítás fő helyén szerepel egy kecses, orgonáló férfiakt, *Szomory Dezsőé*. Lefestve úgy, ahogy Kellér Andor halhatatlanná tette: Író a toronyban. Bezárva saját bolondériájába és esztétizmusába, nyelvi kultúrájába és excentrizmusába. A lángész jó magasra rakott gumifalú cellájába.

Kőnig hősei valamennyire mind írók a toronyban, a szépség-vallás egy különös áramlatának, az irodalom-szekta megszállottjainak és szentjeinek felmagasztosult, ámbár kissé szélütött mártírjai.

A festmények külön-külön is nagyon jók. Rajzolatuk finoman egyensúlyoz a kora biedermeier vándorpiktorainak sutasága, a magyar elmebaj Csontváry hitelesítette alapszókincse és a rafinált manierista eszközök között. (Ez utóbbiak közé tartozik például a domború tükör és az anamorfikus, azaz csak tükörhenger által megfejthető ábra alkalmazása, nem beszélve a halottsápadt színköntös muszlinragyogásáról). Egyensúlyoz, de ezenközben nem feledkezik meg a mutatvány lényegéről: tudatosan és téveszthetetlenül modern, és saját jelleget ad idézett hőseinek és a hősökön túl a mögéjük felidézett stíluseszménynek.

Tizenegy jó kép *együtt* persze több mint tizenegy jó kép *külön-külön*. A program sikeressége okán. Hogy vendégkönyvi fordulattal éljek: vajon *mit akart kifejezni* ezzel a zárt tematikával Kőnig Frigyes harminchat éves székesfehérvári képzőművész? Vajon mire gondolt azon írók-költők festése közben, akik ahelyett, hogy a nép csóvájától kísérve lángoszlopként söpörtek volna végig a magyar sivatag-ugaron, az isteni tüzet inkább lenyelték, és hagyták, hogy lelküket repessze szét a láthatatlan vulkán?

A program sokféleképpen interpretálható, nekem így. Van a népben-nemzetben gondolkodó fővonalú magyar irodalom mellett egy második kontúr, az „alany-állítmányban gondolkodó" szellemképű magyar irodalom, mégpedig csupa-csupa devianciával. Bábozó *Vajda Jánossal*, szeszközi állapotban Virág Benedekkel társalgó *Kosztolányival*, és arcképét a zsidó Kohnnal megfestető *Kazinczyval*. A haza nekik is fáj, sőt, mintha nekik fájna igazán. Csak éppen agyuk elborult a feladat megoldhatatlansága folytán. Abban, hogy egyszerre kell szolgálniuk *honuk ügyét* és a *mesterséget*. *A hazát*, amely politikai egyértelműséget, komplikáció nélküli egyszerűséget követelt tőlük, és a *haladást*, amely irodalomra fordítva, a szakmai kultúra elmélyítését, a magányos tökéletesedés útját parancsolta számukra. Ophéliai helyzet — beleroppantak tehát. Kulcskép Kölcseyről, alatta kulcsmondat Kölcseytől. „Ha lelkemnek, minekelőtte Hadesztől felvezettetvén, ide plántáltatott, választás lett volna engedve, bizonyosan nem választottam volna e hont, melyben születtem..." Ahogy mondani szokták, innen szép győzni igazán.

Ereklyék

Kőnig kiállítása érdekes terembe torkollik, egy másik időszaki tárlatba. Címe: *A körömkefétől a babérkoszorúig*. Megtudtam: vizuális mellékletként készült egy irodalmi kultuszkutató konferenciához. Jól sikerült, hát hagyják még egy darabig. Hadd andalítson a Krúdy-hagyatékból előkerült csipkés női alsónemű és Szendrey Júlia halotti hajfürtje. Hadd szomorítsanak a Kazinczy széphalmi sírjáról összegyűjtött préselt levelek, és Váci Mihály utolsó pizsamája. És hadd nevettessen Tersánszky bábuvá formázott önkarikatúrája és Karinthy fennmaradt papirfecnije, rajta a klasszikussá vált reklámszlogennel: „Kislány, hogyha malackodol, utána egy palack odol."

Bámulatosak ezek a tárgyak. Bámulatosak, mert — talán a Schikedanz tervezte, Thék kivitelezte, Jókainak ajándékozott szekrényt kivéve — művészileg értéktelenek. Bámulatosak, mert — néhány írószerszámot, például a Szatmári Kazohinia című művet lejegyző töltőtollat kivéve — semmi közük az írói munkához. És bámulatosak, mert a látszólagos értéktelenség és a látszólagos diszfunkcionalitás ellenére, rendszerváltások és történelmi kataklizmák, múló divatok és egymást leváltó hivatalos kultúrpolitikák dacára valakiknek valahol fontos volt e tárgyak őrzése. Nem is dokumentumértékük miatt. Nem is az irodalomtörténeti fontosság miatt Fennmaradásukat kegyeleti és kabalisztikus magatartásformák egyaránt segítették. Legfőképpen azonban a pátosz nélkül aligha megfogalmazható érzelemé: az irodalomvallás szeretetéé.

Ezek a tárgyak tehát elsősorban nem volt gazdáikról szólnak. Heltai Jenő pipájából nem következnek a Néma levente csilingelő rímei, Déry Tiboréból pedig az Ítélet nincs melankolikus gonoszsága. Ezek a tárgyak a *közegről* szólnak, amelynek az irodalom készült, amely önmagát ünnepelte írói által, amely istenként, de legalábbis szentként élte meg magát az irodalmat. És amely mára mintha elenyészne.

„Karinthy Frigyes vagyok, térjen magához." Ez az írói bemutatkozásról szóló anekdota csak abban a miliőben volt elképzelhető, ahol az írói tehetségek olvasói tehetségekkel találkoztak, amely a szellem arisztokratikus és finom fonadékából szőtt egy második társadalmat, a kultúrát előállító és a kultúrát fogyasztó világét.

A templom körlete

Az irodalmi múzeumtól száz méterre a Közgazdasági és Jogi Könyvesbolt gondoláin gyakorlatilag csak bóvli kapható. Ötven méterre tőle az egykori Helikon Galéria, az irodalmi fogantatású képzőművészeti bemutatóterem már jó régen bezárt. A közeli folyóiratstandok kínálatát valamirevaló újságíró már nem elemzi: közhely, lerágott csont. Hallgat, a rendészre néz, bár tudja, hogy attól egyetlen színvonalas lap példányszáma sem kúszik feljebb.

A Petőfi Irodalmi Múzeumban ezzel az új pogánysággal dacolnak. A Károlyi-palota falai mögött valószínűleg él egy hit, az irodalom-vallás hite. A maguk kínálta szentképek és ereklyék segítségével szállnak szembe az ő sátánukkal, az irodalom iránti közönnyel.

Ez a liturgia nem enged a magas ízlésből, szigorú, következésképpen itt nem tolonganak. Pedig ha alábbadnák... Kétszáz méterre ide ugyanis az Eklézsia kegyszerbolt kínálata mutatja, hogy a bölcs, öreg katolikus egyház nem finnyáskodik, amikor az ördög távoltartása a tét. Giccsekre papjaik feloldozást adnak. No, nincs is válságban.

P. Szűcs Julianna

Álomképek, álló képek

Gounod Faustja Szegeden

Három halhatatlan zeneszerző is nekigyürkőzött már, hogy Goethe filozofikus drámáját zenés darabbá formálja. Berlioz drámai legendájának címe *Faust elkárhozása*, Boito operájáé *Mefistofele*, míg Charles Gounod — noha eredetileg Margarétáról kívánta elnevezni — művének végül a *Faust* címet adta. Nálunk jószerével csak az utóbbi mű ismert (bár Boito operáját néhány évvel ezelőtt játszották a Margitszigeten, Nyesztyerenkóval a címszerepben).

A szegedi operatársulat legutóbb 1974-ben újította fel a Faustot, azóta a városban csak a szabadtéri játékokon hangzott el 1984 nyarán. A művet most vendégrendező állította színpadra, s az előadásban több vendégénekes is fellép.

Apró Attilát tévés rendezőnek ismerjük, a mostani produkció a második színpadi munkája. Az ő előadásában két Faust lép színre. Az öreget *Réti Csaba* alakítja — régebben száz-egynéhányszor énekelte a teljes szerepet. Most *Albert Tamással*, a pesti Operaház ifjú tenoristájával osztozik rajta — a fiatal Faustot ő alakítja. A rendező felfogása szerint az ősz doktor a varázsital-méreg elfogyasztása után bűvös álomba merül, ennélfogva maga a történet csupán álom, Faust haláltusájának víziója. Ez akár érdekes ídea is lehetne, ám a továbbiakra mindössze annyi következménnyel jár, hogy a darab legvégén ismét megjelenik az öreg Faust, némán kiesik kezéből a pohár, összeesik és meghal. A darab egésze ezúttal állóképek sorozata, amelyek televíziós feldolgozásban kifejezőek lehetnek, itt azonban szinte elviselhetetlenül statikusak. Kevés figyelmet fordított a rendező a figurák közti kapcsolatok kidolgozására is. (A statikusságot támogatják *Varga Mátyás* aprólékos, realizmusra törekvő díszletei; *Vágvölgyi Ilona* szép jelmezei is az operai konzervativizmus jegyében fogantak.)

Az énekesek változó sikerrel adtak egyéni arcot a rájuk bízott alakoknak. Ez leginkább *Airizer Csabának* sikerült. A temesvári vendég — a Nabucco Zakariásának szerepében mind a szegedi, mind a pesti közönségnek volt alkalma már megismerni — pompás Mefisztót formál. Értékes orgánum, fölényes technika, érzékeny szerepformálás az alakításának összetevői. Mindkét Margit jól énekelt — *Vámossy Éva* többet jelenít meg a lány érzelmi hullámzásából, mint *Vajda Júlia*. Albert Tamás egyelőre a szólam korrekt leéneklésére képes, alakítása erőtlen, színtelen. Feltűnt még két nagyon tehetséges fiatal énekes: *Busa Tamás* érzékenyen, szép bariton hangon tolmácsolta Valentint, *Frankó Tünde* rokonszenves Siebelt formált. A zenei interpretáció egyébként megnyugtató, időnként élményszerű. *Molnár László* karmesterhez közel állni látszik a francia muzsika.

A Walpurgis-éj muzsikájához *Imre Zoltán* csillogó, szellemes balettbetétet komponált — nemcsak színvonalával, hanem finoman szürrealisztikus stílusával is kilóg némileg az előadásból.

Márok Tamás

Persil NYEREMÉNYAKCIÓ 3.

A Persil nyereményakció harmadik sorsolása
1991. február 8-án délelőtt 9 órakor lesz
a PHILIPS márkaszerviz és alkatrészüzletben:
Budapest IX., Kinizsi u. 30-36.

Nyeremények:
2 db PHILIPS Whirlpool mosógép
20 db 3 kg-os Persil mosópor

A NYEREMÉNYAKCIÓ FOLYTATÓDIK!
A következő sorsolás 1991. február 28-án lesz!

A NAP RAJZA:

— Mi marad utánunk, ha a régi családi címerünket is leszedik...?

HÍREK

● HATSZÁZ ÉVES JÁSZKÍSÉR. A jeles dátumról hétfőn a helyi országos hírű honismereti szakkör, a Csete Balázs neves jászsági néprajzkutató nevét viselő helytörténeti gyűjtemény, múzeum rendezvényén emlékeztek meg.

● KÉTMILLIÓ FORINTOT ZSÁKMÁNYOLT Balatonszentgyörgyön egy ismeretlen tettes, aki feltört egy várakozó személygépkocsit, és elvitte a tulajdonos táskáját. A Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság nyomozást rendelt el az elkövető ellen.

Ma este a televízióban:

Gondolkodó arcképcsarnok

Ezúttal *Gábriel László Asztrik* professzorral ismerkedhetnek meg a nézők. A South Bend-i Notre Dame Egyetem idős tanára Pécsett született, igazgatója volt a gödöllői Francia Gimnáziumnak, és mint a középkori egyetemek történetének kutatója lett a bajor, a francia és a magyar Akadémia tagja.

Ausztria Lottó

A Lottó Unió Kft. közlése szerint az 5. heti osztrák lottó nyereményei az illeték levonása után a következők: hattalálatos 2, nyereményük egyenként 6 783 258 ATS, öt plusz egy találatos 6, nyereményük egyenként: 753 695, öttalálatos 592, nyereményük egyenként: 11 458, négytalálatos 25 918, nyereményük egyenként 348, háromtalálatos 424 618, nyereményük egyenként 26 ATS. A dzsókerszámra fizetett nyeremény 3 014 135 ATS.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Don Giovanni (7). (Nádasdy Kálmán bérl., 3. ea.) **Erkel Színház:** Coppélia (7). (1. bérl., 4. ea.) **Pesti Vigadó:** Budapesti Madrigálkórus és Kamarazenekar hangversenye (fél 8). **Nemzeti Színház:** Advent a Hargitán (7). **Várszínház:** Döglött aknák (7). **Várszínház Kamaraterem:** Tragédia magyar nyelven Szophoklész Antigonéjából (fél 8). **Katona József Színház:** Rómeó és Júlia (7). (Független Színpad ea.) **Játékszín:** Bánk bán (7). **Madách Színház:** Macskák (7). **Stúdió:** Felolvasó Színpad (fél 8). **Madách Kamara:** Teaház az augusztusi Holdhoz (7). **Vígszínház:** Fekete Péter (7). **Pesti Színház:** Száz év magány (7). **Arany János Színház Színházterem:** Csizmás kandúr (de. 10). Holdbéli csónakos (3). **József Attila Színház:** Csao bambino (7). (D/3.). **Thália Színház:** Doktor úr (7). **Thália Stúdió:** Az égből pottyant... (fél 3). **Józsefvárosi Színház:** Fösvény (7). **Fővárosi Operettszínház:** Viktória (7). **Mikroszkóp Színpad:** Én összeszeféltem magam (fél 8). **Bábszínház a Jókai téren:** Kunkori és a kandúrvarázsló (de. 10). **Bábszínház a Budakeszi Művelődési Házban:** Csizmás kandúr (de. 10). **Szkéné Műegyetemi Színpad:** A hét törpe (7).

1991. FEBRUÁR 5-I PROGRAMJA

5.55—8.10: Reggeli zenés hírszolgáltató-műsor. Műsorvezető-szerkesztő: Rózsa B. György.

8.10—12.00: Délelőtti műszak. Zenés műsor sok játékkal. Műsorvezető: Eszes György.

15.00—15.30: Könnyűzenei összeállítás.

15.30—18.30: Délutáni magazinműsor. Műsorvezető-szerkesztő: Tardos Júlia. A műsorban: Pásztor Ferenc környezetvédelmi rovata. Knoll István nyugdíjasoknak szóló rovata. Játék. — Vezeti: Kerényi Péter. Meseidő.

Holnap 5.30 és 8.50 között ismét NAP TV hírekkel, CNN és Worldnet világhíradókkal, a Sport plusz rovatával, kulturális magazinnal és sok zenével. Tervezett témák: Hogyan meneküljön a lelőtt pilóta? — Bemutatkozik a NAP TV-doki — Fegyverek magánkézben — Vihar a nagykanizsai sörben — Mi újság a határállomásokon? — Jeruzsálemi helyzetkép — Mi lesz a papok nyugdíjával? KDNP—SZDSZ szóváltás — Elmebeteg-e Szaddám? — Egy jó kapcsolat vége? (Jugoszlávia) — Versenyautó-csodák — Hogyan tovább, Nyilvánosság Klub? — A Kinn, padon Haraszti Miklós foglal helyet. Felelős szerkesztő Székely Ferenc, műsorvezető Forró Tamás. A NAP TV hívható az 1143-873-as telefonon.

Hóesés hidegben

Kelet—északkelet-Európában tartja magát a kemény tél. Gyakran és sokfelé esik a hó, általában erős a szél, s a hőmérséklet csúcsértéke sokfelé még a mínusz tíz fokot sem éri el. Szárazföldünk partvidékein ezzel szemben megenyhült az idő, az óceáni léghullámok ugyan esőt is, de melegebb levegőt is hoznak. A Kárpát-medencét egyelőre a keleti hideg súrolja, nemsokára azonban megérkezik az enyhébb levegő is, s akkor igen változékonyra fordul időjárásunk.

Hétfőn hazánkban változóan felhős, alapvetően azonban még napos idő volt. A Dunántúlon egyre jobban erősödött az északi szél. A hőmérséklet délutánra általában mínusz 1, mínusz 6 fokig emelkedett.

Várható időjárás ma estig:

Gyakran lesz erősen felhős az ég, hózápor, hóesés is várható. Mind többfelé erősödik az északi, északnyugati szél. A legmagasabb nappali hőmérséklet csupán mínusz 5 és mínusz 10 fok között várható.

1991. február 4., hétfő, 13 óra.

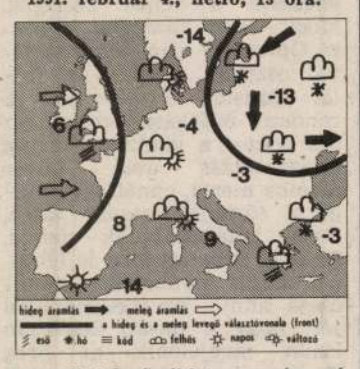

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 125 centiméter volt, mára 115 centiméter várható.

Írókamara alakult

Tegnap megalakult a Magyar Írókamara. Mindenekelőtt az írók szellemi és anyagi függetlenségéért, a szakma minőségéért, erkölcsi méltóságáért és közmegbecsüléséért óhajt tevékenykedni. Pártok, felekezetek, csoportok feletti szervként, semmilyen hitbeli, faji megkülönböztetést nem tűrve kívánja szolgálni az irodalmat. Az alkotás folyamatát, az új művek születését, kiadását, terjesztését, bemutatását igyekszik elősegíteni. A Magyar Írókamara az „itt élned, halnod kell' alapvető elvén túl bizalommal, várakozással és megbecsüléssel tekint a határainkon kívül élő magyar írókra is — hangsúlyozza az alapítók közleménye.

Astoria: telefon igen, metró még nem

A Magyar Távközlési Vállalat dolgozói a hétfőre virradó éjszaka befejezték a nagy vízbetörés miatt megrongálódott és átázott kábelszakaszok kicserélését, kiszárítását és a telefonforgalom helyreállítását.

A BKV-tól kapott tájékoztatás szerint a kelet—nyugati, 2-es számú metróvonalon a szerelvények továbbra sem állnak meg az Astoria állomásnál. (MTI)

32 halott Los Angelesben

A helyi rendőrség legfrissebb tájékoztatása szerint a Los Angelesben szombaton történt repülőgép-katasztrófának 32 halottja és 27 sebesültje van.

Amint tegnapi számunkban hírül adtuk, az UsAir Boeing —737-esének és egy másik, kisebb utasszállító gépnek a katasztrófája a légiirányítók hibája miatt következett be. A két gép a kifutópályán ütközött össze, mivel az egyik irányító a felszállásra várakozó kis gép számára ugyanazt a pályát jelölte ki, mint a leszálló Boeingnek.

A kis légitaxi mind a 12 utasa életét vesztette. A szerencsétlenség után kórházba került 27 sebesült még vasárnap hazamehetett. (AFP)

Ki tud róla?

Molnár Ferencné (sz.: Antal Erzsébet, Budapest, 1913, január 18., a. n.: Szalontai Matild). Budapest VI. ker., Eötvös u. 26/c., 1. em. 7. szám alatti lakos 1990. november 1-jén 12.45 óra körüli időben lakásáról eltávozott, és azóta ismeretlen helyen tartózkodik.

Személyleírása: Kb. 150 cm magas, sovány testalkatú, rövid, őszes hajú, kék szemű, szemüveges. **Ruházata:** Sötétkék kabát, gallérja és kézelője fehér anyagból. Egyéb ruházat nem ismert.

A rendőrség kéri a lakosságot, hogy aki a személyleírás alapján felismeri, eltűnése óta látta, vagy tartózkodási helyéről tudomása van, értesítse a Bp. VI—VII. kerületi Rendőrkapitányságot a 122-7880-as telefonszámon, vagy a legközelebbi rendőrt.

ÉRDEMES ITT SEGÍTENI?

Hiába kattant a bilincs a Keletinél

„Két fiatalember zálogcédulát akart eladni nekem. Érdemes lenne megnézni őket, uraim" — ajánlotta kissé izgatottan a telefonáló a VI—VII. kerületi rendőrkapitányság ügyeletesének. S mintegy mellékesen hozzátette, hogy ő egyszer már vett tőlük zálogcédulákat, akkor a rendőrségen kötött ki, igaz, nem önszántából. Kiderült ugyanis, hogy az akkor vett cédulák egytől egyig egy budai lakásbetörésből valók.

Az ügyeletes intézkedett, s a két zálogcédula-árus, nevezetesen *Vámos István* és *Jakubek János*, hamarosan a kiküldött járőrök előtt magyarázkodhatott. Jakubeknél semmiféle igazolvány nem volt, Vámosnál annál több. Megtalálták nála *Cseh Attila* budapesti lakos útlevelét is, amiről Vámos azt állította, hetekkel korábban találta valamelyik buszon. Kétszáz forint is volt benne, de azt már rég elköltötte. Később előkerültek a zálogcédulák is. Büntetett előéletű árusaik azt mondták: húszezer forintért vásárolták valamennyit, nem is tudják már, kitől, s árában próbáltak túladni rajtuk.

A járőrök megkísérelték előállítani a kapitányságra a két fiatalembert, csakhogy ezt hallva Vámos futásnak eredt. A Bethlen Gábor utcában fogták el, s megbilincselve onnan vitték a járőrautóba, majd a kapitányságra.

A történetnek itt vége szakadt. Munkaidő után ugyanis hiába a jó szándékú állampolgári bejelentés, a gyors rendőri intézkedés, ellenőrizhetetlen, honnan is valók az arany ékszerek zálogba adását igazoló cédulák, hogyan is került Vámoshoz Cseh Attila útlevele, és mikor. S mivel mindez kérdéses, a nyomozóknak a szökési kísérlettel együtt sincs elég bizonyítékuk az előállítottak ellen ahhoz, hogy a hatályos jogszabályok keretei között a siker reményében kezdeményezhessék Vámos és Jakubek letartóztatását. Négy, legfeljebb nyolc órával őrizetbe vételük után el kell őket engedniük. S csak reménykedhetnek abban, hogy később az idézésre önként jelentkeznek, vagy megbuknak egy másik ügyben a közeljövőben, s akkor befejezhető lesz a mostani is. Ha lesz ezek után még valaki, aki szól, ha kétes üzletet kínálnak neki...

F. Gy. A.

Ezerhétszáz áldozat is lehet

A legfrissebb jelentések szerint akár több mint ezerhétszáz halálos áldozata is lehet a Kelet-Afganisztánt, Észak-Pakisztánt és Észak-Indiát múlt pénteken megrázó földrengésnek.

Különösen Afganisztánban emelkedik gyorsan az áldozatok száma a mentési munkálatok előrehaladtával. A TASZSZ szovjet hírügynökség a kabuli rádió adására hivatkozva arról számolt be, hogy egyedül Afganisztánban ezerkétszázan vesztették életüket a földrengés következtében és sok százan sebesültek meg. A szerencsétlenül jártak végleges számáról még hétfőn sem sikerült pontos adatokat tudni, mert a zord téli időjárás, az erős havazás következtében több völgy megközelíthetetlen.

Pakisztánban hétfői hivatalos közlések szerint eddig 181 halottat és 502 sebesültet ástak ki a romok alól, de számolnak azzal, hogy ez a szám az elkövetkező napokban lényegesen megnő.

Felhívás

Budapesti Választópolgárok! A bíróságok népi ülnökeinek megbízatása 1991. március 31-én lejár. A választópolgárok közvetlenül is jelölhetnek arra alkalmas és vállalkozó embereket a bíróságok munkáját segítő népi ülnököknek. Népi ülnököt lehet jelölni a kerületi bíróságokra, a Fővárosi Bírósága és a Fővárosi Munkaügyi Bíróságra.

Jelölt lehet minden büntetlen előéletű, 24. életévét betöltött, választójoggal rendelkező magyar állampolgár. Minden választójoggal rendelkező állampolgár állíthat jelöltet a kerületi polgármesteri hivatalnál található nyomtatványon. A jelöléshez csatolni kell az azt elfogadó nyilatkozatot. (A polgármesteri hivatalban átvehető nyomtatvány ezt is tartalmazza.)

A jelölést a jelölt lakóhelye szerinti polgármesteri hivatalba kérjük leadni, vagy megküldeni **1991. február 15-ig.** A népi ülnökök jogaira és kötelezettségére vonatkozó tájékoztató a polgármesteri hivatalokban megtekinthető.

Kérjük Budapest választópolgárait, hogy javaslataikkal segítsék a bíróságok munkáját.

Dr. Szegvári Péter
Budapest főváros főjegyzője

KÖZLEMÉNYEK

A BKV TÁJÉKOZTATÁSA SZERINT a Deep Purple együttesnek a Budapest Sportcsarnokban rendezett koncertje miatt február 5-én, kedden a kelet—nyugati metró a késő esti karbantartást felfüggesztve, teljes üzemidőben közlekedik az Örs vezér tér és a Déli pályaudvar között.

FEBRUÁR 13-TÓL és 15-től érvényes kéthetes kedvezményes pihenésre jogosító beutalók igényelhetők több szakszervezeti szövetség fővárosi központjában, egyebek között a MEDOSZ-ban (Bp. VI., Jókai u. 2—4.), a pedagógusoknál (Bp. VI., Gorkij fasor 10.). Hajdúszoboszlóra és Hévízre, Mátrafüredre, valamint Lillafüredre. Ezenkívül az Üdülővendég-Szolgálati Irodán is igényelhetők összkomfortos helyekre február közepén induló beutalók. Térítési díj személyenként és naponként az összkomfortos elhelyezéssel és teljes ellátással együtt 180—230 forint között mozog.

IRODALMI MELLÉKLETTEL jelentkezik a Magyar Narancs február hetediki száma. Az Orange Literary Supplement című nyolcoldalas melléklet fiatal irodalmárok írásait közli. A lapban ezenkívül elemzés olvasható a kurdok Öböl-háborúbeli helyzetéről, valamint feltáró riport a hazai repülőterek használatba adása körüli huzavonákról. A kulturális rovat exkluzív interjút közöl Umberto Ecóval.

A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT február 7-én (csütörtökön), 17 órai kezdettel nyílt pártnapot tart a párt központjában, Budapest VII. ker., Dohány u. 76. szám alatt. Az aktuális bel- és külpolitikai eseményeket szociáldemokrata szemszögből elemzi dr. Petrasovits Anna elnök. A felszólalást vita követi.

Devizaárfolyamok

Érvényben: 1991. február 5-én

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	13672,19	13685,88	13699,57
Ausztrál dollár	5417,31	5422,73	5428,15
Belga frank	229,08	229,31	229,54
Dán korona	1223,27	1224,49	1225,71
Finn márka	1938,73	1940,67	1942,61
Francia frank	1385,27	1386,66	1388,05
Holland forint	4184,64	4188,83	4193,02
Ír font	12535,73	12548,28	12560,83
Japán jen (1000)	526,00	526,53	527,06
Kanadai dollár	5971,56	5977,54	5983,52
Kuvaiti dinár	Az árfolyamjegyzés szünetel		
Német márka	4717,02	4721,74	4726,46
Norvég korona	1205,08	1206,29	1207,50
Olasz líra (1000)	62,69	62,75	62,81
Osztrák schilling	670,73	671,40	672,07
Portugál escudo	53,40	53,45	53,50
Spanyol peseta	74,88	74,95	75,02
Svájci frank	5517,92	5523,44	5528,96
Svéd korona	1258,70	1259,96	1261,22
Tr. és cl. rubel	2747,25	2750,00	2752,75
USA-dollár	6922,23	6929,16	6936,09
ECU (Közös Piac)	9689,57	9699,27	9708,97

Valutaárfolyamok

Érvényben: 1991. febr. 5-től 11-ig

Pénznem	Vételi árfolyam	Eladási 100 egység, Ft-ban
Angol font	13275,30	14096,46
Ausztrál dollár	5260,05	5585,41
Belga frank	222,43	236,19
Dán korona	1187,76	1261,22
Finn márka	1882,45	1998,89
Francia frank	1345,06	1428,26
Görög drachma*)	42,92	45,58
Holland forint	4063,17	4314,49
Ír font	12171,83	12924,73
Japán jen (1000)	510,73	542,33
Kanadai dollár	5798,21	6156,87
Kuvaiti dinár	Az árfolyamjegyzés szünetel	
Német márka	4580,09	4863,39
Norvég korona	1170,10	1242,48
Olasz líra (1000)	60,87	64,63
Osztrák schilling	651,26	691,54
Portugál escudo	51,85	55,05
Spanyol peseta	72,70	77,20
Svájci frank	5357,74	5689,14
Svéd korona	1222,16	1297,76
USA-dollár	6721,29	7137,03
ECU (Közös Piac)	9408,29	9990,25

*) Bankközi és vállalati elszámolásoknál alkalmazható árfolyam:

Görög drachma	44,21	44,29

RÁDIÓ- ÉS TÉVÉMŰSOR

KOSSUTH RÁDIÓ

8.05 Hangszemle **8.20** Válogatott perceink **9.05—11.00** Napközben **11.10** Országok, tájak zenéje. Francia népdalok **11.32** Egy tiszta nő. Thomas Hardy regénye. IX/2. **12.45** Intermikrofon **13.05** Klasszikusok délidőben **14.05** Íróvá avatnak. Gion Nándor indulása **14.37** Dzsesszmelódiák **15.05** Weininger. Jenoshua Sobol, Ingmar Bergman és Otto Weininger, valamint Johann Strauss és Gustav Mahler műveinek felhasználásában **15.53** Rossini: A házassági kötelezvény — nyitány **16.15** A mi utcánk... Kinizsi utca **16.35** Ország-város-híres ember **17.05** A tudomány határán: Testkontroll **17.25** A Szabó család **19.05** Sportvilág **19.30** Hol volt, hol nem volt... **19.40** Dalok Pálóczi Horváth Ádám gyűjteményéből **19.50** Hajszálgyökerek **20.05** A múlt — mai szemmel **20.35** Új magyar zene a Rádióban **22.30** Felhang — zenepolitikai magazin **23.30** Haydn: B-dúr szimfónia No. 51. **0.15—4.20** Éjfél után

PETŐFI RÁDIÓ

8.05 Rivaldafényben **9.03** Társalgó **10.00** Operettkedvelőknek **10.50** Támasz **11.03** Helykereső **11.20** Apró-cseprő **11.40** Kele, kele fűzfa **13.03** Popzene sztereóban **14.00** Betűtenger **15.05** Csúcsforgalom **17.00—19.00** RádióMa **19.03** Táncházi muzsika **19.30** Popregiszter **20.00** Összjáték **21.03** Hrabal könyve. Részletek Esterházy Péter regényéből XV/13. **21.24** Nótakedvelőknek **22.20** Miért nem kedvelem? **23.03** Sporthíradó **0.15—4.20** Éjfél után

BARTÓK RÁDIÓ

9.10 A Bostoni Szimfonikus Zenekar játszik **10.20** A magyar nyelv századai **10.35** Ébert Tibor novellája. Koporsók **10.50** A St. Louis rézfúvós kvintett felvételeiből **12.05** Világhírű előadóművészek hangversenyfelvételei **13.00** Színészvizsga 1990. **13.48** Radioton korongokról! **13.51** Bergeni Fesztivál 1990. — VII/6. **15.35** Labirintus **15.50** Éneklő Ifjúság **16.05** INTERARTFESZTIVÁL 1990. **17.19** Zenekari muzsika **18.00** V materinskom jaziku **18.20** In limba materna **18.40** Na maternjem jeziku **19.05** In der Muttersprache **19.25** Operatörténeti érdekességek közben: **20.55** Társadalom és iskola **21.15** Az operaközvetítés folyt. közben: **22.30** Két angyal. Takáts Gyula versei **23.30** Bárdos Lajos és a népzene.

TV 1

8.10 Tévétorna nyugdíjasoknak **8.15** Kongói törzsi művészet. Belga rövidfilm **8.40** Mozgató **8.55** Parlamenti Napló. Közvetítés az Országgyűlés ülésszakáról **16.55** Pannon Krónika **17.05** Nachrichten — Hírek német nyelven **17.10** Ecranul nostru **17.40** Szép magyar dal **17.45** A stadion. Szovjet rövidfilm **17.55** Szám-adás. Gazdasági negyedóra **18.15** Szülőföldem, Somogyország **19.05** Esti mese **19.15** Muzzy in Gondoland. Angol nyelvlecke kicsinyeknek. XX/5. **19.30** Híradó **20.00** Kérem a következőt! XIII/1. **20.15** A klinika. NSZK tévéfilmsorozat. XII/5. Válások **21.05** Stúdió '91. A Televízió kulturális hetilapja **22.05** Parlamenti Napló. Országgyűlési tények, érvek, viták **22.35** UT-RE-MI. Ezeréves a zenei írásbeliség **23.05** Híradó 3. **23.20** BBC-Híradó.

TV 2

17.15 TV 2 **17.45** Egy perc terc **18.00** Telesport **18.25** Gyerekeknek! **18.48** TV 2 **19.00** Challenger. Amerikai tévéfilm. II/1. **19.58** TV 2 **20.20** „...Költőkből vezérek...?" A Stúdió '91 különkiadása **21.00** Híradó 2. **21.20** TV 2 **21.30** Gondolkodó **22.15** TV 2 **kb. 22.50** Napzárta

ESTI MŰHOLDPROGRAMOK

SKY-EUROSPORT

18.00 Spanyol futball **18.30** Sporthíradó **19.00** Légi bemutató **20.00** Kötél nélküli hegymászás **21.00** Pankráció **22.00** Darts. Célbadobóverseny **23.00** Kézilabda **24.00** Sporthíradó **0.30** Gyorskorcsolya **1.00** Teremfoci

SUPER CHANNEL

17.00 Hullámhosszon **18.30** Kék éj. Szórakoztató magazin **19.30** Hírek, időjárás **22.15** Ultrasport **0.15** Hírek, időjárás **0.30** Kék éj **1.30** Időlánc **1.45** Egyveleg

RTL

17.10 Játékshow **17.45** Salvatore bajnoksága **17.55** Hírek **18.00** A hatmillió dolláros férfi **18.45** Híradó **19.15** Knight Rider. Akciófilm-sorozat **20.15** Tikk... tikk... tikk... Amerikai film **22.00** Vigyázat, robban! **22.55** Sztárügyvédek, trükkök, perek. Amerikai sorozat **23.45** Hírek, időjárás **23.55** Az éjszakai látogató. Amerikai film **1.40** Aerobik

König Frigyes

Kenessei András: 1. nagykőrösi grafikai tárlat

Magyar Hirlap, 1985. IV. 25

König Frigyes, grafikus

Vidékről a következő kiállításról jött az értesítés: König Frigyes grafikus kiállítása Székesfehérváron

Kiállítási kalendárium.

Szocialista Művészetért, 1984. febr.

König Frigyes,

Az Ernst Múzeumban tíz Derkovits-ösztöndíjas művész kiállítása nyílt meg. A kiállítás rendezője Orosz Péter. – Szerepel művével König Frigyes.

Jó reggelt!

1984. febr. 17. Kossuth 4.25

KŐNIG FRIGYES festő

Kőnig Frigyes: Magyar írók, irodalmi arcképek

Február 20-ig tekinthető meg a Petőfi Irodalmi Múzeumban Kőnig Frigyes festő kiállítása.

HAJDÚ ISTVÁN: Kohn és Kazinczy, a fiatal és az öreg Vörösmarty, Révai és Verseghy, Kölcsey és sírja, Vajda és a bábja, Tompa és kosra, Tolnai és múzsája, Hugó és lantja, Szomory és harmóniája, Kosztolányi és Virág almája és a sok kis Takács találkoznak. A vá-szontéren egybegyűlnek Kőnig Frigyes hívó szavára, hogy sajátos karnevált, irodalomtörténet-pastiche-t je-lenítsenek meg. Kőnig különös barátság- és kultusz-képei meghökkentő és talányos pillantásokat rögzítve, a kortárs festészet meghökkentő és talányos pillanataivá lesznek.

Élet és Irodalom, XXXV.évf.4.sz.1991.16.p.

kebben értelmezi a modernséget,
bbi területe, dekadenciaként
is, amelyeknek a paralleljeásik müvészeti ágban."[x] A mintegy
a nem oldotta meg, nem is tiszazonban megmutatta, hogy menyes nézetek uralkodnak a müvészet
sében. Megmutatta azt is, hogy
ponti kategóriájának, a realizl eltérnek a vélemények. Az 1963-

ések képzőművészetünk helyzetéről.
1961. október 742.l.

König Frigyes, II. évfolyam,

grafikusművész (beszámoló)

Derkovits ösztöndíjas kiállítása, az Ernst Múzeumban látható, 1985. márc. 1-10-ig.

Műcsarnok és Kamaratermei

1985 márc.

König Frigyes

Kögyermekek jeges lehellete

MN 1989. I. 13.

A GYEREKKOR HELY, nemcsak idő. Liget, melyben a nosztalgia szele kószál, langy zefír lengedez, s mindenre édes és aranyos lepel borul.

Vagy lepedék. Vagy minden megkövesedik, majd emlékművé lesz és idegenné válik, ahogy azt a viszonylag fiatal *König* Frigyes gondolja.

Semmi sem aranyos, semmi sem édes König képein, éppen ellenkezőleg, a játék, a szeretet, az ünnep, egyáltalán, a kapcsolat a gyerek és a világ, meg önmaga között — de kukkantsunk ki a gyerekség jelvényére vagy a jelvénység gyereksége mögül, s mondjuk saját szemünkbe: az emberi viszonylatokról van persze szó általában — tehát König szerint az ember kapcsolataiban, főként a múlt idejűekben a jeges úr a közeg.

PICINYEI PICINY talapzatokon — mint elrontott Hummelbabák — ágálnak, ugratják falovacskáikat és egymást, mindentől és mindenkitől, még saját maguktól is függetlenül. A konszolidáció, az ötvenes-hatvanas évek fordulóján a kölyköcskéi merevednek pózokba, zsebecskéikben beválthatatlan biankóígéretekkel, szemecskéikben a megsejtett, végtelen semmivel. Elfoszlott a báj, a rosszcsontkodás derűje, csak a törpék gonoszsága örök.

König formaadó leleménye egyszerűen lenyűgöző. Olyan technikákat vegyít, melyek elegyíthetőségére — bár ez így utólag oly kézenfekvőnek látszik — nemigen gondolt eddig senki.

[illegible]haikus, a régi flamandokra [illegible] festésmódnyek minden esetben a családi albumból kiröppent fotókról „szólnak" — esetlenül agyafúrtkodó kompozíciója, melyre ugyancsak rárakódott huszonöt-harminc év pora. A háttér nélküli, megemlékművesedett csoportozatok egyszerre hősi és síremlékek; egyszerre sugallják a nagyság lehetőségét és a pusztulás bizonyosságát.

Épp olyanok, mint a kertben „felejtett" szobrok, a hajdani pompa roncsai, melyekről valami malíciózus alak mániákusan igyekszik elhitetni, hogy valódiak és szükség van rájuk. Pedig csak mintha gipszből lennének, s az aggályos mester — az emlékezet — márványozta vagy inkább flóderozta volna őket be, saját magának.

A METAFIZIKUSSÁ FAGYOTT gyerekek — többségük a festő maga — tökéletesen *korszerűek*. Nemcsak azért, mert König Frigyes nagy technikai biztonsággal öltöztette, fésülte és „attribuálta" őket, hanem mert képesek megdermeszteni az időt, pontosabban ők maguk az idő. Nem a panoptikum-bábok szegényes, politizáló, a hasonlatosságot és az állandóságot verejtékes és aktualizáló igyekezettel hajszoló akarnoksága virft róluk, hanem a vállalás, egyszersmind az eltávolodás-eltávolítás kemény iróniája lehel jeges *lehet* a fiúcskák és leánykák szájából.

König Frigyes az iskolákat kijárt és iskolákhoz, irányzatokhoz, magaviseleti klubokhoz nem tartozó művész magabiztosságával teremtette meg az emlékműfestészet egyetlen lehetséges útját, mely pontosan annyira realista, [illegible] pontosan annyira metafizikus, [illegible] melyeknek

kára. Részt vett és beszédet mondott a Gödöllői Agrártudományi Egyetem gyöngyösi főiskolai karának épületében rendezett aktívaülésen.

Beszédében hangsúlyozta, hogy az országos pártértekezlet határozatai nyomán fordulatra, reformra és megújulásra van szükség hazánkban. Azt — mondotta —, hogy e fordulat forradalomnak nevezhető-e, döntse el majd az idő. számunkra most az a legfontosabb, hogy *közmegegyezéssel, következetesen és tudatosan végrehajtsuk a gondjaink megoldását szolgáló reformprogramot.* E folyamatban új értelmet kell kapnia még a baloldali kifejezésnek is. Tudomásul kell vennünk, hogy ez nem a munkásmozgalom monopóliuma, ahhoz kell sorolnunk minden előrehaladásunkat segítő, s ennek érdekében összefogásra kész erőt.

A megújulás szükségességéről szólva Berecz János azt hangsúlyozta, hogy nincsenek örök intézményeink sem a pártban, sem a társadalom más területein. Nem lehetnek intézményesült személyiségek sem· cserélődő, cserélhető vezetőkre van szükség.

A pluralizmus kérdéseivel foglalkozva Berecz János rámutatott: úgy tűnik, demokratikus eszkö-

Ugyanakkor, nem titkolja, hogy egy választás nyomán is magáénak akarja tudni a kormányzás feladatát, felelősségét. Nyitott és igen felelősségteljes fórumnak minősítette a Központi Bizottság titkára a legutóbbi Országgyűlést. Az éles viták, véleménykülönbségek a demokratizmus erősödését szolgálják, bár — mint hangsúlyozta — kapkodás nélkül, lépésről lépésre haladva lehet csak sikeresen végrehajtani a politikai intézményrendszer átalakítását.

A pártértekezletek tapasztalatairól szólva a Központi Bizottság titkára azt hangsúlyozta, hogy legyen erősebb a párt soraiban a kölcsönös szolidaritás. Ne fogadjuk el a felelősség általánosságokban való megfogalmazását, a tisztségekre alkalmatlan vezetőket ki kell cserélni — többiek viszont élvezzenek nagyobb bizalmat. A párt és az állam tevékenységének szétválasztását nem lehet úgy értelmezni, hogy párttisztségekbe nem választjuk be a tanácsi vagy a társadalmi élet egyéb területein dolgozó vezetőket.

Berecz János végül a párttagok körében felvetődő kérdésekre válaszolt.

Kiskunfélegyháza

Huszár Ist...

Archan... emlékezteto vonalkazo ... dal „rajzolt" figurái hideglelős plasztícitást kapnak, s a dombormű-, máskor szoborszerűséget tovább fokozza a grisaille-os, szürkéskék egyszínűség, s a reneszánsz és a manierizmus ornamentális, szemcsaló illuzionizmusa. Az archaizálásra rádupláz a félprofi, félamatőr, vidékies fényképek — hiszen a festmé-

és pontos... mint azok az emlékek, mely... műveket kell állítani. Kiállítása — számomra — az utóbbi évek legérvényesebb művészeti teljesítménye.

(König Frigyes kiállítása a budapesti Dorottya utcai galériában látható február 11-ig.)

Hajdu István

KŐNIG FRIGYES

díjazott ld. Fehér László

Docsi Kiss János: Babits a képzőművészetben. Szekszárd, Művelődési Központ

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 51. sz. 4. o.

KÖNIG Frigyes

PRIEGER Zsolt: Nyolc magyar képzőművész Grazban.
= Magyar Hirlap, 1992. február 4. 13.p.

KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP

Lírai absztrakt festmények

A középgenerációhoz tartozó, 1973 óta kiállító *Szüts Miklós* lírai nonfiguratív képeit tekinthettük meg januárban a Vigadó Galériában. Szüts korai, *Váli Dezső* szálkás, elvont alkotásai által is inspirált művei után finom színárnyalatú pasztelljei készítésekor talált rá saját hangjára: a színes, festői nonfiguratívitásra. Legújabb képeit a puha formák, a már-már teljesen visszafogott, derengő, barnás-drappos, néha feketés kolorit jellemzi. A festmények motívumai leginkább Rothko kompozícióinak alig-formáit idézik, de színvilágúk teljesen egyéni. A *Zsoltár* (1988) vagy az *Allegró* (1990) című munkái a honi lírai nonfiguratív kifejezésmód reprezentatív darabjai.

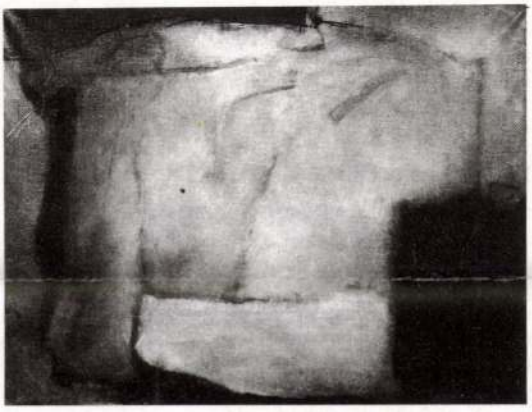

Szüts Miklós: Allegró, 1990, olaj, vászon, 150×200 cm (Fotó Tahin Gyula)

A tárlat árusítással egybekötött volt, mint napjainkban már a legtöbb bemutató. Ottlétemkor éppen angolokra vártak, akik érdeklődtek Szüts festményei iránt. Nem tudom, vásároltak-e. Mindenesetre ha ők nem vettek, nem hiszem, hogy a magyar műgyűjtők bármelyike is vásárolt volna a meglehetősen borsos árú – 150–250 ezer forintba kerülő – munkákból. A megállapított árak és a reális kereslet közötti óriási eltérés arra figyelmeztet, hogy még mindig nem alakult ki a kortárs festészet piaca. *(Vigadó Galéria, 1991. I. 10–27.)*

Íróportrék XIX. századi provinciális stílusban

A Petőfi Irodalmi Múzeumban *Kőnig Frigyes* a magyar irodalom nagyjainak portréit állította ki. A tudatosan vállalt eklektika és a megmosolyogni valóan naiv-direkt jelképhasználat – klasszicista épületecske urnával, pajzson országcímert tartó puttó, a költészetet jelképező lant – visszaad valamit a XIX. század elejének levegőjéből. A képek hangulata Weöres Sándor Psychéjét és Esterházy Péter archaizáló írásait juttatták eszembe. Sőt az idézőjelbe tett modorosság ironikus gesztusán túl napjaink, a XX. század vége művészének stíluskeresését is dokumentálják az olyan vásznak, mint a fejét karjára hajtó Kölcsey, vagy az egyszerre, egy kompozíción ábrázolt fiatal és öreg Vörösmarty a kis allegórikus angyalfigurával (és a katalógusban a reprodukció alatt olvasható frappáns Mészöly Miklós-szöveggel). Valljuk be, modorosak ezek a festmények, de tudatosan, vállaltan mesterkéltek. Manierista, egyénien manierista stílusban állít tehát emléket Kőnig irodalmunk nagyjainak Kazinczy Ferenctől Kosztolányi Dezsőig. *(Petőfi Irodalmi Múzeum, 1991. I. 17–II. 20.)*

König Frigyes: Kölcsey, 1990, olaj, vászon, 90×100 cm (Fotó Pácser Attila)

Test-ék

Valószínűleg nem voltak tisztában azzal a művészek (mert a rendezők sem döntötték el igazán), hogy milyen kiállításra – iparművészetire-e, vagy body artos képzőművészetire – invitálja őket az 1990 tavaszán kiírt pályázati felhívás. A *Budapest Kiállítóteremben* rendezett tárlat anyaga tükrözi is ezt a bizonytalanságot: a kollekció nem volt

Enteriőr a Test-ék kiállításról (Fotó Szelényi László)

Arnóti András: Birdy, 1990, olaj, vászon, 190×120 cm

egységes, a művek sora ellentétes szemléletről tanúskodott. Bemutattak itt hordhatatlan ékszerszobrokat éppen úgy, mint *Lengyel András* body artos szemfestésének dokumentumfotóját, alig-alig geg értékű, szöggel kivert, szurokban és tollban megforgatott játékbabákat és *El Kazovszkij* installációját. A kényelmesebb művészek viszont *(Pincehelyi Sándor, Benes József)* már korábban is bemutatott alkotásaikat küldték el a kiállításra. Nem csoda tehát, hogy kitűnő és gyenge művekkel egyaránt találkozhattunk ezen a tisztázatlan koncepciójú tárlaton. *(Budapest Kiállítóterem, 1990. XII. 15–1991. I. 15.)*

Land-kerámia

Wéber Miklós kiállításának megnyitója előtt néhány nappal jártam a Stúdió Galériában, akkor, amikor éppen nagy mennyiségű homokot hordtak be a munkások a terembe. Először arra gondoltam, ismét átalakítják a galériát, de közelebb menve kiderült, hogy a mű alapozásához kell a töméntelen homok, ebbe kerül majd a kompozíció. A vernisszázst követő másod- vagy harmadnapon azután tüzetesen szemügyre vettem a homokba ágyazott samott plasztikát, ami engem *Farkas Ádám* korai land artos munkáira, tektonikus formákat idéző bronzaira emlékeztetett. Wéber Miklós tehát egy kiállítóteremben kivitelezett land art alkotással lepte meg a közönséget, melynek barázdált felülete szélcsiszolta, jégszántotta sziklát idézett, és ezt a hatást a barnás-kopottas felületű samottelemek – ezekből épült fel a kompozíció – csak fokozták. *(Stúdió Galéria, 1991. I.)*

Wéber Miklós: Az utolsó utazás előtti fürdés (részlet), 1990, samott, 400×500×40 cm (Fotó Winter Erzsi)

Csoportos bemutató az FMK-ban

Amióta megszűnt a Fiatal Művészek Klubjának a puha diktatúrában kiharcolt biztonsági szelep szerepe, egyre inkább veszített jelentőségéből a művészeti életben: újabb kiállításai nem igazán érdekesek. Kellemesen csalódhattunk tehát, ha vettük a fáradságot és megnéztük *Bukta, Doró, Fátyol, Kopasz, Küchler, Nayg* és *Sebestyén* közös tárlatát, melyen az újfestészet és a posztavantgárd közötti üres területet megcélzó színvonalas alkotásokat láthattunk. *(Fiatal Művészek Klubja, 1991. I. 10–25.)*

Dunap'artos galéria

A Bartók '32 Galéria egyre inkább a Dunap'art alkotóközösség törzshelyévé válik. Így nem véletlen, hogy a tél derekán is a társulás három prominens tagja – *Arnóti András, Kovács Péter Balázs* és *Paulikovics Iván* – kiállítását tekinthettük meg a bemutató teremben. Arnóti András művészetét jelenlegi kifejezésmódja alapján Várady Róbert metafizikus, a perspektívát túlhangsúlyozó, és Szemadám György montázsszerkesztéssel építkező stílusa közé helyezhetjük, hiszen festményein egy a távlatot kiemelő képtérben jelennek meg a különböző tárgyak és szimbolikus értékű állatok. Kovács Péter Balázs ismert, vonalgesztusokból kialakított portréit, valamint lauferjeit mutatta be. Ez utóbbiak közül feltétlenül említést érdemel nagyméretű, petyegtetéssel és gomolygó gesztusokkal festett sárga-kék-zöld, felhőket idéző vászna.
Paulikovics Iván figurális-groteszk bronzain a magyar szobrászatban korábban hivatalosnak elfogadott, könnyed, impresszionisztikus mintázást vegyíti némi groteszkkel. E kicsit megkopott figurális stílusban kivitelezett műveknek a gondos, alapos megmunkálásukon túl fanyar felhangjuk a legfőbb erényük. *(Bartók '32 Galéria, 1991. I. 18–II. 10.)* *Lóska Lajos*

Jorrit Tornquist

Az osztrák művész Graz és Klagenfurt után Budapesten, a Dorottya utcai Kiállítóteremben mutatta be alkotásait. Tornquist ugyan Grazban született, de 1966 óta Milánóban él, és jelenleg színtant és fénytant tanít vendégprofesszorként a grazi Műszaki Főiskolán – ahogy ez a katalógusból megtudható.

Vándorkiállításán, *Nemlékezetek* címmel, akrillal festett képek és kisplasztikák szerepeltek. E művek nem az

Szegő György

LAOKOON RETTENETES GYERMEKEI

König Frigyes monumentumai

1

Rettenetes gyerekek: „Cocteau regényének hősei véget érni nem akaró és ezért tragikus gyerekkorban élnek. Lázadásuk az, hogy nem akarnak felnőni, nem akarják alávetni magukat a felnőtt világ racionális lélektanának" – írja *Szerb Antal. König Frigyes* januári–februári kiállításán is a gyermekkor elevenedik meg. A mi 50–60-as évekbeli gyermekfotóink szolgáltak a festő modelljeiként. Míg azonban eddig erről úgy tudtuk, ezek a fényképek a „Mosolyalbum"-féle fotóműtermek mesterkélt cukormázas féligazságait hordozzák, most igazi meglepetésben lehet részünk. Az egykori fotókat nagyméretű tempera- és olajképekké növelte a művész.

A vetítés azonban különösen ellentétes irányú projekcióvá is alakult. A lélektan egyik értelmezése szerint a projekció a gyermeknek az a vélekedése, hogy a felnőtt ugyanúgy érzi, amit ő. König képeinek tanulsága fordított jelentésű. A képeken koravén, hideg tekintetű gyermekarcok állítják: ugyanazt érzik, amit a felnőttek. Ebben a vonatkozásban Cocteau modelljének is ellentéte a König-féle sorozat. A képek figurái – s bennük mi – azért lázadnak, mert már eleve felnőttnek születtek. De ez csak utólag érett bennünk szavakká, amikorra a gyermekkori felnőttígéretekről bizonyosan megtudtuk, jó szándékú hazugságok: a felhőtlen gyermekéveknek alkotó, boldog felnőttkor lesz a jutalma. Más szóval „... ember lesz az én kisunokám". Pedig a fiúcskák egymáshoz, hintalovaikhoz, lendkerekes autóikhoz, pettyes labdáikhoz és különösen önmagukhoz való – már a fotókon is megörökített – reménytelenül magányos, kívülálló viszonya látható volt eddig is. De ez csak most, ebben a festői felfokozásban világosodott meg bennünk.

Ezt a hatást egyrészt a háttér sajátos megfestésével érte el König Frigyes. Míg Cocteau regényének hőse a szoba maga, a gyermekkor sötét és titokzatos rendetlen világa, amelyből nem lehet és nem is érdemes kitörni; addig *A gyermekkori monumentumok* hősei egy falak nélküli színpadon léteznek. Ez a szinpad a Semmi közepén épült. A Semmit a festő mint a megvilágosodott ember istennel találkozásának gyakorta leírt fényélményét ábrázolja. A grisaille technika kékje-fehérje alá festett, alig észlelhető vöröses alapozás részben a pasztellszíneket szürkíti a depresszió tónusai felé. Másrészt azt is sejteti, hogy a szinte élettelen – bilin, hintalovon, kisszéken trónoló –, szándékosan hibás perspektívában megfestett alakok mégiscsak élnek. A tér és a figurák eltérő rövidülése azzal a fenyegető érzéssel tölti el a nézőt, hogy a kicsik a Seholból véletlenül leléphetnek: vissza a Semmibe. Az a benyomásunk támad, kilátástalan porcelán-Laokoon-

küzdelmet folytatnak. A szépen fésült frizurácskák mesterien folytatódnak a háttér fehér kígyó szörnyetegében. Ezt úgy hozza létre a festő, hogy kísérteties pontossággal összeilleszti a fésű és az ecset nyomát.

König Frigyesnek mindig voltak érvei *Descartes* ama mondásának igazolására, mely szerint titkos megfelelés létezik olyan részletek között, amelyek látszólag semmilyen összefüggést nem mutatnak.

A legtökéletesebben képviseli ezt a se halott, se élő világot a nekünk jelképesen hátat fordító, arc nélküli fiú és a karján alvó pólyás. Nem lehet eldönteni, melyikük álmodja azt, hogy ő az a bizonyos „kisunoka". Vagy talán azért mosolyog egyedül fölényesen a csukott szemű csecsemő ebben a bizonytalan félvilágban, mert az üveges tekintetű idősebb ikertestvérekkel szemben ő legalább abban bizonyos, hogy valóban meghalt. Megfagyott, véglegesen kővé változott, ahogyan körülötte minden tárgy, még a „márványozott" festésű fa képkeretek is.

A Dorottya utcai tárlat festett gyermekszereplői szerzőjüktől sok „félre" instrukciót kaptak. Ezekkel ügyesen élnek is, ilyesmiket mondanak az élet festett színpadáról a tárlat nézőtere felé: azért vagyok szomorú, koravén bölcs, netán magányos, kényszeres kisfiú, mert így fejezem ki nemzedékem családott életérzését. Ehhez a mondanivalóhoz telibe találta a témát König Frigyes. Igen pontosan illesztette sorozatához a megfelelő festői dramaturgiát is: az érzékeinkkel tapasztalható valósághoz az észlelés határain túli, metafizikus piktúrát.

3

1 König Frigyes: Gyermekkori monumentumok V/Childhood monuments V, olaj, vászon, 83 × 200 cm, 1988

2 König Frigyes: Gyermekkori monumentumok III/Childhood monuments III, olaj, vászon, 90 × 140 cm, 1988

3 König Frigyes: Gyermekkori monumentumok I/Childhood monuments I, olaj, vászon, 110 × 130 cm, 1988 (fotók Pácser Attila)

2

Hamvay Péter

CÉZANNE: BUFFET

„Eddig egyetlen Cézanne-hívő sem tudta csodálatának világos és pontos okát adni" – írja *Maurice Denis* a L'Occidental 1907. évi egyik számában. Az azóta eltelt több mint nyolcvan év alatt számos kitűnő *Cézanne*-tanulmány látott napvilágot, én mégis érzem Denis mondatának időszerűségét. Minden műalkotás egy szerves világ, mely saját törvényei szerint működik. Önálló tere és ideje van. A természet titkait is sorra feltárják, de ki meri ma már a XVIII. század biztonságával azt állítani, hogy valamikor is megnyilatkozik nekünk az összes titok? Így vagyunk a műalkotásokkal is.

A legnehezebben megközelíthető világú alkotó művészek egyike Cézanne volt. Főképp azon művei előtt állunk dadogó meghatottsággal, melyeket – jobb híján – csendéletnek nevezünk. Ezek között található egy (a *Buffet*) – korai, impresszionista korszakából – a Szépművészeti Múzeum Modern Külföldi Osztályán. Próbáljunk meg ezen kép alapján „pontosan fogalmazni"!

A képen egyszerű mindennapi tárgyakat látunk, „csendéleti" elhelyezésben. Az első pillanatban feltűnik egy üvegpalack, mely szinte a kép mértani közepén van, s szilárd, egyenes vonalával mintegy függőleges tengelyt ad a csendéletnek. Az egyenes túlmutat a palack formáján, úgy, hogy Cézanne a polcon lévő csészéket oly módon helyezte el, hogy a palack egyenesének képzeletbeli folytatása mintegy közéjük furakodik, széttaszítja őket; ezt megkönnyítendő, nincs meghúzva a polc belső éle. Bármily hangsúlyos is ez az egyenes, mégsem osztja a festményt két részre. Fontos alkotórésze a függőleges képnek, hiszen lefelé is folytatódik, az abrosz lehajló szélének jobb oldali élében.

Megfigyelhetünk még egy függőlegest, mely körülbelül a festmény harmadoló vonalának felel meg, s a jobb szélső kávéscsésze, a pohár és a középen helyet foglaló almák jobb szélső tagjának egymás alá helyezett formáiból áll. Ez sokkal rejtettebb tengely ugyan, mint az előbb vázolt, de éreznünk kell az alma körén, a pohár szájának oválisan keresztül a csésze szinte csonkakúpszerű formájába mutató egyenest. Mindezt alátámasztják az asztallap alatti – a szekrény alsó részét alkotó – hangsúlyos függőleges ecsetvonások. Ha ránézünk a festményre – méretei folytán is –, inkább a vízszintes vonalakat érezzük meghatározóbbnak.

Nézzük meg most ezeket: igen határozott párhuzamos vízszintessel találkozunk az asztallap és a polc keményen megfestett egyenesében, melyek mintegy szét is vágják a festményt. Próbáljuk meg letakarni a vízszintesen kívül eső részt! Természetesen egy új képet látunk ekkor. Visszatérünk még a későbbiekben a középső rész önálló elemzéséhez, most csak annyit, hogy ez hozzásegít egy újabb vonalegyüttes fölfedezéséhez, nevezetesen a palack s a négy alma merőlegeséhez. Ha most újból tekintjük a képet, megleljük az abrosz és a polc tárgyainak párhuzamát. Érdemes ennél az észrevételnél egy keveset időzni!

Ha letakarjuk a polcon lévő almát, szinte bántó közvetlenséggel mutatkozik meg ez a párhuzam. Cézanne ennek enyhítésére a cukortartót hátrébb helyezte a polcon, mint a csészealjakat, de a csésze jól látható, alsó körénél egy lehelettel közelebb. Így nem érezzük, hogy a polcon lévő formák szigorú egyenesben helyezkednek el, hanem egyrészt az egyenes is megtörik – s mint önálló formák ellenpontozzák a polc vonal- s az abrosz foltszerű vízszinteseit –, s amennyiben megmarad egyenesnek, kicsit a kép felső része felé tart, mint ahogyan az abrosz foltja, a kép alsó része felé mutat. Így kap a festmény bizonyos feszült, mozgalmas hangulatot is. Feltűnő, s nem hallgatható el tovább az az észrevétel sem, hogy a korábban sorolt függőlegesek mellé járul még kettő, amelyek nincsenek ugyan meghúzva egyenesekkel, hanem a kép jobb, illetve bal negyedének a formáival vannak érzékeltetve: A bal negyed „üressége" (a cukortartó, az asztalterítő része) szemben a jobb negyed alsó háromszögébe zsúfolt formáival. Ehhez még hozzájárul a bal oldal formáinak viszonylagos egyensúlyi helyzete szemben a jobb oldal formáinak egy helyre koncentráltságával, a negyednek ily módon két részre osztásával.

Ha elfogadjuk ezeket az egyeneseket, próbáljuk most újra elővenni a polcok határoló vízszinteseit is! Nem, ez nem megy! Ekkor már nem érezzük a vízszintes vonalakat olyan keménynek, hogy feloszthatnák a képet. Ha van létjogosultságuk ezeknek a minden oldalról határoló vonalaknak, csakis külön-külön (vízszintes, illetve függőleges vonzatukban) van. Ez is bizonyítja a kép hallatlan stabilitását! Feloszthető, feldarabolható, különálló részekből áll, de ha egy másik szempontból vizsgáljuk, érvényét veszítik eddigi megállapításaink, s újabbakra bukkanunk, mert a kép, egészét tekintve tökéletes egységet alkot. A tökéletes egység pedig nem is származhat máshonnan, mint dinamikus formák egymáshoz hangolásából.

Vizsgáljuk tehát most a szigorúan a függőleges negyedelővonal által határolt képrészt! Vajon miért nem érezzük a vízszintes tengelyeket? Azért, mert ekkor kel életre az asztalon nyugvó két szélső alma s a polcon lévő két kávéscsésze formájának kapcsolata. Mi ez a kapcsolat? Azt nem nehéz megfigyelni, hogy szinte egymás alatt helyezkedik el ez a négy forma, azt sem nehéz meglátni, hogy mégsem így tartoznak össze. A bal oldali almát érezzük a legközelebb hozzánk, meleg színe, nagy mérete s a többi almával szembeni előtérbe helyezése révén, a csészék esetében viszont az ellenkező oldaliról mondhatunk el hasonlókat. Így tehát két egymást szinte felező átlós egyenes vonalban helyezkednek el a formák. Ezt a képzeletbeli átlót támasztja meg a palack nyugodt egyenes formája. Sőt nemcsak megtámasztja, hanem valójában ez hozza létre. (Letakarva a palackot, csak a könyörtelen vízszinteseket látjuk.) Az, hogy megtámasztja a palack formája a két átlós egyenest, még korántsem jelenti azt, hogy kiegyensúlyozza is azokat!

Ne feledjük, az átlót magát az hozta létre, hogy az egyik formát közelebb éreztük, mint a másik kettőt! Ebből az következik, hogy a piros alma-palack-jobb csésze vonala közelibb, erősebb, szilárdabb, mint a másik. Az előző stabil, míg a másiknak „van egy kis játéka". Ez menti meg a képet a kemény mértaniságtól!

Próbáljunk meg most visszatérni a vízszintes negyedelőkre! A függőleges vonalakat nem érezzük, mint azt már korábban megállapítottuk, az előbbi átlóval szemben most egy gúlakompozícióra leszünk figyelmesek. A palack–piros alma–sütemények az alappontjai, s a palack nyaka, illetve teteje a gúla csúcsa. Itt érezzük először, hogy a formák valóságos térben vannak elhelyezve. A középrészben számos háromszög kompozíciót is fölfedezhetünk, de fölösleges ezeket mind felsorolni.

Nézzük most újból az egész képet: egy jellegzetes átlós vonalat s még további háromszögeket fedezhetünk föl. Érdekes lehet talán az előbbiek közül megemlíteni a polcon lévő alma–piros alma–sütemények tompaszögű, a palack és a két csésze élére állított hegyesszögű háromszögét. Az átlós vonal pedig a bal csésze száját és a sütemények felső részét összekötő képzeletbeli egyenesben jelenik meg, amelyet alátámaszt a palack, a sütemények mögötti almák formája s gyönge hajlatot ad a pohár beljebb elhelyezett formája. S ha még további keresésbe merülünk, azt mondhatjuk, hogy a képen uralkodó forma a háromszög. A képen uralkodó egyenesek a párhuzamos, a vízszintes, az átlós. Mindegyik uralkodik tehát más-más oldalról nézve.

Ha valaki ezen leírás alapján keresné meg a képet, biztos vagyok benne, hogy nem találná meg. Ha ránézünk Cézanne festményére, nem találunk párhuzamosokat, merőlegeseket, háromszögeket. Sőt inkább a gömbölyű formák ragadnak meg első látásra: az almák szinte mértani körvonala, festésének módja, mely szintén ezt hangsúlyozza, a pohár csillogó formája, a tányér ovalisa... stb. Cézanne tehát a mértani vonalakat és formákat oly zseniálisan kezeli, hozza létre belőlük a harmóniát, hogy különkülön szinte meg sem jelennek.

Nem szóltunk még a jobb negyedben elhelyezkedő tál–süte-

örökség

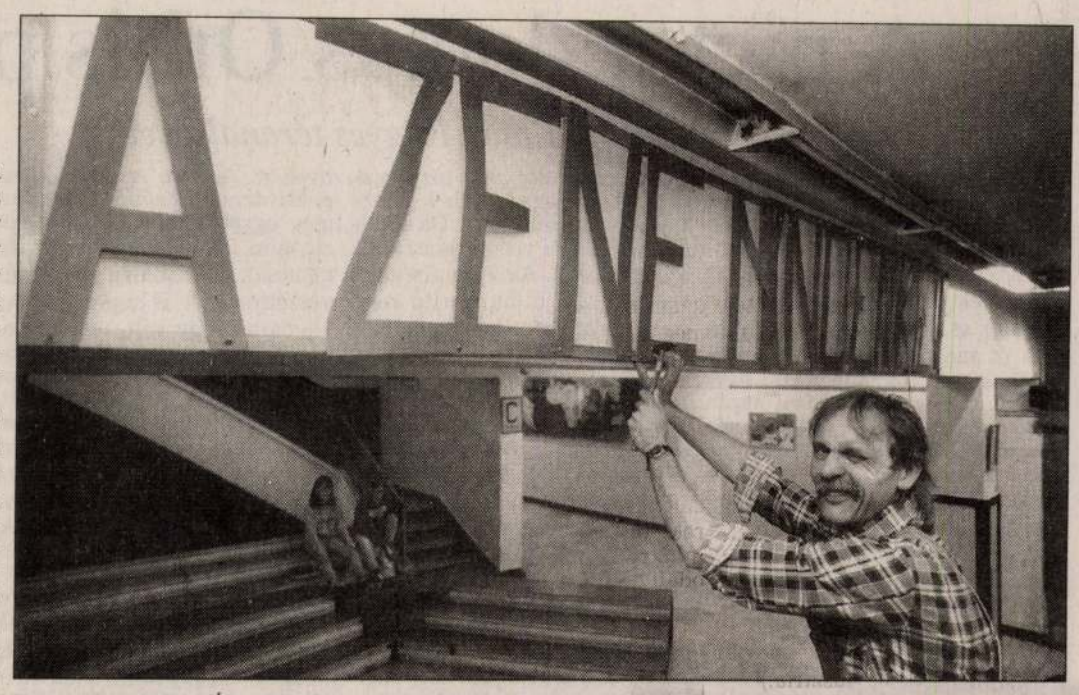

Cziránku Sándor: Álmokkal nem lehet jóllakni

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

rockzenekarokat segített a pályára, mint a P. Mobil, majd a Beatrice. A folytonos útkeresés azonban jobban izgatta, a mókuskerékből még idejében kiugrott, majd egyre mélyebbre merült a népzenébe és a bartóki dimenziókba. A Gépfolklór, később a Ködkonda a pályafutásának további állomása, az utóbbi tíz évben pedig a Barbaro, melynek zenéje olyan, mintha a század két egyetemes géniusza, Bartók Béla és Jimi Hendrix találkozott volna valahol a forrongó Balkánon. Ez már nem folk, nem rock, nem is a kettő szintézise – mágikusabb, mélyebb és magasabban szárnyaló.

De a Barbaro egyre kevesebbet koncertezik, az idő is kezd eljárni felette, majd másfél éve a széthullás küszöbén áll. Cziránku Sándor pedig jelenleg megbízott gondnok egy csepeli általános iskolában.

– Tavaly egész nyáron az összhangzattani könyvemet írtam – mondja két kapavágás között. – Huszonöt évi zenei tapasztalataimat sűrítettem bele, Csepel délkeleti része a legalkalmasabb helynek látszott egy ilyen jellegű kísérleti iskola létrehozására.

A háború alatt és után a lakók az erdőt szép lassan eltüzelték, az iskola egy darabig vegetált, erdei jellege teljesen megszűnt, s a környékkel együtt fokozatosan jelentéktelenedett. Egészen 1978 márciusáig, amikor is jelentősen kibővítették és teljesen felújították. Az iskola tizenhat új tantermet és egy nyolcvan négyzetméteres könyvtárt kapott, valamint előadótermet, műhelyt, ebédlőt, konyhát és egy hatalmas tornacsarnokot. 1991-ben pedig felvette Eötvös József nevét.

Ma közel ötszáz diák jár ide, évfolyamonként egy-egy tagozatos osztályba. Hetente három énekóra, két énekkar, egy osztálykamara. Az iskola kórusa országos hírű, ott vannak minden jelentősebb eseményen.

Sándor negyvennégy éves, hat egészséges gyermek apja. Öt fiú, egy lány. – A gyerekeknek példát kell mutatni, magyarázhatok nekik bármit művészetről, elhivatottságról, ha közben korog a gyomruk – jegyzi meg Sándor, lenn az iskolai alagsorban, miközben „birodalmát" bemutatja. – Kizárólag feleségem hihetetlen tűrőképességének és a művészetek iránti rokonszenvének köszönhetem, hogy korábban ezt az életmódot folytathattam.

A havi fix hallatán nemcsak a család nyugodott meg, hanem a zenekar is. A társak sem a zenéből élnek, az ő szintjükön ma itt ez nem lehetséges. A bulikényszer a Barbaróban évek óta feszültség forrása, és valóban képtelenség, hogy sokszor csak azért utazzanak több száz kilométert, hogy a fejenkénti ötezres gázsiból Sándor rendezni tudja a villanyszámlát. A zenésztársak sem húszévesek, fáradékonyak és egyre nehézkesebbek. Azért persze ez az ünnepelt havi fix nem a Kánaán. Harmincnyolcezer bruttó, melyből kézbe huszonnyolc jut. Ehhez jön még a családi pótlék. De legalább tervezhető a nyomorúság.

– Visszatekintve eddigi pályafutásomra, nem vagyok biztos benne, hogy érdemes volt ennyi áldozatot hozni a zenéért – így Sándor. – A miénknél sokkalta hatékonyabb módszerek és eszközök léteznek, akár ebben a műfajban, ebben az alternatívnak nevezett közegben is. Állandóan koncerteztünk, szerte az országban, abban a reményben, hogy a közönség és a szakma előbb-utóbb felfedez bennünket és attól kezdve minden megy magától. Ezt az utat egyedül a P. Mobil bírta végigjárni, de abban a korban ennek a műfajnak, és különösen annak, amit Schuster Lóránték képviseltek, még elemi ereje és hatása volt.

Mindezt alig ötven méterre mondja a valaha nagy hírű Rideg Sándor Művelődési Ház rideg épületétől. Egykor az életszagú rockzene melegágya volt, a Bercsényivel, a Patakyval és a többi külvárosi kultúrházzal együtt. A hajnalig tartó örömzenélések, a rácsodálkozások terepe, a kilépéseké a csillagközi térbe, majd a visszatéréseké a harmóniákba. Ezt a világot próbálta meg Sándor nemrég feléleszteni, amikor a Barbaro mellett megalapította a változó felállású, a zene szabadságát hirdető Kárpát Mőbiuszt. Ez sem működött.

– Ez egy kicsit fáj – kommentálja. – Hogy nem tudtam kézben tartani. Talán azért sem megy, mert a mai fiatalokban nincs annyi kitartás és fanatizmus, mint bennünk volt. Elmúlt a műfaj varázsa. Ők már nem tudnak fél kiflivel reggel nyolckor a pincébe vonulni, egész nap gyakorolni, és csak este tízkor feljönni.

Egy marék szög. Ennyi volt az örökség, amit Sándor gondnokként átvett. Lenn a tárolóban pedig húsz év maradéka, repedezett deszkákban, rozsdavirágos fémekben, attraktív limlomokban. Ebből kell gazdálkodni, többre nemigen tellik, a népi leleményességre errefelé nagy szükség van. Az előtérben kis doboz, rajta a felirat: „Köszönjük, hogy támogatta iskolánkat". Jelképes két marék apró, de látszik, hogy megfognak minden garast.

Volt időszak, amikor hetente törtek be az iskolába. Aztán három éve beszerelték a riasztót. Azóta már csak kéthavonta próbálkoznak. És elvisznek mindent, ami a háztartásban alkalmazható. Az igazgatónő ma már csak a könyvtárat félti, de a rendőrök megnyugtatták: a betörők nem olvasnak.

Teljes inkognitó. A sok tennivaló mellett Sándor ennek örül a legjobban. Az igazgatónő és néhány tanár persze tudja, hogy honnan érkezett, de a gyerekek szemében ő még érintetlen. Az igazgatónő elégedett a munkájával. Ha máshol fellépése van, messzemenően támogatják. Sőt szeretnék, ha zenészként a házon belül is bemutatkozna. Gitárórák tartására is felkérték már, de Sándor időt kért, hogy meggondolja a dolgot.

– Egyesek úgy tartják, szerencsés az az ember, aki életében legalább egy-két nagyobb váltásra, megújulásra képes – véli Sándor. – Amikor olyan képességei, olyan oldalai is fejlődnek, amiről addig nem is tudott. Rólam például kiderült, hogy nemcsak muzsikusként, de szerelőként, tmk-lakatosként is egész jól megállom a helyem. Ilyen őszülő fejjel. Nem is igazán értem, hogy a mai társadalom miért bánik olyan irgalmatlanul az öregekkel.

A Barbaro tíz éve vívja a maga szélmalomharcát a hazai rock and roll cirkuszban. Mindössze két lemez, maradt utánuk. Még az idén szeretnének egy újabbat felvenni. Majd valószínűleg szép csendben feloszlanak. Hogy ne fájjon senkinek.

– Mondtam az énekesünknek, Jorgosznak, most kellene abbahagyni. Mert akkor öt-tíz év múlva belőle prófétikus jelenség válna. Aki már akkor megmondta és végigcsinálta és végigkínlódta – és akinek igaza volt. De jelenleg sem ő, sem mi nem vagyunk aktuálisak. És ebbe nem érdemes belehalni.

– Csókolom Sanyi bá' – zökkent vissza bennünket egy vékony gyerekhang. Sápadt, szemüveges, enyhén szeplős fiú. – A második emeleti fiú vécében eldugult az egyik vécé.

– Bocs, de mennem kell – szabadkozik Sándor, Magyarország egyik legtehetségesebb gitárosa, majd megragadja a nehéz szerszámosládát, és elindul...

Jávorszky Béla Szilárd

Lélegzethez jutva

A pesterzsébeti Anyaoltalmazó Otthon – ahol V. Angéla jelenleg lakik – egyszerű saroképület. Volt már kocsma, rendőrség, pedagógusszállás, most krízishelyzetben lévő anyák átmeneti lakhelye. Hosszú, mégsem nyomasztó folyosóról nyíló kilenc kicsi szoba várja a rászorulókat.

V. Angéla és kislánya, Boglárka a folyosó elején lakik. Szobájuk falán Munkácsy *Rőzsehordó nő* című képének reprodukciója látható. A hűtő és a szekrény teteje az éléskamra: olajat, lisztet, rizst, cukrot, körülbelül egy hónapra valót tárol Angéla.

– A nagymamámtól tanultam ezt, sokáig éltem vele együtt. Amikor megkapta a nyugdíját, mindig megvette az alapvető élelmiszereket. Most én is így csinálom, hogy kijöjjünk a segélyből és a családi pótlékból.

Mással 40 év alatt történik ennyi

V. Angéla nem szívesen gondol a gyerekkorára. Apja italozásai és verekedései miatt gyakran menekült a nagyanyjához. Ott is aludt, hogy ne hallja az éjszakai cirkuszokat. Tizenhét éves korában megismerte későbbi férjét, akivel rövidesen összeköltözött, és hol Angéla keresztanyjánál, hol anyósánál, később albérletben éltek. Közben végezte el a szakközépiskolát.

Amikor leérettségizett, 24 hetes terhes volt. A vizsga után tartották meg az esküvőt, amelyre anyósa és apósa nem jött el. Viszonyuk később sem lett jobb, pedig a kényszer egy fedél alá hozta őket, mert Angéláék képtelenek voltak kifizetni az egyre drágább albérleteket. Boglárka így az anyóséknál született, ahol öten éltek egy szobában. A zsúfoltságban és a mind gyakoribbá váló nézeteltérésekben Angéla férje „kiborult" és a pszichiátriai kezelés során „összejött" egy ápolónővel. Angélának ekkor lett elege.

Haraszti István, az Anyaoltalmazó Otthont működtető alapítvány titkára a kora délelőtt csendjében mondja el, hogy az anyaotthon nem magyar találmány. Németországban évtizedek óta működnek anya–gyerek szállók, a tengeren túlon pedig a feministák szerveztek hasonló intézményeket. Nálunk a Vöröskereszt kezdeményezésére húsz anyaotthon működik az országban.

Fél kiló tészta, három kiló kenyér

– Tudni kell – mondja Haraszti István –, hogy az anyaotthon nem végleges megoldás. Egy hónapra kötünk az anyákkal szerződést, és legfőljebb kétszer egy hónapra hosszabbítjuk meg.

Csak azokat veszik fel tehát, akik rendezni akarják a sorsukat. Senki helyett nem dönthetnek. E lehetőség arra jó, hogy a gyerekek ideiglenesen megmenekülnek az állami gondozástól, az anya is erőre kaphat egy kicsit. Átgondolhatja eddigi életét, és változtathat, ha úgy látja jónak.

Ez az otthon már több mint öt éve működik. Az elején a környék lakói meglehetősen tartózkodóak voltak. Mára ez a probléma megszűnt, jellemző, hogy nemrég egy nyugdíjas nénike félkilónyi száraztésztát gyúrt az anyáknak, egy bácsika pénzt hozott, egy XX. kerületi pékség pedig minden nap három kiló kenyeret ad ajándékba. Az otthonban egyébként óvoda várja a gyerekeket, hogy az anyák nyugodtan dolgozhassanak. Mindig az az édesanya készít ebédet, aki éppen otthon van. Ma G. Aranka főz, brokkoli lesz sajtszósszal.

Amikor kész az ebéd, fáradtszomorúan beszél eddigi sorsáról: ő mindent elkártyázó férjét hagyta el, négy és fél éves kisfiával egy év alatt kilencszer költözködött. Mindenféle munkája volt már, vigyázott a „hisztis, elkényeztetett, mindene megvan" gyerekre, járt gombot varrni, illemhelyet takarítani, most egy közeli üzemben kapcsolókat szerel. Aranka az anyák demokratikusan választott közös képviselője, kéthetenként a lakógyűlésen mondja el, ha bajuk van.

Lakógyűlés tánccal, tapssal és könnyekkel

A lakógyűlés este kilenckor kezdődik, a gyerekek ilyenkor már ágyban vannak. A közös ügyeken gyorsan túlesnek: Aranka kéri, hogy jobban ügyeljenek a tisztaságra, majd Haraszti István elújságolja, hamarosan dada is lesz az oviban, főzni is fog, változatosabb lesz az étrend.

Táncterápia ezután a program, a foglalkozást Méhész Ottóné, Éva, a pszichológusnő vezeti. Ilyenkor bárki hozhat zenét, amelyre úgy mozog, táncol, ahogy akar. A hangulat kicsit zavart, jó öt percig várni kell az első vállalkozóra. Két anyuka ma van itt először, egyikük távolabb húzódik a többiektől, riadt madárként ül közöttük. B. Linda a legbátrabb, ő a legfiatalabb, diszkózenét hozott. Tánca után megbeszélik, mit fejezett ki a mozgása, ezután D. Zsuzsa jelentkezik. Föláll, de nem táncol, s amikor leül, tartása teljesen zárt lesz. A többiek elfogadják, hogy Zsuzsa most nem akar semmit. A félrehúzódott anyukát noszogatják inkább:

– No, petrezselyem! – biztatja Aranka is, de ő most semmiképpen sem mozdul, másik „új" anyuka vállalkozik a táncra.

– Nem is tudom, mikor táncoltam utoljára, lehet, hogy már el is felejtettem – szabadkozik, azután feláll, figyeli a zenét, és tétován, majd egyre bátrabban mozogni kezd.

A végén a többiek megtapsolják, ő meg a szemét törölgeti.

Ebben a meleg, elfogadó légkörben sírni is lehet.

Péhl Gabriella

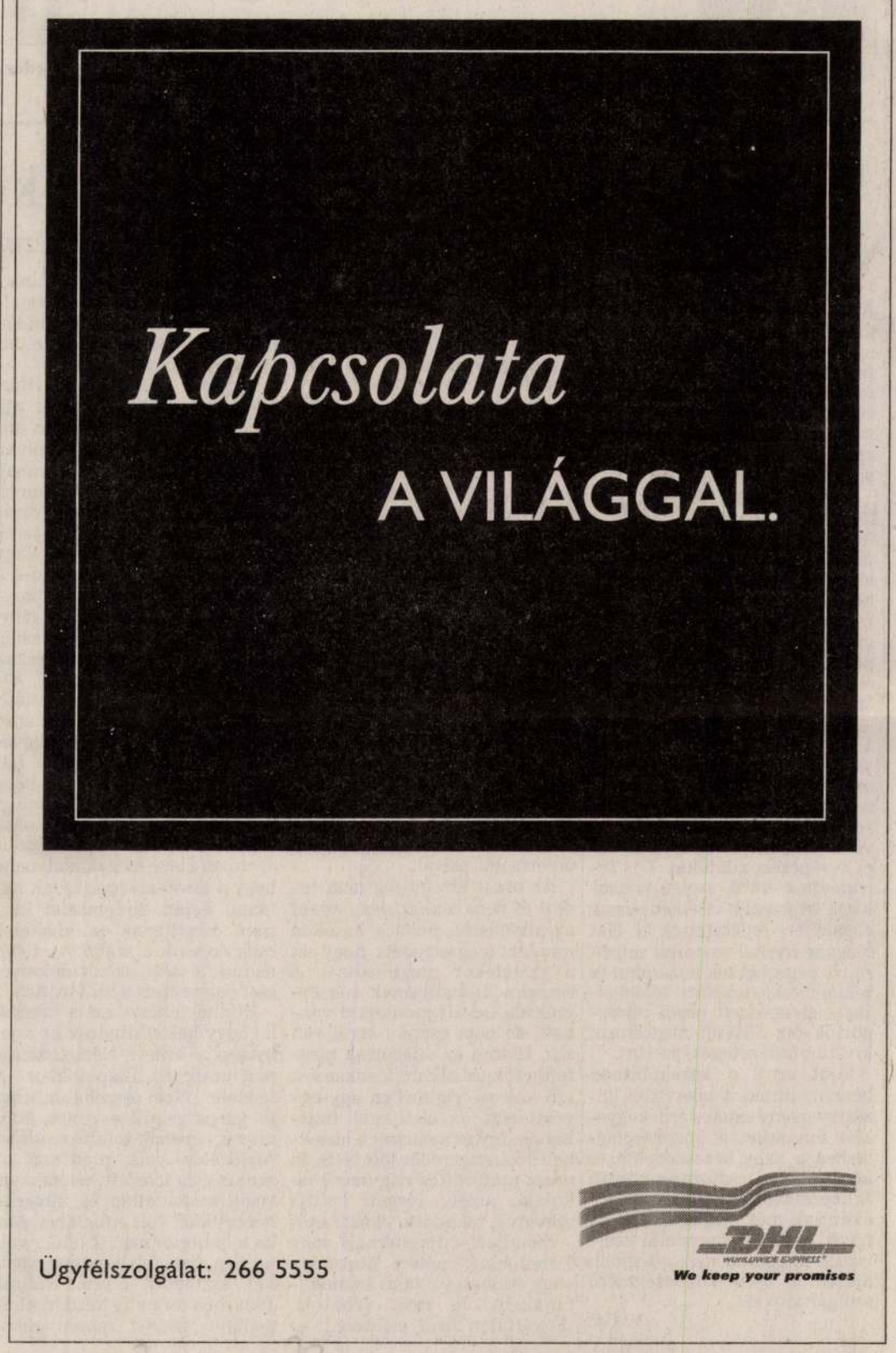

A pictor doctus Orbis pictusa

Kőnig Frigyes téranalízisei

Kell ahhoz némi önbizalom, hogy valaki ma nyilvánosságra hozzon egy tarisznyarákot. A publikáción ezúttal nem luxusétterem étlapja értendő, ahol is a derék ízeltlábú rendszerint sznob, és mint királyrák szokta az őt megrendelő pénztárcáját felhasítani. De hogy valaki Albrecht Dürer után éppen ötszáz évvel ma megint le merje az állatot rajzolni a pontos, hegyes, tusba mártott tollal, a halovány, finom fedőfestékbe mártott ecsettel a tor és potroh arányairól újat merjen mutatni, az igazi kihívás, azt nem lehet szó nélkül hagyni.

Kőnig Frigyes – középgenerációs képzőművészeti főiskolai tanár – úgy tesz, mintha az empíria legfontosabb eszköze a puszta szem lenne, és a megfigyelés eredményének legbiztosabb végrehajtója a szabadkézi rajz. Teszi mindezt akkor, amikor ő már ismeri a fényképezőgépet meg a digitalizálást, a fázisanalízist és a mikroszkopikus felvételt, sőt nemcsak ismeri, de a Comenius-mű címét kölcsönvevő *Orbis pictusában*, azaz a látható világot megjelenítő pazar atlaszában, kisebb feladatokat még rá is bíz a modern ketyerékre. Velük végezteti el a piszkos munkát. Ők sikálják tisztára a vizsgálódásra kiszemelt teret. Az ő „gépiségük" szavatolja a jól hunyorító szem és az üzembiztos kéz diadalmas munkáját.

Az igazsághoz persze hozzátartozik, hogy Kőnig azért ma még sincs egészen egyedül. Van napjaink képzőművészetének egy furcsa vonulata. Olyan ez, mint amikor a folyó fősodra mellett, a széleken a víz visszafelé folyik. A fősodor lemond a magányos műbe sűríthető világmagyarázatról. Vesz egy darab világot és belerak ezt-azt, „installálja". Az ellenáram nem mond le a műalkotás hagyományos létmódjáról. Vesz egy parányi világtöredéket és addig tágítja, míg ráismerszik benne a nagy egész. A fősodor nem bajlódik a hagyományos technikával, sokszorosíthatósággal, a befogadhatóság pedagógiai problémáival. (Legföljebb a public relation megszervezésével). Az ellenáram az ember antropológiai tulajdonságai között tartja számon „a vizuális ábrázolást", mint világról szóló nyelvet, és nem szégyell perspektívázni, rajzolni, boncolni meg egyéb atavisztikus dolgot csinálni. A fősodor számára nemcsak a történelem, de a művészettörténet is véget ért. Az ellenáram úgy véli, hogy érzékeink végére nem érdemes mindig készüléket csatolni, a kreatívan elsajátított látható képet, az orbis pictust úgy sem lehet trükkökkel helyettesíteni. Az bizony pepecs munka. Gondot okozott Leonardónak és Dürernek, Vesaliusnak és Pozzónak, Eschernek és Barcsaynak. A reneszánsztól kiindulva, a manierizmus útvesztőjén átvergődve, elérkezve boldogtalan huszadik századunkig úgy látszik, a világ kreatív elsajátítását soha nem lehet megspórolni.

Figyeljük meg Kőnig félig okulásra, félig szemérmetlenül öncélú gyönyörködtetésre szánt rajzainak legtöbbször egyes szám első személybe helyezett aláírásait: „Ezen a rajzon két egybekapcsolódó teret ábrázoltam." Vagy: „Itt most nem kipreparált lényeket rajzoltam le." Vagy: „Hártyásszárnyú rovarok. Lenyűgözött, hogy minden esetben egy tökéletes zárt arányrendszert figyelhettem meg." Az igealak használata saját ügyről, privát örömről tudósít. Szinte látni, ahogy rajz közben kicsit kinyújtja nyelvét, összehúzza szemét, a telefont kikapcsolja, a lemezjátszót bekapcsolja. Ilyen intimen mély ismerkedéshez legalább olyan szenvedélyes koncentráció illik, mint egy jól szervezett szerelmes randevúhoz.

Azért bizarr ez a pásztoróra. Kőnig „ellenáramú" képzőművészeink azon csoportjába tartozik, akik minden mozzanatra kíváncsiak. Az illetlenségekre is. Az egyfejű–kéttestű embriótorzra is. A rosszul összeszerelt hajfejre is. A valóságos tér „elabsztraktosítására" is. Az absztrakt bábutestek konkrét összegabalyítására is. (Korábbi festményein megfigyelhetők voltak még hátgerincferdülések preciz alakváltozatai, nagy magyar írók pszichodeviáns tünetei és más tudományos nyalánkságok.) Előítéleteit – azazhogy mi szép, mi nem – mint egy szemüveget, leveszi, mert zavarja a nagy összeborulásban. Úgy látszik, tényleg olvasott Comeniust és nemcsak az Orbis sensualium pictust, hanem A világ útvesztőjét is, amelyben a nagyszerű cseh hosszan értekezik az öncsalást előidéző okuláréról, amelyet a „látszat üvegéből csiszoltak, és a keretről, amelybe foglaltatott, és amely a szokásosnak nevezett szaruból készült".

Nem rajzpedagógiai tankönyv tehát az Enciklopédia Kiadónál megjelent, és a művésztárs, *Somorjai Kiss Tibor* által finoman megformált tomusz. Még akkor sem az, ha az alaprajz logikája és a kidolgozás szakmai ethosza okán a látványban érdekelt főiskolai növendékek számára a könyv valószínűleg megkerülhetetlen lesz.

Vegyük inkább emlékkönyvnek. Egy művelt – művészetekben és tudományokban egyaránt jártas – pictor doctus munkája ez, aki kötetté álcázta elementáris szenvedélyét a tanult, de ezerszeresen megtépázott szakmája, a képző művészet iránt. Még egyszer leírom, nehogy félreszedjék. Tehát az összetett szót kérem így, külön: a képző művészet iránt.

P. Szűcs Julianna

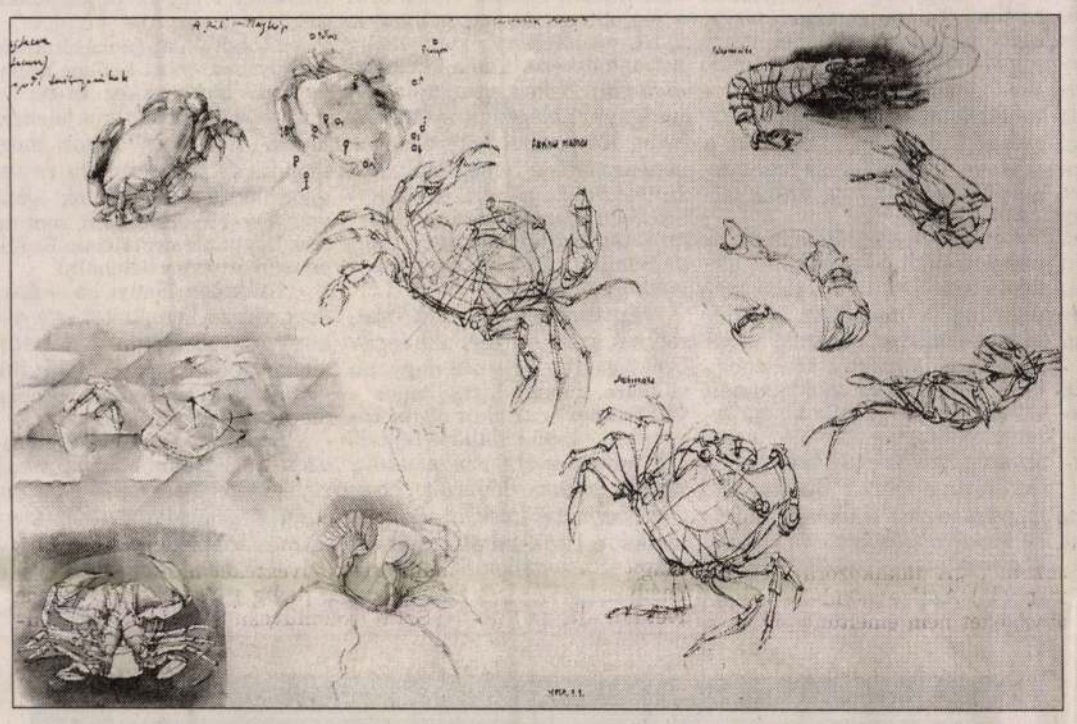

„Tarisznyarák-tanulmányok. Ezeknél a rajzoknál arra figyeltem, hogy a részletek hogyan hordozzák az egész lényre jellemző karakterisztikus jegyeket"

Magyarországra jön „India Mozartja"

Shankar-koncert a világzene-fesztiválon

Igazi zenei világeseménynek ígérkezik az idei világzenefesztivál. Ha szerényebben fogalmazunk, akkor is különlegesnek, talán megismételhetetlen alkalomnak mondhatjuk. Nem is annyira a július első három napján tartandó koncertek alapötlete, „tematikája", mint inkább a fellépő előadók személye okán. Hiszen a Budai Parkszínpadon egymást követő napokon találkozhatunk az egyik legnagyobb élő muzsikussal, *Ravi Shankarral* és az Európában ez idő szerint legzajosabb sikert arató cigány zenei együttessel, a Taraf de Haidouksszal.

Persze, a már ennyiből is megfejthető alapötlet sem akármilyen. És ezúttal is *Mandel Róberté*. A muzsikus-zeneszerző, aki fáradhatatlan híve és propagátora az eredeti forrásokból, etnikai gyökerekből táplálkozó világzene-mozgalomnak, az idén régi álmát reméli megvalósítani: ugyanazon a színpadon szólaltatja meg az indiai Ravi Shankar szitárhangjait és az indiai őshazából eredeztetett, egyébként romániai cigány vándormuzsikusok zenéjét. Ami fölmutatja azokat a külön-külön is titokzatosnak tetsző, de közös bölcsőből származó kultúrákat, amelyek tekervényes utakat jártak be az elmúlt évszázadok alatt. Európa közepén találkoztatja, ismét eggyé olvasztja őket. Mandel nem tagadja, hogy ennek van nemzedéki üzenete is.

Hogyne volna, hiszen az egykori Beatles-együttes, különösen *George Harrison* úgy merítkezett meg Shankar zenéjében – és e muzsika kulturális aurájában –, hogy az egy nemzedék élményévé válhatott a Beatles lemezei révén a hatvanas években az egész nyugati világban, majd nálunk is. Meglepő-e, hogy ma ennek a nemzedéknek a tagjai az úgynevezett világzene zászlóvivői? Mert ahogy Nyugaton, itt is a beatmozgalom volt az egyik felhajtó erő, amely a kultúrák forrásvidékeiről hozott új üzeneteket. Az akkori impulzusok is közrejátszottak abban, hogy július 2-án Európa leghíresebb cigány zenészei összeölelkezhetnek a legjelesebb hazai cigányfolklór-együttes, az Ando Drom tagjaival a szó fizikai és eszmei értelmében egyaránt.

Amikor Mandel Róbert megkér, mondjak ismert indiai neveket, mindegy, hogy kikét – elsőként Gandhi jut eszembe. Hát ez az, vágja rá, Shankar neve is ilyen, világszerte indiai jelképnek számít. És hozzáteszi: minden kultúrában elismert. A hetvenhét éves muzsikus, aki még ma is hihetetlen virtuóz, Los Angelesben él, talán ha egy-két hónapot tölt évenként a hazájában, ahol azonban közjogi méltóságot is betölt: az alsóház tagja. Shankar művészi szerepe nem írható le a mi fogalmainkkal. Ő ugyanis nem folkiorista. Az általa játszott indiai zene nem folklór, amelyet meg kell őrizni, felszínen kell tartani. Élő muzsika. „A" zene, amely kanonikus és improvizatív egyszerre. A koncertet szervező Mandel emlékeztet, hogy Shankar európai fogalmakkal kifejezhető zeneművet is szerzett, szimfonikus zenekarra írt Concertóját például néhány éve megszólaltatták Moszkvában a Kremlben, több tucat indiai és vagy háromszáz orosz muzsikus, továbbá egy kórus közreműködésével. Az indiai művészt szoros kapcsolat fűzi a többi között *Yehudi Menuhinhoz*, aki „az indiaiak Mozartjaként" tiszteli őt. Amikor Shankar magyar kapcsolatairól kérdem, Mandel a Kalkutta-triót és *Kozma Andrást* említi, utóbbi Shankar kedvelt tanítványainak egyike.

És itt Mandel megenged egy személyes reflexiót is: a szitár Mozartjának képe ott volt gyerekszobájának falán. – Amikor ezt a zenét hallom, kiszélesedik képzeletem horizontja – jegyzi meg. Amit bizonyára a kompozíciók hosszúsága és meditatív jellege is előidéz. Hiszen egy mű általában betölt egy egész estét. A július 1-jei Shankar-koncerten azonban, amely a muzsikus második nyilvános előadása lesz Magyarországon, feltehetően két eltérő hangulatot kifejező mű hangzik el – szitár, tampura- és tablakísérettel. (A művész lánya, *Anoushka Shankar* lesz az egyik szitáros.)

Másnap játszik a francia és belga menedzselésű romániai Taraf de Haidouks, valamint az Ando Drom. Ez lesz tehát a „romanap", amelyet újabb Shankar-előadás követ harmadnapon, még ha csak névrokoné is: egy amerikai illetőségű, kiváló hegedűs-*Shankar* lép fel – a hegedű egyébként Indiában is megbecsült hangszer. A muzsikust ismerni lehet nálunk is, ha máshonnan nem, a moziból: nagyobb részt ő játszotta a más okból zajt csapó *Jézus utolsó megkísértése* című film zenéjét. Különleges, kétnyakú hegedűje igazi unikum. Gitár is, basszus is, minden vagy majdnem minden egyszerre. Mert azért kísérettel játszik a duplahegedűs, éppen magyar dzsesszmuzsikusokat kért fel a feladatra. Akit pedig még ez estén rajta kívül megismerhetünk, triója élén *Kathryn Tickellt*, ő a brit szigetországban „királyi sípos" címet visel. És nemcsak viseli a címet, hanem kiválóan gyakorolja a vele járó szerepet is, angol – és nem skót! – pipe-ján, vagyis dudáján. A különbség, már amennyire ez számunkra az lehet, hamarosan kiderül.

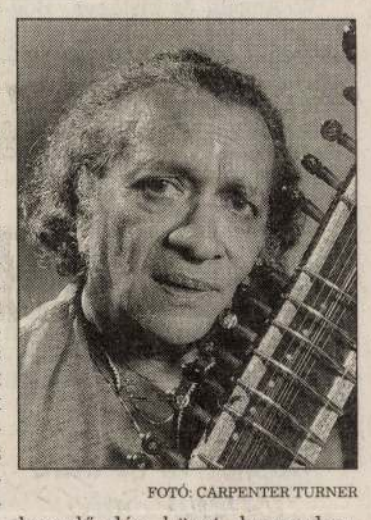

FOTÓ: CARPENTER TURNER

Varsányi Gyula

Új tévéfürkésző kutat hatszáz előfizetőt

A napokban megszületendő döntés két országos kereskedelmi tévé létrehozásáról máris felgyorsította a médiapiac eseményeit. Nemcsak a reklámozó cégek és ügynökségek, hanem a médiaelemző, közönségkutató szektor szereplői is készülnek a várható megrendelésekre.

Ennek a készülődésnek jele, hogy az AGB Hungary Kft. – Magyarországon jelenleg egyedüliként foglalkozik műszeres közönségméréssel – tegnap bemutatta új számítógépes programját, amellyel az eddiginél gyorsabban összeállítható és pontosabb információkat képes eljuttatni megrendelőihez a televíziós műsorok közönségfogadtatásáról. A cég egyébként 1994 óta foglalkozik e tevékenységgel: országosan több mint 600 háztartásba (205 fővárosiba és 402 vidékibe) kihelyezett műszerből éjszaka telefonvonalakon hívják le az előző napi tévénézési adatokat. Új, Telemonitor nevű szolgáltatásukat a tévénézők viselkedésének elemzésére fejlesztették ki. Hat magyar nyelvű csatorna műsorairól végezhetnek műsorcím és reklámblokk szerinti feldolgozást, úgynevezett nézői célcsoportok (az adással megcélozni kívánt nézői rétegek) szerint.

Mint arról a közelmúltban beszámoltunk, a televíziók közötti verseny sajátos érdekegyezést teremthet a közönségmérésben a nagy kereskedelmi és közszolgálati csatornák között. Elképzelhető, hogy nálunk is – akárcsak más országokban – a tévék közös megrendelői szervezete állapodik meg a legjobb ajánlatot tevő közönségmérő szolgáltatóval.

V. Gy.

Sztálin és Hitler a kultúrában

Kínzó gondolatokkal próbál szembenézni az orosz értelmiség

Aligha vádolhatja bárki is Jefim Etkindet, a Brezsnyevék által emigrációba kényszerített kiváló orosz irodalmárt, az orosz műfordítás-irodalom tudós értőjét és nem utolsósorban Vaszilij Grosszman Élet és sors című művének egyik kiadóját – ennek a regénynek nem a szerzőjét, hanem a kéziratát „tartóztatták le" –, hogy netán nosztalgiái lehetnének a sztálini korral kapcsolatban. Mindez azért érdekes, mert Etkind a moszkvai Lityeraturnaja gazeta június 4-i számában izgalmas esszét jelentetett meg, amelynek lényege: a fürdővízzel együtt nem érdemes kiönteni a gyereket, azaz a sztálinizmust elítélve sem osztható fel az elmúlt évtizedek orosz (pontosabban: szovjet) társadalma csak hőhérokra és csak áldozatokra, mert – ha kényszerhelyzetben is – ezekben az évtizedekben számottevő eredmények is születtek. Igaz, a társadalmi és művészi folyamatok deformálódásával.

Az orosz értelmiség nem tudott és nem is akart lemondani az alkotásról, noha a hatalom mindent megtett azért, hogy ezt a szándékot meghiúsítsa. A cenzúra kijátszásának sok évszázada bevált módszerei vannak, de nem csupán erről van szó. Hiszen az allegóriák megfejthetők, és alkotóik sokszor a szó szoros értelmében egy-egy verssorért az életükkel fizethettek. Így és nemcsak a megélhetés kényszeréből jött létre az orosz műfordítás nagyszerű iskolája, amely idegen költők szavaival mondotta el azt, amit – mondjuk – Paszternak vagy Zabolockij, netán Martinov vagy Ahmatova saját mondandójaként le nem írhatott. (Egyáltalán nem mellesleg: az ötvenes évek magyar irodalmában hasonló jelenség tapasztalható.) Az eredetiség minden formája azonnal gyanút keltett a diktatúrában.

Érdekes Etkind bizonyítási módszere. Például feltesz egy kérdést: mi a magyarázata annak, hogy a Szovjetunió olyan jelentős sikereket ért el annak idején a sakkban, s hogy ennek az utolsó sorban való magyarázata-e, hogy a kiváló mesterek jelentős része zsidó volt? Vagy racionálisan magyarázható-e a szovjet korszak rejtett antiszemitizmusa mellett az a tény, hogy a zenei életben a zsidó származású előadóművészek döntő többségben voltak? Etkind szerint „az intellektuális energia olyan terekre törekszik, amelyeken a leginkább megvalósíthatja céljait". Etkind felhívja a figyelmet arra, hogy 1789 után Franciaországban ragyogó ifjú hadvezérek sokasága jelent meg. A sztálinizmus azonban eleve megakadályozta, hogy a zsidó származásúak katonai, netán diplomáciai karriert csináljanak (a kivételek csak erősítik a szabályt), tehát maradt a sakk, az előadóművészet vagy éppen a műfordítás.

Etkind felteszi azt a kérdést is, hogy hasonlítható-e ez a jelenség a hitleri Németországban uralkodó állapotokhoz? A felelete: „Nem összehasonlítható jelenségekről van szó. Először is, a német totális rendszer rövid életű volt, mindössze tizenkét évig létezett, és csaknem végig szakadatlan és kimerítő háborúkkal volt elfoglalva. Ám, ha a háborúk nem is lettek volna, egy ilyen folyamathoz tizenkét esztendő kevés. Nálunk 1929-ben még alig kezdődött el, pedig a szovjet rezsim akkor volt tizenkét éves. Másodszor: a náci rendszerrel az értelmiség nem tudott még »csaló« módon sem együtt élni. A nácizmus ideológiája a kezdetektől nyíltan emberevő: meghirdette a számára elfogadhatatlan fajok, a zsidók, a cigányok, sőt a szlávok megsemmisítését, még a propagandájában is elvetette a demokrácia elemeit, a német birodalmi rendet dicsőítette, a világkultúra semmilyen teljesítménye sem érdekelte, még presztízsszempontból sem. A Szovjetunióban ez másképpen volt: a homlokzat elfogadhatónak látszott, a humanizmust, az internacionalizmust, a kis népek civilizációjának, minden nyelv irodalmának a tiszteletét hirdette. Azt, ami a homlokzat mögött rejtőzött, sokan nem ismerték; sokan azok közül, akik tudták a dolgok valódi állását, gyakran úgy tettek, hogy a propaganda frazeológiáját igaznak fogadják el; végül akadtak, akik őszintén remélték, hogy amennyiben így cselekszenek, a propaganda valamely csoda folytán valósággá változik."

Jefim Etkind esszéje egyik jellegzetes példája annak, hogy milyen kínzó gondolatokkal viaskodva próbál szembenézni az orosz értelmiség a múltjával. És valós értékeket is menteni. Mert ide másolom még Etkind zárómondatait: „A mai Oroszország kultúrájának egyik legfontosabb feladata, hogy ne feledkezzen meg korábbi eredményeiről. Beszélni is felesleges arról, hogy ezeket az eredményeket nem a jó élet teremtette meg, de megteremtődtek. Nem kell elveszítenünk azt, amit oly nehezen összegyűjtöttünk sok-sok évtizeden át".

E. Fehér Pál

Tisztelettel meghívjuk
1992. május 19-én
kedd délután 6 órára
a Fészek Művészklub Herman Lipót Termébe

KŐNIG FRIGYES
QUODLIBET I.

című kiállításának megnyitására

Megtekinthető 1992. június 6-ig
naponta délután 2 és 8 óra között
szombat – vasárnap kivételével
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB 1073. BUDAPEST KERTÉSZ U. 36.

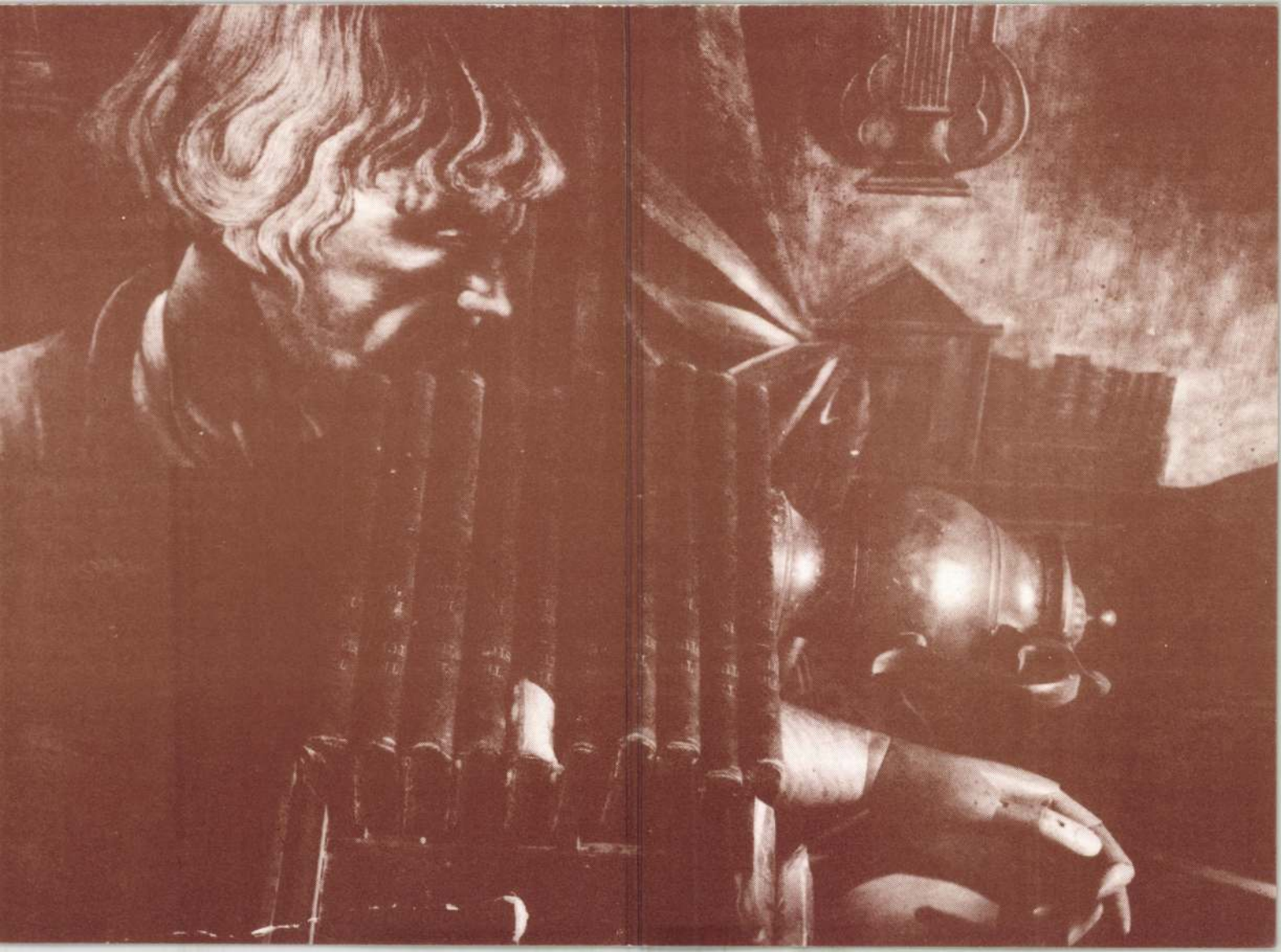

König Frigyes MV 1998/5

Komolyan venni?

Talán a reggel talán az isten
talán a tévé kell, hogy segítsen
Talán egy ember talán senki
nehéz nehéz ezt komolyan venni

Talán egy frázis talán a testem
megérzi egyszer a hideget Pesten
Talán egy tettet kéne tenni
nehéz nehéz ezt komolyan venni

Talán az ébrenlét határán
talán az élet papírsárkány
talán a szél is papírforma
talán a világ rigó volna
talán ha egyszer talán máshol
talán nem számít az se ha fázol
talán a térben ott a semmi
nehéz nehéz nehéz komolyan venni

Talán a reggel talán a halál
talán egy néma szavakat talál
talán a tévé talán az isten
talán a nagy testvér segítsen
talán egy frázis talán a testem
talán e furcsa Budapesten
talán ha néha magunkba nézünk
megakad szemünk de nem látjuk énünk
biztos hogy mindig ott lesz a semmi
minek? minek ezt komolyan venni?

Az öncáfoló skolasztika mintavétpróbái
avagy
Kőnig Frigyes

Mint elveszett értesülés, olyatén gyarapszik a szakirodalomból való kifelé-merengésnek járványa üdvös rokonságban azon szentenciával, miszerint MORANDI óta már nem lehet hagyományos módon csuszát festeni, s azon túl a bizonytalansági relációt a képsarkok jelentik.

Kőnig Frigyes a kvantumfizika fészerein folyó cselekvő pőlyázás könyökded szakait messze túlhaladva, a szemlélhető természet tárházának zsindelye alatt, a messzi horderő váltságolt nemével végzi zajtalan munkásságát.

(Tisztán szellemi köreibe nézvést az életpiac előterében busálkodó magvatétlen esztéta terebély devalvációval kénytelen lepdezni szanszkrita ódonságait, dtelleni idomreguláit, s közelben marasztó sürgelemmel kínálgatni hiperkultuszának rég elszült rügyeit.)

Csak bötűgazdászati eltérések ábrázhatják a takaratlanul gyakorlott elemző érdekből származó analitikai hányadot, mely Kőnig festményeire befolyással bír.

Képei az efemeria működés <u>Lényegi</u> és <u>esetéki</u> különbözetének logikai változatai, újabban amaz eszme-statisztikai vonulat szökellési pontjai, melyek az X-generáció szemlélete és a hajdan hivatalnokká képzett sarjadék életnézetének bírálati egybevetéséből formálódtak.

Szemethy Imre

Kőnig Frigyes festményei

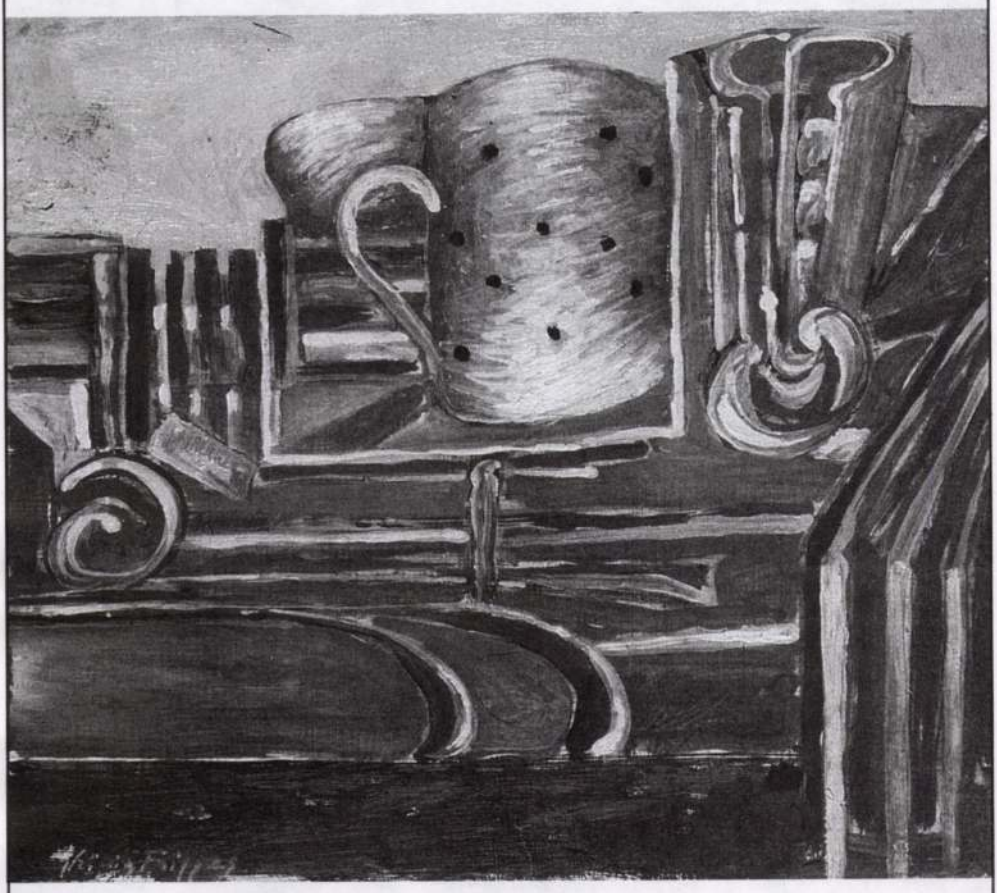

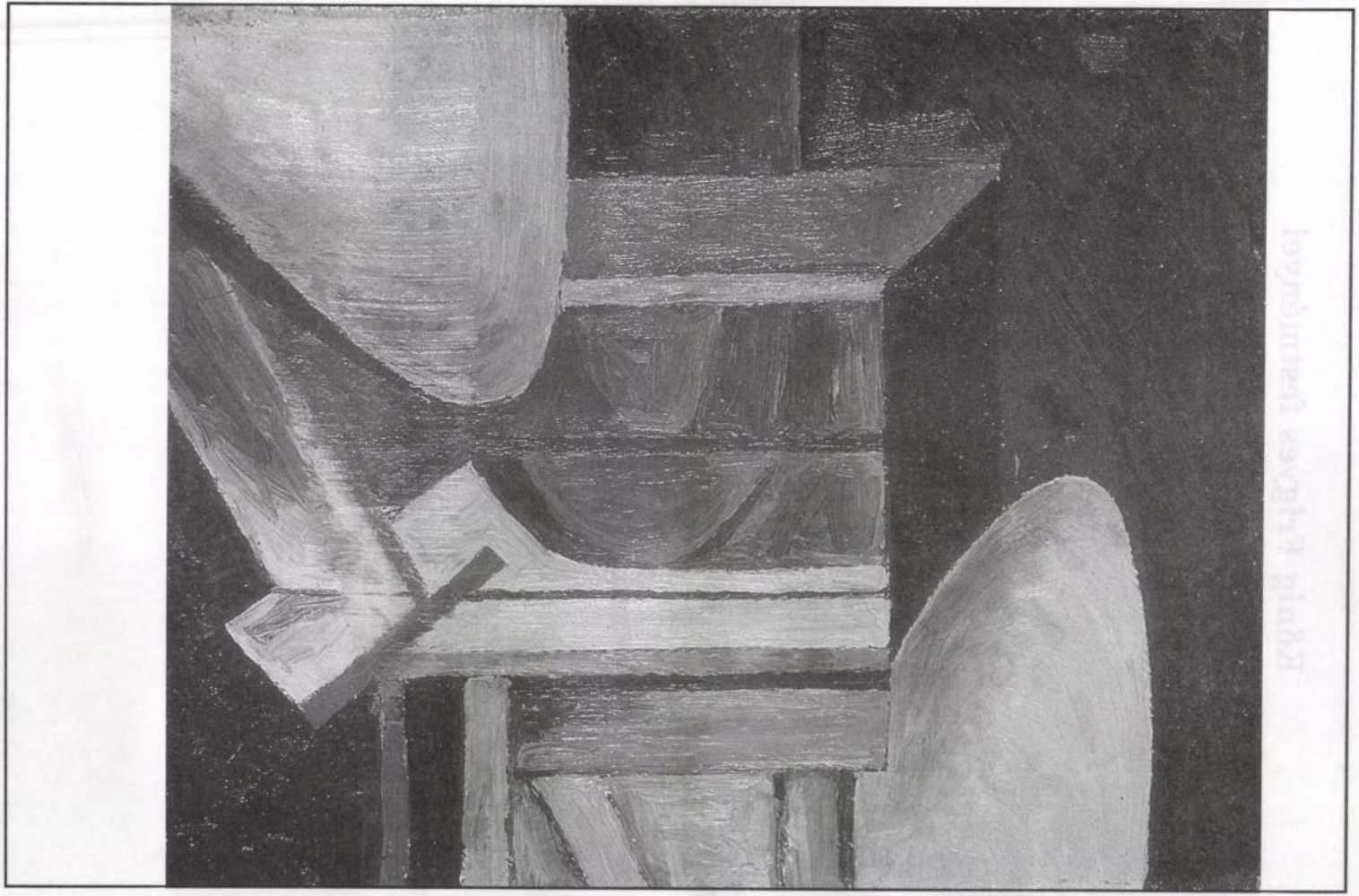

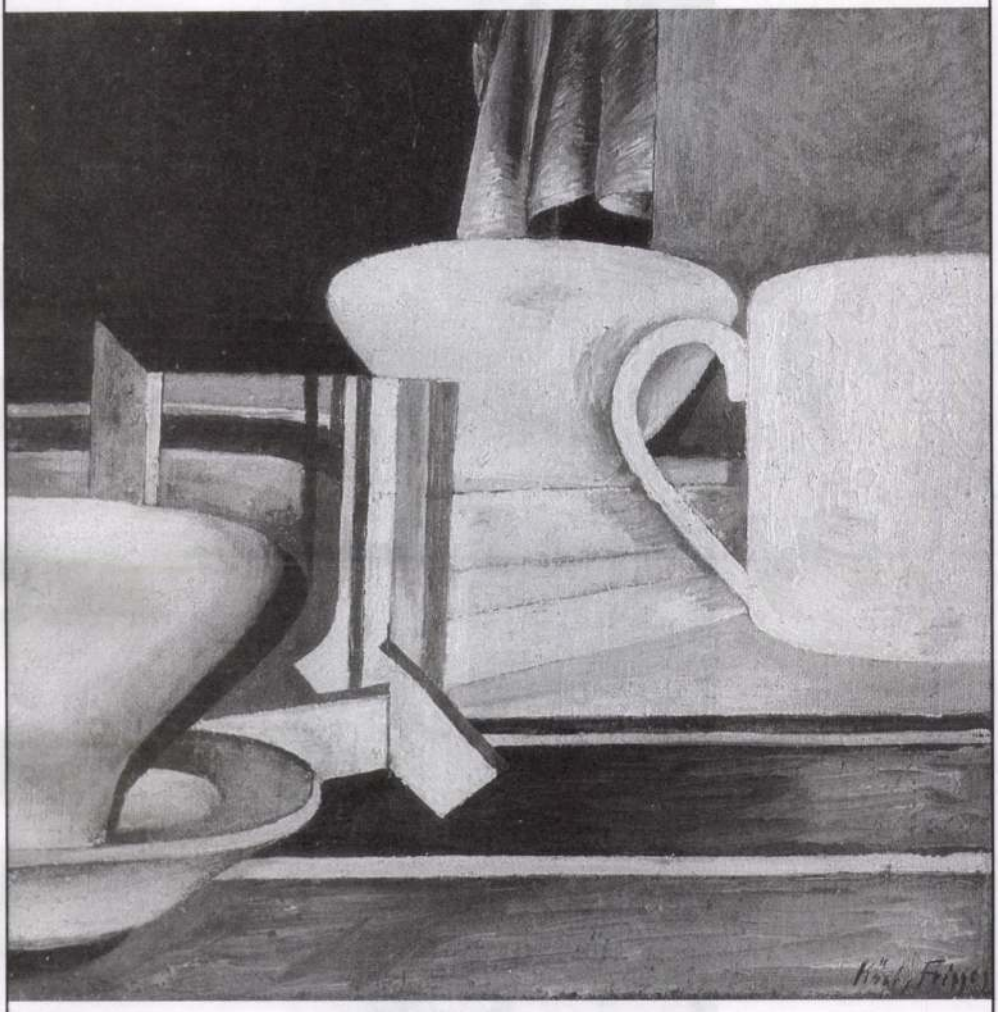

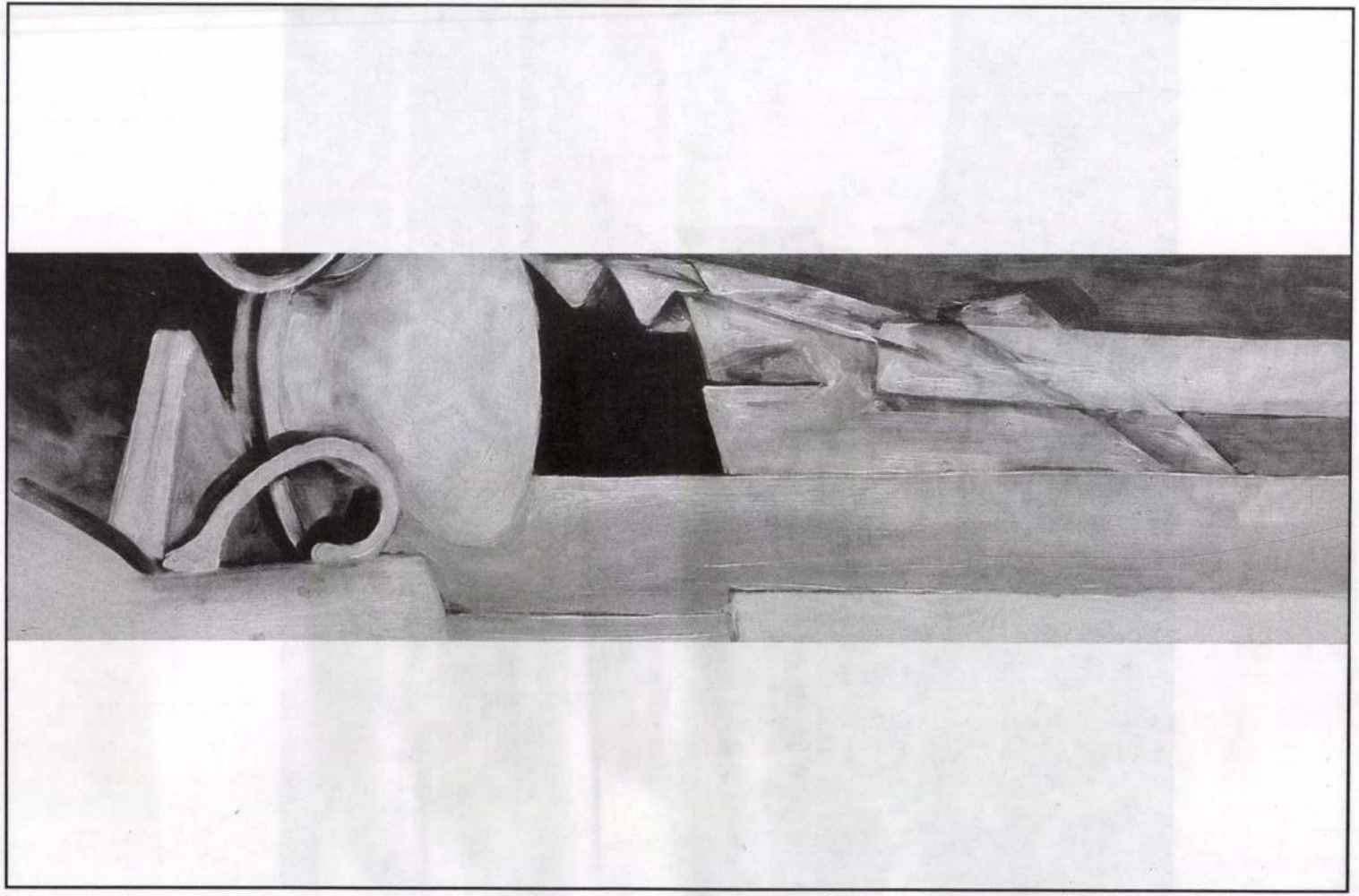

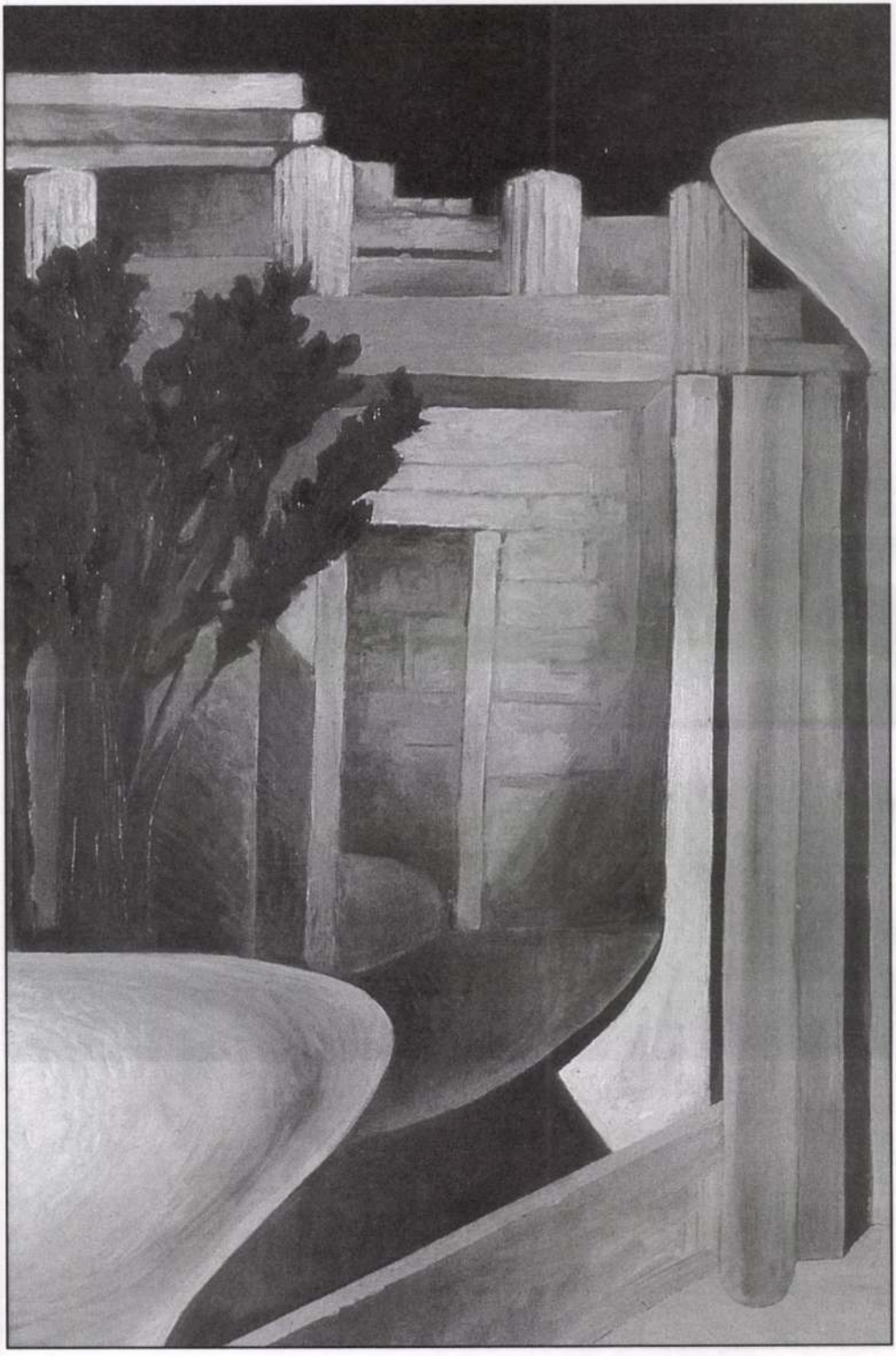

Fotók: Csomor László

A SZÉKESFEHÉRVÁRI
SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT

KŐNIG FRIGYES
VÁRAK ÉS ERŐDÍTMÉNYEK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

CÍMŰ,
A HELIKON KIADÓ GONDOZÁSÁBAN MEGJELENT ALBUMA
ANYAGÁBÓL RENDEZETT KIÁLLÍTÁSÁRA,

AMELYET
DR. HATHÁZI GÁBOR
RÉGÉSZ,
A NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA
FŐOSZTÁLYVEZETŐ-HELYETTESE NYIT MEG.

A KÖNYVET
PÁNDI ANDRÁS
A HELIKON KIADÓ IGAZGATÓJA
AJÁNLJA AZ OLVASÓK FIGYELMÉBE

2002. FEBRUÁR 1-JÉN, PÉNTEKEN 15 ÓRAKOR
A MÚZEUM DÍSZTERMÉBEN (FŐ UTCA 6. SZ.).

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 2002. MÁRCIUS 3-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-14 ÓRÁIG.

A képen: *az album 375/a. számú rajza*
Csókakő (Fejér megye)
Hatházi Gábor ásatása szerint 1999.
A vár a 16. sz.-ban.

KÓMA FRIGYES

SZEMETHY IMRE: AZ ÖNCÉLÚ FOLYÓ SKOLASZTIKA MINTAVÉTPRÓBÁI.

MOZGÓ VILÁG 1998/5, 92-96

André Kertész	portré-rajz		
André Kertész, Vadas Jolán, Munkácsi Márton	fotók		380
Kovács Péter Balázs	Felhőállatok sárgában, 1991	500x440 mm;papir, szines litográfia	
Kovács Péter Balázs	Salzach II., 1994	900x640 mm;papir, litográfia	
Kováts Albert	Kisvárosi részlet		4
Kováts Albert	Összekötni a kellemetlent a hasznossal, 1996	500x700 mm; papir, litográfia	

KŐNIG Frigyes:
Fürdőzők
(1999) olaj, vászon
45 x 50 cm

A **PÉCSI GALÉRIA**
tisztelettel meghívja
KŐNIG Frigyes
festőművész

"FÜRDŐZŐK"
című kiállításának megnyitására
a **Pécsi Kisgalériába** (Szent István tér 4.)
2000. február 10-én, csütörtökön
délután 5 órára

Megnyitja: **GÁBOR György**
vallástörténész

A kiállítás megtekinthető:
2000. március 5-ig, naponta 12-18,
szombaton 10-18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

PÉCS 1 KÉSZPÉNZZEL BEMENTESÍTVE

Sinkovits Péter

Új Művészet Szerkesztősége

Budapest
Báthori u. 10.
1054

KÖNIG FRIGYES

Új művészet

1999/ NOV

8.o.

hetővé tenné számunkra, hogy Pesten
törjük a fejünket, hogy mikor és
iszteletünket Zengővárkonyban.[4]
megkérdem, nincs-e vagy nem ké-
zép Szónak rendelkezésére bocsát-

t és jóindulatáért, igaz nagyra-

Pál

jövő hét elején hosszabban ir

1400

KÖNIG FRIGYES

ÚT MŰVÉSZET

1996/szept.

20.o.

1937. X. 20.

KE ÖDÖNNEK

Z[engő]Várkony, 1937. X. 2o.

edmény mégis van, amit azonban
k el, mert egyik-másik följegyzés
ncs itthon, meg kell várnunk, míg

mondom, hogy itt semmi eredmény
e lo év alatt semmire se jutottam.
kében majd írok az ottani ref.

híve

A KŐNIG KÖRKÉP

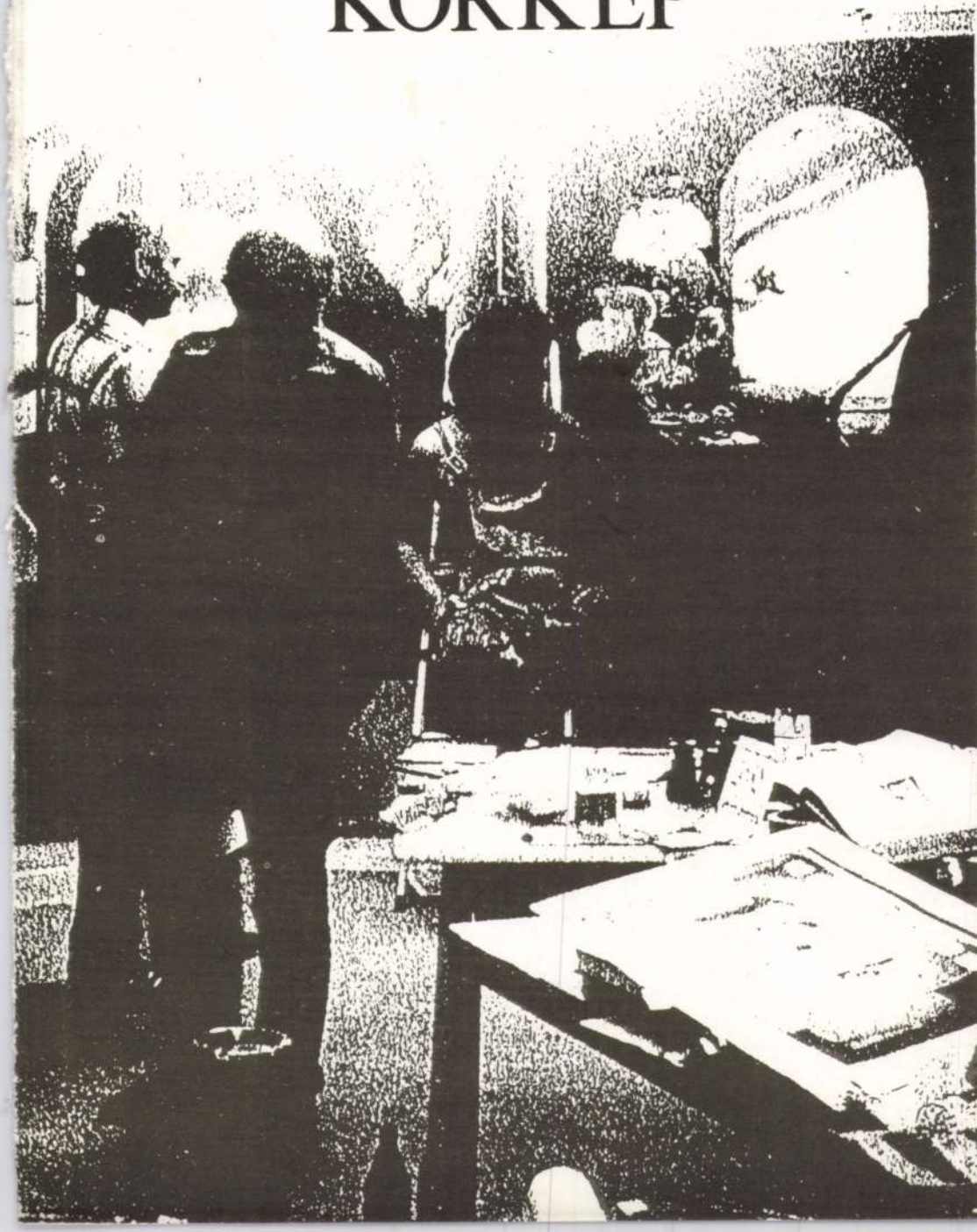

DOKUMENTUMOK
'91 augusztus

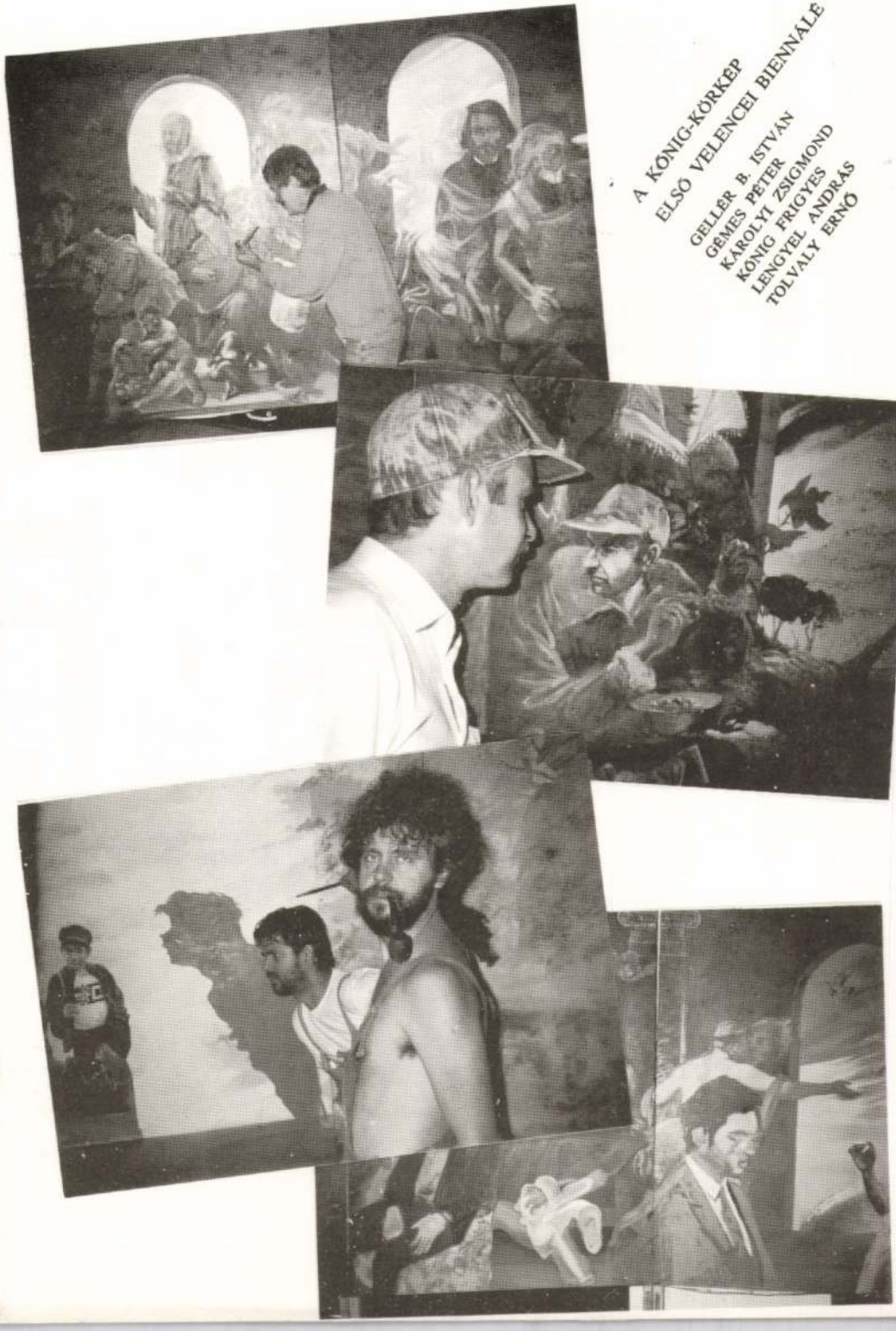

A KÖNIG-KÖRKÉP

ELSŐ VELENCEI BIENNÁLÉ

GELLÉR B. ISTVÁN
GÉMES PÉTER
KÁROLYI ZSIGMOND
KÖNIG FRIGYES
LENGYEL ANDRÁS
TOLVALY ERNŐ

Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Megnyitó Közönség!

Egy ELSŐ eseményre gyűltünk össze, s az ilyen ELSŐ eseményeket illik elsőségüknek megfelelő terjedelemben méltatni. Én rövid leszek, de tán látni fogják, nem tiszteletlenségből.

Az öreg éhes volt, meg egyébként is: szeretett volna leülni. A part már üres, a rátelepült és máskor is ijesztő hodályok konganak. Nem meleg étel, szendvics, egy rossz konzerv, szelet kenyér sincs. Mondják, hogy a vasúton túl van egy vendéglő. A neve ismerős: utoljára az 1-es vaporettoval járt ott, második megálló Giardino után; Szállodák, áruházak, trottoriák, kávézók és a tenger. Ez itt ismét csak egy hodály. Kint az árnyéktalan teraszon egy asztalnál négyen—öten, bent ugyancsak egyetlen asztal foglalt, de itt már fizetnek is. A serkenőbajuszú lomha pincér nem néz az új vendégre. Nem szándékosan, de természetes nyugalommal nem veszi észre. Fölösleges számára. Akkor sem rezzen meg, amikor az öreg jó húszperc múlva távozva ajánlja neki, hogy tán süssék meg a vendéglőjüket!

És most itt a BIENNÁLÉ. ITT? — Tréfa!

Tré-fa? — Tessék bemenni! A „kiskastélyban", ott bent igenis ott a KÖRKÉP! Semmi bohóckodás, olcsó szemfényvesztés: igazi, olaj-vászon, hiteles portrékkal, ígéretes, felemelően klasszikus architektúrával. Az építészeti szakértő — megmondom a nevét, mert ő nem szerepel a meghívón — Seres András, a Hősök terei pápai mise mensajának tervezője.

Hölgyeim és Uraim!
Itt TÖRTÉNIK valami!

Hat igazi festő és egy igazi építész igazi körképet készített ide, igazi kiállítást rendezett, az „Első Velencei Biennálé"-t.

Furcsa, alig hihető, alig létező világunkban ők hatan/heten a változatlan, az állandó — ha úgy tetszik: az ÖRÖK — értékekre szavaztak. Nem akasztottak körbe a falakra, komolykodva, és a körülményeken álságosan szemethunyva a finom nonfiguratív képeket, sem dörömbölő posztmodern kompozíciókat, s még — az alkalmi fürdőközönségre pislogva sem — könnyen eladható, olcsó butikárut. A KÖRKÉP más. A körkép egyedi darab: egyetlen. Létrehozója nem hat(hét) művész, hanem MŰHELY. Most: „Kőnig-műhely", „Kőnig-körkép". De ez is félrevezető bár nem én, csak a meghívó kínálja ezt a magyarázatot. — Valójában csak KÖRKÉP, amit úgy festett meg a hat/hét művész, hogy nem mást (sem egyikük-másikuk stílusát, akaratát), hanem a KÖRKÉP szubtanciáját próbálták meg szolgálni. Egy MŰALKOTÁST készítettek, ami bevallottan és szándékoltan sem más — nem több, de nem is kevesebb — mint MŰALKOTÁS.

És valljuk be: ez a mai Fejér vármegyei Velencén, a mai Magyarországon, nem kevés! Kezdet, Alapkő. Jó lenne tudni, hogy majd a ház is felépül, hogy lesz második, harmadik biennálé is, hogy az öreg idejövet egy apró teraszon majd megihat egy kávét is.

Az ÖREG?

Neki valójában már ez nem olyan fontos. De mégis: nagyon szeret remélni! És most őszinte meghatottsággal köszöni meg a hat/hét művésznek az alkotást és a hitet, s ajánlja szeretettel a látványt a közönségnek!

Kovács Péter megnyitó beszéde az Első Velencei Biennálén 1991. aug. 30-án

Pécsi Kisgaléria (Pécs, Szent István tér 4.) 1992. január 5—26.

A kiállítás az Eötvös Alapítvány támogatásával jött létre.

Reneszánsz várak és erődítmények címmel *Kőnig Frigyes* Munkácsy-díjas grafikusművész kiállítása nyílt meg Gyulán, a Várszínház kamaratermében. A felvidéki Nagybiccse, Vágsellye és Pruszka várai mellett az olasz *Paolo Mirandolina* gyulai erődítési tervei is láthatók, akárcsak az esztergomi vár felméréséről szóló grafika is, amelynek különlegessége, hogy tartalmazza a Vízivárosnak azt a falszakaszát is, ahol *Balassi Bálint*ot 1594-ben halált okozó sérülés érte a vár ostromakor. A kiállítás március 12-éig tekinthető meg.

2004. febr 29. Új Ember
M.

esítése során megfelelően együttműködni. Minden
. kutatómunka szempontjából jelentős, egymást
önösen vonatkozik ez olyan tényekre, amelyek a
redményt bármilyen irányban befolyásolhatják, a
kmúlást eredményezhetnek.

33 750 Ft/fő
67 500 Ft/fő

675 000 Ft
675 000 Ft
350 000 Ft

6918 OTP

usának lezárása után részszámlát juttathat el a
szteljesítés).
llalkozó a klinikai vizsgálat lezárása után nyújthat

s számát, a szerződés (rész)teljesítési időpontját és
a szerződés tárgyának és a Megrendelő részéről

König Friggs

2006. március 29. (szerda) 18 óra

Múzeumi beszélgetés

A műalkotás mai funkcióiról

Beszélgetés a Derkovits ösztöndíjasokkal egykori ösztöndíjasok

El Kazovszkij,

Kőnig Frigyes és

Rácmolnár Sándor

részvételével

Moderátor:

Paksi Endre Lehel

ERNST MÚZEUM BUDAPEST

VI. Nagymező u. 8.
www.ernstmuzeum.hu
Információ a 341- 4355-ös telefonszámon
A programok múzeumi belépővel látogathatók

KŐNIG Frigyes

ÉS 1992 jan. 17.

Kőnig-körkép

A Pécsi Galériában január 12-től február 2-ig tekinthető meg Konkoly Gyula budapesti festőművész kiállítása, míg a Kisgalériában január 5-től 26-ig a Kőnig-körkép.

KŐNIG FRIGYES: A bemutató tárgya Gellér B. István, Gémes Péter, Károlyi Zsigmond, Kőnig Frigyes, Lengyel András és Tolvaly Ernő közös produkciója, mely az 1991-es Első Velencei Biennálé alkalmára készült. A két méterszer tizennyolc méteres olajfestmény nemcsak formailag körkép, hanem helyzetjelentés a hat festő kapcsolatáról. Annak dacára, hogy mindegyikőjük a művészetet egyéni működésnek tartja, mégis úgy döntöttek, hogy közös mű létrehozását kísérlik meg, melyhez az ötletet az adta, hogy addig rendszeres beszélgetéseiket a verbalitás helyett a festészet eszközeivel folytassák. Ez a kísérlet mindnyájukat egy párbeszéd tanújává, illetve szereplőjévé tette. A kép egyaránt tartalmaz sikereket és kudarcokat — bár ahol a hat festő nem járt sikerrel, ott valószínű, hogy más sem boldogult volna s lehet, hogy az eset örökre megoldatlanul maradt —, ennek ellenére az alkotók a munka folytatását latolgatják.

KÖNIG Függ

3. 58, 59.
8. 60-63. ill.
9. 63.

Új Művészet 1992

KŐNIG FRIGYES

90 3. 59-60
91 1. 25,27
4. 65
12. 67

Új Művészet

KŐNIG Frigyes

Arcképek,1989,olaj, vászon 18ox18o - 90.3. 59,60

K.F. mint plebejus,K.F. mint arisztokrata, rézkarc,
5ox7o cm - 90.3.6o

Új Művészet

KÖNIG FRIGYES

Kölcsey, 199o, o.v. 9oxloo - 91.5.57

Új Művészet

KÖNIG Frigyes

Portré I., 1990, ø 70 x 95 cm. - 1990. 1. 7.p.

Új Művészet

KÖNIG Prägnes

Portré I., 1990, ú 70 x 95 cm. - 1990. I. 7.5.

A Megyei Könyvtár tisztelettel meghívja Önt

KŐNIG FRIGYES

grafikusművész

kiállításának megnyitójára

A kiállítást 1990. január 9-én 15.00 órakor

Dr. Dömötör János

művészettörténész,

a Tornyai János Múzeum igazgatója nyitja meg

A BÉKÉSCSABAI MEGYEI KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÁSAI 34.

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK

KŐNIG FRIGYES KIÁLLÍTÁSA

KŐNIG Frigyes

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
1989. január 12-február 11.

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK – RÓMAI ELBESZÉLÉS

Római ösztöndíja idején, 1988 tavaszán kezdte el Kőnig Frigyes azt a sorozatát, mely öt rajzból és ugyanennyi festményből áll. *Rómában:* ez életrajzi adat és sorsdöntő bizonyíték egyszerre. Na, persze, veduta nincs, se a zajos, drága olaszok nem nyüzsögnek, a dallamos bájnak, melyet olyan elandalodva irigyelünk tőlük, semmi nyoma. Akkor bizony, egy *másik* Róma ez, a felszín, a látvány mögötti igazi: falusias, kissé pajtaszerű, „antik stílusú", langymeleg OTTHON, félhomályos emlékképektől párálló HAJLÉK, az otthon ősképe; a helyszín, mely létezésünk, eredetünk alapélménye, felnőtt nosztalgiánk tárgya, úgy, ahogyan csak a Fellini-filmekből (Róma, Amarcord) ismerhetjük. Ez sincs azonban a képeken. Mégis jelen van: egyszerűen és könnyű szívvel arra gondolunk, hogy sehol a világon nem bugyoghat fel oly természetesen és támadólag a gyermekkor betemetett, eltitkolt forrása, mint éppen Rómában.

Jó, helyes; de akkor mi VAN a képeken? Gyerekek, hintalovak, születésnapi torta, fonott kisszékek, bilik, lendkerekes autó; hátulgombolós nadrágok, mutató praclik, nedvesen fésült választék a hajban; kalapos kisfiú, turbános bácsi, félrecsúszott maszkok. *Ez a gyermekkori paradicsom, mindnyájunk közös szülőhelye, valamennyiünk létének utolsó védett menedéke; ez az, amit sokféle értelemben szépnek, egésznek és tökéletesnek tudunk. Családi fényképek, történetek, emléktárgyak, kopott játékok tanúsítják, hogy így történhetett.* És akkor jön Kőnig, rajzaival és képeivel, hurcolja elénk a maga gyermekkorát, taréjfrizurás, pufitos arcú enfant terrible: kikezdi az elmúlt idillt. Mállik az amatőrfotók édes máza, kopik a bevonat, pereg a sima, érintetlenül tiszta és ártatlan zománc, repedezik: „zűrzavar és kora bánat" ül meg az arcokon, gyanú és sejtelem irányítja a hinta-lovast, amint nyergébe kapaszkodik, a testvérét (babáját?) ölében ringató gyermek mozdulatát. Amiről azt hittük eddig: ép, egész – az részekre szakadozik a szemünk előtt; csak a rész marad önmagában teljes és ez annál szomorúbb, mert tipegő fiúcskák koravén, bölcs felismeréseként adagolják nekünk. *Imitt-amott még megmaradt valami a békés zsánerjelenetekből, mégis: az alakok* semleges háttér előtt, *üres térben mozognak,* valóságos irányoktól függetlenül távolodnak egymástól, *tőlünk.* Mintha egy kellemetlenül hűvös, huzatos lépcsőházban állnánk, olyan a tér; a babaszobák fészekszerű puhaságából kiűzve, számkivetett lényekként szorgoskodnak, működnek a selyemhajú kicsinyek. *Látszólag még egy valóságos csoport* valóságos tevékenységének *koreográfiája kapcsolja őket egymáshoz; de* a látszat sem fedheti el végleg a tényt, hogy kapaszkodók nélkül, támasz és társak nélkül *magányosak* a mélység és magasság között.

A hátterek tört fehér, mozgalmasan festett, remegő közegében a figurák hideg kék, szürke és barna fényben jelennek meg, ettől egyszerre furcsán idegen és szívszorítóan ismerős karaktert kapnak. Az ecsetvonások egyenletes, párhuzamos csíkjai, ez a *„grafikus" festésmód,* mely a tű-pontos rajz belső formáit kitölti, ugyanezt a megrendítő kettősséget sugallja, s ugyanezt a perspektíva-váltások következtében hirtelenül közeledő-távolodó alakok és tárgyak ide-oda lüktető tere.

Nem nehéz felismerni, hogy Róma valamiképpen itt is jelen van; a nagy barokk mester, Andrea Pozzo illuzionisztikus tér-szerkesztése a babaszobák gyakorlóterepén: a római templomok freskóinak stílusa egy hátulgombolós világocskában. És biztosan az sem véletlen (ha megmagyarázni nem is tudjuk), hogy Kőnig a sok-sok Andrea Pozzo-tanulmány, sok bonyolult tér- és heroikus perspektíva-szerkesztés meg a *Három hát* vagy a *De humani corporis fabrica*-sorozat rettenetes bravúrjai után éppen itt jutott el egy olyan mű küszöbére, amelyben valamennyi tanulság érvényesülhet úgy, hogy semmi sem marad szorgalom és tudás hűvösen racionális és mindenttudóan kívül álló tartásából. Lecsillapult, csendesen remegő, kékes, holdfényes közegben állnak, ülnek, játszanak a gyermekek, az idill utolsó gesztusait ismételve, a szorongatóan közeledő, elfojtott, de aztán majd feltörő keserves zokogás előtt.

Kovalovszky Márta

KŐNIG FRIGYES

1052 Budapest, Felszabadulás tér 5.

1955.	március 30-án született Székesfehérváron
1975–82	a Magyar Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait
1980	óta kiállító művész
1981	Kondor Béla-ösztöndíj, a Smohay-alapítvány ösztöndíja
1983–86	Derkovits-ösztöndíj
1980	óta tagja a Fiatal Művészek Stúdiójának
1984	-től a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének
1988	a Művelődési Minisztérium Római Magyar Akadémia ösztöndíja

Egyéni kiállításai:

1980	Iparművészeti Főiskola, Budapest (Hantos Károllyal és Kovács Dénessel)
1983	Vízivárosi Galéria, Budapest (Kovács Dénessel)
1984	Ifjúsági és Úttörőház, Székesfehérvár
1985	István Király Múzeum, Székesfehérvár
1987	Horváth Endre Galéria, Balassagyarmat
1987	Városi Könyvtár, Makó
1988	Miskolci Galéria, Miskolc (Lengyel Andrással)

Díjak:

1983	Fiatal Művészek Stúdiója, Alkotói díj Babits-centenárium, a Művészeti Alap díja
1985	Makó, Alkotói díj
1986	Egri Akvarell Biennálé, a Művészeti Osztály díja Stúdió '86, Alkotói díj
1987	a Nagykőrösi Grafikai Biennálé nagydíja Makó, Alkotói díj
1988	Egri Akvarell Biennálé, a Művészeti Alap díja

KATALÓGUS

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK I., 1988
olaj, vászon, 110x130 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK II., 1988
olaj, vászon, 190x132 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK III., 1988
olaj, vászon, 90x140 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK IV., 1988
olaj, vászon, 100x200 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK V., 1988
olaj, vászon, 83x200 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK I., 1988
papír, tempera, 26,5x40 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK II., 1988
papír, tempera, 33x51 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK III., 1988
papír, tempera, 34x47,5 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK IV., 1988
papír, tempera, 38x50 cm

GYERMEKKORI MONUMENTUMOK V., 1988
papír, tempera, 32x38 cm

ARCKÉPEK
KŐNIG FRIGYES KIÁLLÍTÁSA

Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Kutató Csoport
Könyvtár
Budapest

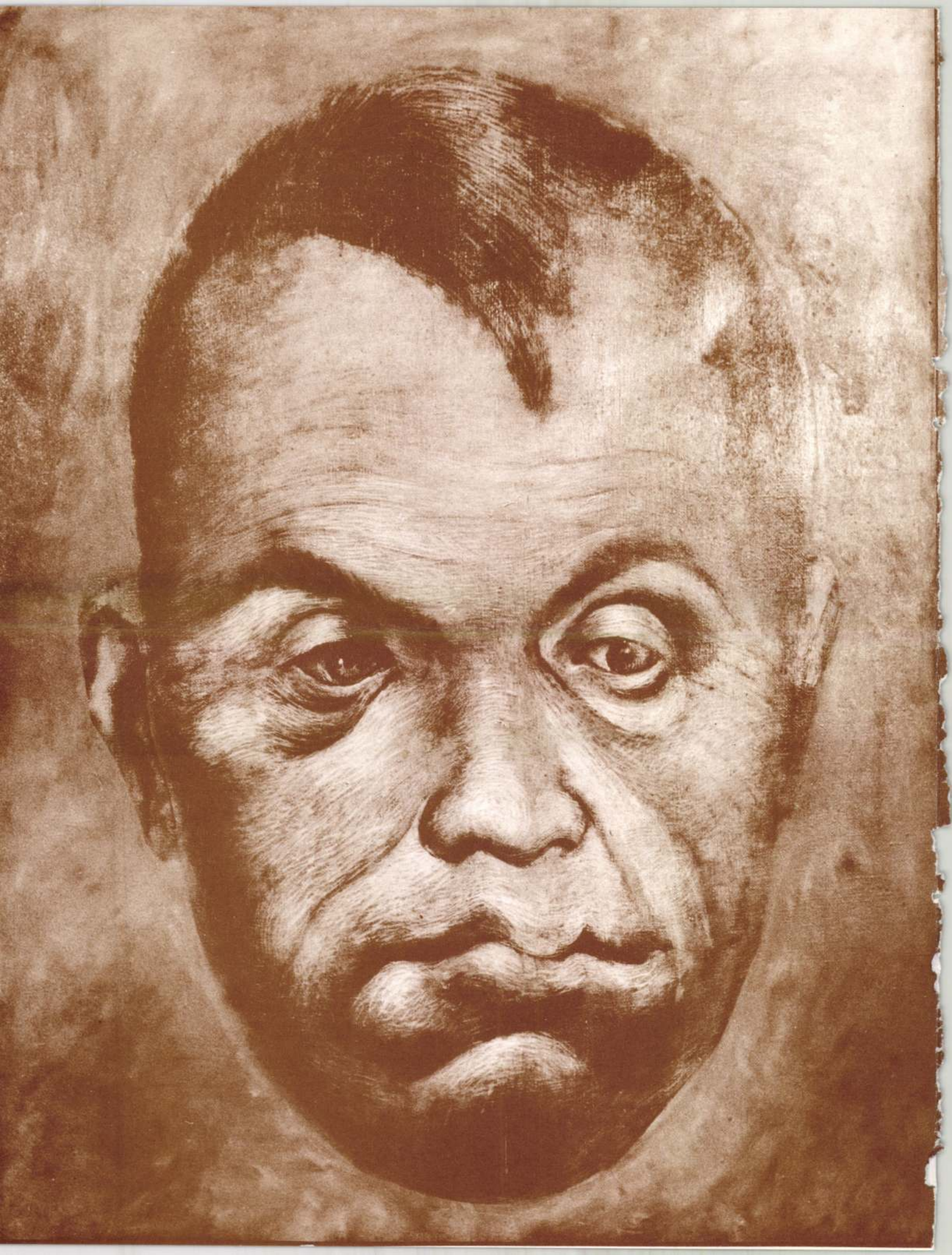

Arcképek

Betegek arcai? A Teremtő grimaszai? Kik vagyunk akkor mi, vagy kik lehetnénk? Sokmindent jelent, de el is takar Kőnig Frigyes kiállításának címe és méginkább maguk a képek. Jelentik a művészet és a tudomány találkozását, amennyiben a portrékat úgy fogjuk fel, mint fiziognómiai példatárat. Mindjárt ennek ellenkezője is igaz azonban, mert az imbecillis és debilis modellekben méltóságot lát, láttat a festő. Charles le Brun, Lavater, Giovanni Battista della Porta, Daumier vagy Franz Xaver Messerschmidt máig titokzatos munkásságából annyi bizonyos, hogy ők a fiziognómiában a teremtés művészi ficamát, valami magasabb diszharmóniát láttak. Az elmeosztályok betegeinek viselkedését a múlt század közepén fotók segítségével tanulmányozó Charcot tárgyilagos esztétikát kívánt felállítani. Szondi Lipót pedig a sorsok arcra kifrt kódjait fedezte fel a deviáns vonások vonzását és taszítását elemezve. Ők szenvedély nélküli tudósok voltak. Festeni viszont szenvedélyes foglalatosság. Egyedül Leonardo volt képes egyszerre filozófus, kórboncnok és festő lenni. Mindeme minőségében foglalkozott az ösztönökkel és az anatómiával. Azt az Istent kereste talán, aki az egész emberiséget "egy vérből teremtette". Úgy vélte, ugyanannak a teremtésnek vagyunk részei mi is, még az őrült harcos is. Egyik sincs közelebb az Úrhoz. Kőnig méltóságteljes bolondjai is, a sziámiikrek is, a plazmatikus tanulmányok kozmoszában evickélő - talán ép talán sérült- foetusok meg a teratologiai preparátumok éppoly részei az "egésznek" mint bármelyikünk.

Sőt, úgy érzem, hátrányosabb a mi helyzetünk. A deviáns csontvázak valahogyan a Hollywood monstre sci-fi filmjeinek szuperfejlett antropomorf ragadozóira emlékeztetnek, akik erősebbek nálunk. Félünk is tőlük, mert kollektív tudatalattinkban valamiféle hátborzongató emléket őrzünk. Kőnig vörös színt alapoz képeinek felszíne alá, talán mert gyilkos küzdelmeket vívtunk ezekkel a "testvéreinkkel". (Az csak látszat, hogy a vörösre alapozott képek némelyikén a szín annyira előretolakodik, hogy azok már már biedermeier zsánerképekre hasonlítanak.) Jóval valószínűbb, hogy a nyitott-koponyával született teremtményeire Isten sokkal erősebb vonzást gyakorolhatott, szinte magához rántotta őket. Míg mi, a benőtt fejelágyúak, lent maradtunk, és sértett védekezésből kitaláltuk magunknak Egészségistent, s ennek áldoznak modern természettudományaink, orvoslásunk, karakterológiánk és ösztöntanunk, pszichológiánk és szociológiánk, szociálpszichológiánk és szociobiológiánk. Tele az oltár ilyesmivel.

Korábbi képein Kőnig Frigyes már megkísérelte megrajzolni nemcsak eme oltárdíszeket, hanem hozzá a meg nem épülő templom terveit is. Akkor alig látszott még ez többnek, mint az új oltárterítőhöz kitalált szép hímzésminta. Most, ezen az összegzőbb igényű bemutatón az építészet metaforává terebélyesedik. Kőnig egészen közel járt az architekturához már akkor is, amikor Rudolf Steiner koncepciójához hasonlóan, a koponyára figyelt. A filozófus-építész házaiban nagy szerepet szánt az emberi testnek, azon belül is a fej csontvázának. Steiner úgy tudta Isten legegyszerűbben és legközérthetőbben antropomorf megfogalmazásban szólhat hozzánk. Kőnig teratológiai vázlatain a koponyák sokkal közelebb állnak a Dornach-i Goetheanum formáihoz, mint a normális csontrendszer példái. Kisért a kétség, a Teremtő tévedett.

A festő újabban az analógiák felállítása helyett egymásra próbálja az összehasonlított áldozati tárgyakat. Arcok formálnak egész kupolákat, opeionok tojásából is szemek tekintenek ránk, másutt íves ablaknyílásokat töltenek ki. Szokatlanul közeli képkivágásokban erővonalakat kirajzoló, Van Goghra emlékeztető lelki szűrőlencsén át festi Kőnig az arcképeket. Persze az impresszionisták óta jellemző pozitivista látásmód minduntalan szétesik. Hol úgy, hogy el-elfordulnak az egymásra illesztett rétegek és a legkülönfélébb testtájékok nyílásai kajánul kacsintanak felénk. Hol pedig -mintha Leonardo kumuluszából lépnének a felfoghatóság dimenzióiba-, egymás mellé pottyan szegény Ábel kilenc arca is. Megint másutt Cherubini temperamentuma toppan elő, hol meg éppen ejh' Vörösmartyék ráérősködnek a vásznon.

Mi, Káin kései leszármazottai sejtjük Kőnig Frigyes festészetének "korszerűségét". A pozitivizmus meddő kisérletté, csalóka világlátássá deriválódott jóideje. Ámbár a teremtés harmónikus hibája, része marad most már.

A huszadik század embere -például Oscar Wilde- a teremtés jeles napjaihoz egy-egy isteni tévedést rendelt. Eretnekség? Igen, ha a magunk szűklátókörű Káin -szemszögéből, beteg, halálra ítélt evolúciós ágnak tekintünk mindent, aminek a végén nem saját isten- tükörképünk magasodik. Agresszív energiák híjján társaink "betegek" csupán, szánalmas nyomorékok.

Kőnig Frigyes mostani összefoglaló tárlata festői -tudományos elmélkedést jelent számomra, amely egyszerre kutatja egy beteg világ adekvát képalkotásának lehetséges eszközeit, az (ön)arcképekben pedig a teremtés morális nárcisztikus csapdáira talál. Vállalja, -bár ezt ma kissé anakronisztikus bíbelődésnek minősíthetik a kevéssé tisztánlátók, a "Gnoti seauton" (Ismerd meg önmagad!) kétezeréves kihívását. Tudatalattink természetesen az antipszichiátriával szimpatizál, és a bolondokban meg a különféle temperamentum-példákban Kőnig Frigyest látjuk, s ami még nagyobb eredmény, aki mer, az hű önmagára is ráismerhet.

Szegő György

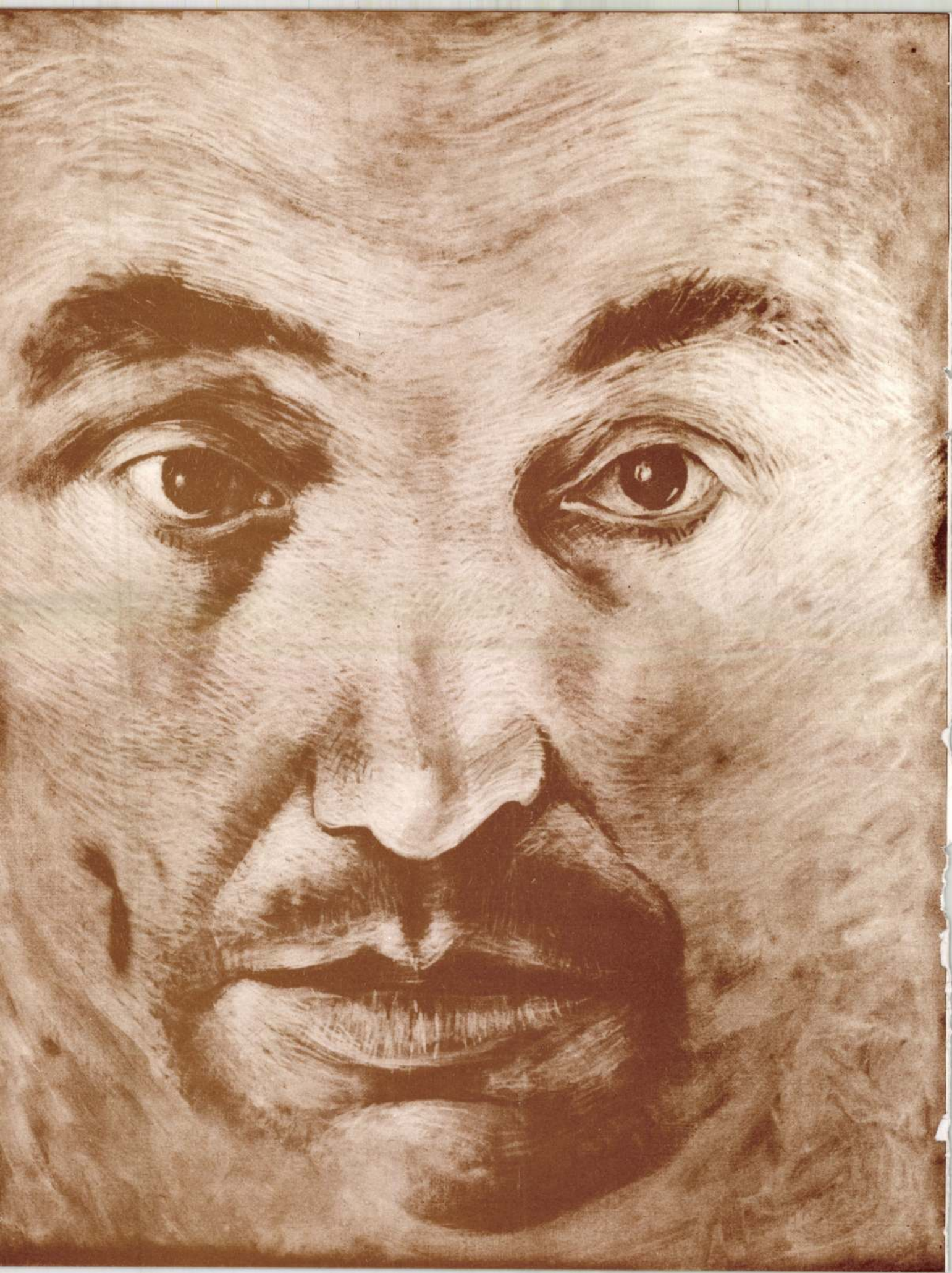

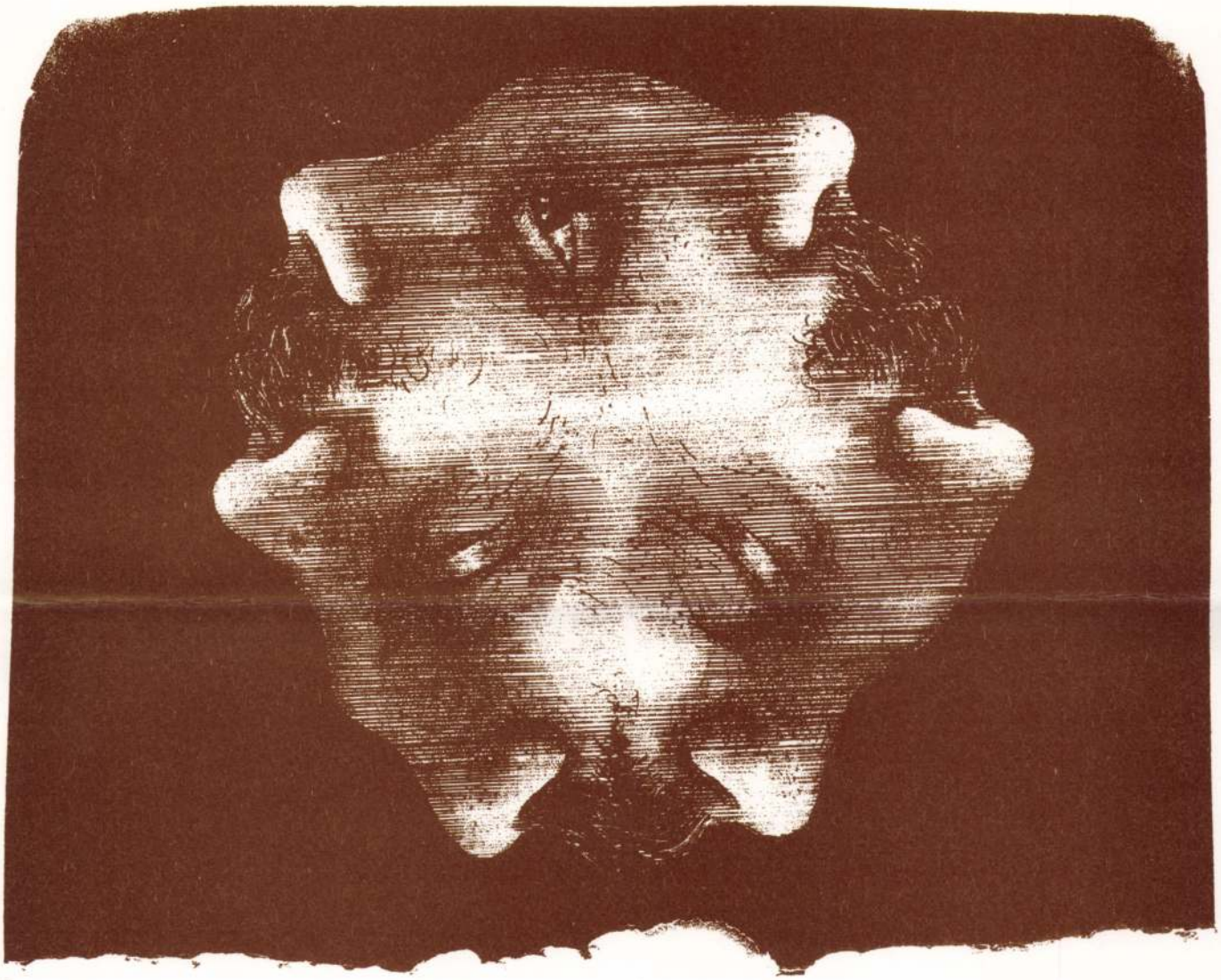

A BUDAPEST GALÉRIA katalógus sorozata/ Catalogue' series of the
BUDAPEST GALLERY: No. 32

ISBN 963-04-0469-9
ISSN 0238-471X

Grafika/Designed by: Kőnig Frigyes
Foto/Photo: Dömény Csaba, Szelényi László
Fordító/The text translated by: Varga Katalin

A kiállítást rendezte/The exhibition arranged by;
Török Tamás

A kiállítás címe/Title of the exhibition:
Arcképek, Kőnig Frigyes

A kiállítás helye/Place of the exhibition:
Budapest GalériaKiállítóterme
(1056 Szabadsajtó út 5.)

A kiállítás időpontja/Time of the exhibition:
1990. augusztus 7.-szeptember 2.

Felelős kiadó/Editor responsible:
ZSIGMOND ATTILA főigazgató

KŐNIG FRIGYES

1052. Budapest, Felszabadulás tér 5.

1955. március 30-án született Székesfehérváron.
1975-82-ig a Magyar Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait

Egyéni kiállításai:
1980. Iparművészeti Főiskola
(Hantos Károllyal és Kovács Dénessel)
1984. Ifjúsági Ház Székesfehérvár
1985. István Király Múzeum Székesfehérvár
1987. "De Humani Corporis Fabrica" Makó
1988. Miskolci Galéria (Lengyel Andrással)
1989. "Gyermekkori Monumentumok"
Dorottya utcai Kiállítóterem Budapest
1990. "Tervek Egy Meg Nem Épülő Templomhoz"
Magyar Építőművészek Szövetségének Székháza Budapest

KATALÓGUS

1. Három fej	1989.	olaj, vászon	110 x 270 cm
2. Plazmatikus tanulmány I.	1989.	o. v.	50 x 70 cm
3. Plazmatikus tanulmány II.	1989.	o. v.	67 x 90 cm
4. Tízszeres önarckép	1989.	o.v.	40 x 50 cm
5. Kettős önarckép	1989.	o.v.	30 x 40 cm
6. Arckép I.	1989.	o.v.	40 x 50 cm
7. Arckép II.	1989.	o.v.	40 x 50 cm
8. Arckép III.	1989.	o.v.	40 x 50 cm
9. Arckép IV.	1989.	o.v.	40 x 50 cm
10. Arckép V.	1989.	o.v.	30 x 40 cm
11. Arckép VI.	1989.	o.v.	26 x 37 cm
12. Arckép VII.	1989.	o.v.	25 x 33 cm
13. Arckép VIII.	1989.	o.v.	50 x 80 cm
14. Arckép IX.	1989.	o.v.	53 x 86 cm
15. Arckép X.	1990.	o.v.	57 x 70 cm
16. Arckép XI.	1990.	o.v. ovális	65 x 90 cm
17. Arckép XII.	1990.	olaj, panel, ovális	60 x 80 cm
18. Arckép XIII.	1990.	olaj, panel, ovális	60 x 80 cm
19. Arckép XIV.	1990	olaj, panel	40 x 47 cm
20. Plazmatikus tanulmány	1990	o.v.	100 x 130 cm
21. Önarcképek	1990.	o.v.	112 x 190 cm
22. Biológiai oltár	1989.	o.v.	100 x 200 cm
23. Hármas fül	1989.	o.v.	22 x 27 cm
24. Hatszoros önarckép	1989.	o.v. fa	35 x 35 cm
25. Fej kezekkel	1990.	o.v.	51 x 63 cm
26. A "Titkos féreg" című album	1989.	23 db. litográfia	50 x 70-es lapokon
27. A "Gnoti Seauton" című album	1990.	7 db. litográfia	70 x 50-es lapokon
28. Négy arckép	1990.	4 db. litográfia	50 x 70-es lapokon
29. Lapok a "Teratológia" című albumból	1990.	ceruzarajzok	50 x 70-es lapokon
30. Két Vörösmarty	1990.	olaj, vászon	130 x 202 cm

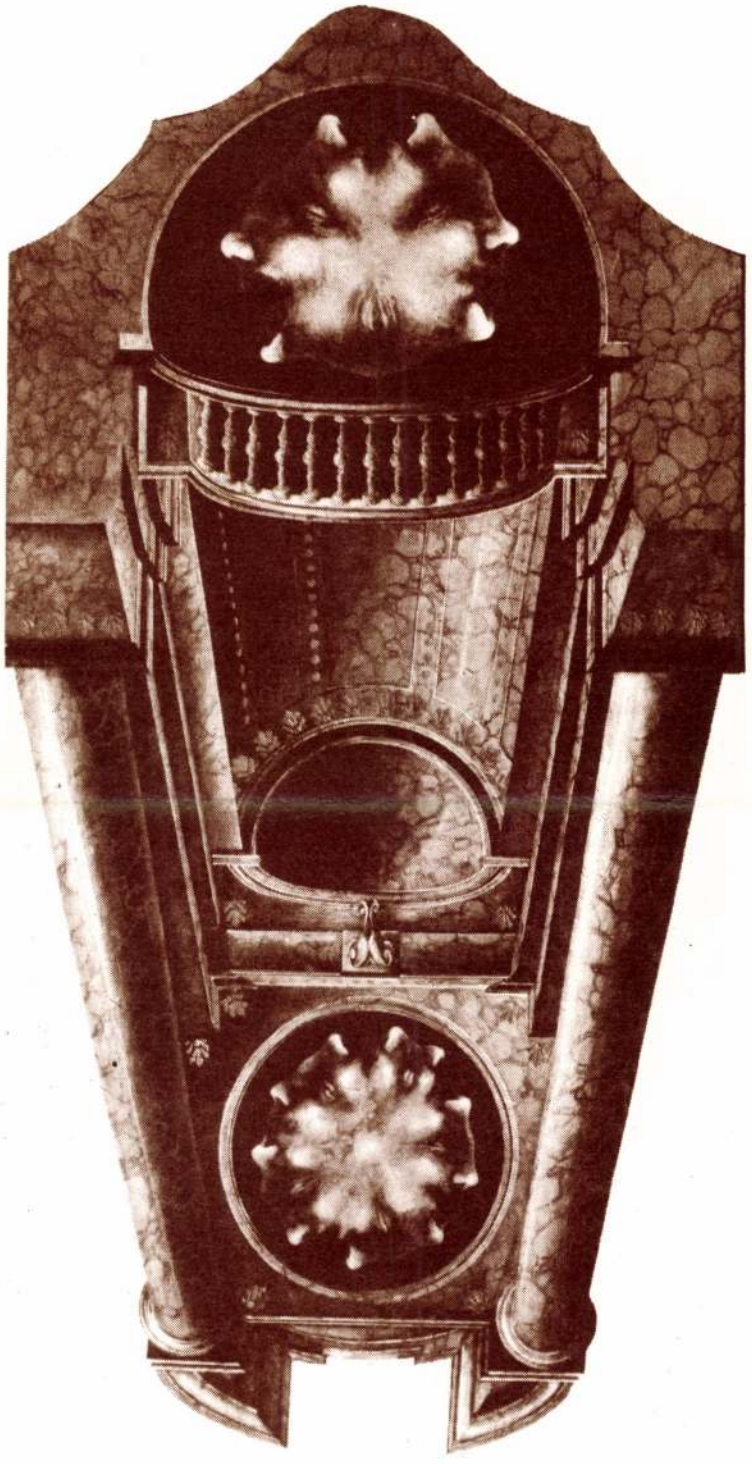

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KŐNIG FRIGYES
festőművész kiállítására,

melyet
SIK CSABA
nyit meg

1995. szeptember 9-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a múzeum Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető: 1995. október 8-ig
hétfő kivételével naponta 10 – 14 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Timár Árpád
művészettörténész

Budapest IX.,
Üllői út 119.
1091

KŐNIG Frigyes

XL

MCMXCV

KŐNIG FRIGYES KIÁLLÍTÁSA

2000

IRODALMI ÉS TÁRSADALMI HAVI LAP

Szerkeszti: Bojtár Endre, Herner János, Horváth Iván, Lengyel László, Margócsy István, Szilágyi Ákos, Török András.

»az megint egy forma, hogy gyilkolni nem szabad.«
NÁDAS PÉTER

»a kőkeménységnek is vannak határai«
T. CORAGHESSAN BOYLE

»Hol egy jó bifokális szemüveg,
intervokális pápafül?«
GERLÓCZY FERENC

Mcmxci Február

Szerkesztőségi órák: csütörtökön délután kettőtől négyig a New York kávéház karzatán.

ÁRA HARMINCKILENC FORINT

KÖNYVTÁR

KÉT VÖRÖSMARTY

szeti ihletésüek mellett – erős romantikus gyökerük és színezetük van.

Ha a Lowryéhoz hasonló strukturalista törekvéseket, huszadik századi elődöket keresünk, akkor szerencsésebb, ha nem az irodalom, hanem a zene területén vizsgálódunk. David Marksonhoz írt, 1951. augusztus 25-én kelt levelében Lowry Schönberg és Berg nevét említi, s mint Sherrill E. Grace megjegyzi, Lowry ismerte a Schönberg által kifejlesztett tizenkét hangos technikát (elterjedt nevén szeriális zenét), és az ismételt sorozatokon alapuló rendszer bátorította saját törekvéseiben. Lowry ihletése ugyanis a film mellett kezdettől fogva zenei természetű volt, pályafutását is dzsesszkomponistaként kezdte. Lowry minimalista törekvéseit ugyancsak párhuzamba lehet hozni a minimal zene hatvanas–hetvenes évekbeli megjelenésével – Steve Reich és Philip Glass törekvéseivel. Ők zenéjükben eredeti törzsi zenét, szertartászenét dolgoztak fel, amelyet Reich Ghanában tanulmányozott.[13] Franciaországban már a második világháború után megszületett az expanziós „konkrét zene", mely arra törekszik, hogy zenei szövetbe foglalja a természet, a gépek, a beszéd hangzásait, s e törekvések azóta is tovább élnek a kísérleti zenében.[14]

Alapvető különbség még Malcolm Lowry és Hajnóczy Péter között, hogy Lowrynak sohasem voltak száraz, egyszerű realista nyelvet használó írói korszakai. Igaz, az *Ultramarine* és a *Vulkán alatt* első, novellaváltozata ilyen volt, de Lowry mindkettőt hamarosan kibővítette és átstilizálta. Későbbi novellájában, a *Pokolkő*ben (1950), melyet egy New York-i elmeosztályon (ahová alkoholizmusa miatt került be) szerzett benyomásairól írt, nyoma sincs a Márai-novellákban megjelenő szatirikus hangnak és a realisztikus-naturalisztikus leírásoknak. Itt is körülményes, látomásos, feliratokra figyelő Lowry írja a történetet. Hajnóczy ezzel szemben életszerű realizmussal megírt, csattanóra épülő novellákkal indult, és ugyancsak száraz, lecsupaszított nyelvet használó kísérleteken keresztül érkezett el a romantikus, szentimentális, bonyolult alkotásokhoz.

JEGYZETEK

1. Hajnóczy Péter művei: 130.o.
2. Szörényi László: *Előképek és víziók*: MV. 1980. 12. 103.o.
3. Grabócz Márta: *A szertartás. Zenemű egy Hajnóczy-novellára*: MV. 1983. 2. sz. 38–39.o.
4. *Művészet* 1975. 12. sz. Alan Aldridge: *Nouvel Art Nouveau Psychédélique*: 32.o.
5. *Nagyvilág*: 1975. 4. 562.o.
6. Sherrill E. Grace: *The Voyage that Never Ends*. University of British Columbia, 1982: 20–21.o.
7. Malcolm Lowry: *Át a Panamán*. Bp. 1974: 71.o.
8. Hajnóczy Péter művei: 701.o.
9. Hajnóczy Péter művei: 692–693.o.
10. Hajnóczy Péter művei: 420.o.
11. Hajnóczy Péter művei: 704.o.
12. Malcolm Lowry: *Át a Panamán*. Bp. 1974: 74–75.o.
13. Yehudi Menuhin–Curtis Davis: *Az ember zenéje*. Bp. 1981: 276.o.
14. i.m.: 277.o.

KÖLCSEY FERENC

ÖRÖKÍTSE MEG NEVÉT, CÉGÉT KANDELÁBEREKRE SZERELT
BRONZTÁBLÁKON

Az Andrássy út korhű közvilágítása *közadakozásból*

TÁMOGASSA A BUDAPESTI VÁROSVÉDŐ EGYESÜLET MOZGALMÁT A RÉGI, ANDRÁSSY ÚTI KANDELÁBEREK VISSZAÁLLÍTÁSÁRA.

A 11 méteres Andrássy típusú kandeláber ára
290.000 FORINT

A 3 méteres Sugárút típusú kandeláber ára
90.000 FORINT

KISEBB ADOMÁNYOKAT IS ÖRÖMMEL VESZ AZ EGYESÜLET, AZ ADOMÁNYOZÓK NEVÉT KÖZÖS TÁBLÁN ÖRÖKÍTI MEG.
AZ ADOMÁNYOK KÖLTSÉG TERHÉRE ELSZÁMOLHATÓK.
AZ ADOMÁNYOKAT A BUDAPEST V., DEÁK FERENC UTCA 7—9. ALATTI OTP FIÓKNÁL VEZETETT 218-98055 FOLYÓSZÁMLA 9273 SZÁMÚ SZÁMLA JAVÁRA LEHET BEFIZETNI.

KŐNIG ÉS LENGYEL

Meg lapulunk itt a nyolcvanas évek végén, mint valami bokorban. Mellesleg reménykedünk: talán, nagyjából, biztonságosan takarnak az ágak, talán egy időre észrevétlenek maradhatunk.
Kőnig és Lengyel természetes szerénységgel és múltszázadi komolysággal foglal helyet a kerti padon, fonott széken, az asztal mellett. Sárgakockás abrosz, köcsög tej, hímzett kenyérruha, zöldhagymaszárak (maradék), stoppolófa, notesz, papírok, csokornyakkendők, szivar, szakszerű figyelem. Különben napos koranyári délelőtt lehet. Két Csehov Ferenczy Károlynál, reggeli után; két Verne Gyula közvetlenül földkörüli útjuk előtt. Irigyen pislogunk ki a bokor fedezékéből: Kőnig és Lengyel szemmel láthatólag otthon van itt, számos tennivalójukra alaposan és méltósággal készülnek fel, és – látni fogjuk – tevékenységi körük széles. Az ismeretlen sarkkörök meghódítása éppúgy nemes kötelességű k, mint a vendégeskedés a cári udvari festő műtermének drapériái között vagy a leszállás a tárnák mélyére. Bányászlámpa, földmérőszerszámok, bakancs; földabrosz és górcső; csibuk és bársonykabátka; rejtélyes preparátumok, ismeretlen műszerek, fenyegető és bizalmas gépezetek; csillagképek, kristályok – az atmoszféra lefegyverzően tudományos, szédítően célirányos és felkészült. A sarkokból azonban barna homály szivárog, a régies acélmetszetek vonalhálózata, selymek és bársonyok avittas, meleg por-szaga, valami elmúlt – elfeledett visszahívott idő burkolja áttetsző és bizalmas árnyékba a világot.
Tévedne, aki díszletekre gondol , kellékekre, utánzatokra, színjátékra, játékra, idézetekre. Vigyázat: itt a legfurcsább az, hogy minden eredeti, és ami még furcsább és még több: azonos önmagával. Az anyag, a stílus, az atmoszféra, a gondolkodás, a képzelet különös súlyát éppen ez az azonosság adja: nem nyílik bennük parányi rés sem, amelybe az idő és a távolság, a más anyag, más stílus, más gondolkodás behatolhatna.
Kőnig és Lengyel otthona egyszerre tágas és intim; a felhők és a csillagok ugyanúgy részei mint a kerti bútorok, a mágneserejű, különös végtelenségű tér éppúgy, mint a tudós apparátusok; ez a világ zárt és kerek, akár egy varázsgömb: férc vagy lóláb nem lóg ki e pontosan kidolgozott egészből: minőséget a cég (Kőnig és Lengyel) szavatolja.

– – –

Nem véletlen persze, hogy ilyen szokatlan „zárványok" éppen a nyolcvanas évek folyamán alakultak ki, látszólag minden kapcsolat, rokonság, előzmény nélkül, valójában azonban nagyon is megfontolva kötődve láthatatlan „földalatti" tradiciókhoz. Elsősorban a XVI. századi olasz manierizmust, a távolkeleti kultúrák csillagfényű jel-beszédét meg a XIX. század boldog tudományosságát kell említenünk itt, csupa olyan örökséget, amely avantgárd-utáni korunkban más területeken is, sokfelé felszínre tört, váratlan búvópatakként. Kőnig és Lengyel „zárványai" miközben a dolgokat szétszabdaló idő nem férhet hozzájuk, maguk is benne vannak keletkezési idejük sodrában. Ebből következik legszebb funkciójuk is: megmentenek valamit egy valaha ép, egységes és organikus, titkaival, ismeretlen erőivel együtt is otthonos egészből. Miközben többnyire meg lapulunk: lassanként alkonyodik, és az ablakokat – mint Csehov Cseresznyéskert-jének végén – végleg beszögezik.

Kovalovszky Márta

Részlet a Szemérmetlen magyarázat próbákból

Ha már nem férünk közel a nagysághoz, lopakodjunk minél szorosabban a kicsinységhez. Mire kezünkbe kerülnek a piciny dolgok, oly fáradtak és megviseltek leszünk, hogy boldogan és elégedetten hihetjük: hatalmas utat tettünk meg. Hatalmas utat, mely – visszapillantva – olybá tűnhet, mintha vele a nagyságot is megkerültük volna. (Mint a fát a kutya)

Nagyság és kicsinység. Mennyire vérünkbe oldódott már ez az elrongyolódott dialektikájú kettősség. Vagy inkább metafizikává csontosodott dualitás. Nagyban a kicsiny, kicsinyben a nagy. Mindez ugyanaz.

Friederich König vidáman és irónikusan rekonstruktivizálja az eljövendő múltat, miközben Andrej Lengyel fatálissá gólemizálja az elmúló jövőt. Ugyanannak a vonalnak két végpontján állnak, s szorgosan araszolnak egymás felé. Majszolják, rágják és emésztik az utat, igyekezetük elbűvölő és tiszteletreméltó. Végül összeérintik orrocskájukat, s fordított Janus-arcukon fölfénylik a boldogság: megtalálták a nagyszerű jelent.

Wunderkammer a ködkamrában.

Frederico König – két társával, Bracellivel és Piranesivel a fejében – óvatosan, talpait ali-alig emelve hátrál egy ív mentén a mindenttudó múltból a mindenttudó múltba. Vele egyazon íven, óvatosan talpait alig-alig emelve hátrál Andreas Lengyel – két kartársával, Keplerrel és Kopernikusszal a fejében. Hátrál a mindenttudó múltból a mindenttudó múltba. Hátrálnak a köríven, míg végül összeérintik tarkócskájukat, s valódi Janus-arcukaon fölfénylik a boldogság: megtalálták a nagyszerű múltat.

Ködkamra a Wunderkamerben.

Hajdu István

XL

MCMXCV

KŐNIG FRIGYES KIÁLLÍTÁSA

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KŐNIG FRIGYES
festőművész kiállítására,

melyet
SIK CSABA
nyit meg

1995. szeptember 9-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a múzeum Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető: 1995. október 8-ig
hétfő kivételével naponta 10 – 14 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Bardoly István
MTA Művészettörténeti
Kutató Csoport
Budapest
Uri u.49.
1014

KŐNIG FRIGYES
és
LENGYEL ANDRÁS
kiállítása

MISKOLCI GALÉRIA
1988. február 22 - március 20.

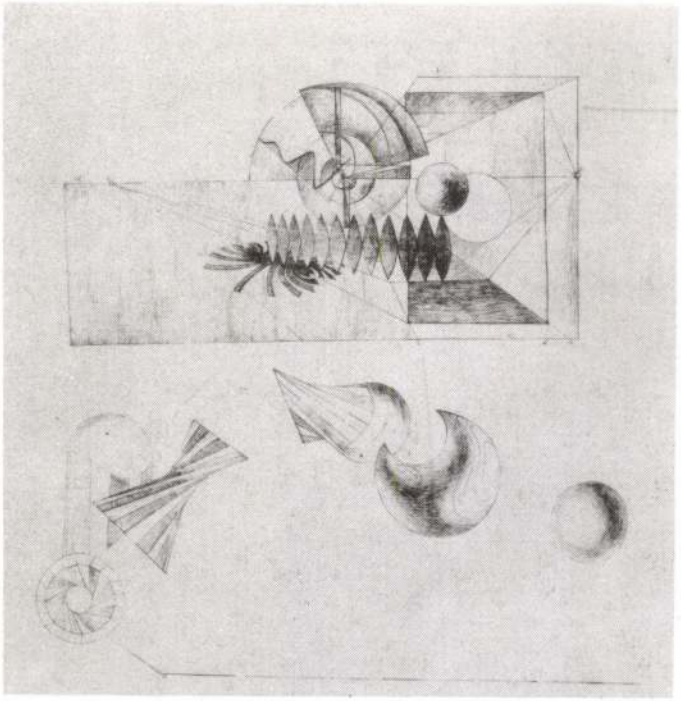

K.F. Történet a körről

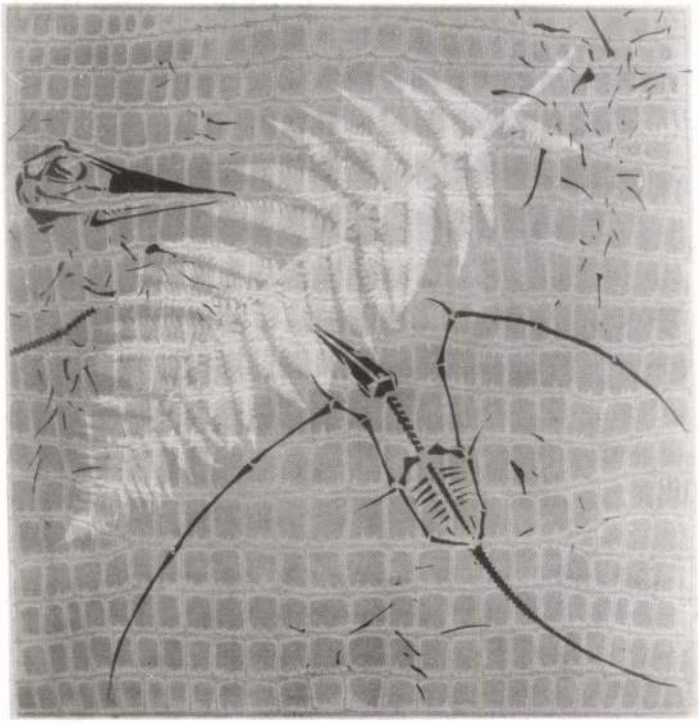

L.A. Alte Wilde I.

Frigyes König

1052 Budapest
Felszabadulás tér 5.

1955
geboren in Budapest
1975–1980
Studium an der Budapester Hochschule für Bildende Kunst
1980–1983
Spezialstudium an der Budapester Hochschule für Bildende Kunst
1983
Derkovits-Stipendium
Mitglied des Künstlerfonds der UVR, des Studios junger bildender Künstler und des Verbandes der Ungarischen Bildenden Künstler

De humani corporis fabrica I., II. 1986
Tempera, 60 x 46 cm

Der erste Meinungsaustausch von Berlioz. 1986
Aquarell, 48 x 40 cm

Die zwei Gesichter eines Menschen. 1987
Aquatintaradierung, 48 x 39 cm

Gedenkblatt. 1987
Lithografie, 32 x 44 cm

Alchimisten-Denkmal. 1987
Öl, Tempera, 110 x 150 cm ●

Personalausstellungen
1977
Forschungsinstitut des Bergbaus, Budapest
1978
Budapester Hochschule für Bildende Kunst
1980
Hochschule für Kunsthandwerk, Budapest
1983
Vizivárosi-Galerie, Budapest
1984
Forum-Galerie, Budapest; Jugendhaus, Székesfehérvár
1985
István-Király-Museum, Székesfehérvár
1987
Bibliothek, Makó; Horváth-Galerie, Balassagyarmat

Ausstellungsbeteiligungen
1980
Zeichnungen, Ungarische Nationalgalerie, Budapest; Studio '80, Kunsthalle, Budapest
1981
Ausstellung der Künstlerkolonie, Makó; Kleingrafik-Biennale, Tihany; Neuerwerbungen, István-Király-Museum, Székesfehérvár
13 + 1 fran Ungern, Karlstad; Grafik-Biennale, Miskolc
1982
Landesausstellung für bildende Kunst, Kunsthalle Budapest; I. Biennale der Zeichnungen, Salgótarján
1983
Ungarische Grafik heute, Ungarische Nationalgalerie, Budapest; Malerei-Biennale, Szeged; Ausstellung der Künstlerkolonie, Makó; Neuerwerbungen, István-Király-Museum, Székesfehérvár; Studio '83, Ernst-Museum, Budapest
1984
Ausstellung der Künstlerkolonie, Makó; Studio '84, Budapester Internationale Messe; Landesausstellung für bildende Kunst, Kunsthalle, Budapest; Ergebnisse von Symposien, Kunsthalle, Budapest
1985
Ausstellung der Künstlerkolonie, Makó; Cziffra-Stiftung, Paris; Studio '85, Ernst-Museum, Budapest
1986
Unsere Mäzene, Ungarische Nationalgalerie, Budapest; Ausstellung der Künstlerkolonie, Makó; Studio '86, Historisches Museum der Stadt Budapest; Digit-Art, Museum der Schönen Künste, Budapest; Art Fair, Stockholm
1986
Ungarische Kunstwochen, Simskatteberg; Aquarell-Biennale, Eger
1987
Neuerwerbungen, István-Király-Museum, Székesfehérvár; Kleinplastik-Biennale, Pécs; Ungarische Tage, Dortmund; Grafik-Biennale, Nagykőrös

A SZÉKESFEHÉRVÁRI
ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT

KŐNIG FRIGYES
KIÁLLÍTÁSÁRA

VERNISSAGE:
1985. SZEPTEMBER 14-ÉN,
SZOMBATON 11–13 ÓRÁIG

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1985. SZEPTEMBER 14 –
OKTÓBER 27-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10–18 ÓRÁIG
AZ ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUMBAN

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
Székesfehérvár,
Gagarin tér 3.
8001
DÍJELŐLEGES

Kontha Sándor
művészettörténész

Budapest
Uri u. 62.
1014

KÓRHÁZ NYOMDA

KŐNIG Frigyes

HAJDU István: Képek a parnasszusnak. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 21.sz. 1991 január 25 4. p.

Bp., Petőfi Irodalmi Muzeum, Magyar irók, irodalmi arcképek c. kiállitás

Budapest, 198... év .....hó .

Ph.

Érvényes 19.....tól ....

Felkérjük, hogy a fenti kutatás
példányát az MTA MKCS Könyvtára
küldeni sziveskedjék.

KÖNIG Frigyes festő

Munkácy Mihály-díj 1998

Műgyűjtés és múzeológia

Divald Kornél tevékenységének egyik le
végzett műgyűjtői tevékenysége. Középk
textíliák és szobrok százait fedezte föl a
Ma is működő közgyűjteményeket
Gyűjtőmunkájának eredményeként nyi
Selmecbányai (1912) és a **Besztercebán**

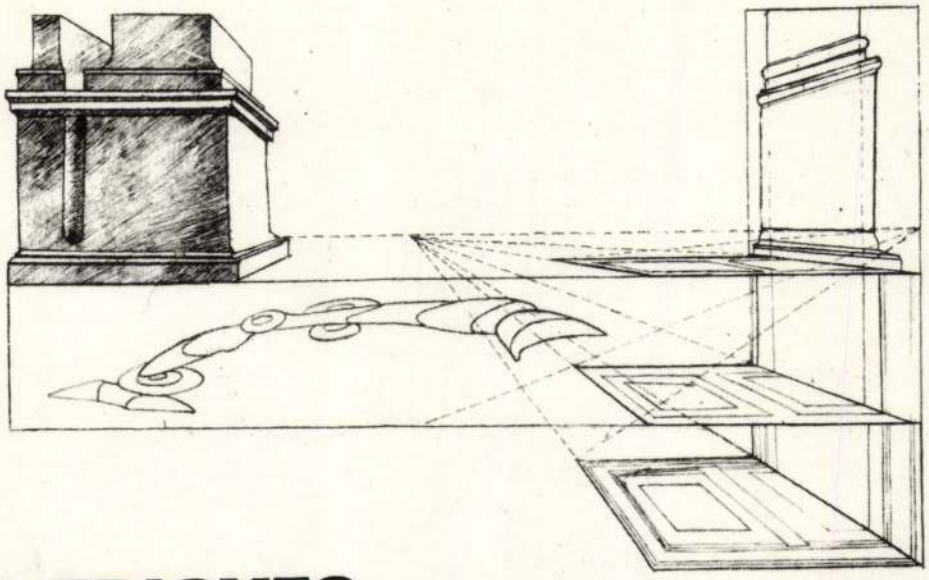

KŐNIG FRIGYES

KIÁLLÍTÁSA BÉKÉSCSABÁN A MEGYEI KÖNYVTÁRBAN 1990. JANUÁR 9-31-IG

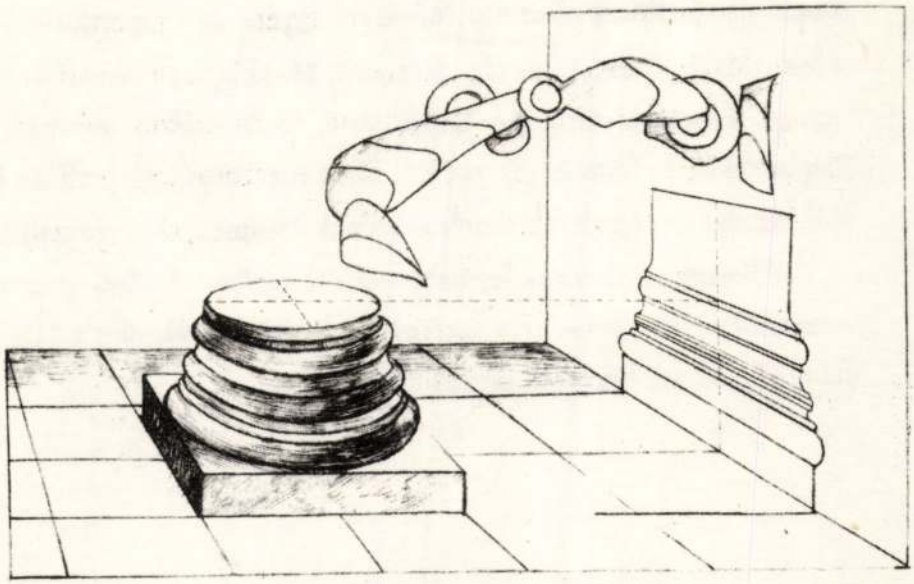

KÖNIG FRIGYES 1955-ben született Székesfehérváron. 1975–1982 között a Magyar Képzőművészeti Főiskola növendéke volt. 1983-ban Derkovits-, 1988-ban Római ösztöndíjban részesült. Műveivel egyéni és csoportkiállításokon vett részt itthon (Makó, Székesfehérvár, Budapest, Miskolc, Tatabánya) és külföldön (Svédország). Tanulmányúton járt Belgiumban, Hollandiában, valamint Olaszországban. Kisplasztikák és festmények mellett főleg sokszorosított grafikák kerülnek ki keze alól, amelyeken építészeti tanulmányainak eredményei érvényesülnek.

Békéscsabai tárlatára legújabb grafikái mellett Andrea Pozzo-tanulmányainak bonyolult tér és perspektíva szerkesztési lapjaiból, valamint a "De humani corporis fabrica" sorozat bravúros darabjaiból küldött.

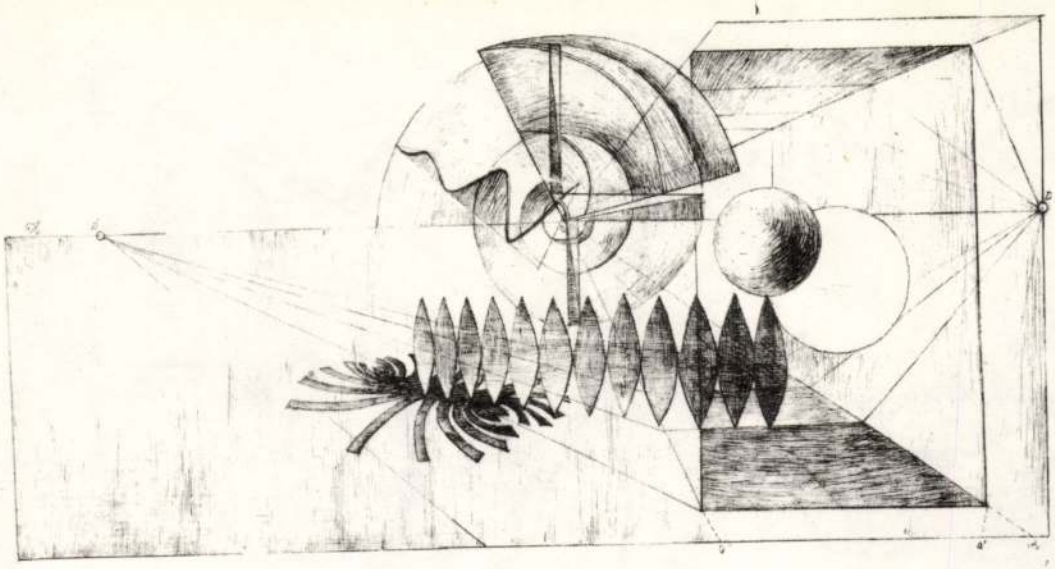

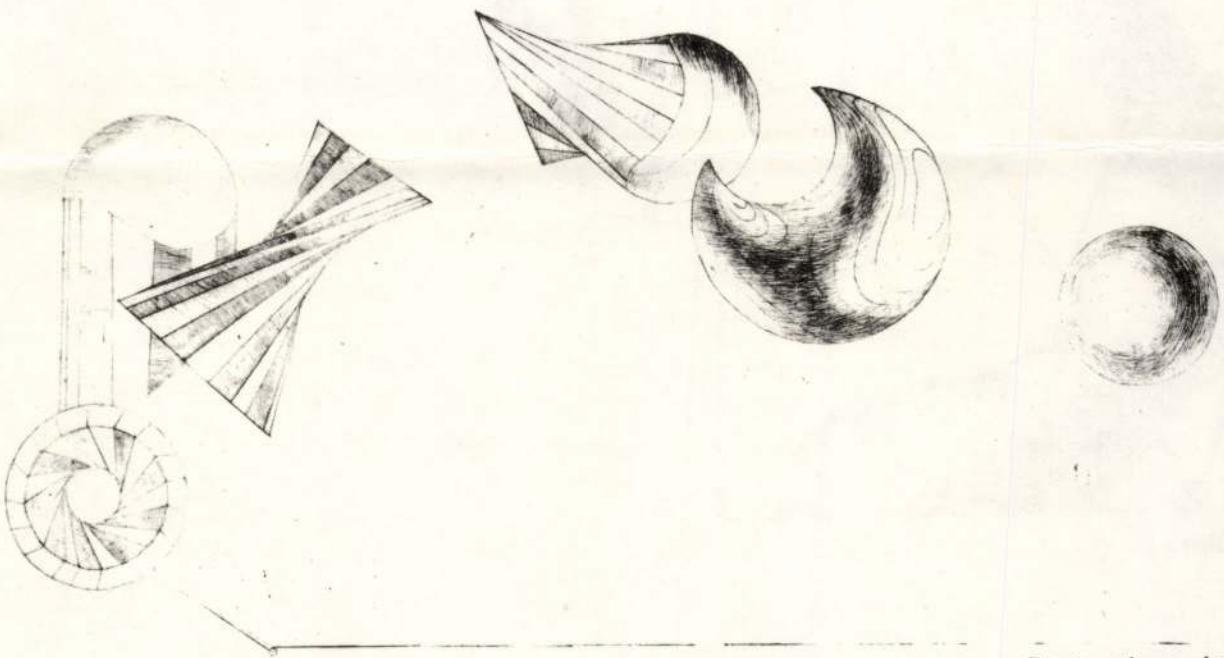

Történetek egy körről

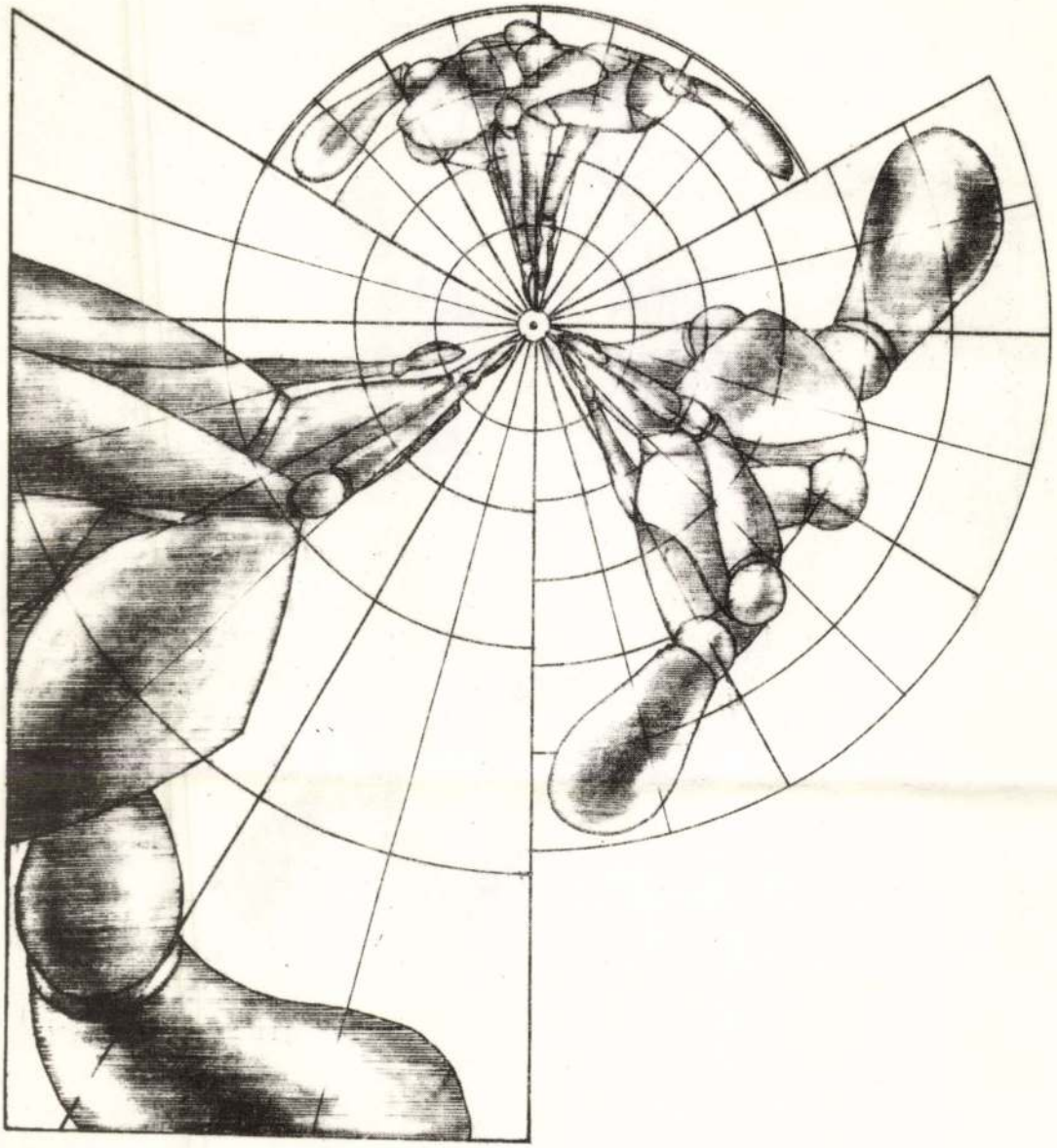

Vetületek II.

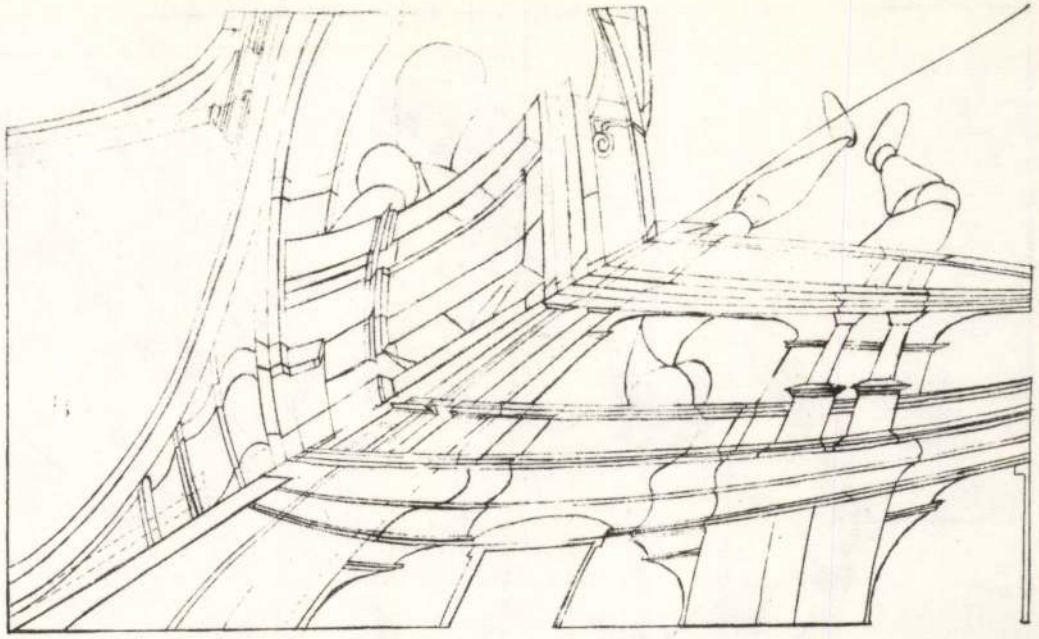

Hommage à Andrea Pozzo II.

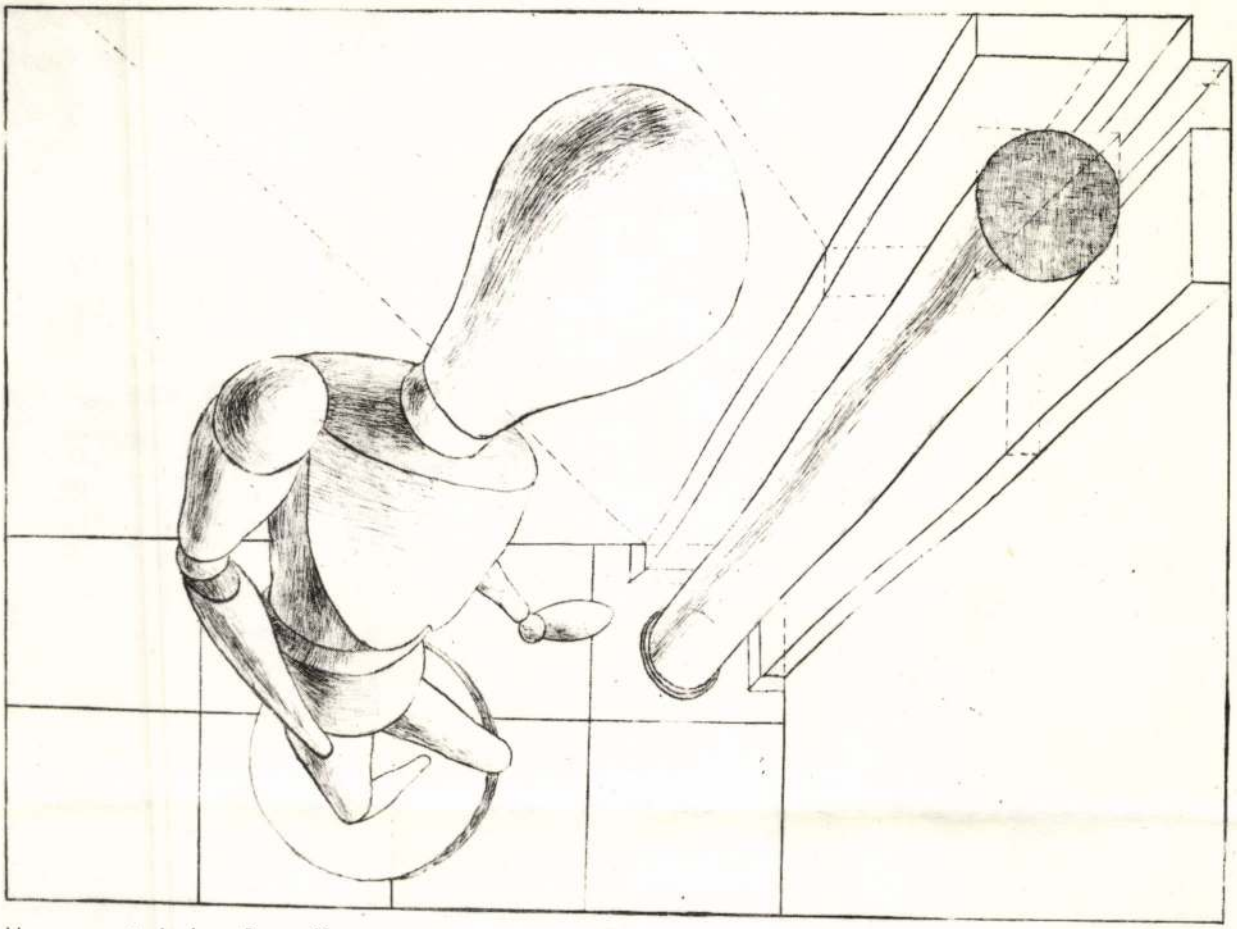

Hommage à Andrea Pozzo X.

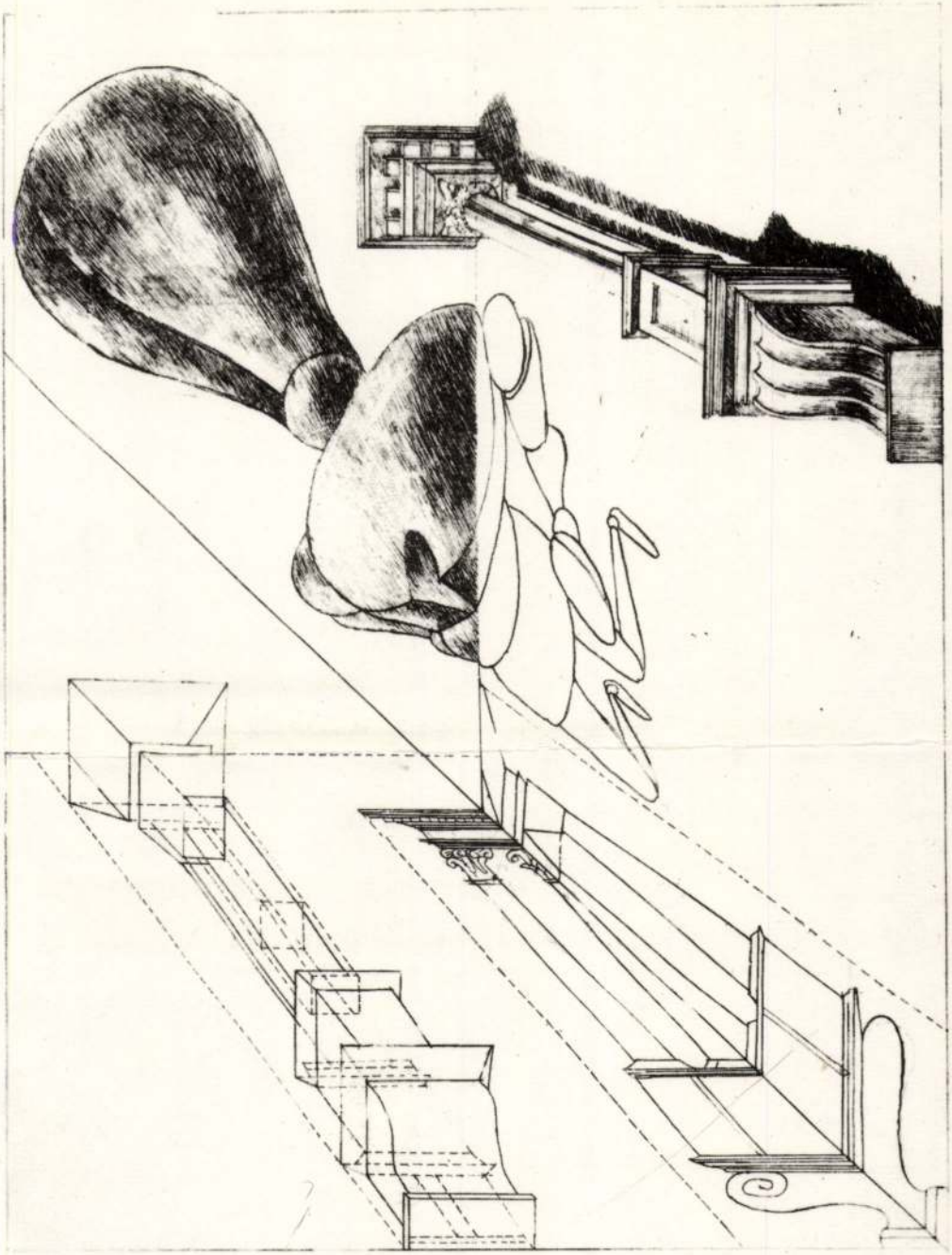

Hommage à Andrea Pozzo IV.

KÖNIG FRIGYES

„Ester" repr.

XV. Országos Akvarell Biennálé

Eger Tálasnok-ház

Ifjúsági Ház

1996

KÖNIG FRIGYES

Kí -, fest, -ők

Szimpozion / Kiállítás /
Krónika / Lemle
Szerk. Szántó Mussanna
Bp. 1996(?)

KŐNIG Frgyes

ACSAY Judit: Közeledés : Kőnig Frigyes kiállítása a Budapest Galériában. = Uj Müvészet, I. évf. 3.sz. 1990 59 - 60. p. ill.

Bp., Budapest Galéria, 1990

chreibungen und neue Probleme. Kunst,

für E.Hindelang, Sigmaringen, 1986

état actuel de la question, le point

international des Lumières. Budapest,

hill. The Burlington Magazine, 1987,

Kaiserliche Galerie. Wiener Jahrbuch

2-121 lap.

ordone e il suo tempo. Atti del Con-

reviso, 1988 71-78 lap

mmel Ruhm und Herrlichkeit, Ausste

1989 81-94 lap

KŐNIG FRIGYES

Kovalovszky Márta: "Tudományos gyüjtemény". = Mozgó Világ, XVII.évf. XVII. évf. 5.sz. 1991. 50 - 59.p. ill.

KŐNIG Frigyes

Petrőczy Éva: "Bár nevezetesb embeerink vele festetnék magukat". = Élet és Irodalom, XXXV.évf.7.sz.1991 II.15, 10.p.

Bp., Petőfi Irodalmi Muzeum, kiáll

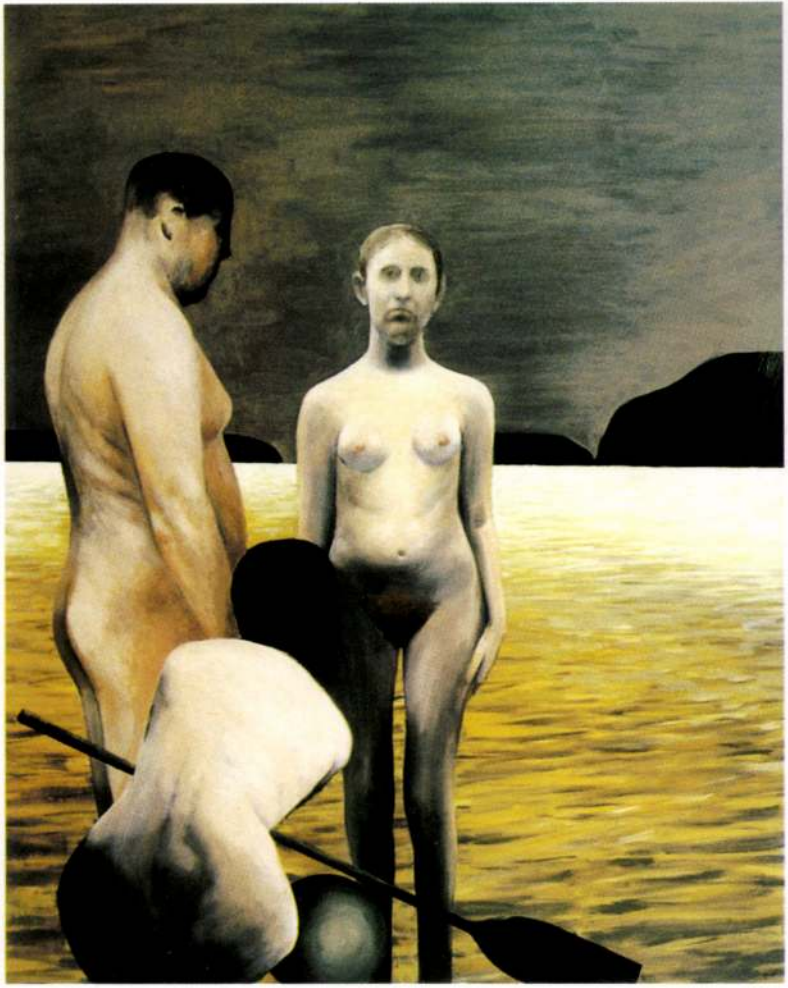

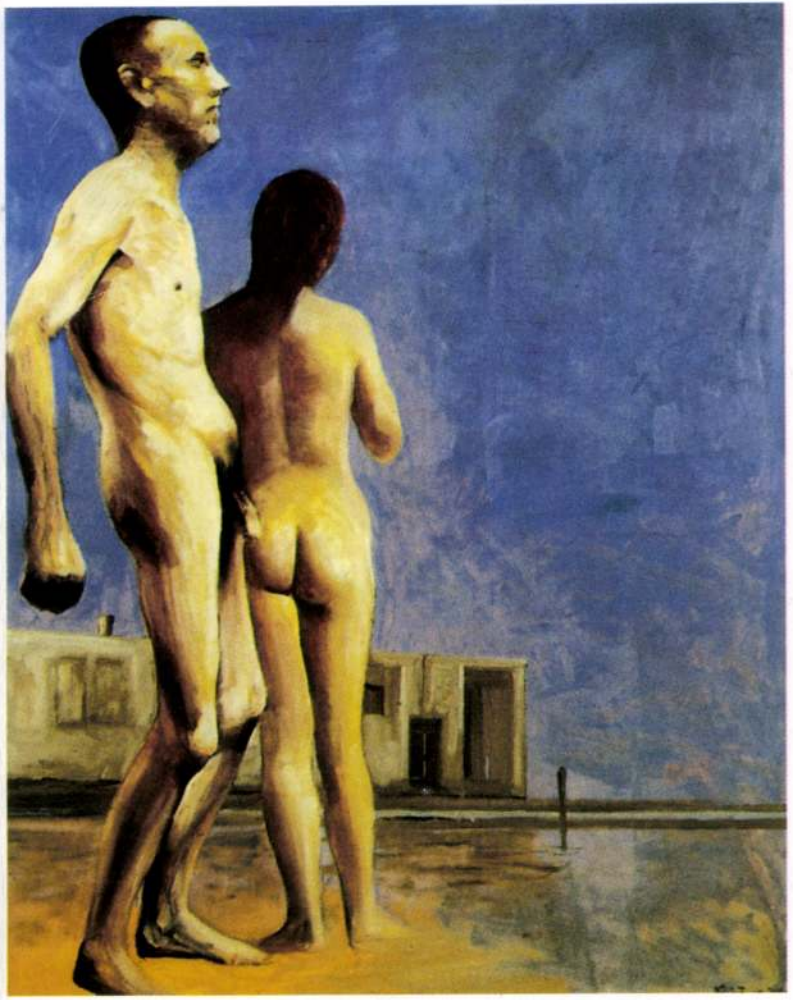

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdőzők 1999
v. o. 180×150 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdőzők 2000
v. o. 80×64 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdőzők 1998
v. o. 120×200 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Fürdőzők 1999
v. o. 53×65 cm

Raiffeisen Galéria

Kőnig Frigyes

MEGHÍVÓ

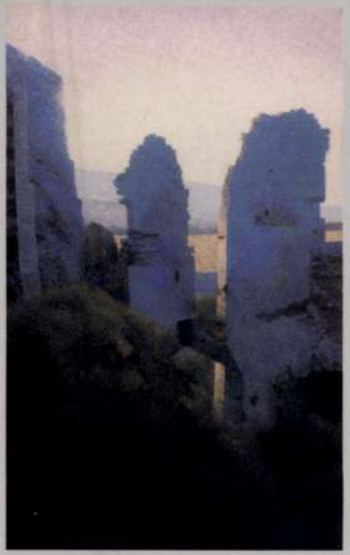

Raiffeisen Bank Zrt.
1054 Budapest, Akadémia u. 6.

Budapesti Tavaszi Fesztivál

Tisztelettel meghívjuk Önt a **Raiffeisen Galériába**
2007. március 19-én, hétfőn 17:30 órára
Kőnig Frigyes kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
Marosi Ernő, művészettörténész

A kiállítás 2007. március 19. és május 6.
között látogatható – hétvégén is.

VELÜNK KÖNNYEBB **Raiffeisen BANK**

Raiffeisen
Galéria

Kőnig Frigyes

MEGHÍVÓ

Raiffeisen Bank Zrt.
1054 Budapest, Akadémia u. 6.

Budapesti Tavaszi Fesztivál

Tisztelettel meghívjuk Önt a **Raiffeisen Galériába**
2007. március 19-én, hétfőn 17:30 órára
Kőnig Frigyes kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
Marosi Ernő, művészettörténész

A kiállítás 2007. március 19. és május 6.
között látogatható – hétvégén is.

VELÜNK KÖNNYEBB **Raiffeisen BANK**

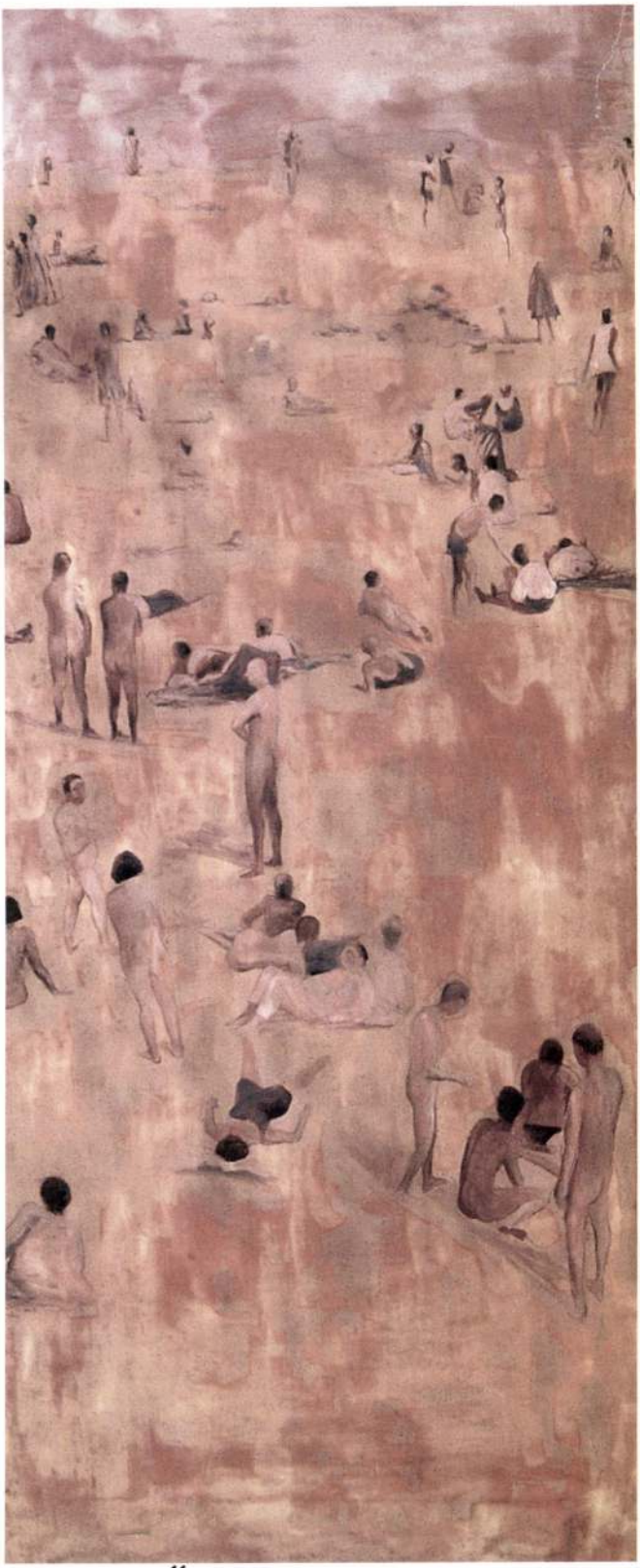

K Ő N I G

A Ludwig Múzeum Budapest – Kortárs Művészeti Múzeum tisztelettel meghívja Önt

2002. június 13-án, csütörtökön 18 órára

Kőnig Frigyes
Fürdőzők
című kiállításának megnyitójára.
A kiállítást bevezeti
Hajdu István művészetkritikus

A kiállítás megtekinthető 2002. augusztus 25-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig, csütörtökön 20 óráig.
Ludwig Múzeum Budapest – Kortárs Művészeti Múzeum
Budavári Palota „A" épület
Tel.: 375 9175 Fax: 212 2534
info@ludwigmuseum.hu
www.ludwigmuseum.hu

The Ludwig Museum Budapest – Museum of Contemporary Art requests the pleasure of your company at the opening of the exhibition

Frigyes Kőnig
Bathing
on Thursday 13th June 2002 at 6 p.m.
Opening speech by
István Hajdu artcritic

The exhibition is open until 25 August 2002, from 10 a.m. to 6 p.m. (except Mondays), and till 8 p.m. on Thursdays.
Ludwig Museum Budapest – Museum of Contemporary Art
Royal Palace, Building "A",
phone: (+36-1) 375 9175 fax: 212 2534
info@ludwigmuseum.hu
www.ludwigmuseum.hu

A kiállítás létrejöttében segítettek:
/ Special thanks to

Magyarországi Ludwig Alapítvány

SOROS ALAPÍTVÁNY

Raiffeisen BANK

LUDWIG KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM BUDAPEST MÚZEUM

A múzeum fenntartója

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

dr. Tímár Árpád
Budapest
Tárogató u. 60. fszt.1.
1021

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Csendélet 1997–1998
vászon, olaj 30x40
Fotó: Csomor László

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

König Frigyes (1955–)
Csendélet 1997–1998
vászon, olaj 25x30
Fotó: Csomor László

Kőnig Frigyes (1955–)
Csendélet 1997–1998
vászon, olaj 30x40
Fotó: Csomor László

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Kőnig Frigyes (1955–)
Csendélet 1997–1998
vászon, olaj 53x66
Fotó: Csomor László

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

KÖNIG FRIGYES

Nyári hangulat

Kőnig Frigyes festőművész Fürdőzők című kiállítása ma délután 17 órától látható a Pécsi Kisgalériában (Szent István tér 4). A tárlatot Gábor György vallástörténész nyitja meg.

NÉPSZAVA 2000 VII. 10

utolsó idők mutatnak sebb fellendülést, amikor sikerült kiszorítani az elmult századvég álromantikus és szecessziósan mesterkélt termékeit. A fejlődés dokumentumai itt feküsznek a Szemlér Lőrinc szerencsés kézzel, sok fáradtsággal és áldozattal összegyüjtött, gazdag sorozatában. Miután a könyvtárnak ez a részé kifejezetten mütörténeti érdekű, a katalogus a *művészek neveit* emeli ki és sorakoztatja betűrendbe.

A könyvtár másik, számra jóval nagyobb fele általános tudományos érdekű, habár ide is jutott nem egy művésziesen illusztrált magyar könyv. Alig van a tudásnak olyan ága, amelyből nem találnánk alapvető munkákat s becses monográfiákat. Ami szép és díszes kiállítású magyar könyv az elmult félszáz évben megjelent, megtalálta útját a Szemlér-könyvtárba. Első sorban a könyvkedvelőknek való díszes, finomabb papírú, nemesebb kiállítású nyomdatermékek, amelyek közt a *Könyvbarátok* pompás, kevés példányban megjelent kötetei majdnem hiánytalanul szerepelnek. Egyéb ritkaságok közt nem mehetünk el megilletődés nélkül Ipolyi Magyar Mythologiájának bámulatosan szép példánya mellett, amelybe a nagy főpap és tudós *kétszer írta bele sajátkezűleg a dedikációt*. Ez a könyv volt évtizedeken át a magyar könyvbarátok vágyainak nejovábbja s bizony az elmult idők nem tették kevésbe ritkává a tartalmilag is nagyértékű munkát. Fölötte értékes Apácai Csere János Magyar encyclopaediájának Győrben, 1803-ban megjelent második kiadása is; mondhatni, ritkábban bukkan fel egy-egy példánya, mint a becses első kiadásnak. S minő nehéz felkutatni Orbán Balázs Székelyföldjének egy-egy hiánytalan példányát, kivált az eredeti kötésekben. Hátha még, mint az itt eladásra kerülő darabon, a szerző ajánlósorai teszik kedvesebbé a szép köteteket.

KŐNIG FRIGYES festőművész kiállítása február 10-én délután öt órakor nyílik meg a Pécsi Kisgalériában (Szent István tér 4.).

MAGYAR NEMZET
2000 II 10

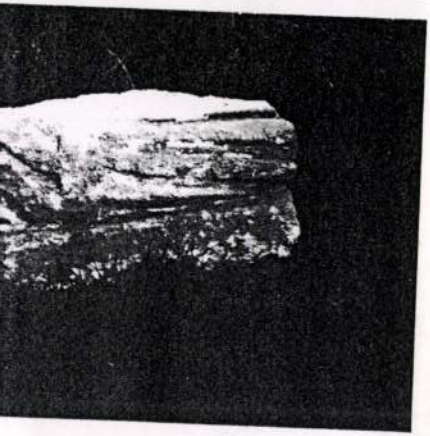

S. M. ltsz. K
Tompaszögt

4. Profilírozott
M.: 30 cm, h
S. M. ltsz. K.
A töredék al
párhuzamosa

5. Oszloplábaza
M.: 20 cm, h.
S. M. ltsz. K.
Nagyméretű,
rű geometrik
lán két rövid.

6. Oszloplábaza
M. 22 cm, h.
S. M. ltsz. K.
A piros talpl
lik rajta. A d

7. Oszloplábaza
M.: 20 cm, h
S. M. ltsz. K.
A piros talpl
futnak, bal c

8. Oszloplábaza
M.: 20 cm, h
S. M. ltsz. K.
Egyenes talp
oldalon egy

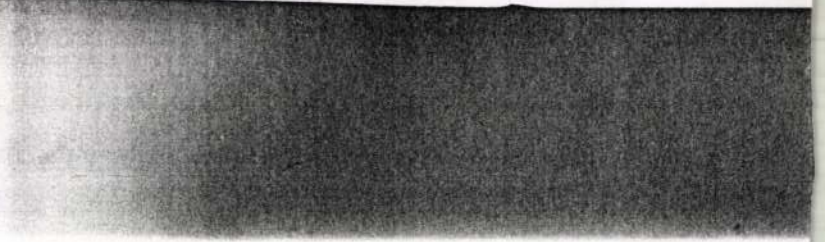

KŐNIG FRIGYES festőművész kiállítása február 10-én délután öt órakor nyílik meg a Pécsi Kisgalériában (Szent István tér 4.).

MAGYAR NEMZET
2000 febr 10

sor; 1918. IX.10-én kelt levelében

p Lajos szovátai s./egéd/lelkész

mond, más állást s erről értesitést

domásul. 1486-1918." Az iktatókönyv

i FL XI.11.-én érkezett levelét,

géd/lelkész távozási bizonyitványt

. Távozási bizonyitvány kikézbesitésre

mentéséről értesittetik a marosi

/ Tanács. IV; Sajátkezű válasz Fülep

k nincsenek meg az irattárban./

re eső Sóvárad lelkésze, aki

álatot.

1015

König Frigyes és Langyel András kiállítása. Miskolc, Miskolci Galéria, 1988. ism. Szegő György: A meg nem épülő templom. = Kritika, 88,7. 46-47.

45 - 1M

kriptatérbe levezető keskeny lépcső a diadalív előttre
lom kőlapburkolatának megbontása nélkül megköze
egyik burkolólapba vésett kereszt jelzi.

A *nyújtott* téglalap alaprajzú – kétszer olyan hosszú
tén dongaboltozatos Perneszi kripta lépcsőlejáratát
nyugati végétől kottázta. A kriptatér északnyugati sar
re a *„később hozzá falazva."* megjegyzést, a keleti végfa
csőinek" megjegyzést fűzte.

A templombelső és festett dísz

A templom déli pillérsorának északitól erősen elté
hallgatók által készített, mind a Gyalus-féle felméré
alaprajzi felmérését gondosan kottázott jellege teszi fo
zös első kiszállása alkalmával néhány lényegesnek ítél
bontották. A déli pillérsor keleti első pillérénél és a
ilyen feltárást és mindkét helyen egyértelmű nyomok
pillérsor másodlagosan készült.[41]

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KŐNIG FRIGYES
festőművész kiállítására,

melyet
SIK CSABA
nyit meg

1995. szeptember 9-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a múzeum Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető: 1995. október 8-ig
hétfő kivételével naponta 10 – 14 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Bakos Katalin
művészettörténész

Budapest XI.,
Lecke u. 3.
1119

XL

MCMXCV

KŐNIG FRIGYES

KIÁLLÍTÁSA

KŐNIG FRIGYES

SZEMETHY IMRE: AZ ÖNCSÍTŐLÓ STATISZTIKA MINTAVÉTELPRÓBÁI AVAGY KŐNIG FRIGYES

MOZGÓ VILÁG 1989/5, 42-50

tozású, meghosszabbodó)	
5 %	7 % (min. 90 nap)
5 %	8 % (min. 180 nap)
Betétjegy	
zású, meghosszabbodó)	
5 %	0 %
%	7 % (min. 90 nap)
rtékjegy	
rtékesítjük)	
%	7 %
Jegy	
rtékesítjük)	
%	

árlásakor *+0,3 %*
t-os címlet vásárlásakor *+0,5 %*

rjegyek és betétjegyek a lejárat után - ha nem papír megvásárlásakor lekötött futamidőre n érvényes kamatlábbal.

el a Bank.

kamat tőkésítésre kerül, de a következő lejárat k a visszavásárlási kamatlábbal kamatozik.

König Frigyes

Ludwig Múzeum, Budapest

Fürdőzők – Fehér törpe

Nehezen lehet két ennyire eltérő kiállítást egy kritikában elemezni, ám Kőnig Frigyes tárlata a múzeum aulájában és Deli Ágnes bemutatója a kis.teremben a művészi magatartás, az alkotói személyiség műhöz való viszonyának hasonlósága miatt mégis mutat azonosságokat.

A tárlatok kulcsmondata a mellékelt interjúk, katalógusszövegek szerint: „A kiállítás arról szól, milyen örömet jelent nekem a festészet" (Kőnig Frigyes), illetve: „Az anyag átlelkesítésénél jobban érdekel a lényeg tömör kifejezése" (Deli Ágnes).

A Kőnig megfestette száznál több, kisebb-nagyobb formátumú olaj-vászon kép a Fürdőzők címet viseli, és négy év munkásságát összegyűjtő sorozatként jelenik meg az előcsarnok oszlopos terében. Száz festményt mostanában ritkán láttunk egy alkotó kezétől – legutóbb ugyan Lajta Gábor három kiállításán szinte ugyanennyi mű szólt az éjszaka világáról (Műértő, 2002. május). A sorozat témája a fürdőzők csoportja vagy a fürdőző meztelen testek képi rendszere, esetleg az akttanulmányból kinövő önálló festői kompozíció felépülésének, kibontásának útja. Mint Bálványos Annával készült interjújából kitűnik, Kőnig maga is felmérte, hogy ezt a festői nyelven elbeszélt „tractatust" előképek, művészettörténeti élmények nélkül nem lehet megvalósítani. Akarva és vállalva tehát a „megidézéseket", az impresszionizmustól napjainkig felvonultatja mind a témát feldolgozó, mind a képi megoldásokban e tekintetben utat kereső-mutató nagy elődöket. Legelőbb talán Seurat hatása érhető tetten a zártan fogalmazott, ku-

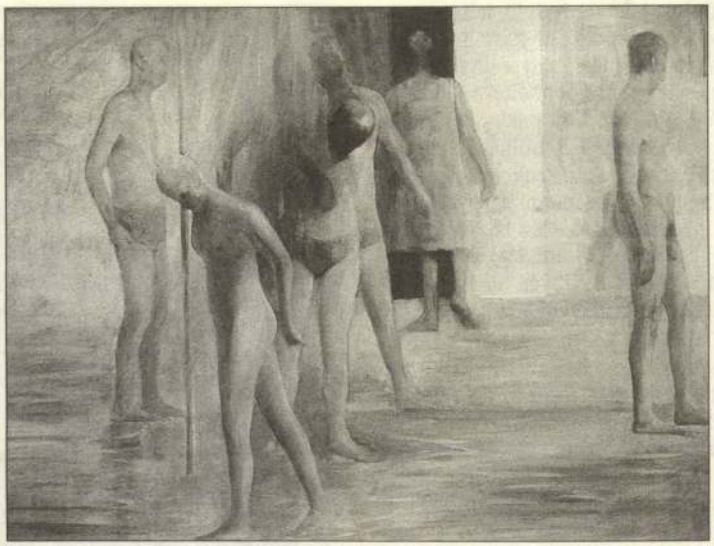

Kőnig Frigyes: Fürdőzők, 106., 2002
olaj, vászon, 88x121 cm

kéi, rózsaszínjei, majd a horizontnak a kép alsó széle felé közelítése már a novecento (illetve annak magyar változata, a római iskola) festőit juttatja eszünkbe. A mezítelen test és táj közös geometriájának felfedezésére irányuló játékos variánsok között számos megoldás utal a kortárs Cremonini festészetére is. Kőnig tondói és kisebb-nagyobb, szokatlan formátumú képei között nézelődve imponáló kísérlet tanújává leszünk: a kép születésének útját követhetjük nyomon a Fürdőzők darabjait szemlélve.

Deli Ágnes Fehér törpe című kiállítása látványában és formai megoldásában is sokkal egyszerűbb, mint Kőnignek olykor a történelmi tablókat is megidéző sokfigurás munkái. Deli évek óta a két anyag szorításában megjelenő leszkedő matériák, a testetlen és a súlyos, plasztikus anyagok párosításának újabb és újabb állomásaiból áll.

Most a toll és a vászon helyett a matrac (laticel) és a rózsaszín műbőr kapcsolódik a fémekhez. Hol falra szorított ágyak, hol kétes értelmű emlékművek, hol tréfás formák rendje folytat párbeszédet színes fotókkal. A tájrészletek homályosabb vagy élesebb közeli szövetét ellenpontozzák a műbőr- és fémoszlopok. Szakrális momentuma is van a kiállításnak: egy párnán elhelyezett bronztál, mely a termékenységet szimbolizálja vagy szertartási edény képzetét kelti.

Mindez azonban játék az eszmékkel, s mint Deli fogalmaz: „Az a jó munka, amelyikben tapintható a csend, és formával adagolható az idő."

Cukorszóró és cukortartó, Bécs, 1890 körül

Ha arra jár Gödöllői királyi kastély

Helyreállítják a barokk színházat

A június 10-ével induló héten megkezdődött a gödöllői kastély barokk színháztermének helyreállítása, miután a kormány odaítélte a Gödöllői Királyi Kastély Kht.-nak a munkálatok várhatóan 1,3 milliárd forintos költségét. A rekonstrukció jelentősége, hogy – a történelmi Magyarországot is ideszámítva – ez hazánk ma is álló legrégibb kőszínháza. Grassalkovich I. Antal 1735 és 1749 között építtette a kastélyegyüttest, s a színház is ekkor létesült. A kht. a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szakembereivel egyeztetve az eredeti állapotot állítja vissza.

Erre vonatkozóan szerencsére nem kell feltételezésekre hagyatkozni: a helyszíni vizsgálatok alapján sikerült kideríteni, hogyan nézett ki a teátrum, ezt követően pedig előkerültek Bécsben a korabeli tervrajzok, amelyek igazolták a kutatás eredményét. Nem szakavatott szemmel nem sokat látni az eredeti pompából: Ferenc József felesége, Erzsébet királyné például két szinttel három részre osztatta a színháztermet, s az így keletkezett emeleteken vendégszobákat alakíttatott ki. Most ezeket elbontják, a freskómaradványokat kiegészítik és a stukkókat is helyreállítják.

Az elkészült színház földszintjén nyolcvanöt, a páholyban pedig további tíz néző foglalhat majd helyet. Mint Körösvölgyi László ügyvezető igazgatótól megtudtuk, főként korabeli zenés darabokat tartanak majd repertoáron: ezek forrása szinte kiapadhatatlan. Joseph Haydn például számos korabeli opera kottáját gyűjtötte össze, s a kol-

Erzsébet királyné ágya és éjjeliszekrénye, Bécs, 1870 körül
149x220x110 cm és 110 cm magas

rekről s a magyar királyokról. A jelenlegi ismeretek szerint az arcképek közül a Magyar Nemzeti Múzeum őrzi azt a 14-et, amely fennmaradt. A pavilont várhatóan augusztusban, a Barokk Kastélynapok keretében nyitják meg a nagyközönség előtt.

zentáló Lipót-szárnyban állították ki –, nemrég pedig a bécsi Dorotheum árverésén Erzsébet királyné egyik ágyát, egy-egy ezüsttálcáját, tea- és cukortartóját sikerült megszerezni.

Az állandó enteriőröket a múzeum gyakorta időszaki kiállításokkal is kiegészíti. A gödöllői kastély mint koronázási ajándék címet viselő tárlat július 28-ig tekinthető meg. Az I. Ferenc József és Erzsébet királyné megkoronázásának 135. évfordulója alkalmából rendezett bemutató az 1867-es ünnepségsorozatot idézi fel, részben a kastély tulaido-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Robert, grafikus-művész

1984 APR 2 1

NÉPSZABADSÁG

1021

KÖNIG ROBERT METSZETE

kik a világ vesztét ak
Tudom, hatalmak nőt
tudom, őrszemek az e

Hallom a bádogdoboz
eszméink trónfosztásá
fogalmainkat pimasz
tébolyodottá tépázták.

De a pokoli erők ellen
fölsorakoznak névtele
ne lehessen az ember
esendő fióka, akin ist

KÖNIG Fülöp orgonaépítő

HALMOS ERIKA

Egy hangszer újjászületése

A harkai evangélikus templom orgonája

A hobbiját mesteri tökélyre fejlesztő műszaki tanárt és a régi zene korhű megszólaltatására elhivatott művészt közös törekvés fűzte össze: újraéleszteni egy sokat szenvedett hangszer lelkét. Összefogásuk gyümölcseként a 175 éves harkai orgona ismét eredeti pompájában látható, és hangja egykori csengésében – immár *CD-felvételen is* – hallható.

A Sopron melletti község evangélikus templomát ékesítő hangszer egyike *König Fülöp* XIX. századi soproni orgonaépítő-mester Magyarországon máig is fennmaradt hat remekének. Közülük legkorábban, 1819-ben készült el a nagycenki Széchenyi-Mauzóleum orgonája és a harkai, a következő három évtized során pedig sorrendben a balfi, a kővágóörsi evangélikus, majd a bozsoki és a somogyvári római katolikus templomok orgonái. 1991-ben *Albert Miklós* felújította a nagycenki Kőnig-orgonát, a többit szinte a használhatatlanságig rongálta meg a sok évtized alatt az idő vasfoga.

A harkai hangszerre is a végleges pusztulás várt volna, ha megmentését nem vállalja fel *Kormos Gyula*, a Műegyetem vasútépítést tanító adjunktusa, aki szabadideje jelentős részét három évtizede az orgona mint hangszer minél alaposabb megismerésére fordítja, és behatóan tanulmányozza az orgonaépítés titkait és fortélyait.

Kormos Gyula 1992-ben kezdett a nagy és nemes feladathoz: a harkai templom orgonájának megújításához. Kiindulópontként a *Trajtler Gábor* által készített „Munkakiírás"-ra támaszkodott, melyben az orgonaművész felmérte a hangszer állapotát és terveket készített felújítására, illetve használhatóvá tételére. Kormos Gyula – korábbi levéltári és az MTA Zenetudományi Intézetének orgonakataszterében végzett kutatásai

1998/1.

során szerzett ismereteit a még meglévő König-orgonák sajátosságaival összevetve – olyan lényeges adatok birtokába jutott, melyek felcsillantották a teljes helyreállítás reményét. A munkálatok kezdeti szakaszában aztán a hangszer testében több rejtett feliratra bukkant. Ezekből egyértelműen lehetett következtetni az eredeti diszpozícióra[1] és így már valóban lehetségessé vált a restaurálás.

Az orgona fém- és fasípjai

A szelepeket nyitó húzólécek

A harkai barokk hangképű orgonát König Fülöp a fennmaradt munkaszerződés tanúsága szerint Harka Nagyközség Evangélikus Egyházközössége megrendelésére építette, 10 teljes regiszterrel,[2] egy pedállal és egy egymanuálos[3] játékasztallal. Történetének évtizedei alatt háromszor került sor jelentősebb beavatkozásra a hangszeren: 1858-ban alapos tisztításon és javításon ment keresztül, 1918-ban sípállományának egy része a rekvirálásnak esett áldozatul, 1931-ben pedig a sípsorok részleges cseréjét végezték el. Ezekkel az átalakításokkal lényegesen megváltoztatták a diszpozíciót, sőt a hangmagasságot is. Az eredetit csak a megmaradt korabeli sípokból és az orgonában talált feliratokból lehetett kikövetkeztetni.

Kormos Gyula a felújítás során az eredeti díszpozíció helyreállítása érdekében a valaha megcsonkított sípokat kiegészítette, a hiányzó sípsorokat pótolta. A farészekben elszenvedett tetemes szúkárt hosszadalmas, aprólékos munkával kiküszöbölte. A játékasztal billentyűzetét korhű ébenfa borítással látta el, kijavította a pedálmű és a mechanikus szeleprendszer sérüléseit. A sípokat megszólaltató levegőt biztosító szélládát is felújította, a befúvó rendszert a korabeli szíjhúzó-módszer he-

[1] az orgona regisztereinek összeállítása, billentyűsorokhoz rendelése

[2] *az orgona hangszínben egységes sípjainak sora, mely ún. regiszter-húzóval egyszerre kapcsolható be és ki*

[3] *manuál: billentyűsor*

lyett motorral látta el, mivel az eredeti fúvót 1931-ben teljesen átépítették. Végül munkájára a XVIII-XIX. században elterjedt Kirnberger-féle hangolás tette fel a koronát.

*Hidasi Zsolt*nak, a Soproni Múzeum akkori restaurátorának irányítása alatt az orgona külleme is megszépült. Feltárása során az orgonaszekrényen és játékasztalon a zöld festék alól előkerült az a szürke márványfestés, amely – legalábbis nyomokban – a többi König-orgonán is látható. Az orgonaszekrény dús későbarokk ornamentikája talán a szokásosnál is gazdagabb. Minden díszítőelem, a legapróbb fafaragás is aranyozva volt. A restaurálás ezek megújításával vált teljessé, késszé 1994-ben. A márványfestést *Makra Ferenc*, az aranyozási munkát Hidasi Zsolt és munkatársai készítették el.

A játékasztal felirata a restaurálás után

A König-orgonákkal kapcsolatos ismereteiről, a harkai hangszer feltáráskori állapotáról, az elvégzett munkálatokról és jelenlegi értékeiről a *Hangszervilág*[4] című folyóiratban Kormos Gyula tanulmányt adott közre, mely heves viták sorát indította el. Volt, aki Kormos szakképzettségét hiányolta, más kételkedett a szakirodalomból és a magyar, illetve külföldi orgona-építőknél tett tanulmányútjain szerzett tapasztalatainak hitelességében. Ugyanakkor akadtak olyanok is, akik fáradságot nem kímélve elutaztak Harkára, hogy saját szemükkel, fülükkel győződjenek meg a restaurálás eredményességéről. Köztük az *Osvát Viktor Alapítvány* tagjai, kiket az orgona hangja olyannyira megragadott, hogy indítványozták egy CD elkészítését.

A felvétel 1996-ban a *Psalmus Records* közreműködésével folyt. Az orgonát megszólaltató művész soproni illetőségű. *Szekendi Tamás* 1961-ben született Sopronban. Zongora- és orgona-tanulmányait itt kezdte, majd Budapesten Krause Annamáriánál, illetve Kárpáti Józsefnél folytatta. A Moszkvai Csajkovszij Konzervatóriumban diplomázott. 1987 óta contiuno-játékos és szólista a szombathelyi Capella Savaria régizene-együttesnél. A historikus előadásmód elkötelezettje.

A harkai orgona bemutatása különleges feladat elé állította. Egyrészt azért, mert sajnos ritkaságszámba megy, hogy egy barokk diszpozíciójú, mechanikus működtetésű hangszer hangfelvételhez megfelelő, jó állapotban legyen, másrészt éppen ez szolgáltat kitűnő alkalmat arra, hogy a harkaihoz hasonló képességű orgonára készült barokk művek korabeli hangzással csendüljenek fel. Természetesen kiépítése

[4] *a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Hangszerészképző Iskolájának lapja*

korlátozza a rajta megszólaltatható repertoár lehetőségeit. A restaurátor és az előadóművész mindezeket figyelembe véve válogatta össze a CD anyagát.

Johann Kaspar Kerll F-dúr Toccatája és C-dúr Canzonája; *Georg Muffat* Toccata Duodezima című műve, *Johann Sebastian Bach* három korálelőjátéka és négy duettje, valamint *Johann Gottfried Walther* átiratai *Albinoni*, *Gentili* egy-egy concertojára és *Bach* átiratában *Vivaldi* egy concertoja szerepel a műsoron. Szekendi Tamás mesterien használja ki a hangszer adta lehetőségeket, bemutatva a legtöbb előállítható hangszínt. A CD-t kísérő füzetben részletesen és világosan érthetően közreadják a regisztrációt. Nemcsak az előadásmód, de a felvétel hangminősége is kiválóan sikerült.

Kormos Gyula

Szekendi Tamás

Ahogy Kormos Gyula nem fogadott el munkadíjat az orgona helyreállításáért, Szekendi Tamás is lemondott a tiszteletdíjról. A felvétel költségeit a Psalmus Records illetve az Osvát Viktor Alapítvány vállalta magára. A *Nemzeti Kulturális Alap* 200 ezer forintos támogatása saját erőből kiegészítve is mindössze néhány száz példány megjelenéséhez volt elegendő. A terjesztésben a VÁRhely folyóirat és az Evangélikus Egyház vállal jelentős szerepet. Az eladásból származó bevételt a lemez újranyomására, esetleg új felvétel elkészítésére kívánják fordítani.

A harkai evangélikus templom orgonájának hangja koncerten legközelebb a Soproni Ünnepi Hetek alatt, a *Régizenei Napok* rendezvénysorozatában lesz hallható.

(A CD a VÁRhely címén, 1600 Ft-os áron, utánvéttel megrendelhető.)

König Fülöp, orgonaépítő M DK

A soproni Szentlélek templom uv. parasztbarokkba hajló orgona építője
1830. ban 350 old

Schwarz József: A Szent György Dómteplom Barokk orgonája. 350.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. K. 1956. Kiadja Sopron Város Tanácsa.

König Fülöp orgonakészítő M.D.K.

Soproni. A balfi ev. templ. orgonáját készítette 1822.

Genth. Müeml. 1959 31

König Fülöp

órás

l.

Csatkaisoprommücsel.

II. 24. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszermében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

König Fülöp

orgonaépítő

l.

Csatkai Sopronkörny.

57. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

König, Philipp

orgonakészítő

l.

Coat-Frey Öst. Kunstt.

XXTV. K

198. l.

énytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Szénykép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

König Fülöp
soproni orgonacsináló
Csatsapronkörnyék 51 l.

A balfi protestáns
templom orgonáját
készítette 1822-ben;
ennek szekrényét án-
gyalok díszítik.

König Fülöp

„ polgári orgonaművész
1846-ban készítette a sár-
vári templom orgonáját.
Az orgona szép szerkezete
feltűnik nemes klasszi-
cista faragásával.

Csatkai Endre dr

Sopron vármegye műemlékei. II. köt. Sopron
1935. 24. l.

König Fülöp (Philipp)

Orgonaépítő, szül.
1781. jan. 12. Sopronban,
† 1852 szept. 3. u. o.
1805. Bécsben tanult, 1808.
mint segéd utlevelet kapott,
1810-ben telepedett le szülő-
városában – Polgárjogot 1836.
nyert. 1816. készítette a sopro-
ni Szent Mihály templom,
1822. a balfi ev. templom,
1830. a soproni Szt. Lélek-
templom, 1837. a fertőfehér-
egyházai, 1846. a sarródi
1840. Liszt Ferenc adomá-
nyából a doborjáni, lóki és
lakfalvai templomok orgonáit.
1845. javitotta az oslic orgo-
nát –

Csatkőzl

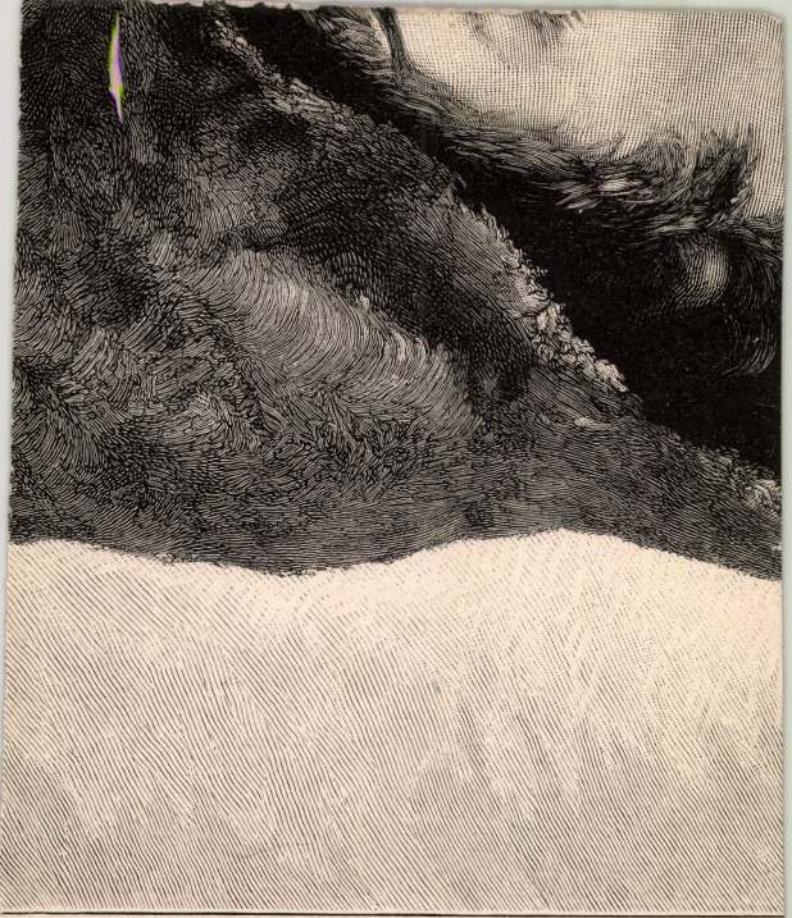

Pozsony. König Ignác, Könnivessegeál, 1793.

Pressburger Zeitung

1793., 74. sz.

König Ignác, Kőmívesegéd,

1793. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1793., 74. sz.

König Fülöp

Orgonaépitö

Sopron

1836. marc. 9.

polg. cskü

Hári

Mély tenger - kutatás III 164.

König Fülöp

soproni orgonaépítő

Soproni születésű volt, de polgarjogot csak eötvöredes mintiödés utan 1836. szerzett. Legkorábbi ismert munkája a soproni sz. lichály templom orgonája 1816-ból (nincs már meg). 1822- a balfi ev. templom orgonáját állítja fel, 1830. a soproni szent Lelek templom orgonáját, 1837. a fertőfehéregyházit, 1846- a sarródit.

Csatkai Endre dr: Sopron négi orgonái és orgonakészítői. Soproni Hirlap 1935 pl. 25.

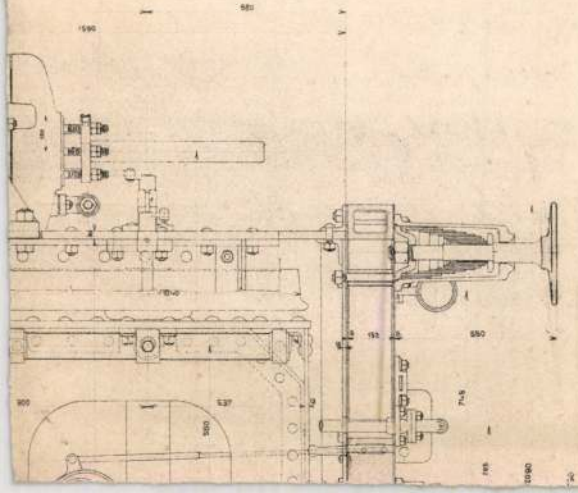

König Fülöp

orgonakeszitö"

Gentmüeml.

210.243.l.

Min. 340-11-31/1930	80	Kautsek Tardos (szerzőné) Talabérnak a betegsége alatti helyettesítésének díjazására
.Min. 340-11-14/1930	60	//
.Min. 340-11-51/1930	80	//
Min. 340-2-14/1930	120	az 1929-30. évi pénztári maradvány terhére eredő tagdíj

november hó 5.-én

dr Lányi Ottó s.k.
Lányi.
előadója

König Gáspár

asztalos, építész

Budán született, 1738-

ban iratkozott be.

König Gáspár, eredetileg asztalos, Budán született, 1738 júl. 18-án iratkozott be az építészeti szakosztályba.

lásd

Fleischer Béla 60. l.

Zenta.

A diszes keretbe foglal
partján a vár alaprajza szeml
patok ágyúütegeinek müködésév
lovasság köti le figyelmünket
küzdenek. Felirata

balra: Zenta.
fölül jobbra: pag. 1.

Rm., mér. a vk. 12.7: 1

MDK

Kőnig, Giuseppe

M. Nemz. Reneszánsz Társ. 2. anke. 1921.

KÖNIG, Gottlieb, pozsonyi kőművesmester

G. K., maurergesell, 2 éves fia meghalt. (1804, 513.l)

—

U. az, 3 éves lánya meghalt. (1811, 446.l)

—

U. az, +56 éves korában, Pozsony, 1816 március 20. (1816, 333.l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

König György dr
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII. kiállitása
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

80. kép. *Giovanni di Paolo*.

Vászon, olaj, 128×102 cm.
Az Erba—Odescalchi-gyüjteményből.
Restaurálta Endrődi Sebestyén, 1916.
—ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 763. l. — Maszlaghy II., 112. szám. (Guido Reni.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. — Gerevich PA, 241. l. (Artemisia Gentileschi.) — Nagy, Zoltán: La mostra della pittura napoletanal. Corvina, 1938., 585. l. (Képe 586. l. után.)

GIAMPIETRINO (milánói festő, működött 1510—1530 közt)

Madonna Jézussal, (79. kép)

Fa, tempera és olaj 64×50 cm.
A Bertinelli-gyüjteményből.

König Hugó MDK

Holdas éj, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi kiáll.

M. D. K.

KÖNIG J. iparművész

Az 1899.-i oroszországi osztrák-magyar kiállításon szerepel

vázorak, kosarak

Magy. or. iparmüv. ék

Weinerné: Orosz. kapcs. 153.

König Ignác

kolozsvári mindszent

lád

Jakab Kolozsvár

III. 986. l.

MOB Kt. 3608.

KÖNIG, Ignaz, pozsonyi kőművesegéd

I. K., Maurergesell, 1 napos fia meghalt. (1793, 932 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

MDK

König Izidor

Vasárnapi Ujság 1888. 22.sz. 366.l.

MDK

König Izidor müasztalos

Vasárnapi Ujság 1888. 22. sz. 366.l.

MDK

Kőnig Izidor
1899. 2oo-koronás dij

Az Iparm. Társ. kiállitásainak kitüntetettjei.
M.I. 19o3. 153.1.

König Izidor

műasztalos

romanizáló ebédlőci

ilsi szoba

l. Aigner S. cikke

Ráth György 1896

172. l.

Hazai Bank
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Vaterländische Bank
ACTIENGESELLSCHAFT

Banque de la Patrie
SOCIÉTÉ ANONYME Si.

Sürgönycim: — Telegrammadresse
HAZAIBANK.

Telefon (számok / Nummern
61—01, 61—02, 61—03, 61—04, 61—21, 61—22.
Interurban telefon B—41.

Letét

Nagyságos Szentiványi Gyula

Van szerencsénk értesite

ellenében a következő értékpapi

50 drb. R.T.Villamossági és Közl

König Izidor

minantatos

l.

Közlesvkiall

191. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

König Izidor
műasztalos
állami aranyérem

Közlezrkiáll

1230. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

König Izidor XIX. z.
minaritatos

irod

Nam

488. l.

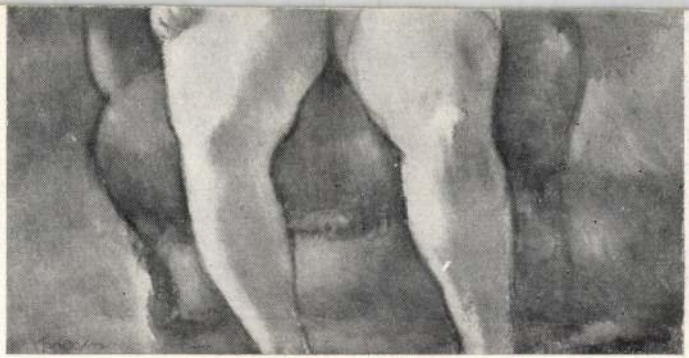

Pascin: 38. ÜLŐ NŐ.

Modigliani: 37. ZBOROVSZKI ARCKÉPE.

MDK

A karácsonyi kiállitás kitüntettjei.

König Izidor asztalos

Magyar Iparmüvészet 1899. 88-89.o.

MDK

König Izidor

garzonszobabutor kivitelezése

Magyar Iparművészet, 1903. 126. l. képek

MDK

König Izidor

1899-ben asztalos-munkaért 200 koronás dijat nyert.

Cikk: A magyar Iparművészek törzskönyve.

Magyar Iparművészet, 1903. 153.l.

König Ludwig

1890-den nsztrlos-munkert Zoc Konopa alnt
nyert.

Ülik: A-nuÿar -parmiyösöek tötsmonyve.

nuÿar -pirmiyösöet, 1903. 193.I.

MDK

König Izidor, müasztalos

készitette a Horti Pál által tervezett könyv-
szekrényt. Kép 14.1.
Karosszék. Tervezte Horti Pál. Készitette K.I.
Kép. 19.1.

Diener Dénes József: A karácsonyi kiállitás.
Magyar Ipamüvészet. 1900 körül? 11-20.1.

MDK

König Izidor, müasztalos

mahagoni üvegszekrénye /vitrine/ teljesen franciazó. Kissé visszásan hat modern környezetben. /Nyilván utánzata valamely copfos francia butornak.

Diener Dénes József: A karácsonyi kiállitás. Magyar Iparmüvészet. 1900 körül? 11-20.1.

GYERMEKSZOBA.
TERVEZTE ÉS
DÍSZÍTETTE
UNDI S. MARISKA.

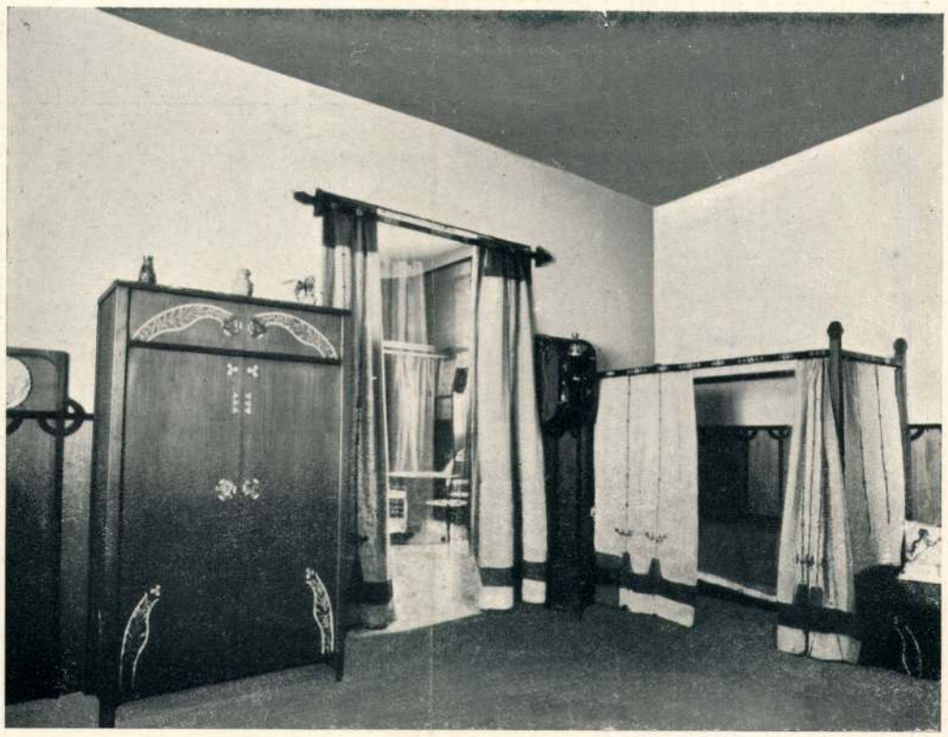

A BUTORT
KÉSZÍTETTE
PETRIK ÉS MORENT
(mint a Butorcsarnok
Szövetkezetnek tagja).

GARCONSZOBA.
KÖNIG IZIDORTÓL
(mint a Bútorcsarnok
Szövetkezetnek tagja).

TERVEZTE
MENYHÉRT MIKLÓS.

KELENGYE EBÉDLŐ.
ÉRTÉKE 30.000 KOR.

A Magyar Iparművészet Társulat nagy tárgysorsjátékának főnyereménye.

TERVEZTE
HORTI PÁL.

AZ ASZTALOSMUNKÁT
KÉSZÍTETTE
VUKOVICS ÉS
KAUFMANN.

Magyar Iparművészet
1903. 125 lap

volt T. Pit, a hollandi múzeum igazgatója Amsterdamból, N. Six, a hollandi királyi paloták intendánsa, a svájci szövetségtanács kiküldöttei, Venturi Rómából stb. A könyvtár a múlt évben 387 kötettel és 1450 műlappal gyarapodott.

Ismeretterjesztő előadások az Iparművészeti Múzeumban. Az előadások f. é. január 26-án vették kezdetüket s minden pénteki napon d. u. 5 órakor az iparművészeti múzeum első emeleti nagy termében tartatnak meg. Az előadások sorrendje és tárgya a következő: Január 26-án, *Gróh István:* A modern és magyar stilus. Február 9., 16. és 23-án, dr. *Czobor Béla:* A keresztény az iparművészetben. Március 2. és 9-én *Morelli Gusztáv:* A sokszorosító művészet és eljárásai. Március 16., 23. és 30-án, dr. *Keszler József:* Az üveg. — Az előadások teljesen ingyenesek. Belépő jegyeket minden intelligens egyén szívesen kap, ha ez iránt az iparművészeti múzeum irodájába fordul (d. e. 9-től d. u. 1 óráig).

Az o. m. iparművészeti múzeum és iskola könyvtárát az 1899-ik év folyamán, az öt hónapi nyitvatartási idő alatt 4785-en használták s a kivett művek száma 6212 volt. A könyvtár anyaga 387 művel s mintegy 1450 műlappal gyarapodott.

Az Iparművészeti múzeum gyűjteményeinek gyarapodása az 1899. év második negyedétől az év végéig.

I. Ajándékozások.

A) Fémmunkák. Füles ibrik, ón, hornyolt s kagylóidomokkal díszített. 18. század. Ajándékozta: Özv. Stegmüllerné, Gerster Mária, Elek. — Lap, 2 db, vésett vörösréz, nyomtatáshoz való. Ajándékozta: Kubicsek Vilmos, Budapest.

B) Keramikai tárgyak. Füles kanna, tányérkájával, porcellán. Meisseni készítmény. 18. század. Ajándékozta: Özv. Stegmüllerné, Gerster Mária, Elek. — Kép, nagyobb porcellánlapon Humboldt Sándor arcképe és sajátkezű írása, melyet Potsdamból 1857. október havában Fischer Mórichoz, a herendi porcellángyár alapítójához intézett. Ajándékozta: Fischer Jenő, Herend. — Tál, cserép. Régi olasz majolikának modern utánzata. Ajándékozta: Schaschek Emil, Budapest. — Díszedény, porcellán, festett íriszekkel. Japáni modern készítmény. Ajándékozta: ugyanaz.

C) Szövetek, hímzések. Hímzés, sárga selymen sokszínű selyemfonállal díszedény és virágok. 18. század. Állítólag krakai apácák műve. Ajándékozta: Csehély Adolf főreálisk. tanár, Székely-Udvarhely. — Szövet, sokszínű selyem, hat beszőtt virágcsokorral. 19. század. Ajándékozta: Özv. Stegmüllerné, Gerster Mária, Elek. — Női ing, három db, fehér házi lenszövet, színes pamuttal kivarrva. Modern erdélyi román népies viselet és készítmény. Ajándékozta: Pildner Ferenc orsz. képviselő. — Bársony, az u. n. Velour d'Utrecht. 18. század közepe. Ajándékozta: dr. Bock Ferenc aacheni kanonok. — Hímzés, fehér vásznon sokszínű selyemfonállal hímzett virágok. Erdélyi, 18. század. Ajándékozta: dr. Szádeczky Lajos egyet. tanár, Kolozsvár.

D) Bőr, papir, lakkmunkák. Tapéta, 71 darab, durva papiranyag, részben durva vásznon, aranyozottak és fehérek, dombornyomású díszítésekkel. Ajándékozta: Gyömrei Manó, Budapest. — Tok, sokszínű lakkal borítva, gazdag figurális festménnyel ékítve. Régi teheráni munka. — Tok, sokszínű lakkal borítva s lapos és domborműves figurális és ornamentális festéssel ékesítve. Régi teheráni munka. Ajándékozta: gróf Apponyi Sándorné, Lengyel.

E) Fafaragászat, stb. Certosa famozaikminták, albumalakban gyűjtve. Modern készítmények Podany Ferenc bécsi gyárából. Ajándékozta: Heinlein János, Budapest. — Kontyfésü, tülök, áttört lombornamentummal. A jelen század közepéről. Ajándékozta: Kozma Pálné, szül. Báthin Irma.

II. Vételek.

A) Fémmunkák. Kulcs, aranyozás nyomaival. — Kulcs, kovácsolt vas, áttört fejjel. — Dombormű, sárgaréz. Piéta. 17. század. — Szögmérő körző, sárgaréz, vésett díszítésekkel. 16. század. — Kardmarkolatlemez, bronz, metszett díszítéssel. 17. század.

– Fedeles kupa, ezüst, aranyozva. Födelén levélkoszorúban: MARGARETA BARSE DE TALLIA 1·6·0·6. Fenekén a kassai ötvöscéh hitelesítő liliom a és Rácz Ambrus kassai ötvösmester bélyege. – Fedeles serleg, ezüst, aranyozva. Testén Lőcse város ötvösczéhének hitelesítő jele s egy még megfejtetlen mesterjegy. 16. század. – Fedeles serleg, aranyozott ezüst. Testén három magyar öltözetü alak kivert e. 17. századbeli magyar ötvösmű. – Fedeles serleg, galvanoplasztikai másolat. Eredetije a karlóczai gör. keleti egyház tulajdonában. 15. századbeli magyar ötvösmű. – Talpas pohár, galvanoplasztikai másolat. Német munka a 16. századból. Eredetije a Magyar Nemzeti Múzeumban. – Csésze, galvanoplasztikai másolat, keleti ízlésü diszítésekkel. Délszláv, 16. század. – Kettős serleg, galvanoplasztikai másolat. 16. századbeli német munka másolata. – Feszület, galvanoplasztikai másolat. Eredetije 15. szazadbeli olasz munka a Magy. Nemzeti Múzeumban. – Födeles serleg, galvanoplasztikai másolat, teste sárkány-bőrökkel diszí ett. 16. századbeli magyar eredetije a M. Nemz. Múzeumban. – Kulcslyuk-paizs, sárgaréz, a 17. század elejéről. – Kulcslyuk-paizs, sárgaréz, rokokó. – Kulcslyuk-paizs, sárgaréz, öntve s cizelálva. Rokokó. – Puskatusról való vasalás, metszett s domborított alakokkal, összesen hat darab, 17. század. – Arckép, limogesi modorban készített zománcfestmény: női fej szemben, fején csíkos kendő. Szegélye vieil or peluche. Modern, készítette Hibján Samu tanár. – Zár, kovácsolt vas és sárgaréz. 18. század. – Övcsatt, aranyozott ezüst, filigránnal, erdélyi zománccal és álékkövekkel diszítve. 17. századbeli magyar ötvösmű. – Ablakrács, kovácsolt vas. Magyar, 18. század.

B) Keramikai tárgyak. Kályhafiók, domborműben virágokkal s tornyos várfallal. Erdélyi. 17. század. – Kályhafiók, lapján csúcsaikon keresztekkel ékesített öt torony. Pécsi. – Kályhafiók, lapján díszedényből kiemelkedő virágbokréta D M és I D betük által oldalazott. Évszáma 1665. Magyar. – Kályhafiók, lapján oszlopok alatt madáralak által oldalazott nemesi koronával ékesített paizs. Magyar, 17. század. – Kályhafiók, lapján tulipánok, B : E betük és 1661 évszám. Magyar. – Kályhafiók, lapján domborműves tulipánvirágok. Magyar, 17. század. – Kályhafiók, lapján csipkézett szélü levelek között tulipán. 18. század, magyar. – Kályhafiók, növényornamentumokkal s madáralakkal. Magyar, 18. század. – Kályhafiók, renaissance virágokkal. Magyar, 18. század. – Kályhafiók csillagidomokkal. 18. század. – Ibrik, 2 db, fayence, testén festett kártyák és tájkép. Tatai készítmény 19. század. – Asztaldísz, fayence, fehér ónmázzal s ibolyaszinü zománcfestéssel. Holicsi. 18. század. – Ibrik, fayence, 2 drb, murányi készítmény a jelen századból.

C) Szövetek, himzések. Szövet, selyemalapon bársony, arany- és ezüstfonállal átszőtt. 17. század. – Párnahaj, 3 darab, fehér vászon, sokszinü selyemmel s arany-ezüst-fonállal hímzett virágokkal. Magyar, 17. század. – Lepedő, az előbbi párnahajakhoz való. – Bársonyszövet, virágos mustrával. Régi kinai.

D) Famunkák stb. kézi mángorló 4 drb barnára pácolt, rovátkos faragással diszített bükk- és tölgyfa az 1737, 1670, 1714 és 1702. évekből. Schleswigholsteini háziipari készítmények. – Doboz, hajlított fenyőfa, sokszinü tempera-festéssel. 17. századbeli babaskatulya.

Budapest, 1900. január 15.

Mihalik József,
múzeumi őr.

A karácsonyi kiállítás kitűntetettjei.

A Magyar Iparművészeti Társulat választmánya által kiküldött bíráló bizottság január hó 21-én *Ráth* György elnöklése mellett ülést tartott, a melyen a karácsonyi kiállítás alkalmából kiadandó elismerő oklevelek és díjakra vonatkozólag a következő határozatokat hozta:

I. A társulat *elismerő oklevelével* kitűnteti *a) Beschorner A. M. és fia* cs. és kir. műércöntőket, a karácsonyi kiállításon bemutatott munkáikon nyilvánuló abbeli törekvéseikért, hogy a bronzöntésü iparművészeti

Endre választmányi tagok kimentették távolmaradásukat a mai ülésről.

Titkár előterjeszti az idei karácsonyi kiállításról szóló jelentését. E szerint a kiállítás december hó 5-én nyilt meg, nagyszámú meghívott közönség jelenlétében. A ministeriumok és egyéb hatóságokon, intézeteken, egyesületeken s notabilitásokon kívül meghívást kapott a társulatnak minden tagja. Jelen volt a megnyitáson a vallás- és közoktatásügyi, továbbá a kereskedelmi minister ur ő excellentiája s az illető ministeriumoknak számos főtisztviselője. Mindkét minister teljes elismerését fejezte ki úgy a kiállításon észlelt haladás mind pedig annak rendezése fölött. A kiállítás számadatai is haladást mutatnak. Résztvett a kiállításban 81 kiállító, a ki 38.304 frt értékű tárgyat küldött be. Eddig 199 tárgy kelt el, melynek értéke 3953.81. Megjegyzendő, hogy a hivatalos vásárlások később lesznek. A látogatók száma eddig 26.992. Egyelőre tudomásúl szolgál.

Radisics Jenő előadja az Oroszországban rendezett magyar képző- és iparművészeti kiállításról szóló jelentését, a melyet a 32. sz. lapon közlünk.

Elnök rendkívüli örömének ad kifejezést a fényes siker fölött, a melyet Radisics jelentése szerint a hazai iparművészet a maga egészében legveszélyesebb vetélytársa, az osztrák műiparral szemben a külföldön első ízben elért. Örömét fokozza a tudat, hogy a kiállított tárgyak nem külön készültek a kiállítás céljából, hanem iparosaink készletéből szemeltettek ki. Társulatunknak pedig különös megnyugvására szolgálhat, hogy a siker oroszlánrésze azoknak a tárgyaknak jutott, melyek határozott magyaros jelleggel bírtak és a melyeken a művészi befolyás érvényesül. Ezzel igazolását látja a társulat által megállapítása óta nehéz viszonyok között állhatatosan követett iránynak helyes voltát, a mely a tervező művész és az iparosság közötti szoros kapcsolatnak létrehozásában s ily úton a teljes eredetiségben, kivált pedig a nemzeti jellegnek az érvényesülésében keresi a hazai műipar virágzásának alapföltételeit. Ez alkalommal helyén valónak látja, hogy eloszlasson egy félreértést. Ugyanis a Magyar Iparművészetnek szeptemberi számában az úgynevezett magyar stilussal foglalkozó cikk jelent meg, melynek tartalma több tekintetben meg nem egyezhető a társulatnak imént jelzett és a hazai iparművészet fejlesztésénél következetesen szem előtt tartott irányával. A szerkesztőség nyilván az e fontos kérdés fölött felmerülő eltérő egyéni nézetek kifejtésének is akart tért nyújtani, a mikor a cikket közölte, a mi abból is kitűnik, hogy ugyanabban a számban ugyanazt a témát egy más cikk oly módon tárgyalta, a mely teljesen megegyezik a társulat intencióival. Miután azonban tapasztalta, hogy az előbbi cikk tartalma a társulat irányát helyeslő körökben visszatetszést szült, s annak a hivatalos lapjába való fölvétele félreértésekre adott okot, kötelességének tartja kijelenteni, hogy a szóban levő cikk sem a társulatnak, sem a vele szövetséges intézeteknek ebbeli felfogását és céljait nem tolmácsolta.

Dr. Lippich Elek vál. tag megjegyzi, hogy az elnöknek utóbbi kijelentését abban a föltevésben veszi tudomásul, hogy e sajnos differencia az elnökség és a társulat hivatalos közlönyének szerkesztősége között immár rövid uton ki lett egyenlítve. Mert a szeptemberi füzetben megjelent két cikk közlésének módjára nézve lényeges különbséget lát, a mennyiben csak a másodiknál van kitéve a szerző neve s az előbbi csak chiffrevel lévén jelölve, fel kellett tenni, hogy a szerkesztőségtől eredt.

A választmány egyhangulag elhatározta, hogy úgy Radisics Jenőnek az orosz kiállításra vonatkozó érdekes előadása, mint pedig az elnöknek a szóban levő cikkre vonatkozó nyilatkozata a jegyzőkönyvbe vétessék, továbbá, hogy a moszkvai kiállítás ügyében, a tett indítvány értelmében megkeresést intéz az orosz művészeti egyesülethez. Egyszersmind Radisics Jenő választmányi tagnak az orosz, valamint a karácsonyi kiállítás rendezése körüli fáradozásáért köszönetét fejezi ki.

Elnök hivatkozva a választmány legutóbbi

tárgyaknak a művészi igényeknek megfelelő és olcsó előállításával a külföldi munkákkal sikerrel versenyezhessenek; *b) Rapoport és Társai* zománcoló vállalatnak, a művészi zománcolásban elért sikerekért; *c) Koválszky* Sarolta úrnőnek (Német-Elemér) eredményes fáradozásáért, a melyet a háziiparszerűen űzött szövészetnek művészi irányban való fejlesztésében kifejt. II. A társulati *díjakkal* kitünteti a következő kiállítókat: *a)* 200 koronás díjjal *Forgó és Társát*, az olcsón előállítható és művészi hatású edzett színes ablakaiért és kitünő üveg mozaikmunkáiért, általában pedig a karácsonyi kiállítás sikerének az előmozdításáért. *b)* 200 koronás díjjal *König* Izidor asztalost, a karácsonyi kiállítás sikerének előmozdításáért, végül *c) Guilleaumme* Margit és *Marks* Gizella szövőnőket (Német-Elemér), egyenkint 100–100 kor. jutalomdíjban részesíti, értelmesen és jeles tehnikával készített szövött munkáikért.

A moszkvai osztrák és magyar kiállítás, a január hó 28-án Szt.-Pétervárról érkezett távirati értesítés szerint elmarad. A kiállítás céljaira eredetileg kijelölt helyiségek ugyanis annyira alkalmatlanok voltak, hogy úgy a magyarok, mint osztrákok részéről kijelentették, hogy ott nem engedik kiállítani az Oroszországba küldött tárgyakat. Erre Sergius nagyherceg maga járt közben, hogy kedvezőbb helyiségekről történjék gondoskodás, de ekkor újabb nehézségek merültek fel a biztosító-társaságok s egyes osztrák kiállítók részéről, a kik sürgősen visszakivánták tárgyaikat, úgy, hogy végre is a kiállítást el kellett ejteni. E szerint tehát a kiállított tárgyakat Szt.-Pétervárról közvetlenül Budapestre küldik.

Helbing F. rajza.

A magyar iparművv. társulat választmánya 1899. december hó 21-én *Ráth* György elnöklése mellett ülést tartott, a melyen jelen volt *Szalay* Imre alelnök, gróf *Bánffy* György, *Beck* Dénes, *Forster* Gyula, *Gelléri* Mór, *Gerlóczy* K., *Kriesch* Aladár, dr. *Lippich* Elek, dr. *Matlekovics* Sándor és *Radisics* Jenő választmányi tagok. Jegyző *Györgyi* Kálmán titkár.

A jegyzőkönyvnek hitelesítésére az elnök gróf Bánffy Györgyöt kéri fel.

A legutóbbi választmányi ülés jegyzőkönyvét, Gelléri Mór inditványára a választmány felolvasottnak tekinti, miután az a társulat közlönyében már megjelent s különben is a hitelesítésre felkért választmányi tag által alá van irva.

Elnök jelenti, hogy Fittler Kamill, Kiss István és Thék

KÖNIG János

bécsi mester munkája gyulafehérvárott a Királyhapu gazdag kiképzésű szobordisze.

Agotházy Mária - Magyarországi barokk műrészet Budapest 1960., TIT József A. Szabadegyetemének előadásai 42.

M.D.K.

König János, szobrász, XVII.-XVIII.sz

Kolozsvárott a Szt.Mihály templom gazdag kapuzataát faragta, de Gyulafehérvárott is dolgozott. Félbenhagyott müveit Schuchbauer Antal és Nachtigall János folytatta.456.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

Johann König, szobrász

M.D.K.

Bajorországból, került Erdélybe, ahol 1720-tól 1732-ig Kolozsvárott működött, és a Szt. Király templom főbejárati kapuját és a Károly kaput faragta.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

151. old.

1.

König János

kolozsvári nokán. A kolozsvári szent kihály templom főkapuját faragta, Gyulafehérvárott a Károly-kaput. Bajorországból került Erdélybe, Kolozsvárt 1720-32-ig dolgozott.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvtár/

152. l.

2.

König János

félbemaradt munkáit ~~Schuchbucher~~ Schuchbauer Antal és Nachtigall János folytatta.

Kampis Antal: A magyar müvészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvtár/

152. l.

König János szobrász M.D.A.

Kolozsvár, Szt. Mihály -templom főkapuja.

Gyulafehérvár, Károly kapu.

Erdélybe Bajorországból került.

Félbenmaradt munkáit Schuchbauer Antal és Nachtigall János folytatta. Közös munkájuk: a kolozsvári Szt. Mihály templom szószéke.

Kampis Antal : A képzőművészetek története
A Kultura Világa Bp. 1963. 666.1.

MDK

Kőnig /Kénik/ János, bajorországi stobrász,

172o óta Kolozsvárt lakott

Kelemen L: A kolozsvári piarista tpl. Pásztortüz,
1924, okt. 12. 189-194. l.

MDK

Kőnig János

Kampis Antal: Az ujabb magyar szobrászet. A szépművészetek könyve. Bp. 1940.

492.1.

König János volván M.D.K.

18 n. első fele.

A kolozsvári ut. Mihály typlom kapuzatát
faragta s Gyulafehérvárott is dolgozott.

Kampis, Magy. mův. Bp. 1960 456.

 M.D.K.

KÖNIG ~~Jozsef~~ János szobrász

Bajorországi származásu

1717. Bécsből Gyulafehérvárra küldik, ahol 1720-ig Károly-kapu (Rebr.)

1720. Kolozsvár, Szt. Mihály-templom számadásaiban

1725. Kolozsvár, piarista templom, homlokzati szobrok

Agghásy: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.

./.

– 2 – M.D.K.

KÖNIG ~~Jozsef~~ János szobrász

1729 – 1748. Gyulafehérvár, székesegyház orom- és kapuszobrok

1743 – 1747. Kolozsvár, Szt. Mihály-kapu 240,– forintért

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 71. 75. 227. II. 112. 145. C. LXXXVII. t.

König János

szobrász

l.

Mak Vásár Kolozsvár

139. l.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
312 1926 szám
Érk. 1926 év aug. hó 21. n.

Maradunk a tek.Elnöksé

Budapest,1926 augusztus 14.

főtitkár

König János

kőfaragó

l.

Radoskolozsvmüeml

B. l.

RECHTSANWALT
DR. UJLAKI MIKLÓS
ÜGYVÉD
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 46.
TELEFON: 128-894.
POSTACSEKKSZÁMLA: 16769.SZ.

Igen tisztel

Nagyon hálás
megbeszélésre módot adna. Az
szives telefoni hivását, bár
délután 1/2 3- és 3 között.

Nagyságos
Dr. Szentiványi Gyula urnak,
a Müemlékek Országos Bizotts
Budapest.

König János

Hobran

lázd

Bíró József

Kolozsvári Nyelvkönyv.

Bp. 1940. 16. l.

Officina

adonna Jézussal.

König János nobrán M.D.K.

XVIII. n.

Valóminüleg ő készítette a gyulafehérvári tpl. homlokzatán levő 4 nobrot. 1730

Entz Géza: A gyulafehérvári nékesegyház. Bp. 1958, 124

MDK

König János

a Kolozsvári jezsuita templom homlokkati nohrainak faragója, ugyanőrizni a plébániatemplomot körülvevő cinkerem bejárati pozhkusa nohrait 1743-47.

Bíró József: Kolozsvár régiben
Bp 1941 16.o.

MDK

Kőnig János

Grandpierre Edit: A kolozsvári Szent Mihály templom. Bp. 1936.
37 l.

König János

nobrász

l.

Hekler M.M. Tört

183; 184. l

Heppel

Dacia VI. 107, 109, 112.

König János

Szobrász Kolozsvár XVIII. sz.
Tőle a kolozsvári szentmihály templom porticusa, mely
l. ma nem eredeti helyén ± áll.
1899-ötö.

Bírókolozsvári szentmihály

43. l. 44. l.
45. l.

nanem
± a külmagyar-utca végén emelt Szentpéteri templom előtt
Eredeti barokk architekturáját hátrányára megváltoztatták.

Bíró József szerint a gyulafehérvár Károly-kaput szintén fenti készítette, a minével rokon a kolozsvári templom kapu.

SCHILLER

BUDAPEST

VII., Erzsébet-körút 42.

Telefon: 45-3-51.

Női vagy **férfi kézzel** vagy **géppel varrott**

BŐRKESZTYŰK 4.90

az összes különleges divat fazonokban.

Minden pár keztyűért teljes szavatosságot vállalunk.

König János
nobrán Kolozsvár
XVIII. naradban.
l.
Pásztortűz 1924.
X. 17. n. 192. l.

A cikk Grasler
György festőcsomag-
jában.

König János

szobrász

Az 1727. iki idegen összeirás szerint Bajorországból, Cham városából jött Kolozsvárra. 10 évvel ezelőtt küldötte a császári udvar a gyulafehérvári várnál folyó munkálatokra, onnan jött Kolozsvárra 1720-ban. Nős, három gyermekt van. Kelemen Lajos azt hiszi, hogy a Károlyfehérvári kiküldetése alkalmával a diszkapun dolgozott, s így a Károly-Kapunak is ő a mestere. (A Kolozsvári Károly-Kapunak ??? Van ilyen? Vagy a gyulafehérvári Károly-kapunak?) Ugyanesak nagy valószínűsége van Kelemen azon föltevésének, hogy a Kolozsvári jezsuita-templom szobrászmunkáiban, így a templom homlokrati szobrainak elkészítésében s kapu fölötti relietjének faragásában része volt. Biró alábbi

fordítás

művében neki tulajdonítja a kolozsvári barok temetői porticus tervezését és szobrainak faragását. A szent Mihály-templom porticusa egyedüli a maga nemében, szerkezeti felépítése Gyulafehérvárra vall. (Rein hülyén van ez itt megírva!) König János szerepe diszkapnival és szobraival Erdély XVIII. századi művészettörténetének egy fontos mozzanatát képezi -

Birókolozsvári szt. Mihály
26. l.

mód
Kelemen Lajos: A kolozsvári piarista-templom. Pásztortűz. 1924. X. 192. l.

König János

nobrair

1907

Éimisk 1930. 85. l.

dul~~ma~~ tan, ~~és~~ karos székben ülve és pápaszem-
ezében, melylyel a szék karfájára nehezedik,
dére támaszkodik. Oldalt elválasztott hosz-
szakállt hord. Ingének s hajtókás kabát-
rra kötött nyakkendője keskeny, mellénye
rövid. Feliratá a kép alatt öt sorban:

IMRE

sról szimzett fővárosi kórház főorvosa, és a fővá-
, a budapesti Orvosi Kör e. i.
mészetvizsgálók áll. kp. választmányának
demia levelező, a budapesti kir. orvos-
atok tagja, stb.

na
stvérek Budapesten.

n alak nagysága 25 cm.

t (ch. pap.).

nyk 6/98

8/98 № 6.

König János

A kolozsvári Szent Mihály templomnak áthelyezett bárok porticusat fenti, bevándorolt chemnitzi szobrász készítette, aki más helyeken is dolgozott. Valószínűleg benne kell keresnünk a gyulafehérvári Károly-kapu szobrászmesterét is.

Kampis Antal:

Századok 1936. 210. l.

König János

kolozsvári nobrázt

vod

e

Makkai László

Városunk barokk emlékei.

Pásztortúz

1935 febr. 15

Annak a tíz esztendőnek szín
életét mondja el, amelyet az í
fordulata óta, amikor harctéren
tette. Egy hatalmas életerő regé
hetetlen fekete falon belül új
a törhetetlen életigenlés megráz

Megrendelhető a *Pás*

LIBER MI

GY. SZABÓ BÉLA 50 fametş
jelent meg. — Könyvbaráto
aláírt példányok ára 150 Le
Kapható a *Pászto*

Minerva Irodalmi és Nyomdá

König János

szobrász

A gyulafehérvári ~~nyu~~ székesegyház nyugati barokk oromzatát díszítő szobrok fenti munkái. Ugyanezek ő faragta a főbejárát mellett álló kecses angyal szobrokat, hihetőleg fehérvári tartozkodása idejen 1717–20 között. Az ő miodorára emlékeztet a Lászai s kápolna barokk lépcsőfeljárója is.

Biró József: A gyulafehérvári püspökség műrmesei között, Pesti Napló 1937 júl. 4.

König János

XVIII n.

l.

Bíró Erdélyi. 25. l.

Kath. *Sz. István 1 v
Prot. István 1 vt.

CSÜTÖRT.

27

Kath. János aps.
Prot. János

Izr. 21. Sobebim bõjt

PÉNTEK

28

Kath. Aprószentek
Prot. Kamilla

SZOMBAT

29

Kath. Tamás pk. vt
Prot. Dávid

Izr. 23. S. Semoth

König János

szobrász XVIII. sz

lásd

=

Grandpierre Edit

A kolozsvári Szent Mihály templom.

Bpest. 1936.

37. l.

tereprendező-
..... 2.000 "

j falképének
..... 4.000 "

tatarozási mun-
k kibontására ..... 2.000 "

plom freskói-
ló hozzájá-
..... 1.000 "

lom helyreál-
irulás ..... 1.000 "

m tatarozási
..... 1.000 "

si munkálataira ..... 1.000 "

feltárt rommarad-
re szükséges
..... 1.000 "

letek konzervá-
eumba való szál-
..... 1.000 "

Átvitel : 23.000 P.

König János

szobrász

l.

Biró Erdmüv

17. 123. l.

1027/a.
997.

König János

Kolozsvári szobrász

1743-47.

vód

Csabai István

Egy tér életrajza.

Szépmüvészet

1942. 110. l.

Szépmíves

König János

szobrász

XVIII.

Kolozsvár

l.

Gyulafehérvár

25. l.

Családi levéltárakat a Magyar Nemzeti
Múzeumban való letétemenyezésére
és kezelésére vonatkozó szabályzat

VIII. ~~24~~ 250

König Johann
Nobrázt
Erdély

l.

Hekler Ung
115. l.

1906 V I 638

Végzés.

Ezen halasztó hatályu
julius hó 12 napjának d.e.
Fő u. 75 I 12 /kitüzetik, m
saját kezéhez végzésileg, é
cég végrehajtató dr Takács
másod példányán, felülfogl
különbeni jogkövetkezmény
megidéztetnek.

Minthogy ezen igény k
ennélfogva a végrehajtás
összeirt ingókra egyuttal

Miről Szentiványi Gy

König János

1743-47 ben készült kolozsvári temetői portikusza a Szt. Mihály templom főbejárata előtt.

Biró József:
Erdély műemlékeinek sorsa a belvederei döntés után.
Kolozsvár, 1943.

10. l.

Az én tisztasága.

A napokban érdekes könyvet olvastam. Címe: *Az ember és szerep*, írta Németh László, megjelent Budapesten, 1934.-ben Műfajilag meghatározni nem tudom. Nem egészen önéletrajz, bár az is, nem is életrajzi regény, de úgy olvastatja magát. Sok benne az irodalmi pletyka, t. i. az olyan természetű dolog, ami nem tartozik a nyilvánosságra, mert nincs semmi jelentősége, még több az irodalmi kritika, tisztult ízléssel alkotva, de még több és becsesebb benne a pszichológia, amelyben saját és kortársai En-jét analizálja, a finomabb és rejtettebb szálakig. Nem tartozik a mélyértelmű könyvek közé, még csak nem is szellemes, a bölcs humor iránt pedig egyenesen nincs érzéke, fanyar és sok helyen egyenesen a Szabó Dezső modorában, hivalkodó mű is, de a szerep is, az ember is, az író is. Dimenziója a szélesség, a tágasság, a pszichológiai mező, amelyben sok finom részletet tud leírni, mind az egyéni, mind a közösségi pszichozisok változatos tünetkezéseiből. Vannak benne részletek, mint pl. kisleánya betegségének és halálának a leírása egyenesen megrázóerejű, annyira, hogy olvasása alatt, valahol a közvetlen-közelben éreztem a veszedelmet és az udvaron szaladgáló kis fiam után szaladtam, hogy egészségéről, épségéről és életben-létéről meggyőződjem. Ez a részlet maradandóbecsű igaz alkotás. De nem akarok kritikát írni. Engem a könyvben a Németh László *egyéni mondanivalója* érdekelt. Mit hozott, mert emögött az önérzet mögött lennie kell valami merőben egyéni igazságnak, valami életigazságnak. Nem az individuális-pszichológiai, vagy a szellemtörténeti értelemben vett „szerep", ez a fórumnak szóló közéleti forgolódás, érdekelt engem, hanem az a szerep, amit én szívesebben és mélyebb értelemben hivatásnak, vagy küldetésnek nevezek. Mire hivatott el, miért küldetett és mit hozott? Minden szerepnél többet, nagyobbat jelent ez. Mi az, ami benne öntudatra jutott? Mi az a bizonyos vörös fonál, amely az egész könyvön végighúzódik s amely az író személyiségének anatómiai ábrázolatából, vörösen villogva, szembetűnik?

Ez az érdekesen megírt könyv arról az elszánt küzdelemről szól, amelyet egy modern magyar író-személyiség folytat, hogy sajátos Enjének eredetiségét, a tisztaságát megvédelmezze az idegen hatásoktól, a szennyező megalkuvásoktól, idegen érdekek szolgálatába hajtó becsapásaitól.

Nem foglalkozom azzal a kérdéssel, hogy ez a nemes törekvés, ez a tiszteletreméltó küzdelem, milyen sikerrel járt eddig a Németh László életében, de szeretnék rámutatni arra, hogy *ez a könyv egy tisztultabb individuálizmust szemléltet.* Ráeszméltet arra, hogy felmutassam ennek a tisztább individuálizmusnak a feltételeit és szabályozó elveit.

Ha valamely kérdés felett filozófálgatunk, kénytelenek vagyunk fogalmi jegyeket alkotni. Tudom, hogy ma ezeknek nincs divatjuk. A mai ember szeretne mélyebb kérdésekkel is foglalkozni, de csak úgy, hogy ne kelljen gondolkozását és figyelmét túlságosan megerőltetni. Ez azonban nem lehet, és ahol és akinek lehet, annak is csak a homályosság, vagy a semmitmondás árán lehet. Kérem tehát olvasóimat, hogy a tisztánlátás érdekében fogadjunk el egy különböztetést. Különböztessünk az *egyéni hasznosság* szerint értékelő *önző individuálizmus* és *a nemes szellemiség* szerint értékelő *önzetlen individuálizmus* között. Nevezhetjük amazt réginek is, mert ha, mint új is jelentkezik, elvileg mindig régi. Emezt pedig nevezhetjük újnak, mert, ha nem is mint új jelentkezik mindig, elvileg győzelemre van rendelve, tehát elvileg mindig új.

A régi individuálizmus csak érdeket, csak kizárólagosan egyéni érdeket ismer. Az egyéni haszonért és az egyéni érvényesülésért kész mindent, ami belső feláldozni; készen áll mindig a megalkuvásra: az En árulására és eladására. Ez az individuálizmus kifelé irányuló hadjárat: meghódítani a külső világot és egy érdekimperiumot alapítani. Ez az a könyök-individuálizmus, amely fellengző jelszóval, vagy jelszó nélkül utat tör magának és eget kér a saját érdekének. Tele van ez a polgári társadalom ennek a vallóival. Sokszor, a legtöbbször igen tisztességes alakban jelennek meg, tisztességgel végzik munkájukat, de nem valamely felettük álló *ügyért*, hanem önmagukért, de önmagukban sem saját eredeti Enjük szellemi képleteiért, hanem a puszta, meztelen külső érvényesülésért. Ha a kharakter az eredeti görög értelme szerint az élesen kimetszett pecsét, amelyben az En sajátos szellemisége kifejezést nyer, úgy hát az itt értelmezett individuálisták azok, akik a puszta külső érvényesülésért Enjüknek ezt a sajátos pecsétjét is eltörlik, az érvényesülés sikeréért annyira elmossák, hogy a legélesebb szemmel sem lehet azt többé felismerni. Az emberben lévő istenképiség rombolói ezek, nehogy bennük a Kosmos fölébe kerekedjék a Chaosnak.

Az individuálizmusnak merőben, minőségében más alakja az, amelyik a biológiai és szociológiai érvényesülés gondolatát már elvileg legyőzte és ezt az érvényesülést legfeljebb eszköznek tekinti. Ennek a más, új individuálizmusnak a jelentősége abban van, hogy míg egyrészt elszánt küzdelmet folytat az *En tisztaságáért*, másrészt bátran harcol valamely olyan *ügyért*, amelyen rajta van a nemes szellemiség bélyege. Az aktivítása tehát nem érdekekért folytatott hadjárat, hanem önbecsű célokért folytatott szabadságharc.

Az emberi En gyarapodását hatások felvétele segíti elő. A hatások elől tehát kitérni nem lehet. Azonban a hatások felvétele csak akkor jelent gyarapodást, ha azok által az En nemcsak tért nyer, terjeszkedik, ismeretekben bővül, hanem sajátos minőségében mélyül. Talán nem elég és nem is egészen helyes, ha csak azt mondom, hogy az En

legyen saját maga, maradjon meg a maga színében. Azért nem, mert az Én-nek épen abban áll a minősülése, hogy úgy őrzi meg önmagát, hogy mélyebbé, tisztábbá és igazabbá válik. Az Én tisztaságának a megőrzése, az ezért folytatott harc a saját rendeltetésének a megvalósítása, ez pedig a biológiai értelemben vett egyéni természet kifejlődésénél nemcsak több, hanem *más is*. Ez nem „szerep" amelyet az ember a fórum kedvéért felvesz, majd letesz, majd változtat, hanem „hivatás", amelyet a szellem igazsága, jósága és szépsége nemesít meg és emel fölébe mindenféle társadalmi szerepnek. Hogy nem természeti adottság, azt különösképpen mutatja az a tény, hogy harcolni kell érette, ki *kell* harcolni, mert sohasincs készen s mégis annyira az enyém, az Én sajátja, hogy az ember abban éli meg teljesen és salaktalanul önmagát. Az így értelemezett Én-ért és ennek a tisztaságáért érdemes harcolni, vagy talán *csak* azért érdemes harcolni az Én-ek hazug világában.

Az Én tisztaságáért harcoló individuális ember győzelmet azonban csak akkor remélhet, ha Én-jét *nagyobb ügy* szolgálatába állítja. Ez az ügy lehet konkrét formájában nagyon különböző, tartalmában azonban csak egy lehet: a nemes szellemiség, amint az igazság, vagy a jóság, vagy a szépség, tömör alkotásaiban megjelenik. Csak ezek tudják biztosítani az Én egyensúlyát, megóvni annak határait, megtartani saját külön világát. Ezek azok a védő szellemek, amelyek távol tartanak az Entől minden ártó, rontó és beszennyező hatást. Az így értelmezett individializmus érvényességét lehet tagadni, az igazságát elhomályosítani nem lehet!

König János porticusa mai alakjában.
(Fotofilm felv.)

A veszprémi özvegy két fia.

Irta: Pekár Gyula.

A falu piacán szólnak a trombiták, peregnek a dobok. „Visznek már, édes fiam!" sír az öregasszony a kis ház kapujában. A legény azonban csakhamar büszkébben libbentgeti a húszármentéjét:

— Nem visznek, hanem megyek, édesanyám, megyen a magyar a franc Napoleon ellen! Isten áldja... Nézze, áll már a sereg, ne a maga fia legyen az utolsó...

A szegény anya még egyre tapadva a fia citromzöld dolmányához, elkapja még a libegő menteujját, de aztán egészen elönti szemét a könny: „Nem látlak, hol vagy, fiam?" — „Ihol van a téren a többi közt", felel a szomszéd, — nézze, néni, épp most száll lóra!"

Köröskörül mindenek a díszes vitézi sokadalmat bámulják. Jönnek a zalai, veszprémi inszurgensek, azok vonúlnak át a helységen s a falubeli legények most csatlakoznak a sereghez. Hej, beh szépek szélestetejü mozsár-csákójukban, arany tarsollyal, hajdúkardosan! Hát még a nekik parancsoló vitézlő nemes urak! A nép gyönyörködően találgatja: ez Bezerédj, az meg ott Kisfaludy uram... Ám már is riad a kommandószó s csengve-bongva indulnak el a négyes sorok. Mennek Győrré, tán Pozsony iránt a határra, mennek a szörnyüséges nagy Napoleon ellen. Odaát Stájerben lángol már minden, az olasz vicekirály, Eugén herceg, tán már be is tört délről Vasmegyébe... A falubeliek fejcsóválva tanakodnak a világ siralmas folyása felett.

Hallja a szegény özvegyasszony, de biz' édes keveset ért ő a sok okoskodó beszédből. Nem kérdi ő, merre és ki ellen viszik azt a sok katonát, csak azt tudja, azt érzi, hogy az ő fiát ragadják el valami gonosz veszedelembe. Csak őt egymagát látja a cifra dolmányok közt... Mennek a huszárok, nyeli már a por a lovasok alakját, ő csak áll a kis ház kapujában, nem zúgólódik többé, csak a fejkendőjét húzza egyre beljebb barázdás arcába.

*

Messze-messze dörög az ágyú, országok bomlanak, koronák hullanak, tízezrek vére folyik, — de az Isten nyári napja azért épp oly éltető melegen tűz le a földre, mintha testvéri békét ünnepelne az emberek közt. Forró a június a dunántúli kis falu felett s az özvegy, ahogy kertecskéjében kapálgat, olykor bágyadtan tekintget fel az égbe s reszkető kézzel törli le képéről a verejtéket. Bizony, nehezebb most a munka, hogy a fiú elment, de szívesen dolgozik ő helyette is, csak megsegítse Isten a gyereket. Jó az Isten... csak óbégassanak a szomszédasszonyok az érkező kósza hírekre, ő szóba se áll velük. Ugyan már, hogy is lehetne oly derék legénynek bántódása, mint az ő fia? Meglássák, majd megmutatja ő a franciának a magyar virtusát, igen, az ő fia lesz az, aki a királyt, a hazát megmenti... Estenden aztán, mikor nyugovóra tér, imádság végeztével még dicsőbbre színesednek az özvegyasszony álmai. Látja a fiát, a nyert csaták után, mint megy fel az aranyos palotába a felség színe elé, látja a királyt, amint ad nagy medáliát a gyereknek. Hej, nagy úr lesz az fiából, megvehetik a szomszédtelket, több tehenet tarthatnak s tán ő is megpihenhet öreg napjaira. De azért nem szól ezekről a dolgokról senkinek, kivált az irigy komaasszonyok előtt titkolja tervezgető boldog álmait...

Dörög a világháború ágyuja, — de mintha egyszer közelebbről szólna. Napról napra vészesebb hírek érkeznek s menekülő népek lepik el a tájat. Az olasz vicekirály már a közeli Vasmegyét pusztítja, sarcolja, jönnek a háború rémei: hozzák az első sebesülteket s az egész falu ijedten szalad

Pásztortűz 1935 febr. 15.

König Johannes

szobrász. Bajorországból való. 1720-ban Kolozsvárra költözött. 1717-1720 Gyulafehérvárt dolgozik, Károly kapun dolgozik.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

313 l.

Joanno König

Kőfaragó mester 1763-ban Miskolcban tevékenykedett.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Mezényi Ferenc: Magyar művészettörténet 1969-70. Budapest 1972

3421

König, Johann

nevét és erdélyi munkásságát említi

Entz Géza recenziója B.Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben c.könyvéről.
Művtört.Ért.1971.3.sz.258-259.l.

König János

épitész 1738–42.

vód

Rados Jenő: Kolozsvári műcsulérek. A m. kir. állami felső-épitőipariskola 1941–42. évi szünidei felvételei. [Bp 1943]

3. l.

13	11½ C		D	
24 10'-	25 -60	-60	25 -45	-45 12:10
	B			12:11½ B
-45	25 -50	50	-50	25 4,50 6:45

König Jenő

ékszerész-tanonc

Stül. 1888-

Esti tanfolyam

otvörsége

Értimisk

1902/3. 66. l.

~~Szák Ferencz I. 15.~~

1906. II. 23

A biharomegyei és nagyváradi rég. és tört. egylet elnökségének: a v. és k. o. minister elfogadta e fő ség abbeli javaslatát, mely szerint a nváradi kör. főügyészség területéről származó köteles példányok a muzeumba szolgáltassanak be, míg azonban e tárgyban az igazságugyministerrel végleges megállapodásra jut, felkéretik az elnökség a könyvtári anyagnak átvétele és megfelelő elhelyezése tárgyában az előzetes intézkedések megtételére (1121/1905)

König Johann

Magyar Kincsek

1934. 369. l.

König, Johannes

bécsi epitett

1.

Heklerung

99. 1.

~~kir. járásbíróság~~ / h. szolga utján megidéztetni és tárgyalás
tőke, ennek .....

..... 1909 év ...

az alant felszámitott, valamint a még felmer
beni végrehajtás terhe mellett való megfizetés
elmarasztalni.

Költs

1. Tényállás felvétele és meghatalmazás k
   bélyege 1/1 kor. . . . . .
2. Jelen kereset szerkesztése . . . . . .
3. Ennek és mellékleteinek leiratása ..... péld
4. „ „ „ bélyegei 2/1 kor. / 2/40 fill. 3
5. ....
6. Tárgyalási dij . . . . . .
7. Jegyzőkönyvi és itéleti bélyeg 1/1 kor. 1/4 ko / 1/40 fill.

12853 Révai és Sal

König, Johan

Kolozsvári barokk

nobrist

vrok

Roth, Victor: Die deutsche Kunst in Siebenbürgen. Berlin, 1934.

Ism.

Kampis Antal

Századok 1935. 455. l.

TECHNIKA

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, 112. XI., Műegyetem

s En

König Johann Georg

köfaragó.

XVIII. 17

l.

Bertalan kiscelli

trin. templ.

37. l.

Johann König ~~[illegible]~~ nobián M.D.K.

Az egyik legtöbbet foglalkoztatott nobán a 18. n. ban Erdélyben.

Gáldi L.: Siebenbürgen im Aufbau der ungarischen Kultur. Bp.-Leipzig 1943, 69

P. O. B.

Postcard

M.D.K.

König, Johann, szobrász

műve az 1717-1720 között elkészült Gyulafehérvári Károly-kapu.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó.

Bp. 1959. 29 l. 185 t.

12 : old.
102. a

M.D.K.

Johann Kőnig.

Augsburgi festő müvész "Pihenő szt.család" márványra festett képe a bécsi Esterházy gyüjteményből származik és Bubucs Zsigmond tulajdonából került az esztergomi Ker. Muzeomba. A képet előbb Elsheimernek tulajdonitották.

Czobor Ágnes: A keresztény muzeom Johann Kőnig képe. Müv.Tört. Ért. 1960. 2.szám. 112.lap

König Johann szobrász

alkotása a gyulafahárvári Károly-kapu./1717-2o./

A magyarországi művészet története I.429.l.
Bpest,1961.II.kiadás.

Pozsony. König József, könyvcsegéd,
1772, 1777.

Pressburger Zeitung
1772, 45, 47, 1777, 11. sz.

KÖNIG, Joseph, pozsonyi kőműveszegéd

J. K., Maurergesell, 1 éves fia meghalt. (1767, 39. vzám, 4 l)

—

J. K., Maurergesell, saját házában lakik, 16 hetes fia meghalt. (1772, 45. vzám, 4 l)

—

U. az, 1 éves fia meghalt. (1777, 11. vzám, 8 l)

—

J. König, Maurerpolier, +64 éves korában, 1794 január 12. (1794, 87 l)

—

Preßburger Zeitung

(Genthon)

König József
oiás

l.

Csatkai Sopr körny
5. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Pressburg. König József, Krönungsgeld,
† 1767.

Pressburger Zeitung
1767, 39. St.

König József, Körnüvesegéd,
1772. Pozsony.

Pressburger Zeitung
1772., 45. sz.

König József, Kőmívesegéd,

† 1767. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1767, 39. sz.

König József, Kömüvesegéd,
1777. Pozsony.

Pressburger Zeitung
1777, 11. sz.

König Josef

Hebrain

und

Kapling Jakob

49. L.

Baumeister: Denkmäler des Klassischen Alterthums III. 140, 142,

M. D. K.

KÖNIG József szobrász

1769. Kismarton, Ágostonrendi apácák, Szentháromság csoport, szentsír és kánontáblák

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 227. II. 140. l.

König József

nobran

Kolozsvár

l.

Kampisujabbm nobr

492. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

König József
bécsnyhelyi órás
Csatsopronkörnyék 5. l.

1742 és 1755-ben a szép-
laki templom torony
óráit kiszitette, mejer
aronban elpusztultak.
L. sk.

König József

MAGYAR MŰVÉSZET

1931. 22.

SZERENCSÉS ESETBEN:

500.000 P

Jutalom:

300.000 P

FŐNYEREMÉNYEK:

200.000 P

100.000 P

50.000 P

40.000 P

30.000 pengő

25.000 pengő

és sok nyeremény à

20.000, 15.000, 10.000, 5.000, 4.000, 3.000 pengő stb.

A készpénznyeremények összege egy sorsjáték alatt, mely 5 osztályból áll,

7 millió 722.000 pengő.

multban sok számotte
a 200.000 pengős,
sorsjegyekre szeren

A XXXI. m. kir. osztály

50

Egyetlen mód
arra, hogy kis összeg
A mellékelt s
nek számait tartalma
a kiválasztott szerencs

f

megrendelje, *hogy az*

Nyeremé

Hi

Egész sorsj
ár. P 24.

Abban a rem
hogy a nagy nyeremé

Minden második

Nagy nyerés

33. 12667. LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

König József

nobrász 1769-70

Szentháromság

notoresoportja a kis-
martoni ágostonsen-
di apácak templo-
mában

Iml

MISKOLC

Avasi templom

RAK 12, 103 l.

König Károly

Ötvös

l.

MAGYAR IPARMUVESZET

1937. 21. l.

König Károly

Ötvös

amsterdami kiáll.

1937 jan.

l. u.

MAGYAR IPARMUVESZET

1937-38-l.

LITH. U. DRUCK JULIUS KLINKHARDT, LEIPZIG.

ALEXANDER'S D. GR. SIEG ÜBER DA

NEAP

König Károly

ötvös

ívod

3

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1938. 158. l. (Magyar kézművesipar a berlini kiállitáson.)

4
08

392
14

378

KÖNIG, Karl Zuhmster

Erdödy-Zachéf, Rácse, 1734
Zentje

Ars 1996/1-3. 229.

R. k. pléb. templom

Egyhajós kőépület, szentélyében háromoldalú
szélesebb és egy keskenyebb bordás keresztbol
nyugati toronnyal. A szentély boltozat bordái m
alakú, lóherívekkel tagolt gyámköveken
Szentélyben csúcsíves ablakok, mértani művek n
XVII. században átépítették, három felől árká
galériák szegélyezik, mennyezete bordahálós
orgonakarzat árkádjai mögött három csúcsíves c
csúcsíveskori lépcsőajtó. Az orgona XVIII. sz. be
Dávid és szt. Cecília olajfestménye díszíti. D
főoltár régi képe Magyarországi Szt. Erzsébet. X
A templom déli oldalán, mint egy kereszthaj
boltozatos kápolna, dél felé néző 3 oldalú
czopfstílű bádogtoronnyal. Szentélyében ke

~~O Baumann, Ludwig~~

~~Fellner i Helmer~~

II. dij.

König, Karl IV. dij.

Krauss, Franz Freiherr von

Richter, Ludwig

Schachner, Friedrich

Wagner, Otto

osztrák építének

1900-1-ben rést vettek

az Osztrák-magyar Bank

bécsi palotájának

tervpályázatán

Magyar V.: Az ismeretlen

Alpár Ignác

1855-1881.

Bpi Épmest. Szaklap. II. Évk. 98. l.

1929

a kolbi nem nyert.

és fejenkettőjét 1500 frttal díjatta

Kovács

Lyon 909 6/9

~~Fellner és Helmer~~

König, Karl
bécsi építészek
Körösy Albert

tovább

Budapester Tagblatt.
1901. máj. 30 -

~~Szerzetesnél~~

Az Osztrák Magyar
Bank tervpá-
lyázata -

00.

ágos bizottsága.

A beadvány
- száma: 94158/99
- kelte: IV/14 — 1900.
- érkezett: IV/24 — 1900.

A Gelfalvi A. ág. hitv. ev.
Hitközsejnek

Gelfalva.

A vallás- és közoktatásügyi
Minister~~ium~~ úr f. évo április
hó 14-én 94158/99 szám alatt
[illegible]

König Karl

bécsi épitész

tagja volt a budapesti
lipotvarosi zsidó-
templom bírató
bizottságának is.

Magy Alp. 251. l.

E. K.:- An Exhibition in the British Museum.

The Burlington Magazine, 1911, p. 357.

Exposition de manuscrits orientaux à miniatures

König, Karl

becsi műegyetemi tanár, a mult század egyik legjobb börzéjének – a becsi Frucht- és Mehlbörze- terveziőjét egyik szakértőnek hívták meg a a Budapesti Árú- és Értéktőzsde palotájan tervpályázatának juryjébe 1899-ben.

Magy Alp

227. l.

koronáért elkésziteni.

egyidejüleg a szarkofágok tizednagy

és vagyunk

kiváló tisztelettel

FISCHER JÁNOS FIAI
kőfaragótelepe és márványárú-gyára
BUDAPEST,
VIII. Baross-tér 10.

Sorszám	Megnev

i kiállitásra szállitott tárgyak

YZÉKE.

.....

ávirda): .....

yak tartoznak: I. csop. 3. alcsop.

.....

mény? .....

felsorolása.

ezés	Ha a tárgy eladó, mi az ára?

König, Karl

becsi cjutesz

cred

Magyar Hirlap

1901. máj. 30.

Az Osztrák Magyar
Bank tervpályázatán IV. díj.

28874-1910. szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának folyó évi március 8-án 202. sz. a. kelt fölterjesztésére tudomásavégett kiadom.

Budapest, 1910. április hó 13.

A miniszter helyett:

államtitkár.

MDK

König Károly

ötvösmunkával résztvett az alábbi kiállitáson

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

König Károly

MDK

Ötvösség, fémmunkák

Az Iparművészeti Társ. Karácsonyi Vására. kiáll.
Magyar Iparművészet 1937. 247.o.

MDK

König Károly iparművész

Ötvösmunkákat állitott ki az Ipm.Társ.karácsonyi vásárán.

Pesti Napló 1936.dec.5. 11.1.

MDK

Kőnig Karoly

Munkájával résztvett a Berlini Nemzt.Kézműves-
ipari Kiáll.-on. az ékszerészek és ötvösök
csoportjában.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

MDK

Kőnig Károly iparművész

Kiállitója az állandó mintakiállitásnak,
ötvös- és fémtárgyal.

Magy.Iparművészet, 1939. 22o.lap

König Maximilian

fövésnök

1773-ig

l

Körmöcb

81. l.

MAX KÖNIG, éremvéső

1768. jan. 25.-én az udvari kamara elutasitja kérését, aki az uj magyar forintosokhoz készitett poncákkal kapcsolatban végzett munkájáért jutalmat kért. Része volt az uj pénzek verőtöveinek készitésében. De a kamara kritizálja munkáját. 35.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

König Maximilian

Gramvéra

vid

Hu Promagyérem

VIII. tábla

kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
thez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
őház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

odalom és választóim ezreivel való személyes
k a kormány politikája ellen, mely a nemzet
gi megélhetést veszélyezteti.
eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti

zászlaját a fővárosban!

yért, Hazáért"

MDK

Kőnig Mátyás kőmives inas

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

MDK

Kőnig Mátyás kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

König Lajos, ötvös M.D.K.

Wisinger követője volt, úgy mint Bilig, vagy a Krausz testvérek, akik lehünt korok művészi elkotásainak másolásával inkább technikai bravurt, semmint a hagyományokból táplálkozó korszerű hifejezést hoztak létre.

Művésettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf.

1. sz. 2. old.

Mihalik Sándor:

Magyar zománcművészeti törekvések.

König Leo

24 éves, szül. Pozsony

1841

Bècsi akadèmia
Ujhàzy

Kisszeben h. n. II. 180.

König Leó
festő
izr.; Pozsonyból, 1841-ben
24 éves.

König Leó. izr., festő, Pozsonyból, 24 éves korában, 1841—42 a tört. festészeti osztály hallgatója volt.

Lásd Fleischer Béla 60. l.

Zenta.

A középtérben látjuk az
rökök[illegible] egy része a hid
a folyóba szorittatott; a hát
pedig a török sátrak közelébe
jeik hátrahagyásával. Felirat

jobbra: Zenta.
a látkép fölött:
Attaque und Eroberun
druch die Kayse
und Comando Ihro Dur
Savoyen den 11

magyarázó szövegének kezdete:
G. Türckisches Lager.

Rm., mér. a vk. 28: 36 cm

KÖNIG 2. *Leo báró*, német festő, * Braunschweig 1871, a berlini Secession egyik vezető alakja. Képei között legjellegzetesebbek csoportban festett arcképei.

K., 3. *Maximilian (von Paumbshausen)*, éremvéső, * Wien 1727, † u. o. 1782 okt. 30. 1750-től a körmöci pénzverdében dolgozott. K.-től való II. József császárnak a bányavárosokban tett látogatása emlékére vert érem.

E. G. I. 591 l

ál körülvett emelvényen áll, kissé jobbra
n keresztvégü jogart és gyürüs baljában
re kettős keresztü országalmát tett és a
ját dugta. Fejét ékköves nyilt korona di-
, szemöldöke, bajusza és álla körüli sza-
özete: bokáig érő zöld köntös keresztek-
prémszegélyü lila palást állatokat ábrá-
gyöngyök lógnak. A háttér aranyozott. Jel-
betükkel: ROSKOVICS és felirata az emel-

cm.- A budai királyi palota szent Ist-
égetett kép kartonja.- Vétetett az 1904:
1600 Kán (121-904).- L. a Vasárnapi Ujság
ent 16. számát, hol Zelesny Károly fényké-
van.

9-én (454-905). Az elszámolás elfogad-
sz. alatt (1035-905).